

ADM. R. P.

IGNATII LVPI
COMMENTARIORVM IN CENSVRAS, ET CASVS RESERVATOS.

PARS PRIMA.

COMMENTARIA
IN CENSVRAS, ET CASVS RESERVATOS.

OMNIBVS POENITENTIARIIS, ET CONFESSARIIS non modò Diœcesis Bergomi, in cuius gratiam susceptus fuit labor iste; sed etiàm totius Ecclesiæ apprimè vtilia, ac prorsùs necessaria.

In quibus quidquid tàm ad Theoricam, quàm ad praxim spectat, compendiaria methodo, & aphoristico stylo dilucidatur.

AVCTORE ADM. R. P. IGNATIO LVPO BERGOMATE Strictioris Obseruantiæ Minorum S. Francisci, totius Reformæ Prouinciæ Brixien. Custode benemerito, ac vtriusquè Theologiæ Lectore generali.

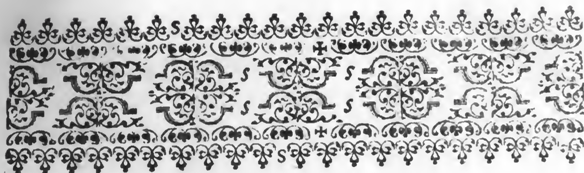
Ad Illustrissimum, ac Reuerendissimum D.

D. ALOYSIVM GRIMANVM

Bergomensis Ecclesiæ Episcopum meritissimum.

BERGOMI, Ex Typographia M. Antonij Rubei. 1636.
Superiorum permissu.

Illustriss. ac Reuerendiss. D.

D. ALOYSIO GRIMANO EPISCOPO BERGOMENSI, COMITI, &c.

CVM hac compendiaria, & , ni fallor, satis dilucida ad praxim accommodata Commentaria in Casus à singulari prudentia tua in istis nuperrimè comitijs Synodalibus reseruatos, non nisi multo labore, & vigilijs, post publica studia, composuerim (opus sanè perutile, ne dicam necessarium omnibus, qui à sacris sunt Confessionibus, maximè in hac Ciuitate, & Diœcesi;) cumquè

assiduis

asſiduis Sacerdotum tùm Sacularium, tùm Regularium conſilijs, & cohortationibus adductus, eadem in lucem emittere decreuerim; Amplisſimo nomini tuo (Illuſtriſsime Antiſtes) non tàm, vt hac de cauſa omnibus meam debitam ergà Te obſeruantiam pateſaciam, quàm vt Tibi, Religioſorum etiam fidei, Cuſtodiaq; mea concreditorum, præſertìm verò huius Sanctæ Mariæ Gratiarum paupercula familia nomine, humillimam reuerentiam exhibeam, deuotus dicare auſus ſum, (proùt reuerentèr, & humilitèr breuibus hiſce litteris addico: & iurè meritò, cum in his præcipuè agatur de rebus ad forum (vt aiunt) poli ſpectantibus, quarum ſummus Moderator, ac Rector in hac Sancta Bergomenſi Eccleſia, Dei, & S. Sedis Apoſtolicæ gratia, felicitèr exiſtis: qua quidem in prouincia obeunda, ac vinea Bergomen. excolenda, perſpicuè cernitur te omnium piorum optatis, & votis ſumma cum laude, vti diligens Paterfamilias, ac optimus Agricola reſpōdere. In hoc inſuper cœlo huius Eccleſiæ Tu es lux lucis, lumenq; luminum, enitetquè quàm maximè ſingularis illa tua, qua loca pia, quibus Præſides, gaudent admiranda prudentia; ea polles charitate, qua condecorantur Sancti;

ea

ea emicas benignitate, qua venustātur Antistites, & coronantur Reges; ea deniquè Tu scientia fulges, qua conseruantur leges, vt satìs comprobatur ex tuis prouidis Decretis Synodalibus nūc editis. Alia subticeo, nè ob tui humilitatem flagelleris in corde, dum laudaris in facie: non .n. me fugit te multum esse in omnibus pietatis operibus; sollicitudo tua quotidiana ferè omnium locorum piorum hoc per se demonstrat. Accipias igitùr, Illustrissime, ac Reuerendissime Præsul, hilari fronte has meas qualescunq; lucubrationes Augustissimo nomini tuo nuncupatas occasione Synodi celebratæ: nec respicias (quæso) muneris paruitatem, sed offerentis animi magnitudinem, ad instar munusculi tempore opportuno Dario Persarū Regi à quodā paupere oblati; meq; tuis seruis adscribe, ac Seraphicam D. Frācisci Religionem protege, quæ semper peculiare obsequium reuerentiale profiteri solita est ergà Te, & tuā amplissimam Familiam, ex qua plures, tanquàm ex omnium virtutum sacrario, præstantissimi viri ad summas dignitates tàm Ecclesiasticas, quàm sæculares euecti, prodiere. Ego verò Deum Optimum Maximum deprecabor, vt Tibi vitam diuturnam, ac felicem, qua in ter-

ris

ris ministerium tuum impleas pro salute ouium fidei tuæ creditarum, & felicissimam, æternamq; in cœlis tandèm, concedat. Vale.

Bergomi ex Cœnobio Sanctæ Mariæ Gratiarum die 30. Iunij 1636.

Amplitudinis tuæ

Humillimus Seruus

F. Ignatius à Bergomo.

IGNATII LVPI
in librum
ALOYSIO GRIMANO
EPISCOPO
Dicatum.

AEthereis ausus decerpere sedibus ignes
Ex fragili potuit fingere membra luto.
Intulit humanum Titan ex æthere sensum,
Atque hominem fecit, quod modò pondus erat.
Sensibus humanis abstrusos pandere casus
Dum potes, IGNATI, proximus astra subis.
Hos absoluendi facilem præscribere formam
Dum potes, exanimem penè animare potes.
GRIMANI si virga potens superingerat auram,
Mercurij è Cælo credita cura tibi est.

PETRVS PASTA.

Illu-

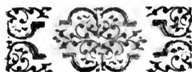

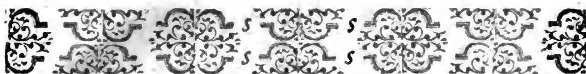
Illustrissimo, & Reuerendissimo Domino

D. ALOYSIO GRIMANO
BERGOMI EPISCOPO, ET COMITI, &c.

Fr. Anselmus Pasta Strict. Obseru. S. F. Professor.

SI in cælum Aetnei meditentur bella Gigantes,
Iuppiter, ALVISI, te duce tutus erit.
Non animus, non ars desunt, queis prælia vincas,
Telaquè mulciberi vel fabricata manu.
Hæc tibi nobilitas, & dextera suppetit audax,
Queis fera corda domas, mollia corda rapis.
Cælicolum interpres telis te IGNATIVS armat,
Et pharetram versat, prodijt vndè vigor.
Quæ seruata tibi profert IGNATIVS auctor,
GRIMANE, illa Dei cusa fuere manu.
Nil cælum trepidet, vibrat tua dextera ferrum,
GRIMANE, imperio sed Iouis ales adest.

IGNATIO LVPO.

Solis
Eccè ignis ſurgens non ab vndis,
Sed à labris, ſed à libris
IGNATII
Nectare vndantibus.
Vitales ignes
Lethale virus extinguentes,
Cęleſtem ad ignem accendentes:
Ignifero IGNATIO mellifluo,
Cuius dulcedinem auidiſſimè libatis,
Plenis faucibus propinate ſalutem.
Tantis facibus præbete laudum lumen,
Cymmerijs quę lumen admouent lucidiſſimum.
Laudum bibat poculum, qui non ſitit.
Bibe, qui tibi, & alijs bibis ſemper ſitiens.
Labor tuus, ignis tuus
Sitim fecerit.

PETRVS PASTA.

EI-

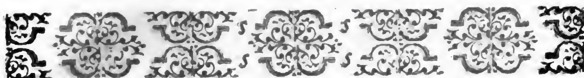
EIDEM.

Cur in laqueos Lupus? Si LVPVS laqueos
Recidit, non incidit.
Lupus perſpicax
Perſpexit tenebras, in tenebris vidit,
Quæ nullus dies.
Zoili cauete canes.
Qui Lupum mordent, Lupum auribus tenent.
Aquilæ fugite rapaces.
Antè fugit Aquilam Lupus: iam Lupum fugiat Aquila
Alis ſapientiæ euolantem.
Hiantes Aquilas rapient clangentes Lupi.
Fœcundiſsimi Abſolutiſsimi
Vndequaquè partus LVPI noſtri.
Fuge Ariſtarche fuge,
Lupus vocem ne intercludat.
Redi Mome redi,
Arrige aures, dirige mores, erige ſtatuas.

PETRVS PASTA.
Adm.

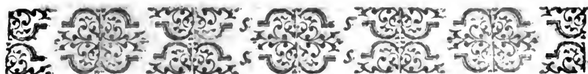

ADMODVM REV. PATRI
IGNATIO A BERGOMO
S. T. LECTORI IVBILATO,
AC REFORM. BRIX. CVSTODI VIGILANTISSIMO:

Fr. Anselmus Pasta Strict. Obser. S. F. Professor.

Officijs certare solent IGNATIVS, & SOL,
Hic flagrat flammis, alter amore nitet.
Ille faces in fronte gerit, hic munus, & artem,
Terrenæ versat molis vterque rotam.
SOL cæli influxu fruges, & lilia gignit,
Ille vberi calamo cœlica dona pluit.
SOL trahit humores, IGNATI pectora cogis,
Virtutesquè vehis, ducit vt ille diem.
Ignota abstrusos voluens ab origine casus
Vicisti, astra super iam tua fama volat.

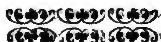

AD CANDIDVM LECTOREM TYPOGRAPHVS.

HAbes, Lector, enodata Gordia. Hac nisi acie dissoluuntur, quem ensem expectas? Habes semitam, à vepretis qua transeas ad roseta. Hanc calcauit prælum meum. Vtinam inoffenso pede. Conspirauit saltèm cum Auctoris sudore Typographi labor, & tantum lucis in lucem edidi impensis meis. Quid indè mercedis? Satis præmij, ni pœnas dederim, quòd aureis characteribus scientiam auream non expresserim. Vale, & admirare.

Appro-

Approbationes ex parte Superiorum Religionis.

EX commissione mei Superioris ego Fr. Hieronymus Combonus Salodiensis, Theologus, Hebraicæ linguæ Lector, olimque Pœnitentiarius Lateranensis sub Sanctissimo D. N. Papa VRBANO VIII. Ordinis Minorum Strictioris Obseruantiæ Prouinciæ Brixiæ; perlegi, accuratéq; examinaui Opus compositũ ab Adm. R. P. F. Ignatio Lupo à Bergomo Concionatore, Sacræq; Theol. gñali Lect. eiusdem Ordinis, cuius titulus incipit; *Commentaria in Censuras, & Casus reseruatos*; In ipsoq; nihil reperi, quod Fidem Catholicã, bonosq; mores offendere possit, imò potiùs in omnibus explicandis, quæ hanc materiã concernere possunt, tantam in eo eruditionem inueni, vt typis dignum, & omnibus Confessarijs perutilem esse censeam. In quor. fidem has præsentes manu mea subscriptas dedi.

Datum Bergomi in Conuentu S. Mariæ Gratiarum die 12. Aprilis 1633.

Fr. Hieronymus, qui supra.

Ego Fr. Ioannes à Curtenoua Ord. Min. Regularis Obseru. Reformatus Lector Generalis Sacræ Theol. ex mei Superioris mandato hunc ingenti animi mei gaudio legi librum, cui titulus est, *Commentaria in Censuras, &c.* ab Admodum Reuer. Patre Ignatio Bergomate eiusdem Instituti Sacræ Theologiæ Lectore generali elaboratum, in quo nihil reperi, quod Catholicæ Fidei, bonos mores, Conciliorum Decreta, Ecclesiæq; dogmata offendere possit; quinimò doctrinam sanam, vtilemq; omnibus Confessarijs tùm Secularibus, tùm Regularibus Sacramentum Pœnitentiæ dignè administrare volentibus, animaduerti; adeoq; dignum typis fore existimem demandandum. In quor. fidem &c.

Ex Conuentu S. Mariæ Pacis Alzani die 26. Aprilis 1633.

Fr. Ioannes, qui supra.

Fr. Ioannes Baptista à Deraria Reformæ Brixiensis Custos. Cum partem istam Commentariorum circa casus Illustrissimo, & Reuerendissimo Bergomeñ. Epo reseruatos à P. Ignatio Lupo nostræ Reformæ à plurimis annis Theologiæ, tùm speculatiuæ, tùm practicæ Lectore, compositam, duo ex eiusdem Reformæ Theologi, quibus id per nos, ac alios Superiores pro tempore existentes id commissum fuit, recognouerint: ac in lucem edi posse probauerint, facultatẽ, ét annuente Gñali Ministro, concessimus, vt typis mandetur, si ità Superioribus, quibus de iure, placuerit. In quor. fidem has nostras manu propria subscriptas, & nostro sigillo munitas dedimus.

Bergomi die decima Iunij 1633.

Fr. Io. Baptista à Deraria Custos, qui supra.

Approbationes ex parte Reuerendiss. P. Inquisitoris Bergomi.

HÆc M.R.P. Ignatij Lupi intèr Min. Obseru. Reformat. præcipua lumina iure referendi, Commentaria; cũ ego infrascriptus nomine Perill. & Reuerẽdiss. Inquisitoris Bergomi ad noui Indicis regulas expenderim, nihil offendi, quod pietatem, quod bonos mores, quod Principum dignitatem offendat: digna idcircò duxi, quæ data typis prodeant in lucem. In quor. fidem, &c.

Alexander Tertius S.T.D. Eccl. Cathed. Canon. Theologus.

Ex

EX mandato Reuerendiss. Patris Io. Baptistæ Raimondi Inquisitoris Bergomi vidi, ac diligentèr perlegi tractatum, cui titulus est, *Commentaria in Censuras, & Casus reseruatos*; ab Adm. R. P. Ignatio Lupo compositum, nihilq; in eum rectæ Fidei contrarium, aùt bonis moribus reperi: immò omnia clarè, dilucidèq; pertractata, & solidè firmata, vt maximè vtile censeam futurum opus istud.

In quor. fidem hæc manu propria scripsi, & firmaui die 17. Septembris 1634.

D. Angelus Maria Moronus Clericus Regularis Theatinus.

Approbatio ex mandato Perillustris, ac Reuerendissimi Vicarij Generalis Bergomi.

COmmentaria in Censuras, ac Casus reseruatos ab Adm. R. P. Ignatio Lupo Strictioris Obseruantiæ Reformatorum erudite confecta, mandante mihi Perill. ac Reuerēdiss. Vicario dicti Illustriss. ac Reuerendiss. Episcopi perlegi, nihilq; in ijs reperi, quod Catholicæ Fidei, aùt bonis moribus aduersetur.

D. Theodosius Valuassorius Clericus Regul. S.T.D.

Imprimatur.

Fr. Io. Baptista de Raimondis Inquisitor Generalis Bergomi.

Imprimatur.

Io. Baptista Medolacus Canonicus Vic. Gen.

Adi 23. Agosto 1635.

NEl libro intitolato, *Commentaria in Censuras, &c. R. P. Ignatii Lupi Reformatorum S. Francisci &c.* manuscritto in quarto, distinto in due Parti. La prima di carte 240. Incomincia *Distinctio prima &c. Quia huiusmodi*, finisce *Deo, vel homini*. La seconda parte di carte 163. Incomincia *Prima pars, &c. Agitur hic &c.* finisce *Seculorum. Amen. Ephesiorum cap. 3.* non si troua (*exceptis pro nunc vndecimo, & duodecimo supradictæ secundæ partis Casibus, donec &c.* cosa alcuna contra la nostra Santa Fede &c.

Commissarius Sanctiss. Inquisitionis Venetiarum.

Adi 6. Ottobre 1635.

NElli due capi 11. e 12. dell'Opera del P. Ignatio sopra li Casi riseruati da Monsig. Illustriss. e Reuerendiss. Vescouo di Bergomo scritti à mano in quarto di carte 23. non vi è cosa contro la Santa Fede Cattolica, &c. per la quale non si possino stampare; purche nel fine di detti capitoli si stampi la correttione mandata dal P. nostro Nicolò Ricardi Maestro del Sacro Palazzo.

Inquisitor Venetiarum.

Additione del Reuerendissimo Padre Nicolò Ricardi Maestro del Sacro Palazzo, all'vndecimo Capo.

TAndem admonebit, si blasphemia sit hereticalis, aùt aliàs atrox quantum interſit pœnitentis, vt adeat Sanctum Officium abſolutionem etiam in foro externo impetraturus, ſi ſponte compareat, ne ab alijs præuentus, etiamſi in foro interno abſolutus (vt aliquando poteſt contingere in Iubilæis) puniatur pro ſupplicij qualitate. De cętero ſciat meus lector, hæc, quæ dicta ſunt per ordinem doctrinæ: propterea quod in Tabulis Epiſcopalibus reperiuntur, ad S. Inquiſitionis Tribunal pertinere, & neminem Confeſſarium, etiam habentem reſeruata Epiſcopo illa abſoluere.

His additis cenſeo imprimi poſſe reliqua huius capitis.

Fr. Nicolaus Ricardius Sac. Pal. Apoſt. Magiſter.

Additione dell'isteſſo Maeſtro del Sacro Palazzo allo duodecimo Capo.

TAndem admonebit pro qualitate ſortilegij, ac ſuperſtitionis quantũ interſit pœnitentis, vt adeat Sanctum Officium abſolutionem. Cętera ſequentia ſunt prout ſupra ad litteram.

His additis cenſeo imprimi poſſe reliqua huius capitis.

Fr. Nicolaus Ricardius Sac. Pal. Apoſt. Magiſter.

Adi 20. Nouembre 1635.

HO veduto io Gaſparo Louigo il libro manuſcritto in quarto, intitolato, *Commentaria in Cenſuras, & Caſus reſeruatos, P. Ignatij Lupi Bergomenſis*, nel qual non hò ritrouato coſa alcuna contraria à buoni coſtumi, nè all'intereſſe de'Prencipi, perilche non poſſi eſſer dato alla ſtampa.

In fede di che &c.

(Vincenzo Capello Proc. Reformator.

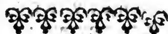
(Angelo Contarini Cau. Reformator.

Girolamo Cauazza Secret.

AVCTO-

AVCTORIS PRÆFATIO AD LECTOREM.

Vi doctrinam aliquam tractandam suscipiunt, quędam capita, quæ Gręci prologomena, isagoga suè appellant, præmittere consueuerunt, vt lectores ad lectionem libri instructiores, promptioresquè reddantur. Ea verò sunt quorundam nominum præcognitio, tractandi modus, seù causa formalis, quæ motiua, quosuè fines habuerit Auctor in opere conficiendo, quæ libri necessitas, ad quam partem philosophiæ sit tractatio referenda, quæ inscriptio libri, protestatio, maximè si liber pertineat ad conscientiam, quæ deniq; sit totius operis diuisio. Quæ omnia sicut antè librorum expositionem tractari solent; sic à nobis hoc loco minimè sunt negligenda: nam argumentum inscitiæ est à sapientibus dissentire. Procedemus itaquè iuxtà ordinem allatum. Esset etiam videndum de operis Auctore, & de libri materia; sed hæc consultò omittuntur cũ de se sint nota. Verùm, id quod te in primis ad lectionem alliciet, noueris Commentaria hęc fuisse per peritissimos viros non semel, sed iterum, ac tertiò excussa, & cribrata, maximè per quemdam Ecclesiasticum Doctorem, in Iurisprudentia, & morali Theologia excellentissimum; ideò dulcior erit fructus post multa pericula ductus. Et egomet inueteratos in practica Theologica, legaliq; sępè sępiùs consului; cum iam satis callerem prologium illud; *Quod noua testa capit, inueterata sapit*. Vt autèm ex his congruum colligas fructum, te admo-

neo, vt ad hæc legenda non te moueat Commentatoris auctoritas, quæ nulla est, sed, quod commentatur, attendas. Atq; vt meæ tenuitati, & imbecillitati ignoscere statuas, propono tibi prouerbium illud, Facile bellum inexpertis, difficillimũ esse multa in pauca contrahere: nihil quod desideretur omitti, cum perspicuitas cum breuitate coniungitur, inuentaque ad certa artis præcepta reuocantur. Si quid igitùr minus cautè, minusuè sapientèr me docuisse videris, candido animo, lege, euolue, corrige, vbiq; memor humanitatis. Homo sum, hominis est labi, errare, falli. Memineris te item quouis ingenio, doctrina, & rerum experientia præstantem, hominem tamen esse, qui dum aliorum scripta coarguis, decipi, & errare facilè possis, itidèm faciliùs esse videre alienum errorem, quam suũ, ad notata per *Glos. in l. Error, verbo error, in fi. C. de Iuris, & facti ignorantia*.. Sileant tamèn illi, qui scripta tantùm percurrunt, eaquè non percurant, *Iason. in Proem. Instit. de Act.* Ad hos pertinet illud. Inciuile est, nisi tota lege inspecta, aliquam eius particulam propositam iudicare, *l. In ciuile, ff. de Legibus*: nam non potest quis ex vnico actu iudicari bonus, vel malus, vel industriosus, *l. 1. C. Qui. & aduers. quos*. Vale.

De quorundam nominum, ac aliorum præcognitione.

QVia nominum cognitio est principium eruditionis; idcircò, ne per incognita ad hæc Commentaria, beneuole lector accedas, nonnulla nomina æquiuoca, quæ in his sępè, sępiùs repetuntur, erunt tibi accuratè attendenda.

Primò noueris, quod hoc nomen Confessor propriè significat illum, qui alteri peccata aperit: è contra verò hoc nomen Confessarius item propriè illum designat, cui peccata aperiuntur, quod satis claret in simili de his nominibus donator, & donatarius, quorum alter, .s. donator significat illum, qui donat, sicut è conuerso donatarius denominatur ille, cui fit donatio, *l. Absenti, ff. de Donat.* Modò ad propositum deueniendo

niendo in his Commentarijs nomen Confessor non propriè sumitur, sed prout idem valet, ac nomen hoc Confessarius. Hanc obseruationē docet *Megal. in præfatione Instit. Confessariorū.*

Secundò scias, quòd nomine Confessarij simplicis, de quo plerunq; in his Commentarijs est sermo, venit Confessarius ille, qui nulla super casus, aùt censuras reseruatas potitur facultate.

Tertiò sciendum est, quòd forum conscientiæ in rigore distinguitur à foro Sacramenti Pęnitentiæ; quia illud est forum secretum, sed non sacramentale, quod secus est de altero; in his autem Commentarijs interdùm sumitur vnum pro alio, quod quidem ex locis proprijs dignosci potest. quod non obscurè ponit *Homob. de Exam. ecclesiast. par. 1. tract. 5. cap. 5. quæst. 31. Soleri de Potest. Confess. cap. 30. Diana tract. de Absolut. ab hæresi, resol. 2.*

Quartò obseruandum, quòd nomen Ordinarij interdùm sumitur, prout distinguitur ab Episcopo: ad plura .n. se extendit, quam Episcopi nomen, nimirùm ad Capitulum Sede vacante, & ad aliū Prælatum habentem iurisdictionem, vt doctè tradit *Tolet. in Summa lib. 1. cap. 17. nu. 4.* interdùm sumitur, prout idem est, quod Episcopus, & hoc modo sumitur regularitèr in his Commentarijs.

Quintò vbi fortasse mentionem facio de casibus reseruatis in tabella Diœcesis Bergomen. sub nomine casuum Bergomi reseruatorum, quamuis Ciuitatis nomine in rigore non comprehendatur Dięcesis, vt testatur *Astensis in tractatu terminorum iuris, ibi, Ciuitatis nomine;* & ratio ipsa ostendat Ciuitatem murorum ambitu terminari; in his tamen Commentarijs nomine casuum Bergomi reseruatorum nō venit sola Ciuitas, sed tota Dięcesis: ijdem enim sunt casus Ciuitatis, & Dięcesis.

Deniquè, quæ dicuntur de potestate Confessarij simplicis in foro fori tempore Iubilæi pri. par. dist. 21. art. 2. diffic. 3. aùt extra dist. 6. art. 1. diffic. 4. intelligenda sunt non perturbato iuris ordine, nec lęso bono publico, quæ duo semper circa hoc attendenda sunt.

Occa-

Occasione Synodi celebratæ 1636. 4. die Iunij veniunt duo notanda.

Primum. Quæ dicuntur in dist. 14. diff. 2. de Confessario complice in crimine carnali fuere tradita ad prescripta in Synodo Illustris. Epi Prioli anni 1628. non verò secundum modificationem Synodi 1636. Illustris. ac Reuerendiss. Episcopi Grimani circa dictũ complicem, nam modificatio fuit posteà sequuta, dum illa Distinctio iam fuerat prælo data.

Secundũ. Itidem, quæ dicuntur secunda parte primo casu de censuris latæ sententiæ in Diœcesi Bergomensi reseruatis exarata sunt ad tradita in iure Synodali Illustriss. Epi Prioli, modo verò, cum fuerint illæ submotæ, attendendæ sunt loco illarum, quæ habentur in Synodo Illustriss. Epi Grimani. Idem obseruandum est circa ea, quæ dicuntur pr. par. dist. 2. art. 1. diffic. pri. de casibus reseruatis.

De modo, seù causa formali horum Commentariorum.

HOrum Commentariorum causa formalis talis erit. Iuxtà duarum partium, .s. generalis, & specialis Commentariorum diuersitatem, duo sunt modi tractãdi. In prima parte, quæ viginti quatuor continet distinctiones, cum per difficultates procedam, huiusmodi obseruabitur forma, scilicèt proposita primùm difficultatis specie, immediatè assignatur difficultatis causa, deindè suppositis supponendis, prout occasio fert, ad difficultatis resolutionem deuenitur, postremò rationi difficultatis occurritur. Cęterùm in altera, in qua afferuntur Commentaria in censuras, & casus Episcopales, alius obseruatur modus. In primis .n. vt solida iacta sint fundamenta, textus de verbo ad verbum exponitur: nam ignoratis principijs fundamentalibus, perindè ignorantur ea, quæ ex ipsis deducuntur, *ff. de Iust. & iure, l. 1. in princ.* Deindè, quia periti in arte ex vngue leonem conijciunt, ne ex prolixitate tædio afficiantur, tota verborum textus explicatio ad quandã breuem

breuem regulam reducitur. Præterea pro minùs in morali Theologia peritis, dicta practicatur regula: iſtis .n. tanquàm paruulis, doctrinæ panem frangendum eſſe duxi. Deniquè breuis traditur inſtructio Pęnitentiarijs obſeruanda, quæ pro inſtituto tribus completur admonitionibus. Totā itaq; ſingulorum caſuum doctrinam in quinque, ſex, ſeptem, octouè ſolemus ſecari paragrapha, ne indiſtracta, & confuſa legentis memoriam obruat. Hinc *Marcianus in Rhetorica* in hæc proloquitur verba, *Si longiora fuerint addiſcenda, diuiſa per partes faciliùs inhæreſcunt, & ſcire ſi vis hanc rem, tota ſit ſeparata minutatim*: rei .n. diuiſio plures, ac miros producit effectus, ſed prçcipuè animū legentis incitat, & memoriam artificiosè reformat, vt docet *Sebaſtianus de Medicis in Tractatu, Mors omnia ſoluit.*

Seruatur etiàm, vt plurimùm diſtinctio: nam ſcriptum eſt, *Diſtingue tempora, & concordabis ſcripturas. Gloſ. in l. Apud antiquos, Verbo, Omnibus, C. de Furtis.* Præterea regularitèr Doctori diſtinguenti magis creditur, quàm alteri; quia diſtinguens eſt proximus veritati, *Salicet. in l. Filiæ, cuius verſ. Ex prædictis, nu. 2. C. Familiæ erciſcundæ.*

Item familiare eſt mihi, maximè vbi ratio hoc poſtulat, ad omnem veritatem aſtruendam aliquam legem canonicam, aùt ciuilem in medium afferre: quia habens legem pro ſe fundatā habet intentionem, *l. Ab ea parte, ff. de Probationibus.*

Itidèm quia, qui caſum dicit, caſum probare tenetur, iuxta vulgatū illud, qui dicit, ei incumbit onus probandi, *ff. de Probat. l. Eum, qui*: idcircò quidquid tùm in prima, tùm in altera parte huiuſce opuſculi dicitur, ratione probatur: erubeſcimus enim loqui ſine lege, ſola ratione, aùt alicuius probati Doctoris auctoritate nixi. Faciunt, quę habentur in *l. fin. ff. de Pœnis.*

Prętetea omnia verba textus explicantur, quamùis aliqua ſint ſuapte natura non dubia: nam & lex aliquandò fit de nō dubio, propter rudes, *l. Quæris, ff. de Natalibus reſtit.* Et, quoniā modus ità exceditur in eo, quod eſt amplius, ſicut in eo, quod eſt minus, *c. Cuſtos, de Officio Cuſtodis*, quantū in me fuit ab vtroq;

extre-

extremo nimiæ breuitatis, aùt prolixitatis declinare ſtudui; ne inciderem in Scyllam cupiens vitare Charybdim.

Deniq; quia in dubijs practicis tenemur amplecti, quod tutius, & certiùs eſt, illud ſcilicèt in quo nullum peccati periculum eſt: tutior .n. pars eſt ea, in qua eligenda certum eſt nullum ineſſe peccatum, vel in qua tenenda minus, & leuius peccatum eſt, vt docet *Lazar. Canon. Quæſtionum quæſt. 13. nu. 31. & 32.* ideò certa ab incertis ſeparo, & relictis incertis opinionibus ſequor certas, iuxtà illud *S. Auguſtini*, Tene certum, relinque incertum: nam à certo proptèr incertum non eſſe recedendũ, docet ratio, & lex ciuilis: amplector tamen ex more inter opiniones, illas, quę cęteris paribus ſunt mitiores, & benigniores, præſertim in pęnalibus, edoctus à *l. Si præſes, ff. de Pœnis:* benignior autèm dicitur illa, quæ fauet iuramento, teſtamento, libertati, voto, matrimonio, religioni, eccleſiæ, pupillo, viduę, peregrino. Cum hoc tamèn non me prętėrit in foro conſciẽtiæ, ad effectum non peccandi, ſat eſſe ſequi opinionem eius, quem exiſtimamus eſſe virum ſcientia, & conſcientia prędituũ, vti apud *Lazar. Canonic. QQ. de Blaſphemia, videre eſt q. 13. nu. 44.*

Ad dicta hoc vnum addo, quia narratio determinatur à concluſione, vt docet *Franc. Aret. in l. Ait prætor, la 2. ff. de Iureiur. nu. 19.* idcircò in prima parte horum Commentariorum, abſolutis difficultatibus omnia determinaui, vt plurimũ concluſionibus, nec tàm mihi ſtyli venuſtatẽ, quàm dicendi perſpicuitatẽ ſequẽdã ſtatui: nam deficit ambobus, qui vult ſeruire duobus. Satis de his: omne .n. nimiũ vertitur in vitium: memor tamen ſẽper, quòd ſequentia declarant præcedentia, *l. Si ſeruus plurium, §. fin. ff. de Legatis, cum ſimilibus.*

De cauſa finali, ſeù motiua, quam habuit Auctor in his perag ndis,

PLura ſunt, quæ me ad hæc conficienda Commentaria impulerunt. Quorum primum fuit, quia à multis ab hinc annis noui ſapientem ex leui etiam occaſione altioris ſapien-

tiæ

tiæ materiam desumere, & ex alterius imperitia eruditionem euadere, iuxta illud, *Prouerb. c.9. Da occasionem sapienti, & addetur ei sapientia*: Hinc Confessario velut sapienti præsentia collegi casuum reseruatorum Cõmentaria, vt ei aliqualem præberem occasionem vlteriùs, ac diligentiùs inquirēdi altiora, vtiliora, atq; etiam plura, quam hìc ponantur; quandoquidem constat sapientem ex spinis, tribulis, ac carduis sępè sępiùs odoriferos virtutum flores legisse; quinimmò ex sordido luto præciosum collegisse lapillum. Hoc non minimum horum Commentariorum extitit motiuum.

Alterum fuit, quoniàm sępè accidit, vt in dubijs, quæ ex defectu Commentariorum casuum tabellæ propriæ Dięcesis oriuntur, prudens Confessarius pro eligenda tutiore parte pęnitentem à se dimittat, donec libros, vel peritiores se consuluerit, demandans ei vt stata die ad se iterum redeat; sed (heù) pęnitens plerunq; minimi suam pendens salutem, vel non redit, vel huiusmodi dilationem ęgrè ferat: peccator .n. vt plurimum, dum expectat, ad alia defluit crimina, priorum scelerum pondere pressus: nam peccata, quæ per pęnitentiam citò non diluuntur, ad alia suo pondere trahere quis nō nouit? Quapropter, vt huic pro meis viribus occurrerem incommodo, hæc qualiacunquè sint Commentaria in lucem prodire facilè patior; cauere quippè debet Dei seruus, ne incidat in Scyllam defectus charitatis, dum cupit euitare Charybdim leuitatis: Cedat igitùr tenebra feruoris, quæ sua sunt quærentis, lumini charitatis proximi bonum respicientis. Hæc est secunda ratio, quæ me ad hæc coegit.

Tertia ratio est bonum publicum, quod procùldubio priuato præferendum esse fortasse neminem latet; ideò contempto proprio quietis commodo, publico commodo satisfacere studui: nam vulgò fertur, ex proprio incommodo pendet alienū commodum: & quoniam iuxta necessitatis leges, panis magis indigenti suppeditandus est; idcircò hunc doctrinæ panem potiùs famelicis, quorum numerus est ingens, quam paucis

eodem doctrinæ pane ſaturatis ſubminiſtrare ſtudui: quando enim in aliquo actu vnum principalitèr, & immediatè venit, & aliud ex conſequenti, & mediatè, illud eſt præferendum, quod venit immediatè, & principalitèr, *l. fin. ff. de Impenſis in rebus dot.* bonum autem publicum tale eſt: quapropter, licet labor iſte peritorum ingenijs inutilis futurus ſit; reſpectu tamèn imperitorum erit ſatis vtilis: vtile autèm per inutile vitiari non debet, *l. Qui teſtamento, ff. de Excōmunicationibus tut.* item *cap. Turbat, 37. diſt.* Nec obſtat opuſculum hoc inſcitè, & incultè confectū eſſe: nam approbari poteſt factum, & qualitas reprobari, vti vult *Bal. in l. 1. col. 2. verſ. Item poteſt quis, C. de Furtis.*

Quarta deniquè cauſa eſt, quia ad hæc edenda fui plerunq; requiſitus à RR. Sacerdotibus; nam quidam illorum in proprijs oculis humiles opus hoc humile precibus expetebant: quidam quotidiano ferè conuicio efflagitabant: nonnulli miſſis ad me litteris requirebant, pleriq; mandatis ad hoc me vrgebant; Onus igitùr vel impar viribus meis ſuſcepi, vt ijs obtemperarem; nam domini mei ſunt, quos præ cunctis reuereri Seraphicus Franciſcus Pater meus monuit. Interceſſione igitùr ſemper Virginis Mariæ, cuius precibus adiuuari mente, & ſpiritu deuotiſſimè poſco, opus compleui. Habent itaquè Sacerdotes Confeſſarij, quod mihi iniunxerunt, quos pro mercede tantùm rogo, vt ad altare Domini meminerint mei. Hactenùs de cauſa finali.

Horum Commentariorum neceſſitas.

QVanta Commentariorum ſuper caſus, & cenſuras tabellæ Diœceſis Bergomi extiterit neceſſitas, non facilè oculis veſtris obijcere potero: ex his tamen capitibus aliquatenùs conijcere valebimus. Conijcitur itaquè in primis, quia vniuerſalia niſi trahantur ad particularia, nimis dubia, & obſcura exiſtunt: nam, qui generalitèr loquitur, obſcurè loquitur: obſcura autèm, & dubia locutio legentem non releuat,

uat, *l. Cum incertus, ff. de Legatis 1. item l. Vbi autem, §. Qui illud, ff. de Verb. obligat.* particularium casuum reseruatorum scholio opus esse; nam etsi nonnulli fortasse subtili ingenio pollentes vniuersalia ad particularia adaptare nouerint; attamèn nō sine eorum magno studio, ac labore id assequentur. Nec obstat, quòd aliquis ex reseruatis casus in tabella extet apud aliquem Doctorem in specie declaratus; quia non tamèn omnes; & fortasse casus ille, qui primo accessu videtur expositus, & prorsùs coincidens cum casu nostræ tabellæ, secundo accessu, pensatis vndequaque pensandis, aliqua ex parte reperietur deficiens; quia aùt excedet, aùt excedetur. Et ecce primum necessitatis caput.

Alterum est librorum de huiusmodi casibus differentium defectus, ob multorum Confessariorum paupertatem; nam esto, quod casus aliquis tabellæ Diœcesis Bergomi cum alio alterius tabellæ per aliquem Doctorem expositus omninò coincidat; attamen aliqui inopia præpediti librum eiusmodi coemere non valeant, omnibus iure consulendum fuit his Commentarijs. Profiteor ipse apud me decem, pluresuè Auctores, qui in specie de casibus reseruatis differunt habuisse, illosque legisse, & perlegisse, nec sufficientem pro his explicandis casibus haurire potuisse doctrinam. Quomodo itaquè se habere poterunt Confessarij illi, qui vix vnum casuum reseruatorum in specie expositorum auctorem apud se habent? Emergit itaquè necessitas ex capite isto.

Tertium deniquè caput vndè horum Commentariorum oritur necessitas est, quoniā hucusquè nullus, quod nouerim ipse, reperitur auctor, qui hosce casus, & censuras tabellæ Diœcesis Bergomi commentatus fuerit. Hinc est, quòd nunquàm me à proposito deduxerit responsio, quam nonnulli, (modestè tñ) afferunt, nimirùm multos celebres Doctores eruditè, ac cultè Commentaria de casibus, & censuris tàm in genere, quam in specie tradidisse: nam, licèt res ita se habeat, non me latet tamen neminem adhùc super casus, & censuras tabellæ Diœ-

cesis Bergomi edidisse scholium, minimèque refert doctrinam per interpretes aliarum tabellarum non modicum ad hæc peragenda communicasse lumen; quia per eam vndequaquè cõsultum non erat Confessori pro excipiendis confessionibus pęnitentis casibus reseruatis annodati. Claret itaquè opusculi huius necessitas. Foret etiam hìc videnda vtilitas, sed fortè de se constat; quia si est necessarius, à fortiori vtilis erit, iuxta topicam regulam, si de quo magis, & de quo minus; ideò breuitati studens, illam meritò omitto.

Auctoris protestatio.

AD tria circa Commentaria hæc se extendit mea protestatio. In primis illius diuini prologij, *Sine me nihil potestis facere, Io. c. 15.* non immemor, vt meæ satisfaciam conscientiæ compellor dicere: quod licèt Commentaria hæc vndequaquè minima esse non me fugiat; tenuitatem tamèn ingenioli mei superasse omninò: quapropter profiteor huiusce opusculi vnum Deum Auspicem extitisse, ac per eum in primis omnia fuisse facta, iuxta *l. 2. vers. Omnia igitùr, C. de vetere iure enucleãdo,* obligatioq; erga ipsum maxima adhęret ossibus meis.

Attestor deindè, quod si quid minùs cultè, aùt incruditè in his prospicies Commentarijs meæ incruditioni, quæ non mediocris est, non incuriæ adscribatur; si quid verò boni, Deo, à quo omne bonum, attribuatur. Si tamèn mihi in aliquo quis ignoscere velit, illud non contemnere videbitur, *Azonis prologium in præfat. nu. 3.* dicentis omnium habere memoriam, & in nullo penitus deficere diuinitatis est potiùs, quàm humanitatis. Postremò Sanctæ Romanæ Ecclesiæ non modò me ipsum, & opusculum hoc Commentariorum, sed illud omne, quod alibi dixerim, aùt scripserim illius censuræ subiectum prorsùs esse volo. Protestorq; quòd nihil intendo dicere, nec puto me dixisse contra ab Ecclesia Romana decreta. Et si oppositum contingeret, vel contigisset, illud omninò ex nunc pro tunc per me retractatum esse intendo.

De

De inſcriptione libri huius.

HVnc librum inſcripſi Commentaria in cenſuras,& caſus reſeruatos, tùm vt ſcriptores veteres imitarer,quorum quidam Diuinas, alij ciuiles, alij canonicas leges interpretati eorum interpretationibus Commentariorum nomen impoſuerunt: tùm quia, *teſte Seraphico Doctore in Prologo 1. Sent. quæſt. 4.* qui ſcribit aliena, & ſua; ſed aliena tanquam principalia, & ſua tanquam annexa ad euidentiam, dicitur Commentator, à quo ſcilicet nomine eius ſcripta meritò Commentaria nuncupantur. Nec obſtat paruitas libri, ob quam videtur debere inſcribi libellus, vel opuſculum, vt docet *Aſtenſis in tract. term. ad litt. L.* quia à digniori debet res denominari, *l. Quæritur, ff. de Statu hominum.*

Itidem non obſtant ea, quę habemus in prima parte huiuſce voluminis, in qua nullum exponimus textum; quoniam quæ habentur in ſecunda parte tanquam principalia trahunt ad ſe acceſſoria primæ partis: & vbi vnum propter alterum, ibi tantum vnum, *ff. Pro donato, l. fin.* Quapropter vnico nomine inſcribuntur quæcunq; hoc volumine tractantur. Hæc de nomine libri dixiſſe ſufficiat.

Ad quam partem philoſophiæ ſit huiuſmodi Commentariorum tractatio referenda.

BReuitèr dico referendam eſſe ad moralem philoſophiam: quod ſatis conſtat,tùm quia ſicut Ethicę eſt regulare proprias operationes cuiuslibet hominis volentis benè, & virtuosè viuere; ſic huiuſmodi Commentaria Confeſſarium dirigent in excipięndis confeſſionibus, ne error ipſum capiat in danda, vel denegāda abſolutione: tùm quia ſicut tota Theologia practica,qualis eſt illa caſuum conſcientiæ,continetur ſub Ethica; ita & quælibet pars eius, vti ſunt huiuſmodi Commentaria: idem enim iuris eſt de toto quo ad totum,ſicut de parte quo ad partem, *l. Quæ de tota, ff. de rei vind. cum ſimilib.* tùm etiam, quia

ſicut

ſicut quęlibet pars ſcientię ſpeculatiuæ cõtinetur ſub ſpeculatiua, ita quęlibet pars ſciẽtię practicæ ſub practica: idem enim operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, *l. fin. in princ. ff. de Legatis 3.*

Continetur itaq; hęc pars Commentariorum ſub Ethica, & ꝓindè ſub ſciẽtia Theologica practica, quæ à Theologia ſpeculatiua differt nõ ratione materię, quã tractat, ſed ratione modi ſciendi: diſtinctio .n. vnius ſciẽtiæ ab alia nõ accipitur penès rem, quę cognoſcitur, ſed penès diuerſũ modũ ſciendi, vt patet *6. Metaph.* eadẽ .n. quæ tractãtur in Theologia ſpeculatiua tractãtur ẽt in practica, & quæ ibi reſpuuntur, hìc quoquè reſpuuntur, vt patet *diſt. 12. c. Omnia, & diſt. 15. cap. Sancta Romana.* differunt tamen, vt iam dictum eſt, in modo tractandi; quia Theologia ſpeculatiua tractat materias ſubtili modo: practica verò modo ſimpliciori. Illa proptèr contemplationem veritatis: hæc proptèr actionem, & ſolutionem difficultatum occurrentium. Aliæ quoquè afferuntur differentiæ, quæ, vt ſolitam breuitatem ſequar, omittuntur: ſi latiùs cupis illas habere, conſule *Pelbartum in Roſario Theol. verb. Addiſcere.* Noueris tandem hanc Commentariorum partem ordinari ad fęlicitatem animæ, ſicut aliæ partes Theologiæ; quod dicitur ad differentiam legis ciuilis, quæ hominem ordinat immediatè ad felicitatem corporis. Laus Deo.

Totius operis diuiſio.

Diuiditur hoc Commentariorum opuſculũ in duas partes, in quarum altera habentur caſuũ reſeruatorũ generalia: in altera verò ſpecialia cuilibet caſui in Diœc. Berg. reſeruato.

Prima pars ſubdiuiditur in viginti quatuor diſtinctiones.

Secunda verò pars ſubdiuiditur in quindecim caſus.

Diſtinctiones primę partis adhùc ſubdiuidũtur in articulos, & articuli in difficultates, & quęlibet etiam difficultas in ſuas diuiditur partes, vt ſupra de modo procedendi in libro attigi.

Caſus verò, qui in proxima parte habentur, itidem in paragrapha diſtinguuntur.

IN-

INDEX
SINGVLARVM DISTINCTIONVM,
quæ in prima parte horum Commentariorum continentur.

De præludijs, Distinctio I. pag. 1
De accidentibus casuum reseruatorum, Dist. II. 15
De ignorantia tùm Confessariorum, tùm Pęnitentium circa casus reseruatos, Dist. III. 37
De his, qui comprehenduntur sub casibus Episcopalibus, Dist. IV. 49
De integra peccatorum reseruatorum confessione, Dist. V. 75
De potestate simplicis Confessarij circa censuras nemini reseruatas, Dist. VI. 85
De potestate simplicis Confessarij circa casus reseruatos,& de facultate pęnitentis itidem circa casus reseruatos, Dist. VII. 101
De potestate generali Confessariorum circa reseruatos casus, & censuras item reseruatas, & facultate passiua pęnitentium casibus reseruatis,aût censuris itidem reseruatis obstrictorum, Dist. VIII. 116
De potestate Confessarij, & onere pęnitentis circa

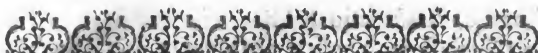
mortis

mortis articulum respectu reseruationis, Distinctio IX. 131
De extensione facultatis Confessarij actiua, & pœnitentis passiua, quò ad casus reseruatos, Distinctio X. 149
De Priuilegijs circa reseruationem casuum tùm Confessarijs, tùm pęnitentibus concessis, Distinct. XI. pag. 157
De Pœnitentiariorum, & delegatorum facultate circa reseruatos casus, Dist. XII. 170
De Confessario censura obstricto, aùt dubioso, & item de Sacerdote casu reseruato impedito. Dist. XIII. 185
De Confessario in crimine carnali complice, quò ad ea, quæ reseruationem respiciunt, Distinctio XIV. pag. 201
De Constitutionibus Synodalibus circa ea, quæ casus reseruatos respiciunt, Dist. XV. 213
De mandatis sub forma tàm Episcopi, quàm Papæ circa casus reseruatos, aùt censuras, Dist. XVI. pag. 233
De violantibus Episcoporum statuta reseruationem respicientia, Dist. XVII. 241
De his, quæ per mortem Episcopi circa reseruationem casuum tàm à Confessarijs, quàm pęnitentibus auferuntur, Dist. XVIII. 249
De auctoritate Episcopi circa casus Papæ reseruatos, & simplicis Confessarij circa casus Episcopo reseruatos,

uatos,

uatos, Distinctio XIX. 255
De Confessario inualidè absoluente à casibus reseruatis, Dist. XX. 264
De potestate absoluendi à censuris, & à casibus reseruatis Iubilæi tempore, XXI. 268
De potestate Iubilæi circa censuras, & casus reseruatos, 277
De potestate absoluendi à censuris, & à casibus reseruatis Iubilęi tempore, 286
De pœnis absoluentium sine facultate à casibus reseruatis tàm Papæ, quàm Episcopis. Et de absoluēte iure ordinario, vel delegato, Distinctio XXII. pag. 304
De comparatione excommunicationum inter se, reseruationem respiciente, Dist. XXIII. 309
De formis seruandis in absolutione à censuris, & in dispensationibus circa iuris impedimenta, Distinctio XXIV. 319
De formis in specie seruandis circa absolutionem à censuris, 320
De formulis in specie circa impedimenta canonica, pag. 327

INDEX

MATERIARUM PRINCIPALIUM,
seu Casuum, in secunda parte expositorum.

1 DE excommunicatione maiori, 339
2 De Suspensione .s. maiori, 351
3 De Interdicto .s. maiori, 365
4 De consanguinitate, 379
5 De affinitate, 389
6 De legatorum piorum solutionem differentibus vltra statutum tempus, 393
7 De non dimittentibus statuto tempore administrationem locorum piorum redditis rationibus, quibus debent, 410
8 Item de non persoluentibus finito tempore reipsa id quod debent successoribus in administratione piorum locorum, 410
9 De ijs, qui conducunt bona piorum locorum, quæ administrant, 418
10 De ijs, qui adhibita fraude locant bona itèm piorum locorum, quæ similitèr administrant, 418
11 De Notarijs intra tempus in tabella taxatum non denunciantibus legata pia, 428
12 De deponentibus falsũ testimoniũ in iudicio, 440
13 De compellentibus timore incusso ad deponendũ in iudicio falsum testimonium, 454

14 De

14 De persuadentibus prece itèm ad deponendum falsum testimonium in iudicio, 454
15 De corrumpentibus pretio similitèr ad deponendum falsum testimonium in iudicio, 454
16 De committentibus homicidiũ voluntariũ, 460
17 De mandantibus homicidium, 478
18 De consulentibus itidem homicidium, 487
19 De procurantibus abortum, 495
20 De consulentibus itèm abortum, 495
21 De prȩstantibus operam ad abortũ patrandũ, 495
22 De opprimentibus filios ex negligentia, 508
23 De cõmittentibus nefandũ sodomiȩ peccatũ, 517
24 De coeuntibus cum brutis, 525
25 De blasphemantibus ex professo, 531
26 Item de blasphemantibus ex consuetudine, 531
27 De exercentibus magicas artes, 551
28 Itèm de exercentibus sortilegia, 551
29 Itidem de exercentibus superstitiones, 551
30 De vtentibus magicis artibus, sortilegijs, superstitionibusuè, 551
31 De abutentibus Sacramentis, sacramentalibus, aùt sacris rebus ad magicas artes, 551
32 De violantibus Moniales ẽt extra claustra, 578
33 De tentãtibus violare ipsas Moniales etiam extra claustra repertas, 578
34 De percutientibus parentes, 591
35 De inferentibus virgini stuprum violentum, 603

INDEX

SINGVLARVM DIFFICVLTATVM, quæ in prima parte horum Commentariorum continentur.

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS PRIMAE.

ARTICVLVS I.

1 *QVid sit casus reseruatus secundũ diffinitionem quid nominis, pag.* 2
2 *Quid sit casus reseruatus secundum diffinitionem quid rei,* 3

ARTICVLVS II.

1 *An mens Ordinarij nostri circa casuum reseruatorum tabellam, sit sub præcepto peccati mortalis seruanda.* 4
2 *In dubijs emergẽtibus circa casus reseruatos penès tabellam in his Commentarijs non enodatis quid agendum.* 6

ARTICVLVS III.

1 *An possit Confessarius quiescere in expositione casuum reseruatorum suæ Diœcesis approbata, vel an perpetuò sciscitanda sit mens legislatoris circa dubia penès casuum reseruationem emergentia.* 8
2 *An temerarius censeri debeat Commentator Episcopales casus interpretando.* 13

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS SECVNDAE.

ARTICVLVS I.

1 *An casuũ reseruatio in nostra Diœcesi Bergomensi sit à iure, vel ab homine.* 16
2 *An præter casus in tabella descriptos sint alij casus, ad quos Confessor teneatur.* 20
3 *An casus Episcopo reseruati interdùm spectent ad Sedem Apost.* 23

ARTICVLVS II.

1 *An excommunicatio Summo Pontifici reseruata ob impotentiam illum adeundi fiat absolutè Episcopalis.* 25

ARTICVLVS III.

1 *An casus in dubio præsumatur reseruatus.* 29

AR-

ARTICVLVS IV.

1 An possit inferior Confessor mutare pœnitentiam, quam Superior in foro conscientiæ pro peccatis reseruatis imposuit. 33

ARTICVLVS V.

1 An reseruatio facta per Ordinariũ sine rationabili causa sit valida. 35

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS TERTIAE.

ARTICVLVS I.

1 An ignorantia crassa, & supina excuset à suspensione à Diuinis, posita contra Confessores audentes absoluere à reseruatis absq; facultate, vt videre est in Proœmio tabellæ casuũ reseruatorũ Diœcesis Bergomi, 38

2 An pœnitens, qui bona fide sua confitetur peccata Confessori habenti iurisdictionem, sed nescienti discernere inter reseruatum, & non reseruatum validè absoluatur, 41

ARTICVLVS II.

1 An reseruatio afficiat pœnitentes ignorantes probabilitèr primũ casum tabellæ Diœcesis Bergomi, .s. censuras. 43

2 An reseruatio afficiat pœnitentes, qui probabilitèr ignorant casus in tabella Diœcesis Bergomi propositos. 45

3 An incidat in casum reseruatum, qui patrando delictum non reseruatum, illud existimat reseruatum esse, vt si quis committendo sacrilegium, quod non est reseruatũ, vt suppono, existimaret illud esse reseruatũ, 47

4 An casu reseruato extet annodatus pœnitens ille, qui quando peccatum reseruatum commisit, nec mortale quidem illud putabat esse. 48

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS QVARTAE.

ARTICVLVS I.

1 An fœminæ sæculares, & Sanctimoniales comprehendantur sub reseruatione casuum in nostra tabella Bergomi reseruatorum. 50

2 An Nouitij Regularium ligentur casibus Religionis, cuius habitum susceperunt, aùt Episcopi in cuius Diœcesi moram trahunt. Et quo ad Papales per quem Prælatum absoluendi erunt. 53

3 An etiam, qui statìm vult ingredi Religionem per Confessorem illius Religionis à casibus Episcopo reseruatis absolui possit, absque illius facultate. 55

4 An Regulares Parochi officio fungentes subijciantur casibus suorum Superiorum Regularium, an verò Ordinarij. 57

ARTICVLVS II.

1 An rustici sub casibus Episcopalibus comprehendantur. 59

2 An impuberes sub Censuris, & Casibus Epalibus comprehendantur, 61

3 An mortui sint subiecti primo casui tabellæ, qui est de censuris saltèm

quo

quo ad censuram excommunicationis, 63

ARTICVLVS III.

1 *An Exul, siuè Bannitus sit subiectus casibus reseruatis, aut censuris Ordinarij, in cuius Diœcesi sibi contingit reperiri.* 64

2 *An Peregrini, & Aduenæ sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur, comprehendantur.* 65

2 *An Vagabundi, seù Vagi sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur, comprehendantur.* 67

4 *An Milites, Serui, Mercatores, & Scholares comprehendantur sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur.* 69

ARTICVLVS IV.

1 *Cuius Ordinarij casibus reseruatis illc obligetur, qui plura domicilia habet in diuersis Diœcesibus, in quibus, vel equalitèr, vel ferè equalitèr inhabitat,* 71

2 *An committens peccatum reseruatum in alieno loco, .i. extrà Diœcesim acquirat fauorabile forum conscientiæ: ità vt absolui possit in illo loco.* 73

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS QVINTAE.

ARTICVLVS I.

1 *An pœnitens teneatur peccata reseruata ei confiteri, qui ab ipsis absoluere non potest, vt contingere solet cum ipse non habet copiam Confessoris habentis facultatem circa reseruata, nec possit absquè graui scãdalo omittere sumptionem Corporis Christi.* 76

2 *An pœnitens per Superiorem sacramentalitèr absolutus à reseruato, & missus ad inferiorem pro non reseruatis, teneatur illi confiteri etiam illud reseruatum.* 79

3 *An pœnitens, qui confitetur aliquod peccatum, quod alias commisit sæpiùs, sed absolutus fuit, si interrogetur à Confessario, an aliàs illud peccatum commiserit omninò teneatur respondere, se illud commisisse alias.* 82

ARTICVLVS II.

1 *An Superior absoluens sacramentalitèr solummodò à peccato reseruato, debeat vti communi forma, quæ omnia respicit peccata, nimirùm:* Ego te absoluo à peccatis tuis. *Et idem quæritur de Confessore inferiore, quando impertire debeat absolutionem super non reseruato, mittendo pœnitentem ad Superiorem pro reseruato.* 83

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS SEXTAE.

ARTICVLVS I.

1 *An quilibet Cõfessarius approbatus ab Ordinario possit absoluere in foro Sacra-*

Sacramenti Pœnitentiæ ab excommunicationibus Synodalibus nemini reseruatis. 86
2 *An Sacerdos proprius, qui habet facultatem absoluendi à mortalibus, possit etiam ad cautelam absoluere ab excommunicationibus iuris cõmunis nemini reseruatis.* 89
3 *An censura non reseruata, lata ab homine per sententiam generalem iure communi, auferri possit à quocunque potestatem habente absoluendi à mortalibus.* 92
4 *An simplex Confessarius à censuris nemini reseruatis in solo foro interno, an verò etiam in externo, absoluere possit.* 94

ARTICVLVS II.

1 *An, si pœnitens censura reseruata annodatus, illiusq; immemor confessus sit non habenti facultatem circa illam, teneatur adire Superiorem, vel Pœnitentiarium, cum illius recordatur.* 96
2 *An excommunicatus excommunicatione reseruata, bona fide confitendo peccata, non habenti facultatem circa illam excommunicationem, saltèm à peccatis validè absoluatur.* 98
3 *An annodatus excommunicatione iuris nemini reseruata possit à Confessario inuitè absolui.* 99

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS SEPTIMAE.

ARTICVLVS I.

1 *An Sacerdos approbatus ad excipiendas Confessiones, extra suam Diœcesim existens, possit eligi ab habente Bullam, per quam ipsi conceditur facultas eligẽdi aliquẽ ex appbatis, vt absoluatur à reseruatis.* 102
2 *An Confessor non habens facultatem in casus reseruatos extra articulum mortis circa ipsos aliquid possit.* 104
3 *An, si pœnitens adeundo Ep̃um pro absolutione à casu sibi reseruato ex vna parte prudentèr, & rationabilitèr, pensatis omnibus circunstantijs, probabilitèr vereatur, ne sibi aliquod graue damnum contingat, & ex altera Episcopus renuat omninò talem casum alteri impertire; an inquam, in tali contingentia Curatus indirectè hunc sibi subditum absoluere possit.* 106
4 *An Confessor, qui non habet facultatem circa casus reseruatos, possit ab ipsis absoluere pœnitentem sub conditione de futuro, vt potè si Ep̃us consenserit, aùt illam Ep̃us ratam habuerit.* 107

ARTICVLVS II.

1 *An pœnitens, qui in alieno Ep̃atu, v. g. apud Regularem casuum reseruatorum facultate carentem, sua confessus est peccata, pro reseruatis ad propriũ Curatũ, quem habere facultatẽ supppono, mitti possit.* 109
2 *An laicus absolutus à non reseruatis per Confessarium non habentem facultatem*

cultatem circa casus reseruatos, teneatur quamprimùm sumpta Communione sub mortali accedere ad Superiorem pro directa absolutione reseruatorum. 110
3 *An pœnitens, qui ex rationabili causa fuit absolutus à non reseruatis cũ onere se præsentandi, peccet grauitèr, nõ se præsentãdo, habita opportunitate, & an sẽper perseueret dicta obligatio, quousq; paruerit,* 112

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS OCTAVAE.

ARTICVLVS I.

1 *An Summus Pontifex cum in generali concessione casuum reseruatorũ, & censurarum absoluendi potestatem concedit, in Iubilæo, vel extra, censeatur etiam concedere facultatem circa censuras omnes, & casus Episcopo reseruatos.* 117
2 *An Confessor, qui ab Ordinario obtinuit facultatem absoluendi ab omnibus casibus ipsi reseruatis, à censuris etiam in eius tabella casuum reseruatorum generalitèr nominatis absoluere posit.* 119
3 *An Epũs concedens alicui facultatem absoluendi ab omnibus casibus, & censuris sibi reseruatis; illi insimùl impertiat facultatem dispensandi suprà irregularitates, vota, iuramenta, & alia id generis.* 121

ARTICVLVS II.

1 *An, si pœnitens ex alieno Oppido, & Epãtu ad Ecclesiam alterius Episcopatus in die solemnitatis illius Ecclesiæ veniat, & suis compũctus peccatis, velit ibi confiteri, & communicare, an inquam talis absolui possit per Curatum talis Parochiæ tàm à reseruatis, quàm ab alijs supposita in Parocho facultate circa reseruata.* 123
2 *An pœnitens in Sacramento Pœnitentiæ absolutus à censuris oblitis, siuè reseruatis, siuè non, per Sacerdotem habentem facultatem circa ipsas, teneatur iterùm illas exprimere, si non expressa occurrerint memoriæ, v.g. si ligatus tribus censuris fecit se absoluere à duabus tantùm non habens memoriam alterius.* 125

ARTICVLVS III.

1 *An casuum, ac censurarum reseruatio auferatur, cum pœnitens coram Confessario facultatem habente circa casus reseruatos, inualidam facit Confessionem.* 128

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS NONAE.

ARTICVLVS I.

1 *An cuiuis Confessario pœnitentem in articulo mortis existentem dispensare liceat in votis, iuramentis, vel inhabilitate, aùt irregularitate, sicut ei licet à censuris, & casibus reseruatis ipsum absoluere.* 132
2 *An initiatus tantùm prima tonsura posit in articulo mortis absoluere à censuris, absente Sacerdote.*

3 An

3 *An simplex Sacerdos, qui in articulo, aùt periculo mortis constituti Confessionem audire cepit, adueniente ante absolutionem Confessario approbato, possit Confessionem ceptam perficere.* 135

4 *An in casibus reseruatis Pontifici, quando ratione articuli, vel periculi mortis nõ est recursus ad S. Pontificem, sit adeũdus Epũs, si eius copia haberi potest, vel possit quicunq; Cõfessarius expositus absoluere,* 137

ARTICVLVS II.

1 *An absolutus in articulo, seù periculo mortis à casibus reseruatis ab eo, qui iure communi absoluere non poterat, euaso periculo, suum Ordinarium, qui casus sibi reseruarat, adire teneatur.* 138

2 *An pœnitens, qui per simplicem Confessarium ratione periculi mortis ab excommunicatione reseruata absolutus fuit, iam euaso periculo, teneatur statim physicè Superiori se præsentare, nè in eandem specie excommunicationem reincidat, vel sufficiat statim moralitèr.* 139

3 *An pœnitens, qui per simplicem Confessorem in articulo mortis ab excõmunicatione reseruata absolutus fuit, absq; mandato præsentandi se Superiori, excusetur à reincidentia, non se præsentando.* 141

4 *An obligatus ad se præsentandum, cessante impedimento, satisfaciat, se per procuratorem præsentando.* 143

5 *An impeditus, qui per se cõparere nequit, teneatur per procuratorẽ,* 144

ARTICVLVS III.

1 *An articulus, aùt periculum mortis, in quo omnis cessat reseruatio, intelligatur tantùm, quando mors imminet ex causa intrinseca, & naturali, vt accidit in morbis lethalibus, an etiam procedat, cũ imminet mors ex causis extrinsecis, vt si q̃s esset mortis supplicio dãnãdus,* 146

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS DECIMAE.

ARTICVLVS I.

1 *An Sacerdos habens facultatem generalem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis in Diœcesi, in qua est admissus, v. g. in Diœcesi Bergomi, possit quemlibet Episcopo Bergomensi subditum in aliena Diœcesi, v. g. in Diœcesi Brixiæ absoluere à reseruatis.* 150

2 *Iuxta quas leges debeat Parochus iudicare subditum suum, quem inuenit extra Diœcesim.* 151

3 *An Parochus suum absoluens subditum falsò credens non esse talem, illũ validè absoluat, casu quo ipse Parochus existimauerit absolutionem minimè valuisse.* 152

ARTICVLVS II.

1 *An pœnitẽs fultus Episcopali auctoritate eligendi Confessorem, à quo absoluatur à casibus reseruatis, possit absolui à Confessario alterius Diœcesis carente facultate circa casus reseruatos.* 153

f DIF-

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XI.

ARTICVLVS I.

1 An valida sit Confessio facta Sacerdoti ignaro concessionis sibi ab Epo facta excipiendi confessiones, absoluendi à reseruatis. 158

2 An Confessarius, cui ab Episcopo concessi sunt casus tabellæ, absoluat validè antè habitam notitiam reuocationis dictæ facultatis, vel mortis concedentis, vel amotionis Episcopi. 160

3. An valida sit absolutio à peccatis reseruatis, & ab excommunicatione virtute Indulgentiarum reuocatarum, si reuocatio inuincibilitèr ignorabatur. 162

ARTICVLVS II.

1 An priuilegium Confessori concessum ab Episcopo, seù Vicario Generali absoluendi à casibus reseruatis amittatur per renunciationem factam per dictum Confessarium. 163

2 An priuilegium per Episcopum Confessori concessum absoluendi à reseruatis amittatur per non vsum. 165

ARTICVLVS III.

1 An valeat absolutio à reseruatis, quam quis obtinet à Pænitentiario tacendo dolosè, .s. vt faciliùs illam obtineat, se illam anteà petijsse ab alio Pænitentiario, sed illam minimè obtinuisse. 166

2 An à casibus reseruatis absolui possit ille, qui occasione gratiæ sibi factæ vt possit absolui, faciliùs in illos se præcipitat. 168

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XII.

ARTICVLVS I.

1 An Pænitentiarius facultatem sibi concessam delegare possit. 171

2 Si Pænitentiarius nollet absoluere nisi à casibus reseruatis, an possit illi hoc permitti. 175

ARTICVLVS II.

1 An Confessores ad beneplacitum Ordinarij habentes auctoritatem absoluendi à peccatis reseruatis possint in aliquo casu à solis reseruatis absoluere. 176

2 An delegatus ad absoluendum aliquem pro vna vice tantùm possit iterũ eum absoluere, dato, quod prima vice inutilitèr ipsum absoluerit ob aliquod mortale retentũ absq; iusta causa, v.g. ex sola verecundia. 178

ARTICVLVS III.

1 An Pænitentiarius dicens se aliquem minimè absoluisse absq; additione siuè à peccato reseruato, siuè non, sit confessionis reuelator. 179

2 An Superior ad quem pænitens accedit, vt ab eo auctoritatem passiuam absoluendi à peccato reseruato accipiat, sigillo Sacramenti Pænitentiæ ligetur. 181

DIF-

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XIII.

ARTICVLVS I.

1 *An Confessarius, qui ob delictum reseruatum occultum est ipso facto suspensus ab audiendis confessionibus desistere teneatur.* 186

2 *An Confessiones exceptæ à Confessario suspenso ipso facto, de quo supra præcedenti difficultate, cuius delictum reseruatum est occultum, sint validæ.* 188

3 *An Confessarius censura Summo Pontifici reseruata annodatus, occulto eius delicto, per Episcopum absolui possit vigore cap. 6. Conc. Triden. sess. 24. de Reformat.* 190

ARTICVLVS II.

1 *An Confessarius dubitans se esse censura aliqua reseruata irretitum, debeat se gerere tanquàm irretitum.* 192

ARTICVLVS III.

1 *An Sacerdos, qui habet peccata reseruata, à quibus Confessarius illum absoluere non potest, cum sola contritione celebrare possit, supposito scandalo, si non celebret.* 194

2 *An die festo, quo omnes tenentur Sacro interesse, Sacerdoti non habenti copiam Confeßarij, qui cum absoluat à peccatis siuè reseruatis, siuè nõ reseruatis, cum sola contritione celebrare liceat, supposito, quod nullus Sacerdos adsit, à quo Missam audire possit.* 196

3 *An Sacerdos, qui in ipsa actione celebrandi recordatur alicuius peccati mortalis siuè reseruati, siuè non, elicito tunc contritionis actu, teneatur posteà quamprimùm confiteri.* 198

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XIV.

ARTICVLVS I.

1 *An Confessarius habens facultatem circa casus reseruatos, possit absoluere complicem peccati reseruati.* 202

2 *An verba illa Synodi sub Illustriß. Epo Priolo Bergomi celebratæ, tit. 6. de Sacram. Pœnit. .s.* (Ne quis Confessarius complicem, aut participantem secum in crimine carnali) *intelligantur de qualibet obscænitate, vt verborum, osculorum, amplexuum, tactuum, &c. an verò tantùm de complemento operis.* 204

ARTICVLVS II.

1 *An ademptio facultatis excipiendi Confessionem complicis in crimine carnali iuxtà Decretũ Synodi sub Epo Priolo, sit casus reseruatus.* 206

2 *An Confessarius Diœcesis Bergomen. habens facultatem à iure absoluendi, vti est Parochus, Iubilæi tempore saltèm, Complicem in crimine carnali absoluere possit.* 208

3 *An Cõfessarius, si de facto absoluat complicem in crimine carnali valdè saltèm illum absoluat.* 209

ARTICVLVS III.

1 An in confessione aperiri possit circunstantia manifestatiua Complicis, cum quo patratum est crimen reseruatum. 210

2 An Confessarius, qui carnaliter pœnitentem cognouit, teneatur in confessione exprimere hanc circunstantiam. 212

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XV.

ARTICVLVS I.

1 An Episcopus reseruationem censurarum Synodalium, quas aùt sibi, aùt Vicario reseruat, auferre possit. 214

2 An Episcopi, & alij inferiores Prælati per nutus, & signa absq; verbis, & scriptura absolutionem censurarum tàm sibi reseruatarum, quàm non reseruatarum impendere posſint. 217

ARTICVLVS II.

1 An in censuras siuè reseruatas, siuè non ipso facto latas à Synodo, incidat quis absquè criminis declaratione. 218

2 Quando Synodus dicit simplicitèr, vt quis suspensionis pœnam ipso facto incurrat, à quo suspendat. 222

ARTICVLVS III.

1 An cōsuetudo illa, quā aliqui Epi in Cōstitutionib. Synodalibus restitutionē bonorū incertorū sibi soliti sunt reseruare, sustineri possit, 225

2 An in locis, vbi viget consuetudo, vt per Constitutiones Synodales ab ingressu Ecclesiæ interdicti sint, qui præceptum semel in anno confitēdi, & in Paschate communicandi non adimplent, comprehendantur etiam meretrices illud non adimplentes. 227

ARTICVLVS IV.

1 An Constitutiones Synodales Diœc. Bergomi sub Illustriß. ac Reuerēdiß. Epo Priolo promulgatæ respicientes casuum reseruatorum materiam, de qua in magna parte extat tit. 6. dictarum Constitutionum, statìm obligent scientes illas. 228

ARTICVLVS V.

1 An Regulares Episcoporum reseruationibus, Constitutionibusq; Synodalibus ligentur. 230

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XVI.

ARTICVLVS I.

1 An, si Epus Confessori concedat facultatem absoluendi à reseruatis sibi hac forma, .s. concedimus tibi facultatem absoluendi à reseruatis quoscunquè ad te accedentes, cōsentiente Rectore Ecclesiæ possit dictus Confessarius hoc præstare absque licentia Rectoris. 234

2 An, si Epus Confessoribus sibi subditis edicto præcipiat, ne quem à reseruatis

uatis, vel non reseruatis absoluere audeant, nisi priùs Decem Præcepta, Orationem Dominicam, Symbolum, &c. recitauerit, an inquam, dicti Confessarij validè absoluant, non seruata dicta forma sibi præscripta. 237

ARTICVLVS II.

1 Si alicui Confessario approbato committatur facultas absoluendi pœnitentem ab aliqua censura virtute alicuius Diplomatis, aùt Iubilæi, In quo ponitur hæc dictio, .s. (satisfacta parte) vt potè ob furtum, vel damnum illatum, aùt debitum penale, in quo adhùc non est illi satisfactum, num possit illum absoluere, non satisfacta parte, pœnitente existente impotente, & offerente cautionem. 239

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XVII.

ARTICVLVS I.

1 An subditi Episcopo violantes eius statutum in locis exemptis suæ Diœcesis, afficiantur excommunicatione ipsi reseruata contra transgredie͂tes tale statutum lata. 242

ARTICVLVS II.

1 An extranei venientes in Diœcesim, contrafaciendo statuto, quo cauetur sub ce͂sura ipso facto lata, Ordinarioq; reseruata, ne fiat aliquid, v.g. ne Clerici sæculares alcis ludant, in externo foro dicta censura lige͂tur, & à quo in foro Sacramenti Pœnitentiæ absolui possint. 245

2 An ille, qui in sua Diœcesi, ex. gr. Mediolani, commisit delictum, cui annexa est excommunicatio, si veniat ad aliam, v. g. ad Bergome͂sem, vbi tale delictum nullam habet annexam excommunicationem, per Regulares absolui possit. 247

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XVIII.

ARTICVLVS I.

1 An casus tabellæ Confessario concessi ad beneplacitum, ab ipso aufera͂tur morte concedentis. 250

ARTICVLVS II.

1 An gratia per Episcopum concessa pœnitenti, vt absoluatur à reseruatis in tabella spiret Episcopi morte, re adhùc integra, .i. non adhùc incœpta Confessione. 251

ARTICVLVS III.

1 An edicta generalia, quibus aliquid præcipitur sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Episcopo reseruatæ, auferatur eius morte, itàut postea contrafaciens non incidat in ipsam. 353

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XIX.

ARTICVLVS I.

1 Qualem auctoritatem habeat Ep̃us absoluendi à casib. reseru. Papæ, 256

2 Ad

2 Ad quid prosit absolutio ab excommunicatione, & dispensatio ab irregularitate, quam generalitèr impertit Episcopus præparatis antè se pro Ordinum susceptione. 259

ARTICVLVS II.

1 A quibus casibus simplices Confessarij absoluere possint. 260

2 An aliquis Confessarius absoluere possit Sacerdotem illum, qui temerè tentauit absoluere aliquem à casu Episcopo reseruato, circa quem non habebat facultatem. 261

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XX.

ARTICVLVS I.

1 Quid facere debeat Confessarius, qui absoluit pœnitentem ab aliquo casu reseruato, cùm non habeat iurisdictionem. 265

ARTICVLVS II.

1 An Confessarius absoluens à casibus Episcopo reseruatis absquè facultate, sed sine prætextu alicuius priuilegij incidat in excommunicationẽ, & alias pœnas contentas in Decreto Clem. viij. 266

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XXI.

ARTICVLVS I.

1 An antequàm publicetur Iubilæũ habita ipsius certa notitia possit quis illud lucrari, & consequentèr absolui à casibus reseruatis. 269

2 An quis absolui possit à casibus, & censuris reseruatis, post publicationem Iubilæi Romæ, vel alibi, v.g. Bergomi commißis. 271

3 An qui incidit in peccata reseruata, vel in censuras item reseruatas, post publicationem Iubilæi, in confidentiam ipsius Iubilæi, absolui possit à quolibet Confessario tempore Iubilæi. 272

ARTICVLVS II.

1 An poßit absolui à reseruatis, & lucrari Iubilæum ille, qui priùs illud recipere noluit, sed posteà in secunda hebdomada die Sabbati, à Deo inspiratus, mutat propositum, vultq; illud suscipere. 273

2 An, qui intra Iubilæi extraordinarij hebdomadas non est lucratus Iubilæum non ex impedimentis expreßis in Bulla, sed ex culpa sua, nunc recogitans indigentiam absolutionis peccatorum suorum reseruatorũ, censurarumq; reseruatarũ transfert se ad locũ, vbi tunc lucrantur alij Iubilæum, v.g. Brixiam, an inquã, possit ibi lucrari Iubilæũ, & cõsequentèr absolui à casibus reseruatis, & à censuris item reseruatis, 274

ARTICVLVS 3.

1 An qui lucratus fuit Iubilæum in sua Patria, sed postea ob sua negotia profectus est ad aliam Diœcesim, vbi Iubilæum celebratur, si indigeat absolutione sup casib. reseruatis, & cẽsuris item reseruatis, possit ibi itèm lucrari Iubilæũ, & proindè absolui à dictis casib. & cẽsuris, 275

DIF-

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XXI. PAR. II.

ARTICVLVS I.

1 An transacto Iubilæo à peccatis reseruatis antè illud cõmissis, & oblitis absolui possit ille, qui consecutus est Iubilæum absque confessione, vt suppono, iuxta aliquorum sententiam; cum Iubilæi tempore nõ esset sibi conscius peccati mortalis. 278
2 An pænitens, qui Iubilæi tempore incæpit confessionem, & ob causam dignam non fuit absolutus transacto Iubilæo, virtute ipsius à casibus reseruatis absolui possit. 280
3 An illi, qui die Sabbati vltimæ septimanæ Iubilei accessit ad confitendum, sed ob angustiam temporis confessio fuit dilata, post transactũ Iubilæum impertiri possit absolutio à casibus reseruatis etiam comissis infra tempus ei rationabilitèr præfixum ad sua confitendum peccata, v. g. intra duos proximos dies. 281

ARTICVLVS II.

1 An, qui priùs confessus fuit validè cum animo lucrandi Iubilæum, sed posteà non absoluit opera per Iubilæum iniuncta extrà Iubilæum possit absolui per quemcunq; Confessariũ à reseruatis in confess. oblitis, 282
2 An reincidat in censuras reseruatas, qui absolutus tempore Iubilæi, omisit posteà perficere opera iniuncta, quæ quandò confessus est, habuit intentionem adimplendi. 283

ARTICVLVS III.

1 An, qui confessus fuit intra hebdomadam primam, & expleuit omnia opera sibi iniuncta per Iubilæum, si iterùm die vltimo illius hebdomadæ labatur in peccata reseruata, aùt censuras itèm reseruatas possit ab eis absolui vi Iubilæi per quemlibet Confessarium. 284

DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XXI. PAR. III.

ARTICVLVS I.

1 An absens à loco Iubilæi, aùt ignorans illud, à censuris vi Iubilæi absolui possit. 287
2 An à censuris occultis Papæ reseruatis quilibet Confessarius vi Iubilæi absoluere possit. 288
3 An virtute Iubilæi possit quis absolui à censuris reseruatis extra Sacramentum Pænitentiæ. 291

ARTICVLVS II.

1 An vi Iubilæi Confessarij absoluere possint nominatim excommunicatũ, aùt manifestum percussorem clerici. 293
2 An quilibet Confessarius vi Iubilæi satisfacta parte absoluere possit, quoad omne forum. 295
3 An in foro fori per quemuis Confessarium vi Iubilæi à censuris absolui possit ille, qui omninò non potest satisfacere parti propter inopiam,

aùt

aut aliam similem causam. 297
ARTICVLVS 3.
1 An quando in Indulgentijs dicitur (Indulgentia Plenaria per modum Iubilæi, seù in forma Iubilæi) per talem particulam detur facultas, vt quisq; possit absolui ab omnibus censuris, & casib. reseruat. 298
2 An per concessionem Indulgentiæ Plenariæ à pena, & à culpa detur facultas pœnitenti eligendi sibi Confessarium, per quem à casibus reseruatis absolui possit. 301
DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XXII.
ARTICVLVS 1.
1 De pœnis absoluentium sine facultate à casibus reseruatis tàm Papæ, quàm Episcopis. 304
ARTICVLVS 2.
2 De absoluente iure ordinario, aùt delegato à casibus reseruatis. 306
DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XXIII. ART. I.
1 Respiciens comparationem inter excommunicationem, quæ pertinet ad primum casum tabellæ Diœcesis Bergomi, & intèr alios subsequentes casus eiusdem tabellæ. 309
ART. 2.
1 Respiciens comparationem inter excommunicationem per viam statuti, & inter excommunicationem per viam sententiæ. 314
ART. 3.
1 Respiciens comparationem intèr absolutum à censuris in periculo mortis per Sacerdotem carentem facultate absoluendi ab illis extra illum articulum, & inter absolutum à censuris per huiusmodi Sacerdotem Iubilæi tempore. 315
ART. 4.
1 Respiciens comparationem inter casus reseruatos Iubilæi tempore, & intèr reseruatos extra illud. 317
DIFFICVLTATES DISTINCTIONIS XXIV. ART. I.
1 De forma obseruanda in absolutione ab excommunicatione, tùm in foro Sacramenti Pœnitentiæ tùm in foro conscientiæ. 320
2 De forma absolutionis ab excõmunicatione in foro externo publico. 321
3 De forma absolutionis à vinculo Suspẽsionis respectu cuiuslibet fori. 324
4 De forma absolutionis ab Interdicto præcipuè personali in õi foro, 325
ART. 2.
1 De forma dispensandi super irregularitate. 328
2 De forma dispensandi super impedimentis matrimonij. 329
3 De forma dispensandi in votis. 331
4 De forma commutandi vota. 332
5 De forma dispensandi in iuramentis, & ea commutandi. 334
IN

IN NOMINE IESV.

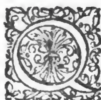

COMMENTARIORVM In casus, ac censuras reseruat.

PARS PRIMA.

DISTINCTIO PRIMA.

De Præludijs.

Via huiusmodi distinctio respicit tum casus diffinitionem; tum mentem Ordinarij, & dubia circa eius casus reseruatos emergentia; tum etiam Cõfessarij quietem,& Commentatoris excusationem; idcircò distinctio hæc in tres diuiditur articulos; quorum primus est de diffinitione casus. Secundus de mente Ordinarij, & dubijs circa eius casus reseruatos emergentibus. Tertius verò de quiete,ac excusatione Commentatoris.

ARTICVLVS I.

De diffinitione casus duas continet difficultates, vz.

1 *Quid sit casus reseruatus iuxta diffinitionem quid nominis?*
2 *Quid sit casus reseruatus secundum diffinitionem quid rei?*

ARTICVLVS II.

De mente Ordinarij circa casus reseruatos, & dubijs circa eius casus reseruatos emergentibus duas complectitur difficultates, vz.

1 An mens Ordinarij nostri circa casuum reseruatorum tabellam sit sub præcepto peccati mortalis seruanda?

2 In dubijs emergentibus circa casus reseruatos penès tabellam in his commentarijs non enodatis; quid agendum?

ARTICVLVS III.

De quiete, & excusatione Commentatoris duas amplectitur difficultates.

1 An possit Confessarius quiescere in expositione casuum reseruatorum suæ Diœcesis approbata: vel an perpetuo sciscitanda sit mens legislatoris circa dubia penès casuum reseruationem emergentia?

2 An temerarius censeri debeat Commentator Episcopales casus interpretando?

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

Quid sit casus reseruatus iuxtà diffinitionem quid nominis?

SVMMARIVM.

1 Rei tractatio vnde exordienda?
2 Diffinitio quotuplex?
3 Diffinitio nominis, & rei quid demonstret?
4 Casus vnde dicitur?
5 Dupliciter sumitur casus.
6 Peccatum Luciferi appellatur casus.

1 CIcero in libris de Officijs admonet rei tractationem à diffinitione proficisci debere; vt intelligatur quid sit, de quo habetur sermo; idcircò de casibus reseruatis tractaturus ab eiusdem casus diffinitione exordiēdum censui.
2 Verùm quià duplex est diffinitio vna quid nominis, quid rei altera, de vtraque aliquid prælibabimus. Quid nominis diffinitio

finitio designat quomodo sumatur nomen rei signatæ per ipsum: Quid rei verò ostendit rei diffinitæ essentiam. Exordiendo itaque à diffinitione quid nominis, dico casum à cadendo dici: dupliciter autem sumitur casus, nimirùm materialiter, & moraliter; materialiter, vt si quis è turri caderet, diceretur casum accidisse; moraliter verò dicitur casus, cum quis ab alto statu gratiæ cadit in peccatum; & in hoc sensu sumitur à nobis casus, & iuxtà hunc sensum Luciferi peccatū vocatur casus; à statu .n. sublimi innocentiæ in profundum peccati mortalis cecidit. dicitur itaq; casus à cadendo moraliter. 3 4 5 6

DIFFICVLTAS SECVNDA.

Quid sit casus reseruatus secundum diffinitionem quid rei?

SVMMARIVM.

1 *Casus reseruatus quid?*
2 *Peccata venialia minimè reseruari debent?*
3 *Quinam peccata sibi reseruare queunt?*
4 *Simplices Parochi qui?*
5 *Reseruatio cur introducta?*

CAsus reseruatus (omissa in præsentiarum reseruatione censurarum, tametsi in tabella huiusce Diœcesis Bergomensis censuræ casuum appellatione veniant) est peccatum mortale, cuius absolutionem habens iurisdictionem Episcopalem, vel quasi sibi reseruat, vt Christi fideles à grauioribus culpis se abstinentes, in officio christiano contineantur. *Ita Vgolinus de off. & potest. Episc. par. 2. cap. 35. num. 2. & 3. Homob. de casib reser. par. 1. cap. 1. qui de communi testatur, & alij.* Dicitur, peccatum mortale, quoniam huius generis peccata reseruantur; peccata .n. venialia non debent reseruari, *vt claret ex Decreto Sacræ Cong. Card. super absolutione à casib. reser. incipit. Sacra Congregatio.* Dicitur, cuius absolutionē, &c. vt significetur nō omnes peccata sibi reseruare posse; sed tantum qui potestatem Epi- 1 2 3

ſcopalem, vel quaſi habent; quamobrem ſimplices Parochi ea ſibi reſeruare nequeunt; ſimplices verò Parochi dicuntur,
4 qui iuriſdictionem fori interioris tantum habent, ad differentiam illorum, qui non ſolum fori interioris iuriſdictionem habent Eccleſiaſticam, verùm etiam exterioris cuiuſmodi eſt Romanus Pontifex in toto terrarum orbe. *can. 18. cuncta per mundum 9. quæſ. 3.* & inferiores alij Prælati, vt Archiepiſcopi, Epiſcopi in ſuis Diœceſibus. *Clem. dudum. §. verum de ſepul. & cap. Eccleſia tua 16. quaſt. 1.* Adduntur reliqua verba, vt appa-
5 reat, cur reſeruatio fiat; nam reſeruatio fit ad Chriſtianam diſciplinam retinendam, animarumque ſalutem, vt potè conſtat ex decreto edito à S. Congregatione Cardinalium ſuper abſolutione à caſibus reſeruatis. hactenus de diffinitione.

ART. II. DIFFICVLTAS I.

An mens Ordinarij noſtri circa caſuum reſeruatorũ tabellam ſit ſub præcepto peccati mortalis ſeruanda?

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ?*
2 *Ordinarij mens alia intrinſeca, alia extrinſeca.*
3 *Quid vtraque mens.*
4 *Quando mens intrinſeca obſeruanda, & quando extrinſeca?*
5 *Intrinſeca ſeruanda eſt ſub præcepto, quod ſecus dicendum de extrinſeca.*
6 *Præcepti finis ſub præceptum minimè cadit.*

1 RAtio difficultatis eſt, quia Ordinarij noſtri mens ex vna parte videtur neceſſariò obſeruanda ſub præcepto peccati mortalis, alioquin gratìs talis caſuum reſeruatorum tabella proponeretur: ex altera verò videtur nõ eſſe ſub talis rigore præcepti; cùm finis præcepti non cadat ſub præceptum.

2 Notandum igitur primò mentem Ordinarij noſtri circa hos caſus in tabella propoſitos duplicem eſſe: alteram intrinſecam, extrinſecam alteram: intrinſeca eſt illa, quam proponit Confeſſoribus in proœmio tabellæ caſuum reſeruatorum

torum præcipiendo sub pœna suspensionis à Diuinis, ne quis 3
Confessarius audeat absoluere à casibus ibi exceptis absque auctoritate super his obtenta: extrinseca verò causa est illa, quam in diffinitione casus reseruati habemus, nimirùm, vt hac casuum reseruatione omnes Christi fideles suæ iurisdictioni subiecti in christiana virtute contineantur.

Notandum est secundò, quomodo seruetur mens intrinseca, 4
& extrinseca. Mens intrinseca seruatur, quotiès adimpletur id quod Legislator præcipit: mens verò, seù intentio extrinseca seruatur quotiès adimpletur res præcepta eo fine, & animo, quem habuit Legislator in reseruandis casibus.

His habitis respondetur cùm distinctione sic, si loquamur de mente intrinseca Ordinarij nostri casuum reseruatorum
tabellam proponentis absque dubio illam adimplere sub 5
præcepto peccati mortalis tenemur, quod satis clarè patet, tùm quia quod præcipitur est materia grauis, vt de se patet, cum respiciat pœnitentiæ sacramentum administrandi facultatem, sine qua nihil agitur; tùm quià admodùm grauis pęna .s. suspensio à Diuinis proponitur transgressoribus; tùm etiã quià vbi ponitur verbum pręcipimus (*teste Emanuel sà verb. lex*) designatur præceptum obligans ad mortale. Et ità disponitur proemium tabellæ, vt intuenti manifestè patet.

Cęterum si loquamur de mente extrinseca secùs dicendum est .s. quod non tenemur sub præcepto mortalis peccati eius adimplere mentem; & ratio est, quia mens ex- 6
trinseca, & finis præcepti idem sunt; finis autem præcepti non cadit sub præceptum; illustro rem exemplo, qui diebus Quadragesimæ ieiunat, vt turpem carnis concupiscentiam reprimat, dicitur seruare mentem Legislatoris non solum intrinsecam, sed extrinsecam, cum præstet non solùm quod Legislator præcipit, sed etiàm eo fine, quem intendit Legislator; qui verò ieiunat, sed non animo concupiscentiæ compescendæ, sed ob alium finem alienum à fine Ecclesiæ, vt ad capescendam inanem gloriam, dicitur seruare

mentem

mentem Legislatoris intrinsecam, sed non extrinsecam: satisfacit tamen præcepto, quia, vt dixi, finis præcepti non cadit sub præceptum, ità Doctores communiter. Modò ad rem nostram applicando materiam, asseritur illum Ordinarij præcepto satisfacere, qui quod ab ipso præcipitur, exequitur, quamuis eius mentem extrinsecam adimplere non curet. Non tenemur igitùr sub peccati mortalis præcepto Ordinarij nostri circa casuum reseruatorum tabellam mentem extrinsecam, sed tantùm intrinsecam adimplere.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

In dubijs emergentibus circa casus reseruatos penès tabellam in his commentarijs non enodatis quid agendum?

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ?*
2 *In dubijs consulendi sunt tùm libri, tùm Doctores, sed in primis attendenda est mens Legislatoris.*
3 *Ex quibus signis conijcitur eius mens.*
4 *In quo sensu sunt accipienda verba duplicem sensum facientia.*
5 *Verba in communi sermone in propria significatione sunt accipienda.*
6 *Verba tabellæ iuxtà communem loquendi modum explicari debent.*

1 RAtio difficultatis est, quià ex vna parte non habetur cōmentum circà subortum dubium, saltèm immediatè respiciens textum; & ex altera ignoratur, vt suppono, quæ sit Legislatoris voluntas circa intellectum emergentis dubij.

2 Vt huic occurratur difficultati in primis voluendi, ac reuoluendi sunt libri casuum reseruatorum in altera Diœcesi expositorum iuxta sensum, quem fert tabella talis Diœcesis. deindè consulendi sunt periti in arte casuum reseruatorum, quibus etiam fides adhibenda est *iuxtà l. 1. §. 1. ff. de vêtre in poss. mitten.* præcipuè si sunt veterani; nam quod noua testa capit, inueterata sapit. *ità Haloandrus in floribus legum, littera Q.* Attendenda est postremò quoad fieri poterit mens Legislatoris

.i.

.i. Ordinarij, quæ ex sequentibus signis aliquo modo conijci 3
potest. Primò ex his, quæ in proœmio, seù præfatione exposita tabellæ casuum reseruatorum continentur; nam ijs, quæ continentur in ipso coniugenda sunt (regulariter loquendo) subsequentia; cum in proœmio exprimi soleat causa finalis, principaliter inducens Legislatorem ad condendam legem: *Emanuel sà verò lex nu. 1. in princ.*

Secundò conijcienda est ex incommodis, quæ ex verbis in tabella expressis alio sensu acceptis sequerentur: quapropter si ex verbis vno modo intellectis sequatur aliquod absurdum: ex verbis verò alio sensu explicatis nihil absurdi sequatur, possumus Legislatoris intentionem iuxta eum sensum iudicare, ex quo nihil absurdi sequitur. *l. in ambigua voce ff. de legibus,* vbi dicitur in ambigua voce legis, ea potiùs accipienda est significatio, quæ vitio caret, præsertim cum voluntas legis ex hoc colligi possit.

Tertiò conijcienda est, si ex verbis alicuius casus tabellæ vno sensu acceptis sequitur cõtrarietas respectu alterius casus eiusdẽ tabellæ, quæ nõ sequitur ex verbis alio sensu acceptis, censendum est Ordinarium in lege suæ tabellæ eum sensum intendisse, qui alijs casibus eiusdem tabellæ non repugnat, quamuis non sit sensus proprius verborum, nisi aliter constet de eius mente; nam mutatio, & correctio legis odiosa est, vt *ex cap. cupientes de electione in 6.*

Addunt Doctores, *præsertim Bonac. de legib. disp. 1. quæst. 1. pun. 8. prop. 4. num. 11. & alij apud ipsum loco citato,* posse conijci etiã ex ratione, quæ in ipsa lege continetur, quæ dicitur anima legis, *vt ex l. scire oportet de excusationib. tutor.*; sed huiusmodi coniectura nihil ad rem nostram facit, cum in dispositione casuũ tabellæ nostræ Diœcesis nulla reddatur ratio, cur ille, aùt ille casus reseruatur, vt intuenti patet.

Verùm dicet quis, cum verba tabellæ casuum reseruatorũ 4
duplicem habeant sensum vnum proprium, alterum impruprium, nec constet quo sensu Ordinarius casuum tabellam pro-

protulerit, iuxta quem sensum debeant accipi?

Respondetur iuxta proprium sensum. *l. nō aliter. ff. de legib.* 3.
5 ratio est, tùm quià sicut verba in communi sermone accipiuntur in propria significatione, ità multò magis in propria significatione accipi debent in proposito legis casuum reseruatorum,
6 torum, quæ à falsis interpretationibus longè abesse debet. *Ita Azorius par. 1. lib. 5. cap. 16. quæsito 9. Bonac. de legib. disp. 1. q. 1. pun. 8. prop. 4. num. 15. & alij.*

Sed quid agendum si verba tabellæ casuum reseruatorum habebunt vnum sensum iuxtà propriam verborum significationem, & alterum iuxtà communem loquendi modum? Respondeo *cum Bonac. vbi supra in simili de legibus num. 19.* explicari debere iuxta communem loquendi modum, iuxta quem accipiebantur verba, cum lex casuum reseruatorum condita fuit; nam legislator censetur vti verbis iuxta communem vsum, communis autem vsus, & modus loquendi censetur ille, quo maior pars Ciuitatis, vel loci vtitur. *Teste Panormitano cap. ex parte de censib. & Claue Regia lib. 3. c. 28.*

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An possit Confessor quiescere in expositione casuum reseruatorum suæ Diœcesis approbata: vel perpetuò sciscitanda sit mens legislatoris circà dubia penes casuum reseruationem emergentia?

SVMMARIVM.

1 *Mens Legislatoris maximè est attendenda.*
2 *Confessarius quiescere potest in approbata casuum expositione.*
3 *Attendendum est, an Ordinarius loquatur vt Legislator, an verò vt Doctor?*
4 *Quando dignosci possit Legislatorem loqui vt Doctorem?*
5 *Quæ sit propria casuum reseruatorum interpratatio?*
6 *Verba legis iuxtà proprietatem naturalem generaliter accipi debent.*
7 *In materia reseruationis paritas rationis non attenditur.*
8 *Casus fictus non comprehenditur sub casu reseruato.*
9 *In duobus casibus in primis fit extensio in reseruationis materia.*

Ratio

RAtio difficultatis est, quia in reseruatione casuum mens Legislatoris maximè est attendenda, vt communitèr ferunt Doctores. 1

Respondetur, Confessorem quiescere posse in approbata casuum reseruatorum expositione; maximè si expositio immediatè casus diœcesis, in qua excipit confessiones respiciat. Ratioq; ea esse videtur; tùm quià talis expositio censeri 2
potest Legislatoris mens, cum auctoritate eius fuerit approbata; tùm quià standum est verbis secundum propriam significationem acceptis, etiam si Legislator extra legem dicat se aliter intellexisse, *ità Emanuel Sà ver. lex num. 23.* quamobrem (*teste Bonac. de legib. disput. 1. quæst. 1. pun. 8. proposit. 4. num. 16.*) multi Doctores asserunt standum non esse Legislatoris expositioni, concurrentibus copulatiuè his duabus conditionibus: prima, si Legislator extra legem non respondeat tanquam Legislator, sed vt Doctor: secunda, si verba legis propriæ talem non admittant expositionem. *ità Bonac. loco citato in simili de legibus.*

Si objicias primò, standum esse Legislatori menti apertè etiàm contra verba legis. Respondetur, verum esse, quando Legislator respondet tanquam Legislator, quod secùs dicendum est, quando Legislator respondens vt Doctor, propriam 3
verborum significationem deserit; quæ præsumi potest intenta ab ipso, dùm legem conderet; nullus .n. præsumitur impropriè loqui, nisi aliter ex coniecturis appareat; quapropter *Hostiensis, & alij Doctores, vt tradit Bonac. & Emanuel Sà locis citatis,* recesserunt ab interpretatione Innocentij IV. qui suam interpretabatur mentem in constitutione à se antea edita; & ratio talis recessus verisimiliter credi potest fuisse; quia illam non interpretatus fuerat vt Legislator, & verba suæ constitutionis talem non admittebant interpretationem. *Ità Emanuel Sà. verb. lex. num. 23. Hostien. lib. 6. de concess. præbend. c. 1. Salas disp. 21. de legib. sect. 13. num. 31. Bonac. loco citato, & alij.*

Si secundò objicias sic, ille in legem peccat, qui verba legis

amplectens contra legis nititur voluntatem. *l. non dubium. C. de legib.*; sed qui legem non obseruat iuxta explicationem Legislatoris, videtur amplecti verba legis contra legis voluntatem; ergò peccat in legem, & consequenter, si Confessor non vult peccare, tenetur seruare legem iuxta Legislatoris interpraetationem, etiam si verba casuum in tabella reseruatorum talem non admittant interprętationem; & Legislator non interprętetur tanquam Legislator.

Ad maiorem respondetur, vti supra .s. amplectentem verba legis peccare faciendo contra mentem Legislatoris, si Legislator respondeat vt Legislator; quòd secùs dicendum est, si tantùm vt Doctor respondeat, & verba legis suæ non patiãtur talem interpraetationem. *Videte, quæ habet Bonac. de legibus. disp. 1. q. 1. pun. 8. prop. 4. num. 16.*

4 Verùm dicet aliquis, quando poterimus dignoscere Legislatoris casuum reseruatorum, non tanquam Legislatorem, sed tantùm quatenùs est Doctor, loqui? videtur respondendũ esse tunc loqui non tanquam Legislatorem, sed tanquam Doctorem, quando respondet priuatim. hanc responsionem innuit *Bonac. loco citato in simili de legibus.* Cęterum Legislatoris vt Legislatoris responsio interprętatiua circa suam legem nõ debet esse priuatim dicta, sed promulgata, sicuti lex, de cuius essentia est promulgatio, adhoc vt inducat necessariò obligationem, vt colligi potest ex diffinitione legis tradita *à D. Thoma par. 2. quæst. 91. art. 4.* in diffinitione autem ponuntur tantum, quæ pertinent ad essentiam rei, nempè genus, & differentia, vt manifestè constat ex communi Philosophorum placito.

5 Sed fortasse vlteriùs vrgebis, quæ sit propria casuum reseruatorum interprętatio? Cui dubitationi luculentèr satisfacit *Salas in simili de legib. disp. 21. sect. 13. num. 27. & post ipsum Bonac. item in simili de legibus disp. 1. q. 1. pun. 8. num. 1.* Notandum igitùr cum his Doctoribus duplicem esse verborum proprietatem. Prima dicitur naturalis, & hæc sic appellatur, non quia sit à natura (constat enim omnia verba significare ad placitum

placitum primi instituentis) sed quia talis est ipsorum significatio ex prima ipsorum institutione, aùt ex communi loquendi vsu totius populi, vt est verbum, mors. quod iuxta proprietatem naturalem significat mortem non fictam, sed naturalem, quæ iuxta mentem Philosophorum, & veritatem est separatio animæ à corpore, siuè discessus animæ à corpore. *Cic. 1. Tus.* vel vltima linea rerum. *Hor. lib. 1. epi. 17.* Secunda vocatur ciuilis, & hæc mors ità appellatur, quia ob similitudinem, aùt iuris fictionem extenditur à iure ad aliud significandum, quàm ex prima sua institutione significet, vt est professio, quæ fit seruandi perpetuò regulam alicuius probatæ religionis, quæ appellari solet mors ciuilis, non iuxta proprietatem verborum naturalem, sed potiùs iuxta ciuilem, & quasi metaphoricam. *ità Suarez de legib. lib. 6. cap. 1. num. 9.* hac posita distinctione, curandum est cum *Naldo ver. casus num. 3.* casuum reseruationem habere rationem pęnæ .i. naturam legis humanæ odiosæ; talis autem lex explicanda, & extendenda est, quatenùs important verba accepta iuxtà proprietatem naturalem; & ratio est; quia cum propositio generalis gene- 6
raliter sit accipienda, *l. prospexit. ff. qui, & à quibus.* cum autem homines ordinariè loquantur iuxta proprietatem verborum naturalem, sequitur verba legis generaliter accipi debere iuxta proprietatem naturalem, non verò strictiùs, aùt latiùs. hoc tamen limitandum est, modo necessitas, aùt aliqua specialis ratio non cogat aliter accipere: quamobrem sicut in generali concessione non veniunt ea, quæ non esset quis in specie verisimilitèr concessurus; ità in generali prohibitione, vel præcepto non veniunt (ad propositum nostrum loquẽdo) ea quæ Episcopus non esset verisimilitèr præcepturus; cum lex ab ipsius voluntate pendeat. *ità Bonac. de leg. in simili vbisup. 2. prop. nu. 8. Addit Nal. loco citato, & Capeauilla de casib. resir. cap. 6.* in hac materia casuum reseruatorum, cum sit odiosa, non attendendam esse paritatem rationis, sicut nec in pęnis, nec argumentum ab æquipollentibus, à maiori, &c. non .n. sequitur, 7

legens librum hęreticum eſt excommunicatus, ergo & audiẽs concionantem hęreticum, quamuis hoc ſit illo periculoſiùs. Itèm in hac materia, reſeruatio homicidij non comprehendit
8 mandantem, aùt conſulentem, niſi exprimantur; & ratio eſt, quia caſus fictus .s. fictione iuris non comprehenditur ſub caſu reſeruato: mandans .n. licèt coram Deo verè delinquat, humano tamen more loquendo, dicitur fictè delinquere. *Antonius Nal. vbi ſupra, & Euerardus in topica iuris in loco ab æquipollenti.*

Hæc tamen intelligenda ſunt, modo vnus caſus, ſeù vnum crimen non ſit poſitum in tabella reſeruatorum tantummodò gratia exempli; hinc colligi poteſt primò, ſi pęna reſeruatio-
9 nis per tabellam eſſet impoſita contra ſurripientes centum aureos, extenderetur etiam ad eos, qui res ęqualis valoris ſurripiunt; nam lex cenſetur generalis, & aurei cenſentur ſolum poſiti gratia exempli, & crimen cenſetur ęquiualens, & eiuſdem rationis. Secundò quod dicitur de vno correlatiuo extendi etiam ad aliud, quandò vnum poſitum eſt tantum gratia exempli, ſeù quando ex eadem ratione, alijsque circunſtantijs conſtat Legislatorem tabellæ voluiſſe vtrumq; comprehendere, vt caſus reſeruatus poſitus in noſtra tabella contra committentes nefandum non ſolum ligat agentem, ſed etiam eum, qui patiendo coöperatur huic nefario crimini. *Videto Bonac. in ſimili de legib. diſp. 1. q. 1. pun. 8. prop. 4. nu. 24. & 25.* licet nonnulli reluctentur, vti dicetur, cum differemus de reſeruatione caſus ſodomiæ.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An temerarius censeri debeat Commentator Episcopales leges interpretando?

SVMMARIVM.

1 *Illius est interpretari, cuius est condere.*
2 *Interpretatio duplex, nimirùm necessaria, & simplex.*
3 *Quomodo licet interpretari casuum reseruatorum legem.*
4 *Non dicitur præsumere, qui probabilitèr credit se benè facere.*

RAtio difficultatis est, quia illius est leges interpretari, cuius est condere, *vt claret ex l. in prætorijs. ff. de prætorum stipulationibus: & cap. sicut 11. q. 1.* Commētator autem non est casuum reseruatorum conditor, vt de se patet; ideò videtur, quòd nec Commentator possit esse. 1

Ad difficultatem respondetur cum distinctione. duplex est interpretatio, nempè necessaria, & simplex: necessaria est illa, quæ fit per modum legis, & huiusmodi interpretatio ab vllo alio fieri non potest, quam à conditore ipsius legis; & de hac verificatur dictum illud, illius est leges interpretari, cuius est condere; ideò si alius à legis conditore vellet casus Episcopales per modum legis interpretari, posset ritè censeri temerarius, ius Episcopi Legislatoris sibi vindicando. 2

Cęterùm si loquamur de interpretatione simplici, non potest iure temerarius haberi; ratio est, quia licitum est le- 3
gem tam humanam, quam diuinam, tàm odiosam, quàm fauorabilem interpretari non solum exponendo; sed etiam ampliando, aut coarctando iuxta debitas interpretandi regulas. Addo interpretationem hanc licitam esse, tùm quia legum interpretatio sępè sępiùs ne dùm est vtilis; sed interdum est etiam necessaria, vt Legislatoris voluntas intelligatur, ac seruetur; tùm quia sic colligitur *ex l. vnica. C. de professorib. l. 1. ff. si certum petatur, & ex alijs iuribus*; tùm etiàm quia hic est stylus praxis, vsus, & sensus Vrbis, & Orbis. *Videto*

D.

D. Thom. 22. q. 60. art. 5. Caiet. ibid. Sotus lib. 1. de iustitia. quæst. 4. art. 5. & alios communiter. Et tandèm non dicitur præsumere, qui probabiliter credit se benè facere, vt testatur *Emanuel Sà verb. interpretari num.* 8. & proindè nec temerarius censendus. Et per has rationes satis constat difficultatem ab initio propositam nihil nostræ resolutioni officere.

DI-

DISTINCTIO SECVNDA.

De accidentibus casuum reseruatorum.

Voniam distinctio hæc respicit primò casus reseruatos in diœcesi Bergomi; secundò excommunicationem Papalem; tertiò dubietatem casus reseruati; quartò potestatem Confessarij circa mutationem pęnitentiæ; quintò validitatem reseruationis; idcircò meritò distinctionem istam in quinque articulos secamus. in primò differitur speciali modo de casibus reseruatis in diœcesi Bergomi. in secundo de excommunicatione Papæ reseruata. in tertio de dubietate casus reseruati. in quarto de potestate Confessarij circa pęnitentiam. in quinto de validitate reseruationis iniustæ factæ.

ARTICVLVS I.

De casibus reseruatis in diœcesi Bergomi continet tres difficultates, vz.

1 *An casus reseruati in diœcesi Bergomensi sint à iure, vel ab homine?*
2 *An præter casus in tabella descriptos sint alij ad quos Confessarius teneatur?*
3 *An casus Episcopo reseruati interdum spectent ad Sedem Apostolicam?*

ARTICVLVS II.

De excommunicatione Papæ reseruata vnicam amplectitur difficultatem, vz.

1 *An excommunicatio Summo Pontifici reseruata ob impotentiam illũ adeundi, fiat absolutè Episcopalis?*

AR-

ARTICVLVS III.

De dubietate casus reseruati vnicam item continet difficultatem, nempè.

1 *An casus in dubio præsumatur reseruatus?*

ARTICVLVS IV.

Dę potestate Confessarij circa pęnitentiam vnicam itidem continet difficultatem, nimirùm.

1 *An possit inferior Confessarius mutare pœnitentiam, quam Superior in foro conscientiæ pro peccatis reseruatis imposuit?*

ARTICVLVS V.

De validitate reseruationis iniustè factæ, vnicam similiter complectitur difficultatem, hoc est.

1 *An reseruatio facta per Ordinarium sine rationabili causa sit valida?*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An casus reseruati in nostra diœcesi Bergomensi sit à iure, vel ab homine?

SVMMARIVM.

1 *Qui casus à iure, & qui ab homine censeantur?*
2 *Conditiones casuum à iure quæ, &, quot?*
3 *Casus ab homine qui?*
4 *Casus diœcesis Bergomensis sunt ab homine.*
5 *Amoto Episcopo ab officio, vel mortuo, excommunicatione ligatus, ab illa minimè liberatur.*
6 *Qui casus nunquàm expirent?*
7 *Casus, qui ex iure communi extra tabellam reperiuntur Episcopo reseruati, non impediũt, quominùs Cõfessarius ab illis absoluere possit.*

Difficultatis ratio est, quia à multis annis casus expositæ tabellæ perseuerant; ideò naturam casuum à iure sapere videntur.

Ante responsionem, duo supponenda esse arbitror, quorũ primum

primum eſt, illos caſus eſſe à iure, qui conditiones caſuum à iure habent: illos verò eſſe ab homine, qui itidèm conditiones caſuum ab homine habent; nam conditiones propriæ, accidentia .s. propria magnam partem conferunt ad cognoſcendũ eſſentiam rei, vt habetur primo de anima. Alterum eſt, conditiones caſuum à iure præcipuas duas eſſe. Prima eſt, quod caſus à iure in Synodalibus Decretis reperiuntur inſerti, vt teſtatur *Homob. in cōment. de examine Eccleſiaſt. tract. 5. q. 41. & Vgolinus de Off. & poteſtate Epi par. 2. cap. 40. n. 1.* nã ex hoc quod ſunt inſerti in iure Synodali, dignoſcitur reſeruationem factã fuiſſe per modum ſtatuti, ſeu perpetuæ conſtitutionis. Secunda eſt, quod reſeruatio caſuum à iure fit Curię, ſeu Sedi Epiſcopali explicitè, vel ſaltē implicitè, vt ſi tabella ex talibus conſtaret verbis, abſolutio à caſibus reſeruatis à nemine dari poſſit, niſi à Nobis, vel ab Epiſcopo, qui pro tempore fuerit, ita *Graffius de caſibus reſer. lib. 1. cap. 4. n. 47.* Ceterùm caſus ab homine per litteras ſeu epiſtolas extra Synodum editas reſeruãtur, vt notat Vgolinus loco citato, & reſeruatio his, aut ſimilibus verbis fieri ſolet, nobis reſeruamus .s. infradictos, aut ſupradictos caſus iuxta ſitum epiſtolæ, aut litterarum directarum, vti affirmat *Graffius loco citato n. 46.* nullàm faciendo mentionē de Epiſcopo ſucceſſore. *Ita Graffius vbi ſupra.* 1 2 3

Modò ad rem noſtram deueniendo, ex tradita doctrina in ſuppoſitis, ſatis colligitur caſus in hac Dięceſi Bergomenſi 4
reſeruatos eſſe ab homine; & ratio eſt, tum quia non ſunt facti per modum conſtitutionis, aut decreti, cum in decretis, & conſtitutionibus Synodalibus non inueniantur inſerti; tũ quia Epiſcopus in tabella reſeruatorum his vtitur verbis, placuit nobis abſolutionem caſuum reſeruare, nullam de ſucceſſore mentionem faciendo, ex quibus verbis liquidò conſtat adhęrendo doctrinæ *Graffij vbi ſupra.* Caſus Diæceſis Bergomi eſſe ab homine; & proinde ſequitur huiuſce tabellæ caſus defuncto Epiſcopo, vel ab Officio amoto expirare; itaut deincèps nullus caſus reſeruatus ab homine remaneat in Dięceſi, quouſq; 5

C ſuper

ſuper his per Capitulũ ſeu Vicarium Capitularẽ prouideatur. *Ita Homob. vbi ſupra*. quod ſecus dicendum eſſet, ſi forent à iure; nã illi niſi à ſucceſſore reuocẽtur, inſtar legis perpetuò perſe-
6 uerant; & ratio eſt, tùm quia lex ſemper loquitur *l. Ariani. C. de Hęret. & Manich.* tùm quia ſtatutum Epiſcopi perpetuũ eſt. *l. leges, & conſtitutiones C. de leg.* Concludo itaq; caſus tabellæ Bergomi eſſe ab homine. Nec obſtat, quod à multis annis perſeuerent; perſeuerantia .n. ſola nõ eſt ſufficiens ratio ad conſtituendum caſus ad inſtar iuris *l. leges C. de legibus*.

Verum pro pleniori intelligentia prędictæ difficultatis duo ſunt præcipuè obſeruanda, primum eſt, quod quamuis caſus omnes, qui ſunt in expoſita tabella, cum ſint ab homine, vt ſupra cautum fuit, amoto vel mortuo Epiſcopo, expirent; attamen excommunicatio ab homine, quæ inter caſus noſtræ tabellæ Bergomi computatur, vt liquidò claret ex primo caſu, ibi ſiue à nobis, non expirat; hinc ſi quis antequam Epiſcopus ex hac decederet vita, vel amoueretur ab officio, excommunicatione annodatus exiſteret, eo mortuo vel amoto ab officio adhuc perſeuerat excommunicatus; itaut requiratur abſolutio per ſucceſſorem, aut per Vicarium Capitularem Sede vacãte, ita intelligitur *Ex text. in cap. vnico de maio. & obed. lib. 6. teſte Graſſio de caſibus reſeruatis lib. 1. c. 4. n. 46. & 47.*

Alterum eſt, quod, & ſi dicamus caſus tabellæ Dięceſis Bergomi eſſe ab homine, & expirare per mortẽ Epiſcopi, vel per amotionem ab Epiſcopatu, & ablationẽ iuriſdictionis, vt contingit, quando eſt declaratus excõmunicatus; ſunt tamen aliqui caſus extra tabellam qui de iure Epiſcopis reſeruati re-
7 periuntur, & nunquam expirant. Et ſunt ſequentes.

1 Peccatum Clerici, quod habet irregularitatem annexam.
2 Peccatum, ob quod pęnitentia ſolemnis eſt imponenda.
3 Abſolutio Blaſphemiæ publicæ, & notoriæ.
4 Abſolutio excommunicationis maioris .s. reſeruatæ.
5 Diſpenſatio votorum, & iuramentorum.
6 Incendiũ domorũ, vel aliorũ locorũ ex intẽtione. Cõplectiturq;

turq; Mandantes, cōsiliantes, & auxiliātes. *Ita s.Thom. in 4.dist. 19. q.1. art.3. §. ad 2. quæst. Nau. cap.27. n.262. Syluester verb. casus n.3. §.3. quæritur & alij apud Pellegrinū in lucerna verb. casus, & apud Angelum verb. casus, qui citat cap. si Episcopus de pœnit. & remiss. lib.6.*

Verùm pro potiori intellectu horum casuum quædam sunt obseruanda, quorum primum est, quod *Belloch. in praxi moralis Theol. par.2. q.17. n.79.* demonstrat practicè per singulos prædictos casus discurrendo sigillatim .s. huismodi casus non impedire Confessorem, quin pænitentē absoluere possit à culpa.

Alterum est, quod si interdum Episcopi supradicta peccata sibi speciatim in suis tabellis explicant, tūc prædicta crimina non de iure .s. comm. sed ex consuetudine speciali, vel per eorum statuta erunt reseruata. *Belloch. vbi sup. circa finem.*

Tertium est, *Suarez tomo 4. disp.29. sect.3. num.6.* proloqui in hæc verba. Mihi videtur ex solo iure cōmuni, & seclusa consuetudine, nullum peccatnm esse reseruatum Episcopis, omitto dispensationes votorum, & similia; quæ Summistæ numerant inter hos casus reseruatos improprijssimè, vt Nauarrus optimè aduertit; quia hic non agimus de omne actu iurisdictionis, sed solum de reseruatione culpæ in ordine ad absolutionem Sacramentalem.

Hęc Suarez loco citato.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An præter casus in tabella descriptos, sint alij casus, ad quos Confessor teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Est sermo de casibus reseruatis respectu absolutionis.*
2 *Loquimur hic de casibus tabellæ propositæ.*
3 *Non denegatur Confessario simplici nisi absolutio à peccatis, aut censuris, de quibus tabella.*
4 *Notabilis regula.*
5 *Extra casus tabellæ non extant alij.*
6 *Extant tamen septem excommunicationes Episcopo reseruatæ.*
7 *Cum fit aliquid contra legem prohibentem, & irritantem simul, redditur actus inualidus.*
8 *Præceptum dupliciter iniungi potest, .s. sub modo, aut sub conditione.*

Difficultatis ratio est; quia in Synodalibus constitutionibus vltra prædictos, alij reperiuntur; prohibeturque Confessarijs, ne ab illis absoluant, nisi seruata præscripta forma.

Antequam occurramus difficultati, duo presupponẽda sunt, quorum alterum est, nos loqui hic de casibus Episcopo reser-
1 uatis quo ad absolutionem Sacramentalem tantum; nõ autèm quo ad dispensationem, consecrationem, commutationem, & relaxationẽ; quia quantùm ad hæc, multi alij casus Episcopo reseruantur, vt irregularitatum dispensatio, votorum cõmutatio, iuramentorum relaxatio, Ecclesiarum, & calicum consecratio, quæ vt constat, non proponuntur in tabella. faciunt quæ habet *Syluest. verb. casus n.2. & 5. in calce.* suntq; prædicta de iure Episcopo reseruata.

Alterum est, quod sunt alij casus Epõ reseruati de iure, de quibus supra in difficultate, an casus reseruati in Diœcesi hac Bergomẽsi sint à iure, an vero ab homine num. 8. & de his quoque non loquimur; quia, vt ibi dicemus, non impediunt Confessorem, quominùs pœnitentẽ à culpa absoluere valeat; nos autem loquimur de illis tantùm, qui Confessorem in foro Sacramen-

cramentali pęnitentiæ præpediunt, quò minus impendere valeat validam peccatorum abſolutionem, & ſunt illi ſupra digeſti in tabella reſeruationis expoſita per Epiſcopum, ſuper qua hæc tradidimus commentaria. 2

Modò ad rem noſtram propius accedendo dicendum videtur confeſſorem non teneri ad alios caſus, quàm ad illos, qui ſunt in tabella digeſti; & ratio ea eſſe videtur, tùm quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis. *Bart. in l. quæſitum §. denique. ff. de fund. inſtruct.* tùm quia incluſio vnius eſt alterius excluſio. *Cap. Nonne de præſumpt.* & qui de vno negat de alijs affirmat, & concedit. *l. prætor ff. de iud.* tùm etiam, quià per ſpeciem derogatur generi; ideò per hos quatuordecim ſpecificatos videtur derogari alijs; præterea *Comitolus in reſponſ. moralib. lib. 1. q. 25. Homob. de examine Eccleſ. tract. 11. cap. 7. 2. modus. Lucas Floron. de caſib. reſer. p. 1. cap. 4. §. 8. n. 4.* concorditer tradunt ſequentem regulam. 3

Vbi Epiſcopi aliquos caſus ſibi eligunt, & in publicas reſeruationis tabulas digerunt, niſi aliud exprimant, alij qui in Synodalibus conſtitutionibus reſeruati reperiuntur, & in dicta tabella non comprehenſi ſunt, excluſi cenſentur. Et per hãc regulam patet, nihil obſtare rationem difficultatis ab initio obiectam. 4

Verùm aduertit *Comitolus loco citato n. 13.* quod ſiquid iura canonum, vel Sacrorum conciliorum decreta, ita committant Epiſcopum poteſtati, vt illa per ſe, vel per ſuos Vicarios duntaxat exequi debeant; hæc à Sacerdotibus inferioribus attingi non poſſunt; quamuis in folio reſeruationis prætermiſſa ſint. Probabiliter autèm cenſeo, quod, ſiquid tale vſu receptum extra tabellam daretur pertinens ad confeſſionem; per Epiſcopos, vel adderetur ipſorum tabellis, vel in alio folio, ſeu tabella exponeretur, ne in re tanti momenti, quanti eſt validitas confeſſionis, fiat error; maximè cum ipſi Epiſcopi nouerint multos reperiri Confeſſarios parui ingenij, minoriſq; ſcientiæ; atque Epiſcopalis ſollicitudinis ſit talia exponere.

Arbi-

Arbitror itaque præter casus in tabella expositos non extare
5 alios casus, ad quos Confessor teneatur loquendo de casibus
reser. eo modo, quo supra. Extant tamèn septem excõmunicationes, de quibus videre est in secunda parte horũ commen-
6 tariorum casu primo de excommunicatione. Caueant tamèn Confessarij, ne quid cõmittant contra præscripto in Synodalibus; nam, & si Confessarij impendendo absolutionem certis pœnitentibus contrà earum prohibitionem, v.g. illis, qui adhuc non didicerunt necessaria saluti, actum inualidum non reddant; peccant tamen grauiter plus minusuè iuxta subiectam materiam. Verùm pro intelligentia notandum est, acta quæ fiunt contrà legem prohibentem non esse inualida per se, idest ex eo solum, quod prohibentur à lege; ratio est; tum quia lex prohibens actum, nõ reddit ipsum irritum ex natura rei, cum aliud sit irritare, & aliud prohibire, & aliqua prohibeantur, quæ valida sunt iuxta tritum sermone prouerbium, multa illicitè fiunt, quæ facta, tenent; tùm quia in materia odiosa restringenda est obligatio; hic autem versamur in materia odiosa, cum prohibitio actus odiosus sit per se loquendo; tùm etiam, quia nec omnes actus, qui iure naturæ prohibentur, sunt irriti, vt patet, cum venditur, & traditur res, quæ alteri fuerat promissa; aut cum quis post sponsalia cum vna,
7 celebrat matrimonium cum altera de præsenti; itaq; huiusmodi actus iure naturæ tantum prohibiti, nõ sunt ipso facto irriti, ideò neq; irriti existimandi sunt actus contra legem humanã, tantummodò illos prohibentem. *Ita Bonac. in simili de legib. q.1. pun.5. §.5. prop.2. n.8.*

Modò ad rem nostram deueniendo iuxta traditam doctrinam, verba Synodi diligentissimè perpẽdenda erunt, an quid circa materiam casuum reseruatorum prohibent tantumodò: an verò præter prohibitionem etiam irritent factũ: concludo itaq;, quod Confessarij non parentes præceptis Synodalibus, quamuis non irritantibus factum, grauiter peccant si absoluant; occurrentes verò dictis præceptis actus irritantibus,

quod

quod non solum peccant, sed etiam actum reddunt inualidum.

Cauendum prætereà, an Synodus sub modo, an sub conditione iniungat præcepta; si iniungat sub conditione, necessariò præstandum est opus iniunctum, alioquìn inualida forēt, quæ fiunt; & ratio est, tum quia conditio videtur importare formam substantialem; sine forma substantiali autem res extare minimè potest. *l. qui hæredem §. vltimo ff. de conditione, & demonstratione;* tùm quia concessio non operatur vltra intentionem concedentis; concessio autem facta sub conditione, indicat mentem concedentis esse conditionalem, ipsumq; nolle concessionem, seu gratiam impertire non impleta conditione: secus dicendum est, si iniungat pręceptum sub modo; nam ex ipso modo satis designatur gratiam fuisse absolutè concessam, & proinde non auferri, licet modus non seruetur. *Bonac. in simili de legib. disp. 1. q. 3. pun. 4. §. 2. vnic. prop. n. 2.* 8

Verùm dicet quis, quid refert addere modum pręcepto, si ad obseruantiam illius non tenemur? Respondetur quod multum refert, quia qui seruant modum, non peccant: at illi, qui illum omittunt, & si non reddant actum inualidum: attamen peccant plus minusuè iuxta subiectam materiam, & alias circunstantias.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An casus Epō reseruati interdū spectent ad Sedē Apostolicā.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis est, quia Episcopales à Papalibus distingui, constat.*
2 *Casus Episcopalis fit Papalis per errorem intellectus.*
3 *Incidit in casum Papalem, qui luxuriæ peccata, vel alia perpetrata ob incredulitatis crimen committit.*
4 *Duplex est fornicatio, nempe à muliere propria, & à fide.*

DIfficultatis ratio est, quia casus Episcopo reseruati condistinguuntur ab illis, qui reseruantur Sedi Apostolicę, vt communiter tradunt Doctores. verb. casus. 1

Dif-

Difficultati satisfacit. *Lazarius canon. qq. sect. vnica q. 11. n. 8. & 9.* Respondens affirmatiuè, quod .s. interdum ad Sedem
2 Apostolicam pertinent, vt potè cum dignoscitur pœnitentem in perpetratione delicti habuisse errorem in intellectu; nã in tali euentu per litteras Bullæ Cęnæ Domini constat peccatum Sedi Apostolicæ reseruatum esse, nec Episcopis, vel alijs virtute priuilegiorum licere manus apponere, ita declarante Sacra Cardinalium Congregatione, prout testatur *Lazar. loc. citato*. Nec est imaginandum ad Sedem Apostolicam tantùm spectare casum blasphemiæ, hęresis, sortilegiorum, &c. cum errore intellectus; nam alij quoque casus, in quibus error in intellectu concurrit ad illã spectant, vt si quis dignosci posset
3 grauissimũ sodomiæ, bestialitatis, aut incestus crimen perpetrare, ex eo quod crederet talia crimina à Deo punienda non esse: vel legata pia ex purgatorij incredulitate non soluere, aut Sacramentis in artibus magicis, vel superstitionibus ex defectu fidei abuti. *Ita Homob. de casib. reser. par. 2. cap. 4. sect. 5. in praxi.* constat itaque interdum casus Episcopales pertinere ad Sedem Apostolicam. Nec repugnat difficultas ab initio obiecta; quia non pertinent ad Episcopum, & ad Sedẽ Apostolicam sub eadem consideratione; sed sub diuersa; nam quatenùs excludunt errorem intellectus; ad Episcopum pertinẽt: quatenùs verò secum inuoluunt errorẽ intellectus, ad Sedem Apostolicam spectare dignoscuntur.

Verùm in huius difficultatis gratiam, sciendum est pro exemplo, duplicem esse fornicationem nimirum corporalem,
4 & spiritualem; corporalis est, quæ fit corpore muliere aliena abutendo; at fornicatio spiritualis est, quæ aliam à Catholica sequitur fidem. De hac dicitur. *Hierem. capit. 3.* tu fornicata es cum amatoribus multis (loquitur Deus cum Israelitis) tamen conuertere ad me, & ego suscipiam te.

Art. II.

ART. II. DIFFICVLTAS VNICA.

An excõmunicatio Summo Pontifici reseruata ob impotentiã illum adeundi, fiat absolutè Episcopalis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio Papalis interdum fit Episcopalis.*
2 *Duplex est impotentia videlicet physica, & moralis.*
3 *Duplex item impedimentum .s. temporale, & perpetuum.*
4 *Casus Papæ fit simpliciter Episcopi, cum aufertur onus Papam adeundi.*
5 *Cõfessarius simplex extra Italiã existens in casu necessitatis, & impedimenti potest à Papalibus absoluere.*
6 *Manente impedimento se præsentandi impeditus potest interim Sacramenta suscipere.*
7 *Qui non potest Romam petere, nec scribere, nec mittere tenetur.*
8 *Quando quis potest per alium Romam adire, vel vti scriptura?*
9 *Episcopus absoluit à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, si occulti sunt, & adhuc non deducti ad forum contentiosum.*
10 *Peccatum quando censeatur occultum.*
11 *In dubio facti delictum non censetur notorium.*
12 *Peccatum quando dicatur deductum ad forum contentiosum.*
13 *Pro quo foro valet absolutio à delicto Papæ reseruata data per Epum.*
14 *Episcopus quibus possit committere vices suas circa dictos casus.*
15 *Ab hæresi formali, & de se probabili, nec Episcopus absoluere potest.*

Difficultatis ratio est; quia multi recensentur casus, in quibus excommunicatio, quæ ex natura sua foret Papalis, fit Episcopalis, vt potissimũ videre est 1 apud *Synaxim Iulij Calui de excommunicante n. 13. & apud Bonacin. in simili de dispensationibus Papæ reseruatis pun. 1. n. 19.*

Ante responsionem tria sunt præmittenda, quorum primũ est, duplicem esse impotentiam .s. physicam, & moralem. impotentia physica est, quando quis nullo modo potest neq; cum 2 graui incommodo præceptum exequi; impotentia verò moralis est, quando non possumus aliquid facere, nisi cum graui incommodo ad iudicium prudentis viri. nos loquimur hic de impotentia solummodo morali; nam de physica nulla est difficultas iuxta illud: impossibilium nulla est obligatio *l. 145. ff. de reg. iur.*

3 Secundum: duplex est impedimentum nimirum temporale, & perpetuum: temporale, vt inimicitia grauis inter potentes: perpetuum, vt cæcitas, à cuius priuatione ad habitum non est regressio naturaliter.

4 Tertium: tunc casus Papalis fit absolutè Episcopalis, quando non remanet amplius onus adeundi Pontificem.

Modò ad rem nostram accedendo, respondetur duabus propositionibus, quarum prima est ista. Si impedimentum est temporale, & impotentia est solummodò moralis, casus non fit absolutè Episcopalis; quia ablato impedimento, & dempta tali impotentia, tenetur adire Summum Pontificem, nec interim tenetur adire Episcopum. *Cap. eos de Sent. excomun. in 6.* alioquin duplici vinculo obstringeretur; quod nullo iure cauetur, vt obseruat *Barth. Gyp. de cas. reser. cap. 1. num. 73.* posset tamen si vellet. Altera. Si impedimentum est perpetuum, talis excommunicatio absolutè fit Episcopalis; & ad Episcopum spectat pœnitenti mandatum imponere; *Cap. mulieres cũ concordat. de Sent. excom.* quod sanè procedit etiam si miraculosè auferretur impedimentum, & impotentia, ex.gratia, si cæcus lumen reciperet. *Ita Syluest. verb. absolutio 4. num. 3.*

Hanc eandem potestatẽ habet quilibet simplex Cõfessarius extra Italiam existens, si necessitas vrgeat, & talis absolutio
5 ab Episcopo peti nõ possit. Dicitur, si sit extra Italiam; quoniam facultas absoluendi impeditos est sublata Sacerdotibus intra Italiam extra Vrbem degentibus; etiam in casu necessitatis, & impedimenti, vt notat *Homob. de exam. Eccl. tract. 5. c. 5. q. 2.* qui quamplures allegat DD.

Verùm dicet quis, poterit ne iste, qui in articulo mortis
6 per simplicem Sacerdotem fuit absolutus ab excõmunicatione Papali cum onere se præsentandi Summo Pontifici, interim, quod non præsentatur ob moralem impotentiam, suscipere Sacramenta? Respondetur, quod poterit, durante tamen mandato se præsentandi, statim ac impotentia sublata fuerit. *Ita Bartholomeus Gyptius loco citato.* patet itaque, quod si impotentia

tentia sit physica, & impedimentum perpetuum; excommunicatio sit absolutè Episcopalis: & quomodo sit satisfaciendum difficultati propositæ.

Sed hic emergit noua difficultas, nimirum. An ille, qui iuste impeditus, non potest Papã adire, aut eum, cuius erat absoluere, teneatur mittere, aut ad eum scribere. cui difficultati satisfacit *Emanuel Sà verb. absolutio ab excom. nu.* 8. negatiuè respondendo, nempè quod non tenetur mittere, aut ad eum scribere; sed ab Episcopo, aut à superiore suo habẽte Episcopalem iurisdictionem absolui potest; vel ab alio de eius commissione: sed si (cessante impedimento) non adeat, reincidet; quod commune est omni absoluto ab eo, qui aliàs non poterat. 7

Addit *Emanuel, eodem in loco.* vnũ notabile, nimirũ quod ille, qui, existente impedimento adeundi Papã fuit absolutus cum onere se pręsentandi, si interim, priusquã reincidat, concordat cum aduersario, in cuius fauorem erat excõmunicatio, non tenetur se præsentare, sed potest adire per aliũ, vel per scripturã. 8

Ampliari potest hæc assertio, vt procedat, etiam si in constitutione non permittatur absolutionem ab alio dari, quàm à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo; illa enim expressa prohibitio non de Episcopo, vel ab eo deputatis; sed de alijs inferioribus intelligitur. *Sanchez. lib. 2. de precept. cap. 13. n. 36. Regin. lib. 1. c. 11. n. 135. Homob. de casib. reser. p. 1. c. 5. ibi secundus casus.*

Limitari tamen potest; vt non procedat, quando excommunicatus, qui Apostolicam Sedem adire nequit, posset Legatum, vel alium petere, qui priuilegio absoluendi ab huiusmodi casibus gauderet; tunc namq; Episcopus absoluere nõ posset; quia pęnitens in hoc casu non remanet remedio destitutus. *Homob. vbi supra allegans Sanchez, Peregrinum, & Sayrum.*

Itidèm Episcopo tùm absoluendi, tùm dispensandi ampla conceditur facultas in delictis occultis Sedi Apostolicæ reseruatis, & non deductis ad forũ contentiosum, vt liquidò cõstat *ex Conc. Trid. cap. liceat sess. 24. de Reformatione.* Cui etiam secundùm aliquos à Pontificijs constitutionibus derogatum nõ cen- 9

ſetur, niſi de ipſo Conc. ſpecialis fiat mentio. *Roder. tom.1.qq; reg. quæſt.8. art.10. Bannes 22. quæſt.11. art.4. Sanchez lib.8. diſp.35. n.17. & alij apud Homob. loco cit.*

Hæc autem poteſtas competit Epiſcopo electo, & confirmato, licet nondum conſecrato, & ſimiliter Capitulo Cathedralis Eccleſiæ Sede vacante, & Superioribus Religioſis iuriſdictione quaſi Epiſcopali fungentibus. *Ita Sanchez lib.8. de Matrimonio d.2. n.10. & 29. Suarez tom.4. diſp.3. ſect.2. Miranda tom.2. q.8. art.10. Rodriquez tom.1.qq;reg. 3. 61. & alij contra alios.*

Notandum eſt autem primò, delictum dici poſſe occultum,
10 quandiù peccator publica infamia non laborat, vt per *Nauar. cap.27. num.254. & ſeq. Sanchez lib.2. de præcep. cap.11. num.19.* hinc cum verſemur in dubio facti, an quis commiſerit crimen, ob
11 quod incurritur cenſura, poteſt Epiſcopus ab eo abſoluere; eo quod delictum nō eſt notorium. *Emanuel Sà verb. Epiſcopus n.35.*

12 Notandum ſecundò, quod delictum dicitur deductum ad forum contentioſum, etiam ſi vnico tantum teſte ſit probatum coram legitimo iudice *Suarez tom.5. de cenſ. diſp.4. ſect.2. & alij.* nec refert, quod res iniuſtè in iudicium ſit delata; requiritur tamen, vt reus ſit citatus, cum iudicium à citatione incipiat, vel quod ei ſit intimata delatio. *Homob. vbi ſup.*

Notandum tertiò, quod prędicta poteſtas Epiſcopis conceſſa reſtringitur ad ſuos ſubditos tantùm: verum tamen eſt ſubditorum nomine comprehendi peregrinos, vagos, ſcolaſticos, mercatores, & forenſes, qui per aliquod tempus in Diœceſi Epiſcopi cōmorantur quaſi domicilium contrahentes. *Nauar. conſ. 1. n.1. de paroch. & Homob. vbi ſup.*

Notandum quartò, quod abſolutio à delicto occulto Sedi Apoſtolicę reſeruato non deducto ad contentioſum forum per
13 Epiſcopum impertita valet ſolummodo pro foro conſcientiæ.

Notandum quintò, quod, licèt Conc. dicat, Epiſcopum abſoluere poſſe à reſeruatis Papæ per ſeipſum, vel Vicarium ad id ſpecialiter deputandum; poteſt tamen in his vices ſuas,
14 vel in particulari caſu, vel in generali, alteri committere.

Sanchez

Sanchez lib.2. d.4. q.2. Sayar. lib.4. de censf. cap. 17. num.19. & alij.

Notandũ demum quo ad absolutionem ab hæresi, cõmuniorem, & tutiorem esse sententiam per Bullam Cenæ Domini esse huiusmodi facultatem Episcopis reuocatam; quapropter, 15 quamuis hæresis nõ esset publica, nec ad forum contentiosum tracta; tamen per Episcopum auferri non posset, supposito, quod formalis, & probabilis de se existeret; licet ex defectu testiũ nõ posset probari, vt constabit de casibus s. Inquit. cas. 1.

ART. III. DIFFICVLTAS VNICA.

An casus in dubio præsumatur reseruatus?

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ?*
2 *Possessio stat pro Confessario dubitante.*
3 *Difficultas proposita non versatur circa habentem opinionem, sed dubiũ.*
4 *Duplex dubium .s. iuris, & facti.*
5 *Casum dubium in Bulla Cœnæ præsumitur reseruari.*
6 *In dubio facti non præsumitur casus reseruatus; quod secus est in dubio iurisdictionis.*
7 *Absoluens in dubio facti non afficitur pœnis contra præsumentes absoluere.*
8 *Ecclesia quando supplet iurisdictionem.*
9 *Distinctio de dubio iuris, & facti quibus deseruit.*

Difficultatis ratio est; quia in decreto Sacræ Congregationis Cardinalium super absolutione à casibus 1 reseruatis cauetur; ne quis absoluat à casibus reseruatis clarè, vel dubiè. Incipit. *Sacra Congregatio.* habetur *in summa Bullarij Quaran. verb. cas. reseruati.*

Ante responsionem quattuor præmittenda sunt, quorum primum est, dubium posse emergere, vel circa casus in Bulla Cœnæ, vel circa cæteros Papales, aut Episcopales, aut etiã Prælatorum regularium.

Alterum est, quòd difficultas non mouetur de illo Sacerdote, qui dubitat latam esse aliquam legem, tale peccatum reser-

reseruãtem, an, dum versatur circa tale dubium, possit pęnitẽti absolutionem impendere; constat enim posse, si adhibita sufficienti diligentia, adhùc illi perseuerat dubium, dummodò practice illud deponat; & ratio est, quia possessio stat pro Sacerdote confessario dubitante, vt supra, quod doctè obseruat *Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 5. §. 4.* Sed mouetur difficultas
2 de illo Confessario, qui versatur in dubio facti, nùm, inquam, possit in tali constitutus dubio, pœnitentẽ tale peccatum habentem absoluere.

Tertium. mouetur difficultas de Confessario, qui propriè
3 habet dubium; non autem de illo, qui probabilem habet opinionem; nàm, qui probabilẽ sequitur opinionem, validè agit, quæ agit, inquit *Bonac. vbi supra prop. 2. n. 5.*

Quartum. Duplex est dubium, nimirum dubium iuris, idest iurisdictionis, & dubium facti: dubium facti versatur circa factum, vt qui dubitat se homicidium commisisse, vel comple-
4 uisse peccatum incestus, qui in tabella reseruatur; dubium iuris versatur circa iurisdictionem, vt potè cum Sacerdos dubitat, an habeat iurisdictionem circa peccata reseruata.

Modò propiùs accedendo resolutioni, respondetur casum
5 dubium in Bulla Cęnæ præsumi reseruatum; & ratio est, quia tàm per Decretum prædictum super absolutione à casib. reseruatis, quàm per eius declarationem manifestè claret casum in dubio circa Bullam illam reseruatum præsumi, nec distinctionem illam de dubio iuris, aut facti in ea habere locum, & *Ita cõmuniter sentiunt Doctores.*

Cæterùm si loquamur de alijs casibus Papalibus extra Bullam, aut de Episcopalibus, vel Prælatis Religionum reseruatis, censeo distinguendũ esse de dubio, videlicet de dubio iuris, idest iurisdictionis, & facti. Loquendo itaque de dubio iurisdictionis, dicendum est Sacerdotem, qui propriè dubitat se
6 habere iurisdictionem circa peccata reseruata, nõ posse pęnitentem peccato reseruato obnoxium absoluere; & ratio est, quia possessio stat pro peccato, quod constat reseruatum esse,

&

& non pro iurisdictione, de qua propriè dubitat. *Ita Bonacina de Sacramen. disp.5. q.7. pun.5. §.4. prop.2. n.4.* Loquendo verò de dubio facti cadentis sub reseruationẽ, dicendum est, quemlibet Sacerdotem ad excipiendas confessiones approbatum, absoluere posse, nisi aliter in iure decernatur in aliquo casu: aut nisi adsit sufficiens præsumptio in contrarium de reseruatione facti; quia possessio stat pro illo. *Ita Bonac. loco cit. prop.1. nu.1.* hinc *Suarez de Censuris tom.5. disp.4. sect.6. n.5.* proloquitur in hæc verba, si aliquis casus scilicet sit reseruatus Summo Pontifici, vel alteri Prælato v.g. homicidium, & incidat quis in dubiũ homicidij, talis casus non est censendus reseruatus, etiam si nihil aliud in illa lege exprimatur: quia, cum talis lex sit odiosa, verba eius sunt strictè sumenda; casus autem de homicidio dubius, non est de homicidio simpliciter: & ideò non comprehenditur sub reseruatione simpliciter dicta. Neq; in eo casu tenetur quis tutiorem partem sequi, qualis videri posset accedere ad Prælatum: quia satis certum est, confessionẽ inferiori factam esse validã: eo quod casus dubius ex vi illorũ verborũ reseruatus non sit, & sequitur, ergo idem est in omni casu simili, nisi aliud fuerit in alio iure expressum: constat itaque casum in dubio .s. facti non præsumi reseruatum. Et de hoc dubio facti puto interpretandos esse Doctores dicentes absque distinctione casum in dubio non præsumi reseruatum. vt *Emanuel Sà verb. casus reser. n.5. Finellius de casibus reser. cas.3. n.26. Coriol. de casib. reser. parte sect.1. art.5. n.2. Homob. de cas. reser. par.3. cap.6. cas.9. 8. except. &c.*

Nec obstat ratio difficultatis à principio proposita: quia, vt cautum fuit, loquitur prædictum Decretum de absoluentibus in dubio circa casus Bullæ Cęnæ, vt testatur *Vgol. de offic. & potestate Episcopi par.2. cap.36. §.9. Homob. de casib. reser. p.1. de causa final. reser. Quaranta Verb. casus reser. Floron. de casib. reser. cap.5. §.3. & alij communiter.* concluditur igitur iterum casum in dubio facti non pręsumi reseruatũ. Et ex conclusione has duas elicio 7
appendices. quarum altera est, absoluentẽ in tali dubio facti,

affici

non affici pęnis contra audentes, aut pręsumentes absoluere, quamuis *Vgol. de offic. & potestate Episcopi cap. 37. §. 2. n. 3.* asserat, Confessarium absoluentem in dubio à reseruatis etiam extra Bullam his affici pęnis, postquam inuenerit se errore deceptũ fuisse. Verum est tamen, quod, cum non distinguat de dubio, posset saluari, & cum alijs conciliari.

Altera est, supposito quòd talis pęnitens non potuerit absolui, cum talis casus in dubio esset verè reseruatus, non per
8 hoc remanere, existente bona fide, inabsolutum, quia in tali casu existimo Ecclesiam supplere iurisdictionẽ; sicut eandem supplet, quando quis titulo colorato, & errore communi vulgi habetur pro legitimo iudice, vel Parocho; quamuis reipsa non sit vere iudex, vel Parochus. *ad l. Barbarius. ff. de offic. præt. Ita Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 8. Reginal. lib. 1. n. 102. & 103. Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 26. n. 6. Bonac. de Sacram. disp. 5. quæst. 7. puncto 5. §. 4. num. 4.*

Verùm pro potiori intellectione huiusce difficultatis cauendum est, prædictam distinctionem de dubio iuris, & facti deseruire pro Confessoribus, non autem pro pęnitentibus: nã ipsi pęnitentes in dubio de pęnis Ecclesiasticis, siuè sit dubium
9 iuris, siuè facti, non tenentur ad habendum se pro excommunicatis, suspensis, vel interdictis; & ratio est, quia post adhibitam diligentiam debitam, melior est conditio possidentis. *Ex Sanchez lib. 1. de decem præcept. cap. 10. Bonacina de censur. disp. 2. quæst. 2. puncto 1. & 6. §. 2. Filiuc. tract. 21. cap. 4. Homob. de exam. Eccl. tract. 11. cap. 7.*

Art. IIII.

ART. IV. DIFFICVLTAS VNICA.

An possit inferior Confessor mutare pœnitentiam, quam Superior in foro conscientiæ pro peccatis reseruatis imposuit.

SVMMARIVM.

1 *Inferior Confessor pœnitentiam pro peccatis reseruatis per Superiorem impositam mutare potest interdùm.*

2 *Episcopum in casu necessitatis in impedimentibus dirimentibus posse constat.*

3 *In aliquibus casibus Confessor inferior iniunctam à Superiore pœnitentiam minimè mutare potest.*

4 *Confessor inferior pœnitentiam per Superiorem taxatam mutare potest in æqualem, & in mitiorem etiam.*

5 *A fortiori dictus Confessor potest mutare pœnitentiam per sibi æqualem impositam.*

Difficultatis ratio est, quia si par in parem non habet imperium *l. ille à quo §. tẽpestiuũ ff. ad Trebellianũ.* à fortiori videtur dicendum, quod inferior non possit in superiorem, seu in ea, quæ per Confessorem superiorem præstita sunt.

Ad difficultatem dicendum est, quod iusta subsistente causa, vt potè quando facilis aditus ad Superiorem non patet; potest 1
inferior Confessor mutare pęnitentiam, quam superior in foro conscientiæ pro peccatis reseruatis, imposuit. *Glos. in c. tempora pænitudinis 26. quæst. 7. Syluest. verb. confessio 1. §. 27. Nauar. cap. 26. n. 22. Homob. de casib. reser. par. 1. pag. 115. de forma adhibenda in absol. casu contra Memoriale sciendorum, tract. de pæn. cap. 5. num. 58.* sicut etiam in foro externo pœnitentiam iniunctam à Papa in dispensatione Matrimoniali incestuoso viro, quod operam suã conferat in fabricam Ecclesiæ, à Delegato in aliquod opus pium ex causa commutari potest. *Genu. in praxi cap. 25. Tusch. verb. Episcopus concl. 276. n. 8.* & est communis, vt testatur *Homob. vbi supra.* cum .n. necessitas vrgeat, aut vtilitas suadet, pium

eſt interpretari Superiorem hanc concedere facultatem.

2 Qua etiam ratione fit, vt Epiſcopus in caſu neceſſitatis, ut cum ſcandalum imminet, &c. poſſit in impedimentis dirimentibus non ſolum poſt, ſed etiam ante Matrimonium per ſe, vel per alium diſpenſare, vt ex communi teſtatur *Homob. loco cit. & docet Bonac. de Matrim. quaſt.3. pun.15. n.6.*

Verùm cauendum eſt, ſupradictam aſſertionem nempè inferiorem Confeſſorem iniunctam pœnitentiam à Superiorē

3 mutare poſſe, in duobus præcipuè caſibus non procedere, primus eſt, cum pœnitentia publica foret peragenda; tunc .n. non poſſet Confeſſor inferior eam illi comutare in priuatam. Alter eſt, in pœnitentijs præſeruatiuis, vt ſi Pœnitentiarius, vel etiam alius inferior confeſſor alicui præcipiat, nē ad domū concubinæ accedat, quam ſi adeat, talem, & tantam pœnam perſoluat; iſta .n. pœnitentia, cum per modum ſalubris medicinæ imponatur, immutari ab inferiori non poteſt. *Zerola lib.1. quaſt.12. & alij communiter, vt teſtatur Homob. loco citato.*

His duobus caſibus exceptis communiter traditur ſuperiorem, atq; etiam inferiorem confeſſarium, ſi ſuperior facile, vt ſupra attigi, adiri nequeat, non modò mutare poſſe pœnitentiam in æqualem, ſed etiam in mitiorem, ſi ita prudenter

4 ad bonum animæ pœnitentis expedire iudicauerit.

Quinimo interdùm expediet illam omninò auferre, vel leuiſſimam iniungere, vt ſi pęnitens meliùs diſpoſitus, magiſq; contritus accedat; vel per alium (conſentiente Confeſſario) pęnitentiam ſibi iniunctam adimpleuerit, ſeu alijs vijs ſatisfeciſſe conſtet, vel plenarias indulgentias conſecutus ſit, itaut propter curationē alia medicina non egere intelligatur. Conſtat itaq; inferiorē Confeſſorē poſſe cōmutare pęnitentiam, quam ſuperior in foro conſcientiæ pęnitenti iniunxit, exiſtente iuſta cauſa, demptis tamen duobus caſibus. Faciūt adducta per *Alexād. de Arioſtis lib.1. tit.6. c.5.* vbi quærit, quibus reſeruetur poteſtas mutādi pęnitentias. *& per Dianam loc. infracit.*

Nec dictis obſtat, inferiorem in ſuperiorem non habere imperium,

perium, quia hoc procedit in foro externo, non autèm in interno (existente legitima causa) saltem in hoc. Ex dictis sequitur à fortiori, Confessorem posse commutare pęnitentiam iniunctam pęnitenti per alium Confessorem sibi æqualem: 5
nam si de quo magis, & de quo minus: nec requiritur, vt iteretur confessio prior; debetq; fieri in Sacramentali confessione, vt notat *Diana in Moral. resolut. part. 2. tract. 1. Miscel. resol. 53. circa finem.*

An verò pœnitens ipse pęnitentiam sibi impositam in euidenté meliorem propria auctoritate commutare possit, sunt opiniones pro vtraq; parte, qui defendunt partem affirmantē, huic innituntur fundamento; quia pęnitens in hoc legem abundantius adimplet: tuentes verò partem negantem huic adhęrent rationi; quia pęnitens in hoc actum iudicij Sacramenti pęnitentiæ in se ipsum exercere videtur: opinio affirmatiua probabilis est; sed negatiua probabilior, vt testatur *Diana in moral. resol. part. 3. de Sacramentis resolut. 53.*

ART. V. DIFFICVLTAS VNICA.

An reseruatio facta per Ordinarium sine rationabili causa sit valida.

SVMMARIVM.

1 *Reseruatio est facta in ædificationem.*
2 *Reseruatio respectu diuersorum diuersificari potest.*
3 *Reseruatio irrationabilis respectu diuersorum censetur interdum valida, interdum non.*
4 *In dubio censendum est Superiorem iustam reseruandi habere causam.*

DIfficultatis ratio est; quia dicit Conc. Trident. facultatem hāc scilicet reseruandi casus concessam esse in edificationem, non in destructionem; si autem 1
reseruatio fieret absq; rationabili causa, foret tantū in destructionem. *Sess. 14. cap. 7.*

Difficultati distinctione elicita ex duabus conclusionibus

Martini Beccani loco infra citando, respondetur. Not. itaq; vel
2 Ordinarius referuat aliquod peccatum respectu inferioris habentis iurisdictionem ex commissione, nimirum delegata, vti sunt simplices Sacerdotes Confessarij: aut respectu inferioris habentis ordinariam iurisdictionem, vt sunt Parochi. Si primo modo, valida est reseruatio, etiam sine causa facta, & proinde simplex Confessor à tali peccato absoluere nequit; ratio est quia iurisdictio, quæ datur inferiori ex cõmissione, omninò pendet ex nutu superioris; ideò sicut superior arbitratu suo illam omninò auferre potest; ita potest illam limitare, & restringere. Si verò secundo modo v.g. respectu Parochorum, dicendum est, reseruationem factam sine causa rationabili non esse validam; & ratio est, quia iurisdictio, & materia, quæ
3 semel Pastori ordinario iã applicata est, non dependet ex nutu, & volũtate superioris; itaq; sicut sine causa rationabili auferri ab eo non potest; ita nec limitari, nec restringi sine causa rationabili. *Ita Martinus Beccanus de Sacram. in specie cap.40. q.5. per totum*. Et per prędictam distinctionem satis apparet, quid sit respondendum rationi difficultatis.

Dices fortasse, quid faciendum sit, cum superior reseruat aliquod peccatum, & non constat, an iustam habeat causam? Respondet *Beccanus vbi sup* quod quandiù nõ constat de iniusta
4 causa, semper præsumendum est pro superiore, quod vniuersaliter in omni lege seruandum est: cum enim non constet de eius iniustitia, standum est illius præcepto: nam semper melior est conditio possidentis in pari delicto, vel causa. *de reg. iur. in 6. Reg. 65.*

DI-

DISTINCTIO TERTIA.

De ignorantia tum Confessariorum, tum Pęnitentium circa casus reseruatos.

QVoniam distinctio hæc respicit ignorantiam tum Confessariorum, tum Pœnitentium; idcirco ipsam consequenter distinguimus in duos articulos, quorũ primus est de ignorantia Confessariorum, alter verò de Pęnitentium ignorantia.

ARTICVLVS I.

De ignorantia Confessariorum duas continet difficultates .s.

1 *An ignorantia crassa, & supina excuset à suspensione à Diuinis posita contra Confessarios audentes absoluere à reseruatis absq; facultate. vt videre est in procemio tabellæ casuũ reseruatorum Diœcesis Bergomi.*

2 *An Pœnitens, qui bona fide sua confitetur peccata Confessario habenti iurisdictionem, sed nescienti discernere inter reseruatum, & non reseruatum, validè absoluatur.*

ARTICVLVS II.

De Pęnitentium ignorantia quattuor continet difficultates, vz.

1 *An reseruatio afficiat Pœnitẽtes ignorantes probabiliter primũ casum tabellæ Diœcesis Bergomi .s. censuras tam à iure communi, quam ab homine, Episcopo reseruatas.*

2 *An reseruatio afficiat Pœnitentes, qui probabiliter ignorant casus in tabella Diœcesis Bergomi propositos.*

3 *An incidat in peccatum reseruatum, qui patrando delictum non reseruatum, illud existimat reseruatum esse. vt si quis committendo Sacrilegium, quod non est reseruatum in tabel. Berg. existimaret illud esse reseruatum.*

4 *An casu reseruato extet annodatus Pœnitens ille, qui quando peccatum reseruatum commisit, nec mortale quidem illud putabat esse.*

Art. I.

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An ignorantia crassa, & supina excuset à suspensione à Diuinis posita contra Confessores audentes absoluere à reseruatis absq; facultate, vt videre est in proæmio tabellæ casuum reseruatorum Diœcesis Bergomi.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Quæ ignorantia dicitur crassa, aut supina.*
3 *Ignorantia crassa, & supina in tribus differunt à vincibili.*
4 *Qui detinetur ignorantia crassa, aut supina, peccat mortaliter, supposita grauitate materiæ.*
5 *Non sat est ignorantia crassa, aut supina contra audentes.*
6 *Scire, & debere scire quomodò idem sint.*
7 *Ignorantia crassa, aut supina quando excuset à censuris, & quando non.*
8 *In quo casu excuset à censura, etiam ignorantia affectata.*
9 *Quid intelligatur per suspensionem à Diuinis.*
10 *Suspensus à Diuinis remouetur ab exercitio ordinum, & ab annexis Ordinibus.*
11 *Officia Ordinibus non deputata quæ.*

RAtio difficultatis est, quia *in capit. 2. vt animarum de constitutionibus in 6.* generaliter asseritur; ignorantiam, quæ non est crassa, nec supina, excusare ab omnibus sententijs quorumcumq; Ordinariorũ;
1 nomine autèm sententiæ (teste *Bonac. de cens. q. 2. p. 1. pp. 2. n. 10.*) intelligitur excõmunicatio, & cæteræ censuræ; ideò videtur, ignorantiam crassam, vel supinam non excusare à suspensione à diuinis positam in tabella contrà audentes absoluere à casibus ibi reseruatis absq; facultate.

Antequàm respondeamus difficultati; duo sunt prænotãda,
2 quorum primum est, quod ignorantia crassa, & supina dicitur illa, quæ procedit ex lata culpa ignorantis, vt accidit, quando quis nullam, aut valdè modicam adhibuit diligentiam ad cognoscen-

gnoſcendum id, quod ſcire tenetur, poſt quam de illo habuit aliquam cognitionem, vel dubium. Notandum eſt autem diligenter, quod hic deſcribitur ignorantia craſſa, & ſupina ſtrictè ſumpta, quæ ab ignorantia vincibili in tribus differt. 3
Primò, quia ille, qui tenetur ignorantia vincibili, aliquam adhibuit diligentiam morali, & humano modo ad ſciendũ, quod ſcire tenetur, ſed non peruenit ad mediocrem; qui verò detinetur ignorantia craſſa, & ſupina, vel nullam adhibuit diligentiam, vel valdè modicam, ita vt vtendo conſueto modo loquendi nõ peruenerit, ne ad medietatem quidem mediocris diligentiæ, quæ adhibenda erat. Secundò, quia, qui detinetur ignorantia vincibili, & ſi mortali peccato grauetur, non tamen tã graui, quã qui laborat ignorãtia ſupina, & craſſa; & hæc ſecunda ſequitur ex prima, vt patet. Tertiò, quia ignorantia vincibilis *ſecundum Nauarrum, & Sanchez* excuſat à cenſuris, licet non ſint contra præſumentes, aut audentes: craſſa verò, ſiuè ſupina tantum excuſat à cenſuris contra præſumentes, aut audentes, vt infra dicetur.

Alterum prænotandum eſt, quod hic non quæritur, an ille, qui annodatur ignorantia craſſa, & ſupina, ligetur mortali piaculo, quia hoc de ſe patet: nam qui tenetur ſeruare præ- 4
cepta, tenetur illa noſcere; finis .n. imponit neceſſitatem in his, quæ ſunt ad finem; abſque cognitione autèm mediorum non poſſumus aſſequi finem; nàm voluntas non fertur niſi in præcognitum.

Modò accedendo ad difficultatem, dico ignorantiam craſſam, vel ſupinam non ſufficere ad incurrendam cenſuram latam contra eos, qui auſi fuerint; ratio eſt, quia negligentia 5
grauis circà ſcienda ex præcepto, ex qua oritur ignorantia craſſa, & ſupina, non deſignat auſum, aut temeritatem, vel præſumptionem, vt de ſe patet; quod doctè obſeruat *Bonac. de cenſ. q. 1. punct. 3. prop. 4. n. 18. Homob. de examine Eccl. tract. 11. c. 10. quæſt. 22. quæſito 1. & infra quæſt. 23. 1. quæſito, & quæſit. 3. Capeuilla de caſibus reſeruatis cap. 6. & alij.* ſuſpenſio autem à Diuinis, quæ in pro-

in proœmio designatur; est tantùm contra illum, qui ausus fuerit, ideò ille qui non ex ausu, sed solum ex ignorantia crassa, aut supina absoluerit, excusabitur à censura, sed non à culpa mortali, cum ignoret, quæ ex præcepto scire tenetur.

6 Si dicas, scire, & debere scire idem esse. Respondetur cũ *Homobono vbi supra*, id esse verum quo ad peccatum; sed non quo ad censuras; ideò Confessor quamuis peccet mortaliter, quando ex ignorantia crassa, aut supina absoluit, quem non potest, & absolutio quo ad reseruata, circa quæ facultatem nõ habet, inualida, & nulla sit; attamen si non ex ausu absoluat, non irretitur suspensione à Diuinis in tabella proposita.

Ad rationem difficultatis dicitur ignorantiam crassam, & supinam non excusare à sententijs, seù censuris Ordinariorum, quando censura est disposita consuetis verbis, v.g. qui fecerit hoc vel illud, sit excommunicatus, suspensus, vel interdictus:

7 secus verò est, si verba sententiæ disponantur per verbum *audeo*, *aut præsumo*, & per similia; nam in tali casu requiritur ausus, aut præsumptio ad incurrendum, vt supra attigi; & ità disponitur suspensio à diuinis, de qua Tabella, quæ non est simpliciter contra absoluentes absque facultate, sed contra audentes.

Addit ad hanc doctrinã *Bonac. loco supra citato num.* 11. (contra *Suarez* à cuius opinione non omninò recedo) etiam ignorantiam affectatam, quæ est, quando quis eligit nescire, quæ

8 tenetur scire, excusare ab incurrenda censura, quando sententia censuræ similia continet verba, *Qui scienter hoc fecerit, vel præsumpserit*, & similia: & eius ratio est, quia superior eo loquendi modo, nõ videtur requirere quãlibet temeritatem, præsumptionem, vel contemptũ, sed videtur requirere temeritatem, & præsumptionem prouenientem ex certa scientia, aut saltem coniuncta cum ingenti, & magna temeritate.

Verùm dicet quis, quid *per suspensionem à diuinis* intelligitur. Aduertendum itaq; quod per hæc tabellæ verba,

9 nimirum (*à suspensione à diuinis ipso facto proposita*) intelligitur,

gitur, Confessorem suspendi ab exercitio ordinum, quos habet; propterea non potest aliquod Sacramentum administrare cum solemnitate, nec solemniter orationes in choro persol- 10
uere, neq; Euangelium canere, nec Cereos deferre; ac tandem est suspensus ab omnibus annexis ordinibus, licèt sint ordines minores; & illa exequendo irregularitatem incurrit. Est etiam suspensus ab alijs Diuinis officijs, quæ non sunt ordinibus deputata, vt in Ecclesia, vel extra fiant, exceptis horis Canonicis, quæ priuatim à suspensis dicendæ sunt. Officia autem ordinibus non deputata sunt cantare in Choro 1
cum alijs, item cantare Defunctorũ responsaria, seù Litanias, Baptizare sine solemnitate, recipere Sacraměta (in casu tñ necessitatis) auscultare Missam, acceptare electionem de se factam, excommunicare, beneficia conferre.

Verùm si ille, qui à diuinis sic fuerit suspensus, ista officia ordinibus non deputata (durante suspensione) perageret, quamuis peccaret; non tamen irregularitatem incurreret. *Ita Compendium priuilegiorum fratrum Minorum verb. ingredi monasteria fratrum, vel monialium num. 9. littera A. vide Naldum. verb. suspensio n. 11.* An verò Confessarius, qui absoluit à prædictis sine facultate, sed absquè prætextu priuilegij incidat in dictas pęnas, vide infra *dist. 20. quæst. vlt.*

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An pęnitens, qui bona fide sua confitetur peccata Confessori habenti iurisdictioně, sed nesciens discernere inter reseruatum, & non reseruatũ, validè absoluatur.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Validè absoluitur, qui bona fide confitetur Confessori ignoranti.*
3 *Clauis scientiæ quid.*
4 *Potest quis carere scientia infusa, & acquisita, & tamen habere clauem scientiæ.*
5 *Quando peccatum reseruatum sub dubio confessum, iterùm subijciendum est iudicio Confessoris.*

F Ratio

RAtio dubitandi est, quia clauis scientiæ necessariò requiritur ad absolutionem pęnitentis.

2 Quæsito huic affirmatiuè respondetur; & ratio est, tum quia concurrunt oĩa necessaria ad validam absolutionem; adest .n. forma cum iurisdictione, & intentione Confessarij. Adsunt etiam tres actus pęnitentis capacis absolutionis, vt supponitur, tùm quia sequeretur pęnitentem, qui bona fide confessus est sua peccata Sacerdoti nescienti discernere circunstantias mutantes speciem obligari ad iterum confitendum eadem peccata, quod non videtur admittendũ, cum iam confessus sit actum, & peccatum, quod subijcere tenebatur confessioni. *Ita Bonac. de Sacram. disp.5. q.7. punct.4. §.2. n.13. Pet. Sotus lect.9. de Confess. Medina Codice de Confess. iteranda ob defectũ Cõfessarij, & alij.* validè itaq; absoluitur à tali Confessario.

Neq; obstat ratio dubitandi, quia talis Confessarius, quamuis non potuerit discernere inter reseruatum, & non reseruatum; non tamen ob hanc causam asserendum est non habuisse clauem scientiæ, alioquin toties amitteretur clauis scientiæ, quoties quis ignoraret solutionem grauium difficultatum. Verùm in gratiam huius difficultatis, dicam breuiter quid sit clauis. Clauis itaque scientiæ est auctoritas di-
3 scernendi in iudicio animæ. Pro intelligentia notandum est, clauem idest potestatem esse duplicẽ nimirùm ordinis, & iurisdictionis. Clauis ordinis duos habet actus, primus est iudicandi quis sit dignus Sacramentis, & qui non: alter recipiendi ad Sacramenta illum, qui est dignus, & excludendi indignum. Primus actus vocatur clauis scientiæ; Secundus verò vocatur clauis potestatis. Insuper obseruandum clauẽ
4 scientiæ non esse aliquem habitum scientiæ .s. infusum, qui infundatur in ordinatione; quia potest quis carere scientia infusa, & acquisita, & tamen habere hanc clauem. Clauis verò iurisdictionis est potestas condẽdi leges Ecclesiasticas dispensandi in votis, indulgentias concedendi, excõmunicãdi, &c. *Ita Lelius Zec. de cas. reser. cas.1. à pag. mihi decima vsq; ad tertiã decimã.*

His ha-

His habitis cauendum est circa enodatam difficultatem, quòd si pęnitens sub dubio confessus sit aliquod peccatum reseruatum, vt potè si dixit se vertere in dubium an Clericum percusserit, vel consanguineam in primo, aut secundo gradu cognouerit, & post confessionem certò recordetur realiter se percussisse Clericum, aut re vera habuisse rem cum consanguinea in prædictis gradibus, tenetur iterùm confiteri; quia non plenè manifestauerat suum peccatum, vt à parte rei patratum fuerat *Ita Bonac.* in simili de illo qui confessus est in dubio quodlibet peccatū *de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 4. §. 2. n. 11. post Sanchez in sūma lib. 1. cap. 10. & alij, quos refert ipse Bonacina de conditionibus ad Confessionem requisitis.* 5

Itidem si Confessor dimisso pœnitente cognouerit se super aliquo peccato, circa quod nō habebat auctoritatem, impendisse absolutionem; præstet, quod passim consulunt Doctores.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An reseruatio afficiat pęnitentes ignorantes probabiliter primum casum tabellę Dięcesis Bergomi .s. censuras.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Quæ ignorantia vocetur probabilis.*
3 *Probabilis, & inuincibilis idem sunt.*
4 *Ignorantia probabilis, & inuincibilis censurarum excusat ab incurrendis censuris, licet sint positæ pro seruando iure naturali, aut Diuino.*
5 *Ignorantia crassa non excusat.*
6 *An excuset vincibilis ignorantia.*
7 *Inter ignorantiam crassam, & ignorantiam probabilem mediat vincibilis in sent. Nau.*

DIfficultatis ratio est, quia in casus reseruatos incidunt etiam ignorantes reseruationem factam circa peccata; quæ sunt de natura sua mala, vt sequenti difficultate patebit. 1

Ante responsionem obseruandum, quid sit ignorantia probabilis, de qua mouetur difficultas: Ignorantia probabilis
2 dicitur illa, quæ vinci non potuit; hinc qui nihil vnquam audiuit de censura, vel nihil vnquam dubitauit, dicitur habere ignorantiam censuræ probabilē, quæ idem est ac inuincibilis;
3 quis enim potest ignorantiā eius rei vincere, cuius nihil menti occurrit, per quod posset illam vincere acquirendo scientiam oppositam. Dicitur etiam ignorantia probabilis, & inuincibilis cum quis ignorat ea, quæ scire tenetur, & posito dubio, debitam adhibuit diligentiam ad ea cognoscenda, sed non dū cognouit. *Ita Bonac. de cens. disp. 1. q. 2. pun. 1. n. 3.*

4 Modò satisfaciendo difficultati dico ignorantiam probabilem, seù inuincibilem censuratum reseruatarum in primo casu tabellæ excusare ab incurrendis censuris; ratio est, tùm quia delictum est leuius, cùm ignoratur lex continens grauissimam, & extraordinariam pęnam, quam quando violatur lex cognita sub talibus pęnis. Tùm quia ad incurrendam censuram requiritur contumacia; vbi autem est ignorantia probabilis, nō adest contumacia, ut de se constat; ideò prædicta assertio remanet probata. Quinimmò addo, quod quamuis ignorātia probabilis non excuset à reseruatione peccati contra ius naturale, siuè Diuinum, tamen si vt magis euitetur peccatum contra ius Diuinum, aut naturæ, Ecclesia etiam illudmet peccatū prohibeat sub censuris, transgrediens non incidet in censuras, si tunc tenebatur tali ignorantia probabili. *Ita Nauar. cap. 27. num. 272. Syluest. verb. excommunicatio vltimo quæsito 3. & alij contra Auilā 2. par. c. 5. dist. 5. dub. 10. & alios apud Bonac. loc. citato.*

Nec officit resolutioni ratio difficultatis propositæ, quia diuersa est reseruatio à censuris; ideò ab ipsa ad censuras argumentum sumi non potest; ex diuersis enim non fit illatio *L. Papinianus exuli ff. de min.*

Verū hìc aduerte, difficultatem moueri de ignorantia pro-
5 babili, quod signanter dico ad differentiam ignorantiæ crassæ, & supinæ, quæ minimè ab incurrendis censuris quorumcumq;

& su-

Ordinariorum excusat. vt videre est ex *capit. vt animarum de constitutionibus in 6.* Nec tamen intendo dicere, quin defendi possit opinio sentientium censuram Ordinariorum non incurri, 6
quando ignorantia est vincibilis, sed non est crassa, & supina; & ratio huiusce opinionis, quæ est *Nau. & Sanchez*, vt testatur *Bonac. loco citato*, videtur esse, quia prędictum cap. vt animarum loquitur de supina, & crassa; isti autem ponunt medium inter ignorantiam probabilem, & crassam, nimirum 7
ignorantiam vincibilem, quæ quamuis importet mortalem culpam, non est tamen adeò grauis, ac crassa, & supina.

Aduertendum insuper, hãc difficultatem distingui à supradicta, in qua quæritur, an ignorantia crassa, & supina excusset à suspensione à diuinis posita in proęmio tabellæ: quia ibi loquimur de ignorantia, quæ potest excusare Confessores audentes absoluere à casibus tabellæ, hic verò loquimur de ignorantia, quæ excusat pęnitentes ab incursione censurarum, de quibus extat primus casus tabellæ Diœcesis Bergomi. Et huiusmodi difficultatis resolutio aptissimè adaptari potest reseruationi censurarum aliarum Diœcesum.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An reseruatio afficiat pœnitentes, qui probabiliter ignorant casus in tabella Diœcesis Bergomi propositos.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Quædam sunt peccata de se mala: alia verò mala quia prohibita.*
3 *Ignorantia probabilis excusat à cẽsura, licet sit posita contra transgressores iuris Diuini.*
4 *Censura est pœna grauissima; reseruatio verò minimè.*

Difficultatis ratio est, quia alij fundantur in iure Diuino, 1
alij in iure humano, vt patet intuenti; ideò videtur, quod etiam ignorantia alio, & alio modo obstringere debeat.

Pro

Pro resolutione igitur, notandum est, quædam esse peccata de
se mala, natura ita dictante, quamuis non forent prohibita,
vt Blasphemia, incestus, sodomia, homicidium, & alia hu-
2 iusmodi: Quædam verò non esse de se mala, sed tantum quia
prohibita, cuius modi sunt denunciatio piorum legatorum
intra duorum mensium spatium, conductio bonorum pij loci
ab administrante illa, & alia istius generis. Hac habita distin-
ctione, dico reseruationem Episcopi afficere ignorantes pec-
catum esse reseruatum, quando illud est de natura sua malum,
etiam si non esset prohibitum: secus verò dicendum est, cum
illud est malum duntaxat, quia prohibitum. *Ita Say. de Cen-
suris lib.1. cap.18. Azor par.1. instit. moral. lib.1. cap.15. q.3. Sanchez
lib.9. de Matrim. disp.32. q.2. apud Homob. de cas. reser. p.1. de cau. effic.
casuũ reser. assert.2.* Ex hac distinctione satis claret difficulta-
tis rationem nihil officere resolutioni, sed esse consonam.
Verùm vnum est aduertendum diligenter circa peccata,
quæ sunt de se mala, nimirum quòd habent exceptionem in
3 censuris; nam quamuis ignorantia probabilis non excuset à
peccato perpetrato contra ius diuinum, aut naturale: atta-
men si Episcopus illa met peccata prohiberet sub censuris,
transgrediens in illas non caderet, si tunc probabili obstrin-
geretur ignorantia. ita sentit *Nau. cap.27. n.272. Syluest. verb.
excom. vltimo quæsito 3. & alij contra Auilam 2. p. cap.5. d.5. dub.10. &
alios*; & ratio discriminis ea esse videtur, quia censura dicitur
4 pęna grauissima, & extraordinaria, qualis non est reseruatio.
Notandum insuper, quod huiusmodi difficultas mouetur
de ignorantia pęnitentium; non autèm de ignorantia Confes-
sorum absoluentium, quod dicitur ad differentiam primæ dif-
ficultatis primo articulo in hac distinctione propositæ, quæ
solummodò respicit Confessarios.

DIF-

DIFFICVLTAS TERTIA.

An incidat in peccatũ reſeruatũ, qui patrando delictum nõ reſeruatũ, illud exiſtimat reſeruatũ eſſe, vt ſi quis cõmittendo Sacrilegium, quod non eſt reſeruatũ, vt ſuppono, exiſtimaret illud eſſe reſeruatum.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Difficultati reſpondetur negatiuè.*
3 *Quod peccatum non eſt, conſcientia erronea fit .s. peccatum.*
4 *Ad conſtituendum caſum reſeruatum requiritur iuriſdictio.*
5 *Non incidit quis in reſeruationem ob ſolum conatum.*

DIfficultatis ratio eſt, quia, qui facit aliquid credens illud eſſe peccatum, quamuis non ſit, peccat, vt Doctores communiter concludunt; ideò ſimiliter videtur committentem non reſeruatum, facere illud ex prauitate animi, & contemptu reſeruatum. 1

Difficultati occurritur, negatiuè reſpondendo; & ratio ea eſſe videtur, quia conſtituere peccatum reſeruatum, non pertinet ad pœnitentem, ſed ad eum, qui iuriſdictionem fori mixti, & interioris habet, qua delictum committens caret, vt ſupponitur; idcircò per ſolum animum prauum pœnitentis reſeruatum non eſt. *Ita Vgol. de Off. & poteſt. Epi p.2.c.39.§.7.n.2.* 2
Nec obſtat reſolutioni ratio difficultatis; idcirco.n.quod peccatum non eſt, conſcientia erronea peccatum fit, quoniã ſola volũtate peccatum cõmittitur: nam teſte cõmuni Theologorũ placito velle peccare peccatum eſt: at reſeruatio non fit ſola voluntate, ſed requiritur iuriſdictio, quã non habet peccatum cõmittens. Itidẽ ſola conſcientia erronea incidit quis in peccatum, non autem in reſeruationẽ, vt communiter ferunt DD. 3 4

Additur vlteriùs, illum non ligari caſu reſeruato, qui delictum non commiſit, quamuis conatus ſit ipſum committere, ſicut nec in pœnam ipſo iure latam, quis incidit, niſi delictũ perfectum ſit, vt inquit *Gloſſ. cõmuniter recepta in cap.fin. de Iurepat.* quod obſeruat *Vgol. loco citato. Portel.v.caſus reſer. nu.15. & alij.* 5

DIF-

DIFFICVLTAS QVARTA.

An casu reseruato extet annodatus pœnitens ille, qui quandò peccatum reseruatum commisit, nec mortale quidem illud putabat esse.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Bona fides excusat à reseruatione.*
3 *Ob malam fidem præcisè non ligamur reseruatione.*

1 RAtio dubitandi est, quia ex altera parte verum commisit peccatũ, quod subijcitur reseruationi, ex altera verò detinebatur credulitate; quòd tale quid ab ipso commissum non esset mortale.

Respondetur, talem casu reseruato minimè annodari: & ratio est, quia ex quo solùm mortalia reseruantur, ac reseruata intelliguntur, ob id obligatione reseruationis ille non tene-
2 bitur; bona enim fides illum excusat, & consequenter poterit absolui à quocunque *Ita Graff. par.1. lib.1. cap.3. n.71. Henriquez de pœnit. lib.3. cap.4. n.6.* & est communis sententia, vt testatur *Posseuinus de officio Curati cap.7. num.49. verb. si veniat habens. apud Flor. de Casib. reser. par.1. cap.3. num 35.*

Verùm, ne quis labatur errore, cauendũ est difficultatẽ hãc nõ esse eandẽ cũ illa, qua quæritur, an ignorãtia reseruationis excuset à reseruatione: nam ibi pęnitens ignorabat tantum reseruationem, sciens tamen peccare mortaliter; hic verò ignorat etiam peccatum à se commissum esse mortale.

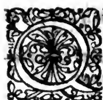
Notãdũ insuper, quòd,& si ob bonã fidẽ nõ incidat in casũ reseruatũ; nõ tamẽ sequitur ꝑ regulã à contrario sensu, quòd
3 incidat ꝑ malã fidẽ, quã habuit, cũ peccauit, supposito quòd nõ fuerit reseruatũ, vti ꝓcedẽti difficultate diffinitũ fuit; quia, vt dixi, reseruatio non dependet ab eius voluntate, sed à voluntate superioris reseruantis.

Verùm attendendũ est circà quæ non possit esse bona fides, & circa quæ possit esse, ne fiat error.

DI-

DISTINCTIO QVARTA.

De his, qui comprehenduntur sub casibus Episcopalibus.

Voniam distinctio hæc respicit tum Regulares, tum rusticos, impuberes, & mortuos, tum etiã exteros, & deniq; plura domicilia habentes; quã propter in quatuor distinguitur articulos; quorũ Primus est de Regularibus: alter de rusticis, impuberibus, & mortuis. Tertius de exteris. Quartus verò de habentibus plura domicilia.

ARTICVLVS I.

De Regularibus quattuor complectitur difficultates .s.

1 *An feminæ seculares, & Sanctimoniales comprehendantur sub reseruatione casuum in nostra tabella Bergomi reseruatorum.*

2 *An Nouitij regularium ligentur casibus religionis, cuius habitum susceperunt, aut Epi in cuius Diœcesi moram trahunt, & quo ad Papales per quem Prælatum absoluendi erunt.*

3 *An etiam, qui statim vult ingredi religionem, per Confessarium illius religionis à casibus Episcopo reseruatis absolui possit absq; illius facultate.*

4 *An Regulares Parochi officio fungentes subijciantur casibus suorum Superiorum Regularium, an verò Ordinarij.*

ARTICVLVS II.

De Rusticis, Impuberibus, & Mortuis tres complectitur difficultates, vz.

1 *An Rustici sub casibus Episcopalibus comprehendantur.*

2 *An Impuberes sub censuris, & casibus Episcopalibus item comprehendantur.*

3 *An Mortui sint subiecti primo casui tabellæ Episcopatus Bergomi, qui est de censuris, saltem quo ad censuram excommunicationis.*

ARTICVLVS III.

De exteris quattuor continet difficultates, nempè.

1 *An exul, siuè Bannitus sit subiectus casibus reseruatis Ordinarij, in cuius Diœcesi sibi contingit reperiri.*

2 *An Peregrini, & Aduenæ sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur, comprehendantur.*

3 *An vagabundi, seù vaghi sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur, item comprehendantur.*

4 *An Milites, Serui, Mercatores, & Scholares similiter comprehendantur sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur.*

ARTICVLVS IIII.

De habentibus plura domicilia duas complectitur difficultates, nimirum.

1 *Cuius Ordinarij casibus reseruatis obligatur ille, qui plura domicilia habet in diuersis Diœcesibus, in quibus vel æqualiter, vel ferè æqualiter inhabitat.*

2 *An cōmittens peccatum reseruatum in alieno loco, idest extra Diœcesim, acquirat fauorabile forum conscientiæ, ita vt absolui possit in illo loco.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An fœminæ seculares, & Sanctimoniales comprehendantur sub reseruatione casuum in nostra tabella Bergomi reseruatorum.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*

2 *Difficultas in duas secatur partes.*

3 *Affirmatiua est resolutio tàm respectu fœminarum secularium, quàm Sanctimonialium.*

4 *Ostenditur sigillatim quibus casibus ligentur Moniales Ordinario Diœcesis Bergomi subiecta.*

Dif-

DIfficultatis ratio est; tum quia masculinum non concipit fęmininum *l. seruis legatis ff. de legat.3.* nisi in re 1
fauorabili aut indifferenti; hinc si statutum diceret, quòd rebelles banniantur cū filijs suis, non comprehenderentur filiæ, vt testatur *Thomas de Thomassettis in Florib. leg. reg.* 188. tùm quia statutum loquens in genere masculino, non comprehēdit fęmininū, vt obseruat *Iacobus Philippus Portius in conclusionibus, & regulis vtriusq; iuris cōclus.*20. reseruatio autē casuū cum habeat quandam pœnæ rationem, quæ est odiosa, & disponatur in tabella per dictionem qui, vt patet ipsam intuenti, videtur quòd debeat restringi; & proinde sub ipsa nec fœminas seculares, nec Sanctimoniales comprehendi.

2
Ante responsionem obseruandum est, difficultatem hāc duas complecti partes, quarum altera est de fęminis secularibus; altra verò de regularibus. Primæ parti occurrimus, respondendo affirmatiuè, .s. quod fœminæ comprehenduntur in tabella Bergomi; & ratio est, tum quia tabella gratiosæ concessionis alteri tabellæ casuum reseruatorum respondens, hoc satis clarè designat, de fœminis mentionem faciendo, vti videre est ex verbis illis, *in fœminis autem sine ulla limitatione*. tùm etiam quia statutum recipit interpretationem à consuetudine, vt inquit *Philip. Portius loco citato*. ex inolita autem consuetudine, quæ in dubio est optima legum interpres, habetur, fęminas sub tabella reseruationis colligari. Nec vllo modo obstat difficultatis ratio; Primò quia sub masculino nomine fęmininum comprehendi, etiā in materia pœnali docet *Menoch. de adipiscenda possess. remed.4. num.61. & alij apud Sanchez de præceptis lib.6. cap.16. num89.* Secundò, quia vbi lex dirigit verbum ad masculum, si materia est proportionabilis, comprehendit etiā fęminam. *Felin. in cap. de monialibus de sent. excom. vers. Tertio infertur. Sanchez in sum. lib.6. cap.16. num.89. Franc. Soarez verb. interpretatio.* Itidem quia masculinum adiectiuum, vt quisquis, quicunque, & huiusmodi concipit fęmininum in omni materia, in qua, ratione, vel lege, aut statuto, vel vsu non est dif-

ferentia inter virum, & mulierem; sicut est in proposito, & vi
1 rationis, & vi statuti, & vi vsus; cum illa dictio *qui* sumatur in littera adiectiuè, & proindè valet idem, atq; huiusmodi dictiones quisquis, vel quicunq; Tertiò quia reseruatio magis pendet ex voluntate reseruantis, quam ex ratione ipsius, vt habet *Nal. ver. casus n. 3.* patet autẽ ex contra tabella voluntatẽ reseruantis talem esse, vt fęminæ comprehendantur scilicet sub casu reseruato.

3 Quò ad alteram partem difficultatis, nimirùm, an in tabella comprehendantur moniales, opus est distinctione; moniales .n. quędam sunt subiectæ Superioribus Regularibus, quędã verò Episcopis; modò sicut illæ, quæ sunt subiectæ Superioribus regularibus, regularium casibus subiectæ censentur, vt colligi potest *ex Compẽdio Priuil. Mendicantiũ verb. absolutio ordinaria quò ad Fratres num. 40. Item verb. absolutio extraordinaria n. 10. & alibi.* (Aduerte tamen, quòd non absolutè, scilicet quo ad omnes casus subiectæ censentur, sed tantùm quò ad casus eis proportionabiles. *Menoch. de arb. iud. casu. 421. apud Homob. de casibus reseruatis p. 3. cap. 1.*) ita ad propositum in simili Moniales Episcopis subiectæ videntur subijci Episcoporum casibus, quò ad ea, quæ eis sunt proportionabilia, quod satis congruum est dicere; quia cum Episcopus omnibus sibi subiectis prouiderit de hoc salubri reseruationis remedio, cur de eodem prouidere nõ debuit etiam Sanctimonialibus? illa .n. interpretatio semper facienda est, quæ fauet animæ, vt ait
4 *Bariola in Flotib. S. Inquisit cons. 14.* dixi quò ad ea, quæ eis sunt proportionabilia; quia nõ omnia sunt ipsis proportionabilia.

Verùm mihi probatur, consulendam esse consuetudinem, illamq; sequendam, si iam sit præscripta, ac rationabilis.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Nouitij Regularium ligentur casibus religionis, cuius habitum susceperunt, aut Episcopi, in cuius Diœcesi moram trahunt. Et quò ad Papales, per quem Prælatum absoluendi erunt.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Duæ habentur de hac difficultate sententiæ.*
3 *Ex Bulla Clem. viij. solis Magistris Nouitiorum demandari debet onus eorum confessiones excipiendi.*
4 *A casibus Papalibus per Prælatos regulares Nouitij absoluuntur.*
5 *Absoluuntur etiam per Prælatos regulares Tertiarij viuentes sub eorum obedientia.*
6 *Item absoluuntur per Confessarios à Prælatis regular. deputatos.*

Difficultatis ratio est, quia DD. circa difficultatem hanc ad inuicem admodum diffident, alij ad vnam, alij ad alteram declinantes partem. 1

Cauendum itaquè, duas præcipuas esse opiniones, quarum altra tuetur Nouitios ligari casibus Episcopi; & proinde ipsos ab eo absolui oportere; & eius ratio est, quia Nouitij non dùm professi in odiosis constitutionibus religionis non veniunt. *Cap. si Religiosus de elect. in 6. Vgol. de Off. & potestate Epi p. 2. cap. 35. & 39. Graff. in Appendice decis. aur. lib. 1. c. 7. §. 69. Azor. p. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 2. q. 10. Naldus verb. Nouitij. Homob. de casib. reser. par. 1. de caus. effic. assertione prima, & alij.* Altera verò opinio defensat Regulares Nouitios obstringi casibus in Religione reseruatis; eiusq, ratio est, quia sicut secularis mutans Diœcesim, vbi est aliquis casus Episcopo reseruatus, qui in Priori Diœcesi non erat, tenetur ad illum; ita Nouitij tenentur viuere secundum iura, & statuta illius religionis, in qua reperiuntur. Item patet sumpto argumento, seù probatione tùm à stylo religionis, à quo non est facilè recedendum, tùm ab vsitato, 2

siuè

siue à solitis, tùm etiam ab illo, quod verisimilius videtur: *faciunt allata per Peirinũ de Priuil. Minim. super Constit. x. Vrbani viij. n. 9. & alios apud ipsum.*

Insuper hoc constat ratione domicilij, ad quod acquirendũ duo requiruntur, nimirùm habitatio, & animus ibi perpetuò manendi; sed Nouitij habitant in Monasterijs, & vt plurimũ, habent animum perpetuò in religione manendi: ergo efficiuntur in foro conscientiæ subditi Superiorum Monasterij, & Religionis; & consequenter desinunt in hoc foro esse sub cura Parochorum, & Episcoporum. Hoc manifestè probatur *Ex Conc. Trid. sess. 25. c. 11. de reformat.* vbi, licet subijciat iurisdictioni Episcoporum eos, qui exercent curam animarum secularium in Monasterijs, quibus talis imminet cura; excipit tamen eos, qui illam exercent in personas, quæ sunt de illorũ Monasteriorum, & locorum familia. Et licèt *sess. 24. cap. 11. de Reform.* subdat Ordinarijs Oblatos, vel quomodocunq; Mo-
1 nasterijs addictos; excipit tamen eos, qui prædictis locis actu seruiunt; & intra eorum septa, & domos resident, & sub eorũ obedientia viuunt; imò Sac. Congreg. Conc. censuit posse Prælatos regularium, siuè Confessarios ab eis deputatos, Confessiones illorum secularium audire, qui sunt de familia, & continui commensales absque licentia, & probatione Episcoporum nõ obstante *Cap. 15. sess. 23. de Refor.* Oĩa autem prędicta Nouitijs conueniunt; ideò ab Ordinariorum cura eximuntur, & consequenter à solis Monasterijs, & Religionis Prælatis, vel ab eorũ delegatis, prout professi, absolui possũt. *Megalus prim. par. institut. peregrin. lib. 1. cap. 8. num. 20. Cordub. lib. 1. quæst. 30. Llamas par. 1. suæ method. cap. 5. §. 7.*

3 Cauendum est autèm, quòd hodie *ex Bulla fæl. record. Clem. Papæ viij. quæ incipit, Cum ad regularem, quam refert Quaranta in sum. Bullar. tit. Monast. & Conuent.* solis magistris Nouitiorum cura committi debet audiendi .s. ipsorum confessiones; licebit tamen Superiori semel, aut bis in anno per se, aut per alium eorumdem confessiones audire, *vt testatur Megalus vbi supra.* Patet ita-

tet itaque quòd Nouitij non comprehenduntur sub casibus Episcoporum.

Quò ad casus Papales, hoc est Papæ reseruatos, itidem Nouitij erunt absoluendi à Prælatis regularibus, vel de mandato ipsorum ab alio Sacerdote, & hoc virtute Priuilegiorum ipsis 4
Prælatis concessorum, vt videre est *apud Compendiũ Priuilegiorũ Regularium verb. absolutio quo ad Fratres*, cui doctrinæ (supposito 5
priuilegio) fauet *Coriolanus de casib. reser. par. 1. sect. 3. art. 18. n. 4. Hom ob. vbi supra, & alij*. Priuilegijsq; Religiosorum in materia fauorabili gaudent Nouitij, vti testatur *Coriolanus vbi supra*.
Quod idem concludendũ est etiam de illis Tertiarijs, qui Monasterijs actu seruiunt, & intra eorũ septa, & domos resident, & sub Prælatorum Religionis obedientia viuunt; quod satis colligi potest *ex Decr. Sacr. Congreg. vbi sup. incipit, Sacra Congregatio* quam reperies *apud Naldum verb. clausura num. 7.* 6

DIFFICVLTAS TERTIA.

An etiam qui statim vult ingredi Religionẽ, per Confessorem illius Religionis à casibus Epõ reseruatis, absolui possit absque illius facultate.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Responsio est affirmatiua.*
3 *Extensio facultatis.*

RAtio difficultatis est, quia in *Decreto Sacræ Congregationis iussu Clem. viij. edito die 9. Ianuarij 1601. & eius declaratione ab eadem Congregatione 1602. die 26. Nouẽbris.* Regularibus inhibetur absoluere vi priuilegiorum Pœnitentes à casibus locorum Ordinarijs reseruatis. 1

Ad difficultatem respondetur affirmatiuè .s. quòd regularis Confessarius illius Religionis, cuius habitum quis vult statim assumere, absoluere potest Ingredientem à casibus Episcopo 2
reser-

reseruatis; ratio est, tum quia tam Decretum, quam eius declaratio non comprehendit eos seculares, qui statim habitum illius religionis sunt suscepturi, vt testatur *Diana in suis resolutionibus moralibus p. 2. tract. 2. de dubijs regular. resol. 46. & Bartolomeus de Vecchis in praxi nouit. disp. 9. dub. 7. num. 5.* tum quia ita respondit Clemens viij. Anselmo à Monopolo Cardinali, vt refert *Diana loco citato*. Præterea, quæ in continenti fiunt inesse videntur *ff. si certũ pet. l. lecta ibi dicebã.* Item pro facto habetur, quod proximè futurũ est *l. penult. ff. de milit. testam.* Itidem proximè accinctus, habetur pro accincto *ea de lege.* Poterit itaq; ille, qui illicò Religionẽ est ingressurus, per Confessorem illius religionis, cuius habitum est suscepturus, absolui etiã à reseruatis Episcopo, tametsi nec Confessarius, nec Pœnitens obtinuerit facultatem circa eos casus.

3 Probabiliterque censeo hoc fieri posse non solum per Confessorem ab Episcopo admissum, qui (vt dixi) casuum Episcopo reseruatorum caret facultate; sed etiam per Confessorem præcise admissum à suo Superiore, pro excipiendis Confessionibus Fratrum illius Religionis, qualis interdum est Nouitiorum Magister; nam qua ratione illicò induendus non est tunc casibus Episcopo reseruatis subiectus; eadem ratione non est subiectus Confessori per ipsum approbatum; vbi autem militat eadem ratio, ibi idem ius statuendum est. *ff. ad legem Aquiliam l. illud quæsit. Ita Haloandrus in Flor. leg. l. 5.*

DIF-

DIFFICVLTAS QVARTA.

An Regulares Parochi officio fungentes subijciantur casibus suorum Superiorum regularium, an verò Ordinarij.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Parochi Regulares subijciuntur casibus suorum Prælatorum.*
3 *Parochis Regularibus, si delinquant in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, per Ordinarium facultas audiendi Confessiones adimi poterit.*
4 *Quando per Inquisitores puniri possunt.*
5 *De quibus Pastoribus intelligatur difficultas.*

RAtio difficultatis est, quia ratione officij Parochialis videntur non esse subiecti religionis Prælatis, sed locorum Ordinarijs. 1

Homob. de exam. Eccl. par.2. tract.8. c.2. ibi ad tertiam quæst. allegans Fedri. de senis consil.93. & Tuschum in verb. absoluere concl.45. in hæc verba respondet. Sacerdotes Regulares, etiam si Parochi officio fungantur, quò ad casus reseruatos, suorum Superiorū, & proprij ordinis dispositioni subijciuntur; quod secus sentit de casibus Ordinarij: nam grauatus in vno, in alio est subleuandus *l. cum,qui,in princ. ff. de iureiu.* ipsi autem, vt dictum est, sunt grauati casibus suorum Superiorum Regul. ideò in casibus Ordinarij sunt subleuandi. 2

Nota tamen, quòd si in administratione Sacramenti Pœnitentiæ eos delinquere contigerit, facultas audiendi Confessiones ab ipso .s. Ordinario subtrahi poterit. Quod patet 3
in simili de hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, & Ordinarijs 4
locorum, qui procedere possunt, & seuerè animaduertere in Regulares, qui ad inhonesta perpetranda, Confessionis occasione, vel in loco ad audiendas Confessiones deputato, pœnitentes induxerint, vel sollicitauerint, quod absit; cum propter horrendum Sacrilegij crimen, quo se conspurcarunt,

de hæresi valdè suspecti reddantur. *Ita Homob. vbi supra*. Resoluitur itaque Regulares Parochos casibus suorum regulariũ Prælatorum esse subiectos.

Nec resolutioni repugnat ratio difficultatis, quia, quamuis Regularis Parochus non videatur subiectus Religionum Prælatis; attamen est verè subiectus, aliudq; est esse tale, & aliud haberi pro tali *l. si maritus, is. §. legis iuliæ, & ibi Bart. ff. ad leg. Iul. de adult. cum simil.*

Verũ ne labamur in errorẽ, de Parochis regularibus distinguendum est: quidam enim cum licentia Pontificis manent extrà ordinem, deferentes tantùm habitum ordinis, exempti ab obedientia Prælatorum Religionis: quidam verò Officio Curati fungentes intra ordinem manent sub obedientia Prælatorum Ordinis. Modò ad propositum nostrum deueniendo, censeo prædictum Doctorem loqui non de Parochis, qui degũt extra ordinem cum licentia Summi Pontificis, exemptis à cura Prælatorum religionis, cuius tantum habitum deferunt, & similiter puto non loqui de illis Parochis secularibus, qui susceperunt curam animarum secularium loco Regularium, quã uis habitent intra septa monasterij: quod notat *Megalus prim. parte instit. pereg. lib. 1. cap. 8. num. 20.* licet ipse non distinguat de Curatis; sed tantùm loquatur de illis, qui officio Pastoris fungentes, viuunt sub obedientia suorum Prælatorum, hi, inquam, sunt subiecti casibus Religionis, quam profitentur; quod secùs existimo de alijs Pastoribus. vt dixi.

Art. II.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Rustici sub casibus Episcopalibus comprehendantur.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Rustici sub casibus Episcopalibus comprehenduntur.*
3 *Quorum casuum à reseruatione excusat ignorantia.*
4 *Reseruatio habet tantùm quandam pœnæ rationem.*
5 *Ignorantia inuincibilis excusat à qualibet censura; sed non à qualibet reseruatione.*

DIfficultatis ratio est, quia rusticitas à pęna ordinaria excusat, vbi dolus manifestus non apparet, vt testatur *Zanardus in directorio Theologorum par. 2. secundæ part. tract. de causis minuentibus, & temperantibus pœnas cap. 12.* Item rusticitati parcendum est, *l. fin. C. de testat.* 1

Difficultati occurro, respondendo affirmatiuè .s. quod Rustici sub casibus Episcopalibus comprehenduntur; & ratio est, quia in his, quæ inducta sunt ad iuris rigorem conseruandum, non excusatur mulier, nec rusticitas, vt asserit *Suarez verb. lex, ibi in his, quæ, &c.* sed casuum reseruatio inducta est ad conseruandum, & continendum homines in rigore legis, vt cõstat ex fine reseruationis tradita à *DD. præsertim ab Vgol. de officio, & potestate Episcopi par. 2. cap. 35. in princ. ab Homob. de casib. reser. cap. 1. & apparet ex Decret. Sac. Cardinaliũ Congregat. super absolutione à casib. reseruatis edito*; ideò etiam Rustici comprehendi debent. 2

Si dicas, Rusticos saltem ex ignorantia inuincibili reseruationis casuum tabellæ excusari debere. Respondetur cùm distinctione, vel ignorantia est respectu casuum respicientium legem Diuinam, vt Incestus, Homicidium, Sodomia, Bestialitas, Blasphemia, &c. vel respectu casuum respicientium tantùm ius Episcopale, vt est denunciatio circa Legata pia per notarios facienda intra duos menses à morte Testatoris; conductio bonorum Pij Loci ab eorum administratoribus; dimissio

administrationis locorum piorum statim elapso biennio, &c.

3 His habitis, dico, ignorantiam casuum reseruatorum respicientium præcepta Diuina non excusare rusticos; quia, cū sciuerint se peccare contra Diuinum, ac naturale præceptum, peccare non destiterunt; ideò sibimetipsis imputare debent, si ligantur reseruatione, iuxta illud, qui facit, quod nō debet, ei obuenit, quod non credit: *Cap. nisi de offic. leg.* & iuxta illud, stultus in culpa, sapiēs in pęna fiet *Glossa in d. c. nisi, & ibi Bal. n. 2.* Cęterum si ignorantia casuum reseruatorum est tantum respectu præceptorum Episcopalium, aliter dicendum est, cū talia præcepta non sint rusticis naturaliter nota, patet per ea, quæ attigimus de ignorantia cum *Homob. & per ea, quæ habet Lazarius canon. qq. sect. vnica q. 7. n. 55.*

Constat itaque, quod huiusmodi homines, nec ob rusticitatem, nec ob ignorantiam excusari debent, nisi ignorātia sit tantum respectu præceptorum Episcopalium.

Nec obsistit difficultas ab initio obiecta, pro qua notandum, quod sicut aliud est esse tale, & aliud habere pro tali; ita aliud

4 esse pęnam, & aliud quid piam habere rationem pęnę; casuū autem reseruatio non est strictè pęna, sed tantùm quandam habet rationem penę, teste *Naldo verb. cas. reser. n. 3.* ideò licet rusticitas vbi coniuncta est cum simplicitate, regulariter excuset à pęna ordinaria; attamèn non excusat ab his, quę tantū habent quandam rationem pęnæ, vt est reseruatio casuū, quæ est quid minus, seù leuius pęna.

Nec obstat dicere, vnumquemque ob ignorantiam inuinci-

5 bilem excusari ab excōmunicatione, quamuis sit annexa præcepto naturali: ergo etiam excusari à reseruatione casuū: quia non est similis ratio hinc, & inde: quia excommunicatio est vera pęna, reseruatio verò nequaquam.

DIF-

DISTINCTIO IV.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Impuberes sub Censuris, & Casibus Episcopalibus comprehendantur.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes non afficiuntur casibus, nec Censuris Papæ.*
2 *Impuberes qui: & quandò compleatur pubertas.*
3 *Vnde dignoscitur impubertas regulariter.*
4 *Cur citiùs compleatur pubertas in fœmina.*
5 *Impubes doli capax censuris validè ligatur, sed non semper iustè.*

Difficultatis ratio est, quia nec censuræ, nec casus Summo Pontifici reseruati tales comprehendũt, vt satis constat per *Graff. de casib. reser. lib. 1. cap. 4. reg. 8. num. 38.* 1

Ante responsionem duo sunt præmittenda, quorum primũ est, 2
qui dicantur impuberes in iure. Nota igitur, quòd masculus, qui quartum decimum non perfecit; & fœmina, quæ duodecimum annum item non perfecit, vocantur impuberes *Ita Summa Hostiensis in rubrica de desponsatione impuberum n. 1. quæ addit eodem in loco n. 2. circa finem.* quòd pupillus, & impubes idem significant: & *Lexicõ iuris* dicit hoc idẽ de pueris .s. quòd pueri dicuntur impuberes à septenio vsque ad quartum decimum, & puellæ vsque ad duodecimum annum.

Alterum est, quid inuoluat, seù importet hoc nomen im- 3
puber. Not. igitur, quod impubes est, qui ex habitu corporis sui impubertatem ostendit, & qui vt plurimũ generare, vel concipere nondum potest *Ita Lexicon iuris verb impubes. Secundum Calepinum verò eodem verbo,* est, qui nondum lanuginem circà membra genitalia emisit. Si quis verò obiter inquirat, cur citius compleant pubertatem fœminæ? Respondetur ab *Hostiense loco citato;* tùm quia faciliùs est pati, quam agere; tùm quia citius regulariter finitur vita fœminæ, quam viri. 4

Modò si obijcias, interdùm contingere marem ante quartũ decimum annum semen emittere. Respondetur, quòd iura se

ada-

adaptant ad ea, quæ regulariter eueniunt, & non ad ea, quæ interdum contingunt, vt innuit *Lexicon loco citato*. Et propter pauca non est ponendum vnum genus, vt tradit *Arist. 2. Post.*

Sed ad rem nostram occurrendo primæ parti huiusce difficultatis propositæ, quæ est de censuris Episcopalibus, luculẽter satisfacit *Bonacina de cens. q. 1. pun. 4. vnic. prop. num. 7.* dicens impuberem doli capacem, validè quidem ligari posse censuris ne dũ à iure, sed etiam ab homine latis; & eius ratio est, quia sicut impubes mortaliter peccare potest; ita etiam censura, quæ in pœnam peccati fertur, puniri potest.

Verùm cũ duplex sit censura nempè à iure, & ab homine, de
5 censura à iure dicit absolutè impuberẽ posse ligari: de censura verò ab homine distinguit de licitè, & validè dicẽs, q, quãuis censura ab homine impuberes possint validè ligari, non tamen licitè; & quoniam non fas est iudicare Episcopos aliquid illicitè velle; ideò videtur dicendum, censuris, quæ ab Episcopis, tanquã ab homine dimanant, impuberes nõ comprehendi, nisi de ipsis expressa fiat mentio. Et hæc dixisse sufficiat quo ad primam partem, quæ est de censuris. Quò ad alteram verò, quæ cæteros casus tabellæ respicit, adhuc distinguendũ est .s. de casibus carnalibus contra. Cæterum de carnalibus loquendo, & præcipuè de incestu, & sodomia, videtur dicen-
6 dum impuberes non cõprehendi; tũ quia, regulariter loquendo, actum non complent, vt testatur *Floronus loco infra citando*, tùm quia quamplures DD. hoc expresse fatentur de incestu. *Archiep. Florent. in summula defecerunt de auctoritate Confess. cap. 2. in fine. Graffius loco citato allegans Paludanum. Floronus de casibus reser. par. 1. cap. 3. num. 30. 31. & 32. & alij.* Hoc idem asserit *Peregrinus Polletta in Lucerna verb. Sodomia, de Sodomitico peccato impuberum.* Cæterum quo ad alios casus impuberes comprehenduntur, vt testatur *Floronus loco citato*. faciunt adducta per *Dianam in Moral. resol. par. 2. tract. 1. Miscelan. resol. 14.*

Nec obstat difficultatis ratio, quod impuberes non comprehenduntur sub censuris, nec casibus Papæ, tùm quia à diuersis

non

non sit illatio, trita lege *Papinianus*: tùm quia in ea ætate rigor censuræ temperandus est, vt inquit *Floronus par. 1. cap. 4. §. 7. n. 7.*

DIFFICVLTAS TERTIA.

An Mortui sint subiecti primo casui tabellæ, qui est de censuris, saltèm quo ad censuram excommunicationis.

SVMMARIVM.

1 *Mortui videntur absolui.*
2 *Mortui propriè non absoluuntur.*
3 *Mortui declarantur excommunicati, vel absoluti.*
4 *Modus absoluendi excommunicatum remissiuè.*

Difficultatis ratio hæc est, quia Mortui interdum videntur ab excõmunicatione absolui, vt patet *ex Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ, ibi Ritus absoluendi excõmunicatũ iam Mortuũ*; frustra autèm absoluerentur, si nõ essent subiecti. 1
Difficultati satisfacit *Pereg. Pollet. in sua Lucerna verb. mortuis l. D.* asserens mortuum propriè quò ad Deum, non posse excommunicari, neque absolui; ratio est, tùm quia mortuus non est homo mortalis. *Nauar. cap. 27. n. 27. Antonius Bernarducius de excommunicatione par. 3. cap. 16. Armilla verb. excommunicatio num. 28.* tùm quia mortui non sunt iurisdictionis Prælatorum Ecclesiæ. *Nauar. commentario de Iubileo, & Indulgentia, notabile 22. n. 7. tom. 3.* 2

Nec officit huic resolutioni ratio difficultatis proposita; quia mortui non absoluuntur à Prælatis Ecclesiæ; sed declarantur esse absoluti; nam (vt attigi) defuncti directè non sunt subiecti Papæ. *Ita Franc. Suarez disp. 53. sect. 2. versiculo, nullus alius actus. Ricard. in 4. sent. dist. 20. art. 3. quæst. 3. Rutilius Bonzonius lib. 2. cap. 48. versic. Verum hæc solutio.* 3

Verùm, si inquiras modum declarandi excõmunicatum iam mortuum esse absolutum iuxta superiùs diffinita, consule *Rit. Rom. de Sacram. Pœnit. ibi, Ritus absoluẽdi excõmunicatũ iã mortuũ.* sumiturq; large nomen absolut. pro declaratione absolutionis. 4

Art. III.

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An exul, siuè Bannitus sit subiectus casibus reseruatis, aut censuris Ordinarij in cuius Diœcesi, sibi contingit reperiri?

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Banniti quidam habent saluum conductum, quidam minimè.*
3 *Non intelligitur conclusio de Bannitis, quorum occisio non conceditur.*
4 *Aliqui peccant occidendo Bannitos, aliqui non.*

1 RAtio difficultatis est; quia Bannitus non debet esse melioris conditionis alijs non Bannitis; cũ delictũ nemini patrocinari debeat *iuxta cap. Sedes Apostol. de rescript.* nã dolus, & fraus nemini debet patrocinari. Satisfacimus huic difficultati distinguendo; duo sunt genera Bannitorum, seù Exulum. Quidam publica fide, quæ vulgò
2 dicitur saluus conductus, carẽt; & isti à quolibet Sacerdote, licet ad excipiendas Confessiones non sit specialiter admissus, & à quocunq; peccato (licet reseruato) & cuiusuis generis, & à qualibet censura tàm Episcopo, quam Summo Pontifici reseruata, absolui possunt in illo loco, vbi impunè eos occidere licet; quod præcipuè intelligendum censeo, si eorum occisoribus propositum sit præmium, & ratio apertissima est, quia isti versantur in continuo periculo mortis. Quidam verò publica fide muniuntur, & de istis secus resoluendum est, quia ob dictã fidẽ nõ versãtur in tali mortis periculo: sicut .n. se habet propositũ in proposito; ita oppositũ in opposito. Si igitur prioris generis Bãniti absolui possunt, quia versantur in manifesto periculo mortis: isti secundi generis, quia nõ versantur in tãto periculo, minimè absolui possunt. *Ita Homob. in cõment. de exam. Eccl. Tract. 5. q. 27. Galettus in verb. absoluere. Vgol. de Offic. & Potest. Episcopi par. 1. cap. 15. §. 8. n. 9. & alij.*

Idem, & ob eandem rationem, quam supponimus extare, asseri-

asseritur de Bannitis illis, quorum occisio per legem non conceditur, sed tamen permittitur, non puniendo illorum occisores. Verùm obseruandum est, quod, qui occidunt Bannitos secundæ speciei lethali obstringuntur peccato; qui verò 4
occidunt Bannitos primæ speciei .s. (lege præmiante) non peccant; quia in tali casu sunt iustitiæ ministri, sicut famuli Prætoris; modò tamen non vindictæ impetu, sed tantum iustitiæ zelo hoc præstent. *Ita Armilla. verb. Bannum n. 1.* Concludendum itaq; est, quod Banniti primæ speciei ab omnibus Sacerdotibus absolui possunt, quod negandum est de alijs.

Neç obstat resolutioni difficultatis ratio; quia non eximuntur à casibus, aut censuris prioris speciei Banniti; eo quòd sint melioris conditionis, sed quia extant in manifesto mortis periculo.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Peregrini, & Aduenæ sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur, comprehendantur.

SVMMARIVM.

1 *Duæ sunt sententiæ de hac difficultate.*
2 *Qui veniant nomine Peregrini, & Aduenæ.*
3 *Peregrinus sumitur dupliciter.*
4 *Aduena item dupliciter capitur.*
5 *Aduena, & Peregrinus distinguitur à Vagis, & Vagabundis.*
6 *Aduena, & Peregrinus comprehenduntur sub casibus Epi.*

Difficultatis ratio est, tùm quia variæ sunt DD. sententiæ circa difficultatē hanc: tùm quia *Cap. Omnis de pœnit.* 1
demonstrat pęnitentem suo Parocho confiteri debere; & consequenter ab ipso, tàm à reseruatis (si habeat facultatē ab Ordinario) quàm à non reseruatis itidem absolui debere.

Ante responsionem præmittenda sunt duo. Quorum primū 2
est, qui nomine Peregrinorum veniant. Alterum est, qui nomine Aduenarum item veniant. In gratiam primi termini de-

clarandi notandum est, quòd hoc nomen Peregrinus sumitur
3 dupliciter, generaliter, & specialiter, .s. largè, & strictè: largè dr̄ Peregrinus, seù Peregrinās quicūq; ab aliquo exiens loco ad aliud ꝓficiscitur; talis .n. quousq; ad suū locū redierit, peregrinari intelligitur. Strictè verò, siuè specialiter dicitur, qui ad præsentiam Dn̄i Papæ accedit, aut visitat limina Apostolorū Petri, & Pauli, vel aliorum Sanctorum. *Ita Hostiensis lib. 2. in rubricam de Peregrinantibus num. 1.*

In gratiam secundi sciendum est, Aduenam itidem sumi du-
4 pliciter .s. impropriè, & propriè; impropriè, siuè large est, qui non est ciuis, sed externus; propriè autèm, & strictè est, qui ex vno longinquo loco in aliquod Oppidum venit. teste *Calepino ver. aduena*, & hoc modo sumptus aduena non differt à Peregrino largè sumpto, sed solùm à Peregrino strictè, & propriè sumpto, & vterque secernitur à Vagis, seù Vagabundis,
5 vt satis per se constat per ea, quæ diximus de ipsis: nam isti habent certum domicilium, quo carent Vagi, vt infrà referam. Loquimur autē hic de Peregrinis, & Aduenis solūmodo ꝓpriè.

Modò ad difficultatem accedendo dico Peregrinum, & Aduenam propriè sumptos sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperitur comprehendi *c. illa dist. 12.* & ratio est, tùm quia ex generali Ecclesiæ consuetudine, seù interpretatiua propriorū Prælatorū voluntate prædicti sunt tanquam incolæ, & subditi Episcopo, in cuius Diœcesi moram trahunt quò ad Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ suscipienda: tùm quia August. *teste Homob. loco infra citando, ex doctrina Diui Ambrosij,* monet, vt vnusquisq; legibus, ac consuetudinibus eorum, ad quos diuertit, se conformet: tùm etiam quia ità communiter tenent *Doctores in cap. à nobis el. 1. de sent. Excommun. & Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 18. q. 2. n. 18. Homob. de exam. Eccl. tract. 12. cap. 4. quarta resol. circa medium, & de casib. reser. p. 1. de caus. efficien. assertio 4.* comprehendūtur itaq; Peregrini, & Aduenæ sub reseruatione
6 casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur: non desunt tn̄ DD. oppositum sentientes. *Fernandez in exam. moral. theol. tract. 1. lib. 1. cap. 7.*

cap. 7. §.1. num. 14. apud Dianam in Moral. resolut. in tractatu de legib. resol. 14.

Nec obstat ratio difficultatis: tùm quia, quamuis huiusmodi vellēt proprio Parocho cōfiteri, non possent tñ ratione absentiæ, & impossibilium nulla est obligatio; tùm quia verisimile est ipsis tacitè concedi licentiā ab Episcopo, & Parocho confiteri, & absolui, quoties opus fuerit pro serenitate, & exoneratione conscientiarum illorum. Nec item obstat, quod dicetur infra difficul.4. de mercatoribus, militibus seù seruis, qui breui tempore in aliquo loco commorantur quamprimum ad propriam parçiam redituri: quia isti possunt recurrere ad proprium Parochum absque graui incommodo, quod non queunt Peregrini, & Aduenæ.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An Vagabundi, seù Vagi sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur, comprehendantur.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Vagabundi, seù Vagi qui.*
3 *Differunt Vagi à Peregrinis.*
4 *Duæ de hac difficultate vagantur sententiæ.*
5 *Sensus Auctoris.*
6 *Duæ conditiones requiruntur ad constituendam consuetudinem.*

Difficultatis ratio est, quia *Cap. Omnis de pænit.* vult pænitentem suo Parocho confiteri; & proinde absolui tam 1
à reseruatis, quàm non.

Ante responsionem præmittendum est, qui nomine Vagabundorum, seù Vagorum veniant, & quomodo differant à 2
Peregrinis: nomine itaq; Vagabundorum, seù Vagorum veniunt illi, qui nullibi domicilium habent certum, in quo habitent; sed hinc inde vagantur, & ob id dicuntur Vagi; quia cū primum domicilium omninò deseruerint, nauigant, vel iter

faciunt, quærentes vbi se collocent. *Ita Floron. de casib. reser. p. 1. cap. 3. §. 2.* & licèt interdùm huiusmodi Vagi cum vxoribus, & filijs alicubi habitationem habeant ad plures menses; nõ tamẽ
3 domicilium, vt claret in Cingaris. *Armilla verb. absolution. 17.* differuntq; Vagi à Peregrinis; quia Peregrinos dicimus cum *Vgol. de offic. & potest. Episcopi p. 2. cap. 39. §. 4. n. 4.* eos tantum, qui inuisunt interdum Pia loca, vt limina Apostolorum, ædem Lauretanam, S. Iacobum de Galitia, &c. dixi interdum ad differentiam vagorum, qui assiduè peregrinantur.

Modò ad difficultatem respondendo, dico quòd pro vtraq;
4 parte reperiuntur DD. nam alij tuentur partem affirmantem: alij negantem defensant. Affirmantes vagos sub reseruatione casuum Ordinarij, vbi reperiuntur, comprehendi, sunt *Lucas Floron. vbi supra. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 2. apud Floron. loco citato. Peregrinus Tolletta in Lucerna verb. Vagabundi, & alij apud ipsum.* eorumq; ratio est; quia cum nullum peculiare habeant domicilium, illud acquirunt, vbi se detinent. Cæterum negantes vagos comprehendi sub reseruatione Ordinarij loci, vbi se continẽt, sunt præcipuè (ꝙ viderim ipse) *Nal. verb. casus reser. n. 8. Margar. eodem verb. Vgol. de offic. & potest. Episcopi par. 2. c. 39. §. 4. n. 4. Megalus pr. par. instit. Pereg. c. 7. n. 13. & alij.* eorumq; ratio est; tùm quia non est maior ratio de vno Ordinario, quã de alio, cum nulli sint subiecti; tùm quia, cum non sint subditi Ordinario propter domicilij defectum, nec eius reseruatione ligari debent; & perinde secundum opinionem istam vagi comprehenduntur tantum sub reseruatione casuum Papæ reseruatorum.

Nec obstat ratio difficultatis, quia *Cap. Omnis* præallegatum loquitur de ijs, qui Parocho subiecti sunt ratione domicilij, cuiusmodi nõ sunt vagi: hæc assertio est magis pia, sed prima est securior, & Confessarius iuxta suã prudentiam, modò vna,
5 modò altera vti poterit. Verùm si Pigmeo inter Gigantes esse liceret, dicerẽ consulendam esse loci consuetudinem, ac illam sequendam; cum ipsa sit optima legum interpres, maximè si iam sit

iam sit præscripta, & rationabilis, sufficiuntq; hæ duę conditiones de iure canonico, vt notat *Gloss. in cap. frustra. 8. distinct.* tollitq; talis consuetudo legem, si qua est in contrarium *Arg. §. Sine scripto Inst. de Iure naturali gentium, & ciuili, cũ similib. Thom. de Thomas. in suis Flor. leg. reg. 82. & 83.* 6

DIFFICVLTAS QVARTA.

An Milites, Serui, Mercatores, & Scholares comprehendantur sub reseruatione casuum Ordinarij loci, vbi reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Mercatores, Milites, & serui sunt in triplici differentia.*
3 *Qui habeat quasi domicilium.*
4 *Consuetudo potest conferre iurisdictionem.*
5 *Scholares comprehenduntur sub casibus Ordinarij loci.*
6 *Omnes apud Regulares confiteri queunt.*

DIfficultatis ratio est; quia huiusmodi homines, quamùis non habeant domicilium; habent tamen interdùm 1
quasi domicilium, vt potè quando commorantur in aliqua Parochia ad annum plus, vel parum minus animo redeundi ad propriam, cum primum à negotijs se expediuerint, vt innuere videtur *Floron. de cas. reser. par. 1. c. 3. num. 1. Vgol. de off. & potest. Epi par. 2. cap. 39. § 5. n. 2.*

Mercatores, Milites, & Serui sunt in triplici diffierentia:
alij semper sequuntur nundinas, militiam, Dominosuè suos, 2
quocunq, se transferant; & de his asserendum est, quod suprà asseruimus de Vagabundis: nam vbi est eadem ratio, ibi idem ius esse debet *l. illud ff. ad l. Aquiliam, cum similibus.*

Alij Mercatores, Milites, & Serui dantur, qui ad breue tempus, vt potè ad quattuor, octouè dies absunt à patria iterũ eò reuersuri, & de his quoq; idem concludendum est; nam cũ huiusmodi pro illo paruo spatio absq; animo ibi commorandi non fiant subditi illius Ordinarij, in cuius Diœcesi sunt; consequen-

sequenter nec eius reseruatione annodantur; cum reseruatio solummodò afficiat subditos, vel quasi subditos, velùt sũt illi, de quibus supra attigi, quòd diutius inhabitẽt, vt per annũ, vel dimidiũ, maximè quia isti non videntur tacitam confitendi licentiam habere; nisi alia esset locorum consuetudo, quæ in primis attendenda est; hinc quia in hac Bergomensi Dœcesi vsu receptum videtur, vt Parochus loci iuxta facultatem, quã habet ab Ordinario circa reseruata, possit etiam illa vti erga illos, qui animi recreandi gratia, vel ob negotia ad aliquot dies se detinent in eius parœcia, validè eos absoluat.

Tertiæ verò speciei Mercatores, Milites, & Serui sunt illi,
3 qui habent domicilium, vel quasi .s. domicilium, eo quòd commorantur in aliqua parœcia ad certum tempus, vt ad annum, animo tamen iterùm redeũdi ad patriã, & de his dicendũ est, quòd comprehenduntur reseruatione Ordinarij, in cuius Diœcesi degũt, & proinde ab Ordinario, vel ab eo, qui ad reseruata fuit delegatus ab Ordinario absolui debent. Supponiturq; istos habere saltem tacitam facultatem extra patriã confitendi; ratio autẽ desumitur ex consuetudine, quæ potuit introduci, & iure optimo fuit introducta, ne huiusmodi personæ Sacramẽto valdè necessario diutius carerent, & consue-
4 tudo potest iurisdictionẽ conferre ratione taciti consensus Superioris potentis cõmodè contradicere, & non contradicentis. *Ita Lucas Floron. de casib. reser. par. 1. cap. 3. §. 4. n. 1. Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 2. prop. 1. nu. 2. Megalus prim. par. instit. peregr. cap. 7. n. 14. & alij*. & quod de hac tertia specie Mercatorum, Militum, & Seruorum assertum est, hoc idem asseritur de Scholaribus existentibus studiorum causa extra patriam; & ratio est, tùm quia vbi eadem ratio, ibi idem ius esse debet *l. illud sæpè citatam*; est autem in ipsis eadem ratio, quæ est in Mercatoribus, Militibus, & Seruis tertiæ speciei, cum habeant, & ipsi quasi domicilium vbi degunt, vt supponitur; quia non ad dies, sed ad annos in studijs versantur extra patriam: & hoc ferunt DD. regulariter.

Verùm

Verùm obseruandum est, quæ dicta sunt de licentia saltem tacita debere intelligi respectu Parochorum, non autem Regularium, cum ipsi Regulares ob priuilegium Sixti IV. illis concessum, possint excipere Confessiones omnium ad se accedentium, vndecunque veniant, vti obseruat *Nauar. in manu. cap. 21. n. 266.* & testatur *Vgol. de off. & potest. Episcopi p. 2. cap. 39. n. 1.*

ART. IV. DIFFICVLTAS PRIMA.

Cuius Ordinarij casibus reseruatis obligatur ille, qui plura domicilia habet in diuersis Diœcesibus, in quibus vel æqualiter, vel ferè æqualiter inhabitat.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Difficultas proposita ab alia dependere dignoscitur.*
3 *Ob hoc præcisè, quòd quis habet domum in villa, non dicitur habere ibi domicilium.*
4 *Acquiritur interdum statim domicilium.*
5 *Potest quis habere domicilium in duobus locis.*
6 *De hac difficultate duæ proponuntur sententiæ.*

RAtio difficultatis est, quia non videtur maior ratio de vno loco, quã de alio, cũ æque vtrobiq; habitetur. 1
Ante responsionem, præmittenda sunt quædam.
Primum est, difficultatem hanc pendere ab illa, cui possit confiteri ille sua peccata, qui plura domicilia habet in 2
diuersis Parochijs, & locis, in quibus per distincta anni tempora habitat, vt in vno hymeat, in altero verò æstiuat; nec apparet, quodnam eius sit principale domiciliũ, ob id, vbi apparebit, cui poterit confiteri tanquam Parocho suo, de facile etiam apparebit, cuius Ordinarij casibus reseruatis ãnodetur.

Alterum, ille non dicitur habere domicilium in villa, qui habet domicilium in Ciuitate, & ad villam se transfert, vel re- 3
creationis gratia, vel vt ruralia opera in ea complere faciat ad breue tẽpus, vel finito negotio ad domiciliũ ꝓpriũ rediturus.

Tertiũ,

Tertiũ, quando quis ſe transfert ad habitandum in aliquo
4 loco, & declarat expreſſe ſe habere animum conſtituendi ibi domicilium, ſtatim illud acquirit abſque aliqua temporis expectatione, vt affirmat *Praxis Neapolitana cap.48. in principio.*
5 Quartũ; poteſt quis habere domicilium in duobus locis vno, & eodem tempore, exemp. grã, ſi vtrobiq; æquè, vel ferè habitet, hoc eſt, illis vtatur promiſcuè, & vniformiter, vel ęquali tempore, modò in vno modo, modò in alio. hæc quattuor ex *Floron. de caſibus reſeruatis par.1. cap.3. num.1. 3. 5. & 8.*
6 His habitis aggredior difficultatem propoſitam reſpondendo cum ipſo *Florono loco citato*. duas eſſe DD. ſententias. Prima eſt *Palud. in 4. diſt.17. quæſt.3. S. Anton.3.par. tit.17. cap.4. Angeli in verb. Confeſſio 3. Syluest. in verb. Confeſſor. q. 3. in fine, & quæſt.12. Tabienæ in verb. abſolutio 1.n.45.* qui tenent in vtroq; loco ipſum ſortiri forũ, non ſimul, ſed ſucceſſiuè; & ob id illũ eſſe eius propriũ Parochũ, ſacerdotemq; propriũ, in cuius Parochia eſt domicilium, in qua tunc temporis habitat, & in quo confitetur, & conſequẽter obligatur reſeruatione caſuũ illius Ordinarij, ſub cuius Dięceſi confitetur peccata.

Altera ſententia eſt, vt poſſit confiteri, cui voluerit ex duobus Parochis, ſub quorum Parochis domicilia æquè habet .s. æqualiter, vel ferè æqualiter in vtraq; habitat; & ratio eſt, quia talis eſt Parochianus vtriuſq; Parochię, & conſequenter vtriq; poteſt confiteri: nec maior uidetur ratio de vno, quã de alio. huiuſmodi ſententia, vt refert *Floron. vbi ſupra eſt Nauarri in cap. Placuit num. 77. de Pœnit. diſt. 6. Henriquez lib.6. de Pœnit. cap.7. n.2. Sanchez de Matrim. lib.3. diſp. 24. num.2. Megal. prim. par. inſtit. Pereg. cap. 7. num. 23.*

Idem, & ob eandem rationem decernitur de illo, qui in duobus locis, vno, & eodem tempore habitat, hoc eſt, illis utitur promiſcuè, & uniformiter, uel æquali tempore, modò in uno modo, & modò in altero.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An committens peccatum reseruatum in alieno loco, ideſt extra Diœceſim acquirat fauorabile forum conſcientiæ, itaut abſolui poſſit in illo loco.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Quid ſit acquirere fauorabile forum.*
3 *Per ſe committens peccatum in alieno loco non acquirit fauorabile conſcientiæ forum.*
4 *Per accidens acquiritur.*
5 *In foro externo ratione delicti in loco cõmiſſi acquiritur forum.*
6 *In quot caſibus quis poſſit confiteri alieno Sacerdoti ad mentem Roſſellæ.*

RAtio difficultatis eſt; quia videtur effici ſubiectus ratione delicti Ordinario loci, in quo peccauit. 1

Ante reſponſionem operæ pretium eſt videre, quid ſit acquirere fauorabile forum. Acquirere fauorabile forum conſcientiæ eſt poſſe obtinere abſolutionem ſuorum peccatorum reſeruatorũ; vel aliorum à Parocho, vel Ordinarij miniſtris, vel ab alijs facultatem delegatam habentibus in eo loco, in quo peccauit.

Modò deueniendo ad propoſitam difficultatem reſpondetur cum diſtinctione; nimirùm, quòd committens peccatum reſeruatum in alieno loco per ſe, & propriè loquendo non obtinet fauorabile forum conſcientiæ, atq; adeò non poteſt abſolui à culpa peccati reſeruati in alieno loco commiſſi per miniſtros illius loci, in quo peccauit. Tùm quia ibi non habet domicilium, vel quaſi. Tùm quia in *Cap. Omnis vtriuſque ſexus*, dicitur peccata eſſe confitenda proprio Sacerdoti, vel alteri de eius licentia &c. Cęterùm ſi loquamur per accidens .ſ. ratione alicuius accidentalis tituli, vt ſi ibi ſit cauſa negotiorũ, ſeù itineris habita ratione conſuetudinis, iuxtà quam uſu receptũ

K ſit,

4 sit, vt aliquis in alio territorio possit absolui, secus dicendũ est.

Concludendum itaque, quod committens peccatum reseruatum in aliena Diœcesi, non acquirit fauorabile forum conscientiæ.

Nec obstat difficultatis ratio à principio iam proposita, quia procedit solummodo ratione delicti in alieno territorio commissi in foro externo, & contentioso, vbi delinquens efficitur subditus Superioris illius loci; non tamèn fit subditus in foro conscientiæ, cum forum contentiosum respiciat bonum publicum, & rectam loci gubernationem, quæ postulat, vt delicta; in tali loco commissa, in eodem loco puniantur: quod non militat in foro Sacramenti Pœnitentiæ. *Ita Bonac. de Pœnit. disp. 5. q. 7. pun. 5. §. 2. num. 12.* qui quamplures allegat DD.

Si fusiùs desideras videre in quot, & quibus casibus quis possit confiteri alteri, quã proprio Sacerdoti, consulito *Rosellã verb. Confessio 3. num. 31.* quę ad mentẽ *Hostiensis* octo numerat casus, qui tamen omnes non amplectuntur, vt tradit *Nauar. de Pœniten. distinct. 6. Cap. placuit num. 83.*

DI-

DISTINCTIO QVINTA.

De integra Peccatorum reseruatorum Confessione.

Voniam distinctio hæc respicit, tùm Pęnitentes, tùm Confessarios; hac de causa illam distinguimus in duos Articulos. Quorum alter est de Pęnitentibus: alter verò de Confessarijs.

ARTICVLVS I.

De Pœnitentibus tres continet difficultates .s.

An Pœnitens teneatur peccata reseruata ei confiteri, qui ab ipsis absoluere non potest, vt contingere solet, cum ipse non habeat copiam Confessarij habentis facultatem circa reseruata, nec possit absq; graui scandalo omittere sumptionem Corporis Xpi.

An Pœnitens per Superiorem Sacramentaliter absolutus à reseruato, & missus ad inferiorem pro non reseruatis, teneatur illi confiteri etiam illud reseruatum iam confessum Superiori.

An Pœnitens, qui confitetur aliquod peccatum reseruatũ, quod aliàs commisit sæpius; sed absolutus fuit, si interrogetur à Confessario, an aliàs illud peccatum commiserit, omnino teneatur respondere, se illud commisisse aliàs.

ARTICVLVS. II.

De Confessarijs vnica absoluitur difficultate. vz.

An superior absoluens Sacramentaliter à peccato solummodo reseruato, debeat vti communi forma, quæ omnia respicit peccata, nimirum, Ego te absoluo à peccatis tuis. *& idem quæritur de Confessario inferiori, quando impertire debet absolutionem super non reseruato, mittendo Pœnitentem ad superiorem pro reseruato.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Pœnitens teneatur peccata reseruata ei confiteri, qui ab ipsis absoluere non potest, vt contingere solet, cum ipse non habeat copiam Confessoris habentis facultatem circa reseruata, nec possit absq; graui scãdalo omittere sumptionem Corporis Xpi.

SVMMARIVM.

1 *Integra debet esse peccatorum Confessio.*
2 *Tenetur pœnitens reseruata confiteri, & si per Confessorem minimè absolui possit iuxta communem opinionem.*
3 *Sunt simul Clauis scientiæ, & iurisdictionis.*
4 *Deus non præcipit frustratoria.*
5 *Episcopus potest absoluere tantum à reseruatis.*
6 *Integritas Confessionis reperitur ex parte pœnitentis.*
7 *Confessio interdum est integra formaliter, sed non materialiter.*

1 RAtio difficultatis est, quia peccatorum confessio integra esse debet. *Cap. Omnis de Pœnit. & remiss.*

Circa difficultatem hanc duas opiniones reperio;
2 quarum altera est cõmmunis, altera verò particularis. Cõmunis his innititur rationibus probans pœnitentem teneri peccata reseruata Confessori confiteri, & si ab ipsis absolui non possit: tùm quia in *Cap. Omnis de Pœnit.* dicitur, oĩa peccata saltem semel in anno confiteri proprio Sacerdoti oportere: si omnia igitur confiteri debet, sequitur non sufficere confiteri quædam tantùm, nimirùm non reseruata; qui enim omne dicit, nihil excludit *l. Iulianus ff. de legat. 3.* tùm quia ità colligitur *ex Trid. Synodo sess. 14. cap. 5. de Confess. in vers. ex his colligitur.* tum etiam quia, qui scienter in Confessione aliquod peccatum omittit, nihil facit, vt dicitur *eodem cap. vers. itaq; dũ omnia.*

Cæterùm particularis opinio, probando pœnitentem non teneri

teneri aperire peccata reseruata illi Confessario, qui ab illis absoluere nequit innititur his rationibus. Prima, quia Cōfessarius nullam iurisdictionem habet super casus reseruatos, ex quo per reseruationem iurisdictio ei adempta est: nam (teste *Filliucio par. 1. tract. 7. cap. 10. circa principiū*) reseruatio casuum est negatio iurisdictionis circa aliquod peccatum; idcircò nulla ratio suadet, vt teneatur ei hæc peccata reseruata confiteri. Secunda est, quia Confessio fit, vt pęnitens absoluatur, vel ligetur iuxta illud *S. Io. cap. 20. Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt*. at in casibus reseruatis (articulo mortis excepto) simplex Confessarius cōmuni iure nihil potest, vt dicitur à *Trid. Synodo sess. 14. in cap. 7.* Tertia, quia clauis scientię, & iurisdictionis simul semper sunt in foro conscientiæ, vt testatur *Vgol. de Officio, & Potest. Episcopi cap. 40. §. 1.* 3
ita vt vna sine alia esse non possit; qui enim absoluere potest, etiam cognoscere potest, & è contra, qui nō potest absoluere, nec cognoscere. *Tol. lib. 1. Instr. Sacerd. Cap. 3.* Sed sic est, quòd Confessarius simplex absoluere non potest à peccatis reseruatis: ergo nec ea cognoscere, & consequenter nec pęnitens ei ipsa patefacere tenetur; si .n. teneretur, aliquid posset, quod negat *Synodus, vbi supra*.

Nec obstat secundum hanc opinionem ratio difficultatis in contrarium adducta de integritate Confessionis; nam locum habet, vbi per pęnitentem staret, quò minus peccata integrè confiteretur, quod hic nō contingit, cum ipse pęnitens sit paratus, volueritq; quantū ex parte sua, illud confiteri; contingit autem aliunde .s. ex parte absoluentis, qui cum non habeat facultatem absoluendi circa tale peccatum reseruatū, nec cognoscendi debet habere, cum frustra cognoscerentur ab ipso; Deus autèm non præcipit frustratoria. Prima opinio est *D. Thomæ 4. sent. dist. 17. q. 3. art. 4.* quam Scotus, & communis 4
opin. sequitur. Secunda verò est *Bartholomæi Vgolini de Officio, & Potest. Episcopi cap. 4. §. 1. & Vincentij Filliucij par. 3. in instructione pro Confessionibus excipiendis cap. 2. art. 5.* & aliorum, quos ex proposito

posito breuitati studens, omitto. Prima opinio est securior; secunda verò subtilior, quæ tamen mihi parùm probabilis videtur, quia, si pęnitens pro tali tempore aliquo indiget remedio, nescio, quomodo possit Confessarius ei remedium præbere, cum vulnus non detegatur.

Ex secunda positione videtur clarificari opinio dicentium,
5 Episcopum posse à reseruatis tantum absoluere, etiam si alia peccata non audierit, vel quia non potuit, vel quia noluit. primò, quia ita consuetudine receptum videtur. secundò quia integritas auditionis Confessionis omnium peccatorum non requiritur omninò necessariò ex parte Episcopi absol-
6 uentis, quod secùs est ex parte confitentis, vti supra attigi. Videto *Vgol. loco citato*.

Verùm obseruandũ est, quòd, quamùis explicatio omniũ, & singulorum peccatorum non fuerit facta; absolutio tamen
7 semper est integra formaliter, quamùis non sit integra materialiter; quia adsunt omnia requisita ad consequendã gratiã; scilicet sufficiens materia, iurisdictio cum intentione absoluendi. *Bonac. de Sacram. q.7. punct.4. §.3. prop.1. n.2.* nec tamen per hoc improbabilem dicimus opinionem existimantium, Episcopum non posse absoluere ad libitum à reseruatis tantum.

Non auderem tamen asserere Pęnitentiarios posse ad libitum nulla vrgente necessitate, aut rationabili causa absoluere tantùm à reseruatis.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An pœnitens per Superiorem Sacramentaliter absolutus à reseruato, & missus ad inferiorem pro non reseruatis; teneatur illi confiteri etiam illud reseruatum iam confessum Superiori.

SVMMARIVM.

1 *Nemo tenetur bis confiteri peccata.*
2 *Absolutio non est dimidianda absq; necessitate, vel rationabili causa.*
3 *Iuxta Zerolæ mentem nō tenetur pœnitens confiteri peccatum, à quo fuit absolutus.*
4 *Existente necessitate, aut rationabili causa carens auctoritate absoluit .s. indirectè.*
5 *In Confessione etiam indirecta perficitur Sacramentum.*
6 *Confessio debet esse integra ex parte pœnitentis.*

RAtio dubitandi est; quia videtur neminem teneri bis confiteri sua peccata, sed sufficere cōfiteri peccata reseruata Superiori, & non reseruata inferiori, vti habet *Zerola in Praxi Sacramenti Pœnitentiæ c.13. ibi, decimo quinto quæritur.* 1 Ante responsionem præmittendum est, Superiorem non posse, nisi existente necessitate, uel rationabili causa, absoluere Sacramentaliter tantùm à reseruatis, uel reseruato, mittendo pœnitentem pro non reseruatis ad inferiorem, quia non est dimidianda absolutio absq; necessitate, uel rationabili causa. 2

Circa difficultatem duas reperio sententias: alij affirmant; alij negant. Affirmantes sunt *Nau. de Pœnit. disp.5. cap. consideret §. cautus verb. Confessio, conditione 10. Henriquez lib.5. cap.4. num.4. Reginal. lib.8. n.90. & alij.* Huicq; innituntur rationi, quia Confessio peccatorum integrè facienda est, cum Christus præceperit omnia peccata vni Sacerdoti manifestanda esse.

Cæterum negantes pœnitentem teneri iterùm confiteri reseruatum illud, à quo per Superiorem fuit absolutus, sunt *Zerola in Praxi de Sacramento Pœnit. cap.13. ibi, decimo quæritur.* 3

Suarez

Suarez disp.31. sect.1. num.10. Coninchus disp.2. dub.9. n.80. Nugnus in additionibus ad tertiam partem q.q. art.2. dub.4. ad finem. Vasquez quæst.91. art.3. dub.10. num.3. Bonac. de Sacramentis disp.5. q.7. pun.4. §.3. prop.1. num.4. rationes verò, quibus isti DD. innituntur, sunt, tùm quia sicut in alijs casibus, in quibus pœnitens licitè, & ex iuxta causa dimidiat Confessionem; non tenetur repetere peccata prius ritè confessa, à quibus directè fuit absolutus; ita neque videtur obligandus ad confitenda peccata reseruata inferiori, quorum Sacramentalem absolutionem obtinuit à superiore; tùm quia, sicut ille, qui iusta de causa fuit absolutus ab inferiore, non tenetur omnia peccata superiori aperire, sed tantum reseruata, cùm non sit obligatio bis subijciendi eadem peccata Confessioni; tùm etiam, quia directè fuit absolutus ab illo peccato reseruato coram Deo, & Ecclesia per habentem iurisdictionem reseruatorũ. Hæ rationes afferuntur à *Bonac. vbi supra*. Prima sententia est securior, sed secunda est benignior: vtrãque probabilem existimat *Fernandez lib.8. cap.3. num.6.*

Eadem resolutio datur de illo, qui ab inferiori directè fuit absolutus à non reseruatis, & pro reseruati mittitur ad Superiorem .s. non teneri omnia peccata etiam non reseruata, sed solum teneri manifestare Superiori reseruata.

Si obijcias illum, qui confitetur priùs Confessori non habenti facultatem super casus reseruatos, teneri ipsi aperire oĩa peccata, tam quæ potest absoluere .s. non reseruata, quã quæ non potest .s. reseruata, vt Confessio sit integra: ergo à simili, qui confitetur prius Superiori peccata reseruata, tenetur ei aperire etiam non reseruata. Respondeo primò, quod tenetur hoc fatere, nisi adsit rationabilis causa, vel necessitas excusans, vel ex parte pœnitentis, vel Superioris. Respondeo secundò, non valere similitudinem: quia Confessor, qui absoluit, à quibus non potest, existente necessitate, vel rationabili

4 causa indirectè hoc præstat. Cæterùm Superior, qui absoluit à reseruatis, directè absoluit, possetquè etiam directè à non reser-

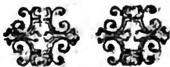
referuatis absoluere.

Verùm quæritur, an ex tali Confessione perficiatur verum Sacramentũ, & huiusmodi Confessio sit integra, quibus quæsitis satisfacit *Fillucius 3. par. in instruct. pro Cõfessionibus excipiendis art. 5.* affirmatiuè respondendo his verbis; quoties autem id licitè fit, ex tali Confessione perficitur verum Sacramentum: est .n. talis Confessio semper integra formaliter, & est idem perinde ac si diceret, quod, quamuis non extet integra materialiter, cum omnia peccata non fuerint manifestata Superiori; est tamen integra formaliter.

An verò alia, quæ fit inferiori de non reseruatis sit integra, Respondet idem *Filliucius loco citato*, omninò integram esse, cũ reseruata iam sint directè absoluta, atquè adeò non sint iterum subijcienda clauibus.

Tenetur idem à *Medina in Cod. de Confess. tract. 2. q. 12.* aitq; passim teneri à DD. in casibus reser. integritatem requiri confessionis, non autem absolutionis: nam Ecclesiæ, inquit ipse, nõ est imposita necessitas integrè absoluendi, sicut peccatori integrè confitendi. Videto *Comitol. lib. 1. de Sacram. q. 29. n. 4.*

Vgolinus de officio, & potest. Episcopi cap. 40. §. 1. alio modo satisfacit quæsito, dicens, quod confessio debet esse integra ex parte pœnitentis, nimirùm vt pœnitens velit, ac paratus sit sua peccata confiteri, quantum in se est, non autem si aliundè impediatur; hinc si obliuione peccatum aliquod omittat; absolutio tamen data valet, nititurquè *loco citato* Doctor iste pluribus rationibus ostendere penitentem non teneri iterum confiteri inferiori peccatum, à quo per Superiorem fuit iam directè absolutus.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An pœnitens, qui confitetur aliquod peccatum reseruatum, quod alias commisit sæpiùs, sed absolutus fuit, si interrogetur à Confessario, an aliàs illud peccatum commiserit, omninò teneatur respondere, se illud commisisse aliàs.

SVMMARIVM.

1 *Quando pœnitenti apta Medicina applicari nequit.*
2 *Non tenetur pœnitens aperire Confessori aliàs se perpetrasse tale delictũ.*
3 *Quid pœnitens Confessori sciscitanti, an aliàs commiserit delictum tale, respondere poterit.*
4 *Sufficit, vt Confessor cognoscat præsentem statum pœnitentis.*
5 *Hortandus est pœnitens, vt aperiat Confessori statum suum præsentem, & præteritum.*
6 *Quid sibi consulere debeat pęnitens intelligens.*

1 Ratio difficultatis est, quia si Confessor non nouit statũ pęnitentis, aptam medicinam ei applicare non potest. hinc *Boetius de consolatione Philoso.* habet, *si opera medicantis expectas, oportet, vt vulnus detegas tuum.*

Occurrit huic difficultati *Vgolinus de Officio, & Potest. Episcopi cap.15. §.8. n.5.* tuendo partem negatiuam, hisque rationibus innititur. Prima, quia nullo iure nec Diuino, nec humano id
2 cautum est. Secunda, quia in hoc ratio peccati non consistit, nec circũstantia peccati necessariò explicanda, non enim mutat peccati speciem, quo casu in confessione aperienda esset, vt tradidit *Trid. Synod. sess.14. de Confess. cap.5. vers. Colligitur præterea.* Tertia, quia Confessarius officio Iudicis fungitur; iudex autem causam aliàs cognitam, & expeditam, iterùm cognoscere non potest. Ex his rationibus, & alijs, quas breuitatis gratia omitto, concluditur pœnitentem non teneri ad
3 prædicta, sed posse respondere Confessori sciscitanti, an aliàs tale perpetrauerit facinus, se illud non cõmisisse, intelligendo in

do in animo suo, itaut teneatur iterũ ipsũ cõfiteri; ita *Nau. in cap. Fratres n.24. & num.30. de pęnitentia dist.5.apud Vgol.loc.citato.*

Nec repugnat ratio dubitandi; quia sat est, vt Confessor cognoscat statum præsentem pœnitentis, non autèm præte- 4
ritum; potest tamen interdùm Confessor pęnitenti suadere, vt detegat statum præteritum, vt meliùs curetur iuxta illud *Boetij supra allatum*. immò ad hoc pœnitentes exhortor; nam si 5
pro salute corporis corruptibilis ferrum immittitur intus ad radicem vsq; ne cancer serpat, cur pro salute animæ immortalis infirmitas peccati à radice euelli non debet? quærendo, & inquirendo, an præter contagium apparens, aliud latitet? Et casu quo pęnitẽs esset intelligẽs, illã præseruatiuã pęnitẽtiã 6
sibi applicare debet, quam nouit alteri in tali delicto existenti applicandã esse, vel Confessario detegat suũ præteritũ statũ.

ART. II. DIFFICVLTAS VNICA.

An Superior absoluens Sacramentaliter à peccato solũmodo reseruato, debeat vti communi forma, quæ oĩa respicit peccata, nimirùm *Ego te absoluo à peccatis tuis*. Et idẽ quęritur de Confessore inferiore, quandò impertire debeat absolutionẽ super non reseruato, mittendo pœnitentem ad Superiorem pro reseruato.

SVMMARIVM.

1 *Forma debet respondere materiæ.*
2 *Non debet absoluere Superior à solo reseruato; nisi existente necessitate, aut rationabili causa.*
3 *Confessor debet semper vti forma cõmuni, quãuis absoluat ab vno tantũ peccato.*
4 *Quando sit integra formaliter Confessio.*
5 *Quando pœnitens bis suscipiat Sacramentum.*

Difficultatis ratio est; quia forma debet respondere 1
materiæ; cum itaq; Superior excipiat confessionem tantùm peccati reseruati, remittendo pęnitentẽ ad inferiorẽ pro nõ reseruatis, videtur, quòd nõ debeat vti forma

cõmuni, quæ respicit peccata oĩa; debet .n. esse proportio inter materiam, & formam, & eadem difficultas est, quando è contrà inferior absoluit tantùm à non reseruato.

Ante responsionẽ censeo duo pręmittẽda esse, quorũ primũ est, Superiorẽ nọ debere absoluere pęnitentẽ Sacramentaliter à solo reseruato, vel reseruatis remittẽdo pęnitentẽ pro nõ re-
2 seruatis ad inferiorẽ, nisi concurrente necessitate, aut rationabili causa. Secundũ est, formam efficere, q̃ significat, vt habet *Syluest. verb. Confessio 2. §.2. Sotus 4. sent. dist. 18. quæst. 2. art. 5. col. 12. vers. quartus igitur. Zerola in Praxi Sacram. Pœnit. c. 13. vigesi. quæritur.*

Modò occurrẽdo difficultati respondetur, Superiorẽ absol-
3 uentẽ Scramentaliter pęnitentẽ à reseruato debere vti formã cõmuni absolutionis, dicendo *Ego te absoluo à peccatis tuis*, nõ obstante, q̃ audierit tantũ reseruatũ, & pro nõ reseruatis ipsũ remittat ad Cõfessorẽ inferiorẽ: ratio est, tũ quia à Deo nõ licet dimidiatã expectare veniã: tũ quia nõ remittitur vnũ mortale absq; alio, quãuis possit vnũ veniale remitti alio non remisso, tũ etiã quia pęnitens absoluitur indirectè etiã ab illis peccatis, quæ adhuc non est confessus; adeò vt si interim, cũ accedit ad inferiorẽ pro non reseruatis, ex hac decederet vita, non impediretur eius salus, cũ indirectè fuerit ab omnibus absolutus.

Idẽ, & ob eadẽ rationẽ tenetur facere Cõfessor, qui absoluit (necessitate existente, vel rationabili causa) à peccatis nõ reseruatis, vel nõ reseruato, mittendo pęnitentẽ ad Superiorẽ
4 pro reseruatis. Estq; integra vtraq; cõfessio formaliter loquẽdo, licèt nõ materialiter; & proinde nõ potest dici dimidiata, nisi materialiter, suscipitq; pęnitens gratiã in vtraq;, & est formaliter pfectũ pęnitẽtię Sacramentũ: concurrũt .n. oĩa requisita: adest sufficiẽs materia ex parte pęnitẽtis, & sufficiẽs iuris-
5 dictio ex parte absoluẽtis cũ intentione absoluẽdi. Hinc colligitur talẽ pœnitentẽ bis suscipere pęnitentiæ Sacramentũ, & bis effectũ Sacramenti .i. duplex Sacramẽtũ, & duplicẽ effectũ: supposito, quod Superior intẽderit Sacramẽtaliter absoluere. Faciũt adducta p *Suarez t. 4. disp. 3. sect. 1. n. 2.* quẽ sequit *Bonac. de Sacrã. disp. 5. q. 7. pun. 5. §. 3. pp. 1. n. 3.*

DI-

DISTINCTIO SEXTA.

De potestate simplicis Confessarij circa censuras nemini reseruatas.

Voniam distinctio hæc respicit tùm Confessarios, tùm Pęnitentes; idcircò consequenter eā distinguimus in duos articulos, quorum primus erit de potestate actiua simplicis Confessarij circa censuras nemini reseruatas: alter verò erit de facultate passiua Pęnitentis circa easdem censuras.

ARTICVLVS I.

De potestate actiua simplicis Confessarij circa censuras nemini reseruatas, quattuor continet difficultates, vz.

1 *An quilibet Confessarius approbatus ab Ordinario possit absoluere in foro Sacramenti Pœnitentiæ ab excommunicationibus Synodalibus nemini reseruatis.*

2 *An Sacerdos proprius, qui habet facultatem absoluendi à mortalibus, possit etiam ad cautelam absoluere ab excōmunicationibus iuris communis nemini reseruatis.*

3 *An censura non reseruata lata ab homine per sententiam generalem iure communi auferri possit à quocunq; potestatem habente absoluendi à mortalibus.*

4 *An simplex Confessarius à censuris nemini reseruatis in solo foro interno, an verò etiam in externo absoluere possit.*

ARTICVLVS II.

De facultate passiua Pęnitentis circa easdem censuras, tres continet difficultates, nempè.

1 *An si Pœnitens censura reseruata annodatus, illiusque immemor confessus sit non habenti facultatem circa illam, teneatur adire Superiorem, vel Pœnitentiarium, cum illius recordabitur.*

2 An

2 *An excommunicatus excommunicatione reseruata, bona fide confitendo peccato non habenti facultatem circa illam, saltem à peccatis validè absoluatur.*

3 *An pœnitens ab excommunicatione iuris nemini reseruata à Confessario inuitè absolui possit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An quilibet Confessor approbatus ab Ordinario possit absoluere in foro Sacramenti Pęnitentiæ ab excommunicationibus Synodalibus nemini reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Dessident Doctores circa difficultatem hanc.*

2 *Qui potest absoluere à mortali peccato, potest ab excommunicatione nemini reseruata.*

3 *Excommunicationum alia est Papalis, alia episcopalis; alia verò nemini est reseruata.*

4 *Interdictum locale à Confessario simplici tolli nō potest.*

5 *Inclusio vnius est alterius exclusio.*

6 *Iure communi potest quilibet Confessor absoluere ab excōmunicationibus nemini reseruatis.*

7 *Potius attendenda est mens dicentis, quam verba.*

1 RAtio difficultatis est, quia DD. inter se admodum deffident circa difficultatem hanc: alij tuentes partem affirmatiuam: alij verò partem negatiuam sustinentes. Negantes sunt *Caiet. in summa verb. absolutio ab excommunicatione. Summa Astens. par.2. lib.7. tit.13. art.1. quæst.2. Pisanell. verb. absolutio. Tabiena eodē verb.2. & alij permulti,* quos breuitatis gratia subticeo. Affirmantes verò sunt *Nauar. cap.27. n.39. Reginal.lib.9.n.2. Vgol.tab.1. cap.18. Henriquez lib.13. cap.27. & alij quamplures,* quos item breuitatis causa sub silentio inuoluo.

Modò ad rem nostram accedens respondeo, opinionem affirmatiuam (quatenus viderim ipse) his nostris temporibus

Doctores

Doctores magis quam negatiuam amplexantur, & præcipuè recentiores, quam sic probamus. Excõmunicatio imponitur propter peccatum mortale *Cap. nemo Episcoporũ, & cap. nullus 11. quæst. 3.* Sed quilibet Sacerdos habens iurisdictionem in foro animæ potest absoluere à quocũq; peccato non reseruato; ergo quantum est ex natura excommunicationis, quicũq; habens iurisdictionem absoluendi ab illo peccato, habent iurisdictionem absoluendi à quacunq; censura non reseruata, cum solo humano iure introducta sit reseruatio: vbi ergo ius non reseruat, liberum erit cuicunq; Confessario approbato ab eis absoluere. 2

Secundò probatur ex modo, quo vtuntur Sacri Canones in ferendis excommunicationibus; nam aliquas Romano Pontifici reseruant, aliquas Episcopis, aliquas verò nemini: at si volumus dicere eas, quæ nulli sunt reseruatæ, Episcopis reseruatas esse, frustra aliquarum censurarũ absolutio eisdem specificè, & nominatìm reseruaretur, & sufficeret si Papæ reseruata esset, quia reliquæ semper censerentur reseruatæ Episcopis. Et diuisio excommunicationum facienda esset tantum bimembris, & non trimembris; quod non est dicendum: ergo &c. hæ rationes sunt *Floron. p. 1. de casib. reser. cap. 2. §. 2. num. 10.* 3

Tertiò probatur, quia Superior eo ipso, quo non reseruat absolutionem, censetur cuicũq; Confessario concedere facultatem absoluendi, teste cõmuni consuetudine, vt notat *Bonac. de cens. disp. 1. q. 3. pun. 1. prop. 3. n. 9.* Quinimmò DD. pro hac opinione citati, & alij communiter asserunt hanc rationem, seu regulam nedum valere in absolutione ab excõmunicatione; sed etiam in absolutione aliarum censurarum, nisi fiat in ipsis specialis aliqua exceptio; hinc *Bonac. vbi supra* laudat *Suarez* dicentem quemlibet Sacerdotem habentem facultatem absoluendi à mortalibus, posse etiam absoluere ab interdicto personali speciali non reseruato, quamuis non possit auferre 4 interdictum locale, aut interdictum generale personale.

Quartò probatur. Vbi Constitutio Synodalis reseruat aliquas

quas

quas censuras, & aliquas non reseruat, ostendit satis apertè in sibi reseruatas nulli fas esse mittere falcem suam, in reliquas
5 verò licere cuiq; approbato: nam inclusio vnius est exclusio alterius. *arg. cap. Nonnè de præsumpt.* exceptioq; firmat regulã in contrarium. *32. q. 7. cap. Dominus.* sed sic est, quod Episcopus in cõstitutionibus Synodalibus aliquas excõmunicationes sibi reseruat, & aliquas non, vt patet intuenti vltimam Sy-
6 nodũ nostræ Diœcesis in locis proprijs; ideò concluditur quẽlibet Confessorem posse absoluere ab excommunicationibus Synodalibus non reseruatis. Hæc autem, quæ dicta sunt, debent intelligi de iure cõmuni; quia iure particulari sancitũ est aliquibus in locis, ne Parochi, vel alij Sacerdotes absoluant à censuris, licèt nemini reseruatis.

Itidem obseruandum est, quòd quamùis difficultas sit mota circa excommunicationes Synodales; tamèn cum prædictis DD. vbi supra, idem asseritur de alijs excommunicationibus in iure nemini reseruatis, quinimmò ipsi loquuntur in genere, & quod dicitur in genere, trahitur hic ad speciem. Verùm, si Confessores Diœcesis Bergomi volunt attendere verba tabellæ casuum reseruatorum, videtur ipsis per illam ablata esse facultas absoluendi à censuris Synodalibus nemini reseruatis, quod patet in illis verbis .s. *Siue à Nobis*, sed liceat mihi dicere,
7 quod magis mens, quam verba sunt attendenda, maximè si ex praxi, & stylo seruato in Diœcesi colligitur eas non reseruari, vt de facto videtur colligi, prout obseruaui per viros doctos practicari: nam in Synodo aliquæ notantur reseruari, & aliquæ nõ; ideò tantũ notatæ signo reseruationis videntur ibi reseruari: attamen libenter hanc litem relinquo iudici decidendam.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Sacerdos proprius, qui habet facultatem absoluendi à mortalibus, possit etiam ad cautelam absoluere ab excommunicationibus iuris communis nemini reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Nomen proprij Sacerdotis ad quem se extendat.*
2 *Absolutio à censuris quando ad cautelam datur.*
3 *Absolutio ab excommunicatione nemini reseruata ad cautelam datur, sed à quo.*
4 *Non datur absolutio ad cautelam, quando.*
5 *Datur absolutio ad cautelam etiam respectu suspensionis, & interdicti.*

DIfficultatis ratio est; quia tantùm excõmunicator, vel eius Superior, aut eius successor, & non alius super his absolutionem ad cautelam minimè impendere posse videtur, *Ita Marcus Antonius Genuensis in Praxi Neapolitana cap. 5. num. 7.*

Ante difficultatis solutionem duo præmittenda sunt, quorum primum est, quòd appellatio proprij Sacerdotis extenditur ad omnem illum, qui iurisdictionem habet absoluendi à peccatis mortalibus, quia quatenùs illud munus exercet, subijt vicem, & modum Sacerdotis proprij; ideò cum absolutio hæc ipso iure cõmittatur Sacerdoti proprio, rectè intelligitur cõmitti non solum illi Sacerdoti, qui est proprius Ordinariùs ratione beneficij, sed etiam illi, qui per delegationem efficitur quasi proprius quò ad hoc munus absoluendi à peccatis. 1
Ita Suarez tom. 5. disp. 7. sect. 4. num. 8. Alterum est, quando certò constat hominem contraxisse censuram, & hoc fatetur ipse pœnitens, tunc fertur absolutio absolutè, & simpliciter: quãdo verò contingit censuram esse ignoratã, aut saltem dubiam, tunc ob maiorem certitudinem solet peti, & dari absolutio ad cautelam, includitq; illam conditionẽ, *si indiges* vel *si cõtraxisti,*

M de qua

de qua multa disputat *Couarruuias in cap. Alma 1. part. §. 12. num. 7. Suarez tom. 5. disp. 7. sect. 8. n. 13.*

Modò propiùs accedendo ad rem nostram, respondetur dif-
3 ficultati affirmatiuè; ratio est, tùm quia, qui potest tollere certam excõmunicationem nemini reseruatam, à fortiori potest tollere dubiam. *Suarez disp. 7. sect. 8. num. 14.* tùm quia ita vsu receptum est, vt, quando nescitur, seù dubitatur, an contracta fuerit censura, petatur absolutio ad cautelam ob maiorem conscientiæ tranquillitatem, quæ pœnitenti impenditur sub hac conditione, si indigeat, vel si contraxit, vt tollatur impedimentum, si quod fortè subest, ad recipiendum Sacramentum: nam excommunicatio inter cęteros effectus, priuat Sacramentorum vsu. *Ita Bonac. de Cens. disp. 1. q. 3. pun. 7. num. 2.* tùm etiam, quia de necessitate præcepti est, vt confessarius ante absolutionem à peccatis, det absolutionem ab excõmunicatione, quandò scit, vel dubitat pęnitentem esse innodatum aliqua excõmunicatione, à qua ipse absoluere potest.

Resolutioniq; isti minimè contrariatur obiectio ab initio proposita; quia ipsa procedit, vel de censura reseruata, vel de illa, quæ est ab homine in particulari, quæ tollitur tantùm ab excõmunicatore, vel eius Superiore, vel successore. faciũt, quæ habet *Say. de cens. lib. 1. cap. 17. num. 14.*

Verùm pro pleniori doctrina, duo sunt obseruanda. Primũ
4 est, quòd si Episcopus alicui Sacerdoti concederet, vt posset absoluere pęnitentem ad cautelam in dubio reseruationis censuræ; tunc censura esset reseruata, quando de illa certò constaret; non autèm si esset dubium; hoc autem prouenit ex hoc peculiari modò delegandi iurisdictionẽ, dum .s. extat dubiũ. *Ita Suarez de Censuris disp. 7. sect. 8. n. 14.*

Alterum est, quòd datur etiam à quolibet Confessario absolutio ad cautelam in foro Sacramenti Pęnitentiæ ab alijs censuris, scilicet à suspensione, & interdicto: frustra enim simplices Confessarij præmitterent absolutionem à censuris extra
5 articulum mortis, si ab his non valerent absoluere pęnitentẽ.

Ita

Ita Memoriale sciendorum à Clericis editum ex iussu Card. Ludouisij, qui postea fuit Papa Gregorius xv. de forma absolutionis n.27. & 28. plures allegans Doctores. verùm, vt hæc intelligantur, videnda sunt, quæ de interdicto habentur suo loco in 2. parte in primo casu circa finem, & quæ habentur infra art. 2. diff. 1.

Præterea notandum circa difficultatem hanc, Canonistas Theologis contrariari; Canonistæ enim sentiunt excõmunicationem, licèt nulli reseruatam, per simplicem Confessariũ minimè auferri posse; quorũ ratio potior est, quia, qui nõ habet auctoritatem excõmunicandi, nec ab illa absoluendi habet; Theologi verò è contra tuentur huiusmodi excõmunicationem à quolibet Confessario auferri posse; quia, si excommunicatio hæc esset Episcopo reseruata, ꝓpterẽ diceretur nemini reseruata; tùm quia non opus esset, quando in aliqua Diœcesi reseruatur, vt exprimeretur reseruatio his, aut similibus verbis, cuius absolutio Episcopo reseruatur: cum itaque ius per huiusmodi clausulam specialiter Episcopo absolutionẽ reseruet; signũ est, ꝙ omissa clausula reseruationis, quilibet Confessarius ab huiusmodi excõmunicatione absoluere potest *Argum. l. cũ prætor ff. de iudic.* inclusio enim vnius est exclusio alterius, & ita docet *Nau. in Man. Confess. cap.27. n.39. Mirãda in Manuali Prælator. tom.2. q.35. concl.3.*

Nec obstat ratio Canonistarum; quia absolutio est fauorabilior excommunicatione, vt testatur *Bartholomæus Gyptius de casibus reser. cap.15. cas.8. n.18.* Has opiniones concordat *Sebast. Medices in Summa peccat. par.2. tit.9. quæst.55. post Nauar. loco citato.* dicens Canonistarum opinionem procedere in foro exteriori; Theologorum verò in foro Sacramenti pœnitentiæ.

Pro opinione Theologorum consule *D. Bonau. in 4. sent. dist.18. quæst.6. in fine. D. Thom. item in 4. dist. 18. q.2. art.6. Syluest. verb. absolutio 1. quæst.5. Angel. eodẽ verb. n.2. Imanuel Sà ver. absolutio ab excõmunicatione n.15. Ioan. in summa Confess. lib.3. tit.33. q.85. Maior in 4. dist.13. quæst.2. dub.3.* qui testatur de cõmuni *Nauar. loco citato, Rayn. verb. excõmunicatio cap.6. Domin. Sot. in 4. dist.22. q.2. art.3. &*

alios, quos plena manu refert *Sebastianus Medices vbi supra*, cum quibus est etiam *Innocentius*, *& Hostiensis super cap. Nuper de sent. excomm.*

Pro parte Canonistarum est *Panormit. super dic. cap. Nuper per gloss. singul. in cap. si Epus de Pœnit. & remiss. lib. 6.* quod obseruat *Nauar. loc. cit.* Verùm not. nec oẽs Canonistas sequi opinionẽ Panormitani, sed aliquos tantũmodo, claret de *Innocentio*, *Hostiensi*. *Nau. qui loc. cit.* partẽ Theologorũ tuentur. Inclino itaq; ad partem affirmantem, tanquam communiorem.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An censura non reseruata lata ab homine per sententiam generalem iure cõmuni auferri possit à quocunque potestatem habente absoluendi à mortalibus.

SVMMARIVM.

1 *Censura per sententiam particularem data à iudice in foro externo à quo aufertur.*
2 *In aliquibus Diœcesibus per simplicem Confessarium nulla aufertur censura.*
3 *Censura per sententiam generalem aufertur per simplicem Confessarium.*
4 *Attendenda est consuetudo Diœcesis.*
5 *Quæ censura auferatur per Prælatum Religionis.*
6 *Discrimen inter censuram generalem, & specialem.*

1 DIfficultatis ratio est; quia censura lata ab homine per sententiam particularem contra aliquam personam auferenda est ab eo, qui eam tulit, vel ab eius successore, vel Superiore, vel saltèm ab habente facultatem delegatam, ne perturbetur ordo iudicandi, vt videre est apud *Bonac. de censuris disp. 1. q. 3. pun. 1. prop. 1. n. 5.*

Ante responsionem obseruandum est, quòd difficultas mouetur de iure communi: quia aliquibus in locis, vt Beneuenti, teste *Bartholomæo Gyptio tract. de casibus reser. cap. 15. in 8. casum n. 22.* cautum est, ne Confessarij absolutionem à cen-

ſuris per ſententiam ab homine, ſiuè ſpecialem, ſiuè generalem, impendant. 2

Difficultati reſpondetur affirmatiuè; & ratio eſt, quia ſententia generalis in multis æquiualet ſtatuto, & Canoni; quamuis ipſa ceſſet per mortem Conditoris, & cenſura Canonis, & ſtatuti nulli reſeruata minimè ceſſet. Sicut itaquè cenſura canonis, & ſtatuti iure communi poteſt auferri ab habente poteſtatem abſoluendi à mortalibus; ſic etiam cenſura
generalis .s. ab homine, iure communi poteſt auferri ab ha- 3
bente poteſtatem abſoluendi à mortalibus; nam eo ipſo, quo Superior cenſuram non reſeruauit, cenſetur alijs conceſſiſſe facultatem abſoluendi. *Bartholom. Gyptius loc. citat.* referens *Felinum in cap. Paſtoralis* §. *præterea n.* 10. *de Offic. Ordin. Peregrinus Polletta in Lucerna verb. abſoluere. Nauar. cap.* 27. *n.* 44. *Emanuel Sà verb. abſolutio ab Excommunic. n.* 15. *Reginal. lib.* 9. *n.* 12. *Bonac. loco citat. Naldus verb. cenſura n.* 13. *& alij contra Vgolinum tab.* 1. *cap.* 4. *& alios*.

Ex hac reſolutione duæ eliciuntur appendices, quarum prima eſt, eum, qui in vno loco contraxit excommunicationem non reſeruatam, latam ab Epiſcopo illius loci per ſententiam generalem, ſi poſtea mutet domicilium ſequè transferat ad aliam Diœceſim, poſſe iure cõmuni abſolui à Confeſſarijs illius Diœceſis, ad quã ſe tranſtulit, niſi obſtet con-
ſuetudo, vel lex aliqua particularis illius Diœceſis. 4

Altera eſt, excõmunicatum ingredientem Religionem poſſe à Superiore illius Religionis abſolui ab excõmunicatione
lata per ſententiam generalem: à cenſura verò lata per ſen- 5
tentiam particularem minimè poſſe; ſecluſo tamen ſpeciali priuilegio.

Nec officit prædictæ reſolutioni difficultas ab initio obiecta; quia non eſt ſimilis ratio de cenſura ab homine ſpeciali,
& generali, quia, ſi auferatur ſpecialis, perturbatur ordo iu- 6
dicandi; quod non contingit, ſi auferatur generalis.

Verùm notandum eſt, quòd loquimur de excõmunicatione gene-

ne generali ab homine respectu fori, non externi, sed interni Confessario ministrante pęnitentiæ Sacramento; itaut absolutio non detur tantum de ipsa censura, sed de peccato etiam, propter quod ille in censuram incidit.

Iidem loquimur de illo Confessario, qui delegatus est ad excipiendas Confessiones; nam ille, cui iure Ordinario competit absolutio ab excommunicatione, potest etiam extra Sacramentum Pęnitentiæ ab illa annodatū soluere, vt patet per *Emanuel Sà, verb. absolutio ab excommunic. num. 1.* Verùm de hoc fusiùs dicetur in sequenti difficultate.

DIFFICVLTAS QVARTA.

An simplex Confessarius à censuris nemini reseruatis in solo foro interno, an verò etiam in externo absoluere possit.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Circa difficultatem habentur duæ sententiæ.*
3 *Differt forum conscientiæ, & forum Sacramenti Pœnitentiæ.*
4 *Absolutio pro foro externo quandò non iuuat.*
5 *In sententia Suarez simplex Confessarius absoluit etiam in foro externo ab excommunicatione nemini reseruata.*

Difficultatis ratio est; quia potestas hæc præcisè concessa esse videtur in ordine ad absolutionem à peccatis; ab-
1 solutio autem à peccatis tantūmodo forum internum respicit, prout *Suarez loco infra citando* ad mentē quorundā Doctorum refert.

Referuntur DD. pro vtraq; parte *Auila 2. par. cap. 7. disp. 1. dub. 4. Nauar. cap. 27. n. 39. Homob. de exam. Eccl. tract. 5. cap. 5. q. 3.*
2 *Memoriale sciendorum à Clericis in summa Sacramenti Pœnitentiæ de forma num. 27. & alij,* docentes simplicē Confessarium à censuris, quamuis nemini reseruatis, in solo foro interno absoluere posse; non autem in foro conscientiæ, neq; in foro contentioso;

tioso; & ratio est, quia hoc spectat ad proprium Prælatum.

Verùm pro intellgentia obseruandum est, discrimen esse inter forum conscientiæ, & forum pęnitentiale. forũ conscientiæ est forum externum, sed secretum: forũ verò pęnitentiæ est tantùm, quando auditur peccatorum confessio, vti proponit notandum *Homob. loco citato*. additq; quòd, dum per 4
Conc. Trid. conceditur facultas in foro conscientiæ, per illud non intelligitur forũ pęnitentiale, audita .s. confessione, sed per id tantũ denotatur absolutionẽ datã pro foro externo non prodesse, si contingat causam in forum contentiosum deduci.

Cæterùm *Suarez de censf. tom.5. disp.7. sect.3. n.19. Vgolinus tabula 3. cap.10. §.5. & alij* sentiunt prædictum Confessarium à censuris prædictis etiam in foro externo absoluere posse; & eorũ ratio est, tum quia Pontifex hanc concedendo facultatem absolutè enunciat absquè distinctione Confessariorum: tum quia fauores sunt ampliandi; qua propter *Suarez loco citato* subsequitur in hæc verba, non est, cur hunc .s. fauorem ita restringamus, nimirùm ad solum forum internum. 5

Vtramquè opinionem probabilem esse censeo, sed priorem tanquàm securiorem quemquè sequi, consulò; qui tamen posteriorem amplecti voluerit, rationi ab initio obiectæ occurrere poterit, dicendo illam sibi non obsistere; quia, quamùis potestas hęc impertita fuerit præcipuè propter internum; cum tamèn non limitetur, ad vtrumq; extenditur, quantùm est ex vi illiùs iuris, quòd benè notauit *Vgol. de censf. vbi supra*. Dixi quantùm est ex vi illius iuris .s. generalis; quia iuribus particularibus diuersis in locis cauetur, ne Confessarij ab vlla censura absoluant, tametsi nemini extet reseruata, vti supra etiam annotatum fuit.

Art. II.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An pęnitens censura reseruata annodatus, illiusq; immemor, confessus sit non habenti facultatem circa illam; teneatur adire Superiorem, vel Pęnitentiarium, cum illius recordabitur.

SVMMARIVM.

1 *Verba debent intelligi, vt aliquid operentur.*
2 *Quando pœnitens censuræ memor teneatur adire Superiorem.*
3 *Nil actum dicitur, quoties aliquid superest agendum.*
4 *Non entium nullæ sunt qualitates.*
5 *Carentia facultatis reddit absolutionem nullam.*
6 *Verba, quæ absolutioni præmittuntur, aliquid operantur.*
7 *Quando absolutus ad cautelam à censura non indigeat noua absolutione.*

1 DIfficultatis ratio est; quia verba illa, quæ præmittuntur absolutioni peccatorum, nec sunt, nec dici debēt frustratoria, sed alicuius boni effectus operatoria *l. Si quādo 112. ff. de legatis, primò.* verba .n. debēt intelligi, vt aliquid operentur; præmittitur āt regulariter absolutioni à peccatis absolutio censurarum.

2 Difficultati respondetur affirmatiuè, nimirùm quòd talis pęnitens tenetur adire Superiorem, aut Pœnitentiarium pro beneficio absolutionis à dicta censura; quod satis constat, tùm quia nemo dat, quòd non habet; Confessor autèm ille, quem adijt pęnitens, non habebat facultatem circa censuram illam; ideò non fuit absolutus, & proindè absolutione indiget; tùm
3 etiam quia nihil actum dicitur, quotiès aliquid superest agendum *l. fin. in fin. C. de his quibus vt indignis:* quòd quidem procedit, quando illud, quod superest, essentiale est, & substantiale, sicut est in proposito facultas absoluendi à reseruatis, vt constat *ex Conc. Trid. sess. 14. c. 7.* tùm etiā, quia non entium nullæ sunt qualitates .i. nullus effectus *l. eius, qui in prouincia ff. Si cer-*

tum

tũ petatur. nec obſtat pęnitentẽ bona fide ad Confeſſariũ acceſſiſſe, & Cõfeſſariũ p̃miſiſſe verba illa, *Abſoluo te ab omni vinculo excõmunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, &c.* quia carentia facultatis reddit abſolutionẽ nullã, quò ad abſolutionẽ cenſurę, ſeù peccati reſeruati; ſicut omiſſio formæ actũ vitiat, quantumùis pium *l. Cum hi. §. Si prætor ff. de Tranſac.* nec per hoc ſequitur, verba illa, quæ præmittuntur abſolutioni, gratìs apponi; quia per illa verba abſoluitur à cenſura occulta, & ignorata, habilitando pœnitentem ad gratiam Sacramentalem ſuſcipiendã, & facit *cap. Alma mater de ſententia excõmun.* Patet in ſimili de 6
peccato reſeruato oblito in confeſſione facta Confeſſario facultate ſuper tale peccatum carenti; nam ſicut ille, cum recordatur talis peecati, tenetur adire Confeſſorem facultatẽ habentem; ita iſte, cum meminit cenſuræ. Addo vlterius, verba illa non fruſtra apponi; quia per illa pęnitens abſoluitur ab omni cenſura nemini reſeruata.

Dices. Abſolutum ad cautelam cenſurarum immemorem 7
alia non indigere abſolutione, cum illarum recordabitur. Reſp. Verùm eſſe, ſi fuit abſolutus per habentem facultatem ſuper cenſuras illas: quod ſecùs dicendum eſt in propoſito, cum fuerit abſolutus per Confeſſarium, qui facultate carebat. Patet in ſimili de illo, qui acceſſit ad Confeſſarium habentem facultatem ſuper caſus reſeruatos; nam deinceps, cũ alicuius reſeruati in tali confeſſione obliti recordabitur, per quemlibet Confeſſarium abſolui poterit, cum ablata fuerit reſeruatio. Eſt doctrina communis, quod ſecus eſſet, ſi acceſſiſſet ad Confeſſarium carentem facultate ſuper caſus reſeruatos.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An excommunicatus excommunicatione reſeruata, bona fide confitendo peccata non habenti facultatem circa illam excommunicationem, ſaltem à peccatis validè abſoluatur.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Quid circa difficultatem hanc ſupponitur.*
3 *Difficultati reſpondetur affirmatiuè.*
4 *Abſolutio à cenſuris abſolutioni à peccatis nō eſſentialiter præmittitur.*
5 *Reginaldi doctrina notanda.*

1 Ratio difficultatis eſt, quia ſemper abſolutioni peccatorum præmittenda eſt abſolutio à cenſuris, quæ hic non eſt pręmiſſa ob carentiam iuriſdictionis in Confeſſario; idcircò, cum nō fuerit ſeruatus ordo, meritò dubitatur, prout ſupra.

2 Supponendum eſt, huiuſmodi Confeſſarium non habuiſſe auctoritatem abſoluendi à cenſuris, licèt illam haberet abſoluendi à peccatis.

3 Modò ad difficultatem reſpondetur affirmatiuè .s. quòd pœnitens remanet abſolutus à peccatis, licèt exiſtat adhuc ligatus reſpectu cenſuræ reſeruatæ; & ratio eſt, quia nullo modo eſt de eſſentia huius Sacramenti Pęnitētiæ, vt pęnitens priùs abſoluatur ab excommunicatione, quàm à peccatis; & ita ſentiunt *Nauarrus in manuali cap.9. num.4. Toletus lib.3. cap.10. Layman in Theologia morali lib.5. tract.6. cap.12. num.2. Coninch. de Sacram. diſp.8. dub.3. concl.4. num.104.* & nouiſſimè *Antoninus Diana in reſol. moral. par.3. de Sacram. Reſp. 78. contra Finelliū de caſibus reſer. cap.10. num.8. Ledeſm. in ſum. tom. 1. de Sacram. Pœnit. cap.20. dub.2. & alios,* quos breuitatis gratia reticeo.

4 Nec reſolutioni refragatur difficultas ab initio obiecta; quia, quamuis abſolutio ab excommunicatione abſolutioni à peccatis

catis debeat præmitti; tamen non essentialiter præmittitur. Et hæc procedunt nè dum quando pœnitens absoluitur, quia ipse ignorat excommunicationem: vel quando recipit Sacramentum ex necessitate; sed etiam si Confessarius, sciens peccata habere annexam excommunicationem, illum à peccatis absoluit, à quibus procul dubiò absolutus remanet; sed non ab excommunicatione, quæ cum esset reseruata, adhuc extat talis, nempè reseruata; ideò ab habente facultatem auferenda est *Diana, vbi supra. Reginald. in Opusculo, quod inscribitur Praxis casuum difficil. par.1. cap.27.* qui tamen sentit pęnitentem, qui ligatus excõmunicatione, procurauit absolutionem à peccatis mala fide .s. cũ sciret nõ posse eã accipere, nisi priùs ablata 5
excõmunicatione, posse compelli ad iterandam confessionẽ.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An annodatus excommunicatione iuris nemini reseruata possit à Confessario inuitè absolui.

SVMMARIVM.

1 *Multa bona etiam inuitis tribuuntur, sed quando.*
2 *Inuitè absolutus, est verè absolutus.*
3 *Non requiritur, quod pœna sit voluntaria respectu puniti.*
4 *Absolutio in ordine ad Sacramentũ Pœnitentiæ datur tantum correpto.*
5 *Excommunicatus ab homine inuitè absolui potest.*
6 *Superior, non autèm Confessor inuitum absoluit.*

Difficultatis ratio est, quia *Augustinus in cap. Et qui emendat dist.45.* ait, quod multa bona præstantur inuitis, 1
quando eorum consulitur vtilitati, quia sibi ipsi inueniuntur inimici. Medicus inuitum curare debet infirmum, sicut inuitus potest quis extrahi de domo casura.

Ante difficultatis solutionem duo præmittenda sunt, quorum primum est; quod hìc non loquimur de excommunicatione ab homine; quia talis si iniusta est, nedùm iudex potest illã relaxare reo inuito; sed tenetur: si verò iusta est, non debet inuitum ab illa absoluere; attamèn si talem absoluat, verè est 2

absolutus; sicut .n. contra voluntatem suam potest ipsum excommunicare, ita contra voluntatem suã potest ipsum absoluere; sed peccat ipsum absoluendo, nisi hoc præstet, quia dignoscit, quod absolutio erit magis medicinalis animæ contumacis, quam retentio *Ita Ricardus de media villa in 4. sent. dist. 18. art. 10. q. 1. Rosella verb. absolutio n. 126. Syluest. verb. absolutio 3. n. 10.*

Alterũ est. Quod hic similiter nõ loquimur de posse absoluto Superioris, qui ꝑ statutũ annexuit alicui facto excõmuni-
3 cationẽ ipso facto incurrẽdã; quia excõmunicatio est pęna, quę nõ à volũtate puniti, sed puniẽtis pendet: qui sicut eã sua volũtate ꝑ statutũ annexuit alicui facto, ita etiã eandẽ remouere põt *Ita Sylu. loc. cit.* ad mentẽ *D. Thom.* loquitur autẽ hic de posse Confessarij circa excõmunicationẽ iuris nemini reseruatã.

Modò vicinius ad difficultatẽ accedẽdo, respõdendũ est negatiuè; & ratio est, tũ quia cũ pęnitens volũtate fecerit illud, cui excõmunicatio annexa est, ipso iure aliquo modo ex volũtate sua excõmunicatus est: & ideò sine sua volũtate, & requisitione nõ potest absolui; tũ quia huiusmodi absolutio nõ datur nisi correpto, cũ sit in ordine ad confessionem, contumax autẽ
4 nõ est correptus; ideò in Sacramẽto pęnitẽtię Cõfessarius verè inuitũ ab excommunicatione à iure, licèt nemini reseruata, minimè absoluere poterit, vt tradit *Bonac. de censur. disp. 1. q. 3. pun. 4. n. 3. ad mentẽ Suar. & Filliuc. Pelleg. verb. absol. l. B. & alij loc. cit.*

Nec obstat difficultas ab initio obiecta; quia procedit de ex-
5 cõmunicatione ab homine, à qua inuitus absolui potest: sicut etiã seruis inuitis libertas acquiritur: cũ reipublicæ expediat homines habere liberos *l. 2. 3. & 4. ff. de liberali causa. Angel. in summa verb. absolutio 3. num. 7. apud Thomam de Thomasettis reg. 62.*

Aduertãt itaq; Confessarij, ꝙ, & si passim legatur excõmu-
6 nicatũ posse inuitè absolui, hoc esse intelligendũ respectu Superioris, nõ Cõfessarij, & ipsi Sũpiores animaduertãt, tm̃ auferre posse, inuito reo, excõmunicationẽ, q̃ ipsi ꝑ viã statuti, aut sentẽtiæ tulerũt; sed nõ excõmunicationẽ iuris generalis, supra q̃ nõ sunt Superiores, existente pęnitentis contumacia.

DI-

DISTINCTIO SEPTIMA.

De poteſtate ſimplicis Confeſſarij circa caſus reſeruatos, & de facultate pęnitentis itidem circa caſus reſeruatos.

Vm præſens diſtinctio reſpiciat tàm poteſtatem actiuam ſimplicis Confeſſarij circa caſus reſeruatos; quàm facultatem pęnitentis item circa caſus reſeruatos paſſiuam; quapropter huiuſmodi diſtinctio in duos ſecatur articulos: quorum alter eſt de poteſtate ſimplicis Confeſſarij: alter verò de facultate pœnitentis ſimilitèr circa caſus reſeruatos.

ARTICVLVS I.

De poteſtate ſimplicis Confeſſarij quattuor continet difficultates, vz.

1 *An Sacerdos approbatus ad excipiendas Confeſſiones extra ſuam Diæceſim exiſtens, poſſit eligi ab habente Bullam per quā ipſi conceditur facultas eligendi aliquem ex approbatis, vt abſoluatur à reſeruatis.*

2 *An Confeſſarius non habens facultatem in caſus reſeruatos extra articulum mortis circa ipſos aliquid poſſit.*

3 *An ſi pęnitens adeundo Epiſcopum pro abſolutione à caſu ſibi reſeruato, ex vna parte prudentèr, ac rationabilitèr penſatis omnibus circunſtantijs, probabilitèr vereatur, ne ſibi aliquod graue damnum contingat; & ex altera Epiſcopus renuat omninò tàlem caſum alteri impertire, an, inquam in tali contingentia Curatus indirectè hunc ſibi ſubditum abſoluere poſſit.*

4 *An Confeſſarius, qui non habet facultatem circa caſus reſeruatos, poſſit ab ipſis abſoluere pœnitentem ſub conditione de futuro, vt potè ſi Epiſcopus conſenſerit, aut ſi illā Epiſcopus ratam habuerit.*

ARTICVLVS II.

De facultate pęnitentis circa casus reseruatos tres habet difficultates .s.

1 *An pœnitens, qui in alieno Episcopatu v.g. apud Regularem casuum reseruatorum facultate carentem, sua cōfessus est peccata, pro reseruatis ad proprium Curatum, quem habere facultatem, suppono, mitti possit.*

2 *An Laicus absolutus à non reseruatis per Confessarium non habentem facultatem circa casus reseruatos, teneatur quamprimùm sumpta communione sub mortali accedere ad Superiorem pro directa absolutione reseruatorum.*

3 *An pœnitens, qui ex rationabili causa fuit absolutus à non reseruatis cum onere se præsentandi Episcopo, & non se præsentauit habita opportunitate, peccet grauiter, semperq; perseueret dicta obligatio, quousq; paruerit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Sacerdos approbatus ad excipiendas confessiones, extra suam Diœcesim existens, possit eligi ab habente Bullam, per quā ipsi conceditur facultas eligendi aliquem ex approbatis, vt absoluatur à reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Cōfessor ex approbatis per habentem Bullam extra Diœcesim eligi potest.*
2 *Regulares loci mutatione Ordinarium mutant.*
3 *Approbatio Ordinarij loci, quando non requiratur.*
4 *Attendenda sunt in primis verba Pontificis.*

RAtio difficultatis est; quia huiusmodi Sacerdos, quãuis sit approbatus per suū Episcopum in sua Diœcesi; nō tamen est approbatus ab Episcopo, in cuius Diœcesi eligitur in Confessorem per habentem Bullā, vt suppono, v.g. est apꝓbat⁹ Brixię, & eligitur Bergomi. Occurrit

Occurrit difficultati isti *Filliucius par.3. in instructione pro Confessionibus excipiendis cap. 1.* asserens Confessorem approbatum 1
simplicitèr à suo Ordinario, nō egere approbatione Ordinarij Diœcesis, in qua reperitur ad hoc, vt possit eligi ab habente Bullam .s. eligendi aliquem ex approbatis; modò tamen non mutauerit domicilium; quia in tali casu exigitur etiam approbatio Ordinarij loci, in quo domicilium de nouo habet. 2

Verùm Regulares Confessarij attendant, quòd ipsi noua approbatione Ordinarij illius loci, ad quem accedunt, indigent: quia mutatione loci mutant Ordinariū; seruatis tamen seruandis ex traditione Apostolica. *Ita Filliucius, vbi supra* cui concordat *Naldus verb. Indulgentia num.9.* qui pro se habet *Suarez par.3. disp.28. sect.6. num.6.* asserentem *Declarationem Cardinaliū*.

Nec dictis repugnat ratio dubitandi; quia approbatio Or- 3
dinarij loci, quamùis regularitèr requiratur, itaut non possit Confessor excipere confessiones, nisi ab ipso approbatus extiterit; tamē in aliquo speciali casu ob rationabilem causam potest aliter fieri, vti contingit in casu, quando quis habet Bul- 4
lam, vt absolui possit ab approbatis: attendenda ergo sunt verba Pontificis, nec amplianda, nec restringenda: nam verba Pontificis tantùm valent, quantū sonant. Hinc *Homob. de exam Ecclesiast. p.1. tract.5. q.14.* ait consideranda esse priuilegij verba; quandoquè enim in Iubilæo conceditur, vt Confessio quibuslibet Sacerdotibus ab ipsorum Ordinario approbatis fieri possit.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Confessor non habens facultatem in cásus reseruatos extra articulum mortis circa ipsos aliquid possit.

SVMMARIVM.

1 *Confessarius, qui non habet facultatem circa casus reseruatos, in ipsos nihil potest extra mortis articulũ.*
2 *Duplex est absolutio nempè directa, & indirecta.*
3 *Vrgente necessitate aut rationabili causa potest simplex Confessor indirectè absoluere à reseruatis.*
4 *Non remittitur vnum mortale absq; alio.*
5 *Vt graue euitetur scandalum, potest quis confiteri casum reseruatum Confessori non habenti facultatem absoluendi ab illo.*
6 *Excommunicatus interdùm potest recipere Sacramentum Pœnitentiæ ante absolutionem ab excommunicatione.*

1 Difficultatis ratio est; quia *in Conc. Trid. sess. 14. cap. 7.* dicitur, Sacerdotem inferiorem .s. non habentem facultatẽ circa reseruatos casus nihil posse circa ipsos præciso mortis articulo, in quo nulla extat reseruatio.

2 Huic difficultati satisfaciemus cum distinctione. Sciendum est itaquè absolutionem duplicem esse, nimirùm directam, & indirectam: directa est respectu peccatorum, circa quæ facultatem habet Confessor: indirecta verò est respectu peccatorũ, circa quæ Confessor non habet auctoritatem, quæ tamen indirectè absoluuntur, cum vrgente necessitate, vel rationabili causa excipitur confessio pęnitentis casus reseruatos habentis illi adiuncto onere se pręsentandi coram Superiore pro directa absolutione casuum reseruatorum.

Habita hac distinctione respondetur, si loquamur de absolutione directa, dicendum est Confessorem non approbatum pro reseruatis nihil posse scilicet directè circa peccata reseruata præciso mortis articulo; quia pęnitens hoc modo absolutus tenetur adhuc se legitimo Superiori præsentare, vt directam à reser-

à reseruatis obtineat absolutionem.

Cæterùm si loquamur de absolutione indirecta, secùs dicendum est .s. posse pœnitentem absoluere à non reseruatis directè, & indirectè à reseruatis vrgente necessitate, vel rationabili causa concurrente, ipsumquè ad Superiorem pro reseruatis mittere tenetur; ratio auté, cur etiam indirectè à reseruatis absoluat, est, tũ quia Confessarius inferior .s. qui non habet facultatem super casus reseruatos, non potest ab vno peccato mortali absoluere aliquem, quin absoluat ab omnibus, cũ vnũ peccatum mortale non remittatur sine alio: nam iniquum est à Deo liberalissimo dimidiatam expectare veniam; tùm etiam quia per absolutionem Sacramentalem pœnitens consequitur gratiam gratum facientem, quæ est incompossibilis cum mortali; tùm etiam quia, si pœnitens non haberet copiam vllius Confessarij, posset interueniente graui necessitate sumere Xp̃i Corpus, vel celebrare non præmissa confessione: ergò interueniente graui necessitate potest etiam confiteri Confessario non habenti facultatem reseruatorum, vel censurarum; cũ ad Eucharistiam iure Diuino præmittenda sit confessio ab eo, qui habet conscientiam peccati mortalis. *Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 5. prop. 2. n. 6. 7. & 8.* qui plures allegat DD. 3 4

Idẽ concluditur de annodato excõmunicatione maiori .s. ꝙ vrgẽte graui necessitate v. g. vt scãdalũ graue euitet, põt recipere Sacramentũ Pœnitẽtiæ, quod iure Diuino ab existente in mortali sumptioni Eucharistiæ præmittendũ est; ratio est, quia cõmunicaturus, vel celebraturus ꝑ excõmunicationẽ nõ magis arcetur à susceptione Sacramẽti Pœnitẽtiæ, quã ab Eucharistia sũmẽda, cũ ꝑ eandẽ excõmunicationẽ priuetur cõmunicatione Diuinorũ, & Sacramentorũ, sed ꝑ excõmunicationẽ nõ ita priuatur Eucharistia, quin possit eã vrgente graui necessitate recipere: ergò põtetiã recipere Sacramentum Pœnitentiæ, ꝙ iure diuino præmittendum est ante Eucharistiæ sumptionem. *Ita Bonac. vbi supra contra nõnullos. Naldus verb. absolutio n. 4. & alij,* quos gratia breuitatis sub silentio inuoluo. 5

DIFFICVLTAS TERTIA.

An si pęnitens adeundo Epum pro absolutione à casu sibi reseruato ex vna parte prudentèr, ac rationabilitèr pensatis omnibus circunstãtijs probabilitèr vereatur, ne sibi aliquod graue damnum contingat; & ex altera Epus renuat omninò talem casum alteri impertire; an, inquã, in tali contingẽtia Curatus indirectè hũc sibi subditum absoluere possit.

SVMMARIVM.

1 *Nullus Confessarius à casibus Episcopo reseruatis absoluere potest.*
2 *Absolutio à casu reseruato directa datur tantùm ab habente facultatem circa ipsum.*
3 *Attenta Epicheia multa possumus.*

1 Difficultatis ratio est; quia ex Decreto Sacræ Congregationis Regularium, & Episcoporum, nullus Confessariorum à reseruatis absoluere potest, vno excepto casu, nempè articuli mortis.

Ante responsionem supponendum est, quòd loquimur hìc de absolutione in foro Pęnitentiæ casus occulti respectu personæ, quæ deliquit; vt si Episcopi consanguineus, vel affinis fuisset occisus, occisorquè esset prorsùs occultus.

2 Supponendum est insuper difficultatem non moueri de absolutione directa; quia talis non potest impertiri, nisi ab habente facultatẽ, sed loquimur de absolutione indirecta.

3 Modò ad rem nostram accedendo, respondetur affirmatiuè .s. quòd Curatus in tali contingentia poterit absoluere suum subditum admittendo illum ad Sacramenta cum onere tamen præsentandi se, cum Episcopus ei, vel alteri concesserit casum; ratio est, tùm quia vrget damnum spirituale pœnitentis; tùm quia in tali casu cessat ratio legis, attenta Epicheia, quæ in similibus casibus attendi debet. Faciunt ea, quæ tradit

Tosse-

Posseuinus de Offic. Curati cap. 7. num. 45. nec Decretũ Sacræ Congregationis, de quo ſupra, obſtat; quod intelligendum eſt de abſoluentibus abſolutè, & directè.

Verùm attende, quòd nõ poterit Curatus, nec alius Confeſſor talem pęnitentem abſoluere ſub conditione de futuro; nimirùm ſi Epiſcopus abſolutionem ipſi impertitam habuerit ratam, prout ſequenti difficultate demonſtratur.

DIFFICVLTAS QVARTA.

An Confeſſor, qui non habet facultatem circa caſus reſeruatos poſſit ab ipſis abſoluere pęnitentem ſub conditione de futuro, vt potè ſi Epũs conſenſerit, aut illam Epiſcopus ratam habuerit.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio cenſuræ ſub conditione de futuro dari poteſt.*
2 *Abſolutio conditionalis triplex eſt.*
3 *Abſolutio conditionalis de futuro reſpectu caſus tàm reſeruati, quàm non, minimè dari poteſt.*
4 *Diſcrimen inter abſoluentem à cenſura, & abſoluentem à caſu reſeruato.*
5 *Non apparet, ſi ſpectētur iura, quin abſolutio cenſurarum ſub conditione de futuro dari poſſit.*

Difficultatis ratio eſt; quia abſolutio cenſurarum ferri 1
poteſt ſub conditione de futuro, ſicut fertur cenſura. *Ita Couarruuias in cap. Alma mater par. 1. §. 11. Bonac. de cenſ. diſp. 1. q. 3. pun. 7. prop. 1. & alij apud ipſum contra Syluest. verb. abſolutio 3. Angelum eodem verb. & alios* exiſtimantes ferri non poſſe, ſaltèm licitè.

Pro reſolutione difficultatis notandum eſt, abſolutionem 2
conditionalitèr poſſe triplicitèr dari, nimirùm de præſenti, vt ſi non es abſolutus, ego te abſoluo: de præterito, vt ſi perpetraſti tale crimen, ego te abſoluo: de futuro, vt ſi conſenſerit Epiſcopus, ego te abſoluo.

Habita hac distinctione respondetur, quòd, quamuis respectu facultatis, quam habet Confessor, possit absoluere sub
3 conditione de præsenti, & præterito; tamèn non potest absoluere sub conditione de futuro, nec respectu casus reseruati, nec respectu nõ reseruati; ratio est, quia conditio de præsenti, vel de præterito non suspendit actum, cum Sacerdos intendat absoluere, si res ita se habeat, sicut exprimitur in conditione: conditio verò de futuro suspendit actũ; quapropter nec Sacramentum validũ est, statìm prolata forma, cũ Confessor non habeat tunc intentionem absoluendi, & sine intentione ministri non fiat Sacramentum: neq; est validum adueniente conditione, cum adueniente ipsa non adsit forma, nec materia, sine quibus nõ potest validè confici Sacramẽtũ; ideò Confessor non potest absoluere sub conditione de futuro.

Hic tamen obseruandum est, quòd, & si responsio hæc videatur sufficiens; tamen si profundiùs consideretur, protinùs dignoscemus nõ satisfacere immediatè proposito nostro, quia non mouetur difficultas de illo, qui habet auctoritatem absoluendi, sed de illo, qui illa caret. Verùm ex dictis sequitur, quòd si non potest absoluere sub conditione de futuro ille, qui habet auctoritatem absoluendi à casibus reseruatis, nec ille poterit, qui illã non habet. Faciunt adducta per *Reginal. lib.8. n.6. Suarez tom.1. de Sacramentis disp.13. sect.3. Bonac. de Sacramentis disp.5. q.4. pun.3. prop.1. num.1.*

Nec resolutis obstat, absolutionem censurarum posse vali-
4 dè ferri non modò sub conditione de præsenti, & præterito, sed etiam sub conditione de futuro; nã est in potestate ferentis censuram, illius suspendere absolutionem, cũ absolutio censuræ sit quædam sententia humana, quæ humano modo fertur iuxta voluntatem ferentis. Cæterùm non est in potestate Confessarij suspendere effectum Sacramenti. Verùm not. *Syluest. & Angelum cum alijs* non paucis existimasse, etiam censurarum absolutionem ferri non posse, saltem licitè sub conditione de futuro. Respondetur, quòd horum sententia videtur

vera,

vera, si vsum Ecclesiæ respiciamus: quòd secùs est, si spectemus iura, nam nullo iure apparet hoc vetitum fuisse. *Ita Bonac. loco citato.*

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An pœnitens, qui in alieno Episcopatu v.g. apud Regularem casuum reseruatorum facultate carentem, sua confessus est peccata pro reseruatis ad proprium Curatum, quem habere facultatē suppono, mitti possit.

SVMMARIVM.

1 Pœnitens extra Diœcesim confessus, potest mitti ad suum Curatum pro reseruato.
2 Vbi eadem est ratio, idem ius esse debet.

Difficultatis ratio est; quia in eodem Episcopatu absolutio tam pro reseruatis, quam non, impertienda esse videtur. 1

Difficultati occurritur, affirmatiuè respondendo, nempè quòd talis pœnitens pro reseruatis ad suum Curatum, quamuis in aliena Diœcesi existentem, mitti possit; ratio est, tùm quia non videtur, cur pœnitens ille sit excipiendus à fauore, quem habent alij tali Curato subiecti, cur .s. debeat 1 esse deterioris conditionis alijs subditis existentibus in Diœcesi, vbi est Curatus, qui pro reseruatis ad proprium Curatum mitti possunt: tùm etiam quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, *Trita l. De pretio ff. De Publiciana in rem act.*

Idem etiam ob easdē rationes sentiendum esse iudico cum *Possenino de Offic. Curati cap.7.n.11.* quamuis confessor alterius Episcopatus non foret Regularis, supposito Curati consensu 2 saltem tacito, .s. vt possit quiuis excipere confessionem eius subditi: nam vbi eadem est ratio, idem ius est constituendum, *Vulg. iurib. l. à Titio ff. de Verborum oblig.* Et lege, vel Doctore aliquē

aliquem casum occurrentem non decidente ab aliquo simili resolutio desumenda est. *l. Non possunt ff. de legib. Euerardus in Topica legali in loco à simili. Naldus verb. lex. num. 4. & alij.*

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An laicus absolutus à non reseruatis per Confessarium non habentem facultatem circa casus reseruatos, teneatur quàmprimùm sumpta Cōmunione sub mortali accedere ad Superiorem pro directa absolutione reseruatorum.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans non præmissa confessione mortalis peccati ex vrgenti necessitate tenetur quàm primùm confiteri.*
2 Statìm *sumitur duobus modis .s. physicè, & moralitèr.*
3 *Præceptum confitendi quàmprimum in casu dicto tantum Sacerdotes respicit.*
4 *Nec tenetur ad præceptum confitendi quàm primum Sacerdos, qui more laicorum sumpsit Eucharistiam.*
5 *Nec dictum præceptum imponitur celebranti ex malitia in mortali.*
6 *Nec illi, qui celebrauit in mortali ignorantèr.*

RAtio difficultatis est; quia *Conc. Trid. sess. 13. cap. 7.* statuit Sacerdotem, qui, vrgente necessitate, celebrauit non
1 præmissa confessione peccati mortalis, teneri quàm primum confiteri.

Ante responsionem duo supponenda sunt, quorum alterum
2 est, quòd penitens, præcisa necessitate, vel rationabili causa non potest absolui à reseruatis à non habente facultatem circa reseruatos casus. Alterū est, quòd iste terminus *Statim* duobus modis accipi potest .s. physicè, & moralitèr; hìc autem moralitèr sumendus est.

Modò ad difficultatē negatiuè respondetur; ratio est, quia præceptum positiuum extenditur solùm ad eos, quorum facit mentionem Tridentinū; non facit autèm mentionem laicorū, sed Sa-

ſed Sacerdotis celebrantis in neceſſitate nõ præmiſſa Confeſſione mortalis. ita *Naldus verb. Sacerdos num. 5. Reginal. lib.29. cap.6. num.99. ad finem. Bonac. de Sacram. diſp.4. q.4. pun.1. n.37.*

Idem dicitur de Sacerdote, qui vrgente neceſſitate, vel rationabili cauſa à non reſeruatis fuit abſolutus, ſupſitquè Euchariſtiam more laicorum .s. quòd nõ tenetur poſt Communionẽ,(ex cit. Decr. Trid.) ſtatim confiteri; ratio eſt, q̃a Cõc. Trid. loq̃tur de Sacerdote celebrãte. Nõ tenetur igitur laicus, nec Sacerdos ſumens Euchariſtiam laicorum more Eccleſiaſtico præcepto dicti Concilij ſtatim poſt ſumptionem Corporis Xp̃i confiteri in ſupradictis caſibus, quamuis nonnulli teneant cõtrarium.

Idem dicitur de Sacerdote, qui ex ſua malitia celebrauit in peccato mortali: quia Tridentinum loquitur de Sacerdote celebrante vrgente neceſſitate; nam huiuſmodi ſacrilego noluit fortaſſe Conc. hoc præcipere, ne ei laqueum injjceret, perſuadens ſibi talem Sacerdotem non ſtatim expiaturum ſua peccata per Confeſſionem, quamuis imponeret ei præceptũ; nam non timens Diuinum præceptum de præmittenda Confeſſione peccati mortalis ante ſumptionem Euchariſtiæ, nec Eccleſiaſticum verebitur.

Idem etiam aſſeritur de Sacerdote illo, qui celebrauit cum ignorantia peccati mortalis, cuius ante celebrationem, non meminit, ſed ſolum recordatus eſt poſt celebrationem: quia Conc. loquitur tantùm de celebrante vrgente neceſſitate non præmiſſa Confeſſione mortalis. *Ita Bonac. vbi ſupra.*

DIF-

DIFFICVLTAS TERTIA.

An pęnitens, qui ex rationabili causa fuit absolutus à non reseruatis cum onere se præsentandi, peccet grauitér non se præsentando habita opportunitate; & an semper perseueret dicta obligatio quousquè paruerit.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis.*
2 *Grauiter peccat, qui non se præsentat.*
3 *Tenetur pœnitens quàm primum se præsentare.*
4 *Qui prima opportunitate sibi oblata non se præsentauit, non per hoc liberatur.*
5 *Pœnitens non tenetur se præsentare intentione satisfaciendi præcepto.*
6 *Satisfacit præcepto, quamuis egrè illud exequatur.*
7 *Præceptum potest imponi duobus modis.*
8 *Respondetur difficultati.*
9 *Probabile videtur pœnitentem totiès peccare, quotiès oblata opportunitate non se præsentat.*
10 *Potest pœnitens vnica præsentatione duplici obligatione satisfacere.*

1 RAtio difficultatis est; quia interdùm datur præceptum, quòd si non fuerit peractum tempore præfixo, deinceps ad eius impletionem vlterius nō obligat, vt constat de missa in die festo audienda, quæ si tale die non audiatur, non tenetur altera die aliam audire: interdùm etiam datur terminus non ad finiendam obligationem, sed ne differatur vlterius.

Modò difficultati satisfaciendo, sciendum est, quòd hìc duo quæruntur, quorum primum est, an prædictus pęnitens peccet grauiter non se præsentans. Alterum est, an in ipso
2 semper remaneat obligatio se præsentandi, quousquè obediuerit. Quo ad primum censeo, talē pęnitentem grauiter peccare; quia talis inobedientia est grauis pensata grauitate materiæ, quæ est circa directam peccati absolutionem; cum pœnitens

nitens nō fuerit nisi indirectè absolutus; tùm quia nihil actum dicitur, quoties aliquid superest agendum *l. fin. in fin. C. de his, quibus vt indi.* quæ quidem lex procedit, quando illud, quod superest, est essentiale, vt testat̃ *Mestrensis in suis Floribus legũ reg. 213.* & sic est in proposito, si pęnitenti temporis oportunitas præsto sit, tenetur se præsentare, vt constat in simili, in his, qui tenētur denunciare reos ad S. Tribunal Inquisitionis, vt p̃ *Lazarium canon. qq; quæst. 12. num 71.*

Quò ad secundùm itidem censeo, pęnitentem; qui prima opportunitate sibi oblata non se præsentauit, non per hoc liberari à tali onere, sed semper tali obstringi obligatione, quousq; paruerit, fueritq; absolutus: & ratio ea esse videtur, tùm quia ex sua transgressione nullum debet reportare commodum: tùm etiam quia, quando aliquid præcipitur simpliciter, & absolutè, elapsa opportunitate non cessat obligatio, vt claret à simili in debitore non soluente termino constituto, vel transacta opportunitate, quem nullus per hoc excusat ab obligatione soluendi debitum; nam terminus apponitur non ad finiendam obligationem, sed ne differatur vlteriùs, & sic intelligendum est ad propositum nostrum præceptum præsentationis. Constat igitur ligamen istius obligationis pęnitentem semper tenere, quousq: obediuerit.

Verùm circa præceptum hoc duo sunt notatu digna, quorum alterum est, quòd non est necesse, vt pęnitens se præsentet intentione satisfaciendi præcepto, sed sufficit, vt se præsentet cũ intentione se præsentandi: ratio est, quia leges licet præcipiant opus fieri, non tamen præcipiunt fieri cum intentione implēdi præceptũ: illustro rem exemplo, Ecclesia præcipit auditionem Missæ in die festo, non autem præcipit intentionem satisfaciendi præcepto per auditionem Missæ. *Bonac. de legib. q. 1. pun. 10. 2. prop. num. 9.* Alterum est, quòd pœnitens prædicto satisfacit præcepto, quamùis ob verecundiã, vel timorem cadendi à bona opinione, ægrè, & inuitè se præsentet coram Superiore: ratio est, tùm quia iuxta *l. Si mater*

5

6

C. de instit. & substi. modus non curatur, dũmodo effectus habeatur: tùm etiam quia præceptum adimpleri potest, quamuis intercedat aliqua mala circunstantia; vt contingit illi, qui audit Missam in die festo ob vanam gloriam: tùm etiam quia præceptum non cadit supra circunstantiam, seù finem; non enim præcipitur pęnitenti, vt libenter, & voluntariè se præsentet, sed vt se præsentet: Insuper præceptum adimpletur
7 quotiès fit, quod in illo exprimitur per modum imperij exequendũ. Verùm pro meliori intelligentia sciendum est, præceptum interdùm non posse adimpleri nisi seruata circunstantia, seù modo, sub quo deberet adimpleri; & hoc contingit, quando modus est de intrinseca ratione actus, vt attentio actualis, vel virtualis, dùm quis Diuinum persoluit Officium: interdùm verò potest adimpleri præceptum absq; circunstantia, seù modo, nimirùm, cum non est de intrinseca ratione præcepti, vt constat in exemplo supra allato de audiente Missam in die festo ob vanam gloriam.

8 Sed iam respondeamus rationi difficultatis ab initio propositæ. Asserimus igitur propositam difficultatem nihil obstare: nam aliquid dupliciter præcipi potest faciendum tali tempore, vel ob circunstantiam temporis, vt potè, quia tale tempus speciali modo Deo dicatum est, vel absolutè præcipitur, idest non spectata aliqua tẽporis circunstantia, sed ne diutiùs differatur præceptum. Vbi aliquid præcipitur primo modo, elapso tempore determinato, cessat obligatio; & tale est præceptum de audienda Missa in die festo; idcircò elapso tali die cessat obligatio. Cæterùm vbi aliquid præcipitur secundo modo, secùs dicendum est; & sub hoc modo præcipitur pęnitenti, vt se præsentet Superiori; ideò nõ cessat obligatio transacta prima temporis opportunitate, quamuis ob hanc transgressionem peccauerit.

Vtrũ verò prædictus pęnitẽs totiès peccet mortaliter, quo-
9 tiès nõ se pręsentat oblata iterũ opportunitate; difficile est diffinire, cũ contrariæ reperiantur sententiæ, vt patet in simili de

illo,

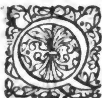
illo, qui omittit præceptum Confeſſionis: veruntamen mihi probabilior videtur pars affirmatiua: quomodo enim fieri poteſt, vt aliquis teneatur quàm primum ad præſentationem, & nihilominùs non peccet eam prętermittendo oblata iterùm opportunitate? alioquin dicendũ eſſet, facientem contra præceptum in re graui, nõ peccare mortalitèr, quod profectò abſurdum eſt. Videto *Bonac. in ſimili de Sacramentis diſp.5. q.5. pun.4. num. 27. & 30.*

Cenſeo tamèn, pœnitentem, qui non ſe præſentauit Su-
periori, ſed iterùm, pro neceſſaria cauſa adhuc auditus, & ab- 10
ſolutus fuit à non reſeruatis cum eodem onere ſe præſentandi
Superiori pro reſeruatis, ſatisfacere vtriq; obligationi vnica
vice, ſe præſentando, & petendo directam abſolutionem cir-
ca vtrumq; caſum, quia poſſumus eodem tempore, eademq;
præſentatione ſatisfacere pluribus præceptis, quoties execu-
tio vnius non impedit executionem alterius, vt claret in ſimili
de legibus. vide *Bonac. de leg. q.1. pun.9. prop.3. n.8. ex ſententia
plurium DD. & puncto 10.* itidem in ſimili de illo, qui eodem
ieiunio ſatisfacit Eccleſiæ præcipienti ieiuniũ, & voto de
ieiunando tali die, & in illo, qui ſimul
audit Miſſam, ac perſoluit
horas Canonicas.

DISTINCTIO OCTAVA.

De potestate generali Confessariorum circa reseruatos casus, & censuras item reseruatas, & facultate passiua pęnitentiũ casibus reseruatis, aut censuris itidem reseruatis obstrictorũ.

Via distinctio hęc respicit tum generalem Confessariorum potestatem, tùm passiuam pęnitentium facultatem, tùm etiam reseruationem in se; idcirco meritò illam distinguimus in tres articulos; quorum primus erit de generali Confessariorum potestate: alter de passiua pęnitentium facultate: tertius verò de reseruatione in se.

ARTICVLVS I.

De generali Confessariorum potestate tres continet difficultates .s.

1 *An Summus Pontifex cum in generali concessione casuum reseruatorum, & censurarum potestatem absoluendi concedit in Iubileo, vel extra, censeatur etiam concedere facultatem circa censuras omnes, & casus Episcopo reseruatos.*

2 *An Confessarius, qui ab Ordinario obtinuit facultatem absoluendi ab omnibus casibus ipsi reseruatis, à censuris etiam in eius tabella casuum reseruatorum generaliter nominatis; absoluere possit.*

3 *An Episcopus concedens alicui facultatem absoluendi ab omnibus casibus, & censuris sibi reseruatis, illi insimul impertiat facultatem dispensandi supra irregularitates, vota, iuramenta, & alia eius generis.*

ARTICVLVS II.

De passiua pęnitentiũ facultate duas continet difficultates vz.

1 *An, si pænitens ex alieno Oppido, & Episcopatu ad Ecclesiam alterius Episcopatus in die solemnitatis illius Ecclesiæ veniat, & suis compun-*

ctus

ctus peccatis velit ibi confiteri, & cõmunicare, an, inquam, talis absolui possit per Curatum talis Parochiæ, tam à reseruatis, quàm ab alijs supposita in Parocho facultate circa reseruata.

2 *An pœnitens in Sacramento Pœnitentiæ absolutus à censuris oblitis, siuè reseruatis, siuè non per Sacerdotem habentem facultatem circa ipsas, teneatur iterum illas exprimere, si qua non expressa occurrerit memoriæ v. g. si ligatus tribus censuris fecit se absoluere à duabus tantùm non habens memoriam alterius.*

ARTICVLVS III.

De reseruatione in se vnicam continet difficultatem. vz.

1 *An casuum, ac censurarum reseruatio auferatur, cum pœnitens coram Confessario facultatem habente circa casus reseruatos, inualidam facit Confessionem.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Summus Pontifex cum in generali concessione casuum reseruatorum, & censurarum absoluendi potestatem concedit in Iubilæo, vel extra, censeatur etiam concedere facultatem circa censuras omnes, & casus Episcopo reseruatos.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia Principum sunt latissimè interpretanda.*

2 *Papa quãdo suos concedit casus, suas quoq; censuras, quæ comitãtur casum, concedit.*

3 *Concessis excõmunicationibus Papæ, non conceduntur excõmunicationes Bullæ Cœnæ.*

4 *Concessis casibus, & excommunicationibus Papalibus, non conceduntur casus, nec censuræ Episcopales.*

5 *Quibusdam videtur, sublata excõmunicatione Papæ, sublata esse etiam excõmunicatio Episcopalis.*

DIfficultatis ratio est, quia beneficia Principum sunt 1
latissimè interpretanda *l. penul. ff. de constit. Princip. cum simil.*

Difficultati occurritur respondendo negatiuè, nimirùm 2
quòd

quòd per generalē concessionem non censetur Summum Pontificem concedere potestatē supra quaslibet censuras. Exem-
3 pli gratia supra censuras Bullæ Cœnæ, nisi de illis mentio fiat: itidem non censetur concedere casus Episcopales, nisi de ipsis in concessione expressa fiat mentio; & ratio est, tum quia in
4 generali concessione non veniunt ea, quæ non esset quis verisimiliter concessurus, si specialiter peterentur, *cap. In generali, de reg. iur. in 6.* tùm etiam quia cum Papa prędictā concedit facultatem, non intendit derogare statutis, & consuetudinibus, particularium locorum *Cap. 1. de Constit. in 6.* prętereà quia inoleuit consuetudo, vt de casibus Episcopalibus fiat mentio in Bullis, vt satis constat ex plenarijs Iubilæis, in quibus specialis mentio fieri solet de casibus prædictis ad designandum, quòd si non adderetur clausula particularis, nemo ab illis absoluere posset: concluditur itaq; ex prædicta generali concessione non posse quempiam à reseruatis Episcopo absolutionem impertire; videtur tamen quibusdam vsu indistinctè interpretatum, s. sublatam esse reseruationem, & censuram Episcopa-
5 lem sublata Papali, *Nauar. in Manu. cap. 27. de casib. reser. num. 255.*

Nec obstat difficultas obiecta, quia quāuis beneficia Principum sint latissimè explicanda; hoc tamen intelligēdum est, nisi ratio refragetur, vel nisi aliud poscat consuetudo rationabilis, & præscripta *Ita Thomas de Thomasettis reg. 57.* vel alitèr, & veriùs, prædicta concessio generalis est potiùs priuilegium, quàm beneficium; priuilegium autèm cum recedat à iure cōmuni, est odiosum ratione recessus; ideò restringi debet *Cap. 1. & 2. de fil. presb. in 6. cap. Odia de reg. iuris in 6.*

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Confessor, qui ab Ordinario obtinuit facultatẽ absoluendi ab omnibus casibus ipsi reseruatis; à censuris etiam in eius tabella casuum reseruatorum generalitèr nominatis absoluere possit.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione casuum reseruatorum interdùm veniunt censuræ.*
2 *Quædam censuræ Episcopales sunt à casibus distinctæ.*
3 *Quædam sunt casibus coniunctæ.*
4 *Quæ censuræ non conceduntur, cum conceduntur casus.*
5 *Quæ censuræ conceduntur, cum conceduntur casus.*
6 *Concesso abortu, conceditur excõmunicatio illum concomitans.*
7 *Si illegitimus dispensatur ad Epatum, dispẽsatur simul ad presbyteratũ.*
8 *Moderatio Bullæ contra causantes abortum fœtus animati.*

RAtio difficultatis est, quia in tabella casuum reseruatorum interdùm proponuntur censuræ, & appellatione casuum reseruatorum veniunt, vt in primis videre est apud tabellam Ordinarij Diœcesis Bergomi. 1

Ante responsionem notandum est, censurarum Episcopaliũ quasdam esse distinctas à casibus, quamuis nomine casus reseruati appellentur, vti est illa, de qua in Canone *Si quis suadente Diabolo*. Quædam verò sunt casibus coniunctę, vt illa, quę abortum fœtus animati sequitur. Habita hac distinctione, respondetur, quòd censurę (loquendo de illis, quę casibus reseruatis non sunt coniunctę) per concessionem casuum tabellę minimè conceduntur; & ratio est, quia casus, & censurę, hoc modo sumptæ separantur ab inuicem, & sunt diuersæ; à diuersis autem non fit illatio *Cap. Ad audientiã de Decimis* ita ex *Nauar. cap. 27. n. 261. Sanchez in summa lib. 2. cap. 11. n. 1. Bonacin. de cens. disp. 1. q. 3. pun. 1. prop. 3. n. 4. Clau. regia lib. 1. cap. 1. n. 5. & alij.* 2 3 4

Si dicas. Eum, qui obtinuit facultatem absoluendi à casibus Summo Pontifici reseruatis, posse absoluere etiam à censuris illi reseruatis: ergò à simili, qui obtinuit facultatem absoluendi

ſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis, poterit etiam abſoluere à cenſuris illi reſeruatis. Reſpondetur, quòd non eſt ſimilis ratio hinc, & inde: nam peccata Summo Pontifici reſeruata cenſentur illi reſeruata ſolū ratione cenſurę; hinc ſublata cenſura, quilibet Sacerdos approbatus poteſt ab illis abſoluere, quāuis nō habeat facultatē abſoluēdi à cenſuris, & caſibus reſeruatis: peccata verò Epiſcopo reſeruata cenſentur illi reſeruata, non ſolum ratione cenſurę, ſed etiam ratione grauitatis peccati; ideò cum non ſit ibi eadem ratio, nec idem ius eſ-
5 ſe debet *l. illud ff. ad legem Aquiliam, cum ſimilibus*. Cęterùm loquendo de illis cenſuris, quæ ſunt coniunctæ caſibus, reor Epiſcopum in conceſſione omnium caſuum illas inſimul concedere: nàm fruſtra concederet caſum illum, qui ſemper cenſuram habet annexam, niſi inſimul concederet etiam cenſurā, vt docet *Suarez de cenſu. diſp. 7. ſect. 4. n. 13.* Exempli gratia Epiſcopus concedens alicui facultatem abſoluendi ab abortu,
6 ſequuto effectu, illi quoq. concedit facultatem abſoluendi ab excommunicatione ſibi reſeruata, cum ſine tali facultate non poſſit Confeſſor licitè abſoluere à tali caſu, niſi priùs pręmittat abſolutionem à cenſura: qui .n. vult conſequens, vult, & neceſſarium antecedens; nàm aliquo conceſſo, ea omnia intelliguntur conceſſa, ſine quibus eo cōmodè vti nō poſſumus, *l. verbo victus ff. de verb. ſig. l. Legatis ff de Aliment. & cib. legat. cum ſuis concord.* itidem principale trahit ad ſe acceſſorium *l. Cū principalis ff de reg. iur. cap. Acceſſorium de reg. iur. in 6.* quę quidē regula procedit in coniunctis, vt eſt in prędicto caſu de abortu, cui ſemper cenſura, ſequuto effectu, eſt coniuncta.

Hæc eadem veritas claret etiam in ſimili; licet .n. diſpenſationes, quæ ſunt contra ius, ſint odioſæ, & reſtringendæ *Cap. 1. & 2. de fil. presb. lib. 6.* tamèn ſi eſt diſpenſatum cum illegitimo, quòd poſſit habere Epiſcopatum, intelligitur etiam in
7 neceſſarium antecedens diſpenſatum cum eo, nempè quòd poſſit ad presbyteratū ordinari, quia ſine ordine Sacerdotali non poteſt eſſe Epiſcopus. *Ita Euerar. in topic. iur. loco à conceſ-*

ſione

sione consequentis ad concessionem antecedentis. quæ regula ad dicta Doctorum subsistit in his, quæ pendēt ex nostra voluntate; & sic est in proposito, cum concessio casus abortus fœtus animati pendeat à voluntate Episcopi.

Verùm notandum est, excõmunicationem contra omnes abortum fętus animati causantes fuisse olim reseruatam Papæ, 8
à Sixto V.; sed postea Gregor. XIV. illã concessisse Episcopis, & Ordinarijs locorũ, vt per se, & per quosuis Confessores ad hoc specialiter per se deputatos, possint ab hac excõmunicatione absoluere, vt obseruat *Memoriale sciendorum à Cleric. in Catalogo Excom. cap.10. Excom. 7. & Say. apud ipsum lib.3. cap.35. n.24.*

Vnum aliud quoq; obseruandum est, quòd, & si in tabella casuum reseruatorum abortus fœtus animati criminose causati relatus non esset; tamen non posset quiuis ab eo absoluere: quia, vt supra retuli, per Greg. xjv. ijs tantum Sacerdotibus conceditur, qui fuerint per Episopũ seu Ordinar. locorum deputati specialiter. ita *Comitol. in suis respons. moral. lib.1. q.25. n.13.*

DIFFICVLTAS TERTIA.

An Epus concedens alicui facultatem absoluendi ab omnibus casibus, & censuris sibi reseruatis, illi insimul impertiat facultatem dispensandi supra irregularitates, vota, iuramenta, & alia id generis.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitates, vota, & iuramenta, largè sumpto vocabulo appellatione casuũ veniunt.*
2 *Propriè loquendo casus à censuris distinguuntur.*
3 *Episcopo concedente facultatem absoluendi ab homicidio, non conceditur facultas dispensandi super irregularitatem.*
4 *Non valet similitudo allata.*
5 *Concessa ab Episcopo facultate absoluendi ab omnibus casibus, non concedit extraordinariam auctoritatem sibi concessam.*

RAtio difficultatis est; quia irregularitates, vota, & iuramẽta, extenso nomine, appellatione casuũ veniunt. 1

Q Ad

Ad difficultatem respondetur negatiuè; ratio est, quia propriè
2 loquẽdo prædicta non sunt casus, nec censuræ, & ob hanc causam ab illis ad hæc non valet illatio, sicut nec è contra. *Capeau. de casib. reser. cap. 4. diff 3. post Nauar. cap. 27. num. 261.*

Item quando Confessori per Episcopum, seu Ordinarium conceditur facultas absoluendi ab homicidio voluntario (quod in tabella casuum reseruatorum Bergomi est ordine octauus)
3 per hanc concessionem non conceditur illi facultas ad dispensandum circa irregularitatem, faciunt adducta per *Capeau.* per *Nauar. loco citato*, & per *Sayrum in Claui lib. 1. cap. 1. num. 5.*

Dices, concesso casu abortus fœtus animati conceditur excommunicatio, vti supra probatum fuit: ergo à simili conces-
4 so homicidio conceditur irregularitas. Respondetur negãdo similitudinem: quia absolutio ab excommunicatione absolutioni à peccatis est necessario præambula: quod secus est de dispensatione irregularitatis, cum non pertineat ad absolutionem peccati.

Itidem not. quando Episcopus omnimodam suam facultatem in audiendis confessionibus alicui concedit, non censetur
5 tali illam concessisse, quam ipse habet extraordinaria auctoritate .s. ob imminentem necessitatem. Ex. gratia Episcopus potest dispensare in voto simplici perpetuæ castitatis vrgente necessitate, vtpotè, cum magnum incontinentię periculum immineret, nec foret facilis aditus ad Summum Pontificem, ratione paupertatis, vel ob aliam causam; hęc autem facultas non intelligitur tribui confessario per illã omnimodam facultatem in audiendis confessionibus sibi per Episcopum concessam. iuxta *reg. In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. de reg. iur. in 6. reg. 81.*

Art. II.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An, si pœnitens ex alieno Oppido, & Episcopatu ad Ecclesiā alterius Episcopatus in die solemnitatis illius Ecclesiæ veniat, & suis compunctus peccatis velit ibi confiteri, & cômunicare, an, inquā, talis absolui possit per Curatū talis Parochiæ, tàm à reseruatis, quàm ab alijs, supposita in Parocho facultate circa reseruata.

SVMMARIVM.

1 *Curatus Confessionem non Parochiani excipere potest, si ipse Xpi Corpus in Parœcia sua sumere vult.*
2 *Parochianus præsumitur habere tacitum consensum sumendi Xpi Corpus in alterius parœcia.*
3 *Malitijs hominum leges non suffragantur.*
4 *Curati in confinio duorum Episcopatuum, quando se inuicem adiuuare possint in Sacramentorum administratione.*
5 *Curati consuetudinem absoluendi homines alterius Diœcesis introducere possunt.*
6 *Duæ conditiones copulatiuè requiruntur ad validam ratihabitionem.*

Difficultatis ratio est; quia huiusmodi pœnitens non est subiectus Parocho, nec Episcopo illius loci, vbi ipse Sanctum Xpi Corpus sumere vult.

Difficultati occurro, distinguendo cum *Possevino de Offic. Curati cap.7.* sic, vel pœnitens iste accedit solūmodò, vt confiteatur, & sic existimo, non esse absoluendum; quia Cu- 1
ratus non habet auctoritatē nisi super suos, qualis non est iste; Cæterùm si pœnitens vult non solum confiteri, sed etiam Eucharistiæ Sacramentum suscipere, poterit illum audiri, atq; absolui; & ratio est, tum quia iste non videtur fugere iudicium sui Parochi; tum etiam quia quandam habet peregrini rationem, quia ex saltèm tacito consensu sui Prælati accipit 2
Sacramentum, in quemcūq; locum inciderit; tum etiam quia

teste *Possev. loco citato*, talis est vniuersalis praxis, ne quis suæ deuotionis fructum amittat.

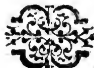
3 Aduertat tamen vnusquisq;, quòd malitijs hominum leges non indulgent, & quod bonæ fidei contrarius est dolus *l. si dolo C. de rescind. vend.*

Nec obstat ratio difficultatis ab initio obiecta: quia Curatus vnius Episcopatus potest absoluere homines alterius Epi-
4 scopatus, & alterius Curæ vicinæ, si id fiat ex consuetudine scita, & approbata ab Episcopis, & Parochis *Azor. pri. par. lib. 5. cap. 19. vers. nulla consuetudo.*

Insuper Curati in confinio duorum Episcopatuum poterũt se inuicem iuuare in administratione Sacramentorum scientibus, & tacentibus Episcopis; aliàs non. *Ita Suarez de Pœnit. tom. 4. disp. 28. sect. 4. num. 19.*

Præterea censeo probabiliter cũ *Possev. loco citato*. Curatum
5 sine peccato posse introducere consuetudinem propositam. Verùm notandum, quòd id non est audire nõ subditum sub spe ratihabitionis de futuro, quæ est illicita.

Item notandum quod ad ratihabitionem validam hæ duæ sequentes requiruntur conditiones, quarum altera est, quòd ratihabitio sit de præsenti, .i. vt nunc per rationabiles coniecturas dignoscatur proprium Sacerdotem contentari: altera est, quòd, quandò Confessario certioris iurisdictionis non est copia, aliqua absoluendi intercedat necessitas, sicut in proposito, cũ vult pœnitens sumere sacram Sinaxim. *Syluest. verb. confess. 1. q. 6. n. 3. Suarez de Pœnitentia disp. 2. sect. 2. n. 13. Possev. de Offic. Cur. cap. 7. num. 10.*

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An pęnitens in Sacramento Pœnitentiæ abſolutus à cenſuris oblitis, ſiuè reſeruatis, ſiuè non, per Sacerdotem habentem facultatem circa ipſas, teneatur iterùm illas exprimere, ſi nõ expreſſa occurrerit memoriæ, v.g. ſi ligatus tribus cenſuris fecit ſe abſoluere à duabus tantùm, non habens memoriam alterius.

SVMMARIVM.

1 *Peccata oblita in Sacramento Pœnitentiæ per accidens tolluntur.*
2 *Attendendum eſt, an pœnitens expreſſe procurauerit omnium cenſurarũ abſolutionem.*
3 *Duo requiruntur ad auferendam cenſuram .s. poteſtas, & intentio.*
4 *Qua cautela vti debeant pœnitentes inter confitendum.*
5 *In ſententia quorundam DD. ad confitendum tum cenſuras reſeruatas oblitas, tum caſus item reſeruatos, ſufficit confiteri habenti facultatem.*
6 *Præſumitur Confeſſarium habuiſſe intentionem abſoluendi.*
7 *Peccatum cenſuræ ſubiectum ſemper confiteri debet, ſi reuocatur ad memoriam.*

Difficultatis ratio eſt; quia peccata oblita in Sacramento Pęnitentiæ mediante abſolutione Sacramentali non 1
tolluntur per ſe, ſed tantùm per accidens, & concomitanter, propter quod neceſſe eſt, iterùm eorum abſolutionem petere, ſi ad memoriam redeant, vt teſtatur *Suarez loco infracitando*; ideò videtur in ſimili idem eſſe dicendum de cenſuris.

Occurritur difficultati cũ diſtinctione, vel pęnitens ligatus prædictis cenſuris procurauit abſolutionem tantum expreſſarum: vel expreſſarum, & quarumcũq; quibus fortaſſe irretiebatur. Si primo modo fuit abſolutus, tenetur iterùm adi- 2
re Superiorem pro abſolutione alterius; ratio eſt, quia forma abſolutionis non operatur vltra intentionem proferentis, &

actus

actus agentium non operantur vltra intentionem eorũ, *l. Non omnis ff. Si certum petatur. & cap. fin. de præb.* quod satis de se claret, quia Confessor habuit tantùm intentionem auferendi illas sibi propositas, velut pęnitens petebat, vt suppono.

Cæterum, si secundo modo pęnitens fuit à censuris absolutus, secùs dicendum est, nempè quòd non tenetur, nec adire Superiorem, neq; aliam procurare absolutionem; ratio est, tùm quia in illa generali absolutione comprehẽduntur reliqua scilicet oblita: tùm etiam quia si non remaneret absolutus, sequeretur cautelam illam, qua vsus est faciendo se per Confessorem absoluere à quibuscũquè censuris poterat, nihil operari, quod non est dicendum, cum verba debeant aliquid operari, maximè quando ponuntur pro forma *l. 1. §. Hæc autẽ verb. ff. Quod quisq; iuris. Zerola in Praxi de Sacram. Pœnit. cap. 13. quæst. 19. Suarez tom. 5. disp. 7. sect. 6. Bonac. de cens. disp. 1. q. 3. pun. 6. n. 6. & alij.* tùm præterea, quia censuræ in tantum sunt manifestandæ, in quantum opus est, vt auferantur; Si igitur interdùm aliquo modo sublatæ fuerint, non est necesse eas oblitas exprimere in Sacramento Pœnitentiæ, maximè quia Confessarius tenetur absoluere pęnitentem, quantùm potest, etiam respectu censurarum, & præcipuè excommunicationis; cum absolutio peccatorum nequeat absquè iusta causa impendi excõmunicato: hæcquè intelliguntur duobus suppositis, primum, quòd Con-
3 fessarius habeat facultatem circa censuras. Secundum, quòd habuerit intentionẽ illas auferendi, velut pręsumere debemus.

Hæc eadem doctrina afferri potest respectu casuum reseruatorum, si pęnitens vsus est cautela illa, de qua supra, petendo, vt absolueretur à quibuscũquè reseruatis, quibus fortasse
4 detineretur; nam sic remanet absolutus etiam à non confessis, in hoc sensu, vt possit deindè absolui ab illis casibus reseruatis, quos ipse immemor habebat, etiam per Confessores non habentes facultatem circa casus reseruatos.

5 Quinimmò in sententia *Emanuel Sà verb. Confessio num. 5. Nauar. cap. 26. n. 13. Angeli verb. Confessio primò n. 22. Syluest. Confessio primò*

quæsito 4.

quæsito 4. Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 5. §. 5. n. 2. & aliorū apud ipsū. pęnitens casus reseruatos, & censuras habens, si sua confiteatur peccata Confessori censurarum reseruatarum, & casuum item reseruatorum habenti facultatem, remanet absolutus, tùm à censuris reseruatis, tum à casibus itidem reseruatis iuxta sensum paulò supra allatū; modò Confessarius intentionem habuerit à prædictis absoluendi, etiam si pęnitens expressè, & explicitè absolutionem à prædictis non petierit; ratio eorum est, tùm quia, si pęnitens non petat explicitè absolutionem generalem; illam tamen implicitè, & interpretatiuè petit, quatenùs accedit ad Confessariū, vt ab ipso absoluatur, in quantum potest: tùm quia censendum est, Confessorem velle fauere pęnitenti, in quantum potest. Opinio istorum est probabilis; sed tutius erit, vt pœnitens, dùm confitetur Confessario habenti auctoritatem, petat absolutionem à reseruatis, & à censuris ad cautelam, si videlicèt aliquo peccato reseruato, vel censura obstrictus fortè teneatur. vide *Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. §. 5. num. 4.* 6

Nec resolutioni obstat difficultas ab initio obiecta, quia iudicium Sacramentale, in quo datur absolutio peccatorum, per se requirit integrā causæ cognitionem, eò quòd ordinetur ad internam salutem, & curationem animæ, & ad satisfactionem Diuinæ offensionis; & ideò per se est institutum iure Diuino, vt oīa peccata mortalia clauibus subijciantur; non est autèm tale præceptum Ecclesiasticum de censuris impositum; quia absolutio à censura per se non habet alium effectum, nequè ad alium finem intrinsecè ordinatur, nisi ad tollendum illud intrinsecum impedimentum, & ideò, quacūquè ratione auferatur ab eo, qui sufficientem habet potestatem, non manet alia obligatio. Item qui nullo modo confessus est, non potest generaliter absolui à peccatis sub ea conditione tacita, vel expressa .s. *Si indiges*: absolutio verò à censuris potest hoc modo dari, vt constat ex vsu. Et ideò de censuris omninò ignotis iudici datur facultas; solūq; requiritur, vt is, q absoluitur, moraliter

liter censeatur capax talis absolutionis, si illa indiget. *Ita Suarez loco citato num. 18. & 19.* qui addit, quòd etiam valida esset absolutio, si quis peteret absolutionem à censura, nō declarādo se habere illam in particulari; sed Confessor, seu Iudex in foro pęnitentiali non rectè vtitur sua potestate, nisi in particulari cognoscat causam censuræ.

Obseruandum tamen est, quòd pœnitens debet confiteri
7 peccatum censuræ subiectum, ostendendo eius grauitatem, etiam ex censura, quamuis ampliùs non indigeat censuræ absolutione.

ART. III. DIFFICVLTAS VNICA.

An casuum, ac censurarum reseruatio auferatur, cum pęnitens coram Confessario facultatem habente circa casus reseruatos, inualidam facit Confessionem.

SVMMARIVM.

1 *Tempore Iubilæi requiritur confessionis validitas ad auferendam reseruationem.*
2 *Ex duabus causis præcipuè confessio extat inualida.*
3 *Reseruatio criminum fit ad hoc, vt Superior de illis iudicium ferat.*
4 *Sacramentum Pœnitentiæ interdum producit effectū absolutionis reseruationis, non producto effectu gratiæ.*
5 *Confessio interdum est informis, sed tamen est valida.*

1 DIfficultatis ratio est; tùm quia iuxta probabiliorem sententiam tempore Iubilęi Confessione existente inualida, reseruatio non tollitur; tùm etiam quia non præstat effectum, quod de iure non subsistit. *Cap. Non præstat, de reg. iur. in 6.*

Ante responsionē, quædā prænotanda sunt. Quorum primū est, quòd hic non solum loquimur de illo, qui facit Confessionem inualidā coram Superiore; sed etiam de illo, qui facit illam inualidè coram habente facultatem casuum reseruatorum, aut censurarum, aut ambarum insimul delegatam.

Secundū

Secundũ eſt, nos loqui de pęnitente, qui extra Iubilęi tẽpus confitetur.

Tertium eſt, Confeſſionem eſſe interdum inualidam defectu contritionis, aut attritionis: interdum verò eſſe inualidã, 2
quia in ipſa culpabilitèr, & malitiosè prætermiſſum eſt peccatum reſeruatum.

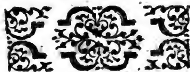
His ſuppoſitis cum diſtinctione reſpondendum eſt. Aut Confeſſio eſt inualida proptèr defectum confeſſionis ipſius reſeruati, .s. quia non fuit peccatum reſeruatum in Confeſſione ſufficientèr explicitum, & in hoc caſu non eſt ſublata reſeruatio; quia non fuit ſatisfactum intentioni Superioris; aut eſt inualida ob alias cauſas, nimirùm ex defectu contritionis, aut attritionis, & ſic extat ſublata; quia, quamùis deficiat contritio, aut ſufficiens attritio; fuit tamẽ crimen ſufficienter explicatum coram habente poteſtatem. & horum diuerſitatis ratio eſt; quia ideò reſeruantur, vt Superior audiens iudicium de illis ferat, & condignam ſatisfactionem impo- 3
nat; quæ ſufficientèr facere non potuit, ſi reſeruata peccata ipſi inſufficientèr fuerunt explicata, & ideò Confeſſio tunc redderetur inualida; in ſecundo verò caſu hoc iam ſufficientèr factum eſt, cũ peccatum reſeruatum fuerit ſubiectum iudicio iudicis. *Ita Megalus par.1.inſtit.peregr.cap.13.num.32.*

Nec reſolutioni obſtat ratio difficultatis prima, aùt ſecũda. non prima, quia tempore Iubilæi, non conceditur abſolutè facultas abſoluendi à prædictis quoslibet pęnitentes; ſed verè pęnitentes, vt teſtatur *Bonac. de Sacram. diſp.5.q.7.pun.5.§.5.n.9. contra Naldum ver. abſolutio à peccatis num.13.* ſentientem, quòd etiam tempore Iubilæi aufertur reſeruatio, quamùis adſit defectus circa contritionem, aut attritionem; dummodò pęnitens non omittat confiteri peccata reſeruata.

Item non obſtat ſecunda ratio: quia, quamùis Sacramentum Pœnitentiæ, quandò confeſſio eſt inualida, non producat effectum remiſſionis culpæ; præſtat tamen effectum abla- 4
tionis reſeruationis.

R Verùm

Verùm notandum eſt, Confeſſionem interdùm eſſe infor-
5 mem, ſed tamèn validam, vt ſi quis nec veram attritionem, nec contritionem habeat, & bona fide putans ſe harum alteram habere accedit ad Pœnitentiæ Sacramentum, & in hoc quoquè caſu à fortiori arguendo aſſerendũ eſt reſeruationem auferri. *Becanus in ſimili de Sacram. Eucharistiæ part. 3. quæst. 1. n. 5.*

DI-

DISTINCTIO NONA.

De potestate Confessarij, & onere penitentis circa mortis articulum respectu reseruationis.

DIstinctio huiusmodi respicit primò Confessariorum potestatem, deindè onus pęnitentis, postremò articuli mortis intelligentiam; hinc est, quòd ipsa diuiditur in tres articulos: primus est de Confessariorum potestate; alter erit de onere pęnitentis; tertius dę intelligentia articuli mortis.

ARTICVLVS I.

De Confessariorũ potestate quatuor continet difficultates, .s.

1 *An cuiuis Confessario pœnitentem in articulo mortis existentem dispensare liceat in votis, iuramentis, vel inhabilitate, aut irregularitate; sicut eis licet à censuris, & casibus reseruatis ipsum absoluere.*

2 *An initiatus tantum prima tonsura possit in articulo mortis absoluere à censuris absente Sacerdote.*

3 *An simplex Sacerdos, qui Confessionem constituti in articulo, aut periculo mortis audire cæpit, adueniente ante absolutionem Confessario approbato possit Confessionem cæptam perficere.*

4 *An in casibus reseruatis Pontifici, quando ratione articuli, vel periculi mortis non est recursus ad summum Pontificem, sit adeundus Episcopus, si eius copia haberi potest; vel possit quicunque Confessarius expositus absoluere.*

ARTICVLVS II.

De onere pęnitentis quinq; amplectitur difficultates, vz.

1 *An absolutus in articulo mortis, seù periculo à casibus reseruatis, ab eo, qui iure cõmuni absoluere non poterat, transacto periculo, suum Ordinarium, qui casus sibi reseruauerat, adire teneatur.*

2 *An pœnitens, qui per simplicem Confessarium ratione periculi mortis ab excõmunicatione reseruata absolutus fuit, iam euaso periculo teneatur statim physicè Superiori se præsentare, ne in eandem specie ex-*

communicationem reincidat, an sufficiat statim moraliter.

3 *An pænitens, qui per simplicem Confessarium in articulo mortis ab excõmunicatione reseruata absolutus fuit absq; mandato præsentandi se Superiori, excusetur à reincidentia, non se præsentando.*

4 *An obligatus ad se præsentandum, cessante impedimento, satisfaciat se per procuratorem præsentando.*

5 *An impeditus .s. qui per se comparere nequit, teneatur per procuratorẽ.*

ARTICVLVS III.

De intelligentia articuli mortis vnicam continet difficultatẽ, nempè.

1 *An articulus, aut periculum mortis, in quo omnis cessat reseruatio, intelligatur tantum, quando mors imminet ex causa intrinseca, & naturali, vt accidit in morbis lethalibus; an etiam procedat, cum imminet mors ex causis extrinsecis, vt si quis esset mortis supplicio damnandus.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An cuiuis Confessario pęnitentem in articulo mortis existentem dispensare liceat in votis, iuramentis, vel inhabilitate, aut irregularitate, sicut eis licet à censuris, & casibus reseruatis ipsum absoluere.

SVMMARIVM.

1 *Pro articulo mortis Confessario conceditur facultas remouendi per absolutionem, quæ cæli aditum occludunt.*

2 *Non conceditur facultas dispensandi in votis, &c.*

3 *Irregularis in articulo, aut periculo mortis non dispensatur in irregularitate.*

4 *Non licet Confessario in articulo mortis absoluere Clericũ à suspensione.*

RAtio difficultatis est; quia in tali casu videtur cuilibet Sacerdoti concessa esse facultas, quæ prius erat denegata.

Huic difficultati occurrendo respondetur negatiuẽ,
1 & ratio est; quia nil amplius in tali articulo Confessarijs conceditur, quàm absolutio ab illis ligaminibus, quæ cęli aditũ occlu-

occludere possunt; sed ex hac vita decedere cum votis, iuramentis, & alijs huiusmodi impedimentis Paradisi ingressum non impedit; ideò illis non conceditur talis dispensatio: quarè 2
si coniux ratione incestus esset inhabilis ad petendum debitũ; vel si quis Clericus esset irregularis, ob periculum, vel articulum mortis ab huiusmodi vinculis absolui non posset. ratio? quia ex illis cęli aditus non impeditur, nec Sacramentorum 3
susceptio, nec Ecclesiastica sepultura interdicitur, à quibus neminem excludi debere *Conc. Trid. sess. 14. cap. 7.* intendit. *Ita Homob. in cõment. de exam. Eccl. tract. 5. cap. 27.* qui quamplures allegat DD. pro hac veritate astruenda.

Itidem, & ob eandem rationem non licet cuiq; Confessario 4
Clericum in mortis articulo existentem absoluere à suspensione ab ordine, vel officio, quia absq; absolutione ab huiusmodi suspensionibus cęli aditus potest illi patere. *Homob. vbi supra.* nec resolutioni vllo modo obstat ratio difficultatis; quia non est similis ratio hinc, & inde, de facultate absoluendi à peccatis, & censuris; & de facultate dispensandi vota, &c. à diuersis autem non fit illatio: nã per peccata, & censuras clauditur cęlum, vt de se constat, quod secùs est per vota, iuramenta, inhabilitatem, aut irregularitatem.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An initiatus tantùm prima tonsura possit in articulo mortis absoluere à censuris absente Sacerdote.

SVMMARIVM.

1 *Ius multum fauet articulo mortis.*
2 *Probabile est Papam velle pro posse iuuare in extremo existenti.*
3 *In sententia Henriquez, etiam Clericus solo Clericali caractere insignitus, potest moribundo impertire indulgentias suarum Bullarum.*
4 *Qui in articulo mortis nequit confiteri, habetur pro confesso.*
5 *Communis sententia negat Clericum solum prima tonsura initiatum posse in articulo mortis absoluere ab excõmunicatione.*

Ratio difficultatis est; quia ad absoluendũ à censuris requirit iurisdictio, quã initiatus solũmodò prima tonsura nõ videtur habere. Ad

Ad difficultatem respondent nonnulli affirmatiuè; quorum
1 ratio est, tùm quia illi articulo temporis tam calamitosi ius multum fauet, vt de se constat, cum concedatur tunc cuilibet Sacerdoti facultas absoluendi ab omnibus censuris, & peccatis; ideò cum manifestum sit, Summum Pontificem posse concedere facultatem absoluendi ab omnibus censuris Clerico tm̄ prima tonsura initiato, etiam extra articulum mortis; ideò inquam, tali facultatem probabilitèr videtur concedere, saltèm
2 pro illo articulo; maximeq; quia supponere debemus, mentē vniuersalis Patris, ac Pastoris .s. Sūmi Pontificis esse pro eius posse, vt suas iuuet oues in illa extrema necessitate constitutas. ita sentit *Henriquez lib.3. de pœnit.c.9.num.3. apud Homob. in cōmentarijs de exam.Ecclesiast.tract.5.q.27.*

Quinimmò addit *Henriquez loco citato*, talem Clericum tm̄
3 prima tonsura initiatum moribundo suarum Bullarum Indulgentias impertire posse. Verùm dicet quis, qualitèr moribundo prodesse possunt Indulgentiæ, si detinetur in mortali peccato, vt supponitur? Respondet *Homob. vbi supra; ad mentem Rodriq.* illum, qui in articulo mortis confiteri non potest, ha-
4 beri pro confesso, si interiùs in animo suo coram Deo culpas suas fateatur, ad hoc vt illas indulgentias lucretur, quas Bullæ contritis, & confessis concedunt.

Si dicas, quòd Bullæ exigunt confessionem in facto, & non in voto tantùm. Respōdetur, verùm esse extra articulū mortis: sed in illo articulo piè, & probabilitèr credi potest, etiam prodesse, si moribundus habeat suorum peccatorum veram contritionem, nam piè credere possumus, Sūmum Pontificem velle iuuare animas illas omni meliori modo, quo pōt. Cum igitùr possit concedere indulgentiam contritis absquè Confessione in re, videtur piè, & probabilitèr de eius pia mente posse præsumi; maximeq; quia videmus concedi indulgentiā ijs, qui tantùm corde inuocant Sanctissimum nomen Iesu, cum non possint ore.

Alij verò DD. quibus fauet cōmunis Theologorū doctrina, sentiūt

ſentiunt oppoſitũ, nempè Clericum non Sacerdotẽ, quamùis Diaconum, qui non excõmunicauit, nec habet ſuper hoc ſpe- 5
cialem facultatem à Papa, non poſſe abſoluere neque in dicto articulo mortis; & eorum ratio eſt, quia ſi Sacerdos in mortis articulo abſoluere poteſt, hoc eſt, quia abſolutio à cenſuris abſolutionem à peccatis præcedere debet; abſolutio autẽ à peccatis per clericum nondùm Sacerdotem minimè impendi põt, ideò non requiritur, vt abſoluere poſſit. Prima opinio videtur ſatis pia, & poſſe teneri ad cautelam: altera eſt ſecurior probabilior, & cõmunior in praxi ſequenda. Reſpondetur itaq; vnico verbo, quòd alij aiunt, alij negant, quibus innitendum eſt. Not. tamen, quòd prima opinio in materia de Indulgentijs, nec ad cautelam iuuat ad effectum .s. conſequendi Indulgentiam, ſi verba Bullæ Sacerdotis abſolutionem exigant.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An ſimplex Sacerdos, qui Confeſſionem conſtituti in articulo, aut periculo mortis audire cępit, adueniente ante abſolutionem Confeſſario approbato poſſit Confeſſionem cęptam perficere.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Ratio eſt affirmatiua.*
3 *Satisfit rationi obiectæ.*
4 *Obſeruatio notabilis.*
5 *Abſolutus in articulo mortis per ſimplicem Confeſſariũ, ſuperueniente approbato, non cogitur repetere peccata.*

RAtio difficultatis eſt; quia ſimplex Sacerdos poteſt in tali 1
caſu excipere Confeſſionem, quia non adeſt Confeſſarius approbatus; ideò ipſo iam præſente videtur eius facultas ceſſare.

Ad difficultatem reſpondetur affirmatiuè, nimirùm, quòd 2
Sacerdos ſimplex poteſt perficere abſolutione Confeſſionẽ exiſtentis in tali caſu: ratio eſt, primò, quia ſimplex Sacerdos veram ha-

buit iurisdictionem, qñ, deficiente Confessario, cępit excipere Confessionem; nec ob eius aduentum expirat, quia res non est integra, sed cępta. secundò, quia valdè probabile est, vt not. *Sanchez in opere moral. lib. 2. cap. 13. num. 15. ex mente Ledesmæ*, habentem licentiam excipiendi Confessiones ad tempus, eo trāsacto, Confessionē antea cęptā prosequi posse. tertiò, quia facultas simplicis Sacerdotis in casu nostro non est limitata, donec veniat Confessarius approbatus; sed est absoluta, cum inceperit deficiēte copia approbati Confessarij. quartò, quia esset grauissimū onus constituti in illo articulo, ipsum cogere, ad Confessionem legitimè cęptam, repetēdum. *Ita Sanchez*
3 *loco citato. Henriquez lib. 6. de Pœnit. cap. 11. num. 8.* & p has rationes satisfit difficultati ab initio obiectæ.

Existimo similitèr cū *Sanchez loco citato num. 16.* idem conclu-
4 dendum esse de illo, qui in articulo mortis Sacerdoti simplici inualidè Confessus est. v.g. ob mendacium in Confessione factū .s. quòd detecto in Confessione mendacio, à Sacerdote illo simplici absolui poterit, licèt ante absolutionem superueniat Confessarius approbatus. Ratio est, quia ille verè habet iurisdictionem ad priorem illā Confessionem; nam absolutio, dùm validè non est præstita, non censetur finita: idem .n. est actū non fieri, & nō fieri validè, quod docet *Sanchez loco citato*.

Verùm not. quòd, si existens in tali articulo annodaretur
5 excommunicatione reseruata, & ante absolutionem Superior, cui excommunicatio reseruatur, superueniret, non posset Sacerdos ille, qui Confessionē excipere cępit, ab illa absoluere, sed id præstandum est à Superiore, & deindè Sacerdos ille duntaxat à peccatis absoluere posset; ratio est, quia Confessarius tenetur onus pęnitenti iniungere, vt quàmprimū commodè possit, se legitimo Superiori præsentet; cum ergò tunc adsit, & commodè possit pęnitens se illi præsentare, tenetur; sed non cogitur peccata repetere, cum habeat solùm eam excōmunicationē illi manifestare; ad istā autē manifestationem tenetur, quāuis etiā post absolutionem superueniret Superior.

Item

Item quamuis ſimplex Sacerdos iam eum abſoluerit in eo articulo à peccatis, non poteſt tamen ſuperueniente Confeſſario approbato, audire eius peccata oblita, vel quæ ipſe æger non potuit tunc dicere, vel exiſtimatũ eſt non poſſe; ſed Confeſſario ſuperuenienti aperienda ſunt, quia eſt noua Confeſſio, & à priori indepẽdens, vt docet *Suarez tom.4. diſp.23. ſect.1. n.2. in fine*; quod notat *Sanchez vbi ſupra*; licet alij DD. contrarium teneant.

DIFFICVLTAS QVARTA.

An in caſibus reſeruatis Pontifici, quando ratione articuli, vel periculi mortis non eſt recurſus ad S. Pontif. ſit adeundus Ep̃us, ſi eius copia haberi poteſt, vel poſſit quicunq; Confeſſarius expoſitus abſoluere.

SVMMARIVM.

1 *Affertur difficultatis ratio.*
2 *Difficultas eſt de caſu Papæ reſeruato, ſed non occulto.*
3 *Reſponſio eſt negatiua.*
4 *Opinio affirmatiua non eſt improbabilis.*

RAtio difficultatis eſt; quia in ꝑcuſſione Clerici Papæ reſeruata exiſtente tali articulo, vel periculo deciditur adeundũ eſſe Epiſcopũ. *Cap. Ea noſcitur, & cap. De cætero de ſent. excõmunicationis*; at eadem videtur ratio de alijs caſibus Papæ reſeruatis. 1

Ante reſponſionem ſciendum eſt difficultatem eſſe de caſu S. Pontifici reſeruato, qui non eſt occultus; nã ſi occultus eſſet, cum iure Ordinario poſſit Epiſcopus ab illo abſoluere virtute Concil. Trid. ad ipſum eſſet recurrendum, cum eius copia poſſit haberi, & caſus ſit illi reſeruatus. 2

Ad difficultatem reſpondetur in articulo, vel periculo mortis non eſſe neceſſarium adire Epiſcopum in caſibus Papæ reſeruatis, excepto caſu percuſſionis Clerici; ratio eſt, tum quia id ſpecialiter eſt cautum in hoc caſu, vt in mortis articulo, ſi 3

§. Pontifex adiri nequeat, Episcopus adeatur; quare cum in alijs casibus cautum non sit, in alijs non est necessarium adire Episcopum: tum quia ob reseruationem Pontifici factam nullum ius acquirit Episcopus, & in mortis articulo omnis cessat reseruatio, quando ad reseruantē non est recursus, & per has
4 rationes respondetur difficultati. *Suarez tom.4. in 3.par. disput.30. sect.3. num.4. Molina tom.4. de iustitia disp.63. num.2. Sanchez in opere morali lib.2. cap.13. num.9.* contra *Cordubam in sum. quaest.18. pun.2. dicto 1. Zābranum de casib. art. mortis cap.1. dub.4. num.14.* quorum opinio non est improbabilis; mihiq; probatur debere sequi, quādo ex vna parte facilis est recursus ad Episcopum, & ex altera ratione recursus nō exponitur proximè moribundus alicui periculo.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An absolutus in articulo, seu periculo mortis à casibus reseruatis ab eo, qui iure cōmuni absoluere non poterat, euaso periculo, suum Ordinarium, qui casus sibi reseruauerat, adire teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Excōmunicatus à censura absolutus in articulo mortis, tenetur, euaso periculo se præsentare Superiori.*

2 *Absolutus à reseruatis in articulo mortis, euaso periculo, non tenetur se præsentare.*

3 *Qui pro excōmunicatione adit Superiorem, adit, vt mandata Superioris recipiat.*

4 *Qui in articulo mortis absoluitur, priùs, si potest, cogatur ad satisfaciendum.*

1 DIfficultatis ratio est; quia & excōmunicatus, in articulo mortis absolutus, tenetur, euaso periculo, Superiorem adire *dicto cap. Eo nescitur de sent. excom.*

Respondemus difficultati negatiuè, scilicet quòd
2 talis pœnitens, euaso periculo, non tenetur adire suum Ordinarium; ratio est, tùm quia id iure cautum non est: tùm etiam

quia

quia peccatũ, quod quis semel confessus est, & à quo directè fuit absolutus, non tenetur itèrùm confiteri, vt DD. cõmuniter sentiunt, teste *Vgol. de Offic. & Potest. Episcopi q.36. §.8. n.6.* Nec obstat prædictum caput *Ea noscitur*; quia de excõmunicatione loquitur; non autèm de casibus reseruatis, & qui pro ex- 3
communic. adit Superiorem, adit, non vt iterùm absoluatur, quia iam absolutus est, sed vt mandata Superioris recipiat, vt ibidem dicitur. Verùm qui in articulo, seù periculo mortis 4
constitutus, absoluitur, si quid alicui debeat, prius satisfaciat; *Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ* ita præcipiente, ibi *Ordo ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ.*

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An pęnitens, qui per simplicẽ Confessarium ratione periculi mortis ab excõmunicatione reseruata absolutus fuit, iam euaso periculo, teneatur statim physicè Superiori se præsentare, ne in eandem specie excommunicationem reincidat, an sufficiat statim moraliter.

SVMMARIVM.

1 *In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præsenti die debetur.*
2 *Sufficit, vt pœnitens statim moraliter se præsentet.*
3 *Iudicio boni viri iudicandum est tempus moraliter.*
4 *Statim moraliter comprehendit præcipuè tempus necessariũ pro accessu.*
5 *Non excusatur, qui tantum allegat impedimenta frigoris, caloris, &c.*
6 *Non dicitur se præsentare, qui adit Superiorem, sed illicentiatus recedit.*
7 *Sufficit, vt quis se præsentet Pœnitentiario.*
8 *Dicitur pœnitens impeditus, quando ei superuenit graue incommodum.*

DIfficultatis ratio est; quia in omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur, pręceptũ præsenti die debet 1
adimpleri. *l. In omnibus ff. de reg. iur.*

Respondetur difficultati per quinq; sequentia dicta. Primũ

immediatè responsiuum est istud .s. sufficit, vt pęnitens statim
2 moraliter post euasionem periculi mortis se præsentet coram Superiore; & ratio huius dicti est, tum quia Ecclesia est pia mater, cuius intentionem in mitiorem partem interpretari possumus; cum expresse aliud nobis non constet; tum etiam quia pęnæ sunt molliendæ, & non exasperandæ *l. Interpretatione ff. de pœnis.*

Secundum. Non est in specie diffinitum, quandò quis dicatur moraliter posse, & quantum ei tempus sit indulgendũ; ideò prudẽtis Cõfessarij arbitrio remittitur. *arg. l. 1. ff. de iure de-*
3 *liberãdi, cap. De causis de Offic. deleg. l. Continuus §. cum ita ff. de verb. obligat.* consideratis absentia, persona, & qualitate temporis, & viarum, alijsq; circunstantijs. Comprehendit præcipuè illud modicum tempus, in quo pęnitens sibi valet de necessarijs pro tali accessu prouidere: patet in simili apud *Hostien. in cap.*
4 *De cætero de sent. excommunicationis*, in illa verba, *quàm citius opportunitatem habuerit.*

Tertium non excusatur, quin moraliter possit is, qui addu-
5 cit excusationes frigoris, caloris, & similium, alioquin semper eluderetur constitutio. facit ad hoc *Cap. Cum olim de Dolo, & cont. cap. veniens de Accusat. Glossa in Clem. 1. vers. quàm cito commodè poterit, de pœnis.* Item nec excusatur, qui allegat alicuius modici interesse excusationem; alioquin vix inueniretur aliquis, qui constitutioni teneretur parere, cùm vnusquisq; ferè aliquo detineatur negotio. *Ita Barthol. Gyptius de casib. reseruatis cap. 1. num. 75.*

Quartum. Vt pęnitens excommunicationis reincidentiam euadat, requiritur præsentatio corã Superiore eo modo, quo
6 supra cautum fuit, nec dicitur se præsentare, qui postquam adijt, discedit illicentiatus, quia iura requirunt, ne dum vt pęnitentes adeant Superiorem; sed addunt, mandatum suscepturi.

Verùm satis ad hunc effectum dicitur quis adire Superiorẽ, siuè Episcopum, siuè Papam pro qualitate censurarũ, quibus pęnitens

pęnitens annodatus exiſtit, ſi eorum Pęnitentiarios ad id de- 7
putatos adierit. *Ita Barthol. Gyptius loco citato num.77.*

Quintum dictum. Quando dicitur, quòd ſtatim moraliter pęnitens tenetur ſe præſentare, ſupponitur, quod ei aliud non 8
ſuperueniat incommodum graue. Nec reſolutioni obuiat difficultas ab initio propoſita per ea, quæ dicta ſunt, & potiſſimùm per primum dictum.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An pęnitens, qui per ſimplicem Confeſſorem in articulo mortis ab excõmunicatione reſeruata abſolutus fuit abſq; mandato præſentandi ſe Superiori, excuſetur à reincidentia, non ſe præſentando.

SVMMARIVM.

1 *Ad incurrendam excommunicationem requiritur lata culpa.*
2 *Qui nouit legem, tenetur ſe præſentare etiam abſq; mandato.*
3 *Terminus .s. iniungatur, non deſignat aliquod nouum præceptum.*
4 *Qui priuilegio Papæ fultus abſoluitur ab excõmunicatione, eximitur ab obligatione ſe præſentandi.*

Difficultatis ratio eſt; quia *in cap. Ea noſcitur, in fine, de ſent. excom.* dicitur, vt iniungatur .s. pęnitenti onus præſentandi ſe coram Superiore; iſti autem pęnitenti, de quo mouetur difficultas, non fuit impoſitum tale mandatum; ideò oritur difficultas.

Difficultati reſpondendum eſt cum diſtinctione, vel enim prædictus pęnitens laborabat ignorantia inuincibili, adeò vt nullo modo exiſtimaret ſe, ex quo abſolutus fuerat, ad aliud teneri, & ſic dicendum eſt excuſari; ratio eſt, tùm quia ad in-
currendam excõmunicationem requiritur lata culpa, tũ etiam 1
quia ignorans conſtitutionem excommunicationẽ infligentem excuſatur, ita vt nec indigeat abſolutione ad cautelam. Faciunt adducta per *Bellamer. deciſ. 540. & Barthol. Gyptium de caſ. reſer. cap. 1. num. 71.*

Cæterùm

Cæterùm si dictus pœnitens legem nouerat, tenebatur se
2 præsentare Superiori, etiam si nullum super hoc habuerit mandatum à Confessario; ratio est, quia *in cap. Eos de sent. excommunicationis in 6.* nullum fit verbum de mandato Confessarij; sed absolutè præcipitur pęnitenti, vt se præsentet; quaproptèr si certus erat, amplius certiorari non debuit: & quando per Confessarium pęnitenti imponitur, vt se præsentet, non dicitur fieri de nouo præceptum; sed potius admonetur pęnitens de constitutione circa præsentationem. Constat itaq; quòd si pęnitens laborabat ignorantia inuincibili, excusatur, quòd secùs resoluitur, si iam callebat constitutionem se præsentandi.

Nec obstat difficultas obiecta à principio: quia illud verbū,
3 *Iniungatur*, non designat aliquod nouum præceptū faciendum pęnitenti per Confessorem, sed admonetur Confessor, vt indicet pęnitenti onus, ad quod tenetur vi Constitutionis, cum ea fortasse ipsum pęnitentē lateat. *Ita Barthol. Gyptius, vbi supra.*

Verùm hic cauendum est, quòd ille, qui aliquo Pontificio
4 priuilegio fultus absoluitur ab excōmunicatione, eximitur ab obligatione se præsentandi coram Superiore, postquàm conualuerit, vel exierit à tali articulo, vel periculo mortis; quia obligatio iàm semel iure ordinario extincta, amplius non reuiuiscit. *Ita Rodriquez reg. qq; tom. 1. q. 62. art. 8. cum cōmuni.* quapropter qui Iubilæi tempore ab excommunicationibus absoluuntur, non tenentur, euaso mortis periculo, se præsentare.

DIF-

DIFFICVLTAS QVARTA.

An obligatus ad se præsentandum, cessante impedimento, satisfaciat se per procuratorem præsentando.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Sententia negatiua vbi fundetur.*
3 *Item sententia affirmans quo fulciatur fundamento.*
4 *In quo casu Auctor sequatur sententiam negantium.*
5 *Item quando adhæreat positioni affirmatiuæ.*

RAtio difficultatis est, quia alij affirmant, alij negant, vt videre est apud *Sanchez in opere morali lib.2. cap.13. num.33.* 1

Qui negant, fundant suam intentionẽ, quia *cap. Quod de his de sent. excõm.* expressè petit sic absolutus ire personaliter Romã. Verùm nota cap. istud loqui de excõm. ob Clerici percussionem, &c. ita tenent *Abbas in cap. De cætero num.1. eod. tit. Anch. in cap. eos qui num.6. de sent. excõm. in 6. Nauar. cap.27. num.90. Vgolinus de cens. tab.1. cap.14. §.5. num.4. Say. in thesauro casuũ tom.1. lib.2. cap.16. num.13.* 2

Qui verò affirmant huic innituntur fundamento, quia qui se præsentat per procuratorem, dicitur se præsentare *Cap. Epus distinct.18. Ita Speculator, & Archidiaconus citati à Syluest. verb. excõmunicatio §.8. quæst.7.* idem docent *Caietanus in summa verb. excõmunicatio cap.69. & eodẽ Armilla, excõm.57.* addens sat esse per litteras. *Henriquez lib.13. de excõm. cap.29. num.3. & lib.6. de Pœnit. in fine apud Sanchez, vbi supra.* 3

Primam senten. cum *Sanchez loco citato* sequor in casu excõmunicationis solùm ob Clerici percussionem: textus .n. ille ita disponit in odium, & pœnam percussorum Clericorũ. 4

Extra verò illum casum indistinctè secundã amplector sententiam: Ratio est, tùm quia, vt testatur *Sanchez loco cit.* nullus textus ad pſonalẽ præsentationẽ obligat. tum quia nõ est cur dispositũ eo particulari casu trahatur ad alios, & maximè in pœnalibus, & p hanc distinctionẽ satisfit rationi dubitandi. 5

DIF-

DIFFICVLTAS QVINTA.

An impeditus, qui per se comparere nequit, teneatur per Procuratorem.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Opinio Zambrani relinquitur.*
3 *Opinio Sanchez probatur.*
4 *Auctor suum interponit placitum.*
5 *Satisfit obiectionibus, quibus Auctoris placitum eneruari potest.*

1 RAtio difficultatis est, quia impeditus v.g. infirmus, & si ipse Superiorē adire non possit; tamen eius Confessarius videtur posse illum adire, & pro eo satisfacere.
2 Quicquid placeat *Zambrano de casib. articuli mortis cap. 4. dub. 4. num.15. & dub.6.* censet *Sanchez in opere morali lib.2.cap.13.num.14. & num.33. in fine*, huiusmodi non teneri. Ratio est tùm quia
3 ius non obligat pœnitentem, vt se per tertiam personam Superiori absoluturo præsentet, sed per se ipsum; & quādo per se ipsum nequit, iudicat illum legitimè impeditū. Constat *Ex cap. Quamuis de sent. excōmunicationis ibi, siuè quolibet impedimento canonico retrahatur, quominus Romanū Pontificē possit adire*: & eodem modo explicatur *Cap. Quod de his, & Cap. De cætero, eod. tit.* vt notat *Sanchez loco citato. Nauar. cap.27. num.90. Henriquez lib.6. de Pœnit. cap.9. num.7. & lib.13. de excōm. cap.29. num.3. Vgolinus de censuris Pontifici reser. 3. cap.2. & alij apud Sanchez loco citato.* Tum quia hoc onus adeundi Superiorem pro receptione mandati nō est grauamen Confessarij, sed ipsius pœnitentis in pœnam sui delicti. Tùm præterea, quia si per litteras mandatum petat, exponit se periculo sui criminis detegendi, cum possint amitti, vel per alium aperiri. Hinc est, ꝙ nec obligamur ad scribenda peccata, nec ad illa confitenda in scriptis, vel per interpretem. Addo ad hæc, quòd si Superior rogetur, vt adeat impeditum, aut non ibit, aut si ibit, magna nota erit,

erit, quando alias, vt supponitur, non consueuerit venire ad impeditum, v.g. ad infirmum.

Verùm supposito, quòd prædictis inconuenientibus, quæ sunt de iure naturæ, occurrere possimus; mihi placet confugiendum esse ad Episcopum, aut ad Summum Pontificem per procuratorem, aut per litteras, tacito tamen nomine pœnitentis, mutataq; eius manu modoq; illius scribendi litteras variato, si circa ipsum probabilis possit oriri suspicio: quia hic cessant coniecturæ contra pœnitentem reum. Et fortasse hoc intendit *Zambranus* dicendo, quòd ille, qui Superiorem adire nequit, debet per litteras, aut Confessarius, aut alius debet petere à Superiori facultatem, vt ab eo reseruato pœnitens absoluatur: quod tamen verbis expressis non dixit. 4

Nec huic placito obstat dictũ *Sanchez loc. citato.* nimirùm Confessarium non teneri hoc grauamen petendæ licentiæ suscipere, quia hoc potest pœnitens per alium. Nec item obstat, huiusmodi litteras amitti posse; quia, cum sit sufficienter variata characterum forma, stylusq; scribendi, obesse minimè possunt. Nec itidem obsistit schedulam hanc per delatorem aperiri posse; quia cum sint variati tam characteres, quàm texitura consueta, non potest sufficiens infamia de pœnitente apud illum suboriri: libet itaq; hoc annotasse, nihil temerè asserendo. 5

ART. III. DIFFICVLTAS VNICA.

An articulus, aut periculum mortis, in quo omnis cessat reseruatio, intelligatur tantùm, quando mors imminet ex causa intrinseca, & naturali, vt accidit in morbis lethalibus, an etiam procedat, cum imminet mors ex causis extrinsecis, vt si quis esset mortis supplicio damnandus.

SVMMARIVM.

1 *Articulus mortis dicitur, quando quis probabiliter censetur mori.*
2 *Loquuntur iura de proximo periculo mortis tantùm.*
3 *Conc. Trid. nullam ponit restrictionem circa articulum mortis.*
4 *Probabilis est sententia dicentium, Confessorem teneri, si facilis sit aditus ad Superiorem.*
5 *Est articulus mortis, etiam si ex causa extrinseca imminet mors.*
6 *Enumerantur plures casus, in quibus, quis versatur in periculo mortis.*
7 *Articulus mortis, & periculum mortis, quando idem sint.*
8 *In dubio, si pœnitens possit expectare, absolui debet.*

DIfficultatis ratio est, quia fortasse quibusdam minus peritis videbitur, quòd articulus, seu periculum mortis debeat intelligi tantummodo, quando mors imminet ex causa intrinseca, & naturali, quia iura
1 constitui oportet de his, quæ vt plurimum accidunt, non quæ ex inopinato *l. Iura ff. de legibus.*

Ante responsionem tria sunt obseruanda, quorum primum est, illum dici articulum mortis, vbi quis probabiliter mori existimatur, vt quia propinquus est morti peritorum iudicio. *Luc. Flor. in tract. de prohibit. duelli cap.* 18. § 1. *num.* 1.

2 Alterum est. Iura concedentia omnes casus, & censuras omnes in periculo mortis, loqui de proximo periculo mortis tantùm; non autèm de remoto, alioquin nulla extaret casuum reseruatio; cum omni hora, omniquè momento versemur in periculo ratione multiplicitatis periculorum iuxta Doctrinam Apostoli; verba enim generalia restringi debent, vt omnis absurditas euitetur *l. Scire etiam oportet §. Aliud ff. de Excusat. tuto.*

Tertiū

Tertium est. Quosdam (teste *Capeau. de cas. reser. cap. 7. diff. 5.*) existimare, Sacerdotē non teneri adire Superiorē pro facultate casuum, quamuis in articulo, seù periculo mortis sit facilis aditus ad Superiorem; & eorum ratio est, quia Conc. Trid. 3
amplissimè loquitur, nullam ponendo restrictionem: probabilior tamèn est opinio sentientium oppositum, s. Sacerdotem teneri, si facilis est aditus; quorum ratio est, quia Ecclesia nō 4
videtur velle facultatem impertire, nisi quando non est facilis aditus ad Superiorem. ita *Viualdus de absolutione num. 60. apud Capeau. loc. cit. diff. 1.*

Modò ad rem nostram propiùs accedendo, dicendum est, articulum, seù periculum mortis intelligi, tàm si immineat re- 5
spectu causæ extrinsecæ, quàm si respectu intrinsecæ, & ratio est, tùm quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus *l. De pretio ff. de Public. in rem actione.* maximè quòd nec ratio ad distinguendum inducit, sed suadet oppositum. Tùm quia non est minoris ponderis articulus, aùt periculum mortis proueniens ex causa extrinseca, quā proueniens ex intrinseca: nā vtroquè casu de perpetua felicitate, aùt damnatione animæ rationalis agitur, & vbi est eadē ratio, ibi idem ius esse debet *l. illud ff. ad l. Aquiliam, cum similibus:* tùm etiàm quia lex generalis loquens extendit dispositionem suam vsque in infinitum *l. 1. vers. In infinitū ff. de legat. præstan.* faciunt, quæ habet *Capeau ill. locis citatis. Homob. de casib. reser. par. 2. c. 4. ibi obseruatio 1. Lucas Floron. loc. cit. Manuale Franciscan. Ioan. Rensinck par. 2. c. 7. & alij.*

Nec obstat ratio difficultatis; quia non sunt attendendi imperiti, sed periti, & mors ab extrinseca causa non rarò, sed sępè contingit.

Ex hac resoluta difficultate sequitur, reos ad mortem con- 6
demnatos à quibuscunque casibus, & censuris absolui posse. ità *Homob. loco citato.*

Secundò sequitur, eos, qui pertransire coguntur loca periculosa, vbi fures, ac Banniti morantur, qui transeuntes solent occidere, posse à prædictis absolui. ità *Floron. vbi suprà.* idem

de occlusis ab inimicis capitalibus in aliquo loco. Idem dicitur de illis, quibus imminet probabile naufragium. Idem de ingressuris prælium, ac conflictum. Idē de illis, qui se castrādos tradunt. Et generalitèr vbi erit eadem ratio; idem quoq; ius constituendum erit. Existensq; in prædictis casibus ab omni Sacerdote, etiam hęretico absolui poterit, dummodò non adsit periculum subuersionis. Verùm, si facilis est aditus, & temporis mora alitèr non suadet, non omittatur recursus.

Notandum est autèm pro ampliori simplicium Confessariorum
7 rum doctrina, periculum, & articulum mortis idem esse, cum agitur, aùt de perpetua felicitate, aùt de perpetua damnatione; nàm Ecclesia Dei tanquàm pijssima mater, & eius Pastor prouidus Pontifex voluerunt, vt omni via, & remedio exeunti ab hac vita prontissimè auxilium præstaretur.

Notandum insupèr, quòd, quandò Sacerdos dubitat, an pę-
8 nitens in articulo mortis constitutus, possit expectare, & superuiuere, donec facultas absoluendi ipsum à reseruatis obtineatur, potest ipsum absoluere, non expectata alia facultate; ratio est, quia Superior non censetur velle casus reseruare cum periculo damnationis alterius, quale est illud pœnitentis in proposito. ità *Henriquez lib. 6. cap. 11. num. 3. Sanchez in Summ. lib. 2. cap. 13. num. 8. Molina tom. 4. de iustitia tract. 3. disp. 63. & alij apud Bonac. de cens. disp. 1. q. 3. pun. 3. prop. 2. num. 6.*

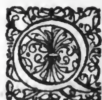
Deniq; notandum, in periculo mortis existentem ab omni Sacerdote absolui posse, etiam si propria sponte in tali periculo se constituerit, contra *Sanchez tom. 1. lib. 2. cap. 12. num. 13.* exemp. gratia si proprio motu bellum se contulerit, vel longā maris nauigationem susceperit; ratio est; quia ęquè est in periculo, si propria sponte adijt periculum, ac si necessitate compulsus, videto *Dianam in moral. resolut. par. 3. resol. 57. De Sacram.*

DI-

DISTINCTIO DECIMA.

De extensione facultatis Confessarij actiua, & pœnitentis passiua, quò ad casus reseruatos.

Voniam distinctio hæc respicit tùm extensionem facultatis Cõfessarij circa casus reseruatos, tùm extensionem facultatis pęnitentis passiuam, item circa casus reseruatos; ideò huiusmodi distinctio in duos diuiditur articulos, quorum alter est de extensione facultatis Confessarij actiua, quò ad casus reseruatos: alter est de extensione facultatis pęnitentis passiua item circa casus reseruatos.

ARTICVLVS I.

De extensione facultatis Confessarij actiua, quò ad casus reseruatos, tres continet difficultates,.s.

1 *An Sacerdos habens facultatem generalem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis in Diœcesi, in qua est admissus, v. g. in Diœcesi Bergomi, possit quemlibet Episcopo Bergomensi subditum in aliena Diœcesi. exemp. gr. in Diœcesi Brixiæ absoluere à reseruatis.*

2 *Iuxtà quas leges debeat Parochus iudicare subditum suum, quem inuenit extrà Diœcęsim.*

3 *An Parochus suum absoluens subditum, falsò credens non esse talem, illum validè absoluat, casu quo ipse Parochus existimauerit absolutionem minimè valuisse.*

ARTICVLVS II.

De extensione facultatis pęnitentis passiua item circa casus reseruatos vnicam continet difficultatem, nempè.

1 *An pœnitens fultus Episcopali auctoritate eligendi Confessarium, à quo absoluatur à casibus reseruatis, possit absolui à Confessario alterius Diœcesis carente facultate circa casus reseruatos.*

ART. I.

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Sacerdos habens facultatẽ generalem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis in Diçcesi, in qua est admissus v. g. in Diçcesi Bergomi, possit quemlibet Episcopo Bergomensi subditum in aliena Diçcesi ex. gr̃a in Diçcesi Brixiæ absoluere à reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Circa difficultatem duæ sunt sententiæ.*
2 *Qui potest absoluere subditum sui Episcopi extra Diœcesim eius, potest etiam ergà illum vti auctoritate, quam habet.*
3 *Iurisdictio, quæ absquè iudicij strepitu exercetur, potest extrà Diœcesim propriam exerceri.*
4 *Potest hoc idem Confessor Regularis priuilegijs gaudens.*

RAtio difficultatis est diuersitas opinionum, vt infra constabit.

Duas circa difficultatem hanc reperio opiniones;
1 nam alij tuentur affirmantem: alij negantem defendunt. Negatiuam defendentes sunt *Syluest. verb. Confessor primo: quæsito 14. Zerola de Sacramento Pœnitentiæ in praxi cap. 16. quæsito 3. & nonnulli alij*, quos silentio inuoluit *Bonac. de Pœnit. disp. 5. q. 7. par. 2. num.* 10. Affirmatiuam verò tuentes sunt *Sotus in 4. dist. 18. art. 3. vers. Aliud verò dubium. Victoria n. 151. Suarez disp. 25. sect. 1. n. 17. Henriquez lib. 3. de Pœnit. cap. 7. nu. 1. Summa Corona nu. 52. & alij citati à Bonac. vbi supra.* & hæc opinio secunda intelligitur, modò Episcopus Bergomensis non concesserit facultatem absoluẽdi limitatam .s. cum hac clausula *in Diœcesi tantùm.* Prima opinio est probabilis: secunda verò probabilior, & communior. & si Doctores pro vtraque opinione allati difficultatem hanc sub modo, quo hìc tractatur, non tractent, cum quærant tantummodò, an Sacerdos habens facultatem generalem absoluendi in Diçcesi, in qua est admissus, possit quemlibet subditum Episcopo talis Diçcesis in aliena Diçcesi absoluere, nihil loquẽdo

de

de facultate absoluendi à reseruatis; attamen hoc nihil refert, cum teste *Florono de casib. reser. par. 1. c. 3. §. 5. nu. 1.* ex resolutione illius difficultatis pendeat resolutio istius: nam qui potest ab- 2
soluere subditum sui Episcopi extrà Diœcesim, potest etiam auctoritate, quam habet absoluendi à reseruatis, vti circa illum. Quod cum pateat satis expressè, ideò probare non est necesse, vt tradit *Baldus conf. 370. col. 2. vol. 3.*

Ratio, quæ affertur pro probabiliori, & affirmatiua opinione est, quia iurisdictio, quæ absquè strepitu iudicij exercetur, 3
potest extrà proprium territoriũ, & Diœcesim exerceri; & talis est absolutio sacramentalis, ideò poterit extrà Diœcesim, vbi est admissus erga subiectos illi Diœcesi. Idemq; & ob eandem 4
rationem asseritur de Confessore Regulari priuilegijs gaudẽte.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

Iuxta quas leges debeat Parochus iudicare subditum suum, quem inuenit extrà Diœcesim.

SVMMARIVM.

1 *Videtur pœnitens esse iudicandus iuxtà leges loci, vbi reperitur.*
2 *Parochus debet iudicare subditum iuxtà leges loci, vbi est admissus ad excipiendas confessiones.*
3 *Quandò pœnitens iudicandus sit iuxtà leges loci, vbi reperitur.*
4 *Quod asseritur de Parocho in hoc casu, asseritur etiàm de habente generalem facultatem absoluendi.*

Ratio difficultatis est, quia videtur, pœnitens esse iudicãdus iuxta leges loci, vbi existit. 1

Antè responsionem supponendum est, quòd huiusmodi difficultas vnum quęrit, & aliud præsupponit; supponit .n. Parochum absoluere posse suum subditum inuentum, vel secum ductum extrà Diœcesim, vti claret apud *Bonac. de Pœnit. disp. 5. quæst. 7. pun. 1. num. 10. Suarez disp. 25. sect. 1. n. 17. & alios plures ab ipso Bonac. citatos.*

Modò ad difficultatem respondendo, dico Parochum iuxta 2
leges Diœcesis, cui est subditus pęnitens, & pro qua ipse Parochus

chus est admissus, debere illum absoluere.

Si obijcias, pœnitentem iudicandum esse iuxtà leges loci, in quo reperitur. Respondetur, pęnitentem iudicandum esse iuxta leges loci, in quo reperitur, quandò absoluitur, & iudicatur à Confessario repræsentante Iudicem illius Diœcesis, in qua exercet actum Sacramenti Pęnitentiæ: in proposita autèm difficultate Confessarius absoluens pęnitentem in aliena Diæ-
3 cesi non repræsentat Iudicem illius Diœcesis, sed Iudicem eius Diœcesis, cuius est pęnitens, & pro qua est constitutus Iudex specialis in foro Sacramenti Pęnitentiæ; ideò secundùm leges illius iudicare debet pęnitentem. Et per hanc responsionem cōstat difficultatē ab initio obiectā nihil resolutioni obsistere.

Quod asseritur de Parocho, idem asseritur de Sacerdote
4 habente generalem facultatem absoluendi in tota Diœcesi cum delegatione casuum reseruatorum, & idem quoq; de Regulari Confessario priuilegijs gaudente, & admisso pro tota Diœcesi.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An Parochus suum absoluens subditum, falsò credens nō esse talem, illum validè absoluat, casu quo ipse Parochus existimauerit absolutionem minimè valuisse.

SVMMARIVM.

1 *Suppositis supponendis validè Parochus subditum absoluit.*
2 *Falsa credulitas non impedit absolutionem.*
3 *Necessaria ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ, quæ.*

RAtio difficultatis est, quia Parochus existimauit absolutionem à se datam nullius extitisse valoris.

Occurritur difficultati, affirmatiuè respondendo .s. quòd
1 validè ipsum absoluit duobus suppositis, nimirùm bona fide ex parte pœnitentis, & vera voluntate absoluendi ex parte Confessoris absoluentis.

Nec obstat, Confessorem credidisse absolutionem non va-
2 lere; nam hæc eius falsa credulitas non impedit, quò minùs abso-

abſolutio valeat, cum (vt ſupponitur) concurrant ex parte pęnitentis diſpoſitio neceſſaria, & ex parte Confeſſarij poteſtas Ordinis, & iuriſdictionis, & voluntas abſoluendi cum prolatione formæ; quæ ſola ſunt neceſſaria ad validitatem Sacramenti. 3
Habes conſimilem caſum *in l. ſi pater §. quoties ff. Manumiſſis vindicta*. Vbi error Domini non credentis ſeruum, quem manumiſit, ſuũ eſſe, non impedit libertatem volente Domino ſeruum manumiſſum eſſe. *Ita Megalus pri. par. inſti. pereg. c. 7. n. 24.*

ART. II. DIFFICVLTAS VNICA.

An pænitens fultus Epiſcopali auctoritate eligendi Confeſſorem, à quo abſoluatur à caſibus reſeruatis, poſſit abſolui à Confeſſore alterius Diæceſis carente facultate circa caſus reſeruatos.

SVMMARIVM.

1 *Auctoritas abſoluendi à reſeruatis debet ſuſcipi ab Ordinario, cuius officium in tali loco Confeſſor repræſentat.*
2 *Non poteſt facere Ordinarius, vt in alterius Diæceſi alitèr iudicetur, quàm præſcribitur ab Ordinario illius.*
3 *Tenetur Confeſſor iudicare ſecundum leges ſibi per ſuum Ordinarium præſcriptas.*
4 *Sufficit auctoritas, aùt ſolùm actiua in Confeſſario, aùt ſolùm paſſiua in pænitente, quando.*
5 *In ſententia Medinæ pænitens habẽs facultatem à ſuo Ordinario, abſolui poteſt extrà Diæceſim, etiàm à Confeſſario carente facultate caſuum reſeruatorum.*
6 *Sequendo ſententiam Medinæ, nulli videtur fieri præiudicium.*
7 *Diſtinctio Roſellæ ſatis notabilis.*

RAtio difficultatis eſt; quia huiuſmodi pęnitens habet facultatem à ſuo Epiſcopo, vt abſoluatur ab omnibus caſibus etiam extrà ſuam Diœceſim.

Suppoſito, quòd caſus, quibus ligatur huiuſmodi pęnitens ſint in vtraq; Dięceſi reſeruati, dico, Confeſſorem facultate circa reſeruatos ſuo Epiſcopo carentem, non poſſe talem abſoluere pęnitentem; quià, quamùis ratione dictæ conceſſionis

factæ penitenti circa Confessoris electionem, habeat facultatē illum audiendi; non tamen habet facultatem ipsum absoluēdi
1 à reseruatis, quam debet suscipere à suo Superiore .i. ab Episcopo, cuius officium in tali loco repræsentat.

Si dicas, Episcopum alterius Diœcesis, vt Diœcesis Brixiæ, posse concedere Confessoribus v.g. Diœcesis Bergomi, vt excipiant confessiones sui subditi: ergò potest etiam concedere ipsis, vt absoluāt à casibus sibi reseruatis. Respondetur, quòd vtiq; vtrumq; eis concedere potest: quia hoc spectat ad eius
2 auctoritatem, sed non potest facere, vt in alterius Diœcesi alitèr iudicetur, quàm præscribitur ab Episcopo illius Diœcesis.

Si secundò dicas, talem penitentem non esse subditum Episcopi, in cuius Diœcesi confitetur; sed illius, qui tribuit facultatem circa absolutionem casuū reseruatorum. Respondetur, quòd, quamuìs sit simplicitèr subditus illius Episcopi, qui dedit talem facultatem; tamēn secundum quid, quatenùs .s. confitetur in tali loco, & tali Confessario, est etiam subditus Episcopo illi, qui ademit Confessario subdito facultatem ab-
3 soluendi à tali, vel tali peccato. Et tenetur iste obedire suo Episcopo, & consequentèr debet obseruare eius leges .s. vt non absoluat à casibus reseruatis; & alter Episcopus non potest isti contraire, nam par in parem non habet imperiū *l. ille, à quo §. tempestiuum ff. ad Senatus Cons. Trebellianum*, & vult (vt suppono) quod leges suæ seruentur vniformitèr tàm circa subditos proprios, quàm circa illos, qui in aliquo casu secundum quid fiunt eius subditi.

Si tertiò dicas, sufficere, alterum .s. vel Confessorem, vel penitentem habere auctoritatem; in proposito autèm casu pe-
4 nitentem obtinuisse facultatem ab Episcopo suo, vt posset absolui à quolibet Confessario respectu reseruatorum. Respondetur, quòd tunc sufficit, vt Confessor, vel penitens habeat auctoritatem, quandò tàm Confessor, quàm penitens eidem Ordinario subiecti existunt; quòd secùs est, quandò Confessor Ordinario alterius Diœcesis extat subiectus.

Si

Si tandē obijcias, quòd sufficit, vt alter .s. pœnitens, vel Cōfessor habeat auctoritatē, vt patet in simili, quando Sūmus Pōtifex concedit facultatem alicui eligendi Confessorem, aut absoluēdi ab oībus casibus, alioquin frustrà daretur talis facultas pœnitēti, vel saltèm foret diminuta, quod nō videtur dicēdum: quia dum vni .s. Confessario datur auctoritas actiuè, & alteri .s. pænitenti datur consequentèr passiuè, & è contrà, dum passiuè datur pænitenti, actiuè datur Confessori. Respondetur, quòd non est similis ratio hinc, & indè, & ratio dissimilitudinis ea esse videtur; quia Episcopus in casu nostro non est superior vtriq; .s. pœnitenti, & Cōfessori; sed solū pænitenti. Summus verò Pontifex est vtriq; superior; vt de se constat; ideò conferendo auctoritatem pœnitēti passiuè, vt .s. possit absolui, consequentèr illam tribuit actiuè Confessario.

Cęterùm si pœnitens, de quo mouetur difficultas, accedat ad Confessorē pollentem facultate casuum suo Epo reseruatorū; poterit absolui, teste *Naldo ver. cas. n. 14.* asserēte hāc esse cōem opinionē, quam seqr̄ *Nauar. cōs. 21. de Pænit. & anteà Barth. Medina lib. 1. cap. 10. & alij relati per Sorbum Capucc. Compen. Priuil. in verbo Absolutio, quò ad seculares. par. 2. c. 60.*

Si dicas, Decretū Sac. Congr. sub Clem. viij. super absolutione à casibus reser. quod incipit, *Sacra Congregatio*, præcipere sub grauissimis pœnis, nè quis Cōfessariorū absoluat à casibus, quos Ordinarij locorū hactenùs reseruarūt, vel in posterùm sibi reseruabunt. Respondetur Confessorē absoluere à reseruatis ob facultatem sibi impertitam à suo Ordinario: vel respondeo cū *Naldo, vbi suprà,* Decr. Clem. viij. satisfieri per licētiā cōcessā ab Ordin. Cōfessarij, vti & nos ferimus, cōcurrēte ēt coniecturata mente eiusdem Ordinarij reseruantis ergà suos subditos.

Quinimmò in sententia *Medinæ versi. Casus, citati per Calānam in* 5
Compen. Nauar. cap. 26. n. 156. circa fin. dicendū est pœnitentē habentē facultatem à suo Ordin. vt absoluatur à reseruatis extrà Diœcesim, posse absolui à Cōfessario carēte facultate sup casus reseruatos, cōtrà assertū ab initio huiusce difficultatis; & ratio

aſſertionis deducitur á cõtrario ſenſu. Ipſe inquit, ſi ſubditus vnius Ep̄atus annodatus caſibus reſeruatis ſe pręſentet pro beneficio abſolutionis in alio Ep̄atu,vbi non ſunt reſeruati,nullo modo abſolui põt abſq; facultate particulari ſui Ordinarij: igr̃ à cõtrario sẽſu arguẽdo,cũ licẽtia poterit abſolui à Cõfeſſario alterius Ep̄atus,tametſi nõ habeat caſus reſeruatos ſui Ordin. & ſint in illo ẽt reſeruati: hoc dr̃ ad tradita *prædictorũ DD.* quorũ opinio videtur reddi probabilis ẽt per hãc rõnem,quià ſi ſecùs eſſet,ſequeretur, quòd nec cõceſsio Ep̄i ſubdito facta de eligendo Confeſſariũ ẽt in alia Dięceſi,vt abſoluatur tàm à reſeruatis,quàm ab alijs, fruſtra daretur, quod vidr̃ eſſe abſurdum. *ità Baptiſta Antonuccius Eugubinus in Catechiſ. ad cõfeſsiones lib.4.c.21.*

Nec hãc ſequẽdo opinionẽ video,cui fiat præiuditiũ,nõ Ep̄o alienæ Dięceſis,cũ ipſe ſuo cõceſſerit ſubdito facultatẽ eligẽdi Cõfeſſorẽ tàm ſuæ,quàm alienæ Dięceſis, à quo ab oĩbus ſibi reſeruatis abſoluatur: nec Ep̄o loci vbi excipitur cõfeſsio dicti
6 pęnitẽtis; qa abſolutio nõ impertitur proprio ſubdito. Idcircò quod deducitur ex doctrina prędict. DD. nõ videtur oĩnò reſpuendũ. Et cũ Ordinarijs locorũ nõ noceat, de facili cõcedere debẽt,ne eorũ ſubiecti in tali dubio angantur,premãturuè ſcrupulis f. rè ſemper dubitãtes de eorũ mẽte., ꝙ.n. tibi nõ noeet, & alteri prodeſt,facilè eſt cõcedẽdũ, *ad text. in l.ſi tibi C.de ſcruit.*

Immò deberet Ep̄is eſſe gratũ,cũ admiſsi ab ipſis ad munus excipiendarũ cõfeſsionũ, habeantur digni,quibus cõmittãtur grauiora onera,velut ẽt Imperator ille magnus Theodoſius nomine,gratũ habuit à ſe delectũ Iudicem eligi ad officium Ep̄ale. Doctrina hęc ſatis cõſtat *apud Roſellam verb. Delegare n.13.* quæ in hæc verba proloquitur, reſpondens cũ diſtinctione huic emer-
7 genti dubio, quòd poteſt Ep̄us delegare ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem voluntariam; ſed non poteſt eos compellere ad ſuſcipiendum eius commiſsionem,cum eis nihil pręcipere poſſit; ſed non poteſt ea delegare, quæ pertinent ad iuriſdictionẽ contentioſam,quæ non habent locum, ut fiant in alieno Epiſcopatu.

DI-

DISTINCTIO VNDECIMA.

De Priuilegijs circa reseruationem casuum, tùm Confessarijs, tùm pęnitentibus concessis.

QVia distinctio hæc respicit tùm priuilegia Confessarij eius iurisdictionem spectantia, tùm amissionem priuilegiorum; tùm priuilegiatorum dolositatem; idcircò huiusmodi distinctio in tres secatur articulos. Primus est de priuilegijs Confessariorum eorum iurisdictionē spectantibus. Secundus erit de priuilegiorum amissione. Tertius verò de priuilegiatorum dolositate.

ARTICVLVS I.

De priuilegijs Confessariorum, eorum iurisdictionem spectantibus tres continet difficultates, nimirùm.

1 *An valida sit Confessio facta Sacerdoti ignaro concessionis sibi ab Ep̄o factæ excipiendi Confessiones, absoluendiq́; à reseruatis.*

2 *An Confessarius, cui ab Episcopo concessi sunt casus tabellæ, absoluat validè ante habitā notitiam reseruationis dictæ facultatis, vel mortis, vel amotionis Episcopi.*

3 *An valida sit absolutio à peccatis reseruatis, & ab excommunicatione virtute Indulgentiarum reseruatarum, si reuocatio inuincibiliter ignorabatur.*

ARTICVLVS II.

De priuilegiorum amissione duas habet difficultates,

.s.

1 *An priuilegium Confessarij concessum ab Episcopo, seù Vicario Generali absoluendi à casibus reseruatis amittatur per renūciationem factam per dictum Confessarium.*

2 *An priuilegium per Episcopum Confessario concessum absoluendi à reseruatis amittatur per non vsum.*

AR.

ARTICVLVS III.

De priuilegiatorum dolositate duas continet difficultates, vz.

1 *An valeat absolutio à reseruatis, quam quis obtinet à Pœnitentiario tacendo dolosè .s. vt facilius illam obtineat, se illam antea petijsse ab alio Pœnitentiario, sed illam minimè obtinuisse.*

2 *An à casibus reseruatis absolui possit ille, qui occasione gratiæ sibi factæ, vt possit absolui, facilius in illos se præcipitat.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An valida sit Confessio facta Sacerdoti ignaro concessionis sibi ab Episcopo factæ excipiendi Confessiones, absoluendi à reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Pro responsione tria sunt supponenda.*
2 *Valida est Confessio facta Sacerdoti ignaro concessionis absoluendi à reseruatis sibi factæ.*
3 *Priuilegium acceptatum validum est.*
4 *Qui per alium acceptat priuilegium, per seipsum acceptare videtur.*
5 *Multa prohibentur, quæ facta tenent.*

RAtio difficultatis est; quia Sacerdos prædictus nescit se habere facultatē, quæ omninò necessariò requiritur, tàm pro audiendis confessionibus, quàm pro absoluendo à reseruatis.

Ante responsionem supponitur in primis, Sacerdotem istum
1 quæsiuisse per nuntiū, seù procuratorem talem facultatem, & illam iam obtinuisse, sed tamen de tali concessione sibi facta ignarū esse. Supponitur deinde talem facultatem solere concedi, maximè cum petitur pro vna vice tantùm, & petentē cognosci ab Episcopo scientia, & bona conscientia præditum. Supponitur postremò talem Sacerdotem habere facultatem ab Episcopo sub ratihabitione de præsenti.

Modò deueniendum est ad solutionem difficultatis, quæ est affirma-

affirmatiua, nimirùm talem Confessionem, & absolutionem 2
validam esse; ratio est, quia valida sunt gesta, quæ priuilegiarius facit (postquam per nuncium, vel procuratorem acceptauit priuilegium, etiam si priuilegiarius priuilegij concessionem nondùm cognouerit) nam priuilegium acceptatum validum est. traduntq; DD. teste *Nald. verb. priuilegium n.7.* illud valere nedũ à die scientiæ, sed etiam à die concessionis, quãdo illud obtinetur ad petitionem, & instantiam eiusdem priuilegiati, seu ipsius procuratoris: quod secùs est, si concedatur ab Episcopo motu proprio, vel ad instantiam alicuius non missi à Sacerdote, ita docet *Regin. lib. 1. num. 104.*

Si dicas, Confessorem istum adhuc non acceptasse conces- 3
sionem, cum illã ignoret sibi factam fuisse. Respondetur, ꝙ quamuis ipse per se illam non acceptauerit; tamen illam acceptauit per nuncium, seù procuratorem, quem ipse pro gratia misit ad Episcopum, & qui per alium acceptat, per se ipsum acceptare videtur, cum nuncius, siuè procurator repræsentet per- 4
sonam mittentis. Si vlteriùs vrgeas, dicens possibile fore, vt Sacerdos iste peccet tali vtens concessione antè habitam ipsius scientiam; nàm cùm ignoret gratiam fuisse factam, exponit se periculo faciendi contrà legem, ac reddendi absolutionem inualidam: admitto quidem possibile esse, vt peccet, quinimmò ob rationem prædictam censeo de facto ipsum peccare, sed per hoc non sequitur confessionem, atque absolutionem istam 5
fuisse inualidam: multa .n. non licent, quæ facta tenent. Verũ nos supponimus, quòd iam verè habeatur gratia; ideò resolutio fundatur super hoc, quia talis Confessor de facto, quandò absoluit, habet facultatem absoluendi ab illa: in praxi tamèn cauendum est à tali temeritate; maximè quia DD. in conclusione inter se non conueniunt, vt obseruat *Nal. loco citato.*

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Confessarius, cui ab Episcopo concessi sunt casus tabellæ, absoluat validè antè habitam notitiam reuocationis dictæ facultatis, vel mortis concedentis, vel amotionis Episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Casus ab homine (facta reuocatione) videntur protinùs reuocari.*
2 *Confessor validè absoluit antè habitam reuocationis notitiam.*
3 *Non est præsumendum Superiorem velle reuocare, antequàm reuocatio innotescat.*
4 *Hìc non agitur de iurisdictione principali, sed de accessoria .s. de prorogatione eius.*
5 *Quandò valida sit absolutio sacramentalis data ab excommunicato denunciato, aùt publico Clerici percussore.*
6 *Hoc idem procedit in alijs duobus casibus.*
7 *Non videtur Summus Pontifex velle reuocare facultatem antè reuocationis notitiam.*

1 Difficultatis ratio est; quià casus concessi (facta reuocatione, vel sequuta morte, vel amotione ab officio ipsius concedentis, non ampliùs concessi videntur.

Difficultati respondetur affirmatiuè, nempè quod Cõfessor
2 validè absoluit antè habitam notitiam reuocationis, siuè mortis, aùt amotionis ab officio dicti concedentis. Ratio est, tùm quià priuilegij reuocatio suum non operatur effectum, antequã de illo certior fiat ille, cui concessum fuit, vt testatur *Eman. Sà ver. gratia. num.* 1. *Reginal. lib.* 1. *nu.* 105. qui addit requiri, vt reuocatio intimetur per nuncium ad id destinatum illi, cui concessa fuerat iurisdictio. tùm etiàm quià quotiès non potest Superior licitè, aùt validè reuocare priuilegium, nisi reuocationem curet sciri ab his, quibus priuilegium concessum fuerat, non est præsumendum velle reuocare, antequàm reuocatio ipsis innotescat; alioquin aùt nihil ageret, aùt saltèm peccaret, quod non est præsumendum de superioribus; nullus .n. præsumitur

ſumitur ſuæ ſalutis immemor. ità *Sotus de iuſtitia, & iure, quæſ. 1. art. 4. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 22. q. 7. Bonac. de leg. diſp. 1. q. 3. pun. 8. §. 3. prop. 3. nu. 2.* tùm etiàm, quià hìc non agitur de iuriſdictione principali, ſed de acceſſoria .i. de eius prorogatione, quæ non prohibetur accreſcere ignoranti, vt apertè probatur *in l. 2. §. 1. ff. de Iudicijs*, vbi ignorans validè exercet iuriſdictionē prorogatam. ità *Naldus verb. caſus reſer. nu. 13.* Patet itaq; Confeſſarium validè abſoluere antè habitam prædictam notitiam. Nec obſtat, quod obijcitur ratione ab initio propoſita; quià procedit de illo, qui iam nouerat prędicta, & poſt ſcientiam adhuc voluit abſoluere. 4

Addit ad hæc *Homob. de exam. Eccleſ. tract. 5. q. 17.* validam eſſe ſacramentalem abſolutionem datam ab excommunicato denunciato, vel percuſſore Clerici notorio, quandò impedimētū ipſius communitèr ignoratur. Idem dicit de approbato ad tempus, qui vltrà illud confeſſiones excepit, ſi aderat cōmunis error. Idem quoque aſſerit de illo, qui ipſo facto ab auditione confeſſionis priuatus eſt, ſi talis priuatio eſt occulta. 5 6

Si obijcias, reuocationem factam per legem ſortiri ſtatìm ſuum effectum. Reſpondetur, hoc procedere, quò ad validitatem contractuum poſt reuocationem legis celebratorum cōtrà illud, quod præſcribitur à lege reuocante, quamùis in ipſis nulla interceſſerit malitia, aùt ſcientia; quòd ſecùs eſt in prædictis tribus caſibus.

Verùm dignum eſt obſeruatione, quod habet *Megalus pri. par. inſtit. peregr. cap. 9. nu. 23.* quòd ſi concedens, ſeù delegans caſus eſſet Summus Pontifex, ſecùs eſſet dicēdum: quià ſi ipſe haberet animum ità reuocandi, vt reuocatio ſtatìm haberet effectum, quamùis nihil de hoc ſciret delegatus; attamèn ſi interìm ille abſolueret, nulla eſſet abſolutio: nàm iuriſdictio delegata à ſola voluntate delegantis dependet; & ideò delegandi voluntate ſublata, iuriſdictio ipſa ſtatìm reuocata cenſetur, *l. ſi pater. verſ. ſin autèm ff. de Manumiſſis vindicta*, & ſi delegatus interìm abſolueret, nullus ſuppleret; quod non contingit

in delegato per Episcopũ, quià interìm, dùm delegatus ignorat reuocationem concessæ facultatis, Summus Pontifex, & Ecclesia vniuersalis supplent.

7 Non videtur tamèn suspicandum esse Summum Pontificem velle reuocare facultatem ante notitiam reuocationis.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An valida sit absolutio à peccatis reseruatis, & ab excommunicatione virtute Indulgentiarum reuocatarum, si reuocatio inuincibilitèr ignorabatur.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia reuocata nullam videtur habere vim.*
2 *Veritas est, quòd absolutio virtute Indulgentiæ reuocatæ inuincibilitèr ignoratæ valida est.*
3 *Suarez existimat validam esse absolutionem illius, qui bona fide confessus est in virtute indulti reuocati.*

1 Difficultatis ratio est; quià Indulgentia, cum fuerit reuocata, videtur deincèps nullam habere vim; nam nõ entis nullius est effectus.

Inclinant Doctores communitèr in partem affirmatiuam, teste *Suarez loco infra citando*, quòd .s. talis absolutio sit valida; & ratio est, tùm quià intentio Summi Pontificis præsumenda est prudens, vt reuocatio, non noceat, priusquàm de illa constet, alioquìn facerent multi fideles opera requisita ad Indulgentiam, qui absq; culpa spe illius defraudarentur, quod non est credibile esse de mente Summi Pontificis; tùm etiam quia sicut indulgentia amplè interpretanda est, quoad voluntatem concedentis; ita è contrario, reuocatio restringenda est, vt obseruat *Suarez ex mente quorũdam Doctorum loco infra citando*; tùm etiam quia sicut absoluens à casibus post mortem reseruantis, sed ante habitam illius notitiam, videtur validè absoluere, vt
2 notat *Naldus verb. cas. reser. num. 13.* ita videtur valida esse absolutio à peccatis reseruatis, & ab excommunicatione virtute

Indul-

Indulgẽtiarum reuocatarum, si reseruatio inuincibilitèr ignoretur. Hinc *Suarez tom.4. disp.57. sect.2. modo 2. num.9.* existimat 3
validam esse absolutionem illius, qui bona fide confessus est peccata reseruata in virtute indulti concessi in ordine ad consequendam Indulgentiam, cuius reuocationem inuincibilitèr ignorat; esseq; absolutũ nedùm à censuris, sed etiam ab onere comparendi.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An priuilegiũ Confessori concessum ab Episcopo, seù Vicario Generali absoluendi à casibus reseruatis, amittatur per renunciationem factam per dictum Confessarium.

SVMMARIVM.

1 *Quando amittatur priuilegium.*
2 *Acceptato per concedentem priuilegio, non viget amplius.*
3 *An si priuilegium non fuit acceptatum, illo adhuc priuilegiarius vti possit.*
4 *Duplex est priuilegium.*

Ratio difficultatis est; quia priuilegium amittitur per voluntariam priuilegij renunciationem factam à priuilegiario, & acceptatam à concedente. Ita cõmuniter DD. patet *Ex cap. Si de terra, & cap. Accedentibus, de Priuilegijs.* 1

Ad difficultatem respõdetur cũ distinctione, vel renunciatio fuit facta à Confessario, & simul acceptata à concedente: vel fuit tantùm per Confessarium facta, sed per concedentem minimè acceptata. Si priuilegium Confessori concessum ab Epo, aut Vicario Generali absoluendi à reseruatis fuit renunciatum à Confessario, & acceptatum fuit à concedente; per talem renunciationem acceptatam amittitur: nàm priuilegium habet 2
vim à voluntate concedentis; cũ ergo Superior acceptauerit renunciationem, priuilegium non viget ampliùs, & priuile-

giariùs mutata voluntate non potest illo vti. Si verò renun-
3 ciatio fuit facta à Confessario, sed non fuit à cōcedente accepta-
ptata, potest dictus Confessarius priuilegiarius tali vti priui-
legio absq; vllo scrupulo; quia priuilegiū nō amittitur per solā
voluntatē renunciantis. Vide *Bonac. de legibus disp. 1. q. 3. pun. 8.
§. 4. prop. vnica num. 3.* Nam priuilegium vim habet à voluntate
concedentis; idcircò si Superior non reuocet, vel renuncia-
tionem non acceptet, priuilegium adhuc viget, & priuilegia-
rius potest mutata voluntate illo vti. Nec obstat ratio difficul-
tatis, pensata prædicta distinctione.

Verùm, cum vertatur in dubium, an omne priuilegium pos-
4 sit renunciari, obseruandum est, duplex esse priuilegium,
vnum, quod habet tractum successiuum consistens in potentia
faciendi, vel omittendi aliquid in futurum, qualis est facul-
tas audiendi confessiones, absoluendi à reseruatis, &c. Alterū,
quod habet effectum momentaneum .s. quod operatur statim
atq; obtentum est, vt est dispensatio in impedimento matri-
monij, in irregularitate, &c.

Priuilegium primi generis renunciari potest, non verò se-
cundum: nam qui dispensationem obtinuit in impedimento,
1 exempli gratia, consanguinitatis, non potest renunciare di-
spensationi; itaut per renunciationem dispensationis fiat in-
habilis ad contrahendum: non enim potest se inhabilem ef-
ficere, cum inhabilitas pendeat à Superiore, qui non potest
priorem inhabilitatem inducere, quæ sublata fuit, sed nouam.
Ita Bonac. loco citato. Constat itaquè nihil valere priuilegium
absoluendi à reseruatis, quod à priuilegiario fuit renunciatū,
& à concedente fuit acceptatum.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An priuilegium per Episcopum Confessori concessum absoluendi à reseruatis amittatur per non usum.

SVMMARIVM.

1 *Duplex priuilegium, nimirùm affirmatiuum, & negatiuum.*
2 *Potestas absoluendi à reseruatis est priuilegium affirmatiuum.*
3 *Priuilegium affirmatiuum est duplex.*
4 *Priuilegium absoluendi à reseruatis non amittitur per non vsum.*

RAtio difficultatis est, quia priuilegium interdùm amittitur per non usum, & interdùm non, ut uidere est apud *Bonac. de legib. disp. 3. q. 3. pun. 8. §. 5. vnica prop. num. 3.*

Ante responsionem obseruandum est in primis, duplex esse priuilegium, nempè affirmatiuum, & negatiuum: affirmatiuũ est, quo conceditur facultas aliquid faciendi, ut in proposito potestas absoluendi à reseruatis. Alterum uerò negatiuum, & est, quo conceditur facultas non faciendi aliquid, ut non soluendi tributa. Obseruandum est insupèr priuilegium affirmatiuum adhùc distingui; nam aliud cedit in grauamen alterius, ut exigendi decimam: aliud uerò minimè, ut in proposito facultas absoluendi à reseruatis. Nos loquimur hìc de priuilegio affirmatiuo non inducente grauamen. His dictis. 1 2 3

Respondetur ad difficultatem negatiuè .s. quòd priuilegiũ Confessori concessum absoluendi à reseruatis, non amittitur per non usum, etiam si longum tempus intercedat, modò priuilegium concessum fuerit absque temporis determinatione; ratio est, tùm quià nullo iure probatur huiusmodi priuilegium per non usum amitti; tùm quià, cum huiusmodi priuilegium non respiciat, uel grauet alios, non est dicendum amitti per non usum. *Vide Bonac. loco citato.* 4

ART. III.

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An valeat absolutio à reseruatis, quam quis obtinet à Pęnitentiario, tacendo dolosè .s. vt faciliùs illam obtineat, se illam anteà petijsse ab alio Pęnitentiario, sed illam minimè obtinuisse.

SVMMARIVM.

1 *Tria sunt requisita ad validam absolutionem.*
2 *Valida est absolutio obtenta ab vno, quam alter denegauit.*
3 *Dolus versatur aùt circà causam finalem, aùt circà impulsiuam.*
4 *Quid vterq; dolus.*
5 *Valet absolutio obtenta à Pœnitentiario, quamùis prius illam denegauerit.*

Ratio difficultatis est; quià tacetur aliquid, quo cognito Pęnitentiarius fortasse illum non absolueret, vel saltèm maiori cum difficultate.

Respondetur ad difficultatem affirmatiuè, nempè talem absolutionem validam esse: ratio est, quia adsunt omnia requisita ad validam absolutionem. Requisita autem sunt hæc tria,
1 primum est causa iusta. Alterum est voluntas, seù intentio absoluendi. Tertium verò est potestas ad absoluendum. Primũ adest .s. causa, quę iusta iudicatur ab vno Pęnitentiario, quãuis fortasse ab alio Pęnitentiario non fuerit sufficiens iudicata, & ob id absolutionem denegauerit. Secundum adest .s. intentio absoluendi, vt suppono. Tertium quoq; adest .s. potestas su-
2 per casus reseruatos. Concedendum igitùr validam esse absolutionem obtentàm ab vno Pœnitentiario, quam alter anteà denegauerat, licet prędecentis denegationis nulla mentio fiat. Videte, quæ habet *Bonac. in simili de dispensatione. disp. 1. q. 2. pun. 7. prop. vnica num. 5.*

Pro maiori autèm intelligentia notandum est, taciturnitatẽ interdùm versari circà causam finalem, & interdùm solũmodò circa causam impulsiuam: item dolum similiter uersari aut
3 circà causam finalem, aùt tantùm circa impulsiuam: taci-

turnitas

turnitas circa causam finalem est illa, quæ si expressa fuisset, non fuisset facta gratia; taciturnitas verò circa causam impulsiuam est illa, quæ si expressa fuisset, adhùc etiam data (in proposito) fuisset absolutio, sed nō ita facilitèr: dolus similitèr circà causā finalē est ille, qui si expressus fuisset, nō fuisset 4
impensa absolutio: dolus verò circa causam impulsiuam est ille, qui si fuisset expressus, adhùc tamèn impensa fuisset absolutio. Vide *Bonac. in simili de disp. vbi supra pun. 6. nu. 4. & de Contractibus disp. 3. q. 1. pun: 4. n. 1.* vbi refert quamplures DD. hanc afferentes doctrinam. Nos supponimus in pęnitente prædicto non adesse taciturnitatem, nec dolum versantem circa causam finalem, sed solummodò circa impulsiuam.

Similitèr obseruandum est, validam esse absolutionem à reseruatis obtentam ab Episcopo, quam ipsius Vicarius Generalis anteà denegauerat, licèt pęnitens dolosè .s. vt faciliùs illā impetret ab Episcopo, nullam faciat mentionem absolutionis à Vicario Generali antea sibi denegatæ.

Sequitur secundò, validam esse absolutionem à Pęnitētiario 5
obtentam, quam Vicarius Generalis, vel Episcopus negauit pęnitenti, vt ex difficultate obtinendi absolutionem, peccati grauitatem euidentiùs intelligeret, ēt si nullam fecerit mentionē denegationis absolutionis ab Episcopo, vel eius Vicario Gñali sibi factæ; ratio est, quia adsunt omnia requisita essētialitèr ad validitatē absolutionis à reseruatis, ut supponitur.

Tertiò sequitur, ualidam quoque esse absolutionem reseruatorum, quam pęnitens à Pęnitentiario obtinuit, etiam si non exprimat se illam ab ipsomet Pęnitentiario aliàs petijsse, & ab ipso minimè obtinuisse, & huius denegationis ipse Pęnitentiarius non recordetur. Ratio est, quià adsunt necessaria essentialitèr ad impertiendam absolutionem, ut suppono, & credere potest pęnitens uelle modò Pænitentiarium rigorem, & seueritatem priùs ergà se adhibitam in deneganda absolutione mitigare. ita *Sanchez lib. 8. d. 22. n. 22.* cui adheret *Salas de legibus disp. 10 sect. 15. Suarez lib. 6. de legib. & aly apud Bonac. vbi supra in simili de dispensat.*

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An à casibus reseruatis absolui possit ille, qui occasione gratiæ sibi factæ, vt possit absolui, faciliùs in illos se præcipitat.

SVMMARIVM.

1 *Qui abutitur priuilegio, illo priuari meretur.*
2 *Priuilegio abutens non dicitur de facto priuari.*
3 *Minus peccat, qui patrando delicto, cogitat de emendatione.*
4 *Non dantur priuilegia ad fouenda peccata.*
5 *Cui suffragetur ingressus in aliquam Societatem pro beneficio absolutionis à reseruatis.*

DIfficultatis ratio est, quià priuilegiarius ob priuilegij abu-
1 sum priuilegio priuari debet, constat *ex cap. Vbi ista dist.* 74. vbi dicitur, priuilegium amittere meretur, qui concessa sibi abutitur potestate, *Cap. Vt priuilegia, de Priuilegijs, & cap. Priuilegiũ* 11. *q.* 3. qui autem peccat spe, uel occasione accepta à priuilegio, abutitur illo, ut patet ex modis abutendi priuilegio relatis per *Bonac. de leg. disp.* 1. *q.* 3. *pun.* 8. §. 7. *prop.* 2. *num.* 4.

Ad difficultatem respondetur, talem abutentem gratia sibi concessa dignum esse quidèm, vt gratia priuetur; attamèn de facto non amittere illam ob illius abusum; ratio ea esse vide-
2 tur, tùm quià priuilegio abutens non dicitur de facto priuari, sed solum priuationem mereri; tùm quià pęnæ sunt molliẽdæ, & non asperandæ, *l. Interpretatione ff. de Pœnis*, tùm etiàm, quià ita communitèr Doctores sentiunt, ut uidere est apud *Viualdum de confessione c.* 42. minusque peccat ille, qui delictum commit-
3 tendo, cogitat de confessione facienda, quàm ille, qui à tali cogitatione abstrahit animum, ut notant communitèr DD.

Nec officit resolutioni ratio difficultatis, ut constat ex rationibus modò suprà allatis. Verùm obseruatione dignum
4 est, quod habet *Corona de conditionibus, quæ sacramentalem Confessionẽ circunstant, nu.* 24. *dub.* 6. nimirùm talia priuilegia non dari ad fouenda peccata, sed, ut postquam quis ex fragilitate in errorẽ ceciderit, faciliori modo sanari, ac omninò resurgere ualeat. Hæc

Hæc de illo, cui factũ eſt priuilegiũ abſq; hoc, ꝙ illud petierit.

Sed quid dicemus de illo, cui non eſt factum priuilegium tale, ſed illud petit, vt à reſeruatis abſolui poſſit, & ob hanc cauſam aliquam ingreditur Societatem, an (inquam) ipſi ſuffragetur? Reſpondet *Corona, vbi ſupra,* cum tali diſtinctione, ſi talis Societatem ingreditur ſolummodò hoc fine ductus, vt per Confeſſarium abſolui poſſit, cum nimis verecundetur Superiorem adire, itaut ſi verecundiæ ligamine non annodare- 5
tur nullo pacto Societatem illam ingrederetur, nec in illa intentionem habet, exiſtendi, nec obſeruandi ſeruanda ex præſcripto Societatis; iſti priuilegium minimè ſuffragatur; nam Eccleſia virtutes, non vitia fouere intendit.

Cæterùm ſi occaſione hac Societatem ingrederetur cum intentione perſeuerandi in Societate, ac obſeruandi, quæ in ea ordinantur, priuilegio gauderet, quò ad reſeruationem tàm præteritorum, quàm futurorum iuxta tamen limites priuilegij; quia occaſio illa eſt ſolùm cauſa impulſiua, non principalis.

Idem concluditur à *Corona, vbi ſupra,* de illis, qui ſuam dignoſcentes fragilitatem ſimilia procurant priuilegia, vt ſi interdùm, quæ eſt humana fragilitas, in aliquod peccatum Superioribus reſeruatum ceciderint, tali priuilegio vti valeant.

Verùm attendant Confeſſarij, nùm priuilegia Societatibus, ſeù Scholis conceſſa ſint in viridi obſeruantia, ne in alienam meſſem mittant falcem, ac abſolutionem inualidam reddant.

DISTINCTIO DVODECIMA.

De Pęnitentiariorum, & delegatorum facultate circa reseruatos casus.

Vm distinctio hæc respiciat tùm Pęnitentiarios propriè dictos habẽtes Prębendam in Cathedrali, vel simplicitèr admissi cum auctoritate omnium casuum, tùm Pœnitentiarios impropriè dictos, habentes .s. facultatem absoluendi ab omnibus peccatis reseruatis ad beneplacitum Ordinarij; ideò meritò huiusmodi distinctio diuiditur in tres articulos: quorum primus erit de Pęnitentiarijs propriè dictis: alter erit de Pęnitẽtiarijs impropriè: tertius deniq; de sigillo Sacramenti Pœnitentiæ à Pęnitentiarijs, & alijs Confessoribus seruando.

ARTICVLVS I.

De Pęnitentiarijs propriè dictis duas continet difficultates, scilicèt.

1 *An Pœnitentiarius facultatem sibi concessam delegare possit.*
2 *An Pœnitentiario, qui nollet absoluere, nisi à casibus reseruatis, possit hoc permitti.*

ARTICVLVS II.

De Pęnitentiarijs impropriè dictis itidem duas continet difficultates, vz.

1 *An Confessarij ad beneplacitũ Ordinarij habentes auctoritatẽ absoluendi à peccatis reseruatis, possint in aliquo casu à solis reseruatis absoluere.*
2 *An Delegatus ad absoluendum aliquem pro vna vice tantùm possit iterũ eum absoluere, dato quòd prima vice inutilitèr ipsum absoluerit ob aliquod mortale retentum absq; iusta causa v. g. ex sola verecundia.*

ARTICVLVS III.

De sigillo Sacramenti Pęnitentiæ à Pęnitẽtiarijs, & alijs Confessoribus seruando duas habet difficultates, .s.

1 *An Pœnitentiarius, vel alius Confessarius dicens se aliquem minimè absoluisse absq; additione, siuè à peccato reseruato, siuè non, sit sigilli Confessionis reuelator.*

2 *An Superior, ad quem pœnitens accedit, vt ab eo auctoritatem passiuam absoluendi à peccato reseruato accipiat, sigillo Sacramenti Pœnitentiæ ligetur.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Pęnitentiarius facultatem sibi concessam delegare possit.

SVMMARIVM.

1 *In quo sensu loquitur Auctor de Pœnitentiario.*
2 *Pœnitentiarij subdelegare possunt, non simplicitèr, vt Ordinarij, sed secundum quid.*
3 *Finis, ob quem assumuntur in partem sollicitudinis, quis sit.*
4 *In sententia Capcau. subdelegant tantùm Pœnitentiarij Præbendam in Cathedrali habentes.*
5 *Consulenda est consuetudo rationabilis, & præscripta.*
6 *Constitui debent Pœnitentiarij etiam per Diœcesim.*
7 *Ex defectu Constitutionis Pœnitentiariorum non modica sequuntur inconuenientia.*
8 *Pœnitentiarij apud Regulares pro Regularibus non subdelegant.*

RAtio difficultatis est, quia Iudex delegatus delegandi potestatem non habet *l. More ff. de Iurisdict. omn. iud.* Ante responsionem tria præmittenda sunt, quorum primum est difficultatem hanc non moueri de Pęnitentiario, cui per Ordinarium specialitèr facultas subdelegandi concessa fuit; id .n. difficultatem non habet: nam si Ordinarius per se delegare potest: ergò & per aliũ, iuxta regulã illam, quæ per nos agere possumus, & per alios agere volumus *l. 1. ff. de Procur.* sed mouetur de Pœnitentiario, cui per Ordinarium concessa

est generalis facultas circa pœnitẽtes, quæ concedi solet, nihil aliud addendo.

Secundum est, difficultatem non fieri de Pęnitentiario delegato ad casum, vel casus particulares; nam de tali intelligitur regula illa .s. delegatus non potest delegare; sed fit de illo Pęnitentiario, qui ad vniuersitatem casuum delegatus est.

Tertium est, quòd non mouetur difficultas, si delegatus potest subdelegare insimul totam facultatem, quam ei concessit Ordinarius, sed si in aliquo casu particulari poterit, v.g. dum in facto consulitur; non (inquam) mouetur difficultas, si po-
1 test Pęnitentiarius totam facultatem sibi delegatam subdelegare, quia hoc constat non posse fieri, nisi Pænitentiarius super hoc habeat mandatum.

Modò ad rem nostram deueniendo, respondent *infra citãdi* DD. difficultati affirmatiuè; rationesq; eorum sunt; tùm quia delegatus ad vniuersitatem causarum in foro conscientiæ est
2 quasi Ordinarius, vt dicit *Gloss. in cap. Cum causã in verb. Delegatus de Appellat.* quam cõmunitèr receptam testatur *Abbas ibi*; tùm ne Pœnitentiarij frustra constituti videantur, cùm non desint
3 Confessarij, ad quos pænitentes accedant. Hinc Ordinarij ad hoc se assumere tales Pænitentiarios declarant .s. vt in casibus, censuris, votis, iuramentis, dispensationibus, & alijs forum conscientiæ concernentibus, illis reseruatis, sibi deseruiant; & vt in dubijs, quæ circa confessiones occurrunt, inferiores Sacramenti Pænitentiæ ministri eos consulant. Possunt itaq; Pœnitentiarij non solùm à casibus reseruatis absoluere, & in votis, irregularitatibus, & alijs ad Episcopum spectãtibus dispensare, sed etiam in casu particulari, dùm in facto consulũtur, propriam facultatem alijs subdelegare ex illa regula, quòd delegatus à Prĩcipe potest alteri subdelegare, *cap. fin. de Off. deleg. cap. fin. de Off. iud. Ord.* vbi Glossa palàm fatetur illos, qui ordinario iure, vel delegato á Principe absoluere valent, posse ẽt suas committere vices, cum viderint expedire, vt obseruat *Homob. de cas. reser. par. 1. c. 5. vbi de Pænitentiariorum facultate. Vgol.*
de

de offic. & potest. Episcopi par. 2. cap. 36. §. 7. Nauar. consl. 22. de Pœnit. & alij quamplures apud Homob. vbi supra, & apud Peirinum de priuileg. Minimorum super Constit. x. Vrbani viij. nu. 14.

Hìc tamen obseruandum est, quòd *Capeauilla de casib. reseruat. cap. 3. difficultate secunda,* loquendo de Pœnitentiarijs in Cathedralibus, difficultatem hanc tractat, illamq; resoluit, distinguẽdo de duplici specie Pœnitentiariorum .s. habentium Prębendam, & non habentium, vultq; quòd illi, qui Præbendam habent, possint suam subdelegare facultatem, eo .s. modo, quo supra retulimus, quod negat de alijs Præbenda carentibus; idemq; videtur sentire *Bariola in aphor. verb. Pœnitentiarij,* quorũ opinio est satis probabilis. *Homob. verò, vbi suprà,* sentit idem tàm de illis, qui habent Præbendam, quàm de alijs illa carentibus, dummodò ad vniuersitatem causarum in foro conscientiæ sint electi. Qui habent Præbendam annexam Pęnitentiariæ, dicuntur quasi Ordinarij: alij verò dicuntur Delegati. 4

Mihi videtur attendenda esse consuetudo locorum, quæ si est rationabilis, & præscripta sequenda est, quia tollit legem *§. sine scripto, Instit. de iu. naturali gen. & ciuili, cum similibus*, quæ si non est insimul rationabilis, & præscripta, minimè tollit legẽ, nec eidem præiudicare potest, *c. Clerici, de Iudi. c. Consuetudinis, distin.* 11. Porrò si quæratur in generali, quomodo consuetudo potest esse rationabilis, cum interdùm sit contra ius, quod similiter est rationabile. 5

Respondetur, quòd, quando consuetudo ob aliquem bonũ finem instituitur, dicitur esse rationabilis; licet sit contra ius, quòd similiter est rationabile; quia illa vno respectu rationabilis est; istud verò aliò respectu. Ius statuit, exempli grã, quòd Episcopus tractet negotia cum consil. Capituli, *Cap. Nouit, & Cap. Quãto, de His, quæ fiũt à Prælat.* & ratio est, qa firmiùs est consilium plurimorum: nã vbi consilia multa, ibi salus multa. Tamèn consuetudo potest introducere contrarium, *Cap. Nõ est, de Consuet. lib. 6.* quæ similiter rationabilis erit, vt faciliùs .s. expediantur negotia.

Insupèr

Insuper notandum est, quòd ex Decreto Sacræ Congrega-
6 tionis Card. nomine Clem. viij. edito, ab Ordinarijs Pęnitentiarios constitui par est per totam Diœcesim, ac præsertim in illis locis, qui à Ciuitate, & à Cathedrali Sede longiùs remoti sūt, quibus si facultas cōcedatur, nō solùm à casibus reseruatis absoluere licet, sed etiàm eādem facultatem alijs Cōfessarijs, si opus sit, etiā viua voce impertire licet, eo modo, quo supra: nam iudices tam Ordinarij, quā Delegati ad vniuersitatē causarū, quales Pęnitentiarij esse solent, possunt facultatem, quā habēt, alijs impertire ad mētē pdict. DD. Quod quidem præter vniuersalis Ecclesiæ vsum hac confirmatur ratione, quòd si
7 hoc fieri nō posset, in magnū Ecclesię detrimentū cederet: quia iudices tàm Ordinarij, quàm Delegati multis occupationibus tū publicis, tū priuatis detineri solent, itaut nequeant omniū ad se confluentium audiendis confessionibus vacare. Insupèr multi non audent ad illos accedere, & consequentèr si non possent alijs inferioribus Confessoribus facultatem absoluendi à reseruatis subdelegare, innumeri sine Confessione in statu damnationis ex hac vita decederent. *Ita Homob. vbi supra* cui satis credendum est, cum à multis annis experientia Pęnitentiarię didicerit, quàm necessaria esset talis facultas: iuxta illud, vnicuiq; experto in sua scientia credendum est. Adhibenda est fides peritis in arte. *Haloandrus in Flor. leg. l. A.* Auctoritates maiorum non sunt reprobandæ: dissentit tamen *Gauantus in Ench. Episcop. ver. Pœnitentiarius num. 21. & alij.*
Verùm aduertendum est, Religionum Pęnitentiarios (sic .n.
8 appellantur Confessores in monasterijs deputati *in Clemen. 1. §. sanè, de statu monach.*) quòd cum à Superioribus erga fratres subditos nudum tantùm ministerium ipsis committi solitum sit, hanc facultatem absoluendi, vel dispensandi alijs delegare minimè posse. *Syluest. verb. Delegatus q. 8. Azorius par. 1. lib. 11. cap. 19. q. 22. Homob. loco cit. ibi Pœnitentiarij monasterij, contra Peirinū de priuilegijs Minim. in Constit. x. Vrbani viij. n. 14. & alios apud ipsum eodem loco, & num.* quorum tamen opinio non est improbabilis.
Verùm

Verùm exceptio iſta intelligenda eſt, niſi alitèr de mente Superioris delegantis appareret, quæ in primis in hac materia attendenda eſt: reſeruatio .n. (vt cõmuniter ferunt DD.) potiùs pendet ex mente reſeruantis, quã ex ratione naturali, & præſertim quia inſolita non præſumuntur. *Nald. verb. Delegatus num.8.* ſentit ẽt Parochum ad abſoluendũ ſuos Parochianos à reſeruatis delegatum poſſe ſubdelegare alteri aliquem caſum, quando neceſſitas hoc ſuaſerit, & intelligitur eius doctrina de Parocho habente omnes caſus, & vbi viget talis conſuetudo, quæ eſt in primis attendenda, vt dixi.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

Si Pęnitentiarius nollet abſoluere niſi à caſibus reſeruatis, poſſet nè illi hoc permitti.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Pænitentiarijs nõ debet permitti, vt paſſim abſoluant tantũ à reſeruatis*
3 *Reſponſio data Abulenſi Pænitentiario.*
4 *Debent audire etiam non reſeruata, ne aliquod ſequatur inconueniens.*

Ratio difficultatis eſt, quia abſolutio à reſeruatis videtur eſſe quid proprium Pęnitentiariorum, & pro reſeruatorum abſolutione in primis conſtitui Pęnitentiarios: 1

Satisfacit difficultati *Vgolinus de Offic. & Poteſt. Epi, loco citando,* negans debere permitti; & ratio eſt, tùm quià ità pęnitentes ipſum non adirent; nam ipſo adito, inditium foret videntibus, eos in caſus reſeruatos incidiſſe; quapropter pudore affecti recuſarent eius aditionem; tùm quia *Sacra Congregatio die 21. Aprilis 1587.* ſic reſpõdit Abulẽſi Pęnitẽtiario .s. quòd debebat audire tàm nõ reſeruata, quàm reſeruata, & ab omnibus abſoluere, vt teſtatur *Vgol. de offic. & poteſt. Epiſcopi, cap. 35. n. 3. Gauãtus in Enchir. Epiſc. ver. Pænitentiarius nu. 21.* 2 3

Nec obſtat, quòd ſit proprium Pęnitentiariorum, quinimmò, quia proprium, debent ſępè ſępiùs excipere cõfeſſionẽ tam nõ reſeruatorũ, quàm reſeruatorũ, vt auferãtur incõuenientia, de quibus ſupra. 4

ART. II.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Confessores ad beneplacitum Ordinarij habentes auctoritatem absoluendi à peccatis reseruatis, possint in aliquo casu à solis reseruatis absoluere.

SVMMARIVM.

1 *Absoluere à solis reseruatis videtur esse solius Superioris.*
2 *Existente necessitate, vel admodùm rationabili causa à solis reseruatis absoluere possunt.*
3 *Corrigenda est consuetudo absoluendi à solis reseruatis absq; necessitate, aùt rationabili causa.*
4 *Solius Superioris est auferre reseruata extrà confessionem.*
5 *Aliud est remittere pœnitentem ad inferiorem Confessorem: aliud delegare suam auctoritatem.*

1 DIfficultatis ratio est; quia absoluere à solis reseruatis mittendo pęnitentem ad alium pro non reseruatis, videtur esse solius Superioris.

Ad difficultatem respondetur cum distinctione. Obseruãdum itaq; est, difficultatem hanc posse duplicitèr intelligi, nimirùm, vel quòd regularitèr fieri possit: vel quod solummodò in aliquo casu, vt potè si aliqua grauis necessitas, aùt admodũ
2 rationabilis existat causa, siuè ex parte pęnitentis, vt moralitèr non possit perficere confessionem; vel ex parte Confessarij, qui etiam hìc, & nùnc verum habet impedimētum, quò minùs possit totam audire cõfessionem. *ita Suarez loco infra citando, & post ipsum Franciscus Suarez loco item infra notando.*

Si difficultas intelligatur primo modo, videlicèt, quòd possit fieri regularitèr, negatur; tùm quia si nõ de quo magis, ergò nec de quo minùs, sed Superiori habenti facultatem à iure, quamùis pluribus, & grauioribus regularitèr detineatur negotijs, non licet pręcisa necessitate, seù rationabili causa, auditis solis peccatis reseruatis transmittere pęnitentem pro non reseruatis: ergò nec inferior habens solummodò facultatem delegatã: tùm quià integritas confessionis est de iure diuino;

ius

ius autèm diuinum seruandum est, nisi aliud poscat necessitas, aut rationabilis causa. Nõ potest itaq; regularitèr fieri, sed solùm quandò Confessarij adeò grauibus negotijs premuntur, vt nequeant omnia pœnitentis peccata audire; quod si fortè 5
passim apud aliquos introducta est consuetudo Sacramentaliter absoluendi à solis reseruatis absq; necessitate, aut rationabili causa, corrigenda est; nam consuetudo contra ius Diuinũ legitimè introduci non potest.

Cæterùm si intelligatur secundo modo, conceditur, cum ex necessitate, aut rationabili causa consurgit sufficiens ratio audiendi sola peccata reseruata, & ab illis absoluendi, transmittendo pęnitentem ad inferiorem pro non reseruatis: talisquè dimidiatio nõ formalis, sed materialis tantũ censetur. *Ita* 4
Suarez de Pænit. disp. 31. sect. 1. dicto 2. n. 8. quę sequitur *Soarez tract. de contract. lib. 5. Verb. casus, & Fagundez lib. 8. cap. 3. num. 9. & 19.*

Nec obsistit difficultas ab initio obiecta; quia ita intelligi debet .s. quòd solius sit Superioris habentis facultatem à iure auferre reseruationem extra Sacramentum: sed audiendo peccata reseruata, dùm administratur Sacramentum Pœnitentiæ, potest fieri etiam ab habẽte facultatem delegatam circà reseruata .s. existente necessitate, aut rationabili causa, vt patet ꝑ *Suarez. & per Soarez locis citatis.*

Verùm vnum censeo animaduertendum, nempè discrimen esse inter remittere pęnitentem ad inferiorem Confessorem, à 5
quo absoluatur à non reseruatis, & delegare suam auctoritatẽ: nam primum potest esse, ne dùm respectu Superiorum, sed etiam respectu habentium facultatem delegatam super reseruata, si existat necessitas, aut rationabilis causa, vt diximus. Secundum verò est tantùm respectu Superiorũ, vti sunt Episcopus, Vicarius Generalis, &c. nam Delegatus subdelegare non potest *l. More maiorum ff. de iurisd. omn. iudic.* Nisi iuxta dicta in hac distinctione Art. 1. difficul. 1. ex mente quorundã DD. item Superior habens facultatem à iure potest auferre reseruationem etiam extra Sacramentum: Delegatus verò ad absol-

uendum à reseruatis tenetur, aùt sacramentalitèr absóluere; aut rem integram relinquere. *Suarez loc. cit. disp. 28. sect. 4. num. 5.*

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An si delegatus ad absoluendum aliquem pro vna vice tantùm, possit iterum eum absoluere, dato quòd prima vice inutiliter ipsum absoluerit ob aliquod mortale retentum absq; iusta causa v.g. ex sola verecundia.

SVMMARIVM.

1 *Vbi concessum est aliquod, pro prima vice concessum censetur.*
2 *Qui inutiliter prima vice absoluit, potest iterum absoluere.*
3 *Licentia concessa super casus reseruatos, intelligitur de acto perfecto.*
4 *Explicatur doctrina Graffij.*

1 Difficultatis ratio est; quia vbi concessum est aliquid, pro prima vice concessum existimatur *l. Boues ff. de verb. signif.* Satisfacit huic difficultati *Vgolinus de Offic. & Potest. Epi cap. 36. §. 1. num. 2.* sustinens partem affirmatiuã, nimirùm quòd potest iterùm pœnitentem absoluere; ratio est, tùm quia Con-
2 fessor habuit licentiam ipsum absoluendi, & adhuc eum non absoluit; ideò adhuc licentia perseuerat; verba .n. cum effectu intelligi debent: tum quia verba in potiori significatu accipienda sunt *l. Quaeritur ff. de statu hom.* & absoluere significat liberationem à culpa effectualiter. Quapropter, vt Confessor non discedat à verborum proprietate, poterit illum absoluere, ex quo prima vice ipsum non absoluerit; tùm etiam quia talis videtur esse mens delegantis, & fauor animarum hoc exigit, ad *L. Sunt personae ff. de Relig. & sumpt. fun.* Et per has rationes satisfit etiam rationi ab initio obiectae.

Addit ad haec *Iacobus Graffius in Appendice tã primi, quàm secũ-*
3 *di tomi, decis. aurear. prim. lib. cap. 7. num. 50.* licentiam concessam super casus reseruatos intelligi de vnico actu perfecto, dixi, perfecto; quia, qui post obtentam licentiam, & peracta Confessione ante Communionem committeret aliud peccatum reserua-

seruatum, etiam si sit commissum sub spe veniæ, potest illud Confessario, qui obtinuit facultatem, confiteri, & ab ipso absolui. Sunt verba ipsius Graffij ad litteram recitata.

Verùm iudico Graff. intelligendum esse iuxta supra allatam doctrinam Vgolini; cum hæc sua sic tradita non videatur tuta in praxi. 4

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Pœnitentiarius dicens se aliquem minimè absoluisse absq; additione, siuè à peccato reseruato, siuè nõ, sit Cõfessionis reuelator.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Duplex est Confessionis Sacramentalis reuelatio, alia directa, indirecta alia.*
3 *Responsio est affirmatiua.*
4 *Existit etiam Confessionis Sacramentalis reuelator Confessarius ille, qui defectus, licet naturales detegit.*
5 *Rationi obiectæ occurritur.*

RAtio difficultatis est, nam quòd aliquis nõ fuerit absolutus ex varijs causis, prouenire potuit, ex. gratia, vel quia fortasse Confessio nondum completa fuerit, vel quia fortè Cõfessarius absolutionẽ iusto titulo in vtilitatẽ pœnitẽtis differre voluerit, & sic videtur Cõfessor nõ esse culpãdus, sed id tribuendũ esse malitiæ, & malo animo hominum, qui oĩa deteriorẽ in partẽ accipiunt. Legẽdus est *Caiet. in sum. ver. Confessor.* 1

Ante responsionem notandum est duplicem esse reuelationem, directam, & indirectam. Nõ mouetur difficultas, si hac loquendi forma Confessarius reuelet directè Confessionem Sacramentalem, sed si indirectè illam reuelet. 2

Modò ad difficultatem respondetur affirmatiuè, ratio est, tũ quia sic colligitur *Ex cap. Omnis, de Pœnit. & remiss.* proloquente in hæc verba, nimirùm, *Caueat autem omninò* s. Confessarius *nè aut verbo, aut signo, aut alio quouis modo aliquatenus prodat peccatorẽ;* 3

 ideò

ideò Cõfessarius fieret sigilli fractor, si in dicta verba, de quibus difficultas, rueret; tũ quia affirmãs se aliquẽ nõ absoluisse, indirectè ostendit ipsum absoluere noluisse ob aliquod impedimentum in ipso repertum; id autem est indirectè manifestare Confessionem; tùm præterea, quia Confessarij ab ijs, quæ possunt peccatum, & personam indicare, abstinere tenentur; Est itaque huiusmodi obloquutio Confessionis indirecta reuelatio.

Idem dicẽdũ est, si Confessarius defectus naturales, quos
4 solùm ex Confessione nouit, reuelaret; frangeret quippè Sacramenti sigillum: exẽpli gratia, si tali via sciret pęnitentem illegitimum esse, aut ignobilibus parẽtibus natum, cũ tamen ab omnibus haberetur, vt legitimus, & nobilis; & id extra alijs reuelaret. Hæc veritas liquidò colligi potest; quia sigillum ea ratione institutum est, tum vt consulatur *famæ* pęnitentis, tum ne Confessio difficilis reddatur.

Nec obstat ratio difficultatis ab initio obiecta, quia, vt
5 plurimum (moraliter loquendo) absolutionis negatio est signum alicuius grauioris peccati: exempli gratia, quòd peccatum sit reseruatum, vel annexam habeat excommunicationem, vel quia, qui confitetur peccata, sit impęnitens, & propterea absolui non posit. Nec talis detectio tribuẽda est malitiæ, & malo animo hominum, sed tali oblocutioni, quæ regularitèr deteriorem in partem solet sumi, vt testatur *Onuphrius de Sacro Sigillo sect. 4. q. 7. dubit. prima.*

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Superior, ad quem pęnitens accedit, vt ab eo auctoritatē passiuam absoluendi à peccato reseruato accipiat, sigillo Sacramenti Pęnitentiæ ligetur.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis qualis est.*
2 *Supponitur primò sigillum Pœnitentiæ Sacramenti esse iuris naturalis, iuris diuini positiui, & iuris ecclesiastici.*
3 *Sigillum tàm naturale, quàm sacramentale quid.*
4 *Strictius est sigillum sacramentale sigillo naturali.*
5 *Plura requiruntur ad incurrendas pœnas ex fractione sigilli, quàm ad illum frangendum.*
6 *Duo requiruntur ad Confessionem sacramentalem, & ad sigillum.*
7 *Superior tenetur ad sigillum Pœnitentiæ Sacramenti.*
8 *Nec obstat obiectio.*

RAtio difficultatis formatur in simili de consiliario, qui non tenetur ad sigillum sacramentale, sed solummodò ad naturale.

Ante responsionem supponuntur quædam. Primum est, quòd sigillum sacramentale est partìm iuris naturalis, partìm iuris positiui diuini,& partìm iuris ecclesiastici. Iuris naturalis, quia seruare secretum dictat lex naturalis, & pertinet ad virtutem fidelitatis, *Sotus de tegen. & detegen. secret. 22. q. 5. c. de forma fidelitatis.* Iuris positiui diuini, quia sicut institutio Sacramenti Pęnitentię ius diuinum positiuum est; sic & sigillum, quod continetur in confessione, erit iuris diuini positiui. Est iuris ecclesiastici, constat tùm *ex cap. Sacerdos, de Pœnit. dist. 6.* tum *ex cap. Omnis vtriusq́, sexus, de Pœnit. & remiss.* vbi infliguntur pęnæ ijs Confessarijs, qui huiusmodi sigillum fregerint; ideò signum est, Ponteficem velle,& præcipere sigillum. Hinc colligo nō ex vno capite tantùm, sed ex pluribus hoc sigillum ad silentium obligare: ex iure naturali strictè, ex iure diuino positiuo strictiùs, & in omni casu; & ex iure deniq; ecclesiastico strictissimè,

nempè

nempè ex grauissimis pęnis contra reuelatorem inflictis. Ita *Onuphrius loc. cit. in fine.*

Secundum est, quòd sigillum naturale est debitum celandi
3 quidquid celandum committitur bonæ fidei alicuius; sigillum verò sacramentale est debitum celandi peccata ex confessione habita, & ea omnia præterea, vndè pęnitentis cognitio haberi possit. *Viguerius de Sacram. Pænit. cap. de sigillo Confessionis.*

Tertium est, quòd sigillum confessionis magis est seruandū,
4 quàm sigillum secreti naturalis, cum hoc sit in aliquo casu dispensabile, verb. g. qui nouit sigillo secreti naturalis hęreticum dogmatizare, illum denunciare debet; quod secùs est de sacramentali, vt colligit *Nauar. in cap. Sacerdos de Pænit. dist. 6. nu. 38.* quod not. *Onuphrius de sacro sigillo sect. 1. q. 3.* nec sigillum sacramentale, & naturale dicuntur ad conuertentiam; licèt enim omne sigillum confessionis sit etiam naturale; non tñ è contra.

Quartò notandum est, aliud requiri ad hoc, vt quis dicatur
5 fractor sigilli Sacramētalis, aliud, vt dicatur incursus in pęnas à Canone contra reuelantes confessionem inflictas: nam ad primum sufficit solùm, vt quis audiat, & sciat peccata ex Confessione Sacramentali, & ea reuelet; ad secundum verò pręter id, requiritur, vt sit Sacerdos. Quare cum hæc ex diuersis capitibus pendeant, non est inferendum vnum ex alio: v. g. Interpres pęnitentis tenetur ad sigillum sacramentale, quia ex confessione nouit; attamèn si reuelet, quæ tali modo audiuit, non incidit in pœnas, quia non est Sacerdos. Ita *Onuphrius de sacro sigill. sect. 3. q. 8. dubio secund. in fine.*

Quintò notādum est, duo requiri copulatiuè ad Confessio-
6 nem Sacramentalem, & consequentèr ad sigillum. Primum, vt fiat confessio coram habente auctoritatem. Secundum, vt fiat à pęnitente in vindictam suæ culpæ, & animo percipiendi Sacramentum. Legendi sunt *Caietanus, 22. q. 70. art. 1. Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. Nauar. in Manual. c. 18. n. 15. & alij apud Onuphriū de sacro sigillo, vbi sup. dub. 4.* Hinc sequitur illam non extitisse Confessionem Sacramentalem, quam excepit, qui se finxit

Sacerdotem;

Sacerdotem; & proindè talis non frangit sigillum sacramentale, sed solùm naturale reuelando peccata audita: quod secùs dicẽdũ est de illo, qui casu, aut ex industria ex Cõfessione Sacramentali audit peccata, & illa reuelat. Hinc colligitur laicum, qui excipit Confessionem in articulo mortis alicuius pœnitentis, teneri solùm ad sigillum naturale: quia licèt fortasse in illa Confessione extiterint omnia requisita ex parte pœnitentis; attamen, cũ non extiterint, quæ requiruntur ex parte absoluentis .s. potestas clauium, character, &c. ideo ibi neq; fuit Confessio Sacramentalis, neq; sigillum Sacramentale.

Modò ad responsionem difficultatis deueniendo, dicẽdũ
est Superiorem Prælatum teneri sigillo Sacramẽti Pœnitentiæ 7
seruare illa, quæ à pœnitente audiuit pro obtinenda facultate,
vt absolueretur ꝑ suũ Confessariũ à casu reseruato. Ratio est, 8
tum quia (moraliter loquendo) Superior intelligitur vna persona cum Confessario in ordine ad impertiendam absolutionẽ pœnitenti. Cum itaq; Confessarius teneatur sigillo Sacramenti Pœnitentiæ, eodẽ etiã tenetur Superior Prælatus; tum quia Superior intelligitur interuenire in ipsa Confessione Sacramentali. Ita *Onuphrius de Sacro Sigillo sect.3. q.11. dub.6.* Præterea patet in simili de illo, qui casu, vel ex industria audiuit alterius Confessionem, nam vterq; tenetur ad sigillum Sacramentale, cũ omnis notitia ex Confessione comparata per se, & immediate, maneat sub sigillo Sacramẽtali, vt not. *Onuphrius de Sacro Sigillo sect.3 q.11. dub.6.* contra *Sotũ in 4. dist.18.q.14. art.5* distinguentem inter illum, qui audit peccata casu, & illum, qui audit ex industria; vult .n. si quis casu audiat peccata alicuius, dum facit Confessionem coram Confessario, teneri solùm celare illa secreto naturali, quod nos non admittimus, vt supra notatum fuit; si verò ex industria audiat, teneri ne dum ad secretum naturale, sed etiam ad Sacramentale.

Insuper sigillum est tanquam passio, & proprietas Confessionis, nam sicut calor ex essentia ignis fluit, & ab ipso (physicè loquendo) nunquam separatur, prout dicit aptitudinem ad cale-

ad calefaciendum, licèt possit separari actus ipse calefactionis, vel combustionis, vt contigit in igne fornacis Babilonicæ; sic in hoc Sacramento, illa obligatio ad sigillum est quidèm inseparabilis ex natura sua ab illo; licèt ipsa actualis celatio aliquando separetur per aliquem sacrilegum temerarium. *Tabiena verb. cõfess. celatio. n. 5. & Onuphrius de Sacro Sigillo sect. 1. q. 4.* Tenetur itaquè Superior ad sigillum Sacramentale, quod verũ est, etiam si non sequatur Confessio, cum nouerit peccatum in ordine ad Confessionem Sacramentalem, & omninò cauere debet, ne aliquando dicat, dedi facultatem v.g. Petro petenti, vt à peccatis reseruatis, vel à tali reseruato absolueretur, si fiat. s. sermo respectu peccatorum præteritorum.

Nec obstat ratio difficultatis ab initio obiecta; quia non est
8 similis ratio de Consiliario, & de Superiore nam, quæ dicuntur Consiliario, non sunt pro obtinenda absolutione, qualia sunt, quæ dicuntur à pęnitente Superiori, vt docuit *Canus par. 5. relect. de pænit. quod obseruat Onuphrius, vbi supra.*

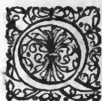

DI-

DISTINCTIO DECIMATERTIA.

De Confessario censura obstricto, aut dubioso: & itē de Sacerdote casu reseruato impedito.

Voniam distinctio hæc respicit tum Confessarium iam aliqua censura certè obstrictum, tum Confessarium dubitantem se aliqua annodatum censura, tum etiam Sacerdotem casu reseruato irretitum; hinc est, quòd huiusmodi distinctio in tres secatur articulos; quorum primus erit de Confessario censura reseruata annodato. Secundus erit de Confessário dubioso, an sit irretitus censura reseruata. Tertius verò erit de Sacerdote celebraturo, & celebrante casu reseruato annodato.

ARTICVLVS I.

De Confessario censura reseruata annodato tres continet difficultates, .s.

1 *An Confessarius, qui ob delictum reseruatum occultum est ipso facto suspensus ab audiendis Confessionibus, desistere teneatur.*

2 *An Confessiones exceptæ à Confessario suspenso ipso facto, de quo supra præcedenti difficultate, cuius delictum reseruatum est occultum, sint validæ.*

3 *An Confessarius censura Summo Pontifici reseruata annodatus, occulto eius delicto, per Episcopum absolui possit vigore* Cap. Liceat, Conc. Trid. sess. 24. de Reform.

ARTICVLVS II.

De Confessario dubioso, an sit irretitus censura reseruata, vnam complectitur difficultatem, nempè.

1 *An Confessarius dubitans se esse aliqua censura reseruata irretitum, debeat se gerere tanquam irretitum.*

ARTICVLVS III.

De Sacerdote celebraturo, & celebrante casu reseruato annodato tres continet difficultates, nimirùm.

1 *An Sacerdos, qui habet peccata reseruata, à quibus Confessarius illum absoluere non potest, cum sola contritione celebrare posit, supposito scandalo, si non celebret.*

2 *An die festo, quo omnes tenentur Sacro interesse, Sacerdoti non habenti copiam Confessarij, qui eum absoluat à peccatis, siuè reseruatis, siuè non, cum sola cõtritione celebrare liceat, supposito, quòd nullus alius Sacerdos adsit, à quo Missam audire posit.*

3 *An Sacerdos, qui in ipsa actione celebrandi recordatur alicuius peccati mortalis, siuè reseruati, siuè non, elicito tunc contrictionis actu, teneatur postea quamprimùm confiteri.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Confessarius, qui ob delictum reseruatum occultum, est ipso facto suspensus ab audiendis confessionibus, desistere teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Vsus iurisdictionis in Sacramento Pænitentiæ necessariò requiritur.*
2 *Tunc delictum est occultum, cum nullus interfuit testis.*
3 *Item illud dicitur delictum occultum, quod adhuc non est probatum.*
4 *Item dicitur occultum, dum scitur tantùm à duobus, vel tribus.*
5 *Oportet, vt delictum sit occultum in ratione delicti.*
6 *Quando Confessor ipso facto suspensus, non tenetur se abdicare à Confessionibus.*
7 *Item quando teneatur se abdicare ab alijs officijs.*
8 *Quando excõmunicatus occultus posit audire Sacrum, aut celebrare.*

1 Difficultatis ratio est, tùm quia vsus iurisdictionis, vel ordinariæ, vel delegatæ in Sacramento Pęnitentiæ necessariò, & essentialitèr requiritur, vt constat per *Conc. Trid. sess. 14. cap. 7.* tùm quià censuris ipso facto latis statìm afficitur transgressor.

Antè responsionem duo sunt præmittenda, nempè quando delictum

delictum dicatur occultum, & quomodò oporteat esse occultũ. Quò ad primum obseruandum est secundùm quosdam, delictũ dici occultum, quando adeò est celatum, vt in iuditium deferri nequeat, verb. gr. quando nullus interfuit testis, itaut sola de- 2
linquentis confessione manifestari possit. Ità *Angles in flor. 1. par. vbi de confess. art. 4. difficul. 6. Gutier. qq; Canon. lib. 1. cap. 13. nu. 27. & alij apud Sayr. lib. 2. cap. 11. nu. 19.* ex aliorũ mente. Cęterùm ex mente propria loco nunc citato, occultum delictum, vt distinguitur cõtra publicum, illud dicitur, quod & si ab aliquibus 3
sciatur, & probari possit; adhùc tamèn non est probatum.

Secundum alios, delictum dicitur esse occultum, dùm scitur tantùm à duobus, vel tribus personis, iuxtà illud *Matt. c. 18.* Si 4
peccauerit in te frater tuus, &c. & si te nõ audierit, mone illũ coram duobus, vel tribus testibus, & si non audierit, dic Ecclesiæ .i. argue publicè, vti exponit *Peregrin. in Lucerna verb. occultũ.* Ex quibus verbis satìs dignoscitur, admonitionem coram duobus, vel tribus testibus non esse publicam. *Cap. Si quis .i. de Purgatione canonica*; & ecce primum, quod pręmitti debuit. Alterũ nimirùm quomodo delictum oporteat esse occultum, satisfacit quæsito *Sayr. loco cit.* dicens, tunc tantùm delictum occultum non esse, quando in ratione delicti est publicum. Et est idem perindè ac si diceret (vt mihi videtur) quòd oportet, vt deli- 5
ctum sit occultum in ratione delicti, non autèm alio modo.

Modò deueniendo ad rem, dicẽdum est, quòd quamùis ipso facto excipiendi confessiones facultas Confessario adempta 6
censeatur; si tamen ob hoc, scandalum subesset, & eius fama periclitaretur, ab huiusmodi audiendarũ cõfessionum munere sè abdicare non tenetur. Et ratio ea est, quia multa contra ius ad euitandum scandalũ inducta sunt. Faciunt tradita per *Felin. in cap. Nihil, de Præscript. Duard. in Comment. in Bullam Cœnæ Domini lib. 3. c. 2. q. 3. Tuscum in verb. Scandalum concl. 52. Sayr. lib. 3. Clau. reg. c. 9. num. 35. & Capuc. in Compend. Priuileg. Mendic. in verb. Dare. Bonac. de Matrimonio q. 4. p. 17. & alios.*

Idem quoquè concluditur de alijs officijs, & voce actiua, aùt 7

passiua, quando .s. per huiusmodi renũciationem delictũ prodi possit, & honor, famaq; periclitari, sed secretò dispensatio petenda est, *Sayr. lib. 3. Clau. c. 10. nu. 35. Capuc. in scholijs ad Compend. Priuileg. Mendic. in verb. Dare. Posseu. de offic. Curati c. 15. nu. 29. Beia par. 4. resp. cas. 37. Homob. de casib. reseru. par. 3. cap. 3. ibi obseruanda circa Bullam Clementis viij.*

Idem similiter dicendum est de excommunicato occulto: iste .n. vt testatur *Angelus Hellensis in specul. Confessor. c. 9.* potest ad euitandum scandalum, vel grauem iacturam audire missam, & celebrare, si sit Sacerdos absq; periculo irregularitatis.

Nec obstat difficultatis ratio ab initio proposita; quia ista
8 suspensio, vel iurisdictionis ademptio est occulta, & communis error, iustusq; titulus concurrit. *Ex l. Barbarius ff. de Offi. Prat. Barth. Med. lib. 1. instruct. Confess. c. 11. §. 3. Lopez p. 1. instruct. c. 26. Henriq. lib. 1. de Sacram. Panit. c. 14. nu. 4. Caiet. in Summa verb. Absolutionis imped. & alij.*

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Confessiones exceptæ à Confessario suspenso ipso facto, de quo supra præcedenti difficultate, cuius delictum reseruatum est occultum, sint validæ.

SVMMARIVM.

1 *Quando Confessiones suspensi sint validæ.*
2 *Quando Confessiones suspensi sint inualidæ.*
3 *Sacerdos validè administrat Sacramentũ præter Sac. Pænitẽtiæ, existente Superioris prohibitione.*
4 *Quæ Iurisdictio possit suspendi, & quæ non.*
5 *Ex duobus constat integra iurisdictio.*

RAtio difficultatis satis est per se manifesta, quia cum talis Confessarius sit ipso facto suspensus, nihil eius absolutiones prorsùs valere videntur, cum ei deficiat vsus iurisdictionis, qui omninò necessarius est in administrando Pœnitentiæ Sacramentum, vt claret per adnotata in præcedenti difficultate. *Conc. Trid. sess. 14. cap. 7.*

Ad

Ad difficultatem istam respondetur affirmatiuè, nempè, absolutiones huiusce Confessionis validas esse, suppositis tribus .s. quòd eius delictum sit occultum, scandalum adsit, & fama Confessarij periclitetur. Et ratio est, quia ista suspensio est occulta, cõmunis error intercedit, iustusquè titulus concurrit, 1
Ex lege *Barbarius, ff. de Offic. Prætoris. Barthol. Medina lib. 1. instruct. Reginal. p. 1. fori pœnit. lib. 1. cap. 10. num. 115. Barbosa in Collect. iur. can. in capite Dudũ, de Elect. 3. & ex alijs, apud Homob. de casib. reser. par. 2. cas. 4. excep. 2. ibi, Confessiones factæ.* Et per prædictam rationem constat nihil nostræ resolutioni officere rationem difficultatis.

Verùm si delictum esset publicũ eo modo, quo suprà in præcedenti difficultate, & in ratione delicti, secus esset dicendum .s. cõfessiones, seù absolutiones tàm super peccata mortalia reseruata, quàm nõ reseruata à non habente vsum iurisdictionis nullas esse: & ratio est, quia sicut se habet oppositum in opposito, ita propositum in proposito. Nequè licet argumentari à simili de cæteris Sacramentis, quæ valent, ac tenent, quamuis conferantur contra prohibitionem: nam in isto Pœnitentiæ Sacramento requiritur de necessitate vsus iurisdictionis, qui non requiritur in alijs; idcircò non est mirandum, si potest Sacerdos validè alia administrare Sacramenta, exẽpli gratia 3
validè baptizare, cõsecrare &c. quamuis sit suspensus, sed absoluere minimè põt. Videto *Angel. Hellen. in speculo Confess. cap. 8.*

Verùm pro meliori intelligentia obseruandum est discrimen inter iurisdictionem, quæ datur à Xpo Sacerdoti vi Ordinis, & illam, quæ datur illi ad absoluendum. Iurisdictio, quæ datur Sacerdoti vi Ordinis, non potest per Ecclesiam sus- 4
pendi, verbi gratia, potestas consecrandi nullo modo per Ecclesiam suspendi potest, itaut irrita sit consecratio. Cæterùm iurisdictio, quæ datur Sacerdoti ad absoluendum, potest ab Ecclesia suspendi, vt constat ex quotidiana praxi: & ratio est, quia huiusmodi iurisdictio partìm confertur à Xpo, & partìm ab Ecclesia, seù à Pontifice: duo .n. possunt considerari in hac

hac iurisdictione. Primò potestas absoluendi ex parte Sacerdotis, quæ immediatè confertur à Xpo in Ordinatione Sacerdotis. Secundò applicatio materiæ, quæ fit ab Ecclesia, vel
5 à Pontifice. Ex his duobus oritur perfecta, & integra iurisdictio, quæ vocari potest actualis iurisdictio, vti vocat eam *Nauar. teste Martino Becano de Sacramētis in specie cap 38.q.2.n.3.& 4.* Et ratio, cur vocetur actualis, est, quia eius manet iurisdictio expedita ad operandum, cum habeat debitam materiam applicatã. Potestas verò ex parte Sacerdotis tantùm põt vocari iurisdictio habitualis, quia est impedita; cum non possit exire in actum ob defectum applicationis materiæ. Hæc autem applicatio non fit voluntate ipsius pęnitentis, qui iudicandus est, sed voluntate Pontificis, qui diuidit Episcopatus, & Parochias. Ita *Martinus Becanus, loco citato.*

DIFFICVLTAS TERTIA.

An Confessarius censura Sũmo Pontifici reseruata annodatus, occulto eius delicto, per Episcopum absolui possit vigore *Cap.6. Conc.Trid. sess.24. de Refor.*

SVMMARIVM.

1 *Circà difficultatem hanc sunt sententiæ diuersæ.*
2 *Quæ opinio circa difficultatem appareat verior.*
3 *A censura Papæ reseruata post promulgationẽ Conc.Trid. quis absoluit.*
4 *Quamuis à casibus Papæ reseruatis post promulgationem Conc.Trid. non possint Episcopi absoluere; possunt tamen dispensare iuxta cap.6. supra citatum.*

DIfficultatis ratio est; quia alij affirmant, alij negãt, & sententia illa fauorabilior videtur, quæ pluribus corroboratur auctoritatibus, & euidentiori ratione firmatur. *tex. in cap. Qui recedit in fin. de Pœnit. dist.4.*

Ante responsionem obseruandum est, difficultatem nõ moueri circà censuras Summo Pontifici reseruatas in Bulla Cęnæ; quia in textu Bullæ posito à fel. record. Paulo V. §. *Caterùm, il primo,* reseruat absolutionem excõmunicationis illius Bullę ipsi

ipsi Romano Pontifici, cum ista clausula, *Non obstantibus quibusuis Concilijs*, & ob id videtur etiam derogare cit. c.6. ex quo enim derogat cuiuis Concilio, ergo, & Tridentino.

Circa difficultatem hanc, quidam sentiunt Episcopos absolutè ab omnibus casibus occultis Sedi Apostolicæ reseruatis, etiam post promulgationem Conc. Trid. absoluere posse, quorũ rationes præcipuè sunt; primò quia in dicto *cap.6.Conc. Trid.* conceditur Episcopis generalitèr facultas absoluendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, absque distinctione de antea reseruatis, vel posteà reseruandis; lex autem generaliter loquens, generalitèr est intelligenda. *l.1.ff. de Leg. præst.* Secundò, quia lex specialis, cuiusmodi est cit. cap. 6. non censetur tolli per legem generalem, siuè præcedat, siuè sequatur; & ob id requiritur derogatio expressa Concilij ad hoc, vt illi censeatur derogatum. Tertiò, quia non videtur derogari Conc. Trid. nec Decretis Conc. Generalis, nisi expressa mentio fiat his verbis, nõ obstante aliqua lege, aut Cõstitutione in Concilio Gñrali edita, *cap. Ex partè, cap. fin. de Capell. Monach., & alijs iuribus. Ita Suarez to.4. disp.30. sect.2. nu.12. cũ alijs.* 1

Quidam alij cum *Toleto lib. 1. cap. 42. nu. 12.* loquendo de excommunicatione, volunt Episcopum tunc non posse absoluere ab excommunicatione Papæ reseruata, quando additur particula, *Non obstantibus*, & derogari prædicto cap. Conc. Triden. Et eius ratio est, quia, vt decidit *Rota*, per hanc clausulam, adimitur facultas iam per ipsummet Concilium concessa; & loquente Rota omnia Tribunalia silent.

Cęterùm alij, vt *Lazarius Can. quæst. 10. nu. 50. Belloch. de casib. reser. par. 1. quæst. 2. nu. 80. & 81. Floron. de casib. reser. par. 1. cap. 4. §. 22. n. 3. Felicianus Epus in suo Enchiridion de excomm. c. 18. & alij,* docent absolutè Episcopum à casibus occultis Sedi Apostolicę reseruatis post promulgationem Conc. Trid. minimè absoluere posse; & dicunt dictum cap. 6. intelligendum esse tantùm de reseruatis antè Concilij promulgationem: & horum rationes sunt, primò quia ità à Sacra Cardinalium Congregat. decreta-

cretatum est de speciali mandato Gregorij xiij. prout referunt *Floro. de casib. reser. vbi supra, & Duard. in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. q. 11. nu. 43.* Secundò, quia dicta Congregatio respondit Episcopo Cremonæ non posse absoluere ingredientes Monialium clausuram, nec mulieres Religiosorũ monasteria ingredientes, licèt casus foret occultus. Ita refert *Lel. Zecbius Tract. de Sacram. tit. Pœnit. c. 14. & Capeauilla de casib. reser. cap. 14. & alij.* Hanc tertiam
2 sententiam constat veriorem, ac securiorem esse, & proindè sequendam, cum habeat pro se declarationem Sacræ Congregationis, cui nefas est occurrere; ideò ab hac ne latum quidèm vnguem recedendum est. Episcopus itaq; Confessorem cen-
3 sura Papæ post promulgationem Conc. Trid. reseruata, annodatum, quamuis eius delictum occultum existat, minimè absoluere poterit.

Notandum tamèn, quòd quamùis per declarationem prædictam Sacræ Congreg. fuerit derogatum dicto cap. 6. itaut nec Episcopus respectu suorum subditorum; nec Prælati Regu-
4 lares respectu suorum à delictis occultis Papæ reseruatis post promulgationem dicti Conc. Trid. absoluere possint; possunt tamen dispensare iuxta dictum cap. 6. in omnibus ibi dispositis, vti obseruat *Floron. vbi supra, circa finem*; nam aliud est absolutio, & aliud dispensatio, & à diuersis non fit illatio.

ART. II. DIFFICVLTAS VNICA.

An Confessarius dubitans se esse aliqua censura reseruata irretitus, debeat se gerere tanquam irretitum.

SVMMARIVM.

1 *In irregularitate ex homicidio proueniente tutior pars est eligenda.*
2 *Duplex dubium iuris .s. & facti.*
3 *In dubio tàm iuris, quàm facti nemo censendus est censura ligatus.*
4 *Potest quis eligere aliquam opinionem, quamuis contrariam habeat pro vera.*
5 *Qui alteram opinionum eligit, non dicitur dubiè agere.*
6 *Opinio, dubium, suspicio, scrupulus, indicium, quomodo ad inuicem differant.*

Dif-

DIfficultatis ratio est, quia communitèr fertur in dubio 1
tutiorem partē esse eligendā: quod practicatur circa dubium irregularitatis ex homicidio prouenientis.

Antè responsionem præmittendum est, dubium esse duplex, 2
nimirùm dubium iuris, & dubium facti; dubium iuris contingit, quando quis dubitat latam esse censuram, vt potè excommunicationem contra committentes tale delictum: dubium verò facti contingit, quando quis nouit latam esse censuram ob tale delictum, sed dubitat, vtrū ipse tale perpetrauerit delictum. Hoc posito, Respondetur, quòd si sequamur sententiam *Sanchez in summa lib.1. cap.10. num.54. Bonac. de Cens. disp.2.q.2.* 3
pun.4. prop.2. num.49. & aliorum, dicendum est, nedum in dubio iuris, sed etiam in dubio facti neminem censendū esse censura ligatum. Ratio est, tū quia in dubio melior est conditio possidentis suam libertatem; tùm etiam, quia in criminibus dubijs potius fauendum est reo, quàm actori; iuxta regulam, *Cum partium iura sunt obscura, reo potiùs, quàm actori fauendum est, de Reg. iur. in 6. Reg. xi.*

Nec obstat, quòd in dubio facti circa irregularitatem ex homicidio, dubitans debeat se habere irregularem: quia hoc est speciale in iregularitate; à diuersis autem non fit illatio. Similitèr non obstat illud vulgatum dictum, tutiorem partem in dubio esse eligendam; quia hoc intelligitur, cum verè dubitatur de contrario, quia aliàs eligens exponeret se periculo peccandi; quinimmò potest quis eligere aliquam opinionem, 4
quamùis contrariam habeat pro vera, vt testatur *Posseuinus de Offic. Cur. cap.15. num.21. post Azor. Instit. par.1. lib.2. cap.16. quæst.2. Emanuel Sà verb. Dubium num.3.* qui addit eodem in loco inter opiniones, in quibus agitur de pęna corporali, siuè spirituali, vt excommunicatione, interdicto, & similibus, benigniorem esse eligendam, excepto quando contrarium explicant.

Dixi, si sequamur sententiam Sanchez, quia sequendo illā Vasquez, secus foret dicendum: existimat .n. Doctor iste, vt refert *Bonac. loco citato*. tutiorem partem eligendā esse in dubio

extra materiam iustitiæ. Sed probabilius, & benignius est, quod prima affirmat sentẽtia. Hinc *l. Eã, quæ in partes 153. ff. de Reg. iuris*, in re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus iustius est, quàm tutius.

Verùm incidenter aduertendum est, illum non dici dubiè
5 agere, nec peccare, qui de duabus opinionibus alteram eligit, eo quòd bona fide credit esse veram; huiusmodi namq; homini res illa non dubia est, licèt fortè aliquo scrupulo angatur: est enim in opinione assensus, qui in dubio deest. Dubium est, cum neutri parti assentiris. Scrupulus est, cum opinaris cum apparenti specie .s. veritatis, vt notat *Homob. de Casib. reser. par. 1. pag. 34.* Suspicio est opinio mali ex leuibus indicijs præcedentibus orta, & dicuntur leuia, si secũdũ suasionẽ prudentiæ non sunt sufficientia ad persuadendum. Differtq; opinio à suspicione, quia opinio est de re bona, & mala; suspicio verò est de malo tantùm moralitèr .i. peccato. Indicium aliquod potest esse leue respectu vnius, quod erit graue respectu alterius, vt si persona grauis loquatur cum meretrice oc-
6 cultè, est indicium leue peccati: quod secùs esset respectu iuuenis lasciui; indicium verò est, cum quis assentiret animo suspicioni conceptæ, quod est prohibitum, si temerarium sit ex leuibus surgens indicijs. *Lelius Zecchus in summa par. 2. de Iustitia cap. 4. num. 7.*

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Sacerdos, qui habet peccata reseruata, à quibus Confessarius illum absoluere non potest cum sola contritione celebrare posit supposito scandalo si non celebret.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Circà difficultatem hanc maximè diffident DD.*
3 *Ponitur opinio, quæ censetur media.*
4 *Auctoris consilium ad sequelam opinionis mediæ.*

Ratio

RAtio difficultatis est, quia habet copiam Confessarij, licèt illum hìc minimè absoluere possit respectu casuum reseruatorum. Supponimus in loco, vbi dictus Sacerdos detinetur, nullum existere Confessarium habentem facultatem absoluendi à reseruatis, & pro illo tunc dictum Sacerdotem non posse absq; scandalo desistere à Missarum celebratione. 1

Circa hanc difficultatem DD. sibi inuicem contrariantur. *Sotus in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 5. & Suarez to. 3. in 3. par. disp. 67. sect. 4.* putant Sacerdotem talem teneri præmittere confessionem omnium peccatorum, si habeat alia peccata s. mortalia non reseruata, à quibus si absoluatur, à reseruatis etiã indirectè absoluitur. Ad hæc addit *Aegidius Coninchus de Sacram. quæst. 80. art. 4. dub. 2. nu. 21.* quòd talis Sacerdos ad hoc tenetur, etiam si habeat solummodò peccata venialia, & reseruata. 2

Aliqui verò contrarium absolutè docent, Sacerdotem .s. in tali casu sine præuia Confessione celebrare posse: quorum ratio est, quia eadem peccata bis debere confiteri graue onus videtur. Ita *Armilla verb. Communio. nu. 28. citans D. Antoninum, & Palud. Victoria in sum. nu. 79. & alij apud Dianam in Resolut. moral. par. 2. tract. de Celebrat. Missarum resol. 65.*

Neutra istarum opinionum mihi satisfacit. Non prima, qa eadem peccata in rigore iudicio Confessarij bis subijcere non tenemur. Nec secunda; quia nimis temerarium videtur cum sola contritione accedere ad celebrandum, cum habemus copiam Confessarij, à quo absolui possumus ab alijs peccatis mortalibus nõ reseruatis. Supposito itaq; scãdalo, si Sacerdos non celebret, purget conscientiam suam à mortalibus non reseruatis, & pro reseruatis poterit se habere, sicut ille, qui ob necessariam causam peccatum mortale reticet illud iudicio alterius Confessarij subiecturus. 3

Hoc idem consulo his, qui cum reseruatis habent tantùm venialia .s. quòd & ipsi debeant præmittere illorum confessionem, cum debita saltèm attritione, vt virtute clauium fiant 4

contriti, quod maximè facere debent, cum ipsos lateat, an habeant contritionem: & quamuis certum sit neminem ad venialium confessionem teneri; deberet attamen quilibet Sacerdos in omni euentu, cum habet Confessarij copiam semper præmittere confessionem, & supposito, quòd talis Sacerdos non haberet nisi peccatum reseruatum, deberet cum debita saltèm attritione subijcere iudicio Confessarij aliquod peccatum aliàs confessum, vt absolui possit ab illo directè, & à reseruato indirectè.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An die festo, quo omnes tenentur Sacro interesse, Sacerdoti non habenti copiam Confessarij, qui eũ absoluat à peccatis, siuè reseruatis, siuè non reseruatis, cum sola contritione celebrare liceat, supposito ꝙ nullus Sacerdos adsit, à quo missã audire possit.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Doctores Doctoribus contrariantur, sed Auctor sequitur partem affirmatiuam.*
3 *Sacerdos in dicto casu an celebrare teneatur.*
4 *Item an in tali statu idem possit, vt alij audiant Sacrum.*
5 *Occurritur obiectioni.*

1 RAtio difficultatis est, quia præceptum de præmittenda Confessione ante Communionem est diuinum; præceptum autem audiendi missam in die festo est ecclesiasticum; ideò fortius obligare debet illum, quàm istud.

2 Ad difficultatem dico, quòd pro vtraque parte plures habemus Doctores, vt notat *Diana in Resolutionibus moralibus par. 2. de Celebrat. Missarum, resolut. 63.* ego autẽ opinioni affirmatiuę adhæreo. Et ratio est, tum quia vrget necessitas audiendi missam, cum (vt supponitur) deficiant omninò missæ pro illo die, & copia Confessarij desit, quæ sunt conditiones positæ à Conc. Trid. tum quia (teste *Diana loco citato.*) probabile est, præceptum

tum

tum de præmittenda Confessione esse tantùm iuris humani. Apostolus enim tantùm dicit *Probet autẽ se ipsum homo*. Quod videtur fieri etiam examinando conscientiam, & de commissis, aut omissis conterendo; licèt ista opinio mihi non videatur probabilis post Conc. Trid.

Aduertas tamen, quòd quamuis asseram sacerdotem in tali 3
euentu posse celebrare cum sola contritione; non dico tamen ipsum teneri: à diuersis enim non fit illatio.

Dictus Sacerdos idem facere potest respectu aliorum, qui 4
missam in die festo non audierunt, si nõ est alius, qui celebret: & ratio est, tum quia vrget præceptum; tum quia necessitas proximi reputanda est tanquam propria. Nec obstat, quod illi non peccabunt, si dictus Sacerdos nõ celebret: patet in simili de sacerdote, qui si Confessarij copia non adest, cum sola contritione celebrare potest, vt ægrotus in articulo mortis existens præceptum communicandi adimpleat, & tamen si in tali casu Sacerdos non celebret, ægrotus nõ peccaret. Huius sententię sunt plures Doctores, quibus alij aduersantur. Vide *Diana, vbi supra par. 2. tract. de Celebratione Missarum, resol. 64.*

Nec resolutioni repugnat obiectio ab initio allata; quia ne- 5
cessitatis tempore (in sentẽtia affirmantium) sufficit mundare conscientiam contritione; nec item repugnat, quòd fortius liget præceptum diuinum, quàm Ecclesiasticum; nam vtrũq; præceptum obseruari debet, si potest; seruatur autem diuinum præceptum, cum Sacerdos mundat conscientiam contritione, cũ non possit cõfessione; & seruatur Ecclesiasticũ celebrando; cum non sit alter, à quo possit audire Missam in die festo. Poterit itaquè Sacerdos in dicto casu celebrare, cum sola contritione, minimè obstante peccato reseruato, aut non reseruato. Differt difficultas hæc à pręcedenti, quia illa est de Sacerdote habente copiam Confessarij, sed carentis facultate super reseruatis; ista verò est de Sacerdote carente omninò copia Confessarij.

DIF-

DIFFICVLTAS TERTIA.

An Sacerdos, qui in ipsa actione celebrãdi recordatur alicuius peccati mortalis, siuè reseruati, siuè non, elicito tunc cõtritionis actu, teneatur posteà quàmprimũ cõfiteri.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Alij sustinent partem affirmatiuam, alij negatiuam, & quidem probabiliùs.*
3 *Eadem difficultas de Sacerdote in actu celebrationis mortalitèr peccante moueri potest.*
4 *Terminus ille Conc. Trid.* (quàm primum) *continet ne Præceptum, an tantum consilium.*
5 *Dictus terminus diuersimodè exponitur.*
6 *Quamprimum in subiecta materia ad diem naturalem videtur posse extendi.*
7 *Sacerdos interdum ante decursum diem naturalem mortale confiteri tenetur.*

1 RAtio difficultatis est, quia ex *Conc. Trid. sess. 13. cap. 7.* habemus, quod si Sacerdos necessitate vrgente, & copia Confessarij deficiente, absque præuia confessione celebrauerit, postea quamprimùm confiteri tenetur.

2 Affirmatiuè respondent nonnulli, quorum ratio est: quia Sacerdos, de quo mouetur difficultas, celebrat in confessus vrgente necessitate, copiaquè Confessarij deficiente. Ita *Suarez in 3. par. tom. 3. disp. 66. sect. 7. Reginald. in praxi tom. 2. lib. 29. cap. 7. num. 110. Megal. in prima par. lib. 5. cap. 4. num. 2. Bonac. de Sacram. disp. 4. q. 6. pun. 1. num. 39. & alij.*

Aliqui verò negatiuè respõdent, quorum ratio est; quia hic non adsunt conditiones, ob quas Tridentinum præcipit, vt quamprimùm Sacerdos confiteatur: nam ille Sacerdos, de quo Trid. loquitur, non confitetur; quia adest necessitas celebrãdi, nec habet copiam Confessarij: iste verò Sacerdos de quo nos loquimur habet Confessarij copiam, sed omittit confessionem, ne tunc vocando Confessarium, notam infamiæ incurrat, &

ne

ne proximum ſcandalizet. Item ille, de quo Conc. erat antè celebrationem peccati mortalis conſcius; iſte verò minimè, ſed acceſſit abſquè conſcientia peccati mortalis; in ipſa autèm celebratione recordatur alicuius peccati mortalis. Ita *Vaſquez, Sayrus, & Syluius apud Dianam in Reſol. moralib. p. 2. tract. de Celebrat. Miſſarum reſol. 61.* qui hanc ſententiam probabiliorem affirmat, cui ego etiam aſſentio, cum à diuerſis non fiat illatio, *l. Inter ſtipulantẽ, §. Sacram. ff. de verb. obligat.*

Similis difficultas fieri poteſt de illo Sacerdote, qui in actu celebrandi (quod abſit) mortaliter peccat, an .s. quàm primũ poſt celebrationem teneatur confiteri, & eodem modo, quo ſupra dicta difficultas reſoluta fuit, reſoluenda eſt difficultas iſta: ſunt enim ẽt hìc Doctores pro vtraq; parte, vt videre eſt apud *Dianã loco citato*; ſed ego cum ipſo ſequor partem negatiuam ob eaſdem rationes ſupra allatas. 3

Verùm ingratiam illorum, qui ſequuntur ſententiam affirmatiuam, obſeruandum eſt primò, quòd vertitur in dubium apud DD. an terminus ille Conc. Trid. (*Quã primũ .s. cõfitetur*) contineat præceptum, vel conſilium. Qua in re reperio opiniones pro vtraq; parte, vt videre eſt apud *Dianã loc. cit. reſol. 60.* ſed probabilius eſt importare præceptum. 4

Item ſecundò obſeruandum eſt terminum illum .s. (*quàmprimùm*) apud DD. diuerſimodè exponi: aliqui aſſerunt ſatis 5 eſſe pro adimplendo præcepto Concilij, ſi Sacerdos, qui ſic celebrauit, confiteatur ſuo tempore, nimirùm ante aliam celebrationem, & ſic illud quàmprimùm exponunt, cum primùm iterum celebrauerit. Hęc opinio abſurda omninò apparet, tùm quia ſi talis opinio eſſet vera, ad nihil obligaret ſupradictum Concilij præceptum, cum talis Sacerdos antè aliam celebrationem, neceſſariò teneatur cõfiteri ob peccati mortalis conſcientiam; tùm quia ſi talis Sacerdos differret tres, vel quattuor menſes, antequàm iterùm celebraret, poſſet conſequẽtèr etiam differre confeſſionem ad tempus illud vſque, quod eſt abſurdum. *Diana* ſentit verba illa (*quamprimùm*) tres comple-

cti dies, itaut, qui intra triduum confitetur, satisfaciat præcepto. Hæc opinio Dianæ est consona, *l. fin. C. de Errore aduocatorum ibi ex continenti, .i. in triduo: & l. finali, C. de Iudicijs ibi, illicò autem .i. intra triduum,* quas leges affert *Sanchez in simili de Matrim. lib. 1. disp. 51. nu. 14. & Vocabularium iuris Verb. Fatere.*

6 Verum mihi magis probatur, si illud *(quamprimùm)* intelligatur solummodò pro toto spacio eiusdem diei naturalis, qui est viginti quatuor horarum; & ratio ea esse videtur, tùm quia in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præsenti die debetur, *Arg. l. In omnibus obligationib. ff. de Reg. iur.* tùm quia terminus ille *(quàmprimùm)* exponendus est iuxtà subiectam materiam, vti in primis tradit *Nald. in simili. verb. Verba. nu. 15. l. Si vno anno ff. Loca. & conduc.* constat autèm Concil. Trid. cum Sacerdotibus loqui, qui vt plurimùm quotidiè celebrant; ideò vidr̃ mẽtẽ PP. Conc. Trid. fuisse, vt Sacerdotes eodẽ die suum confiteantur peccatum. Nec obstat, quòd interdùm aliquis Sacerdos pluribus diebus missarum celebrationem omittat; quià lex se accomodat ad ea, quæ vt plurimùm contingũt. *l. Nam ad ea ff. de Legib.* Prçtereà in obscuris inspicimus, quod verisimilius est, *de Reg. iur. in 6. reg. 45.* iste autem sensus videtur verisimilior scientia, & conscientia præditis, prout conijcere potui.

7 Quinimmò si huiusmodi Sacerdoti ante elapsum diem naturalem, celebrare missam contingat, tenebitur illud mortale confiteri, vt de se constat.

DISTINCTIO DECIMAQVARTA.

De Confeſſario in crimine carnali complice, quò ad ea, quæ reſeruationem reſpiciunt.

Via diſtinctio hæc reſpicit tum poteſtatem abſoluendi à reſeruatis Confeſſario conceſſam, tum poteſtatem ei interdum ablatam, tum etiam circunſtantias complicis; idcircò huiuſmodi diſtinctio tres habebit articulos. Primus erit de poteſtate Confeſſarij in ordine ad complicem. Secundus de facultate abſoluendi complicem Confeſſario adempta. Tertius de circunſtantia complicis.

ARTICVLVS I.

De poteſtate Confeſſarij in ordine ad complicem duas continet difficultates, .s.

1 *An Confeſſarius habens facultatem circa caſus reſeruatos, poſſit abſoluere complicem peccati reſeruati.*

2 *An verba illa Synodi ſub Illuſtriſs. Epo Triolo Bergomi celebratæ tit. 6. de Sacramento Pænitentiæ, .s.* Ne quis Confeſſarius complicem, aùt participantem ſecum in crimine carnali, *intelligantur de qualibet obſcænitate, vt verborum, oſculorum, amplexuum, tactuū, &c. an verò tantùm de complemento operis.*

ARTICVLVS II.

De facultate abſoluendi complicem Confeſſario adempta tres habet difficultates, nempè.

1 *An facultas excipiendi Confeſſionem complicis in crimine carnali, quæ Confeſſario aufertur iuxta Decretum Synodi ſub Epiſcopo Triolo, ſit caſus reſeruatus.*

2 *An Confeſſarius Diœceſis Bergomi habens facultatem à iure abſoluendi, vti eſt Parochus, Iubilæi tempore ſaltem, complicem in crimine carnali abſoluere poſſit.*

3 *An Confessarius si de facto absoluat complicem in crimine carnali, validè saltem illum absoluat.*

ARTICVLVS III.

De circũstantia complicis duas complectitur difficultates, vz.

1 *An in Confessione aperiri possit circũstantia manifestatiua complicis, cum quo patratum est crimen reseruatum.*

2 *An Confessarius, qui carnaliter pœnitentem cognouit, teneatur in Confessione exprimere hanc circunstantiam.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Confessarius habens facultatem circa casus reseruatos, possit absoluere Complicem peccati reseruati.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Respondetur difficultati cum distinctione.*
3 *Si quis absoluerit, cum ei adempta est facultas, nulla est absolutio.*
4 *Regularibus auferri potest potestas absoluendi, sed quomodo.*

1 RAtio difficultatis est, quia talis Confessarius in sua causa iudex esse existimatur, contra tit. *C. Ne quis in sua causa, &c.* iuxta illud vulgatum, nemo bonus Iudex in causa propria.

2 Huic difficultati satisfaciendum est cum distinctione, vel enim loquimur de iure communi totius Ecclasiæ, vel de iure speciali alicuius Diœcesis; si loquamur primo modo, dicendum est Confessarium habentem facultatem reseruatorum Complicem peccati reseruati absoluere posse; nam per illud peccatum non amittit iurisdictionem, nec eius vsum; nullo enim iure id cautum est: ideò ipsum absoluere potest, atq; sic dixit *Archidiaconus*, quem refert, & sequitur *Ias. in l. Gallus §. & quid si tantum n.113. ff. de lib. & posth.* & faciunt, quæ habet *Vgolinus de Offic. & potest. Episcopi cap.15. §.8 num.11.* verùm mihi probatur addendam esse limitationẽ *Ioseph. Anglici in suis*

Florib.

Florib. Theol. qq; in 4. p. 1. de Confessione, dub. 5. peccabit ne Concubina in simili. Et Megali Institutionum peregrinarum lib. 1. cap. 5. num. 34. nimirùm dummodò non adsit periculum recidiui. Poterit igitur Confessor iure communi absoluere Complicem.

Cæterùm si loquamur de iure speciali, exẽpli grã, de iure Synodali alicuius Diœcesis, per quod Confessori aufertur auctoritas absoluendi, vti claret apud Synodum celebratam Bergomi sub Illustrissimo, & Reuerendissimo Episcopo Priolo, de qua infra, difficul. 2. sic negandum est Confessarium posse absoluere Complicem, & huic iuri standum est: quia generi per speciem derogatur, vt habetur *in 6. de Reg. iur. Reg. 34.* Genus est lex cõmunis, & species est ius Synodale; ideò per hoc derogatur iuri communi: & cum quid vna via prohibetur alicui, id alia non debet admitti, *de Reg. iur. in 6. Reg.* 84.

Vlteriusq; caueant quiq; Confessarij, quibus per Synodum prohibetur absolutio Complicis, quòd non solum peccarent absoluendo Complicem, sed etiam si adimatur eis iurisdictio per Synodum Diœcesanam, talis Confessio foret irrita, & nulla, vti fit per Synodum citatam. Faciunt adducta per *Bonac. de Sacram disp. 5. q. 7. pun. 5. §. 5. n. 10.*

Includũtur per Synodum etiam Regulares Confessarij, quo ad reuocationem facultatis audiendarum confessionum. Et ratio est, quia in his, quæ spectant ad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, Episcoporum statutis ligãtur. *Vgolinus de Offic. & potest. Episcopi par. 1. cap. 2. 6. 10. Graff. cons. 6. de Pœnit. & remiss. Homob. de exam. Eccl. tract. 5. quæs. 10.* & proindè ipso facto absquè vlla sententia ab audiendis Confessionibus sunt suspensi. Vide *Synodum, vbi supra.*

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An verba illa Synodi sub Illustriss. Epo Priolo Bergomi celebratæ, tit. 6. de Sacram. Pęnit. .5. *Ne quis Confessarius cōplicem, aut participantem secū in crimine carnali*, intelligantur de qualibet obscęnitate, vt verborum, osculorum, amplexuum, tactuum, &c. an verò tantùm de complemento operis.

SVMMARIVM.

1 *Obscænitates omnes in mancipatis cultui Diuino sunt grauia Sacrilegia.*
2 *Verba Synodi, de quibus est sermo, videntur interpretanda de complemento operis.*
3 *Resoluitur Obiectio à principio allata.*
4 *Probabilius est, quod dicta verba extendantur ad tactus, amplexus, &c.*
5 *Synodus tantùm de complice immediato debet intelligi.*
6 *Potest Confessor audire, & absoluere Complicem in articulo mortis existentem.*

1 RAtio difficultatis est, quia prædictæ obscænitates in mācipatis cultui Diuino sunt grauia Sacrilegia; maximè in Confessarijs, quod cum pateat expressè, probare non est necesse, vt tradit *Bald. cons. 370. col. 2. vol. 3.*

Difficultati isti, prò tenuitate ingenioli mei, vtcunq; satis-
2 facere volenti, primo aspectu vidètur prædicta verba esse intelligenda de complemento operis, hisq; rationibus. Prima, quia vbi de crimine agitur, intelligitur de eo, quod consummatam iniuriam, & non cæptam significat, *Cap. Hæc autem, & ibi Gloss. in verb. cum effic. de Pænit. dist. 1.* verba enim sunt intelligenda cū effectu *l. 1. §. Hæc autem verba ff. Quod quisq; iur.* Item lex puniens delictum, intelligitur de perfecto *Io. Franciscus Soarez v. Lex.* Secunda est, quia pęna ipso facto imposita à iure ob delictum, non habet locum, nisi vbi fuerit consummatum, & non sufficit fuisse inchoatum, & attentatum, *Cap. Cogitationis, de Pænit. dist. 1.* tradit *Io. Andr. in cap. Odia in Mercur. sup verb. pæna, de Regul. iur. in 6.* Tertia, quia statutum puniens delictum certa pęna, non habet lo-

bet locum in eo, qui delictum inchoauit, si illud non perficit, quia statutum maximè pœnale est strictissimè interpretandũ, vt ait *Bart. in l. 1. §. Diuus, num. 1. ff. ad l. Cornel. de Sicar. Ita Floronus de Casib. reser. par. 1. cap. 5. num. 31. vsquè ad trigesimum sextum:*

Nec sequẽdo has rationes obstat difficultas ab initio allata: nam, & si obscænitates, de quibus supra, in mancipatis Dei seruitio, sint nedùm grauia, sed grauissima Sacrilegia pensato eorum statu; non tamen sequitur per hoc, quod omnia Sacrilegia eodem modo puniri debeant; sed iuxtà delicta debet esse & plagarum modus, vt *Sacra Scriptura docet*. 3

His nõ obstantibus, probabilius videtur oppositum, nempè, quòd dicta Synodi verba se extendant ad oscula, amplexus, & tactus, dummodò in se mortale inuoluant peccatũ. Et ratio ea esse videtur, tùm quia verbum illud (*Crimen*) reperitur synonimum culpæ in *Conc. 7. Prouin. Mediol. sub titulo de Sacramẽto Pænitentiæ, ibi, qui criminis*, à quo loco videtur Synodum sumpsisse exemplum, quamuis ab illo ad litteram non extraxerit verba: tũ ẽt quia potior est mens dicentis, quàm vox. *l. Labeo ff. de Supel. legat.* Nec sermoni res, sed rei est sermo subiectus, inquit *text. in cap. Intelligentia, de verb. signif.* videturq; talis esse mens prædictæ Synodi, cum intendat, vt reor, auferre occasionem omnem faciliùs peccandi, cui per dictam Synodum nõ esset sufficientèr prouisum, si illa Synodi verba tantùm de actu vltimo completo intelligerentur. Faciunt allata per *Belloch. de Casib. reser. in simili par. 2. quæst. 1. num. 152. & 154.*

Verùm quæres fortasse vlteriùs, an prædicta Synodi verba intelligi debeant tantùm de complice immediato, vt potè de osculante, tangente, amplexante, &c. an verò etiam de complice mediato, nimirùm de internuntio, consulente, assentiente, palpante, &c. Videturq; respondendũ esse, quòd præcise de Complice immediato intelligi debeant; tum quia sumus in pęnalibus, vbi stricta facienda est interpretatio: tum etiam quia æquale non intercedit periculum in vtrisquè, vbi autem maius periculum, ibi cautiùs est agendum *l. 1. vers. Nam*

ff. de

ff. de Carbô edit. & C. de Furtis l. Manifestissimi.

Vtrùm verò possit Confessor absoluere Complicem in articulo mortis existentem præsente alio Confessore, cui tamen Complex omninò confiteri renuit, quidquid placeat *Bonac. vbi supra, circa finem,* dicerem, quòd huiusmodi Confessor illum audire, & absoluere possit: tùm quia in tali tempore nulla adest occasio peccandi: tum etiam quia Ecclesia pro tali tempore aufert omne illud, quod cęli aditum impedire potest; ideò piè ad hanc partem inclino, nihil temerè affirmando: melius est enim difficultatem integram permittere cuiusquè arbitrio, quàm de ea quicquam temerè pronunciare.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An ademptio facultatis excipiendi cõfessionem Complicis in crimine carnali, iuxta Decretum Synod. sub Episcopo Priolo, sit casus reseruatus.

SVMMARIVM.

1 *Duplex est reseruatio, nempè propria, & impropria.*
2 *Reseruationi impropriæ desunt conditiones reseruationis propriæ.*

RAtio difficultatis est; quia sic Confessario negatur facultas excipiendi alicuius Confessionem, sicut etiam ipsi in reseruatione casuum denegatur.

Pro intelligentia huiusce difficultatis obseruandum est re-
1 seruationẽ duplicem esse impropriam, & propriam. Propria reseruatio est ademptio facultatis ex parte Confessarij .s. absoluendi ligatos casu, cum onere ex parte pęnitentis .s. pręsentandi se legitimo Superiori habenti facultatem pro reseruatis: impropria verò est prohibitio excipiendi cõfessionem alicuius.

Ad difficultatem respondetur negatiuè. Ratio autèm ea esse videtur, tùm quia huiusmodi prohibitio non enumeratur in tabella casuum reseruatorum; cum autèm Episcopi aliquos sibi eligunt casus, & illos in publicas reseruationis tabulas referunt; nisi aliud exprimant, alij, qui in Synodalibus Constitutio-

tutionibus reſeruati videntur, & in dicta tabella non comprę-henduntur, excluſi cenſentur, teſte *Comitolo in Reſponſionibus moral. lib. 1. quæſt. 25. Luca Floro. de Caſib. reſer. par. 1. cap. 4. Homob. de Exam. eccl. tract. 11. cap. 7. Alphonſo de Leone, de Officio, & poteſt. Confeſſarij tempore Iubilæi extraordinarij quæſ. 5. num. 36.* tùm quia prohibitio facta per Synodum, loco citato, non habet omnes conditiones caſus propriè dicti. Hinc conceſſi caſus Epiſcopales tempore Iubilæi per Papam, vel extra Iubilęum per Epiſcopum, facultas excipiendi confeſſionem Complicis non conceditur: tùm etiam quia, vt inquit *Bonac. de Sacram. diſp. 5. q. 7. pun. 5. prop. 1. n. 10.* reſeruatio imponi ſolet in pęnam pęnitentis; hæc autem prohibitio vergit potiùs in pęnam Confeſſarij, qui cum pęnitente delictum commiſit. Idem pręterea dignoſcitur ex pęnæ diuerſitate, v. g. Confeſſarius, qui Bergomi abſoluit à caſibus reſeruatis abſq; legitima facultate præter pœnas iuris communis, ex iure ſpeciali incidit in pœnam ſuſpenſionis à Diuinis ipſo facto propoſitam contra tranſgreſſores, vt patet ex tabella caſuum in Dięceſi Bergomen. reſeruatorum: Confeſſario verò complici in crimine carnali tantummodò ſubtrahitur facultas abſoluendi ab illo caſu, ſi illam habuit ab Ordinario, quam ſi habet à iure, reſpectu illius caſus remanet illi ſuſpenſa, & Ordinario reſeruata, vti colligitur ex Synodo citata. Inſupèr qui detinetur peccato reſeruato à nullo Cōfeſſario abſolui poteſt, niſi ab habēte facultatem ſaltèm ſuper illo: perſona verò, quæ commiſit crimen carnale (quod abſit) cum Confeſſario (ſuppoſito, quòd aliundè non reſeruetur) à quolibet Confeſſario abſolui poteſt, præterquàm ab illo, cum quo carnale habuit commercium.

DIS-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Confessarius Diœcesis Bergomen. habẽs facultatem à iure absoluendi, vti est Parochus, Iubilæi tempore saltèm, Complicem in crimine carnali absoluere possit.

SVMMARIVM.

1 *Crimen Confessarij complicis in peccato carnis reseruatur.*
2 *Confessionis complicem in carnali peccato, nec Iubilæi tempore absoluere potest.*
3 *Per allatam rationem in responsione satisfit obiectioni ab initio allatæ.*
4 *Confessarius ex approbatis ab Ordinario esse debet, ẽt Iubilæi tempore.*

1 RAtio difficultatis hæc est, quia in Synodo sępè citata huiusmodi crimen respectu talis Confessarij Ordinario reseruatur; tempore autèm Iubilæi .s. extraordinarij, omnis Ordinariorum reseruatio aufertur, vt maximè claruit in Iubilæo anni 1634. euulgato.

Ad difficultatem respondetur negatiuè, nempè quòd prædi-
2 ctus Confessarius neq; Iubilęi tempore Complicem in crimine carnali absoluere possit. Ratio est, quia non præcisè in dicta Synodo huiusmodi crimen Ordinario reseruatur, sed ẽt Confessario complici suspenditur auctoritas respectu illius criminis aliàs per complicem pœnitentem alteri Confessario non confessi; quod claret intuenti verba dictæ Synodi. Et per hãc
3 rationem sufficientèr etiam difficultati supradictæ satisfit; dicto .n. Confessario Iubilęi tempore aufertur facultas audiendi Complicem nõ ratione reseruationis, sed ratione suspensionis; quemadmodùm autèm antè Iubilæum Curatus per suum Ordinarium suspendi poterat, vt suppono, respectu alicuius personæ; cur idem Iubilæi tempore non remanebit suspensus, cũ maximè eadem incommoda, quæ ex talis pęnitentis exceptione antè Iubilæum oriri poterant, Iubilæi tempore non subtrahantur? Concludendum itaque dictum Confessarium neque Iubilæi tempore Cõplicem in crimine carnali absoluere posse.

Dices

Dices mentem Sum. Pontificis esse, vt omnis Confessor tali 4
tempore à quolibet crimine, hæresi excepta, absoluere possit: hoc tibi concedo; verùm tunc temporis non aufert nisi reseruationem, qualis non est suspensio illa, vti supra probatum fuit præcedenti difficultate; quinimmò Iubilæi tempore Summus Pontifex vult, vt Confessarius sit ex approbatis ab Ordinario; Ordinarius autèm in dicta Synodo non approbat Confessarium, de quo nos loquimur, sed actu suspendit.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An Confessarius si de facto absoluat Complicem in crimine carnali, validè saltèm illum absoluat.

SVMMARIVM.

1 *Multa prohibentur fieri, quæ facta tenent.*
2 *Secundum leges Synodales decidenda venit difficultas hæc.*
3 *Attendendum est, num lex Synodalis irritet factum, an tantùm puniat.*
4 *Actus prohibitio per se loquendo est odiosa.*

RAtio difficultatis hæc est, quia multa prohibentur, quæ 1
facta tenent, vt patet in impedimentis matrimonialibus tantùm impedientibus.

Ad difficultatem respondetur, quòd consulendæ sunt leges 2
speciales nempè Synodales; cum absolutio per Confessarium cõplicem ex lege vniuersali totius Ecclesiæ minimè sit vetita, vt implicitè docet *Iosephus Angles. par. 1. de Confessione;* & iuxta illas decidenda est difficultas proposita: si lex suspendat Confessario facultatem absolutionis respectu Complicis, absolutio per huiusmodi Confessorem datam nullius erit validitatis; cum per carentem facultate impertita fuerit.
Cæterum si lex tantùm imponat pęnam suspensionis à mu- 3
nere Confessarij, illi, qui audebit absoluere Complicem, secus dicendum est, quia, licèt talis Confessarius legum Synodalium transgressor mortalitèr peccauerit ob grauem eius temeritatem; tamen, cum absolutio impertita fuerit per

habentem adhuc facultatem, absolutio tenet: pęna enim non infligitur nisi patrato crimine. Dices in fraudem legis nõ esse aliquid faciendum, vt docet *Cap. Constitutus, de Concess. preben.* Respondetur, quòd verum est; tamen si de facto fiat, & lex nõ irritat, factum tenet: tum quia multa illicitè fiunt, quæ facta tenent iuxta tritum sermone prouerbium: tum quia in materia odiosa restringenda est obligatio; hic autem versamur in materia odiosa; cum prohibitio actus odiosa sit per se loquen-
4 do. Doctrina hæc adaptata huic proposito pro resolutione plurium difficultatũm maximè conducet.

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An in confessione aperiri possit circunstantia manifestatiua Complicis, cum quo patratum est crimen reseruatum.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Difficultas huiusmodi quid supponit.*
3 *Duæ contrariæ afferuntur sententiæ.*
4 *In moralibus media est sequenda.*
5 *Statuitur quædam sententia inter extremas media.*

RAtio difficultatis est, quia cognitum sub confessionis
1 sigillo, perindè est, ac si nesciretur. Est doctrina cõis.
Supponit difficultas hæc ex delicti manifestatione,
2 Complici nullũ sequi damnũ pręter infamiã apud Cõfessorẽ, si qua est.
3 Circa hanc difficultatem duas oppositas reperio sententias, quarũ vtraq; sequacium copiosum habet numerũ, vt videre est apud *Dianã in suis Resolut. moral. par. 1. de Circũstant. aggrau. resol. 49.*

Prima tuetur partem affirmantem s. quòd possit aperiri circunstantia Complicis, cuius ratio est, quià quemadmodũm probabilitèr sine scrupulo peccati mortalis potest quis manifestare vni, vel duobus amicis taciturnis delictum alterius occultum: ità potest pęnitens Complicem in confessione manifestare Confessori, cum sit secretus ratione sigilli confessionis.

Altera

Altera verò defensat partem negantẽ; cuius ratio est, quia præceptum non infamandi proximũ fortius est præcepto integrandi confessionẽ; præceptũ .n. de non infamando proximũ est diuinũ, & naturale: præceptũ verò de integritate Confessionis est diuinum, sed non est naturale. *Ita Fagundez lib. 5. cap. 1.* Ratio diuersitatis harum opinionum est, quia diuersum habent suppositum. Qui sunt à parte affirmatiua supponunt, quòd in in confessione nunquam detur vera ratio infamiæ; qui autem sunt à parte negatiua supponunt, quod detur vera, & non leuis infamia, si aliàs Confessor non sciebat de Complice similia delicta statui eius plurimùm derogantia. Vtraq; opinio est probabilis, & plures habet asseclas, vt supra retuli, & iuxta eorũ fundamenta respondent obiectionibus; probabiliorem tamen affirmatiuam vocat *Fagundez, vbi sup. num. 8.*

Verùm quia in moralibus nouimus ab extremis recedendum 4
esse; ideo mediam inter extrema sequendam esse iudico.

Dico ergo, quòd attendenda est, tũ persona complex, tum eius crimen: attendenda est persona, nempè an sit integræ 5
famæ respectu talis criminis; & item an crimen pensato statu personæ sit ex illis, quæ secundùm communem omnium existimationem illi omninò derogant; & sic huiusmodi circũstantiã pro tunc reticendam esse puto, animo illam manifestandi, cũ opportunum fuerit; quià fortasse tali non parùm derogabitur, etiam apud Confessarium; maximè si non foret tantæ prudentiæ, & experientiæ, vt adhuc non nouerit compati alienis infirmitatibus, licèt ipsemet infirmitate circundatus sit: secùs verò dicendum erit, si peccatum ex vna parte non possit benè explicari, nisi addita circũstantia Complicis manifestatiua, & ex altera prædictæ conditiones .s. personę, & criminis absint.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Confessarius, qui carnalitèr pœnitentem cognouit, teneatur in Confessione exprimere hanc circunstantiā.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Difficultati respondetur negatiuè.*
3 *Sat est, si pœnitens solutam, vel coniugatam cognouisse confiteatur.*

1 Ratio difficultatis est, quia *ex cap. Omnes 30.q.1.* colligimus esse nostras spirituales filias; nedùm illas, quas baptizamus, sed etiam quas in Confessione absoluimus. Notandum autem ante resolutionem, quòd hic non quæritur, an huiusmodi circūstātia aggrauet delictum, cū supponatur tanquā certū; quærimus verò, an teneamur illā aperire, dū confitemur.

2 Ad difficultatē respōdetur negatiuè, nimirū talē circūstantiā non esse necessariò explicandā in Confessione; & ratio ea esse videtur, tū quia Sacramētū Pœnitētiæ nō inducit cognationē spiritualē, cū in nullo iure expressa reperiatur, vt testatꝰ *Diana loco. infra cit.* tū quia *in cap. fin. de Cognat. spiritual. in 6.* decernitur cognationē hanc .s. spiritualē oriri ex Baptismo, & Confirmatione, & postea subditur, *Ex datione verò aliorum Sacramentorū cognatio spiritualis nequaquā oritur, quæ Matrimoniū impediat, vel dissoluat.* Hāc opinionē amplectūtur graues Doctores, nēpè *Azorius par.3. lib.3.cap.9.quæst.5. & 9. Rodriquez tom.1. cap.209. n.1. Bonac. de Matrim. q.4. pun.16. num.7. & alibi. Diana in Resolut. moral. part. 2. tract. 3. Miscel. resolut.11. & alij apud ipsum contra nonnullos,* quorū nomina, vt solitā sequar breuitatē, sub silētio inuoluo.

3 Nō ē itaq; necessariò aperiēda talis circūstātia, sed sufficiet, si pœnitens dicat, se copulā cum coniugata, vel soluta habuisse. Nō negamus tn̄, quin opposita opinio sit ꝓbabilis, sed ista probabilior apparet. Differt difficultas hæc à præcedēti, tū quia in illa Cōplex nō est Cōfessarius, sicut in ista, tū quia præcedēs respicit pœnitentem in generali; hæc verò in specie respicit Confessorē, nō quatenus est Cōfessor, sed quatenùs pœnitens.

DI-

DISTINCTIO DECIMAQVINTA.

De Constitutionibus Synodalibus circa ea, quæ casus reseruatos respiciunt.

DIstinctio hæc respicit quinque. Primò Episcoporum potestatem circa reseruationem. Secundò intelligentiam censurarum ipso facto latarum. Tertiò nonnullas consuetudines. Quartò inceptionem obligationis circa reseruationē. Quintò Regulares: quapropter huiusmodi distinctio in quinque diuiditur articulos. Primus est de Episcoporum potestate circa reseruationem. Secundus est de intelligentia reseruationum ipso facto latarũ. Tertius est de quibusdam consuetudinibus. Quartus est de inceptione obligationis circa reseruationem. Quintus deniquè est de Regularibus.

ARTICVLVS I.

De Episcoporum potestate circa reseruationem duas continet difficultates, .s.

1 *An Episcopus reseruationem censurarum Synodalium, quas aut sibi, aut suo Vicario reseruat, auferre possit.*

2 *An Episcopi, & alij inferiores Prælati per nutus, & signa absq; verbis, vel scriptura absolutionem censurarum, tam sibi reseruatarum, quàm non reseruatarum impendere possint.*

ARTICVLVS II.

De intelligentia reseruationum ipso facto latarum duas amplectitur difficultates, nempè.

1 *An in censuras ipso facto latas à Synodo incidat quis absq; criminis declaratione.*

2 *Quando Synodus dicit simplicitèr, vt quis suspensionis pœnam ipso facto incurrat, à quo suspendat.*

AR-

ARTICVLVS III.

De quibusdam consuetudinibus duas claudit difficultates, vz.

1 *An consuetudo illa, qua aliqui Episcopi in Cōstitutionibus Synodalibus restitutionem bonorum incertorum sibi soliti sunt reseruare, sustineri possit.*

2 *An in locis, vbi viget consuetudo, vt per Constitutiones Synodales ab ingressu Ecclesiæ interdicti sint, qui præceptum semel in anno confitendi, & in Paschate communicandi non adimplent, comprehendantur etiā Meretrices, illud non adimplentes.*

ARTICVLVS IIII.

De inceptione obligationis circa reseruationem vnicam continet difficultatem, hoc est.

1 *An Constitutiones Synodales Diœcesis Bergomi sub Illustrissimo, ac Reuerendissimo Episcopo Priolo promulgatæ respicientes casuum reseruatorum materiam, de qua in magna parte extat titulus 6. dictarum Constitutionum, statim obligent scientes illam.*

ARTICVLVS V.

De Regularibus vnicam continet difficultatem, nimirùm.

1 *An Regulares Episcoporum reseruationibus, Constitutionibusq; Synodalibus ligentur.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Epus reseruationē censurarū Synodaliū, quas aut sibi, aut suo Vicario reseruat, auferre possit.

SVMMARIVM.

1 *Res, per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.*
2 *Censurarum Synodalium aliæ reseruatæ, aliæ non.*
3 *Episcopus reseruationes in Synodo auferre potest.*
4 *Etiam absquè causa auferre potest reseruationem.*
5 *Non potest dispensare Episcopus in sua Constitutione, quando eius subditus acquisiuit ius super illam per modum contractus.*
6 *Quandò possit Episcopus dispensare in Conc. Prouin.*

Rat

RAtio difficultatis est, quia res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, nisi aliud obstet; constitutiones autèm censurarũ Synodalium videntur profectæ à Synodo, & non ab Episcopo tantùm, ideò emergit difficultas, an Episcopus absque Synodo, illarum reseruationem auferre possit. 1

Antè responsionem notandum est censurarum Synodalium quasdam esse reseruatas; quasdam verò minimè, iuxtà ea, quę aliàs attulimus. 2

Ad difficultatem respondetur affirmatiuè, quòd .s. Epus absque Synodo reseruationem censurarum Synodalium positam in Constitutionibus Synodalibus auferre potest: ratio est, tùm quia est legitimus Superior, & huiusmodi Constitutiones pendent ab ipso, nec vllo iure constat Epum non posse in huiusmodi Constitutionibus dispensare, & omnem auferre reseruationem: tùm etiàm quià iurisdictio Synodi non est alia à iurisdictione Episcopali; nam alij Sacerdotes, qui ad Synodũ conueniunt, non habent propriam iurisdictionem distinctam à iurisdictione Episcopi; sed ipsi ad Synodum conueniunt, non vt decidant, sed vt res maturiori consilio, ac prudentia decernantur: nam vbi multa consilia, ibi multa salus: & magis vident oculi, quàm oculus. Ità *Bonac. de Legib. in simili disp. 1. q. 2. pun. 1. prop. 1. num. 5.* tùm etiam quia obligatio legis humanæ (teste *Bonac loc. cit. num. 3.*) inducitur per voluntatem legitimi Superioris præcipientis, vt seruetur: ergò etiàm per ipsius voluntatem auferri potest. Patet igitùr Episcopũ posse auferre reseruationem censurarum Synodalium sibi, vel suo Vicario reseruatarum. 3

Additur vlteriùs, quòd huiusmodi ablatio reseruationis cẽsurarum erit valida, quamùis Episcopus illam abstulerit absq; causa, vt notat *Naldus verb. Episcopus nu. 7.* 4

Si obijcias à Papa inferioribus sine causa dispensare vetitũ esse. Respondetur, quòd multa fieri prohibentur, quæ facta tenent, vt claret in impedimentis matrimonium contrahendũ impedientibus.

Quinim-

Quinimmò hoc verùm videtur, etiam si Episcopus suam Constitutionem iuramento firmauerit. Ratio est, quia licèt Episcopus peccet dispensando in lege iurata; nihilominùs validè dispensat, cum per iuramentum non ademerit sibi facultatem dispensandi: sicut qui iurauit nõ vendere domum suam, validè illam vendit, sed peccat contra iuramentũ. Ita *Sanchez lib.8. disp.17. num.27. & Bonac. loco cit. pun.3. num.2. contra Azorium par.1. lib.5. cap.15. quæs.7. & alios.*

Verùm vnum est obseruandum, cum dicitur posse Episcopũ dispensare in Constitutione sua, etiam si sit facta in Synodo, debere hoc cum grano salis intelligi .s. modò ex illa Constitu-
5 tione non sit acquisitum ius subdito per modum contractus, vt accidit, quando Episcopus animo se obligandi ex *iustitia* in materia, in qua seipsum potest obligare, promittit aliquid, vel concedit priuilegium, quod, si fuit acceptatum à subdito, illi seruare debet, cum ipsi subdito iam sit acquisitum ius. Ita *Bonac. in simili de Legib. vbi supra*. Ex dictis igitur constat Epũ auferre posse reseruationem à censuris reseruatis in Synodo. Idemq; & ob easdẽ causas asseritur de mulcta pecuniaria, quã taxat Synodus cõtra Synodaliũ Constitutionũ trãsgressores.

Quinimmò potest Episcopus etiam dispensare in Concilio
6 Prouinciali, si dispensatio in ipso non sit reseruata, & hoc pro sua Diœcesi. Quod colligitur tùm ex vsu, tùm quia alioquin magnum onus, & incommodum subditis, & ipsis Episcopis imponeretur, si pro singulis dispensationibus obtinendis adeundus esset Papa, vel expectandum esset aliud Concilium, .s. Prouinciale: quod non videtur dicendum. Ita ex *Bonacina vbi supra num.14.* licèt hoc sit faciendum cum magna prudentia, & DD. consilio, ne temerè ponatur falx in messem alienam.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An Episcopi,& alij inferiores Prælati per nutus, & signa absq; verbis, vel scriptura absolutionem censurarum tàm sibi reseruatarum, quàm non reseruatarum impendere possint.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio censurarum ad sui essentiam non exigit verba.*
2 *Illud possumus, quod licitè possumus.*
3 *Episcopi, & alij inferiores Prælati non possunt per solos nutus, aùt signa auferre censuram.*
4 *Confessarij non possunt per nutus, aùt signa absoluere.*

DIfficultatis ratio est, quià Summus Pontifex si declararet se solo nutu, vel signo absoluere velle, verè absolueret, 1
cum censurarum absolutio ad sui essentiam non exigat necessariò verba, vel scripturam, vt testatur *Bonac. de Cens. disput.* 1. *q.* 3. *pun.* 5. *prop.* 2. *nu.* 6. habet .n. Papa circa ius positiuum potestatis plenitudinem, *cap. Proposuit, de Cõcessione præb. cap. Cuncta per mundum,* 9. *quæst.* 3. *cum similibus*. Hinc *Abbas in cap. Sicut nobis, de Sent. excom. nu.* 3. dicit, quòd Papa potest omnia, claue tamẽ semper directa.

Antè responsionem supponendum est, quòd illud possumus, 2
quod licitè possumus; nam non quod fit, sed quod fieri conuenit, inspici debet, *l. Ven. ff. de Iust. & iur.* paria .n. sunt aliquid non fieri, & illegitimè fieri, *l. Quoties. ff. Qui satis dare cogantur*.

Sed ad rem nostram accedendo, difficultati negatiuè respondetur, nimirùm Episcopos, & alios inferiores Prælatos 3
non posse impendere censurarum absolutionem per solos nutus,& signa. Et ratio est, quia tàm Episcopi, quàm alij inferiores Prælati non possunt variare formam iuris communis, sed illam seruare tenentur; forma autèm iuris communis exigit, vt absolutio per verba, vel scripturam fiat. Ita *Glossa in Clemen. vltima, de Sent. excom.* & constat *ex cap. Cum desideres, & cap.*

Si aliquãdo, de Sent. excom. Ità *Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 4. n. 24. Bonac. loco cit. n. 5. & alij apud ipsum, contra Salas de Legib. d. 20. sect. 9. nu. 85.* Concluditur itaquè, quòd nec Episcopus, nec alij inferiores Prælati à censuris per solos nutus, vel signa absoluere possunt.

Nec obstat obiectio de Sũmo Pontifice ab initio proposita, quia de dissimilibus non est idem iudicium: Summus .n. Põtifex cum supremam habeat potestatem circa ius simplicitèr positiuum, vt tradit *Thomas Mestren. in Flor. leg. reg. 232.* absoluere potest, etiam non seruata forma iuris communis, quod denegatum est Episcopis, & alijs inferioribus Prælatis.

4 Hinc à fortiori inferri potest Confessarijs, ab excommunicationibus (licèt nemini reseruatis) per solos nutus, vel signa minimè licere absoluere.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An in censuras siuè reseruatas, siuè non, ipso facto latas à Synodo, incidat quis absq; criminis declaratione.

SVMMARIVM.

1 *Pœnæ sunt duplices.*
2 *Quomodo intelligatur quis incursus in pœnam absquè declaratione.*
3 *Pœna alia ipso iure lata, alia ferenda.*
4 *Statim cadimus in censuras, non tamèn in priuationem officiorum.*
5 *Ipso facto incidimus in irregularitates, non autèm in priuationem Beneficiorum.*
6 *Non incidit quis in pœnam pecuniariam, nisi post declarationem commissi delicti.*
7 *Discrimen inter legem conditionalem, & pœnalem.*
8 *Pœna conuentionalis soluenda est antè declarationem; quod secùs est de pœna legis.*

RAtio difficultatis est, quia interdùm incidimus in pęnas statim antè criminis declarationem, & interdùm tantùm post, vt infra constabit.

Antè responsionem supponendum est in primis pęnas esse in

in duplici differentia: aliæ sunt, quæ non possunt executioni 1
demandari absq; hominis actione, & ad has pęnas ipso facto incurrendas requiritur sententia criminis declaratoria, nisi aliter cõstet de mente Legislatoris volentis pęnam antè vllam criminis declaratoriam sententiam subiri; exem. gratia, Beneficiarius potest Beneficium retinere, donec declaretur delictũ proptèr quod priuatus est ipso facto, nisi fortè in lege habeatur pœnam in foro conscientiæ statìm subeundam esse, seù statìm deberi antè vllam criminis declarationem. Aliæ pœnæ sunt, quæ ad sui executionem, nullam hominis executionem requirunt, sed in abstinentia ab aliqua receptione, vel actione consistunt; qualis pœna est incapacitas bonorum, inhabilitas ad Matrimonium, vel ad petendum debitum coniugale, vel ad officium, vel Beneficium, vel ad Sacramenta suscipienda, vel ministranda, & aliæ huiusmodi: & in has pœnas antè Iudicis sententiam declaratoriam criminis incurritur, vti satìs manifestè ostendit *Bonac. de Legib. disp. 1. q. 1. pun. 7. §. 2. propos. vnic. num. 9. & alij quamplures ab ipso relati loco citato.*

Secundò supponendum est, quòd, quandò lex dicit, ipso facto, & absq; alia declaratione Rei incidãt in pęnam, ver. gratia, sint priuati officio ipso facto, &c. lex debet intelligi absq; de- 2
claratione pęnæ, cum illa sit iam diffinita ab ipsa lege; non autèm culpæ, cui imposita est pęna illa.

Tertiò supponendum est pęnam aliam dici latam ipso iure, 3
aliam ferendam; pęna ipso iure lata dicitur illa, quæ posito delicto statìm irrogatur, vt si dicatur, qui tale delictum commiserit, sit ipso facto priuatus officio: pœna verò ferenda dicitur illa, quam Iudex comminatur delinquenti, vt si dicat, qui tale delictum commiserit, priuabitur officio, vel bonis; in hac difficultate non loquimur de pœna ferenda, sed de pœna ipso iure lata.

His suppòsitis, respondetur ad difficultatem, quòd in censuras, & in irregularitates ipso facto latas nedùm à nostra Synodo, sed etiàm ab alijs iuribus, quibus sumus subiecti, com-

misso delicto, ob quod infliguntur, illicò cadimus. Vndè si dicatur, qui tale perpetrauerit delictum, sit ipso facto excõmunicatus, delinquens illicò patrato delicto afficitur excommunicatione. Ratio est, tùm quià nulla hominis actio requiritur ad hanc pęnam incurrendam, vt benè docet *Nauar. c. 23. nu. 67. Clau. reg. lib. 3. cap. 9. nu. 23. & alij communitèr:* tùm etiàm quià non potest vlla sufficiens ratio assignari, cur huiusmodi pęnæ non incurrantur ipso facto, si Iudex velit aliquem in eas incurrere. *Azor. lib. 5. c. 7. quæsito 4. Reg. lib. 13. n. 279. Suarez lib. 5. de Legib. cap. 8. & 9. n. 2. & 4.*

Aliqui respondent supradictæ difficultati, distinguendo inter priuationem versantem circa censuras, & circa officia, Beneficia, &c. Et hæç distinctio fere redit in idem cũ superiori.

Si priuatio versatur circà censuram, vt circà excommunica-
4 tionem, statim transgressor incidit in ipsas absq; vlla criminis declaratione. Cęterùm si versatur priuatio circà officia, Beneficia, &c. transgressor non incidit ipso facto, sed requiritur priùs criminis declaratio. Ratio autèm differentiæ est, quia priuatio officiorum, seù Beneficiorum est rei iam habitæ, de qua transgressor iam est completè in possessione, sed priuatio, quæ circà censuras versatur, est carentia rei habẽdæ; exempli gratia, suffragiorum in posterùm obtinendorum .s. quæ sibi ab Ecclesia essent communicanda. His priuat excommunicatio. In suspensione similitèr non tollitur potestas iàm habita, sed impeditur, quod pendet in futurum .i. impeditur exercitium talis potestatis. Ità *Ioa. Crux lib. 1. c. 3. not. Tertio, cũ suis asseclis.*

Alij etiàm respondent, distinguendo de pęnis spiritualibus, vocando pęnas spirituales censuras, & temporales officia, & Beneficia, & hæc quoquè distinctio ferè coincidit cum alijs duabus prędictis. Isti asserunt omnes pęnas spirituales (velut
5 sunt irregularitates, & censuræ) ipso facto impositas habere secum comitem executionem absq; alia declaratione criminis in foro conscientiæ, quò ad illum, qui in eas incurrit: exẽ. gr. qui habuit rem cum sua affine, statim non potest petere debi-

tum,

tum, nec debet expectari, vt Iudex declaret talem habuisse carnalem copulam cum seminis emissione cum affine, & istius generis pœnæ sunt censuræ; ideò non expectatur declaratio criminis, vbi transgressor in ipsas ipso facto latas, incidit. Pœnæ verò temporales sunt, ut officia, & Beneficia, quæ licèt afficiant ipso facto, tamèn in foro conscientiæ non ligant, nisi priùs prolata sit sententia à Iudice declaratiua criminis: exēp. gratia, qui commisit delictum hęresis, aùt alterius speciei, per quod bona ipso facto publicantur, non tenetur antè sententiā declaratoriam criminis tradere sua bona Fisco, quinimmò potest in foro conscientiæ expectare Iudicis executionem. Ità *Gambarupta de Casib. reser. c. 3. num. 32.*

Verùm quià in Synodo nostra vltima interdùm, vbi ponitur pęna spiritualis, exempli gratia, suspensio ipso facto, aùt excommunicatio additur etiàm mulcta, seù denariorum pęna, vt videre est *in ipsis Constit. Synod. maximè par. 2. tit. 9. de Presbyteratu, & Missis nouis, & par. 4. tit. 3. De his, quæ in Ecclesia, & Sacristia fieri prohibentur;* idcircò obseruandum est, quò ad istam pœnæ partem alitèr dicendum esse, quàm de pęnis spiritualibus diximus suprà, nimirùm quòd in conscientiæ foro non ligantur transgressores Constit. Synod. hac denariorum pęna, nisi post 6
sequutam sententiam declaratoriam transgressionis. Et ratio ea esse videtur, tùm quia talis est pęna, in qua requiritur actio hominis ad sui executionem: tùm etiàm quia pęna hæc priuat transgressorem re iam habita, circà quam integrum habet dominium: præterea quia interdùm talis pęna applicanda est arbitrio Episcopi, vt pręcipuè patet *in 4. par. Constit. Synod. tit. 3. De his, quæ in Ecclesia, & Sacristia, &c.*

Sed pro maiori intelligentia eorum, quæ habuimus, ne error nos capiat, notandum est, legem conditionalem, seù pęnam positam sub conditione, differre à lege pęnali .s. absoluta; nam lex conditionalis condemnat etiam in foro conscientiæ 7
ante declarationem criminis, quæ fit, dum iudex profert sententiam; lex uerò pęnalis non obligat ante condemnationem

.s. antè

.s. ante sententiam criminis declaratiuam. Et ratio differentiæ est, quia lex conditionalis non est propriè lex pœnalis, cũ non priuet transgressorem re acquisita, sed solum iure acquirendi: lex verò pœnalis non obligat ante sententiã, quia priuat iure iam acquisito; quod cæteris paribus est longè maius iure acquirendo. Videto *Bonacina, vbi supra*.

Idem discrimen quoque intercedit inter pœnam conuentionalem, & legem pœnalem: nam pœna conuentionalis soluenda
8 est ante Iudicis sententiam, cum ista obligatio nasci videatur ex pacto, & promissione humana mutua: pactum autem, & promissio humana obligat ex se fine ordine ad sententiam Iudicis, vt ex *l. Rescriptum, §. Si pacto ff. de Pactis*. Cæterùm lex pœnalis, vt supra attigimus, non obligat ante Iudicis sententiam.

Concluditur ergo transgressores Synod. Const. incidere in pœnas spirituales ipso facto latas ante omnem declarationem criminis, sed in mulcta denariorũ solummodò post sententiam criminis declaratoriam.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

Quando Synodus dicit simpliciter, vt quis suspensionis pœnã ipso facto incurrat, à quo suspendat.

SVMMARIVM.

1 *Incerta sententia sententiæ nomen non meretur.*
2 *Vbi quis absolutè suspẽditur, ab officio, & Beneficio suspẽdi intelligitur.*
3 *Mens sententiam ferentis vnde colligi potest.*
4 *Differt suspensio à iurisdictione, & suspensio à munere Confessarij.*
5 *Suspensio à Diuinis est communior suspensione à Diuinis Officiys.*
6 *Suspensione à Diuinis septem prohibentur.*
7 *Clericus suspensus à Diuinis exercens ea, quæ spectant ad Ordines, fit irregularis.*
8 *Sententia absolutè prolata quanto temporis spatio perseuerat.*

1 RAtio difficultatis est, tum quia sententia incerta nomen sententiæ non meretur, *C. de sent. quæ sine certa quantitate* pro-

profertur, per totum: tum quia nihil operari huiusmodi sententias, videtur absurdum esse.

Respondetur tali regula, nempè quòd vbicunq; habetur hæc suspendendi forma, intelligi debet sententia de suspensione ab officio, & Beneficio simul, prout *Sayrus de Cens. lib. 4. cap. 4. num. 1. Ioan. de Lign. in cap. Latores, de Cleric. excomm. minist. Paludanus 4. dist. 18. q. 7. art. 3. concl. 8.* quibus adiungitur *Innocentius cit. à Say. vbi suprà*, dicens nullam videri differentiam inter suspensioné simplicem .i. positam absolutè absq; alia additione, vt suspendo te; & suspensionem ab officio, & Beneficio, cui etiã ego cũ *Say. loc. cit.* addo, quia cum suspensio simplicitèr prolata genus sit, æque de omnibus suis speciebus prædicatur, & comprehendit vtramquè speciem, illam nimirùm ab officio, & illam à Beneficio. 2

Hæc respõsio cẽsetur vera, dũmodò contrariũ, aut ex verbis, aùt ex intentione suspendentis non constet. In qua re plurimũ iuuat considerare præcedẽtia, & consequentia; ex illis enim, vt plurimum, mens ferentis sententiam colligi potest. Quòd si ex illis nihil certi colligi poterit, censeo sequi nos posse tutò regulam prædictorum DD., per quam sequitur sententiam iuris Synodalis, vel aliam non esse incertã; & proindè aliquid operari, & sic satisfit etiã rationi obiectæ. 3

Hìc quoq; obseruandũ est, cũ ipsa Synodus à munere Confessarij suspendit, vti præstat par. 3. tit. 6. duobus in locis in eodemmet titulo, discrimen esse inter suspensionem à iurisdictione, & à munere Confessarij; nam iurisdictio est veluti genus, quod sub se multas habet species, quia iurisdictio ad plura se extendit, quàm munus Confessarij, vt claret in Prælatis, qui (supposita approbatione) possunt nedùm excipere Confessiones, sed excom. suspend. & alia id generis. Idcircò cum Confessor Prælatus suspenditur à munere Confessarij, potest adhùc plura agere iuxtà suum officium, vti suprà dictum est. 4

E contra, cum suspenditur Clericus à Diuinis, vti fit per ipsam *Synodum par. 2. tit. 7. pag. 22. & parte 6. tit. vltimo, pag. 91.* à

pluribus

pluribus suspẽditur, quam quando tantùm à Diuinis officijs.
5 Suspẽsio à Diuinis officijs adimit solũmodò Clericis facultatẽ, qua possint cũ alijs diuino interesse officio, in Choro psalmos canẽdo, aut Sacrũ audiẽdo. Ita *Sayrus de Censuris lib. 4. cap. 5. n. 26.* verùm quamuis Clericus, vt Clericus, non posit interesse Diuinis officijs; potest tamen vt simplex laicus, vt inquit *Angelus, Syluest. & Corona citat. à Say. vbi supra*, absq; periculo incurrendi irregularitatem.
6 Cæterùm suspensus à Diuinis: primò non potest administrare aliquod Sacramentum cum solemnitate. Secundò, non potest solemnitèr cantare orationes in Choro. Tertiò, non potest exercere officium proprium alicuius Ordinis, ex. gra, non potest cantare solemnitèr Euangelium, deferre cereos, &c. alioquin incurrit irregularitatem. Quartò, est suspensus à Diuinis officijs, licèt non sint deputata Ordinibus, ex. gra, non potest cantare in Choro cum alijs, nec responsoria Defunctorum, nec litanias, &c. Quintò, nec potest recipere Sacramẽta, nisi in casu necessitatis. Sextò, nec auscultare Missam. Septimò, nec acceptare electionem de se factam. Octauò, nec excõmunicare, nec Beneficia conferre.
7 Notandum est autem, quòd, si Clericus, durante suspensione, exerceat tria prima officia, quæ competunt Ordinibus, fit irregularis: exercendo verò alia quinq; officia Diuina, quæ Ordinibus non sunt deputata, peccat quidèm, sed tamen non fit irregularis, sicut docet *Nauar. & Couar. citati per Auct. Cõpend. Priuileg. Mendicantium, verb. Ingredi Monasteria Monialium, n. 9.*
Verùm alia emergit difficultas circa has suspensiones Synodales, cum in sententia harum suspensionum non additur particula, ad mensem, ad annum, nec aliud quid simile, emergit, inquam, difficultas, quandiù perseuerent.
8 Cui difficultati respondeo, quòd tandiù perseuerant, quãdiù per Episcopum ablatæ fuerint, vel donec ipse Episcopus voluerit. Et ratio est, tùm quia cum absolutè ferãtur, non adest causa ad illas limitandas ad aliquod particulare tempus, vt ad

vt ad mensem, aut ad annũ, &c. tùm quia sicut se habet propositum in proposito, ita oppositum in opposito; limitata autem durat solũ tempus limitatum, ex.grã, ad mensẽ, & illimitata ad illimitatũ .s. ad beneplacitũ Superioris; nam sicut suspensio limitata limitatũ producit effectũ; ita, & illimitata illimitatum.

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An consuetudo illa, qua aliqui Episcopi in Constitutionibus Synodalibus restitutionem bonorum incertorum sibi soliti sunt reseruare, sustineri possit.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum dilationis in restituendo incerta Episcopus sibi reseruare potest.*
2 *Episcopus Confessarijs inhibere potest, ne disponant de incertis.*
3 *Restitutio quando per Episcopum fieri debeat.*
4 *In alijs casibus de incertis Episcopus se intromittere potest.*
5 *Consuetudo, de qua difficultas, secundum quid est probabilis.*

DIfficultatis ratio est, quia aliqui Doctores, vt *Gabr. in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. & Angel. verb. Restit. 2.* §.14. absolutè negant talem consuetudinem sustineri posse. Quidam verò tantùm dubitant, an leges, & Constitutiones illæ iustæ sint. *Syluest. ver. Restit. 8. q. 6. & Ban. 22. q. 62. ar. 5.*

Antè responsionem not. quòd non loquitur hic de bonis incertis, quæ in nullius bonis sũt, & habẽtur pro derelictis, quia talia occupantis fiunt.

Huic difficultati occurrendo, quatuor assertiones assignabimus, ex quibus liquidò constabit sufficiens responsio.

Prima. Ex cõmuni omnium Doctorum sententia, peccatũ 1
dilationis in restituendo bona incerta Episcopus sibi reseruare potest, vt tradit *Nau. loco infra citando.*

Secunda. Potest item Episcopus prohibere Confessarijs nõ 2
exemptis, ne absq; consilio suo de huiusmodi bonis disponant, remittendo ad ipsum dispositionem, vt euitentur scandala, quæ contingere solent, dum Confessarij malè circa talia bona

consulunt. Quapropter *Angelicus Doctor in 4. dist. 15. quæst. 1. art. 5. & in opusculo 2. ad Ducissam Barbantiæ* tenet talem restitutionē faciendam esse ad arbitrium Episcopi, aut Domini Ciuitatis. Hoc idem sentit *Palud. ibidem q. 2. art. 4. dist. 15. q. 4. art. 5. ad 2.*

3 Tertia. Quandò huiusmodi bona incerta possidentur ab eo, qui est, vel fuit manifestus vsurarius, itidē restitutio fieri debet per Episcopum, vt habetur *in Cap. Quanquam, de vsuris in 6.*

4 Quarta. Pariter potest, quando restitutioni obnoxius moritur, nullo hærede relicto.

Itemq; quandò is, qui tenetur restituere, malèdistribueret, ex. gr͂a, amicis, qui illis non indigent, tunc, inquam, ipse Episcopus, tanquàm pauperum Pater, potest se intromittere, curando, vt iterùm per talem distribuantur huiusmodi bona incerta, quæ nec Ep͂us vsurpare potest. His positis; respōdetur, quòd licèt ex congruentiæ debito, sine Episcoporum auctoritate in prædictis casibus nō debeat fieri incertorum restitutio; attamen in rigore loquendo asserendum est, non esse ordinariè necessariam auctoritatem Episcopi, aut Confessarij, sed posse vnumquemq; debitorem auctoritate propria, & per se rem ignoti Domini pauperibus restituere; quia cū eiusmodi bona ex iure potiùs humano, quàm naturali eroganda sint pauperibus, & nullo iure .s. humano diffinitum sit, vt requiratur auctoritas Episcopi, vel Confessarij, vt testatur *Faustus loco infra cit. & alij per ipsum relati;* Ideò sequenda est ratio naturalis; ipsa autem magis dictat, vt persona, quæ tenetur hæc restituere pauperibus, per se ipsam magis, quàm per aliam id præstet; cum enim ipsa sit debitrix conuenit, vt per se ipsam suam conscientiam exoneret. Faciunt adducta per *Scotum in 4. dist. 15. q. 2. art. 2.* Idem sentit *Nau. cap. 17. num. 92. Medina C. de Restit. quæs. 3. & alij apud Bartholom. de S. Fausto de Rest. in gen. disp. 4. q. 180. per totum.* Constat itaq; consuetudinem prædictam secundum debitum congruentiæ esse probabilē, laudabilitèrq; sustineri posse: quòd secùs est in rigore iuris naturalis.

5 Nec obstat resolutioni ratio difficultatis ab initio obiecta; quia

quia procedit in puncto iuris naturalis loquendo.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An in locis, vbi viget consuetudo, vt per Constitutiones Synodales, ab ingressu Ecclesiæ interdicti sint, qui præceptũ semel in anno confitendi, & in Paschate communicandi non adimplent, comprehendantur etiàm meretrices illud non adimplentes.

SVMMARIVM.

1 *Quæ ratio difficultatis.*
2 *Meretrices non interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ ob defectum Confessionis, aut Communionis in Paschate.*
3 *Attendenda est approbata locorum consuetudo.*

RAtio difficultatis est, tùm quia præceptum *Cap. Omnis*, indistinctè omnes obligat fideles, nisi iusta de causa Confessarius tunc debitum differendum decernat, vt etiam dicta Synodus sub Illustrissimo, & Reuerẽdissimo Priolo *par. 3: tit. 7. decernit loco citato*. Huiusmodi autèm fęminæ nullam iustam habent excusationem, tũ etiam, quia nec in alijs Constitutionibus Synodalibus aliarum Diœcesum (quas viderim ipse) nulla huiusmodi mulierum fit exceptio. 1

Ad difficultatem respondetur negatiuè .s. quòd ob talem inobedientiam non censentur interdictæ ab ingressu Ecclesiæ, teste *Viualdo par. 1. de Confess. num. 60. in simili de Excommunicatione*. Ratio est, tùm quia nunquã in Ecclesia publicãtur, vel denunciantur pro interdictis, velut alij inconfessi, quorũ nomina ad valuas Ecclesiarũ Parochialiũ in cedulis descripta publicãtur; tum quia meretrices in detestationẽ sui pessimi status relinquuntur in manibus sui consilij, iuxta illud *Ieremiæ cap. 51. Curauimus Babilonem, & non est sanata; ideò derelinquamus eam*. 2

Nec existimo grauiorẽ dari punitionẽ, quã ab Ecclesia non puniri. Faciũt, quæ adducũtur *in l. Quæ adulteriũ C. ad leg. Iul. de adulterijs*. His tñ nõ obstãtibus, dicerẽ attendẽdã esse Ordinariorum intentionẽ per consuetudinem locorũ canonizatã. 3

ART. IV. DIFFICVLTAS VNICA.

An Constitutiones Synodales Diœcesis Bergomi sub Illustrissimo, ac Reuerendissimo Epo Priolo promulgatę, respicientes casuum reseruatorum materiam, de qua in magna parte extat titulus 6. dictarum Constitutionum, statim obligent scientes illas.

SVMMARIVM.

1 *Promulgatio ad legem condendam necessariò requiritur.*
2 *Vbi promulgatio sit facienda.*
3 *Secundum Vgolinum Constitutiones Synodales statim obligant scientes.*
4 *Respectu ignorantium tempus arbitrarium est.*
5 *De his legibus dupliciter loqui possumus.*
6 *Nec quò ad pœnas, nec quò ad conscientiam obligamur legi, nisi post mensem.*
7 *Leges imperiales, nisi post duos menses à die publicationis, nō obligant.*

DIfficultatis ratio est, quia in Constitutionibus supremi Principis spacium duorum mensium ad id constitutum est à die publicationis factæ in principio, vt habetur *in Autent. Vt factæ nouæ Constitutiones.*

1 Ante responsionem, duo supponuntur, quorum primū est promulgationem Constitutionum Synodalium factam fuisse; est .n. promulgatio vna ex conditionibus necessariò requisitis ad condendam legem humanam, *l. Leges C. de legibus.* Alterum est, sufficere promulgationem Constitutionum factam fuisse in Curia Episcopali, vel corā ipso populo, vel in Ciuitate,
2 iuxta morē in singulis locis receptū, & institutum; non autèm opus esse, vt in singulis Oppidis fiat, nisi alitèr in ipsa lege præscribatur, vel alitèr constet de mente legislatoris; nam lex hoc modo censetur sufficientèr promulgata. *Azorius lib.5.c.3. dub. 2. Salas de Legibus disp.12. sect.2. num.11. Bonac. de Legib. disp.1. q.1. pun.4. num.16. & alij.*

Modò ad difficultatē accedendo, *Vgolinus de Offic. & potest. Episcopi p.2. c. 47. n.3.* distinctione huic satisfacit difficultati sic.

Vel

Vel loquimur de Constitutionibus prædictis respectu scientium illas; & sic statim obligant scientes. Et ratio est, tũ quia 3
frustrà expectatur terminus, cuius nullus est effectus .s. frustra expectatur tempus, quod nihil operatur, *l. Aliquando §. si sub conditione ff. ad Senat. Consul. Velleianum*: tùm quia non opus est, vt qui certus est, certior vlterius fiat, *Cap. Eum, qui, de Reg. iur. in 6.* tùm etiàm, quia in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præsenti die debetur *Arg. l. In omnibus ff. de reg. iur.* Si verò loquamur respectu ignorantium dictas Constitutiones, tempus arbitrarium est. Ita *Abbas in cap. Cognoscentes num. 7. &* 4
Dec. ibidẽ num. 15. de Const. & alij, quos refert, & sequitur *Menoch. de Arbit. iud. lib. 2. cent. 2. cas. 185. num. 5. apud Bartholomeũ Vgolinum* 5
loco citato. Quidam alij Doctores distinguunt quò ad forũ conscientiæ, & quò ad pœnas appositas legibus, asserentes, quòd leges Ecclesiasticæ obligant in foro conscientiæ statim à die scientiæ, quamuis in eis expressè tempora dilatoria apponantur: sed quò ad appositas pœnas, & quò ad forum exterius, non obligant nisi post lapsum tempus. Ita *Alphonsus de Castro lib. 1. de Lege pen. cap. 1. circa finem, & Compendium Mendicantium verb. Declaratio Bullæ largit. munerum contra Nauar. in cons. 1. de Constit.*

Cæterùm nobis alitèr respondendũ est per ea, quæ habẽtur in dictis *Constitutionibus Synodalibus, circa finem*, Bergomi celebratis anno 1628. die 4. mensis Maij, nimirùm, quòd constituta in ipsis à die promulgationis nõ nisi post integrũ mensem obligant, nec quo ad pœnas, nec quo ad conscientiam: talis .n. videtur esse cõmunis sensus. Hinc sequitur huiusmodi Constitutiones intra mensem non obligare, quia lapsus temporis .i. terminus à Constitutionibus præscriptus requiritur ad humanam legem; lex enim non obligat vltra voluntatem Legislatoris; quapropter cũ per Constitutionẽ spatium vnius mẽsis concedatur, priusquam obliget, nondùm elapso mense, sub- 6
diti non obligantur.

Ad rationem autèm difficultatis ab initio propositæ, dicẽdũ est talem rationem nihil obstare, quia est quid speciale in legibus

gibus ab Imperatore conditis, vt .s. nõ obligent nisi post duos
7 menses. Hoc idem tamen putat *Vasquez par. 2. disp. 158. cap. 3.* de legibus conditis ab ijs, qui legibus Imperatoris subditi non sunt. Resoluitur itaq; , quòd prædictæ Constitutiones nec obligant statim, vt sentit *Vgol.* respectu scientium illas; neq; concedunt spatium duorum mensium, vt Constitutiones Imperiales, sed vnicum mensem, vt supradictæ exigunt Constitutiones.

ART. V. DIFFICVLTAS VNICA.

An Regulares Episcoporum reseruationibus, Constitutionibusquè Synodalibus ligentur.

SVMMARIVM.

1 *Quò ad reseruationem facultatis audiendæ confessionis Regulares extant Synodalibus Constitutionibus subiecti.*
2 *Quò ad mulctam non sunt subiecti.*
3 *Facillimè Religionis decor obscuratur.*
4 *Si priuatio Regularis ab audiendis confessionibus est publica, nõn valent impensæ absolutiones.*
5 *Post habitam notitiam suspensæ Confessionis, quando non sit iteranda Confessio.*
6 *Quid agere debeat Regularis suspensus, vt suo officio fungi valeat.*
7 *Alia affertur responsio.*

RAtio difficultatis est, quia Regulares ab Episcopali iurisdictione, vt de se constat, sunt exempti.

Ad difficultatem cum distinctione operæ pretium est respondere. Dupliciter igitur loqui possumus de huiusmodi Episcoporum reseruationibus, & Synodalibus Constitutionibus, aut quò ad reuocationem facultatis Confessionum audiendarum, vel quò ad mulctam. Primò modo
1 Regulares Episcoporum statutis ligantur. Ratio est, quia in his, quæ spectant ad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, respectu secularium, Episcoporum statutis vinciuntur. *Vgol. de Offic. Episcopi par. 1. cap. 20. §. 10. Graff. cons. 6. de Pœniten. & remiss.*

miss. Henriquez lib.7. de Indulg. cap.12. num.4. Homob. de Exam. Eccl. tract.5. cap.4. quaest.20. & consequentèr ipso facto absq; vlla sententia ab audiendis Confessionibus sunt suspensi, si statutum Synodale decernat, vt ipso facto ab officio audiẽdarum Confessionum sint reiecti, ac subinde omnes licentiæ concessæ reuocatæ censentur.

Cæterùm quò ad mulctam, nimirùm quò ad pęnam corporalem, & reseruationem casus, & censuræ, dispositioni suorũ 2
Pręlatorũ subijciuntur, in quos, si de delicto constiterit, par est, vt Superiores ipsi seuerè animaduertãt; nam quò plus honoris, & venerationis Ordini Religioso debetur, eò grauiùs plectẽdi sunt illi, qui per flagitia, ac turpitudines suas nomen Religionis infamant, & qui profana nequitia, criminũq; suorum dedecore Sacrum Ordinem polluere nõ erubescunt: nam vt in oculum, 3
etiam si parua sordes incidat, totum lumẽ obcęcat: sic in Ecclesiastico corpore, etiam si pauci cõmittant sordida, propè totum Ecclesiastici splendoris lumen obscurant?

Sed quid si Regularis postquã contrauenerit statuto, & consequentèr fuerit reuocata facultas audiendarum Confessionũ, absoluerit, numquid impensæ absolutiones valebunt.

Cum distinctione quoq; satisfaciendum est huic emergenti dubio. Vel igitur priuatio huius Regularis ab audiendis con- 4
fessionibus est publica, vel occulta. Si publica, dico impertitas absolutiones post talem publicationem non valere. Ratio est, quia iurisdictionis vsus, & executio est de essentia Sacramẽti, & cõsequentèr absq; tali vsu inualidę sunt absolutiones. Si verò eiusdem Religiosi Confessarij priuatio est occulta, impertitæ absolutiones valebunt, quia concurrente communi er- 5
rore, & iusto titulo, toleratur in officio. Et censeo *cum Homob. vbi suprà*, factas confessiones, etiam post habitam huius rei notitiam, à pęnitentibus necessariò iterandas non esse. Secùs verò iudicarem, si solum communis error adfuisset, ac Superioris auctoritas non interuenisset, vt Doctores dicunt de intruso, vel de eo, qui cum Sacerdos non sit, se tamen Sacerdotẽ

finxit,

finxit, & confessiones excepit. *Nauar. Cons. 1. de Pœnitent. & remiss. & alij.*

Verùm quid agere debat Regularis iste, vt suo officio audiẽ-
6 darum confessionum fungi valeat. Debet per alium, ne infamiam subeat, iterùm licentiam audiendi confessiones obtinere, quam si assequi non valeat, ab audientia ipsarũ confessionum abstinere eum oportet.

Si verò desistendo, certò sciret scandalum oriturum, vel propriæ famæ iacturam facturum; tunc premissa priùs contritione, & confessione apud Conuentus Pœnitentiarium, desistere non tenetur, cum ad euitandum scandalum à communibus iuris regulis recedamus. *Felinus in cap. Nihil, extrà de Præscript. Sayrus lib. 2. de Cens. cap. 3. nu. 28. Graff. de Arbit. Confess. lib. 1. cap. 29. Homob. loco citato circa finem, & alij apud ipsum.*

Sed redeundo ad principalem difficultatem, à qua discessi,
7 possumus etiam alio respondere modo, nimirùm, quòd Regulares tenentur ad leges Episcopales in iure .s. cõmuni expressas, exempli gratia, ad Festorum obseruationes. Numerum autèm casuum, in quibus Regulares tenentur legibus, & sententijs Episcoporum, habes in primis *apud Barbosam de Officio, & potestate Episcopi par. 3. allegat. 105.* Quò ad reliqua uerò, præciso scandalo, minimè tenentur .v.g. nõ tenentur ad ieiunia per Episcopum indicta, nisi ipsi Regulares usu, & consuetudine illas acceptauerint. Ita *Suarez de Legib. lib. 4. cap. 20. num. 9. Salas de Legib. tract. 14. sect. 4. num. 43. Zanardus in Director. Theol. part. 2. præcep. 4. cap. 12. Diana in Moralibus resolut. part. 1. tract. de Legib. resolut. 11. & alij.*

DI-

DISTINCTIO DECIMASEXTA.

De mandatis sub forma tam Episcopi, quàm Papæ, circa casus reseruatos, aut censuras.

DIstinctio hæc respicit mandata tum Episcoporum, tum Summorum Pontificum; idcircò iurè in duos diuiditur articulos. Primus erit de Episcoporum mandatis. Secundus de Summorum Pontificum mandatis circà casus reseruatos, aùt censuras itèm reseruatas.

ARTICVLVS I.

De Episcoporum mandatis duas continet difficultates, scilicèt.

1 *An, si Episcopus Confessario concedat facultatem absoluendi à reseruatis sub hac forma .s. concedimus tibi facultatem absoluendi à reseruatis quoscunq; ad te accedentes, consentiente Rectore Ecclesiæ, possit hoc præstare absq; licentia Rectoris.*

2 *An, si Epus Cõfessarijs sibi subditis Edicto præcipiat, ne quẽ à reseruatis, vel non reseruatis absoluere audeant, nisi priùs Decem præcepta, Orationem Dominicam, Symbolum, &c. recitauerit, an, inquam, dicti Confessarij, non seruata dicta forma sibi præscripta, validè absoluant.*

ARTICVLVS II.

De Summorum Pontificum mandatis vnicam continet difficultatem, vz.

1 *An, si alicui Confessario approbato committatur facultas absoluendi pœnitentem ab aliqua censura virtute alicuius Diplomatis, aut Iubilæi, in quo ponitur hæc dictio .s.* (Satisfacta parte) *vt potè ob furtum, vel damnum ei illatum, aut delictum pœnale, in quo adhuc non est illi satisfactum, num inquam possit illum absoluere, non satisfacta parte, pœnitente existente impotente, ac offerente cautionem.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An, si Episcopus Confessori concedat facultatem absoluendi à reseruatis sub hac forma .s. concedimus tibi facultatem absoluendi à reseruatis quoscunq; ad te accedentes, consentiente Rectore Ecclesiæ, possit dictus Confessarius hoc præstare absq; licentia Rectoris.

SVMMARIVM.

1 *Difficultas secundũ diuersam interpretationem, diuersum reddit sensum.*
2 *Ablatiuus absolutus interdùm importat conditionem, & interdùm modum.*
3 *Episcopus habet facultatem in tota sua Diœcesi independentèr à Rectoribus.*
4 *Illimitata causa illimitatum producit effectum.*
5 *Regulares Confessores admissi per totam Diœcesim, in puncto iuris non tenentur nouam petere licentiam.*
6 *Episcopi Regulares idoneos repertos, absq; limitatione ad excipiendas Cõfessiones admittere debent.*
7 *Item Regulares per Episcopum approbati, ab eodem Episcopo non debent iterùm subijci examini.*

Ratio difficultatis est, quia talis concessio videtur conditionalis, & proinde nihil valere, nisi subsistente conditione. Nam ablatiuus absolutus facit conditionem, *l. A testatore ff. de Condit. & demon.*

1 Respondetur, ꝙ aliqui existimãt formam prædictam impertiendi facultatem esse conditionatam, & hunc efficere sensum, si Rector Ecclesiæ consenserit: & ratio eorum est, quia ablatiuus absolutus importare videtur conditionem; alij verò probabilius putant concessionem per dictam formulam nõ reddi propriè conditionatam, sed per hanc reddi ipsum Confessorem cautiorem circa modum, quem ex æquitate seruare debet, etiam si ab Episcopo non admoneretur.

2 Nec obstat iuxta secundam sententiam ratio dubitandi in contrarium adducta: tùm quia ablatiuus absolutus nõ semper impor-

importat conditionem ad aliquid validè agendum, sed interdùm connotat modum ad aliquid licitè præstandum: tum etiã quia verba in dubio potiùs modalitèr, quam conditionalitèr intelliguntur, *Bart. in l. Cum, circa princ. C. de Transact.* Præterea quia verba, quæ possunt dupliciter intelligi, debent in humaniorem partem exponi; ideò Confessor, de quo supra, ex rigore non indiget Parochi consensu, sed solùm ex æquitate.

Idemquè à fortiori infertur de illo Sacerdote, qui facultatẽ obtinuit ab Episcopo audiẽdi Confessiones in alterius paræcia independentèr à voluntate, & consensu Parochi talis paræcię. 3
Ratio est, tum quia Episcopus habet facultatem in tota sua Diœcesi independentèr à Parochis, potestquè ipsis inuitis, saluti suarum ouium inuigilare: tùm quia concessio per Superiorem illimitatè impertita, non potest per inferiorem limitari, cum inferior in Superiorem non habeat imperium: tum etiam quia sicut limitata causa limitatum producit effectum *l. In agris ff. de Acqui. rer. dom.* ita illimitata causa, vt Episcopus respectu 4
suæ Diœcesis, illimitatum producit effectum, demptis casibus exceptis in iure. Faciũt, quæ habet *Heriquez lib. 3. de Pœnitẽtia cap. 12 Reginal. lib. 3. num. 46. & 67. Zerola in Praxi Sacramenti Pœnitentiæ cap. 15. quæst. 3. Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 4. §. 1. num. 17.*

Idem quoq; infertur de Regularibus approbatis ad audiendum tàm viros, quàm mulieres. Isti, inquam, possunt quoscumquè ad se veniẽtes absoluere tàm à reseruatis, si habeãt facultatem ab Ordinario, quàm à nõ reseruatis; nequè ex rigore nouam licentiam à Parochis obtinere tenentur, dum in eorum Ecclesijs Confessiones excipere volunt. Dixi, ex rigore, quia ex æquitate, secùs dicendum est, cum Rectori ex altera parte maxima debeatur reuerentia; & ex altera Religiosos in primis deceat omnibus esse subiectos, & pro viribus omnes honore præuenire debeant. Hinc S. Seraphicus Pater Frãciscus in suo testamẽto habet, Si inuenirem pauperculos Sacerdotes in Ecclesijs, in quibus morantur, nolo prædicare contra voluntatem ipsorum &c. 5

Aduertat autē Lector, quòd per dicta nolo innuere Regulares posse seipsos intrudere in Rectorū Ecclesias, eorū occupādo cōfessionalia, sed volo ostēdere nō requiri ipsorū licētiā, existente illa Episcoporum, qui etiam debent Regulares illos simplicitèr admittere ad excipiendas Confessiones, quos simplicitèr, idest absolutè, repererint idoneos, iuxta Decr. Sacræ Congregationis Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium præpositæ, sub die 2. Iulij 1587. quod dicit.

Regulares, qui ad Confessiones audiendas idonei generalitèr ab Ordinarijs, eorumuè examinatoribus reperti, & pro-
6 bati fuerint, generalitèr quoquè, & indistinctè absquè aliqua limitatione temporis, certorumuè locorum, aut generis personarum admittantur in Diœcesi propria.

De cæteris verò, qui non adeò idonei reperientur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinarijs magis expedire videbitur, probare, & admittere.

F. Michael Bonellus Card. Alexandrinus.

Georgius Pallearius Secret.

Supradictū Decretum affertur ꝑ *Piacecium in Praxi Episcopali par. 2. cap. 1. de Casib. Episcopo reseruatis, & per Cōfess. in Summa tit. 17.*
7 *cap. 5. qui eodem in loco* aliud affert Decretum istius tenoris.

Congregatio Conc. censuit Regulares ad audiendas in Ciuitate, & Diœcesi secularium Confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterùm ab eodem Episcopo non esse examinādos. Cæterùm à Successore posse vtiquè examinari, iuxta Constitutionem Sanctæ memoriæ Pij V. datam 8. id. Augusti Pōtif. sui anno 6. quæ à felic. record. Greg. xiij. non est reuocata per reductionem Priuilegiorum Regularium ad terminos Conc. Trid.

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An, si Episcopus Confessoribus sibi subditis Edicto præcipiat, ne quẽ à reseruatis, vel non reseruatis absoluere audeant, nisi prius Decẽ præcepta, Orationem Dominicam, Symbolum, &c. recitauerit, an, inquam, dicti Confessarij validè absoluant non seruata dicta forma sibi præscripta.

SVMMARIVM.

1 *Non subsistente conditione, actus quoq; minimè subsistit.*
2 *Multa prohibentur fieri, quæ facta tenent.*
3 *Forma dupliciter exponitur interdùm conditionaliter, interdùm modaliter.*
4 *Confessor formam sibi præscriptam omittens plus, minusuè, iuxta subiectam materiam, peccat.*

Difficultatis ratio est, quia non subsistente conditione, videtur, quòd non subsistat actus .s. absolutio in proposito. 1

Difficultati occurritur respõdẽdo affirmatiuè, nimirùm, quòd prædicti Confessarij validè absoluunt, quãuis prædictam formam omiserint. Et ratio est, tùm quia multa prohibentur, quæ facta tenent. Quæ sanè regula procedit, quoties à legislatore factum cõtra legem non irritatur, v. gr̃a, in proposito Edictum Episcopi non irritat factũ: tùm quia cum lex præscribit formam super eo, in quo quis prius habebat facultatem, factũ tenet, etiam non seruata forma præscripta, vti testatur *Emanuel Sà verb. Lex.num.13.* Cõfessor autem habebat priùs facultatem, vt supponitur, excipiendi Confessiones: tum quia modicæ solemnitatis omissio non vitiat actum, vt claret per *Emanuel Sà verb. Interpretatio*, & modica videtur esse huiusmodi omissio; ideò concluditur, quòd non obstante omissione præscriptæ formæ validè absoluunt. 2

Nec ratio difficultatis ab initio obiecta quicquam obsistit; nam prædicta forma, seù conditio interdùm intelligitur mo- 3

dalitèr

dalitèr, interdùm verò conditionalitèr: intelligitur conditionalitèr quando irritatur factum contra legem: interpretatur modalitèr, cum subsistit factum, etiam non seruata forma præscripta, vt contingit in proposito. Huc spectant, quæ habēt *Bonac. de Leg. disp.1. pun.5.§.5. prop.2. num.11. & de Contract. disp.3. q.1. pun.4. num. 1. & Gauantus in Enchi. Episc. verb. Confessarius num. 20.*

4 Verùm nascitur dubium, an Confessor omittens præscriptã formam, peccet mortalitèr, an venialitèr tantùm; cui respondetur pensanda esse verba Edicti, aut Decreti; & inde iuxta vsum, & communem interpretationem, peritorum præsertìm, desumenda est resolutio, vt aduertit *Emanuel Sà, verbo Lex, num.2.* At si magis explicitè respondere volumus, censeo facientem contra tale præceptum ex rationabili causa nullo modo peccare, vt patet in simili de omittentibus præcepta Ecclesiæ ex rationabili causa, vt ieiunium, vel Sacrum ratione infirmitatis. *Nauar. cap.21.n.20. Soarez verb. Lex, ibi, facientes contra.*

Quando verò quis huiusmodi præceptum absq; rationabili causa omittit, saltē venialitèr peccabit: dicitur saltèm venialitèr, quia ex circūstantijs sæpè sæpiùs talis omissio mortale inuoluit peccatum: nam illud, quod præcipitur addisci ad salutem consequendam in adultis, qui rationis sunt compotes, prorsus necessarium est: quapropter Confessarij pro eorum posse, vt eorum pœnitentes talia addiscant, curare debent. Nec audeant tale Episcopi mandatum omittere, nisi fortasse respectu illius pœnitentis, de quo moralitèr sciunt, vel præsumunt illa non ignorare.

Art.II.

ART. II. DIFFICVLTAS VNICA.

Si alicui Confessario approbato committatur facultas absoluendi pęnitentem ab aliqua censura, virtute alicuius Diplomatis, aùt Iubilæi, in quo ponitur hęc dictio .s. (*satisfacta parte*) vt potè ob furtũ, vel damnũ illatũ, aùt debitum pęnale, in quo adhùc non est illi satisfactũ; num possit illũ absoluere, non satisfacta parte, pęnitente existente impotente, ac offerente cautionem.

SVMMARIVM.

1 *Existentem in mortis periculo sufficit offerre cautionem, se parti læsæ satisfacturum.*
2 *Difficultati respondetur negatiuè ob triplicem rationem.*
3 *Est pia sententia Pinelli oppositum sententis.*
4 *Qui non potest satisfacere, absoluitur quò ad Deum, quamuis in facie Ecclesiæ ei absolutio denegetur.*

RAtio difficultatis est, quia illi, qui est in articulo mortis constitutus, si non potest satisfacere parti, & offerat cautionem, sufficit ad hoc, vt possit admitti ad Sacramenta, vti obseruat *Corona, loco infra citando*: ergò & isti, qui habet Diploma, videtur sufficere cautio ad hoc, vt possit absolui, cum non habet, vndè soluat. 1

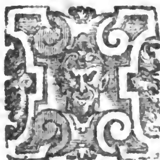
Occurrit huic difficultati prædictus Doctor in tract. de Excommunicatione, *cap. 16. n. 26.* respondens negatiuè, eiusq; rationes sunt tres. Prima est, quia si absolueretur à Sacerdote sub promissione, & promissum non adimpleret, remaneret absolutus cum damno partis, quod Papa renuit fieri, quia Sacerdos absoluit simplicitèr sine reincidentia, vt Diploma, aùt Iubilęum concedit. Altera, quia facultas tantùm valet, quãtùm sonat. Tertia, quia Summus Pontifex in tali casu nulli Sacerdotum committit arbitramentum, an excommunicatus absoluere possit, nec ne; nam hoc tantùm Iudici ex- 2

commu-

communicanti reſeruatur. Hæc *Corona, loco citato, contra Pinellum de Indulgentijs cap. 23. ibi, Reſtano, &c.* qui tenet contrarium.
3 Cuius opinio eſt ſatis pia; cum in fauorabilibus benigniorem interpretationem ſequi poſſimus, & eò magìs, quia hoc ſuadet Epicheia.

Nec ſequendo opinionem Coronæ ſufficit cautio, quæ adhibetur ab illo, qui ratione imminentis periculi mortis abſoluitur, ne decedat ſine abſolutione; quia hìc non currit tale periculum. Vnde, ſi non abſoluitur in facie Eccleſię; eſt tamen abſolutus quò ad Deum ob impotentiam, ac bonam voluntatem, qua impotentia tranſacta, ſi non ſolueret,
4 remaneret vt priùs .s. ligatus etiam coram Deo. Ex his colligitur rationem obiectam reſolutioni minimè obſtare.

Verùm circà reſolutionem huiuſce difficultatis attendenda etiam ſunt, quę infra habentur Diſt. 21. par. 3. art. 2. diffic. 2.

DI-

DISTINCTIO DECIMASEPTIMA.

De violantibus Episcoporum statuta reseruationem respicientia.

Quia huiusmodi distinctio respicit tùm Episcopi subditos, tùm exteros; ideò in duos distinguitur articulos. Primus est de Episcoporum subditis: alter verò de exteris.

ARTICVLVS I.

De Episcoporum subditis vnicam habet difficultatem, scilicèt.

1 *An subditi Episcopo violantes eius statutũ in locis exemptis suæ Diœcesis afficiantur excõmunicatione ipsi reseruata contra transgrediẽtes tale statutũ lata.*

ARTICVLVS II.

De exteris duas continet difficultates, nempè.

1 *An extranei venientes in Diœcesim contrafaciẽdo statuto, quo cauetur sub censura ipso facto lata, Ordinarioq; reseruata, ne fiat aliquid, exẽpli gratia, ne Clerici seculares aleis ludant, in foro externo dicta censura ligentur, & à quo in foro Sacramenti Pœnitentiæ, absolui possint.*

2 *An ille, qui in sua Diœcesi, exẽpli gratia, Mediolani, cõmisit delictum, cui annexa est excõmunicatio, si veniat ad aliam, exẽpli gratia, ad Bergomensem, vbi tale delictum nullam habet annexam excõmunicationem, per Regulares absolui possit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An ſubditi Epiſcopo violantes eius ſtatutum in locis exemptis ſuæ Diœceſis, afficiantur excommunicatione ipſi reſeruata, contra tranſgredientes tale ſtatutum lata.

SVMMARIVM.

1 *Statutum totam reſpicit Diœceſim.*
2 *Trāſgredientes Epiſcopi ſtatutum in locis exemptis, non afficiuntur pœnis contra tranſgreſſores.*
3 *Tria requiruntur ad hoc, vt liget Epiſcopi ſtatutum.*
4 *Locus exemptus non eſt Epiſcopi territorium.*
5 *Valet argumentum à loco ad perſonas.*
6 *Alloquens Moniales abſquè licentia diuerſis ligantur pœnis.*
7 *Caſus, in quo Epiſcopus poteſt punire Regularem.*
8 *Caſus, in quo Epiſcopus poteſt prohibere ſubditis ſuis, ne vadant ad Monaſteria Monialium exempta.*
9 *Qui cœpit peccatum reſeruatum in loco Epiſcopo ſubiecto, & conſumauit in exempto, an ligetur pœnis poſitis ab Epiſcopo contra violatores ſui ſtatuti.*

1 Difficultatis ratio eſt, quià, quamuis ſubditi prædicti, dum ſtatutum Epiſcopi tranſgrediuntur, in locis exemptis reperiantur; attamen ſunt in eius Diœceſi. Et ſtatutum totam reſpicit Diœceſim .i. oēs de Diœceſi obligantur, *Arg. Cap. final. de Conſtit. lib. 6.*

2 Difficultati reſpondetur negatiuè, nimirùm quòd tranſgredientes ſtatutum Epiſcopi in talibus locis, non afficiuntur excōmunicatione. Ratio eſt, tùm quia ad hoc, vt liget ſtatutum
3 Epiſcopi tria copulatiuè requiruntur, quorum primum eſt, vt peccatum fiat à ſubdito ſtatuentis. Alterum, vt fiat in eius Diœceſi. Tertium, vt fiat in eius territorio: locus autèm
4 exemptus non eſt Epiſcopi territorium; ideò ratione defectus huius tertiæ conditionis non ligantur. Tùm quia ſtatutum eſt lex territorij, & idcircò extra ipſum non operatur: tùm etiā, quia iuriſdictio Epiſcopi extra ſuum territorium nulla eſt,

Cap.

Cap. fin. de Constit. lib.6. & facit l. final. ff. de Iurisdict. omnium iudicũ. Præterea *Rota Decis. 165.* teste *Vgol. loco infra citando*, decidit loca habentia domũ separatam non dici de Diœcesi. Faciũt adducta per *Dianã par.1. tract. de Legib. resol.14.*

Nec officit resolutioni ratio difficultatis, quia, vt supra cautum est, non sufficit, vt transgressio contra statutum fiat à subdito, sed requiritur, vt fiat in eius territorio; locus autèm exemptus non est de eius territorio, quinimmò secundum *Rotam, vt supra attigi*, nec est de eius Diȩcesi: nam locus extra Diȩcesim, & locus exemptus æquiparantur, vt notat *Rosel. verb. Excõmunicatio 7.* Quapropter si statuto Episcopi caueatur, vt sub pȩna excõmunicationis latæ sententiæ aleis non ludatur; subditi, qui extra territorium, aut in loco exẽpto luserunt, tali excommunicationis sententia non afficiuntur. Ita *Vgol. de Offic. & potest. Episcopi par.2. cap.47. §.1. num.2.*

Itidẽ subditus Episcopi Diȩcesani, qui prohibuit sub pȩna excõmunicationis accessum ad Monasterium Monialium, inuisens Moniales exemptas non videtur huiusmodi pȩnam incurrere, quia committens delictum in loco Diȩcesis exempto, non potest puniri secundum statutum Episcopi illius Diȩcesis: cum locus exemptus sit extra suam iurisdictionem. Ita *Naldus verb. Monialis num.17.* licèt alij dissentiant.

Similitèr si quis exemptus alloqueretur Moniales subditas Diȩcesano prohibenti, vti supra, sub pȩna excommunicationis, talem euaderet excommunicationem, quia exemptus non est subditus; & valet argumentum à loco ad personas. 5

Verùm Regularis maximè caueat, ne inuiseat, aut alloquatur Moniales cuiuscunq; Ordinis absq; licentia; alioquin incurret pȩnam priuationis officiorũ vocis actiuæ, & passiuȩ ipso facto incurrendam, & proinde in peccatũ mortale, quod colligitur ex grauitate pȩnæ, vt notat *Naldus cum alijs, loco citato*, Prædicta pȩna claret per *Decretum Cardinal. Præfectorum negotijs Regularium, quod incipit, Cum aliàs.* Insuper *Sacra Congregatio Card. Conc. Trid. Interpretum* censuit Regularem absq; legitima licen- 6

7 tia accedentem ad Monasteria Monialium Regularibus subiectarum, ibi in loco colloquijs destinato cũ Moniali colloquentem, à Diœcesano Episcopo, tanquã Sedis Apostolicæ Delegato coerceri, & puniri posse, quam Congregationis sententiam Sãctissimus Dominus Noster Vrbanus Octauus ad se relatam approbauit. Ista Declar. est posita ad finẽ illarũ, quæ
8 incipiũt *Posita Constit. fel. rec. Greg. xv. de Exempt. priuilegijs*. Hæc ꝑ Regularib. Pro Clericis verò secularibus quæritur, si statutũ Epi prohibeat, ne Clerici sine ipsius licentia vadant ad locũ exemptũ, vt potè ad Monasteria Monialiũ exemptarũ sub excommunicatione latæ sententiæ, afficiuntur ne transgressores tali excommunicatione? *Angelus, verbo statutum tertio.* respondet affirmatiuè, si Episcopus ex causa legitima hoc facit, vt potè quia sic exigunt Monialiũ culpæ; eiusq; rationes sunt duæ, altera, quia sic facere potest, iuxta illud, quod notat *Bart. in l. Relegatorum, vers. Interdicere ff. de Interdict. & releg.* altera est, quia sicut ciuium Congregatio propter commodum Ciuitatis, vel ob demerita eorum, qui inuisentur, prohibere põt ciuibus suis, ne se conferant ad eorum Pagum, vel Ciuitatem; ita Episcopus ex legitima causa potest prohibere Clericis suis accessum ad Moniales exemptas, & in tali casu excommunicatione obstringentur.

Quæres fortassè, an subditus ille ligetur excomunicatione
9 per statutum Episcopi lata contra inobedientes, qui cępit esse inobediens antequã à Diœcesi exiret, sed illã cõsummauit extra Diœcesim. Respondetur affirmatiuè, testibus *Vgolino de Offic. & potest. Episcopi par. 2. cap. 47. §. 1. num. 2. Francisco Soarez tract. de Contrac. lib. 4. verb Lex. num. 13. Felino in cap. Postulasti, de Foro compet. num. 24.* nam statutum Episcopi puniens non residentẽ operatur, etiã si contumacia consummetur extra Diœcesim Episcopi statuentis.

Art. II.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An extranei venientes in Diœcesim contrafaciendo statuto, quo cauetur sub censura ipso facto lata, Ordinarioq; reseruata, ne fiat aliquid, ex. gr̃a, ne Clerici seculares aleis ludant, in externo foro dicta censura ligentur: & à quo in foro Sacramenti Pęnitentiæ absolui possint.

SVMMARIVM.

1 *Ratione delicti incidit reus in pœnam fori externi.*
2 *Extranei non ligantur pœnis latis per sententiam.*
3 *Per se extranei non ligantur in foro interiori.*
4 *Exteri in aliena Diœcesi per accidens absolui possunt.*
5 *An Superior subditos suos per censuræ sententiam in alieno territorio existentes ligare possit.*

Difficultatis ratio est, quia pęna statuti obligantur illi, qui in territorio delinquunt, vt testatur *Vgolinus de Offic. & potest. Episcopi par. 2. cap. 47. §. 1. num. 3.*

Difficultas duas habet partes, quarum prima est, an veniẽtes in Dięcesim incidant in dictam excommunicationem: secunda est, à quo in foro Sacramenti Pęnitentiæ prædicti absolui debeant.

Ad primam partem, supposita talis statuti notitia, respondetur; quòd prædicti incidunt. Et ratio est, tùm quia, quã- 1 uis non sint subditi ratione domicilij; fiunt tamen subditi ratione delicti, quod sat est, vt in pęnam incidant, *Cap. Licet, de Foro competen.* tùm quia statutum fit ad expurgandum territoriũ prædictis hominibus. Itaq; quicũq; sint, qui in territorio delinquunt, pęna statuti obligantur. Incidunt igitur in pęnam, & in foro externo absolui debent per Superiorem, vbi deliquerunt. Ita *Vgol. de Offic. & potest. Episcopi par. 2. cap. 47. §. 1. num. 3. Fabius Incarnatus tract. 12. de Excõmunicatione, ibi, excõmunicationis sententia quomodo ferri debeat.*

Dices, extraneos non ligari censuris, per sententiam latis in Dię-

in Diœcesi, ad quam se conferunt. Respondetur, quòd, quãuis
2 non ligentur censuris latis per sententiam; ligantur tñ cẽsuris per statutum latis, quod fortiùs ligat, quàm sententia: illud enim fit pro territorio ab omni delicto expurgando, vt supra attigi: sententia verò fertur, vt, qui sunt subditi sententiæ tempore, Iudici eam proferenti obediant; & consequenter statutum etiam extraneos constringit, sententia verò minimè, nisi subditos tempore promulgationis illius. Ita *Naldus verb. Statutum num. 16. Rossella verb. Excommunicatio 7. contra nonnullos* sentientes extraneos nullo modo ligari, vt tradit *Bonacina de Cens. disp. 1. q. 1. pun. 11. prop. 4. n. 21.* Hactenus de prima parte huiusce difficultatis. Quo ad secundam .s. à quo exteri delinquentes in aliena Diœcesi absolui possint in foro Sacram. Pœnitentiæ.

Respondetur, quòd exteri per se loquẽdo nõ possunt absolui in
3 aliena Diœcesi, nec ab excommunicatione reseruata, nec item à casu reseruato, si ibi tale quid ipsis contingat, quinimmò, nec à culpa mortali, quia hæc sunt auferenda per proprium Sacerdotem, vel per alterum de eius licẽtia, si circa illa habet facultatem, aliàs ad Superiores, vel Pœnitentiarios eundum est. Hoc intellige extrà mortis articulum. Facit ad hoc *Cap. Omnis vtriusquè sexus, de Pœn. & remiss.* & ea quæ suprà tradidimus dist. 4.
4 de his, qui sub casibus Episcopalibus comprehenduntur. Dixi, loquendo per se, quià per accidens poterunt, vt si in aliena Diœcesi reperiantur gratia negotiorum, peregrinationis, vel itineris habita ratione consuetudinis, iuxta quam vsu receptũ sit, vt quis in aliena Diœcesi, aut territorio absolui possit. Faciunt adducta per *Bonac. de Sacram. disp. 5. pun. 7. §. 4. num. 12.*

Nec obstat ratio difficultatis à principio obiecta: quia, quamuis exteri aduenientes in Diœcesim, contrafaciendo statuto loci, pœna illius statuti ligentur, & ibi in foro fori per Superiorem, validè eius mandato absoluantur, cum fiant ratione delicti subditi Superiori illius loci; non tamen fiunt subditi in Pœnitentiæ foro, idcircò nec in illo absoluendi sunt. Ratio autem differentiæ est, quia forum contentiosum respicit bonũ publi-

publicum, ac rectam loci gubernationem, quæ poſtulant, vt delicta in tali loco commiſſa puniantur in eodem loco, quod non militat in foro Sacramenti Pœnitentiæ.

Quęres fortaſſe, an Superior per cenſuræ ſententiam ſuos 5
ſubditos, dum in alieno territorio exiſtunt, ligare poſſit. Reſpondetur affirmatiuè, & ratio eſt, tùm quia ſententia reſpicit perſonam ſubiectam, vt illius contumacia coerceatur, & puniatur. Et dicitur, quòd reſpicit perſonam ad differentiam ſtatuti, quod territorium reſpicit: tùm quia cenſura per modum ſententiæ lata ſequitur perſonam, vbicunq; exiſtat, ſuppoſito, quòd feratur pro re manifeſta, quæ cauſæ cognitionem non requirit: aùt ſi illam requirat, iam in proprio territorio facta fuerit.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An ille, qui in ſua Diœceſi, ex. grã, Mediolani, commiſit delictũ, cui annexa eſt excommunicatio, ſi veniat ad aliam, v. grã, ad Bergomenſem, vbi tale delictum nullam habet annexam excommunicationem, per Regulares abſolui poſſit.

SVMMARIVM.

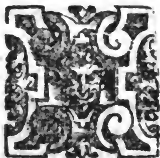
1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Quando pœnitens teneatur adire Superiorem.*
3 *Si excommunicatio eſt ab homine nominatim facta, extrà Diœceſim excommunicatus minimè abſolui poteſt.*
4 *Itèm non poteſt auferri excommunicatio extrà Diœceſim mota lite.*

RAtio difficultatis eſt, quia, qui commiſit aliquod peccatum Ordinario loci reſeruatum, ſi occaſione negotiorũ, 1
itineris, vel alterius rationabilis cauſæ ad aliam Diœceſim ſe transferat, vbi tale peccatum non habet annexam excommunicationem, nec Ordinario eſt reſeruatum, per Regulares abſolui poteſt, cum ex vna parte confeſſiones omnium ad ſe venientium excipere poſſint; & ex altera parte peccatum, vbi ſubijcitur confeſſioni, non ſit reſeruatum.

Ad

Ad difficultatem accedendo, dico distinctione opus esse; nã vel excommunicatio, quam contraxit prædictus pęnitens est ab homine nominatim facta, vel à iure. Si excommunicatio annexa delicto perpetrato à pęnitente est ab homine nominatim facta, non potest absolui, sed tenetur adire excommunicatorem, vt ab eo absoluatur. Ex. gra, Episcopus fulminauit sẽtentiam excommunicationis latę sententię contra Petrum nominatìm, quamuis posteà mutet domicilium, vel se transferat ad Regulares degentes in Dięcesi, vbi non est talis excommunicatio, non poterit absolui: quod secùs dicendum est, si sit generalitèr lata siuè ab homine, siue à iure, nec Excõmunicatori sit reseruata. Ita *Naldus verb. Conf. num. 13.*

Verùm obseruandum est, quòd DD. asserentes excommu-
4 nicationem ab homine esse reseruatam Auctori, vel eius Successori, intelligi debent de excommunicatione nominatìm facta, aut contestata lite, & nõ de generali, vt est illa, quæ fulminatur per Edicta Visitatorum, aut Prælatorum. Ita *Naldus, loco citato*. Nisi in ipsis Edictis sit illis reseruata.

DI-

DISTINCTIO DECIMAOCTAVA.

De his, quæ per mortem Episcopi circa reseruationem casuum tam à Confessarijs, quàm pęnitentibus auferuntur.

Voniam huiusmodi distinctio respicit tùm Confessarium, tùm pęnitentem, tùm etiam Edicta generalia; idcircò, vt procedamus distinctè, illam in tres articulos secamus. Primus erit de Confessario, cui concessi sunt casus tabellæ ad beneplacitum. Secuudus de pœnitente, cui per Episcopum concessa erat gratia, vt absolueretur à reseruatis. Tertius de Edictis generalibus, quibus aliquid præcipitur sub pęna ecxommunicationis.

ARTICVLVS I.

De Confessario, cui concessi sunt casus tabellæ ad beneplacitum, vnam continet difficultatem, .s.

1 *An casus tabellæ Confessario concessi ad beneplacitum, ab ipso auferantur morte concedentis.*

ARTICVLVS II.

De pęnitente, cui per Episcopum concessa erat gratia, vt absolueretur à reseruatis, vnicam similitèr continet difficultatem, nempè.

1 *An gratia per Episcopum concessa pœnitenti, vt absoluatur à reseruatis in tabella, spiret Episcopi morte re adhuc integra, i. nõ adhuc incœpta Confessione.*

ARTICVLVS III.

De Edictis gñalibus, quibus aliquid pręcipitur sub pęna excõmunicationis, vnicam ẽt continet difficultatẽ, nimirùm.

1 *An Edicta generalia, quibus aliquid præcipitur sub pœna excomunicationis latæ sententiæ Episcopo reseruatæ, auferantur eius morte, ita vt postea contrafaciens non incidat in ipsã.*

ART. I. DIFFICVLTAS VNICA.

An casus tabellæ Confessario concessi ad beneplacitum, ab ipso auferantur morte concedentis.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum est duplex .s. Sedis, & Episcopi.*
2 *Beneplacitum Sedis semper perseuerat.*
3 *Beneplacitum Episcopi finitur eius morte.*
4 *Obseruatio notabilis circa Episcopi beneplacitum.*

1 RAtio difficultatis est, quia beneplacitum est diuersi generis.

Huic igitur vt satisfaciam difficultati, obseruandum est, duplex esse beneplacitum, alterum, quod appellatur beneplacitum Sedis; alterum verò, quod ipsi Episcopi vocant beneplacitum nostrum. Primum beneplacitum perseuerat etiam post mortem concedentis; cum Sedis,
2 seù dignitas Episcopalis semper maneat, & consequenter priuilegium absoluendi à casibus reseruatis concessum sub his verbis .s. ad beneplacitum Sedis Episcopalis, seù Episcopi, qui pro tempore sedebit. Secundum verò beneplacitum nō durat semper, sed finitur morte concedentis. Ratio est, quia concedens priuilegium à casibus reseruatis absoluendi sub forma illa .s. ad benplacitum nostrum, vult valorem talis priuilegij
3 pendere à voluntate ipsiusmet concedentis; cum autèm eo mortuo priuilegium non possit ampliùs ab ipsius voluntate pendere; sequitur priuilegium absoluendi à reseruatis sub forma dicta concessum, spirare morte concedentis.

Verùm hoc vnū est quàm diligentissimè attendendū, nimirùm, si Superior concedens facultatem super casuum reserua tione, dicat, concedo tibi facultatē, donec illam reuocauero,
4 vel abrogauero, vel alitèr ordinauero; talem facultatem non cessare morte concedentis, nisi Superior ante mortem illam reuocauerit; nam ad reuocationem talis facultatis requiritur aliquis

aliquis actus reuocantis, qui si ante mortem concedentis factus non est, neque post mortem per ipsum fieri potest, vt per se patet, cum destructum sit principium humanarum actionum, .s. vita hominis ratione vtentis, iuxta illud axioma, Corruptis nobis, corrumpuntur ea, quæ sunt in nobis, & consequenter gratia post mortem concedentis adhùc continuat. Ita *Salas de Legib.disp.20. sect.17. num.125. Suarez de Cens. disp.26. sect.1. num.17. & de Legib. lib.8. cap.5. num.1. & cap.32. Sanchez lib.8. disp. 28. num.49. Azor. lib.5. cap.23. quæsito 4. Bonac. de Legib. disp.: . q.3. pun.1. prop.2. num.13. & 14.*

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An gratia per Episcopum concessa pęnitenti, vt absoluatur à reseruatis in tabella, spiret Episcopi morte, re adhùc integra .i. non adhùc incępta Confessione.

SVMMARIVM.

1 *Duplex est priuilegiũ, seù gratia .s. iam obtenta, vel adhùc obtinẽda.*
2 *Gratia quando dicatur iam facta, & quando dicatur adhùc facienda.*
3 *Gratia non dicitur facta pœnitenti, quando illa tantùm indirectè ipsi conceditur.*
4 *Gratia concessa pœnitenti morte Episcopi non aufertur, etiàm si res concessa integra sit.*
5 *Si cœpta est Confessio, gratia non spirat, sed virtute gratiæ iam cõcessæ potest finiri, licèt interim moriatur concedens.*
6 *Alia affertur responsio difficultati.*

RAtio difficultatis est, quia gratia, seù priuilegium per mortem Concedentis interdùm amittitur, & interdùm non.

Obseruandũ igr̃ duplex esse priuilegiũ, nimirùm priuilegiũ 1
obtẽtũ, vel obtinẽdũ, & distinctio hæc coincidit cũ illa .s. duplex est gratia .s. facta, & faciẽda. Gratia dr̃ facta, quãdo ipsimet petenti gratiam, directè concessa est, vt si dicatur ipsi, concedo tibi facultatem eligendi Confessorem, qui à reseruatis te absoluat. Cęterùm dicitur gratia facienda, quando 2

nondùm à Superiore, vt ab Episcopo, obtenta est, vel quandò non directè conceditur petenti, sed conceditur alteri, in fauorem tamen petentis; vt si Episcopus concedat Confessori, vt pęnitentem à reseruatis absoluere possit, sed Confessor pęnitentem nōdùm absoluit, nec illius Confessionē cępit audire.

Verùm dicet quis, qualitèr gratia hoc secundo modo dicatur facienda, & non potius facta, si iam concessa est facultas Confessario, vt possit absoluere pęnitentem à reseruatis. Respondetur huiusmodi gratiam nō dici factam, quia vel esset facta respectu Confessoris, vel respectū pęnitentis: sed neutrū istorum est dicendum: non respectu Confessoris, quia non est concessa in eius fauorem, nec respectū pęnitentis, quia ipsi non fuit directè concessa gratia. Sed forsàn vlteriùs inquires, quomodo gratia non dicitur facta respectu pęnitentis, si fuit
3 concessa Confessario in fauorem pęnitentis, vt possit absolui. Respondetur non dici factam respectu pęnitentis, quia, vti supra attigimus, non fuit ei concessa directè.

Modò propiùs ad difficultatem accedendo, respondetur affirmatiuè, nimirùm, quòd supradicta gratia concessa pęnitenti illam petenti, non spirat morte Episcopi, etiam si res
4 integra sit .i. adhuc non incæperit sua confiteri peccata. Et ratio est, tum quia est gratia iam facta, & non facienda: tùm quia priuilegium est directè factū ipsi petenti: tùm etiā, quia priuilegium est veluti quædam donatio; donatio autèm non cessat morte donatoris. Ita *Bonac. in simili de Leg. loco inf. cit.*

Idem dicendum est, vbi gratia concessa est non solum in fauorem pęnitentis, sed etiam Confessarij, itaut vtriq; æquè primò, & principalitèr censeatur cōcessa, tūc talis gratia, seù
5 facultas nō spirat morte cōcedētis, licèt res sit adhuc integra. Ita *Franciscus Lapus, Sanchez & alij apud Bonac. de Leg. disp. 1. q. 3. pun. 8. §. 1. 2. prop. ferè per totum.*

Alitèr respōdendū esset, si grā fuisset concessa pęnitenti tūm indirectè, & Confessio non esset adhuc incæpta, vt supra attulimus. Dico, & Confessio non esset adhuc incæpta; quia si fuis-

si fuisset cæpta, posset etiam finiri, vt satis constat ex dictis.

Quidam Doctores difficultati ab initio propositæ alitèr respondent, distinguendo de modo concedendi gratiam, tali pacto. Aut concedens prædictam facultatem, illam concessit per modum delegationis, & mandati, aut per modum licentiæ: si primo modo illam concessit, sentiunt Confessorem non posse dictum pęnitentem absoluere, quia delegatio delegãtis morte extinguitur, vt constat *ex l. Et qa ff. de Iurisd. omn. iud.* sicut etiam extinguitur mandatum, *§. fin. Instit. de Mand.* Cæterùm si delegans secũdo modo illã cõcessit, nimirùm per modũ licẽtiæ, asserunt, quòd potest. Ratio est, tum quia gratia alicui concessa, concedentis morte non extinguitur, *Cap. Si gratiosè, de Rescript. lib. 6.* tùm quià qui licentiã habet ab Episcopo suo, vt possit ab alio Ordines suscipere, quamùis moriatur Episcopus, qui concessit licentiam; attamen licentia valebit: tum etiàm quia sic concludit *Nauar. in prædicto cap. Si gratiosè. Vgol. de Offic. & potest. Episcopi q. 36. §. 2. nu. 1. & alij.* 6

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An Edicta generalia, quibus aliquid præcipitur sub pęna excommunicationis latæ sententiæ ab Episcopo reseruatæ, auferantur eius morte, itaut postea contrafaciens non incidat in ipsam.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, & Edictum primo aspectu videntur idem esse.*
2 *Edictum, & præceptum idem valet.*
3 *Contrafaciens Episcopi Edicto post eius mortem non ligatur Edicto.*
4 *Appendix satis notabilis.*

Difficultatis ratio est, quia Statutum, & Edictum vidétur vnum esse; Statutum autèm non aufertur per mortem Statuentis, vt claret per *Cap. fin. & DD ibi, de Offic. deleg.* sed pęnis Statuti ligatur, qui etiã post mortem Statuentis Statutum violat; ideò idem videtur dicendum de violante Edictum. 1

Ante

Ante responsionem notandum est cum *Ioan. Ianuense in Opere*
2 *inscripto Catholicon, verb. Edictum*, & cum *Lexicon iuris itidem verb. Edictum*, quòd Edictum idem valet perindè ac præceptum, iuxtà illud *Luc.11.* Exijt Edictum à Cęsare Augusto; & est propriū Magistratuum, vti obseruat *Calepinus, verb. Edictum*.

Modò difficultati satisfaciendo, dicendum est contrafacien-
3 tem Edicto Episcopi post eius mortem non ligari excommunicatione lata contra inobedientes eius Edicto. Et ratio est, tùm quià Edicta lata sunt, vt facilior gubernatio sit ipsi Episcopo, dùm viuit, vt sentit *Vgol. in tract. de Cens. tabula 1. c. 9. §. 4. d. 1. & 2.* tùm quia aliud est Statutū, & aliud Edicta generalia, vt de se claret, & a diuersis non fit illatio, *l. Inter stipulantem, §. Sacram. ff. de Verb. oblig.* & per hāc rationem respondetur etiam rationi difficultatis supponentis vnum esse Edicta, & Statuta. Et ex hac resolutione sequitur, quòd si Episcopus per Edicta suspendat Clericos, qui cum armis, vel personati incesserint, eo mortuo, eos vlteriùs non affici suspensione contrafaciendo eius Edicto. Videto *Vgol. de Offic. & potest. Episc. par. 2. c. 47. §. 2. num. 1. & 2.*

DI-

DISTINCTIO DECIMANONA.

De auctoritate Episcopi circa casus Papæ reseruatos, & simplicis Confessarij circa casus Episcopo reseruatos.

Vm huiusmodi Distinctio respiciat tùm auctoritatem Episcopi, tùm simplicis Confessarij; ideò distinctionem hanc meritò in duos articulos diuidimus. Primus erit de auctoritate Episcopi circa absolutionem casuum Papalium. Alter de auctoritate simplicis Confessarij circa casus Episcopales.

ARTICVLVS I.

De auctoritate Episcopi circa absolutionem casuum Papaliũ duas complectitur difficultates, nempè.

1 *Qualem auctoritatem habeat Episcopus absoluendi à casibus Papæ reseruatis.*

2 *Ad quid prosit absolutio ab excommunicatione, & dispensatio ab irregularitate, quam generalitèr impertit Episcopus præparatis ante se pro Ordinum susceptione.*

ARTICVLVS II.

De auctoritate simplicis Confessarij circa casus Episcopales duas habet difficultates, nimirùm.

1 *A quibus casibus simplices Confessarij absoluere possint.*

2 *An aliquis Confessarius absoluere possit Sacerdotem illum, qui temerè tentauit absoluere pœnitentem à casu Episcopo reseruato, circa quẽ non habebat facultatem.*

ART. I.

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

Qualem auctoritatem habeat Episcopus absoluendi a casibus Papæ reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus à quibuscunq; casibus occultis absoluit.*
2 *Occultum quomodo hic sumatur.*
3 *Exponuntur verba illa (nempè in foro conscientiæ)*
4 *Absolutio cum impertitur coram aliquibus, an in foro conscientiæ esse possit.*
5 *Quid operetur absolutio in foro conscientiæ.*
6 *Episcopus an à casibus in Bulla Cœnæ occultis absoluere possit.*
7 *Item an absoluere possit, quando tantummodò delinquens est occultus.*
8 *Vt delictum sit publicum, quid requiratur.*
9 *Facultatis extensio.*
10 *Ponuntur duæ limitationes.*
11 *Item ponuntur duo casus, in quibus reus casus Papalis, licèt iam in iuditio delatus, absolui potest.*
12 *Notabilis obseruatio.*

1 REspondetur cum *Conc. Trid. sess. 24. de Reform. cap. 6.* quòd potest in quibuscumq; casibus occultis in foro conscientiæ. Pro intelligentia duo sunt notanda, quorũ
2 primum est, quòd hic occultum non sumitur pro eo, quod a nullo scitur, sed prout condistinguitur a publico, & famoso, etiam si probabile sit. Dicitur autem delictum publicum, statìm ac denunciatum est, aùt delatum apud legitimum iudicem. Ita *Suarez tom. 5. disput. 41. sect. 2. num. 6.* quod notat *Peirinus in Constit. Pyrrhi. nu. 42.* & reus iam citatus fuerit, vt infra dicetur. Item occultum dicitur illud, quod non est notoriũ, licèt sciatur ab aliquibus. *Ita Barbosa de Offic. & potest. Episcopi alleg. 39. nu. 21. & 25.* quod notat *Gauantus in Enchir. Episc. verb. Absolutio. nu. 11. qui in verb. Excommunicatio num. 53.* loquendo de notorio Clericorum percussore, ait notorium percussorem illum dici, qui visus est à sex personis saltẽ: citatq; pro se, *Nau. cap. 25. n. 73.*
3 Alterum est, quòd verba illa, in foro conscientiæ, significãt,

quòd

quòd habens poteſtatem abſoluendi aliquem in foro conſciẽtiæ, vtitur illa poteſtate in ſalutem animarum, vt dicta abſolutio valeat coram Deo, & non coram Eccleſia.

Notandum præterea, quòd, licèt abſolutio hæc detur coram aliquibus, non per hoc deſinit eſſe in foro conſcientiæ; illa .n. dicitur dari in foro conſcientię, quę datur ſine ſtrepitu, & figura iuditij, & ſine præiuditio tertij, ſeù Fiſci. 4

Sed quid operatur huiuſmodi abſolutio in foro cõſcientię? Adeò operatur, vt ita abſolutus poſſit licitè coram Deo celebrare abſq; eo, quòd irregularitatem aliquam coram ipſo incurrat, & actus omnes ab ipſo exerciti validi ſint, quo ad naturam, & ſubſtantiam ipſorum, licèt in foro exteriori aliter iudicabuntur. Ita *Peirinus tom. 1. ſuper Conſtit. Pyrrhi nu. 43. Rodriq. tom. 1. Quæſtionum Regularium q. 61. art. 10. Hieronymus Rodriquez in Reſolutionib. dictarum Quæſtionum Regul. reſol. 3. num. 44.* qui ibi addit, quòd abſolutus ab excõmunicatione in foro conſcientiæ tantùm, ita ſe debet habere, ac ſi iniuſtè in foro exteriori eſſet excommunicatus.

Quæres fortaſſe, an vigore prædicti *Cap. 6. Conc. Trid.* poſſit Epiſcopus nunc abſoluere à caſibus in Bulla Cęnæ contentis, quando .s. ſunt occulti. Tractant ex profeſſo difficultatem hanc multi DD. vt videre eſt apud *Peirinum, loco cit. n. 44.* Alij defendunt partem negatiuã; quorum ratio principalis vr̃ eſſe, quia dicunt id ſæpiùs fuiſſe declaratum à Sacra Congregatione Concilij, immò à Summis Põtificibus Greg. xiij. & Clemente viij. Alij verò tuentur partem affirmatiuam, & rationem, aſſignat *Peirinus loco citato*, nimirùm quia ſi declarationes dictorum Pontificum eſſent veræ, .i. extarent authenticæ, res eſſet ſine controuerſia, ſed teſtatur nihil authenticum videri potuiſſe. Ego difficultatẽ hanc volo potius integram permittere cuiuſq; arbitrio, quàm de ea quicquàm temere pronunciare. Id vnum dicere valeo, quòd his temporibus pars negatiua communior eſſe videtur, quia practicatur à viris ſcientia, ac conſcientia prędit is. 5

Quæres insuper, an vigore prędicti *Cap.6.Conc.* licitũ sit Epo
6 absoluere à prædictis casibus extra Bullam Summo Pontifici reseruatis, quando solummodò delinquens est occultus, sed tñ de delicto constat publicè. Respondetur licitum esse. Ita *Graffius lib.1. Dec. aur. cap.13. num.43. Syluest. verb. Correctio quæst.8. Barbosa de Offic. & potest. Episcopi, par.2. alleg.39.num.26. Lazar. de Monit. sect.3. q.12. num.6. Homob. de Casib. reser. par.1. cap.5. de Absolutione casuum reser. Obser.2.* qui testatur de communi. Adduntq;
7 DD. vt delictum dicatur publicum non sufficere esse manifestum, & omnibus notum, sed requiri etiam, vt publicè sciatur esse delictum, .i. sub ratione delicti; quod notat *Homob. loco cit.*
8 Et facultas prædicta intelligi potest tàm respectu casuum ante Cõc.Trid.Summo Pontifici reseruatorum, quàm respectu eorũ etiam, quæ post Conc. vt per *Suarez tom. 4. disp. 30. sect. 2. Tolet. lib. 1. cap. 41. Nau. cons. 10. de Priuil. Finell. de Casib. reser. c. 7. Beia. par. 4. Respons. casu. consc. cap. 37. Bonac. de Oblig. denunc. disp. 6. pun. 1. §. 10. Homob. vbi supra, & alij apud ipsum:* quamuis alij DD. forsan probabilius aliter sentiãt, quò ad reseruatos post Cõc.
9 Quæres præterea, an huiusmodi potestas Episcopo cõcessa extendatur ad quoscunq; ei subditos. Respondetur affirmatiuè cum *Homob. loc. cit. Obseruatione 3.* Subditorumque nomine comprehenduntur etiam Peregrini, Vagi, Scholastici, Mercatores, & Forenses, qui per aliquod tempus in sua Diœcesi commorantur. Ita *Homob. loco cit.*
10 Veruntamen circa huiusmodi potestatem duæ ponendæ sunt limitationes, prima est, quod *Conc.Trid. in dicto Cap. 6.* excipit delictum ad forum contentiosum deductum; tale autem dicitur esse, etiam si vnico teste extiterit probatum coram legitimo iudice. Ita *Suarez tom. 5. de Cens. disp. 41. sect. 2. & alij,* quod notat *Homob. loc. cit.* Secunda est, nihil referre rem iustè, vel iniustè fuisse in iudicium delatam: requiritur tamen, vt reus sit citatus, cum iudicium à citatione incipiat, vel quòd ei sit intimata delatio, vt refert *Homob. loc. cit.*
11 Verùm id vnum notandum est, quòd si reus iniquis vijs causam

causam vicit, & absolutus fuit, vel si delictum sit ad hoc forum deductum, & iam peracto iudicio, punitum; quò ad forum cõscientiæ ab Episcopo absolui poterit. Insuper si duo eiusdem criminis sint participes, & alter tantum ad iudicium sit dela- 12
tus, delictum verò alterius adhùc non delatum, occultum esse censetur, & consequentèr subditur Episcopi potestati; quia res inter alios acta, alijs præiudicare non debet. *Vgol. par. 2. de Offic. Episc. c. 57. §. 2. Homob. de Casib. reser. loc. cit. & alij apud ipsũ.*

Concludendum itaque Episcopum absoluere posse à reseruatis Papæ, in foro conscientiæ, quando sunt occulta, sed non ab illis Bullæ Cęnæ secundũ communiorem sententiam, quam sequi debemus, nec ab illis reseruatis post Conc. Trid.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

Ad quid prosit absolutio ab excommunicatione, & dispensatio ab irregularitate, quam generaliter impertit Episcopus pręparatis ante se pro Ordinum susceptione.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Huiusmodi absolutio, & dispensatio pro rebus dubijs, & oblitis psunt.*
3 *Etiam Regularibus exemptis prodesse testantur DD. citati, & alij.*

Ratio difficultatis est, quia si quis nouit se esse excommu- 1
nicatum, vel irregularem, tenetur priùs petere absolutionem ab excommunicatione, & dispensationem super irregularitate.

Respõdetur, quòd huiusmodi absolutio, & dispensatio pro- 2
dest pro rebus dubijs, & oblitis, sicut absolutiones, quæ fiunt à Prælatis tẽpore Visitationũ, vel Reconciliationũ. Hinc si quis deindè se aliqua excõmunicatione, seù irregularitate ex delicto innodatũ fuisse recordatus fuerit, super his ampliùs absolutionem quærere non tenetur; quia iam sublatæ censentur, sed satisfacit confitendo peccata, ob quæ illas incurrit, quæ peccata iam reseruata non sunt. Ita docet *Nauar. in Man. cap. 26. num. 13.*

num.13. Syluef. verb. Confeſſio, primò, quaſ. 4. nu. 7. quod notat Peirinus de Priuilegijs Minim. ſuper Conſtit. 1. Iulij II.

3 Et prodeſt huiuſmodi abſolutio, & diſpenſatio etiam Regularibus exemptis, ſi accedant cum licentia Prælati, velut ſi à proprio Prælato abſolutio, & diſpenſatio impertita fuiſſet. Ratio eſt, quia omnia videntur conceſſa, ſine quibus Ordinatio non poteſt rectè expediri. Ita *Henriquez lib. 10. de Sacramen. Ord. cap. 20. num. 2. Syluef. verb. Irregularitas q. 9. nu. 11. Habetur in cap. Præterea, de Offic. deleg. quod obſeruat Peirinus, vbi ſupra.*

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

A quibus caſibus ſimplices Confeſſarij abſoluere poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarij ab omnibus caſibus, præterquàm ab exceptis abſoluere poſſũt.*
2 *Doctrina Suarez notabilis.*

1 LOquendo de caſibus Epiſcopalibus, dico omnes Confeſſarios abſoluere poſse ab omnibus caſibus, præterq̃ ab illis, quos in ſingulis Diœceſibus ſibi Epiſcopi ſpecialiter reſeruant. Et ratio eſt, tùm quia conceſsum videtur, quod prohibitum non eſt, vt habet *Gloſſa in cap. Nuper, de ſenten. excom. verbo, Non retinuit:* tùm quia, vt dixi, omnes, & ſinguli Epiſcopi reſeruant ſibi aliquos caſus ſpeciales; exceptio autẽ
2 firmat regulã in nõ exceptis, *l. Nã ꝙ liquidæ, §. fin. ff. de Penu leg.* tùm etiàm quia ita conſuetudo hucusq; id obtinuit, & in praxi ita de facto obſeruatur, nempè vt ſolum illi caſus ſint reſeruati, qui ab Epiſcopo nominantur, ac deputantur, vt pro talibus habeantur, vel qui de conſuetudine præſcripta, notoria, & manifeſta, de qua in Indice dictorũ caſuum fit mentio. Ita docet *Floronus part. 1. cap. 2. §. 1. num. 5. Poſſeuinus de Offic. Curati cap. 7. Homob. par. 1. cap. 3. verſ. Quo ad caſus verò. Peirinus de Priuilegijs Minim. tom. 1. Conſtit. Pyrrhi. nu. 40.* Prætereà probat *Suarez to. 4. diſp. 29. ſect. 3. num. 6.* ex ſolo iure communi, ſecluſa conſuetudine, nullum peccatum eſse reſeruatum Epiſcopis.

Et

Et quod probat discurrendo per omnes casus, & in specie quia Extrauagans, *Inter cunctas, de Priuileg.* est reuocata per *Clemen. Dudum, de Sepulturis,* illis verbis, *Nos eam omninò cassamus*. Quod notat, & tenet *Peirinus, vbi supra nu. 38. 39. & 40.*

Notandum tamen hanc doctrinam non habere locum in casibus, in quibus Episcopi sibi reseruant aliquid cũ nota specialis reseruationis, siuè in Synodo, siuè extra.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An aliquis Confessarius absoluere possit Sacerdotem illum, qui temerè tentauit absoluere pęnitentem à casu Epo reseruato, circa quē non habebat facultatem.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Difficultatis sensus elicitur.*
3 *Affertur distinctio de Confessarijs.*
4 *Resolutioni minimè obstat Decretum S. M. Pauli V.*

RAtio difficultatis est; quia Sacerdos iste temerarius ob huiusmodi temeritatem iam incidit in censuram Papæ reseruatam, cuius absolutio per Decretum Pauli V. videtur auferri omnibus Confessarijs, quod incipit, *Quoniam Sacra Congregatio*, quod sanè Decretum habes in primis apud *Peirinum de Priuilegijs Minimorũ, Constitutione 1. Iulij Secundi, n. 63. & apud Nald. verb. Casus, in fine.* 1

Ante responsionem prænotandum est, quòd hic non mouetur difficultas, an aliquis Confessarius absoluere possit à casibus S. Pontifici reseruatis in Bulla Cęnæ, vel à quinq; illis casibus exceptis in moderatione, & declaratione Decreti Sacræ Congregationis super absolutione à casibus reseruatis; quia ab his per dictam Decreti Declarationem, & moderationem omninò constat nullum Confessarium siuè secularem, siuè Regularem absoluere posse; sed difficultas est, num aliquis Confessarius absoluere possit à cęteris casibus Papalibus, qualis est 2

lis est iste, de quo est nunc sermo.

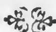
3 Modò ad difficultatem deueniendo, distinguendum est de Confessarijs iuxta distinctionem, quam affert Sacra Congregatio de absolutione à casibus reseruatis: sunt namq; Confessarij in duplici differentia: nam alij sunt priuilegiati; alij non. Loquendo itaq; de illis, qui nõ habẽt priuilegia, dico ipsos nec ab hoc, nec ab alijs casibus Põtificijs absoluere posse: qa clarè cõtra ipsos facit *Declaratio Decreti ipsius Sacræ Congregationis* super absolutione à casibus reseruatis; quam quidem Declarationẽ habes apud *Quaranta, vbi supra, num.14. ibi, Alijs verò Sacedotibus huiusmodi priuilegia nõ habentibus nihil de nouo concedit .s. Sacra Cõgreg.*

Cæterùm si loquamur de alijs priuilegia habentibus, fatendum est ipsos ab huiusmodi excõmunicatione, & à similibus non exceptis in prædicta declaratione absoluere posse; quia Sacra Congregatio remouendo difficultates, quæ circa dictũ Decretum emerserant, declarauit eos .s. Sacerdotes tàm Seculares, quàm Regulares, qui aliquibus ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in dicto Decreto expressis sunt suffulti, absoluere posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vsu ante ipsum Decretum receptas, & quæ sub alijs reuocationibus nõ comprehenduntur; in prædicta autem declaratione non eximuntur nisi triа genera casuum, nempè illi, qui sunt in Bulla Cęnæ, illi, qui nominaliter excipiuntur in ipsa declaratione, & illi, quos locorum Ordinarij sibi reseruarint, vel in posterùm reseruabunt; ideò à dicto casu, & ab alijs id generis dato, quòd ante ipsum Decretũ eius absolutio esset in praxi, & sub alijs reuocationibus non comprehensus, vt generalitèr testãtur DD. de omnibus casibus Papalibus nõ exceptis, absoluere possunt habentes priuilegia. Vide *Quaranta loco citato. Homob. de Casibus reseruatis par.1. cap.1. de causa fin. Molfes. tract.7. cap.18. Bonac. de Cens. disp.1. q.3. punct.2. Graff. lib.1. Cas. reser. cap.1. reg.18.* contra *Comitolum in Respons. Moralib. lib.6. q.9.* qui pro se citat *Marullũ tom.1. disp.1. cap.2. dist.4. num.575.* qua tamen facultate parcius vti debent, vt nequam Confessariorum temeritas

ritas ab huiusmodi crimine prorsus auocetur.

Nec resolutioni obstat Decretum S. Mem. Pauli Quinti 4
dat. Romæ 7. Ianuarij an. 1617. per quod videtur auferri omnibus Sacerdotibus omnia priuilegia, indulta, & facultates absoluendi ab excommunicationibus Sedi Apostolicę reseruatis; quia prædictum Decretum fuit emanatum ad declarandum, quòd in prędicta prohibitione absoluẽdi à reseruatis per Ordinarios locorum, continentur etiam censuræ eis reseruatæ, vt *Nald. videtur innuere in titulo,* quem dicto Decreto Pauli V. pręmisit. Ita sentit *Alex. Pereg. in Compendio Priuilegiorum, & facultatum Congreg. Clericorum Regularium, .s. Theatinorum, edito an. 1633. verb. Absolutio, quò ad seculares. Diana tom. 2. tract. 2. Resol. 13. circa mediũ. Duardus in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. q. 1. à n. 29. vsq; ad 33. inclusiuè,* qui de hac assertioni ne dum affert rationes, & occurrit obiectionibus, sed etiam tradit de hoc Congregationem à quibusdam Regularibus consultam respondisse secundum prædictam interpretationem, nimirùm mentem ipsius fuisse solummodò addere reseruationem cẽsurarum Ordinariorum, quas in diem sibi reseruabunt, à quibus Confessarij priuilegiati absoluere non verebantur, prætendentes sub dicti Decreti, & eiusdem declarationis prohibitione non esse comprehensas, cum excõmunicatio in rigore non sit casus, sed quædam pęnæ; & casus sit culpa. Faciunt allata per *Peirinum de Priuilegijs Sacro Ordini Minimorum concessis in Constitutione prima Iulij Secundi nu. 78. Gauantũ in Enchiridion Episcoporum verb. Cas. reseruati nu. 2. 3. & 4. Hieronymũ Rodericum in Resolutionibus Quæstionum Regularium Emanuelis Roderici Resolutione 3. verb. Absolutio, quò ad seculares, nu. 35. & 36. & alias.*

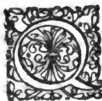
Verùm his nõ obstantibus, in praxi Confessarij priuilegiati, qui non sunt omninò certi, quænam priuilegia fuerint ante dictum Decretum vsu recepta, cauere debent, ne quem absoluãt tali crimine irretitum.

DI-

DISTINCTIO VIGESIMA.

De Confessario inualidè absoluente à casibus reseruatis.

Via distinctio hæc respicit nedùm Confessariũ, qui malè .s. absq; potestate absoluit pęnitentem, sed etiam illum, qui pęnitentem absoluit protestando se minimè absoluisse prætextu priuilegiorum; idcircò distinctionem hanc in duos articulos distribuimus. Primus est de Confessario, qui malè absoluit pœnitentem à casu reseruato, .s. non habens iurisdictionem. Alter est de illo .s. Confessario, qui item carens facultate absoluit à casibus Episcopo reseruatis cum protestatione, quòd nõ absoluit prætextu priuilegiorum.

ARTICVLVS I.

De Confessario, qui malè absoluit pęnitentem à casu reseruato non habens iurisdictionem, vnicam habet difficultatem, .s.

1 *Quid facere debeat Confessarius, qui iam absoluit pœnitentem ab aliquo casu reseruato, cum non habuerit iurisdictionem.*

ARTICVLVS II.

De Confessario, qui absoluit à casibus Episcopo reseruatis, sed sine prætextu priuilegiorum, vnicam continet difficultatem, nempè.

1 *An Cõfessarius absoluens à casibus Episcopo reseruatis absq; facultate sine prætextu tamen alicuius priuilegij, incidat in excommunicationẽ, & alias pœnas contentas in Decreto Clementis viij.*

Art. I

ART. I. DIFFICVLTAS VNICA.

Quid facere debeat Confessarius, qui absoluit pęnitentem ab aliquo casu reseruato, cum non habeat iurisdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis qua.*
2 *Referuntur opiniones, sed secunda est sequenda.*
3 *In quo casu Confessarius priorem opinionem sequi posset.*
4 *Confessarius pœnitentē absentem, à peccatis nullatenus absoluere debet.*

RAtio difficultatis est sententiarum diuersitas. Quidam volunt, quòd, si pęnitens est ignarus reseruationis, nihil à Confessario faciendum esse, nec à Superiore licentiam absoluendi impetrandum esse, *Argum. Capit. Quia circa, de Consang. & affin.* Talis enim est absolutus ab omnibus, .s. directè à non reseruatis, & indirectè à reseruatis per infusionem gratiæ. Ita *Ioan. Valerus in Different. vtriusquè for. ver. Pœnitentia, differentia 9. num. 2. in fin. Corduba, & Henriquez apud ipsum.*

Quidam verò dicunt, quòd Confessor debeat petere iurisdictionem à Superiore, admonendo (si abest scandalum) pęnitentem ad iterùm confitendum, vel si pęnitens inscius accedat iterùm ad Confessionem, petat Confessarius ab eo, an doleat etiam de peccatis in vltima Confessione sibi confessis, & cupiat, si qua ratione necesse sit etiàm ab ijs absolui; quòd si doleat, & cupiat, illum absoluat, nihil dicendo de defectu immediatè antecedentis confessionis. Vide *Conincb. de Sacram. disp. 8. dub. 17. nu. 141. & alibi. Floron. Tract. de Casibus reser. p. 1. cap. 5. §. 1. Possen. de Offic. Curat. c. 7. 64. Dianam in Moralib. resolut. par. 2. tract. 1. Miscel. resolut. 60. & alios apud illum.* Prima opinio est ali- 1
quorum. Secunda verò est communis Theologorum, quę sanè sequenda est, quando Cōfessarius potest sine scandalo admonere pęnitentem. Primam verò posset Confessarius sequi in 2
casu, quo adesset scandalum, vel pęnitens nollet ampliùs eidem Confessario se subijcere pro suorum peccatorum abso-

 lutione

lutione. Quando autem adſit ſcandalum, nec ne, prudentis Confeſſarij arbitrio committendum eſſe iudicat *Diana, loco citat.*

Verùm obſeruandum eſt, quòd pęnitens abſens non debet
3 abſolui, cum hoc Decreto Clementis viij. omninò aduerſetur, vt admonet *Homob. de Caſib. reſer. par. 1. cap. 1. de cauſa finali reſer. & in Commen. de Exam. Eccl. par. 3. cap. 3. q. 11. Suarez tom. 4. diſp. 32. ſect. 6. Quaranta in v. Confeſſio. Bonac. tom. 1. diſp. 5. quæſ. 7. p. 6. num. 1. vbi cum communi* tradit aliud eſſe de cenſura irretito: nã Confeſſarius, obtenta facultate, eum abſentem, etiam inuitum abſoluere valet. Eſt cõmunis doctrina.

ART. II. DIFFICVLTAS VNICA.

An Confeſſarius abſoluens à caſibus Epiſcopo reſeruatis abſq; facultate, ſed ſine prætextu alicuius priuilegij incidat in excommunicationem, & alias pęnas contentas in Decreto Clemen. viij.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Difficultatis qualis eſt ſenſus.*
3 *Duæ circa difficultatem extant opiniones.*
4 *Auctori magis placet affirmatiua.*
5 *Apud Diæceſim Bergomi circa difficultatem hanc nulla remanet ambigendi ratio.*

1 RAtio difficultatis eſt, quia cum aliquid cuiquam prohibetur, ne fiat ſub aliquo prætextu, videtur non comprehẽdi illos, qui abſq; prætextu, v.g. priuilegij illud faciunt.

Ante reſponſionem ſciendũ eſt, quòd ſenſus difficultatis eſt,
2 an Confeſſarij abſoluendo à dictis caſibus incidant in excommunicationem, & alias pęnas in dicto Decreto poſitas, ſuppoſito, quòd non abſoluerint virtute priuilegiorum, &c. ſed tamẽ ſcientèr, & aduertentèr.

3 Duas reperio Doctorum ſententias; quorum alij affirmant; alij verò negant. Affirmatiuè reſpondent *Homobonus de Exam. Eccl.*

Ecclesiast. par.1. tract. 5. cap. 4. quæst. 22. Floronus tractatu de Casibus reseruatis par. pri. cap. 5. nu. 27. & alij. Negatiuè verò respondent *Horatius Gambarupta de Casib. reser. cap.13. num.12. Suarez de Censur. disp.22. sect.6. num.11. Philiarcus de Offic. Sacerd. tom.1. par.1. lib.3. cap.30. Sayr. de Censuris lib.13. cap.31. num.10. Rodriquez Quæstionum Regul. tom.2. quæst.47. art.2. & Sanchez in summ. tom.2. lib.6. cap.16. num. 68. Antoninus Diana in Moral. Resolut. par.3. resolut.73. de Sacram.*

Opinio negatiua quamuis habeat defensores; attamen mihi 4 magis probatur pars affirmatiua, nempè Confessarium, qui ausus est absoluere à casibus Episcopo reseruatis, incidisse in excommunicationem, & alias pęnas in dicto Decreto positas: licèt prætextu priuilegiorum minimè absoluerit. Ratio est, tùm quia receptus vsus declarat talem fuisse mentem Pontif. tùm quia verba illa, sub prætextu priuilegiorum, arbitror esse posita, ne Regulares sub prætextu suorum priuilegiorum absoluere audeant, vt vel sic nullam habeant excusationẽ: quapropter existimo clausulam illam appositam esse ampliatiuè.

Verùm, quamuis de hac difficultate habeantur opiniones, tantummodò attentis verbis Decreti, de quo supra; nulla tamen difficultas est apud Dięcesim Bergomi, pro qua in primis insumitur labor iste: in præfatione .n. tabellæ casuum reseruatorum habentur hæc verba, *Ne quis audeat .s. absoluere à casibus Episcopo reseruatis, etiàm sub prætextu priuilegiorum*, vbi attenta illa dictione (*etiàm*) satis apparet veritas: sumitur namq; ampliatiuè, & hunc facit sensum .s. non possunt Confessarij absoluere à casibus Ordinariorum tam sine prætextu, quàm cum prætextu.

DISTINCTIO VIGESIMAPRIMA.

PARS PRIMA.

De potestate absoluendi à censuris, & à casibus reseruatis Iubilæi tempore.

DIstinctio hæc, ne ob suam prolixitatem lectori fastidiũ ingerat, in tres diuiditur partes. Prima respicit tria. Primò Iubilęi publicationem. Secundò Iubilęum obtinendum. Tertiò Iubilęum iam obtentum. Secunda pars similitèr tria respicit. Primò illos, qui nõ sunt confessi. Secundò illos, qui non perfecerunt opera per Iubilęum iniuncta. Tertiò illos, qui illa perfecerunt. Tertia itidem pars tria respicit. Primò obstrictos censura occulta. Secundò obstrictos censura manifesta. Tertiò Indulgentias per modum Iubilęi.

Cum itaq; prima pars respiciat tùm publicationem Iubilęi, tùm Iubilęum adhuc obtinendum, tùm Iubilęum iam obtentũ; idcircò pars hęc in tres secatur articulos. Primus erit circa publicationẽ Iubilęi. Secundus erit de ijs, qui adhuc Iubilęũ cõsequi debẽt. Tertius de illis, qui iam illud consequti sunt.

ARTICVLVS I.

Circa publicationem Iubilęi tres complectitur difficultates, scilicèt.

1 *An, antequàm publicetur Iubilæum, habita ipsius certa notitia, possit quis illud lucrari, & consequentèr absolui à casibus reseruatis.*

2 *An quis absolui possit à casibus, & censuris reseruatis post publicationem Iubilæi Romæ, vel alibi, ver. gratia, Bergomi, commissis.*

3 *An, qui incidit in peccata reseruata, vel in censuras item reseruatas post publicationem Iubilæi in confidentiam ipsius Iubilæi, absolui possit à quolibet Confessario tempore Iubilæi.*

AR-

ARTICVLVS II.

De ijs, qui adhùc Iubilęum consequi debent, duas continet difficultates, nempè.

1 *An possit absolui à reseruatis, & lucrari Iubilæum ille, qui prius illud recipere noluit, sed postea in secunda hebdomada .s. die sabbati à Deo inspiratus, mutat propositum, vultq; illud suscipere.*

2 *An, qui intra Iubilæi extraordinarij hebdomadas non est lucratus Iubilæum, non ex impedimentis expressis in Bulla, sed ex culpa sua, nunc recogitans indigentiam absolutionis peccatorum suorum reseruatorum, censurarumquè reseruatarum, transfert se ad locum, vbi tūc lucrantur alij Iubilæum, v. gratia, Brixiam, an, inquam, possit ibi lucrari Iubilæum, & consequenter absolui à casibus reseruatis, & censuris item reseruatis.*

ARTICVLVS III.

De illis, qui iam Iubilęum consequti sunt, vnicam continet difficultatem. vz.

1 *An, qui lucratus fuit Iubilæum in sua Patria, sed postea ob sua negotià profectus est ad aliam Diœcesim, vbi Iubilæum celebratur, si indigeat absolutione super casibus reseruatis, & censuris item reseruatis, possit ibi item lucrari Iubilæum, & pro inde absolui à dictis casibus, & censuris.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An, antequam publicetur Iubilęum, habita ipsius certa notitia possit quis illud lucrari, & consequenter absolui à casibus reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Duæ afferuntur opiniones.*
3 *Quæ istarum opinionum sit securior.*
4 *Ex causa potest sequi opinionem minus tutam.*
5 *Satisfit obiectioni à principio allatæ.*

Ratio

1 RAtio difficultatis est, quia videtur requiri publicatio per Ordinarium loci, vbi quis vult Iubilęum lucrari, antequam illud lucrari possit.

Circa hanc difficultatem duas reperio sententias,
2 quarum altera alteri directè opponitur. Prima est negatiua, altera affirmatiua. Negatiua est *Nauar. cons. 3. de Constit. n. 9.* sententis requiri publicationem ab Ordinario factam. Secunda est affirmatiua, & est *Bottoni in Obseruationibus circa Iubilaũ, & maximè circa illud Sixti v.* cuius ratio est, tùm quia publicatio fit præcipuè respectu illorum, qui faciliter Iubilæi notitiam habere non possunt. Tum quia Sũmus Pontifex concedit Indulgentiã oĩbus Christianis, vt suppono, obseruantibus opera in Bulla iniuncta; idcircò concludit ipse *Bottonus* nihil referre si fiant auctoritate publica, aut priuata, dummodo tempore præscripto opera iniuncta seruentur. Hinc dicit Bulla, *Cum primùm harum notitiam habuerint*. Aliam rationem affert *Bottonus eodem in loco*, quã, vt breuitati studeam, reticeo. Dictã notitiam extra Vrbem satis esse in rigore ad consequẽdum Iubilæũ censuerunt multi graues DD. vt notat *Filliuccius tract. 8. cap. 10. num. 267.* verùm volens accipere Iubilæũ debet ab Ordinario loci petere, vt assignentur sibi Ecclesiæ visitandæ, nisi ob impedimentum Confessarius dispenset, (vt in ægroto,) & in aliud opus commutet.

3 Prima sententia certè tutior videtur, si absq; periculo amittendi Iubilæũ publicatio expectari potest, vti testatur *Filliucc. loco citato. & Polacchus in Commentaria in Bullam Sancti anni Iubilæi, sect. 42. num. 65.*

4 Ex causa tamèn crediderim cum *Filliuccio loco cit.* securè in praxi, posteriori vti licere. Hinc in Summario Iubilęi vniuersalis S. D. N. D. Vrbani Papę viij. anni 1634. Brixiæ euulgato 12. die Aprilis 1634. continentur verba hæc.

Il qual Giubileo anco non publicato dalli Ordinarij, ò altri Superiori per qual si voglia causa, subito che peruenirà alla notitia de' fedeli in qual si voglia modo, potrà esser conseguito, come se fosse publicato, & intimato.

Qui

Qui ex vrgenti causa posteriorem sententiam sequi vult, 5
difficultati ab initio obiectæ satisfacere potest, dicendo, quòd aliud est requiri omninò publicationem ad Iubilęũ consequendum; aliud videri, quòd dicta publicatio requiratur; sicut aliud est esse tale, & aliud haberi pro tali, *l. Si maritus, ff. Legis Iulia, & ibi Bart. ff. ad Leg. Iul. de adult. cum similib.* Attendenda tamen sũt verba Bullę, & à verbis illius nec latum quidem vnguem recedendum est.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An quis absolui possit à casibus, & censuris reseruatis post publicationem Iubilęi Romæ, vel alibi, v.g. Bergomi cõmissis.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Difficultati respondetur affirmatiuè.*
3 *Occurritur obiectioni.*

RAtio dubitandi hæc est, quia lex remittens pęnas, semper 1
debet intelligi de præteritis, non autem de futuris, *l. Cũ lex ff. de Legib.* & faciunt allata per *Gloss. in Extrauag. 1. vers. Confitebuntur, de Pœnitent. & remiss.*

Difficultati respondetur affirmatiuè, nimirùm quòd potest 2
quis absolui à peccatis, & censuris reseruatis post publicationem Iubilæi: est .n. opinio supposita ab omnibus DD. tanq̃ communis, vt not. *Alphonsus de Leone de Officio, & potestate Confessarij tempore Iubilæi extraordinarij quæst. 3. nu. 19.* quæ in specie sustinetur à *Graffio par. 1. Decisionum aurearum lib. 4. cap. 15. num. 44. Sanchez lib. 5. Sum. cap. 53. nu. 26. Molfesio tract. 11. cap. 16. nu. 204. & ab alijs contra Sotum, Cordubam, & alios.*

Nec obstat ratio difficultatis à principio allata; quia regu- 3
la illa tantùm habet locum in lege simplicitèr gratiosa; non autem in lege, quæ est gratiosa, & onerosa simul, velut est Bulla Iubilęi, quæ non modò concedit gratias, sed imponit onera exequenda pro consequtione Iubilæi.

DIF-

DIFFICVLTAS TERTIA.

An, qui incidit in peccata reseruata, vel in censuras item reseruatas post publicationem Iubilęi in confidentiam ipsius Iubilęi, absolui possit à quolibet Confessario tempore Iubilæi.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Respondetur ad difficultatem affirmatiuè.*
3 *Satisfit difficultati obiectæ.*
4 *Affertur doctrina admodum obseruanda.*

1 RAtio difficultatis est, quia in Bulla Cruciatæ, & in multis alijs priuilegijs relatis à *Rodriquez tom. 1. Quæstionum Regularium quæst. 10. art. 16.* expresè excipiuntur peccantes confidentia dictæ Bullæ, vel priuilegiorum; ergò in simili procedendo videtur, quòd illis, qui ruunt in peccata reseruata, vel in censuras reseruatas in confidentiam Iubilæi, meritò sit denegandus fauor absolutionis à casibus, & censuris reseruatis, quę per quemlibet Confessarium solet impertiri tali tempore.

2 Respondetur difficultati, quòd ille, qui solummodò fit negligens ad cauenda reseruata ob confidentiam suscipiendi Iubilęum, potest absq; difficultate absolui vi ipsius Iubilęi (quicquid nonnulli sentiant.) Huius sententiæ est *Henriquez lib. 3. de Pœnit. Graffius item de Pœnit. lib. 4. cap. 15. nu. 16. Molfesius par. pri. Sum. tract. 7. cap. 16. nu. 47. Homobonus tract. 5. sui Examinis quæst. 3. ad primum quæsitum. Bellarminus tom. 3. lib. 1. de Indulgentijs cap. 10. Filliuccius tract. 8. nu. 262. & alij, quos plena manu affert Alphonsus de Leone de Officio, & potestate Confessarij tempore Iubilæi extraordinarij, quæst. 3. num. 14.*

3 Nec obstat ratio difficultatis, quia in Bulla Cruciatæ, & in alijs dictis priuilegijs excipiuntur expresè peccantes confidētia dictę Bullę, vel priuilegiorū, quod non cōtingit in Bulla Iubilęi, vt suppono; ideò similitudo dissoluitur per dissimilitudinem.

Verùm

Verùm notandum, quòd si in aliquo Iubilęo reperiretur, quòd essent excepti illi, qui cum tali confidentia Iubilæi pec- 4
carent; tunc exceptio illa esset intelligenda solũmodò de illo, qui propriè,& positiuè moueretur ad peccandum, eo quòd habeatur Iubilæum. Pro intelligentia sciendum est, quòd dupliciter potest quis peccare in confidẽtia Iubilæi. Primò sic, quia aliàs non peccaret, nisi existeret Iubilæum; & talis dicitur causa positiua. Secundò sic, quia, & si peccaret; tamen non ita faciliter; & ista dicitur causa concomitans. Ita colligitur ex *Rodriquez tom.1. Quæstionũ Regularium quæst.20. art.16. Corduba lib.5. sui Quæstionarij cap.36. Alphonso de Leone, vbi supra num.14.*

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An possit absolui à reseruatis, & lucrari Iubilæum ille, qui prius illud recipere noluit, sed postea in secunda hebdomada die Sabbati, à Deo inspiratus, mutat propositum, vultq; illud suscipere.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Ad difficultatem respondetur affirmatiuè.*
3 *Satisfit obiectioni.*
4 *Eodem etiam respondetur modo, quo supra, respectu illius, qui die vltimo Iubilæi in mane inaduertenter bibit, aut edit, vel deglutiuit aliquid cibi.*

Ratio difficultatis est, quia, quãuis possit facere aliqua ex his, quæ præcipiuntur per Iubilæum; non super- 1
est tamen ei tempus saltem ieiunandi tribus diebus, iuxta tradita in Iubilæo.

Ad difficultatem respondendum est affirmatiuè, videlicet, 2
quòd talis pęnitens adhuc potest à reseruatis absolui, & Iubilæum lucrari. Et ratio ea esse videtur, quia tempore debito confitetur, ;.s. intra terminum præscriptũ à Summo Pontifice ad obtinendum illud; non enim obligatus erat confiteri ante Sabbatum, quinimmò poterat mane die Dominico. Ita *Lauorius*

rius de Iubilæo par.1. cap.21. nu.53. Diana in Moral. Resol. par.3. resol. 152. de Sacr. Sanctar. de Iubilæo cap.7. dub.1. licèt Pinellus, & Sanchez contrarium sentiant, vti obseruat *Diana loco citato*. Nec resolu-
3 tis obstat difficultas obiecta de carentia temporis ad ieiunandum, quia ieiunia possunt in aliud commutari, & procedendum est cum ipso æquè ac cum impotente ad ieiunium.

Queres fortasse vlterius, si aliquis omnia opera iniuncta pro
4 consequendo Iubilæo fecisset, & mane die Dominico vellet confiteri, & Sacrum Xpi Corpus sumere, sed inaduertenter aliquid cibi deglutiuit, vel bibit, ob quę non potest Sacra Synaxi refici; an, hoc non obstante, possit lucrari Iubilęum, & à reseruatis absolui. Respondetur adhuc affirmatiuè: nam in tali casu Confessarius potest Cõmunionem, quã tenebatur facere, in aliud opus piũ cõmutare, aùt differre in aliũ diẽ. Ita docet *Sanctarellus de Iubil. cap.7. dub.1. Graffius in Append. lib.2. cap.5. dub.5. num.50. Henriquez lib.7. cap.10. num.8. & alij*.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An, qui intra Iubilæi extraordinarij hebdomadas non est lucratus Iubilæũ, nõ ex impedimentis expressis in Bulla, sed ex culpa sua; nunc recogitans indigentiã absolutionis peccatorũ suorum reseruatorum, censurarũq; reseruatarum, trãsfert se ad locum, vbi tunc lucrantur alij Iubilæũ, v.g. Brixiam; an, inquam, possit ibi lucrari Iubilæum, & consequenter absolui à casibus reseruatis, & à censuris item reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Ratio dubitandi quæ.*
2 *Quid supponit difficultas hæc.*
3 *Responsio est affirmatiua.*
4 *Occurritur rationi dubitandi.*

1 RAtio dubitandi est, quia Summus Pontifex concedit Iubilæũ intra illas hebdomadas existentibus in illo loco, vbi fuit publicatum.

Ante

Ante responsionem supponendum est, quòd hìc non quæritur, an aliquis, transacto Iubilæo, in eodem loco Iubilæum lucrari possit; cōstat .n. ibi nō posse illud lucrari, sed quæritur, an iste, de quo mouetur difficultas, alibi, vbi nō est transactū tēpus, possit lucrari Iubilęū, & cōsequenter absolui à reseruatis. 2

Ad difficultatem respondetur affirmatiuè; & ratio est, tùm quia Sūmus Pontifex non concedit Iubilæum loco, sed omnibus Christi fidelibus, qui sunt sui subditi; ideò integrum est eis illud acquirere, vbi malunt, dummodo supersit tempus illud acquirendi: tùm quia, quemadmodum Indulgentia concessa ijs, qui talem visitauerint Ecclesiam, omnes vndecunq; venientes ad dictam Ecclesiam, illam lucrari possunt; ita omnes venientes ad locum, vbi nō est transactum Iubilæum, illo frui possunt: tùm præterea, quia ita sentiunt infrascripti DD. *Vgol. de Off. & potest. Epi cap. 41. §. 4. n. 5. Bottonus in Obseruationibus circa Iubilæum Sixti V. fol. 125. Bonac. de Sacram. disp. 6. quæst. 1. §. 5. nu. 35. apud Alphonsum de Leone de Offic. & potest. Conf. quæst. 13. n. 195.* 3

Nec obstat ratio ab initio allata: nam Iubilæum non est concessum loco, sed personis in loco existentibus, vt supra adnotatum fuit. Constat itaq; illum, de quo difficultas mouetur, posse etiam alibi lucrari Iubilæum, & proinde absolui, tùm à peccatis reseruatis, tùm à censuris item reseruatis. 4

ART. III. DIFFICVLTAS VNICA.

An, qui lucratus fuit Iubilæum in sua Patria, sed postea ob sua negotia profectus est ad aliam Diœcesim, vbi Iubilæū celebratur; si indigeat absolutione super casibus reseruatis, & censuris item reseruatis, possit ibi item lucrari Iubilæū, & proinde absolui à dictis casibus, & censuris.

SVMMARIVM.

1 *Ratio Difficultatis quæ.*
2 *Responsio est affirmatiua.*
3 *Satisfit difficultati obiectæ.*

ARTICVLVS II.

De illis, qui opera per Iubilæum iniuncta non expleuerunt, continet duas difficultates, nempè.

1 *An, qui prius confessus fuit validè cum animo lucrandi Iubilæum, sed posteà non absoluit opera per Iubilæum iniuncta, extrà Iubilæum absolui possit per quemcunq; Confessariũ à reseruatis in cõfessione oblitis.*

2 *An reincidat in censuras reseruatas, qui, absolutus tempore Iubilæi, omissit posteà perficere opera iniuncta, quæ, quando confessus est, habuit intentionem adimplendi.*

ARTICVLVS III.

De illis, qui omnia expleuerunt opera, sed iterùm relapsi sunt in casus, vel censuras reseruatas, vnicam complectitur difficultatem, vz.

1 *An, qui confessus fuit intra hebdomadam primam, & expleuit omnia opera sibi iniuncta per Iubilæum, si iterùm die vltimo illius hebdomadæ labatur in peccata reseruata, aùt censuras itèm reseruatas; ab eis vi Iubilæi per quemlibet Confessarium iterùm absolui possit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An transacto Iubilæo à peccatis reseruatis antè illud cõmissis, & oblitis absolui possit ille, qui consequutus est Iubilæum absq; confessione, vt suppono, iuxtà aliquorum sententiam; cum Iubilæi tempore non esset sibi conscius peccati mortalis.

SVMMARIVM.

1 *Quænam sit difficultatis ratio.*
2 *Supponitur illum, qui peccati mortalis sibi non est conscius, ad confessionem non teneri.*
3 *Item supponitur pœnitentem expleuisse omnia pro Iubilæi consequutione necessaria.*
4 *Responsio ad difficultatem est affirmatiua.*
5 *Idem resoluitur de contrito, qui omnia ad Iubilæum necessaria compleuit, sed ex Confessarij carentia confiteri non potuit.*
6 *Item idem concluditur de illo, qui ob necessariam causam peccatũ reseruatũ reticuit, adimpletis alijs pro Iubilæi cõsequutione necessarijs.*

Ratio

RAtio difficultatis est, quia nulla peccatorum abso- 1
lutio data fuit, & Iubilęum præcipit confessionem,
nec aufert ipso facto reseruationem, sed tantùm cõ-
fert facultatem Confessario electo illam auferendi, mediante
absolutione, quæ in proposito non est data, vt suppono.

Supponimus primò, cum ad Iubilęum consequendum præ- 2
cipitur confessio, in rigore loquendo, illum, qui nullius pec-
cati mortalis conscius est, ad confitendum peccata venialia nõ
teneri. *Nau. Add. notab. 18. nu. 18. & notab. 30. num. 6. & alij.*

Supponimus secundò, quòd præfatus pœnitens perfecerit
quidquid ad Iubilęum consequendum erat necessarium, & cõ- 3
sequentèr illud iam lucratus sit, atquè perindè priuilegium, vt
ab omnibus casibus reseruatis absoluatur, & in votis reserua-
tis dispensetur, obtinuerit.

Modò accedendo ad difficultatem respondetur affirmati-
uè, nimirùm, quòd huiusmodi pęnitens poterit absolui transa-
cto Iubilęo à peccatis reseruatis antè illud cõmissis, sed oblitis.
Ratio est, quia priuilegiũ absoluendi à casibus reseruatis, & di- 4
spẽsandi in votis, ad tempus Iubilęi non restringitur, vt patet de
alijs, qui cõsequuti sunt Iubilęũ, q̃ post illud nõ amittunt facul-
tatẽ, vt absoluãtur, & dispẽsẽtur vt suprà. Ità *Sanctarellus de Iubil.
cap. 13. dub. 2. Alphonsus de Leone tract. de Iubilæo par. 2. quæst. 17. nu.
197.* Hancq; opinionem etiam probabilem vocat *Diana in Moral.
Resol. p. 3. Resol. 150. de Sacr.* licèt nouissimè *Faustus de Iubil. lib. 4. q.
134. Sotus in 4. dist. 21. q. 4. cum alijs* sustineat contrariam.

Notandum insupèr cùm *Alphonso de Leone, loc. cit. & Zanardo in
Direct. Theol. par. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 2. quæst. 10.* quòd, si ali- 5
quis tempore Iubilæi Confessarij copiam non habuit, & con-
tritus sacro Eucharistiæ Sacramento refectus est; atq; omnia
pro consequendo Iubilæo adimpleuit, à reseruatis transacto
tempore Iubilæi absolui poterit: quia cum Iubilęum lucratus
sit, consequentèr est cõsequutus, vt à reseruatis absolui possit.

Deniq; notandum est, quòd si contigerit in confessione pro
Iubilęo consequendo ob euidentem, & necessariam causam 6

pecca-

ARTICVLVS II.

De illis, qui opera per Iubilęum iniuncta non expleuerunt, continet duas difficultates, nempè.

1 *An, qui prius confessus fuit validè cum animo lucrandi Iubilæum, sed posteà non absoluit opera per Iubilæum iniuncta, extrà Iubilæum absolui possit per quemcunq; Confessariũ à reseruatis in cõfessione oblitis.*

2 *An reincidat in censuras reseruatas, qui, absolutus tempore Iubilæi, omissit posteà perficere opera iniuncta, quæ, quando confessus est, habuit intentionem adimplendi.*

ARTICVLVS III.

De illis, qui omnia expleuerunt opera, sed iterùm relapsi sunt in casus, vel censuras reseruatas, vnicam complectitur difficultatem, vz.

1 *An, qui confessus fuit intra hebdomadam primam, & expleuit omnia opera sibi iniuncta per Iubilæum, si iterùm die vltimo illius hebdomadæ labatur in peccata reseruata, aùt censuras itèm reseruatas; ab eis vi Iubilæi per quemlibet Confessarium iterùm absolui possit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An transacto Iubilęo à peccatis reseruatis antè illud cõmissis, & oblitis absolui possit ille, qui consequutus est Iubilęum absq; confessione, vt suppono, iuxtà aliquorum sententiam; cum Iubilęi tempore non esset sibi conscius peccati mortalis.

SVMMARIVM.

1 *Quænam sit difficultatis ratio.*
2 *Supponitur illum, qui peccati mortalis sibi non est conscius, ad confessionem non teneri.*
3 *Item supponitur pœnitentem expleuisse omnia pro Iubilæi consequutione necessaria.*
4 *Responsio ad difficultatem est affirmatiua.*
5 *Idem resoluitur de contrito, qui omnia ad Iubilæum necessaria compleuit, sed ex Confessarij carentia confiteri non potuit.*
6 *Item idem concluditur de illo, qui ob necessariam causam peccatũ reseruatũ reticuit, adimpletis alijs pro Iubilæi cõsequutione necessarijs.*

Ratio

RAtio difficultatis est, quia nulla peccatorum absolutio data fuit, & Iubilęum præcipit confessionem, nec aufert ipso facto reseruationem, sed tantùm cōfert facultatem Confessario electo illam auferendi, mediante absolutione, quæ in proposito non est data, vt suppono. 1

Supponimus primò, cum ad Iubilęum consequendum præcipitur confessio, in rigore loquendo, illum, qui nullius peccati mortalis conscius est, ad confitendum peccata venialia nō teneri. *Nau. Add. notab. 18. nu. 18. & notab. 30. num. 6. & alij.* 2

Supponimus secundò, quòd præfatus pœnitens perfecerit quidquid ad Iubilęum consequendum erat necessarium, & cōsequentèr illud iam lucratus sit, atquè perindè priuilegium, vt ab omnibus casibus reseruatis absoluatur, & in votis reseruatis dispensetur, obtinuerit. 3

Modò accedendo ad difficultatem respondetur affirmatiuè, nimirùm, quòd huiusmodi pęnitens poterit absolui transacto Iubilęo à peccatis reseruatis antè illud cōmissis, sed oblitis. Ratio est, quia priuilegiū absoluendi à casibus reseruatis, & dispēsandi in votis, ad tempus Iubilęi non restringitur, vt patet de alijs, qui cōsequuti sunt Iubilęū, q. post illud nō amittunt facultatē, vt absoluātur, & dispēsētur vt suprà. Ità *Sanctarellus de Iubil. cap. 13. dub. 2. Alphonsus de Leone tract. de Iubilæo par. 2. quæst. 17. nu. 197.* Hancq; opinionem etiam probabilem vocat *Diana in Moral. Resol. p. 3. Resol. 150. de Sacr.* licèt nouissimè *Faustus de Iubil. lib. 4. q. 134. Sotus in 4. dist. 21. q. 4. cum alijs* sustineat contrariam. 4

Notandum insupèr cùm *Alphonso de Leone, loc. cit. & Zanardo in Direct. Theol. par. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 2. quæst. 10.* quòd, si aliquis tempore Iubilæi Confessarij copiam non habuit, & contritus sacro Eucharistiæ Sacramento refectus est; atq; omnia pro consequendo Iubilæo adimpleuit, à reseruatis transacto tempore Iubilæi absolui poterit: quia cum Iubilęum lucratus sit, consequentèr est cōsequutus, vt à reseruatis absolui possit. 5

Deniq; notandum est, quòd si contigerit in confessione pro Iubilęo consequendo ob euidentem, & necessariam causam 6

pecca-

ARTICVLVS II.

De illis, qui opera per Iubilęum iniuncta non expleuerunt, continet duas difficultates, nempè.

1 *An, qui prius confessus fuit validè cum animo lucrandi Iubilæum, sed posteà non absoluit opera per Iubilæum iniuncta, extrà Iubilæum absolui possit per quemcunq; Confessariũ à reseruatis in cõfessione oblitis.*

2 *An reincidat in censuras reseruatas, qui, absolutus tempore Iubilæi, omissit posteà perficere opera iniuncta, quæ, quando confessus est, habuit intentionem adimplendi.*

ARTICVLVS III.

De illis, qui omnia expleuerunt opera, sed iterùm relapsi sunt in casus, vel censuras reseruatas, vnicam complectitur difficultatem, vz.

1 *An, qui confessus fuit intra hebdomadam primam, & expleuit omnia opera sibi iniuncta per Iubilæum, si iterùm die vltimo illius hebdomadæ labatur in peccata reseruata, aùt censuras itèm reseruatas; ab eis vi Iubilæi per quemlibet Confessarium iterùm absolui possit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An transacto Iubilęo à peccatis reseruatis antè illud cõmissis, & oblitis absolui possit ille, qui consequutus est Iubilęum absq; confessione, vt suppono, iuxtà aliquorum sententiam; cum Iubilęi tempore non esset sibi conscius peccati mortalis.

SVMMARIVM.

1 *Quænam sit difficultatis ratio.*
2 *Supponitur illum, qui peccati mortalis sibi non est conscius, ad confessionem non teneri.*
3 *Item supponitur pœnitentem expleuisse omnia pro Iubilæi consequutione necessaria.*
4 *Responsio ad difficultatem est affirmatiua.*
5 *Idem resoluitur de contrito, qui omnia ad Iubilæum necessaria compleuit, sed ex Confessarij carentia confiteri non potuit.*
6 *Item idem concluditur de illo, qui ob necessariam causam peccatũ reseruatũ reticuit, adimpletis alijs pro Iubilæi cõsequutione necessarijs.*

Ratio

RAtio difficultatis est, quia nulla peccatorum absolutio data fuit, & Iubilęum præcipit confessionem, nec aufert ipso facto reseruationem, sed tantùm cōfert facultatem Confessario electo illam auferendi, mediante absolutione, quæ in proposito non est data, vt suppono. 1

Supponimus primò, cum ad Iubilęum consequendum præcipitur confessio, in rigore loquendo, illum, qui nullius peccati mortalis conscius est, ad confitendum peccata venialia nō teneri. *Nau. Add. notab. 18. nu. 18. & notab. 30. num. 6. & alij.* 2

Supponimus secundò, quòd præfatus pœnitens perfecerit quidquid ad Iubilęum consequendum erat necessarium, & cōsequentèr illud iam lucratus sit, atquè perindè priuilegium, vt ab omnibus casibus reseruatis absoluatur, & in votis reseruatis dispensetur, obtinuerit. 3

Modò accedendo ad difficultatem respondetur affirmatiuè, nimirùm, quòd huiusmodi pęnitens poterit absolui transacto Iubilęo à peccatis reseruatis antè illud cōmissis, sed oblitis. Ratio est, quia priuilegiū absoluendi à casibus reseruatis, & dispēsandi in votis, ad tempus Iubilęi non restringitur, vt patet de alijs, qui cōsequuti sunt Iubilęū, q. post illud nō amittunt facultatē, vt absoluātur, & dispēsētur vt suprà. Ità *Sanctarellus de Iubil. cap. 13. dub. 2. Alphonsus de Leone tract. de Iubilæo par. 2. quæst. 17. nu. 197.* Hancq; opinionem etiam probabilem vocat *Diana in Moral. Resol. p. 3. Resol. 150. de Sacr.* licèt nouissimè *Faustus de Iubil. lib. 4. q. 134. Sotus in 4. dist. 21. q. 4. cum alijs* sustineat contrariam. 4

Notandum insupèr cùm *Alphonso de Leone, loc. cit. & Zanardo in Direct. Theol. par. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 2. quæst. 10.* quòd, si aliquis tempore Iubilæi Confessarij copiam non habuit, & contritus sacro Eucharistiæ Sacramento refectus est; atq; omnia pro consequendo Iubilæo adimpleuit, à reseruatis transacto tempore Iubilæi absolui poterit: quia cum Iubilęum lucratus sit, consequentèr est cōsequutus, vt à reseruatis absolui possit. 5

Deniq; notandum est, quòd si contigerit in confessione pro Iubilęo consequendo ob euidentem, & necessariam causam 6

pecca-

ARTICVLVS II.

De illis, qui opera per Iubilęum iniuncta non expleuerunt, continet duas difficultates, nempè.

1 *An, qui prius confessus fuit validè cum animo lucrandi Iubilæum, sed posteà non absoluit opera per Iubilæum iniuncta, extrà Iubilæum absolui possit per quemcunq; Confessariũ à reseruatis in cõfessione oblitis.*

2 *An reincidat in censuras reseruatas, qui, absolutus tempore Iubilæi, omissit posteà perficere opera iniuncta, quæ, quando confessus est, habuit intentionem adimplendi.*

ARTICVLVS III.

De illis, qui omnia expleuerunt opera, sed iterùm relapsi sunt in casus, vel censuras reseruatas, vnicam complectitur difficultatem, vz.

1 *An, qui confessus fuit intra hebdomadam primam, & expleuit omnia opera sibi iniuncta per Iubilæum, si iterùm die vltimo illius hebdomadæ labatur in peccata reseruata, aùt censuras itèm reseruatas; ab eis vi Iubilæi per quemlibet Confessarium iterùm absolui possit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An transacto Iubilęo à peccatis reseruatis antè illud cõmissis, & oblitis absolui possit ille, qui consequutus est Iubilęum absq; confessione, vt suppono, iuxtà aliquorum sententiam; cum Iubilęi tempore non esset sibi conscius peccati mortalis.

SVMMARIVM.

1 *Quænam sit difficultatis ratio.*

2 *Supponitur illum, qui peccati mortalis sibi non est conscius, ad confessionem non teneri.*

3 *Item supponitur pœnitentem expleuisse omnia pro Iubilæi consequutione necessaria.*

4 *Responsio ad difficultatem est affirmatiua.*

5 *Idem resoluitur de contrito, qui omnia ad Iubilæum necessaria compleuit, sed ex Confessarij carentia confiteri non potuit.*

6 *Item idem concluditur de illo, qui ob necessariam causam peccatũ reseruatũ reticuit, adimpletis alijs pro Iubilæi cõsequutione necessarijs.*

Ratio

RAtio difficultatis est, quia nulla peccatorum absolutio data fuit, & Iubileum præcipit confessionem, nec aufert ipso facto reseruationem, sed tantùm cōfert facultatem Confessario electo illam auferendi, mediante absolutione, quæ in proposito non est data, vt suppono. 1

Supponimus primò, cum ad Iubileum consequendum præcipitur confessio, in rigore loquendo, illum, qui nullius peccati mortalis conscius est, ad confitendum peccata venialia nō teneri. *Nau. Add. notab. 18. nu. 18. & notab. 30. num. 6. & alij.* 2

Supponimus secundò, quòd præfatus pœnitens perfecerit quidquid ad Iubileum consequendum erat necessarium, & cōsequentèr illud iam lucratus sit, atquè perindè priuilegium, vt ab omnibus casibus reseruatis absoluatur, & in votis reseruatis dispensetur, obtinuerit. 3

Modò accedendo ad difficultatem respondetur affirmatiuè, nimirùm, quòd huiusmodi pęnitens poterit absolui transacto Iubileo à peccatis reseruatis antè illud cōmissis, sed oblitis. Ratio est, quia priuilegiū absoluendi à casibus reseruatis, & dispēsandi in votis, ad tempus Iubilei non restringitur, vt patet de alijs, qui cōsequuti sunt Iubileū, q̧ post illud nō amittunt facultatē, vt absoluātur, & dispēsētur vt suprà. Ità *Sanctarellus de Iubil. cap. 13. dub. 2. Alphonsus de Leone tract. de Iubilæo par. 2. quæst. 17. nu. 197.* Hancq; opinionem etiam probabilem vocat *Diana in Moral. Resol. p. 3. Resol. 150. de Sacr.* licèt nouissimè *Faustus de Iubil. lib. 4. q. 134. Sotus in 4. dist. 21. q. 4. cum alijs* sustineat contrariam. 4

Notandum insupèr cùm *Alphonso de Leone, loc. cit. & Zanardo in Direct. Theol. par. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 2. quæst. 10.* quòd, si aliquis tempore Iubilæi Confessarij copiam non habuit, & contritus sacro Eucharistiæ Sacramento refectus est; atq; omnia pro consequendo Iubilæo adimpleuit, à reseruatis transacto tempore Iubilæi absolui poterit: quia cum Iubileum lucratus sit, consequentèr est cōsequutus, vt à reseruatis absolui possit. 5

Deniq; notandum est, quòd si contigerit in confessione pro Iubileo consequendo ob euidentem, & necessariam causam 6

pecca-

rius de Iubilæo par.1. cap.21. nu.53. Diana in Moral. Resol. par.3. resol. 152. de Sacr. Sanctar. de Iubilæo cap.7. dub.1. licèt Pinellus, & Sanchez contrarium sentiant, vti obseruat *Diana loco citato*. Nec resolu-
3 tis obstat difficultas obiecta de carentia temporis ad ieiunandum, quia ieiunia possunt in aliud commutari, & procedendum est cum ipso æquè ac cum impotente ad ieiunium.

Quęres fortasse vlterius, si aliquis omnia opera iniuncta pro
4 consequendo Iubilæo fecisset, & mane die Dominico vellet confiteri, & Sacrum Xpi Corpus sumere, sed inaduertenter aliquid cibi deglutiuit, vel bibit, ob quę non potest Sacra Synaxi refici; an, hoc non obstante, possit lucrari Iubilęum, & à reseruatis absolui. Respondetur adhuc affirmatiuè: nam in tali casu Confessarius potest Cōmunionem, quā tenebatur facere, in aliud opus piū cōmutare, aùt differre in aliū diē. Ita docet *Sanctarellus de Iubil. cap.7. dub.1. Graffius in Append. lib.2. cap.5. dub.5. num.50. Henriquez lib.7. cap.10. num.8. & alij.*

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An, qui intra Iubilæi extraordinarij hebdomadas non est lucratus Iubilæū, nō ex impedimentis expressis in Bulla, sed ex culpa sua; nunc recogitans indigentiā absolutionis peccatorū suorum reseruatorum, censurarūq; reseruatarum, trāsfert se ad locum, vbi tunc lucrantur alij Iubilæū, v.g. Brixiam; an, inquam, possit ibi lucrari Iubilæum, & consequenter absolui à casibus reseruatis, & à censuris item reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Ratio dubitandi quæ.*
2 *Quid supponit difficultas hæc.*
3 *Responsio est affirmatiua.*
4 *Occurritur rationi dubitandi.*

1 RAtio dubitandi est, quia Summus Pontifex concedit Iubilæū intra illas hebdomadas existentibus in illo loco, vbi fuit publicatum.

Ante

Ante responsionem supponendum est, quòd hìc non quæritur, an aliquis, transacto Iubilæo, in eodem loco Iubilæum lucrari possit; cõstat .n. ibi nõ posse illud lucrari, sed quæritur, an iste, de quo mouetur difficultas, alibi, vbi nõ est transactũ tẽpus, possit lucrari Iubilęũ, & cõsequenter absolui à reseruatis. 2

Ad difficultatem respondetur affirmatiuè; & ratio est, tùm quia Sũmus Pontifex non concedit Iubilæum loco, sed omnibus Christi fidelibus, qui sunt sui subditi; ideò integrum est eis illud acquirere, vbi malunt, dummodo supersit tempus illud acquirendi: tùm quia, quemadmodum Indulgentia concessa ijs, qui talem visitauerint Ecclesiam, omnes vndecunq; venientes ad dictam Ecclesiam, illam lucrari possunt; ita omnes venientes ad locum, vbi nõ est transactum Iubilæum, illo frui possunt: tùm præterea, quia ita sentiunt infrascripti DD. *Vgol. de Off. & potest. Epi cap. 41. §. 4. n. 5. Bottonus in Obseruationibus circa Iubilæum Sixti v. fol. 125. Bonac. de Sacram. disp. 6. quæst. 1. §. 5. nu. 35. apud Alphonsum de Leone de Offic. & potest. Conf. quæst. 13. n. 195.* 3

Nec obstat ratio ab initio allata: nam Iubilæum non est concessum loco, sed personis in loco existentibus, vt supra adnotatum fuit. Constat itaq; illum, de quo difficultas mouetur, posse etiam alibi lucrari Iubilæum, & proinde absolui, tùm à peccatis reseruatis, tùm à censuris item reseruatis. 4

ART. III. DIFFICVLTAS VNICA.

An, qui lucratus fuit Iubilæum in sua Patria, sed postea ob sua negotia profectus est ad aliam Diœcesim, vbi Iubilæũ celebratur; si indigeat absolutione super casibus reseruatis, & censuris item reseruatis, possit ibi item lucrari Iubilæũ, & proinde absolui à dictis casibus, & censuris.

SVMMARIVM.

1 *Ratio Difficultatis quæ.*
2 *Responsio est affirmatiua.*
3 *Satisfit difficultati obiectæ.*

RAtio difficultatis est, quia in Bullis Iubilæi solêt poni
1 hæc verba, *Hac vice tantùm absoluere, & liberare valeat .s. Confessor*; ideò semel tantùm videtur quis posse lucrari Iubilæum; & sic non posse absolui à casibus, aut censuris reseruatis.

2 Ad difficultatem respondetur affirmatiuè, nimirùm, quòd non solum in Patria sua potest quis suscipere Iubilęum, sed alibi etiam. Et ratio est primò, quia in materia absolutionis non attenditur locus delicti, sed Confessionis, vt præcipuè tradit *Alphonsus de Leone quæst.13. n.196.* Secundò quia Exterus casus reseruatos habens in loco sui domicilij commissos, si illi casus sũt reseruati, vbi vult cõfiteri, debet quærere Confessarium habentem potestatem; sin autem ibi non sunt reseruati ab omnibus Confessarijs absolui potest: nam pœnitens iuxta leges loci, vbi reperitur, absoluendus est. Tertiò, quia in loco, vbi iste vult confiteri, omnes Confessarij per Ordinarium admissi, vi Iubilæi facultatem habent in casibus reseruatis; ideò nihil prohibet, quin iste, de quo mouetur difficultas, à dictis casibus, & censuris absolui possit; quia vbi iste sua confitetur peccata, cessat reseruatio Episcopalis in totum.

Nec minimè obstat ratio à principio allata, quia clausula il-
3 la (*pro hac vice*) non est intelligenda pro vna vice tantũ; valde .n. hæc duo differunt, *hac*, & *vna vice*, sed debet intelligi occasione huius Iubilæi: ad Iubilæum .n. refertur illud relatiuum, *hac*, nõ ad tempus, vel locum, vt tradit *Alphonsus de Leone, vbi supra*, contra nonnullos, quibus non probatur hæc subtilitas: tùm quia leui negotio ob nimiam suam subtilitatem sciudi potest: tùm quia alia videtur esse mens Sacræ Congregationis, vt infra secunda parte huius distinctionis dicã ad tradita per *Polacchum de Iubilæo loco ibi notando*. Verùm mentem, seù declarationem Sacræ Congregationis à *Polacco citatam* diù quæsiui, & minimè inuenire potui; quæ si extat, ab illa non erit recedendum, & quiescet opinio contraria.

DI-

DISTINCTIO VIGESIMAPRIMA.

PARS SECVNDA.

De poteſtate Iubilęi circa cenſuras, & caſus reſeruatos.

CVm pars iſta reſpiciat tùm illos, qui Iubilęi tempore ob aliquam rationabilem cauſam non ſunt confeſſi, ſaltèm integrè, tùm illos, qui non perfecerunt cętera opera neceſſaria pro conſequtione Iubilęi, tùm etiam illos, qui perfecerunt omnia opera, ſed demùm intra Iubilęi tempus iterùm in caſus reſeruatos, aùt cenſuras relapſi ſunt; ideò pars iſta in tres diſtinguitur articulos. Primus eſt de illis, qui Iubilęi tempore non fuerunt confeſſi, ſaltèm integrè. Secundus eſt de illis, qui opera per Iubilęum iniuncta non expleuerunt. Tertius eſt de illis, qui omnia expleuerunt opera, ſed iterùm relapſi ſunt in caſus, vel cenſuras reſeruatas.

ARTICVLVS I.

De illis, qui Iubilęi tempore non fuerunt confeſſi ſaltèm integrè, tres continet difficultates, .s.

1 *An tranſacto Iubilæo à peccatis reſeruatis antè illud commiſſis, & oblitis, abſolui poſſit ille, qui conſequutus eſt Iubilæum, abſquè confeſſione, vt ſuppono, iuxtà aliquorum ſententiam, cum Iubilæi tempore nõ eſſet ſibi conſcius peccati mortalis.*

2 *An pœnitens, qui Iubilæi tempore incæpit confeſſionem, & ob cauſam dignam non fuit abſolutus; tranſacto Iubilæo, virtute ipſius, à caſibus reſeruatis abſolui poſſit.*

3 *An illi, qui die Sabbati vltimæ ſeptimanæ Iubilæi acceſſit ad confitendum, ſed ob anguſtiam temporis Confeſſio fuit dilata poſt tranſactum Iubilæum, impertiri poſſit abſolutio à caſibus reſeruatis, etiã commiſſis intra tempus ei rationabilitèr præfixum ad confitẽdum ſua peccata, v. gr. intrà duos proximos dies.*

AR-

ARTICVLVS II.

De illis, qui opera per Iubilæum iniuncta non expleuerunt, continet duas difficultates, nempè.

1 *An, qui prius confessus fuit validè cum animo lucrandi Iubilæum, sed posteà non absoluit opera per Iubilæum iniuncta, extrà Iubilæum absolui possit per quemcunq; Confessariũ à reseruatis in cõfessione oblitis.*

2 *An reincidat in censuras reseruatas, qui, absolutus tempore Iubilæi, omissit posteà perficere opera iniuncta, quæ, quando confessus est, habuit intentionem adimplendi.*

ARTICVLVS III.

De illis, qui omnia expleuerunt opera, sed iterùm relapsi sunt in casus, vel censuras reseruatas, vnicam complectitur difficultatem, vz.

1 *An, qui confessus fuit intra hebdomadam primam, & expleuit omnia opera sibi iniuncta per Iubilæum, si iterùm die vltimo illius hebdomadæ labatur in peccata reseruata, aùt censuras itèm reseruatas; ab eis vi Iubilæi per quemlibet Confessarium iterùm absolui possit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An transacto Iubilæo à peccatis reseruatis antè illud cõmissis, & oblitis absolui possit ille, qui consequutus est Iubilæum absq; confessione, vt suppono, iuxtà aliquorum sententiam; cum Iubilæi tempore non esset sibi conscius peccati mortalis.

SVMMARIVM.

1 *Quænam sit difficultatis ratio.*
2 *Supponitur illum, qui peccati mortalis sibi non est conscius, ad confessionem non teneri.*
3 *Item supponitur pœnitentem expleuisse omnia pro Iubilæi consequutione necessaria.*
4 *Responsio ad difficultatem est affirmatiua.*
5 *Idem resoluitur de contrito, qui omnia ad Iubilæum necessaria compleuit, sed ex Confessarij carentia confiteri non potuit.*
6 *Item idem concluditur de illo, qui ob necessariam causam peccatũ reseruatũ reticuit, adimpletis alijs pro Iubilæi cõsequutione necessarijs.*

Ratio

RAtio difficultatis est, quia nulla peccatorum absolutio data fuit, & Iubilęum præcipit confessionem, nec aufert ipso facto reseruationem, sed tantùm cōfert facultatem Confessario electo illam auferendi, mediante absolutione, quæ in proposito non est data, vt suppono. 1

Supponimus primò, cum ad Iubilęum consequendum præcipitur confessio, in rigore loquendo, illum, qui nullius peccati mortalis conscius est, ad confitendum peccata venialia nō teneri. *Nau. Add. notab.* 18. *nu.* 18. *& notab.* 30. *num.* 6. *& alij.* 2

Supponimus secundò, quòd præfatus pœnitens perfecerit quidquid ad Iubilęum consequendum erat necessarium, & cōsequentèr illud iam lucratus sit, atquè perindè priuilegium, vt ab omnibus casibus reseruatis absoluatur, & in votis reseruatis dispensetur, obtinuerit. 3

Modò accedendo ad difficultatem respondetur affirmatiuè, nimirùm, quòd huiusmodi pęnitens poterit absolui transacto Iubilęo à peccatis reseruatis antè illud cōmissis, sed oblitis. Ratio est, quia priuilegiū absoluendi à casibus reseruatis, & dispēsandi in votis, ad tempus Iubilęi non restringitur, vt patet de alijs, qui cōsequuti sunt Iubilęū, q. post illud nō amittunt facultatē, vt absoluātur, & dispēsētur vt suprà. Ità *Sanctarellus de Iubil. cap.* 13. *dub.* 2. *Alphonsus de Leone tract. de Iubilæo par.* 2. *quæst.* 17. *nu.* 197. Hancq; opinionem etiam probabilem vocat *Diana in Moral. Resol. p.*3. *Resol.*150. *de Sacr.* licèt nouissimè *Faustus de Iubil. lib.* 4. *q.* 134. *Sotus in* 4. *dist.* 21. *q.* 4. *cum alijs* sustineat contrariam. 4

Notandum insupèr cùm *Alphonso de Leone, loc. cit. & Zanardo in Direct. Theol. par.* 1. *de Sacram. Pœnit. cap.* 2. *quæst.* 10. quòd, si aliquis tempore Iubilæi Confessarij copiam non habuit, & contritus sacro Eucharistiæ Sacramento refectus est; atq; omnia pro consequendo Iubilæo adimpleuit, à reseruatis transacto tempore Iubilæi absolui poterit: quia cum Iubilęum lucratus sit, consequentèr est cōsequutus, vt à reseruatis absolui possit. 5

Deniq; notandum est, quòd si contigerit in confessione pro Iubilęo consequendo ob euidentem, & necessariam causam 6

pecca-

peccatum reseruatum non fuisse manifestatũ, exempli gratia, ne manifestaretur peccati complex, postea, transacto Iubilęo, poterit pęnitens ille de tali peccato, à quocunq; Confessore absolutionem obtinere; quia indirectè fuit reseruatio illa ablata. Ita docet *Homobonus de Exam. Ecclesiast. par.1. tract.5. cap.6. quæst.38. quod notat inprimis Antoninus Diana loco citato*, afferens duo prædicta notanda.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An pęnitens, qui Iubilæi tempore incæpit Confessionem, & ob causam dignam non fuit absolutus, transacto Iubilęo, virtute ipsius, à casibus reseruatis absolui possit.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio, causa cæpta, non expirat.*
2 *Causa iusta differendi absolutionem remittitur ad iudicium Confessarij.*
3 *Affertur exemplum, quando possit differri absolutio.*

1 RAtio difficultatis est, quia transacto Iubilæo, transit etiã facultas absoluendi à reseruatis.

Respondetur difficultati affirmatiuè facta hypotesi .i. supposito quòd pęnitens adimpleuerit, quæ adimplenda erãt pro Iubilæi consequutione. Ratio est, quia iurisdictio semel habita, & re non integra, vtpotè causa cępta, non expirat, quousq; finiatur, *Cap. ex litteris, de Officio deleg. & cap. Relatum, de Cleric. non residen.* at hæc causa .s. Cõfessio erat iam cępta, vt suppono, tẽpore quo pęnitens poterat illã facere; ideò & terminare debet. Ita *Graff. Appendic. lib.2. cap.5. num.21. Bellochius de Casibus reser. par 1. quæst.2. num.29. Luc. Floron. tract. de Casib. reser. par.1. cap.6. §.5. num.1.*

2 Quæ autem videantur causę iustæ, pro quibus talis absolutio possit in aliud differi tempus, ad iudicium boni viri .i. Confessarij hoc spectare videtur; possumus tamen dicere eas præcipuas esse, quæ afferuntur in Iubilæo, vt infirmitas, nauigatio, carceratio, &c. tam si confessio fuit incæpta, quàm non

non: exemplum verò, quando Confessio est incæpta, talis esse potest, vt si pęnitens sabbato secũdæ hebdomadæ Iubilæi ad Confessorem accedat, incipiendo Confessionem, in qua casus reseruati adsunt, & peccata, (vt vtar verbis *Bellochij, vbi sup.*) intricata, ac dubia, & Confessiones alias factæ sint iterandę, quod eo die nullo modo potest. Vel si talis pęnitens sit concubinarius, cui statim non expedit peccatorum absolutionem impertiri. 3

DIFFICVLTAS TERTIA.

An illi, qui die sabbati vltimæ septimanæ Iubilæi accessit ad confitẽdum, sed ob angustiã temporis cõfessio fuit dilata post transactũ Iubilæũ, impertiri possit absolutio à casibus reseruatis, etiã cõmissis intra tẽpus ei rationabiliter præfixũ ad confitendũ sua peccata, v.g. intra duos proximos dies.

SVMMARIVM.

1 *Difficultatis ratio quæ.*
2 *Duo supponuntur.*
3 *Resolutio est affirmatiua.*
4 *Sine ratione, aut textu Iubilæum non est restringendum.*

Ratio difficultatis est, quia facultas absolutionis virtute Iubilæi videtur esse tantùm respectu peccatorum commissorum ante Iubilæum, vel intra duas hebdomadas concessas ad obtinendum Iubilæum. 1

Primò supponimus pęnitentem transactis hebdomadis Iubilæi, interim quòd accedit ad Confessarium, prolabi in nouos casus reseruatos. 2

Supponimus secundò pęnitentem respectu præteritorum absolui posse, cum ob necessitatem, exẽpli grã, ob carentiam temporis non potuerit fieri Confessio.

Ad difficultatẽ respondetur affirmatiuè, nempè, quòd talis 3

pœnitens poterit absolui à reseruatis commissis post Iubilæum ad Confessionem vsquè; nisi malitiosè per pęnitentem multum protraheretur Confessio. Et ratio est, tum quia talis pœnitens nõ potest lucrari Iubilæum, quin prius ab illis absoluatur; ideò donec Iubilæum ille consequatur, Confessarius electus habet potestatem illũ absoluendi tam à peccatis reseruatis, quàm à censuris item reseruatis, ęquè ac si Iubilęi tempus nõ foret elapsũ: tũ quia sequeretur illũ, qui obediuit Cõfessario defraudatũ fuisse, cum ab ipso non fuerit admonitus de tali periculo, vel cęteris deterioris esse conditionis, quod non est dicendum: tùm etiam quia, cum Iubilæum sit principis beneficium nemini præiudiciale, sine aliquo legis Canonicæ textu, aut aliqua valida ratione minimè restringendũ est. Ita sentit *Bartholomæus à S. Fausto tract. de Iubilæo lib. 4. q. 133. & Diana in Moral.*
4 *Resolut. p. 3. resolut. 147. contra Sanctarellum de Iubilæo cap. 8. dub. 7. & Alphonsum de Leone tract. de Iubilæo par. 2. q. 16. num. 189.* & per has rationes satis claret nihil obstare difficultatẽ ab initio obiectã.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An, qui prius confessus fuit validè cum animo lucrandi Iubilæum, sed postea non absoluit opera per Iubilæum iniuncta, extra Iubilæum possit absolui per quemcunquè Confessariũ à reseruatis in confessione oblitis.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Respondetur ad difficultatem affirmatiuè.*
3 *Satisfit obiectioni.*
4 *Non potest absolui à reseruatis virtute Iubilæi, qui inualidè confessus est ex culpa sua.*
5 *Si fuit inualida ex defectu Confessarij potest absolui à reseruatis à quocunq; alio Confessario.*

1 RAtio difficultatis est, quia iste non adimpleuit opera sibi iniuncta per Iubilęum, quamuis validè confessus fuerit.

Respon-

Respondetur ad difficultatem affirmatiuè. Et ratio est; quia cum confessio fuerit valida, consequenter indirectè fuit absolutus, tum à casibus, tum à censuris reseruatis. Ita sentit *Alphonsus de Leone quæst. 13. num. 201.* qui ibidem quamplures DD. assignat pro sua opinione contra nonnullos, quos, vt vacem breuitati, sub silentio inuoluo, & per rationem allatam sufficientèr satisfit rationi in oppositum à principio adductæ. 2

Verùm si fuit inualida confessio ex defectu ipsius pęnitentis, quamuis habuerit animum perficiendi opera; attamen existimo (quidquid nonnulli in contrarium sentiant) quòd non possit modò consequi beneficium absolutionis à casibus reseruatis; quia conceditur hoc priuilegium in ordine ad absolutionem Sacramentalem factam validè, vt tradit *Alphonsus de Leone, vbi supra*, post nōnullos, vt videre est, *loco citato, num. 205.* Sed obseruandum est, quòd si fuit inualida non ex defectu pœnitentis, sed ex defectu Confessarij, qui pœnitentem non absoluit, & si dubium sit, an iste talis tunc lucratus fuerit Iubilæum; tamen est certum, quod, cum nouerit non fuisse absolutum; poterit absolui à reseruatis. Ita *Bottonus in Obseruatione circa Iubilaū Sixti V. fol. 242. apud Alphonsum, vbi supra.* 3 4 5

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An reincidat in censuras reseruatas, qui absolutus tempore Iubilæi omissit postea perficere opera iniuncta, quæ, qñdo cōfessus est, habuit intētionē adimplēdi.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Ad difficultatem respondetur negatiuè.*
3 *Occurritur difficultati.*

Ratio difficultatis est, quia si Nouitius egrediatur à Religione, reincidit in censuras reseruatas, à quibus fuerat iam absolutus. 1

Ad difficultatē respondetur negatiuè. Ratio est, tum quia 2

 regu-

regularitèr absolutio à censuris non debet dependere à futuro euentu; nec sub tali conditione impertiri debet: v.g., dicendo, si adimpleueris tale opus. Dixi regularitèr, quia absolutio à censuris sub cõditione nõ põt dari, nisi expressè à Sũmo Põtifice explicetur, vt tradit *Sanchez lib.4. sum. c. 54. num.43.* tùm quia ita tenent *Corduba, Nauarrus, Henriquez, Rodriquez, Emanuel Sà, & alij permulti*, vt videre est apud *Alphonsum de Leone de Officio, & potestate Confessarij tempore Iubilæi extraordinarij quæst.3. num.7. & 8.*

3 Neq obstat ratio dubitandi, quia in priuilegijs Regulariũ est apposita hæc conditio à Sũmo Pontifice, vt Nouitius egrediens reincidat in censuras: in Iubilæo verò non reperitur huiusmodi conditio, vt suppono; ideò absolutus virtute Iubilæi à censuris reseruatis semper intelligitur simplicitèr absolutus, vt notat *Sanchez lib.4. sum. cap. 54. num. 42. & post ipsum Alphonsus de Leone, vbi supra num.8.*

ART. III. DIFFICVLTAS VNICA.

An, qui confessus fuit intra hebdomadam primam, & expleuit omnia opera sibi iniuncta per Iubilæum, si iterum die vltimo illius hebdomadę labatur in peccata reseruata, aut censuras item reseruatas, possit ab eis absolui vi Iubilæi per quẽlibet Confessariũ.

SVMMARIVM.

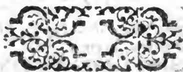
1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Responsio est affirmatiua.*
3 *Modificatur responsio, supposita declaratione S. Concilij.*

1 RAtio difficultatis stat in hoc, quia finis talis gratiæ est, vt obtineatur Iubilæum, quod cum iam sit obtentũ (vt supponitur) non potest iste amplius frui dicta gratia.

2 Ad difficultatem respondetur affirmatiuè iuxta probabilem sententiam. Ratio est, tum quia, cum sit concessum priuilegiũ absol-

abſoluendi intra dictam hebdomadam, & adhuc non ſit finita (vt ſupponitur) adhuc vi Iubilæi abſolui poteſt: præterea iuxta opinionem multorum licitum eſt lucrari Iubilæum etiã ad finem abſolutionis in duabus hebdomadibus; ergo à fortiori poterit abſolui in eadem hebdomada: tùm etiam quia nemini prohibetur pluries idem opus repetere pro eodem fine intra terminum conceſſum, & per has rationes ſatisfit etiam rationi difficultatis. Vide *Alphonſum de Leone de Officio, & poteſtate Confeſſarij tempore Iubilæi extraordinarij q.10. ſect. 5. num. 170. Polacchum in Comment. ad Bullam Iubilæi anni Sancti ſect. 41. num. 3. allegantem Henriquez, & Filliucium.*

Verum, & ſi hæc probabiliter à Doct. dicta ſint; tamen *Polacchus vbi ſuprà* notat *Sacram Congreg. Concilij* de menſe Maij anni 1620. declaraſſe tantùm ſemel acquiri Indulgentiam per Iu- 3
bilæum, & ſemel tantùm à caſibus reſeruatis quempiam abſolui poſſe, cui declarationi, ſi extat, ſtandum erit. Dixi, ſi extat, quia illam multum quæſiui, & minimè repperi, quam (vt innui) refert *Polacchus, loco cit. ex mente Filliuccij tract. 8. par. 3. cap. 10. num. 261. Henriquez de Iubilæo cap. 10. §. 2. Benzonus item de Iubilæo dub. 23.* in dubio autem legis, an extet, melior eſt conditio poſſidentis ſuam libertatem, poſita debita diligentia. *Emanuel Sà verb. Dubium. Bonac. de Legib. diſput. 2. punct. 7. propoſit. vnica, num. 17. & alij apud ipſum.*

DI-

DISTINCTIO VIGESIMAPRIMA.

PARS TERTIA.

De potestate absoluendi à censuris, & à casibus reseruatis Iubilæi tempore.

ISta pars huiusce distinctionis respicit tùm censuras occultas, tùm manifestas satisfacta parte, tùm indulgentias in forma Iubilei; ideò in tres diuiditur articulos. Primus est de censuris occultis. Secundus de manifestis satisfacta parte. Tertius de Indulgentijs in formam Iubilæi.

ARTICVLVS I.

De censuris occultis tres continet difficultates, s.

1 *An absens à loco Iubilæi, aut ignorans illud, à censuris vi Iubilæi absolui possit.*

2 *An à censuris occultis Papæ reseruatis quilibet Confessarius vi Iubilæi absoluere possit.*

3 *An virtute Iubilæi possit quis absolui à censuris reseruatis extrà Sacramentum Pœnitentiæ.*

ARTICVLVS II.

De censuris manifestis satisfacta parte tres amplectitur difficultates, nimirùm.

1 *An vi Iubilæi Confessarij absoluere possint nominatim excommunicatum, aut manifestum percussorem Clerici.*

2 *An quilibet Confessarius vi Iubilæi satisfacta parte absoluere posſit quò ad omne forum.*

3 *An in foro fori per quemuis Confessarium vi Iubilæi à censuris absolui posſit ille, qui omninò non potest satisfacere parti ob inopiam, ac aliam similem causam.*

AR-

ARTICVLVS III.

De Indulgentijs in formam Iubilęi duas claudit difficultates, nempè.

1 *An, quando in Indulgentijs dicitur* Indulgentia plenaria per modum Iubilęi, ad instar Iubilæi, seù in forma Iubilæi, *per talem particulam detur facultas, vt quisquè possit absolui ab omnibus censuris, & casibus reseruatis.*

2 *An per concessionẽ Indulgentiæ plenariæ à pœna, & à culpa detur facultas pœnitenti eligendi sibi Confessarium, per quem à casibus reseruatis absolui possit.*

ART. I. DIFFICVLTAS PRIMA.

An absens à loco Iubilæi, aùt ignorans illud, à censuris vi Iubilæi absolui possit.

SVMMARIVM.

1 *Ratio dubitandi quæ.*
2 *Responsio est negatiua.*
3 *Satisfit dubitationi.*

RAtio dubitandi hæc est, quia est communis doctrina, quòd censurarum absolutio tàm ignoranti, quàm absenti impertiri potest. 1

Ad quæstionem respondetur negatiuè; quamuis enim (regularitèr loquendo) absolutio censurarum, possit dari absenti, & ignoranti; tamen hæc regula fallit, quando absolutio danda erit in Iubilęo; quia tunc in pęnitente requiritur propositum acquirendi Iubilęum, & sic excluditur ignorantia: itidẽ requiritur, quòd absoluendus reperiatur in loco, vbi tunc temporis suscipitur Iubilæum; & consequenter excluditur absentia. Et per huiusmodi rationem satisfit difficultati à principio obiectæ. Faciunt allata per *Alphonsum de Leone de Officio, & potestate Confessarij tempore Iubilæi extraordinarij quæst. 6. num. 58.* 2 3

DIF-

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An à censuris occultis Papæ reseruatis quilibet Confessarius vi Iubilæi absoluere possit.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Triplex est forum.*
3 *Forum pœnitentiæ, & conscientiæ differunt.*
4 *Tempore Iubilei absolutio in foro conscientiæ per Sacerdotem dari debet.*
5 *Difficultati satisfit cum distinctione.*
6 *Ad plura iuuat absolutio in foro conscientiæ.*

1 Ratio difficultatis est, quia censuræ occultæ Papæ reseruatæ extra Iubilæũ solis Episcopis,& Superioribus cõcedi solent, vt ex *Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. de Refor.*

2 Ante resolutionem tria præsupponẽda sunt; quorum primũ est, triplex esse forum: aliud contentiosum: aliud Sacramenti Pœnitentiæ, quoddam verò velut medium, & istud dicitur forum conscientiæ, quod quodammodo abstrahit ab vtroquè. Forum contentiosum idem est,ac forum exterius, quo quis ab Ecclesia, siuè à iudice ligatur, aut absoluitur: pęnitentiale est forum Sacramentale, quando .s. quis in Sacramẽto ab aliquo peccato, seù censura absoluitur, seù ligatur: forum conscientiæ dicitur id, quo auctoritatem habens ordinariam, aut delegatam, siue ex priuilegio aliquis absoluit non Sacramentalitèr, nec in foro contentioso, sed tantùm in foro secreto *Miranda in Manuali Prælatorũ quæst. 46. art. 7. post D. Antoninũ 3. par. tit. 24. cap. 77. & Præpositiuum in cap. Præterea, il 2. de Sponsalibus.*

3 Secundum præsuppositum est, quòd, quãuis forum Sacramentale, & conscientiæ quibusdam videatur vnum, & idem esse; re vera tamen non ita est: nam absolutio, quæ conceditur in foro conscientiæ tantùm, potest fieri à Sacerdotibus, & nõ Sacerdotibus extra Sacramentum; multoties .n. Episcoporum Vicarij non sunt Sacerdotes, & tamen in hoc foro absoluũt; nam ab excõmunicatione in foro conscientiæ potest absoluere

etiàm

etiã ille, qui tm̃ prima tõsura est initiatus, vt affirmat *S. Thomas in 4. dist. 18. receptus à S. Antonino par. 3. tit. 24. cap. 77. & Ioann. Tabien. verb. Absolutio ab excõmunicatione*, quod notat *Nauar. in Manuali cap. 27. num. 41.* Cæterùm absolutio in foro Sacramenti Pœnitentiæ à Sacerdotibus præcisè impertiri potest, nec põt dari extra Sacramentum. Vide *Syluest. verb. Absolutio 1. num. 3. Nauarr. vbi supra.*

Tertium præsuppositum est, quòd, quamuis absolutio in foro conscientiæ à Sacerdotibus, & non Sacerdotibus dari possit; attamen si verba Bullæ Iubilæi, siuè priuilegij p̃cipiant, vt detur à Sacerdotibus .s. Confessoribus, minimè fieri poterit ab alijs, qui non sint Sacerdotes: quod est valdè notandũ, atq; memoriæ cõmendandum, vt not. *Mirand. vbi supra*, & sic est in proposito, cũ non possit dari absolutio, nisi per Confessarium; omnes autem Confessarij sunt Sacerdotes, quod de se constat. 4

Modò deueniendo ad difficultatẽ respondetur cũ distinctione: si loquamur quo ad forũ Sacram. Pęnitentię, & quo ad forũ conscientiæ, dicendum est, tempore Iubilæi quemlibet Confessariũ absoluere posse ab oĩbus casibus reseruatis, & censuris occultis, Papæ reseruatis. Et ratio est, quia tunc temporis concedit facultatem absoluendi à censuris, quarũ absolutionẽ difficulter concedere solet, v.g. eas, quę sunt in Bulla Cęnæ; ergo à fortiori concedit illas, quæ solet concedere, vt illæ, quæ sunt extra dictam Bullam, iuxta illud commune dictum, si de quo minus, & de quo magis. Item absoluere possunt Iubilæi tempore in foro conscientię, vt constat per illam particulã, in foro cõscientiæ, quæ solet apponi regulariter in omnibus Iubilæis. Cęterùm si loquamur quò ad forum cõtentiosũ, negatiuè respondendum est, tùm quia Summus Pontifex non vult, vt absolutio peccati in foro Sacramenti Pęnitentiæ, seù cõscientiæ impertita præiudicet foro cõtẽtioso, ad quod si deducatur peccatum subiectum excommunicationi Summo Pontifici reseruatæ, quòd alias fuerat occultum, in illo erit peten- 5

da absolutio, nisi, vt infra dicam, constet fuisse priùs absolutum; quia tunc nō debet cogi ad nouam absolutionem petendam. Vide *Praxim Neapolit. Marci Antonij Gennen. cap. 25. p totū.*

Itē Iubilæum Pij V. Dat. olim anno Dñi 1568. xv. Kalendas Nouēbris Pontificatus sui anno 3. vbi post alia, in sequentia verba prorupit. *Declarantes insuper tam præsentes, quàm aliàs quascunquè concessiones similium, vel dissimilium Indulgentiarū à nobis, & à prædecessoribus Nostris hactenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanādas Xpi fidelibus concessas, nisi ad earum effectum in foro conscientiæ, & pænitentiali consequendum duntaxat, non autem in foro fori, & contentioso.* Patet itaq; absolutionem censurarum occultarū Papæ reseruatarum, per quemlibet Confessarium dari posse vi Iubilæi in foro Sacramenti Pęnitentiæ, & in foro conscientiæ, quod secùs est in foro contentioso. Verùm notandum verba Iubilæi in primis esse attendenda, & penitus seruanda.

Fortè quęres ad quid prodest absolutio à cēsuris prędictis in
6 foro Sacramēti Pęnitentię, & in foro conscientię virtute Iubilæi impertita? Respondetur, quòd prodest ad plura: prodest in primis ad spiritualem salutē animarū, vt .s. pęnitens à Deo impetrare possit, quod intenditur per Iubilæum. Ita *Alphonsus de Leone de Officio, & potestate Confessarij tempore Iubilæi extraordinarij quæst. 6. num. 59. post Graff. par. 2. lib. 4. Decisionum cap. 15. num. 10.* Prodest secundò quia, si post absolutionem in foro Sacramenti Pęnitentiæ, vel conscientiæ contingat censuram illam, à qua pęnitens fuit absolutus, ad forum contentiosum deduci, & constet in eo censuram per ipsum fuisse contractam; ipso è contra probante absolutionem per testimonium Confessarij, vel per testes asserentes ipsum fuisse confessum tempore Iubilæi, tanquam absolutus poterit audiri in iudicio, nec cogetur ad aliam absolutionem petendam. Ita *Alphonsus de Leone, vbi supra, num. 60.* post *Duardum ab ipso cit.* Tertiò prodest, vt ipse pęnitens possit recipere Sacramenta. Quartò prodest, vt possit adipisci Beneficia, sibi canonicè collata. Quintò prodest, vt omnes, qui sunt certi de illa absolutione, licitè possint cum

eo

eo cõmunicare. ita *Alphonsus, vbi supra, post Nauar. cons. 47. nu. 3. de Sententia excommunicationis*. Sextò prodest, vt possit participare Ecclesiæ suffragia. Vide *Homob. de Exam. Eccl. tract. 5. cap. 6. quæst. 38. per totum.* Septimò, & vltimo prodest, vt ab alijs pœnis excusetur, quæ per illos actus infligi possunt, si eos actus post lapsum in censuram absquè absolutione exercuisset. Ita *Homob. vbi supra*.

DIFFICVLTAS TERTIA.

An virtute Iubilæi possit quis absolui à censuris reseruatis extra Sacramentum Pœnitentiæ.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis quæ.*
2 *Supponitur, quòd pœnitens habeat intentionem confitendi Sacramentalitèr.*
3 *Ad difficultatem respondetur affirmatiuè.*
4 *Satisfit rationi dubitandi.*

Ratio difficultatis est, quia in Iubilæo regulariter conceditur facultas absoluendi auditis Confessionibus. 1

Ante responsionem supponendum est pœnitentem, qui absoluitur extra Sacramentũ, habere intentionem confitendi post modùm Sacramentaliter; talis est enim absolutio in ordine ad lucrandum Iubilæum. Ita *Homob. tract. 5. de Examine Ecclesiastico, quæst. 35. circa finẽ*, qui testatur de communi, vt notat *Alphonsus de Leone de Officio, & potestate Confessarij, tempore Iubilæi extraordinarij, quæst. 6. num. 56.* Supponendum est etiam, quòd, quamuis per resolutionem præcedentis difficultatis ferè sufficienter fuerit satisfactum huic difficultati; tamen non immeritò adhuc mouetur quæstio ista, vt difficultas magis, ac magis pateſiat. 2

Occurritur itaq; difficultati respondendo affirmatiuè, quiquid nonnulli aliter probabilitèr sentiant, & nouissimè *Bizozerius in sum. p. 3. de Absol. ab excõmunicatione num. 4.* Ratio est, tũ quia in Bulla Iubilęi solet dari facultas absoluendi in foro conscientiæ; illa autem verba .s. *in foro conscientiæ* designant, quòd 3

 absolu-

absolutio extra Pœnitentiæ Sacramentum impendi potest. *Alphonsus de Leone de Officio, & potestate Confessarij quæst. 6. num. 36.* qui quamplures DD. huius sententiæ refert. *Hieronym. Rodericus in Resolutionibus Quæstionum Regul. verb. Absolutio, quo ad seculares, resol.3. num.34.* Aliud est enim forum pęnitentiæ, & aliud conscientiæ, vt supra annotatum fuit: tum quia principis beneficia latissimè sunt interpretanda; quinimmò sæpè expedit, vt absolutio detur extra Sacramentum. Probatur primò ex parte pęnitentis, exēpli gratia, si pęnitens non sit paratus, vt statim confiteatur, & adsint causæ, ob quas expediat eum statim absolui à censuris. Patet hoc idem etiam ex parte Confessarij, vt si tempore Iubilæi ipsi non vacaret totam Confessionem audire; tunc enim ei licitum esset solos casus, qui annexam habent excommunicationem, audire, & ab illa absoluere, mittendo pęnitentem ad alium, qui, audita Confessione, à peccatis absoluat. Verùm notandū, quòd si pęnitens à Superiore, vel à Confessario inferiori vi Iubilæi à censuris tantùm liberaretur, & postea à peccatis non absolueretur, valeret quidem absolutio, sed ipse pęnitens non consequeretur Iubilæum, nisi post absolutionem à peccatis. Ita *Auila par.2. cap.7. disp.3. dubit.13. Coninchus de excōmunicatione disp.14. dubit.16. n.251. Homobonus de Examine Ecclesiast. tract.5. cap.6. quest.38. circa medium.*

4 Dicendum itaq; quòd virtute Iubilæi potest quis absolui à censuris extra Sacramentum Confessionis. Nec obstat resolutioni clausula illa, quæ solet apponi in Bullis, *auditis .s. Confessionib.* quia non refertur ad censuras, sed ad peccata, quæ requirunt absolutionem Saramentalem. Ita *Rodriquez tom.1. Questionum Regular. quæst.61. art.7. Sanchez lib.8. de Matrim. disp.16. in fine, & disput.34. n. 30. Miranda in Manual. Prælat. Regularium tom.1. quæst.46. art. 5. circa finem, & tom.2. q.35. art.21. in conclusione, contra Homob. vbi supra, & alios,* quos afferunt *Alphonsus de Leone de Officio, & potestate Confessarij tempore Iubilæi extraordinarij quæst. 6. num.57. & Hieronym. Rodericus, vbi supra.*

Art. II.

ART. II. DIFFICVLTAS PRIMA.

An vi Iubilæi Confessarij absoluere possint nominatim excommunicatum, aut manifestum percussorem Clerici.

SVMMARIVM.

1 *Ratio dubitandi quæ.*
2 *Difficultati satisfit cum distinctione.*
3 *Occurritur difficultati.*

Ratio dubitandi est, quia absolutio prædictorum videtur, quòd debeat remitti ad Iudices competentes, nimirũ ad eos, qui excõmunicationis sententias protulerunt, vt in primis tenet *Collector Priuilegiorũ Regularium verb. Absolutio quò ad seculares 2. §. 19. in fine, & Couarruias in cap. Quamuis pactum, de Pactis in 6. prima par. n. 5. Ioannes Gutierrez in Quæstionibus canonicis cap. 1. num. 1.* 1

Ad quæstionẽ respõdẽdũ est cũ distinctione. Triplex est forũ vt pluries dictum est, aliud contentiosum, aliud pęnitentiale, quoddam verò mediũ, & hoc dicitur conscientiæ, quod quodammodò abstrahit ab vno, & ab alio. Hoc habito, dicendũ est nominatim excõmunicatos, aut manifestũ Clerici percussorem, in foro cõscientiæ, & Sacram. Pęnitentiæ absolui posse; in foro verò fori, seu contentioso minimè posse absolui, nisi satisfacta parte, ꝑut infra: tum quia Sum. Pontifex nunq̃ cẽsetur in suis Bullis quẽpiam lædere velle: tum quia non facit, vt absolutio cedat in contemptum Iudicis excommunicantis; cederet autem in contempum, si quilibet Confessarius in foro contentioso à tali excõmunicatione absoluere posset, vt not. *Nauar. consil. 47. de Sententia excommunicationis.* Quæ quidem expositio satis colligitur ex Iubilæo Pij v. supracitato. Huius sententię sunt grauissimi DD. *Nauar. consil. 47. de Sententia excõmunicationis lib. 5. num. 4. & 5.* vbi allegat seipsum *in Manuali cap. 27. num. 3. & 48. Mirãd. in Manual. Prælat. tom. 1. quæst. 46. art. 6. & Tom. 2. quæst 35. art. 22.* Concludendum itaq; est, quòd prędicti, de quibus difficul- 2

ficultas, possunt absolui in foro conscientię, & Pœnitentię.
3 Nec videtur obstare obiectio ab initio allata propter prędictā declarationē Pij v. qui satis clarè proloquitur. Verùm qualitèr se gerere debeāt circa Sacramēta, & alia, qui absoluti sunt in foro Pęnitentiæ, aut conscientię tantum; dicendum est, quòd ita se gerere debent erga Sacramenta, & alia, ac si omninò iniustè in foro exteriori essent excommunicati. Hanc conclusionem tenet expresse *Soto in 4.dist.22.q.1.art.3. Nauar. in Manuali cap.27.num.5, & 38. Couarruias in cap. Alma Mater de Sent.Excō. in 6. par.1. §.9.num.7.* vbi, & DD. isti latissimè tractant de differentia, quę est inter excōmunicationē iniustā, & inter omninò nullam; quarū prima est, quòd iniusta valet regulariter, quantum ad forum exterius: & eius virtute tanta fit executio, ac si esset iusta, ad tradita per *cap. Cum inter, de Sent. & re iudicata, & l. Res iudicata ff. de Regul. iur.* At verò secunda .s. excommunicatio nulla, nullatenus est timenda, maximè si sit nulla ex defectu causę, siuè iurisdictionis. Ita *Miranda in Manual. Pralatorū tō.1. quæst.46. art.8.*

Verùm fortasè quæres, an isti possint celebrare absque periculo irregularitatis? Respondet *Mirand. vbi suprà*, quòd poterunt, quamuis celebrent publicè, & cum scandalo. Ratio est, quia publicitas facti, & scandalum non sunt causæ, ratione quarum quis efficiatur irregularis; irregularitas .n. non contrahitur, nisi ob rationes in iure expressas: hinc fit, vt qui semel in interiori foro ab excommunicatione fuerit absolutus, celebrando nullatenùs efficiatur irregularis in foro interiori; quinimmò nec in exteriori, adeò vt si Iudici constaret ipsum fuisse in interiori foro absolutum, nullatenùs (secundum ęquitatem loquendo) eundē deberet condemnare tanquam irregularem. Vid. *Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 3. & 38. Mirand. vbi supra, & Simancas de Catholicis institutionibus cap.27. nu. 79.* iudicabitur tamen iste in foro fori irregularis in rigore iuris, vt not. *Mirand. in Manuali Pralatorum tom. 1. quæst. 46. art. 8. & tom. 2. quæst. 35. artic. 21.*

Vt

Vt autèm excommunicatus, qui occasione Iubilęi fuit absolutus, non euitetur per Iudicem, non sufficit eum habere schedulam Confessarij, qua dicatur se fuisse absolutum, sed necessarij sunt duo testes, quibus probetur ipsum pęnitentem parti satisfecisse, & ab excommunicatione absolutum fuisse; nam nõ sufficit Confessarij dictum contra id, quod in foro exteriori aduersus excommunicatum sic absolutum potest opponi, si non adsint testes. Vnde, vt prædicta schedula Confessarij ab ipso obsignata in foro exteriori fidem faciat, necesse est, vt ipsa tradatur pęnitenti coram Notario, & testibus, & quòd Notarius eam subscribat rogatus à Confessario, seù ab alio coram prędictis testibus, vt contentum in ea recipiatur, & admittatur, Ita *Miranda in Manuali Prælat. tom. 2. quæst. 35. art. 22. in conclusione post Nau. de Sent. excommunicationis conf. 47. nu. 4.*

Tandem, vt semel finiam circa absolutionem in foro conscientiæ, cum sępè sępiùs contingat verba Iubilęi variari, restringi, & ampliari iuxtà placitum Summi Pontificis, erunt diligentissimè attendenda, nec ab eis vllo modo recedendum: nàm tantum valent, quantum sonant.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An quilibet Confessarius vi Iubilęi satisfacta parte absoluere possit quò ad omne forum.

SVMMARIVM.

1 *Ratio dubitandi quæ.*
2 *Aliqui sustinent partem affirmatiuam.*
3 *Sententiam Auctoris.*

Ratio difficultatis est, quia supponimus in Iubilęo nullam fieri mentionem de absolutione in foro contentioso. 1

Ad difficultatem dico nonnullos graues DD. in hac residere sententia; vt satisfacta parte vi Iubilęi à quolibet Sacerdote possit dari absolutio, etiam in foro contentioso: nam de alijs negatur absoluere posse in Sacramẽto Pęnitentiæ. Patet de se, 2

&

& per ea,quæ ſupra Art. 1. diff. 2. dicta ſunt; & conſequentèr tantùm Sacerdotes Confeſſarij quò ad omne forum poſſunt abſoluere. Vid. *Medinam in Sum. Confeſſorum par. 2. cap. 12. in fin. Ledeſma etiam in par. 2. q. 16. art. 1. dub. vlt. Nauar. de Sent. excommu. Conſil. 47. nu. 4. & 5.* vbi allegat ſe ipſum in *Manuali cap. 27. n. 48. apud Mirand. in Manual. Prælatorum Regul. tom. 1. quæſt. 46. art. 6. item tom. 2. quæſt. 35. art. 22. Garciã par. 1. de Beneficijs cap. 5. nu. 55. cõtra Graſſium part. 2. lib. 4. Deciſ. cap. 15. num. 10. Alphonſum de Leone de Officio, & poteſt. Confeſſarij tempore Iubilæi extraordinarij q. 6. num. 52.* Prędicti DD. colligunt veritatem hanc pręcipuè ex Iubilęo Pij V. de quo ſupra, vbi Pontifex vetat abſolutionem in foro ſfori eorum, qui non ſatisfaciunt. Ex quo loco à contrario sẽſu procedendo colligunt, quòd ſatisfacientes poſſunt abſolui: item hoc idem colligunt *ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Reformat. cap. 12.* vbi poſtquam dicitur, quòd excõmunicati nominatim, ex quo defraudant decimas, non abſoluantur, niſi plena ſecuta reſtitutione; hinc, inquam, colligunt, quod eadem ſubſecuta de mente Concil. abſolui poſſint. Mihi verò, pace tantorum Doctorum, videtur limitandũ, quòd poſſint quidem illos abſoluere, ſed ſolummodò in caſu illo, quo fuerit expreſſum in Bulla, vt tales abſolui poſſint pręſtita ſatisfactione, vt poſt *Rodriquez par. 1. ſum. cap. 33. num. 9. Tolet. lib. 1. cap. 14. nu. 9. notat Alphonſus de Leone de Officio, & poteſtate Confeſſarij tempore Iubilæi extraordinarij quæſt. 6. num. 60.* Concludimus itaq;, quòd ſatisfacta parte põt dari abſolutio tempore Iubilęi, non ſimpliciter, ſed ſolùm in caſu, qui exprimitur per ipſum Iubilæum: verba .n. Iubilęi tantum valent, quantum ſonant, vt dictum eſt.

3 Verùm quęres, quid Iuris, ſi offenſa, ſeù lęſio ſit dubia. Reſpõdetur, quòd pęnitens in tali contingentia debet pręſtare ſatisfactionem competentẽ ad arbitrium boni viri. Ita tradit *Alphonſus de Leone, vbi ſupra num. 48. poſt Duardum lib. 3. Expoſitionis Bullæ Cœnæ §. 2. q. 1.*

DIF-

DIFFICVLTAS TERTIA.

An in foro fori per quemuis Cõfessarium vi Iubilęi à censuris absolui possit ille, qui omninò non potest satisfacere parti propter inopiam, aut aliam similem causam.

SVMMARIVM.

1 *Ratio dubitandi quæ.*
2 *Difficultati respondetur affirmatiuè.*
3 *Supponitur primò, quòd sit præstita cautio.*
4 *Supponitur secundò, quòd deficiens reincidat in eandem censuram.*
5 *Sequitur reincidentia, licèt denuò non excommunicetur Reus.*

RAtio dubitandi est, quia Summus Pontifex in suis Bullis non videtur quempiam lędere velle; lęderentur autẽ multi, si tempore Iubilæi excommunicati ob retentionem rei alienæ absolui possent. 1

Ad difficultatem respondetur affirmatiuè, vt tradunt de communi infrascripti Doctores *Medina in sua sum. Confessorũ par. 2. cap. 12. in fin. Nau. lib. 5. Cõcil. de Sent. excom. cõs. 47. n. 4. & 5.* vbi allegat seipsum in *Manuali cap. 27. num. 48. Ledesma 2. par. sum. quæst. 16. art. 1. dub. vltim.* quos Doctores habes apud *Mirand. in Manual. Prælatorum tom. 1. quæst. 46. art. 6. item tom. 2. q. 35. art. 22.* 2

Verùm hæc sunt attendenda duobus suppositis, quorum primum est, quòd sit præstita debita, atq; legitima cautio de satisfaciendo, vt not. *Mirand. vbi supra,* ad mentem prædictorum Doctorum. 3

Alterũ est, quòd si non satisfecerint (quãprimùm potuerint) in eandem excõmunicationem iterùm reincidunt; datur enim huiusmodi absolutio in hoc casu ad reincidentiam, vt docet *Rodriquez part. 1. sum. cap.* 184. quod notat *Alphonsus de Leone de Offic. & potestate Confessarij tẽpore Iubilæi extraordinarij quæst. 6. n. 53.* sic .n. declarauit Pius v. & Gregorius xiij. peculiaribus editis Bullis, vt not. *Homob. de Examine Ecclesiast. tract. 5. cap. 6. quæst. 38.* Hinc exhortor cum ipso Homob. Cõfessarios omnes, vt in hoc 4

magnam diligentiam adhibeant, quinimmò animaduertant, quòd, si debitor in totũ restituere nequit, ad partem saltem restituendam tenetur, vt communitèr volunt DD. Ita *Ioannes Conradus par.1.q.172. Berarduccius in Summa par.3. tit. de Excommunicatione num.27. & alij.*

Insuper notandum, quòd absoluti ad instantiam, & supplicationem partis, ipsa parte concedente prorogationem termini,
5 finito tali termino, statim reincidunt in ipsam excommunicationem, etiam si Iudex non eos iterum excommunicet, si dicta prorogatio authoritate Iudicis fuerit facta. Legẽdus est *Hostiens. in cap. Praeterea, de Appellation. Couarruias in citato cap. Quibus pactum par.1. in princ. num.5.* quinimmò est cõmunis doctrina Canonistarum, atq; Legistarum, vt not. *Mirand. in Manuali Praelatorum Regularium tom.2. quaest.35. art.23.* Vid. etiam *Nauar. in suo Manuali cap.27. num.15.*

ART. III. DIFFICVLTAS PRIMA.

An, quando in Indulgentijs dicitur *Indulgentia plenaria per modũ Iubilaei, ad instar Iubilaei, seù in forma Iubilaei,* per talem particulam detur facultas, vt quisquè possit absolui ab omnibus censuris, & casibus reseruatis.

SVMMARIVM.

1 *Ratio dubitandi quae.*
2 *Opinio affirmatiua.*
3 *Opinio negatiua sequenda.*
4 *Respondetur rationi dubitandi.*
5 *Afferuntur vtilitates huiusmodi Indulgentiae in forma Iubilaei.*
6 *Vt plurimũ Indulgentia in forma Iubilaei conceditur in articulo mortis.*

1 RAtio difficultatis est, quia vnumquodq; verbum etiã minimum non debet censeri appositum sine virtute aliquid operandi, *l. Si quãdo ff. de Leg.1. Bald. in Rubrica C. de Contrahenda empt. quaesit.9.* quod notat *Naldus verb. Verba n.5.* Item verba semper intelligi debent, ut aliquid operen-

operentur, citata *l. Si quãdo, in principio ff. de Legatis 1.* Modò in pluribus Constitutionibus, & præcipuè in Constitutione 8. Pij Papæ v. concedit Monialibus nouitijs ex hac vita decedentibus plenariam peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem in forma Iubilæi. Item Paulus v. quibusdam rebus benedictis ad instantiam Oratoris in Vrbe pro Rege Hispaniarum concessit Indulgentiã in forma Iubilæi ijs, qui ieiunarent ferijs vj. vnius anni. Videtur itaq; quod huiusmodi verba ad instar seù in forma Iubilæi aliquid operentur.

Modò ad difficultatem deueniendo, obseruãdum est, quòd DD. Doctoribus contrariantur; nam alij tenent partem affirmatiuam: alij negatiuam. A parte affirmatiua est *Coriolanus de Casib. reser. par. 1. sect. 3. art. 15. num. 5. Graff. per ipsum citatus in lib. 4. Casuum Conscientiæ cap. 15. num. 21. Peirinus tom. 2. sup. Constitutione 8. Pij v. num. 6. ibi not. 4. Molfesius de Sacram. in Sacramento Pœnitentiæ, vbi de Indulgentijs, num. 23. citat Nauar. in Commentarijs de Iubilæo in quatuor primis notabilibus. Reginald. lib. 7. n. 146.* à quibus tamen non potest satis dignosci. 2

A parte verò negatiua est in primis *Suarez tom. 4. disp. 50. sect. 5. num. 8. & tom. 5. dist. 6. sect. 5. num. 29. Item Alphonsus de Leone de Officio, & potestate Confessarij tempore Iubilæi extraordinarij, quæst. proœmiali num. 15.* quibus etiam fauet *Rodriquez tom. 2. Quæstionũ Regularium quæst. 90.* cum quibus etiam ego sum tanquam pulex inter Elephantes. Et ratio ea esse videtur, tum quia ad instar, seù in forma, significat similitudinem; & regula Iuris docet, ꝙ omne simile non est idem *l. Quod Nerua ff. Depositi:* tum ẽt quia Summi Pontifices, quando tales facultates voluerunt concedere, illas in Bulla expresserunt: quod notat dictus *Alphonsus de Leone, vbi supra.* allegando diuersos Summos Pontifices, qui hoc expresserunt: tum præterea, quia verba, quantumcunquè generalia, nõ extenduntur ad incogitata, *l. Cum Aquiliana ff. de Transact. cap. Ne quis, vbi Glo. 22. quæst. 2. verb. Fures.* Non videtur autem esse de peritorum mente, ut iugiter maneat facultas absoluendi à casibus, & censuris reseruatis tum Epõ, 3

tum Sūmo Pontifici, ficut contingit fieri in Iubilæo: tum etiam quia verba debent intelligi, prout melius adaptari poſſunt, vt notat *Gribaldus de ratione ſtuden. in iure lib.2. verb. Verba*; immò recedendum eſt à verbis, vbicūq; ex verbis ſimplicitèr intellectis ſequitur aliquod abſurdū, *l. Nam abſurdū ff. de Bon. liber.*; videtur autem abſurdum, quòd apud quemlibet Confeſſarium, licèt ab Ordinario ſuo admiſſum, reſideat facultas abſoluendi ab omni caſu,& ab omni cenſura tum Epiſcopo,tū Sum. Pontifici reſeruata: quod quidem ſequeretur, ſi daretur talis facultas, quando conceditur priuilegium abſoluendi in forma Iubilæi; habentur enim pręmanibus ferè ab omnibus medaleæ,coronę, & ſimilia, per quas poſſet conſequi huiuſmodi priuilegium abſoluendi à reſeruatis, & à cenſuris.

Nec refragatur huiuſmodi doctrinæ ratio dubitandi à prin-
4 cipio allata, quia iuxta *Suarez tom.4. de Religione tract.7. lib.2. cap.19. num.14. apud Pierinū loc. cit.* duplex eſt vtilitas huius priuilegij. Prima, quia quilibet Confeſſarius ordinarius, etiam
5 preſente Prælato, habet auctoritatem abſoluendi .s. à quibus poteſt. Altera, quia nulla remanet neceſſitas comparendi, quando quis abſoluitur in forma Iubilæi, quod not. *Peirinus loc. cit. post Nugnum in Explicatione Bullæ Cruciatæ* §.11. *verſ.2.*

Item obſeruandum eſt, vt plurimum,cum conceditur Indul-
6 gentia in forma Iubilæi, hoc ſolet fieri ſolummodò in mortis articulo, vti iam conceſſit Pius v. Cōſtitutione 8. pro Nouitijs decedentibus ex hac vita; & S. D. N. Vrbanus Papa viij. anno 1625. medaleis, & coronis, &c. vulgò dictis Sanctorum quinque .s. Iſidori, Ignatij, &c. Si dicas, pro illo tunc omnes Confeſſarios, immò omnes Sacerdotes abſoluendi tàm à caſibus reſeruatis, quàm à cenſuris habere facultatem, & conſequenter nihil eis tribui. Reſpondetur,quòd aliquid tribuitur pęnitentibus in illo articulo exiſtentibus, quia (vti ſupra cautū fuit) poſſunt abſolui, prout ſupra, etiam præſente Prælato, habente auctoritatem, & etiam nulla ipſis remanet neceſſitas comparendi. Concluditur itaq; per Indulgentias in

forma

forma Iubilæi non posse quemquam absolui à peccatis reseruatis, neq; à censuris item reseruatis. Nec tamen verba sunt gratis apposita, vt constat per ea, quæ dicta sunt.

DIFFICVLTAS SECVNDA.

An per concessionem Indulgentiæ plenariæ à pęna, & à culpa detur facultas pęnitenti eligendi sibi Confessarium, per quem à casibus reseruatis absolui possit.

SVMMARIVM.

1 Ratio difficultatis quæ.
2 Tria sunt prænotanda antè resolutionem.
3 Circa resolutionem difficultatis afferuntur diuersæ interpretationes.
4 Quænam harum interpretationum sit securior, & quænam verisimilior affertur.
5 Satisfit rationi dubitandi.

RAtio difficultatis est, quia huiusmodi facultas in Iubilęis tantùm videtur concedi. 1

Ante resolutionem tria sunt prænotanda. Primũ est, quòd, quãuis Indulgentia ex accidenti, & indirectè sit remissio culpę, (supponit .n. in illo, qui eam consequitur, omnis mortalis culpæ remissionem, cum non possit concedi existenti in peccato mortali, vt habetur *in Clement. Vnigenitus, de Pœnit. & remissio.*) attamèn ipsa per se, & directè est remissio solius pęnæ temporalis. Communis est doctrina, quam in primis notat *Reginald. lib. 7. cap. 10. nu. 105. Suarez tom. 4. disput. 50. sect. 1.* 2

Alterum prænotãdũ est, clausulam illam, nimirùm, à culpa, & à pęna, ortũ habuisse ab Extrauaganti *Antiquorũ, codẽ tit.* vbi *Bonifacius Octauus*, ait *visitanti Basilicam Apostolorum concedimus plenissimam Indulgentiam, ac veniam omnium peccatorum suorum*; quod notat *Ioseph Angles in Florib. Theologarum quæst. par. 2. de Indulgentijs, difficultate septima.*

Tertiò supponẽdum est cum *Reginaldo loco infracitando*, quòd Sedes Apostolica vtens prædicta forma in quarũdam Indulgentiarum concessione, censetur significare se circa culpæ remissio-

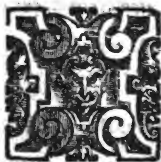
missionem aliquid operari, quod non operatur in aliarum concessione; non enim frustra, & temerè fit, quòd interdum exprimat culpæ nomen, cum soleat illud reticere. Ita *Reginald. lib.7. cap.10. num.105.*

5 Pro resolutione sciendum est DD. verbum illud, nempè, *à culpa*, diuersimodè interpretari. Aliqui, vt *Paludanus in 4. sent. Dist.20. quæst.4. sub finem*, vt obseruat *Reginal. loc.cit. n.106.* interp̃tãtur Indulgentiã dici à culpa non quidem mortali, circa quam nihil potest Indulgentia, sed veniali, ad cuius remissionem iudicandum est Summum Pontificem probabiliter Indulgentiam instituisse tanquam Sacramentale opus. Alij, vt *Toletus lib.6. cap.22. num.2. & alij.* illud verbum *à culpa*, interpretãtur sic, quòd ratione præparationis ad Indulgentiam cõsequendam remittatur culpa, ratione verò ipsius Indulgentiæ remittatur pęna. Alij deniquè, vt *Valentia, Tom.4. disp.7. q 20. pun.3. ibi, ac notandum*, interpretãtur, quòd per illud verbum, (*à culpa*) concedatur pęnitenti facultas eligendi sibi Confessariũ approbatũ, qui ipsum absoluat à quauis culpa. Idem sentit *Hyppolitus Carracciolus in serm. Indulgẽtiarum circa princip. vltimæ paginæ. Emanuel Sà verb. Indulg. sub. num.16. Polacchus in Com. ad Bullam Anni Sancti sect.11. num.5.* Huic opinioni etiam fauet *Bottonus in Obseruationibus super Iubilæum Sixti v.* exponens verba illa, *Plenissimam omnium peccatorum Indulgentiam*. Huic quoq; cõcordat *Rodriquez in Explicatione Bullæ Cruciatæ cap.1. fund.3. & Corduba lib.7. de Indulgentijs apud Alphonsum de Leone de Officio, & potestate Confessarij tempore Iubilæi extraordinarij, quæst.6. num.40. & quæst.5. proæmiali num.12.*

4 Ego in hac interpretationum varietate nolo impræsentiarum vicem Iudicis agere, nec meam interpretationem afferre, quamlibet allatarum in propria probabilitate relinquendo, dico solummodò primam, & secundam interpretationem esse securiorem, cum pro certò habeamus per Indulgentias non remitti nisi pęnas. Tertia verò interpretatio videtur verisimilior, cum magis sequatur verborum proprietatem; quamuis enim

enim non auferantur per Indulgentias culpæ; non inconuenit tamen per ipsas dari media ad illas auferendas, vt patet de multis Indulgẽtijs, ꝑ quas habetur facultas eligẽdi Cõfessariũ approbatũ; supposito tamen, quòd sint vsu receptę. Vnũ aliud cognoscere potui his temporibus huiusmodi Indulgentias à pęna, & à culpa non solere concedi; sed supposito, quòd concedantur, non videtur improbabilis interpretatio tertiæ sententiæ.

Nec obstat ratio dubitandi, quia quamuis Sũmus Pontifex huiusmodi facultatem eligendi Confessarium approbatum non consueuerit concedere nisi in Iubilæis; tamen extra Iu- 5
bilæum potest illam concedere, vt de se notum est, & Doctorum interpretatio non est improbabilis; ideò illa vti possumus. Verum hortor, atque exortor quoslibet Confessarios sequi semper partem securiorem, ne ex ausu sibi exitium, aut præcipitium præparent.

DI-

DISTINCTIO VIGESIMASECVNDA.

De pęnis absoluentium sine facultate à casibus reseruatis tàm Papæ, quàm Episcopis. Et de absoluente iure ordinario, vel delegato.

Irca prę sentem distinctionem non procedam ordine consueto, ponendo priùs articulos, deindè difficultates, sed immediatè diuidam distinctionē in duos articulos, absquè subdistinctione difficultatum; quorum primus respicit pęnas absoluentiū sine facultate: alter verò respicit absoluentem iure ordinario, aùt delegato.

ARTICVLVS I.
De pœnis absoluentium sine facultate à casibus reseruatis tàm Papæ, quàm Episcopis.

SVMMARIVM.

1 *Quatuor mala dimanant ex prædicta absolutione.*
2 *Non potest quis absoluere à censuris per Ordinarios locorum latis.*
3 *Quatuor sunt genera absoluentium, qui à pœnis positis in Decreto eximuntur.*
4 *In duobus præcipuè differunt casus Papales ab Episcopalibus.*
5 *Conueniunt casus Papæ, & Episcopi; quia tàm in istis, quàm in illis nomine casuum non veniunt commutationes, nec dispensationes, nec relaxationes.*
6 *Non dubiè agit, qui probabilem eligit opinionem.*

PRimò, Absoluens sine facultate à casibus reseruatis Papæ, aùt Episcopo, culpæ mortalis est reus.

Secundò, Absolutio tradita nulla est.

Tertiò, Excommunicatione Papę reseruata innodatur.

Quartò, Ipso facto Officijs, Dignitatibus, & Beneficijs, quæ habet, priuatus est: nec non ad quæcunq; Officia, Præfecturas,

&

& Beneficia inhabilis efficitur. Et huiusmodi pęnis afficiũtur ét Regulares, vt claret tùm ex Decr. Sac. Cõg. Præpositę neg. & conf. Eporũ, & Reg. sub Clem. viij. quod incipit, *Sacra Congreg.* tùm ex Declarat. eiusdẽ Sac. Congreg. super illud, quę incipit, *Editum fuit*, tùm etiam ex altero eiusdem Sac. Congreg. Decr. sub Paulo V. incipiente *Quoniam Sacra Congregatio*, quo prędictũ Decretũ, & Declarat. cõfirmat, & innouat, addita prohibitione absoluendi à Casibus Sedi Apostolicæ, & Ordinarijs locorum reseruatis, sed poenis, vt in illis. Quæ Decreta, & Declarationem habes apud *Naldum in Sum. verbo Casus, num. 14.*

Quæres, an aliquis absoluendo à casibus reseruatis Papæ, vel Episcopis sit immunis à prædictis pęnis.

Respõdetur affirmatiuè. Notãdũ itaquè, quòd quatuor sũt, qui nõ incidũt in dictas pęnas. Primò qui casum, à quo absol- 3 uit, probabiliter ignorat esse reseruatum, vt potè, quia pœnitens non satis peccati qualitatem explicet: cum .n. Confessarius iudicis personam sustineat secundum allegata, & probata iudicare debet, *l. Illicitas §. veritas ff. de Off. Præsid.* secùs si ignoraret affectata ignorãtia, v. g. si nollet legere casus reseruatos, vel interrogare pęnitentem, ne agnoscat veritatem, iuxta illud psalmi .s. *Noluit intelligere, vt bene ageret.*

Secundò nõ incidit, vbi quis probabiliter existimat se tũc absoluere posse, quamùis deinceps animaduertat se non potuisse. Idem dicitur si bona fide, aut per obliuionem, aut per inconsiderationem quis absoluerit: nam Decretum, ausum, & præsumptionem requirit; at lex puniens præsumentem, non punit bona fide facientem. *Riccius cum communi in Praxi var. resol. resol. 19. relatus per Homob. de Cas. reser. par. 1. de causa finali cas. res.*

Tertiò non incidit, qui in dubio facti absoluit; quia casus in dubio .s. facti nõ p̃sumitur reseruatus. Ita *Eman. Sà ver. Casus n. 5.*

Dices, in Decreto S. Congregationis super absolutionem casuum reseruatorũ sub prædictis pęnis, absolutionẽ à casibus reseruatis claris, vel dubijs prohiberi. Respondetur hoc procedere tantùm in casibus in Bulla Cęnæ, quod satis claret ex

verbis prædicti Decreti. Vide *Quaranta in Sum. Bull. ver. Caſ. reſ.*

Quartò in prædictas pęnas non incidunt Vrbis Romæ Con-
4 feſſarij, nec item illi, qui extra Italiam degunt; ſi quidem Decretum hos non complectitur, vt patet Decretum intuenti.

Quæres fortè, an ſit diſcrimen inter caſus Papales, & Epiſcopales. Reſpondetur affirmatiuè, & in duobus præcipuè differunt. Primò quia Pontificij regulariter annexam habent cenſuram. Epiſcopales verò, vt plurimũ ſunt abſq; cenſura. Secundò Caſus Pontificij à iure, vt plurimùm dicuntur, quod de Epiſcopalibus non ita clarè apparet.

In hoc verò potiſſimùm conueniunt, quòd ſub nomine ca-
5 ſuum, votorum, ſeù iuramentorum, commutationes, relaxationes, vel irregularitatum diſpenſationes non comprehenduntur; ita vt, ſi Papa, vel Epiſcopus alicui omnes ſuos caſus, & cenſuras concedat, facultatem diſpenſandi ſuper his, .s. votis, iuramentis, & irregularitatibus impertiri non cenſeatur. *Sayrus in Clau. regia lib. 1. cap. 1. Graff. lib. 1. Deciſ. aure. cap. 13. num. 63. Molf. tract. 7. cap. 18. num. 5. Homob. de Caſib. reſer. par. 1. de cauſ. efficien.* Eſt communis DD. ſententia.

Vbi tñ incidenter aduertendum, illũ non dici dubiè agere,
6 nec peccare, qui de duabus opinionibus, ſaltèm probabilibus, alteram eligit, eo quod bona fide credit eam eſſe veram: huiuſmodi nanq; homini res illa non eſt dubia, licèt fortè aliquo ſcrupulo angatur. Eſt enim in opinione aſſenſus, qui in dubio deeſt. Dubium eſt, cum neutri parti aſſentiris. Scrupulus verò cum opinaris quidèm, ſed cum formidine, & quadam apparenti ſpecie. *Nauar. in cap. Si quis autem num. 48. de Pœniten. diſt. 7. Sà in verb. Dubium, & alij.*

ARTICVLVS II.

De abſoluẽte iure ordinario, aut delegato à caſibus reſeruatis.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt in primis abſoluere iure Ordinario, qui caſus ſibi reſeruauit.*
2 *Deinde Superior Reſeruantis.*
3 *Poſtremo poterit ſucceſſor Anteceſſoris, qui per Conſtitutionem ſibi caſus reſeruauit.*

4 *Quo-*

4 *Quomodo intelligatur Capitulum sede vacante posse absoluere.*
5 *Quis iure Delegato à reseruatis absoluere possit.*
6 *Quot modis auferatur reseruatio ipso iure.*

Diuiditur huiusmodi articulus in duas particulas: in prima differitur de illo, qui potest iure ordinario: in secunda de illo, qui potest iure delegato.

Quo ad primã partẽ iure ordinario potest in primis ille, qui casus sibi reseruauit: eius enim est absoluere, cuius est ligare, 1
l. 3. ff. de Re iud. & facit *cap. Cum inferior de Maior. & obed. & Trid. Synod. sess. 14. cap. 7. de Casibus reser.* vt Doctores coĩtèr tradũt.

Deinde Superior Reseruantis. Hinc Romanus Pontifex ab- 2
soluere potest ab omnibus casibus reseruatis, quicũq; sit ille, qui eos sibi reseruauit. Et ratio est, quia est Superior.

Postremò poterit Successor Antecessoris, qui per Consti- 3
tutionem casus sibi reseruauit. Ratio est, quia subrogatus naturam sapit eius, in cuius locum subrogatus est *l. Si eum §. Qui iniuriarum ff. Si quis caut.* Quarè Capitulum Sede vacante absoluere poterit; succedit .n. in Episcopi locum, qui poterat. Facit *tit. Ne sed. vacan.*

Verùm cauendum est, cum dicitur Capitulum posse absol-
uere à reseruatis, non esse intelligendum, quòd ipsa vniuersi- 4
tas Canonicorum possit absoluere; quia ipsa vniuersitas Ordinis Sacerdotij non est capax, cum ordinem suscipere nequeat, vti animaduertit *Vgol. de Offic. & potest. Episcopi pat. 2. cap. 36. n. 1.*

Neq; intelligendum est vnumquemq; Canonicorum habere facultatem absoluendi à reseruatis, vt patet ex communi stylo, & praxi, sed est intelligendũ, quòd Capitulum, sede vacante, potest, & debet hanc delegare auctoritatem alicui Canonicorum, qui illam etiam subdelegare potest, vt patet ex praxi. *Arg. cap. Pontifices 7. quæst. 1. Philipp. Franc. in cap. Vnico, Ne Sed. vac. lib. 6. & addit. ad Steph. Quarant. in Sum Bull. in verb. Capitulum Sede vacante, vers. Subnectitur, & in vers. Tertiò quæro in re nostra. Vgol. loco citato.* Hęc de prima parte.

Quò ad secundam, iure delegato poterit ille, qui est delega- 5

tus ab aliquo ſupradictorum, nimirùm vel ab eo, qui ſibi caſus reſeruauit, vel ab eius Superiore, aùt à Succeſſore Reſeruantis. Et ratio eſt, quia quilibet iſtorum eſt Ordinarius; ideò facultatem hanc delegandi habet, *l. Et quia, ff. de Iuriſd. omn. iudic.* Hæc autèm delegatio expreſsè fieri debet, vt ſatis conſtat per Declarationem ſupracitatam, quæ incipit, *Editum fuit*.

6 Quæres, deniq; quot modis tollatur caſuum reſeruatio ipſo iure. Reſpondetur reſeruationem ipſo iure quatuor auferri modis, quorum primi tres ſe tenent ex parte Reſeruantis; quartus verò ex parte pęnitentis. Primus eſt, quando Reſeruans per Conſtitutionē, vel ꝑ literas ipſam Conſtitutionem, vel literas reuocauit: nec repugnat aliquem in caſum huiuſmodi incidiſſe ante reſeruationem ſublatam; nam reſeruatio non afficit ipſum delictum committentem, ſed iuriſdictionem Confeſſarij, vt habetur apud *Trid. Synod. de Sacram. Pœnit. cap. 7.* adimit .n. ei facultatem abſoluendi tempore confeſſionis: at eo tempore reſeruatio non eſt, cum ſit ſublata.

Secundus eſt, quandò antequàm pœnitens abſoluatur, Reſeruans mortuus eſt, vel ſe abdicauit à dignitate, vel priuatus eſt, aùt ſe tranſtulit ad aliam, ſi caſus erant ab homine. Ita *in Addit. ad Sum. Bull. Steph. Quarent. in verb. Caſus reſeruati, & Vgol. de Offic. & poteſt. Epiſcopi par. 2. cap. 36. §. 11.*

Tertius eſt, quando Reſeruans iuriſdictionis vſu priuatus eſt, vt ſuſpenſione ab officio, vel excommunicatione, & denūciatus fuit, *Cap. Ad probandum, de Senten. & re iudic. & per Extrauag. Ad euitanda.*

Quartus eſt, quando quis poſtquam incidit in huiuſmodi caſus, aliò domicilium transfert, vbi peccata illa non ſunt reſeruata. Et ratio eſt, quia deſinit eſſe ſubditus Reſeruantis. Patet in ſimili de illo, qui eſt interdictus, eo quòd vniuerſitas hominum eſt interdicta, quia ſi aliò transferat domicilium, vbi non eſt interdictum, liberatur ab interdicto, vt aſſerit *Couarru. lib. 2. Variar. reſol. cap. 8. nu. 10.* & communiter DD. *in cap. Si ſententia, de Sent. excom. in 6.* vt obſeruat *Vgol. loco citato.*

DI-

DISTINCTIO VIGESIMATERTIA.

De comparatione excommunicationum inter se reseruationem respiciente.

Ræsentem distinctionem omisso consueto modo tractandi pro rationabili causa, cum hic nõ procedatur per difficultates, immediatè diuidam in quatuor sequentes articulos, absq; subdistinctione difficultatum.

Primus respicit comparationem intèr excõmunicationem, quæ pertinet ad primum casum tabellæ Diœcesis Bergomi, & intèr alios subsequentes casus eiusdem tabellæ.

Secundus respicit comparationem intèr excommunicationem per viam statuti, & inter excommunicationem per uiam sententię.

Tertius respicit comparationem intèr absolutum à censuris in periculo mortis per Sacerdotem carentem facultate absoluendi ab illis extra illum articulum; & inter absolutum à cẽsuris per huiusmodi Sacerdotem Iubilęi tempore.

Quartus respicit comparationem intèr casus reseruatos Iubilęi tempore, & intèr reseruatos extrà illud.

ARTICVLVS I.

Respiciens comparationem inter excommunicationem, quæ pertinet ad primum casum tabellæ Diœcesis Bergomi, & intèr alios subsequentes casus eiusdem tabellæ.

SVMMARIVM.

1 *Committens in alterius Diæcesi peccatum subiectum excommunicationi, illa non ligatur in propria Diæcesi; secùs dicendum de aliis casibus.*

2 *Excommunicatio non afficit eum, qui commisit delictum priusquam ipsa lata esset; secùs est de aliis casibus.*

3 Excom-

3 *Excommunicatus reseruata excommunicatione, non liberatur morte Excommunicatoris, liberatur verò ligatus casibus, si erant ab homine.*

4 *Violans statutum sub excommunicationis pœna positũ in locis exemptis, illa non ligatur; quod secùs est de committente casum reseruatum in locis exemptis.*

5 *Ignorans excommunicationem ipso facto latam in transgredientes præcepta naturalia non ligatur; quòd secùs est de ignorante reseruationem annexam peccato contra præcepta naturalia diuina commisso.*

6 *Absolutus in articulo mortis ab excommunicatione reseruata, si conualescit, tenetur se præsentare: quod non est dicendum de absoluto à reseruatis.*

7 *Qui contraxit excommunicationem in aliena Diœcesi in foro fori absoluitur per Superiorem loci: quod non admittitur de ligato peccato reseruato.*

8 *Si pœnitens contraxit excommunicationem Superiori reseruatam, non potest absolui à peccatis per illum, qui non habet auctoritatem super excommunicationem, remittendo illum ad Superiorem pro illa; quod alter contingit respectu casuum reseruatorum.*

9 *Ab excõmunicatione, & alijs censuris absentẽ absoluere possumus: quod non conceditur respectu peccatorum tàm reseruatorum, quàm non.*

1 COmparatio prima. Qui delictum cõmittit in alterius Diœcesi, pro quo excommunicatio in sua Diœcesi lata est, in excommunicationem non incidit, vt habetur in *Cap. fin. de Constit. lib. 6.* extra .n. Diœcesim iurisdictio .s. exterior Episcopi non extenditur, *l. fin. ff. de Iurisd. omn. iud.* Qui verò committit extra Diœcesim casum reseruatum rediens ad propriam Diœcesim, nõ potest absolui, nisi ab habente facultatem circa talem casum: nam forum interius obligat Parochianum subditum, etiam extra territorium peccantem. *Abbas in cap. Omnis de pœnit. & remiss.*

2 Altera. Excommunicatio lata super aliquod delictum, non afficit eum, qui prius delictum commisit, quàm lata esset excommunicatio. Et ratio est, quia non adest contumacia, & ob id excommunicari nequit. Cæterùm, qui commisit delictum nondum reseruatum, sed antequàm absoluatur, Episcopus sibi ipsum reseruet, licèt ante reseruationem commissum

sum

sum fuerit; attamen reseruatum erit. Ita *Vgol. de Offic. & potestate Episcopi q.39. §.1. & 2. Naldus verb. Casus num.7.* reus enim iudicandus est iuxta facultatem, quam habet modò Confessarius.

Tertia. Si quis in excommunicationem Episcopo reseruatam ante eius mortem incidisset, vtique reseruatio, quo ad ipsum, non tollitur, & proindè vel à Successore, vel à Capitulo, Sede vacante, absolutio impendi debet: at si ipse casu reseruato .s. ab homine esset affectus ante mortem Episcopi, ipso mortuo, vel ab officio amoto, non remanet amplius annodatus reseruatione. Hoc intellige de reseruato tantùm sine censura. Ita *Graffius lib.1. Casuum reser. cap.4 num.46. Homob. in Commen. de Examine Eccl. tract.5.q.41. Comit. in Resp. moral. lib.1. q.25.* 3

Quarta. Violans statutū Episcopi in Monasterio exempto, vel in paræcijs item exemptis, quamuis violans sit subiectus Episcopo; attamen non incidit in excommunicationem latam ab Episcopo contra violantem eius statutum. Et ratio est, tū quia huiusmodi loca censentur extra iurisdictionem Episcopi, pro eo, ac si existerent extra illius Diœcesim: tum quia tantum materialitèr sunt in eius Diœcesi, cum nō pertineant ad iurisdictionem Episcopalem. Ita *Palud. in 4. dist.18. q.2. Tabiena verb. Excommunicatio 4. num.3. & alij apud Salas sect.6. num.85. circa finem num.8.* Subditus verò Episcopi committens in prædictis locis exemptis peccata reseruata in tabella afficitur reseruatione. Ratio est, quia sicut exteri habētes casus reseruatos in Diœcesi, vbi volunt confiteri, quamuis extra talem Diœcesim commiserint illa, non possunt absolui, nisi per habentes facultatem super casus reseruatos; ita dicendum est de illis, qui in locis exemptis commiserunt peccata reseruata: nam de similibus idem est iudicium: & vbi militat eadem ratio, ibi idem ius statui debet. 4

Quinta. Ignorans excommunicationem latam ipso facto in transgredientes aliquod præceptum Diuinum, vel naturale, 5

non

non ligatur vinculo excommunicationis, vt ſecundum magis receptam, æquiorem, & mitiorem opinionem concludit *Azor. Par.1. lib.1. cap.5. q.3. vti refert Homob. in Comment. de Examine Eccleſiaſtico tract.5. q.34.* qui addit hominem excuſari ab incurrenda excommunicatione, nedum ob ignorantiam .s. inuincibilem, ſed etiam ob bonam fidem, obliuionem, incogitantiam, inaduertentiam, & ob imperfectionem actus, vt ex primo, vel ſecundo motu. Cæterùm de caſibus reſeruatis contra aliquod præceptum Diuinum, vel naturale ſecùs dicendum eſt. Et ratio diuerſitatis eſt, quia cum excommunicatio ſit maxima pęnarum, nullus omninò ignorans in illam incidit; caſus verò reſeruati non ſunt plenè pęnales, ſed tantùm quandam habet rationem pęnæ, vt videre eſt apud *Naldum verb. Caſus n.3.*

6 Sexta. Qui in articulo mortis abſolutus eſt ab excommunicatione reſeruata, ſi conualuerit, debet ſe præſentare, cum primùm cōmodè poterit coram Superiore, cui erat reſeruata; quod ſi non fecerit, reincidit in eandem ſpecie, vt habetur in *cap. Eos, de Sētentia Exco. in 6.* Notat autem *Caietanus verb. Excom. cap.69.* ſatis eſſe, ſi ſe præſentet per ſe, aut per procuratorem. Præterea, ſi pęnitens in articulo mortis fuit abſolutus à caſu reſeruato ob ſolam peccatorum reſeruationem, non tenetur ſe præſentare, vt notat *Syluest. ſecundum communem opinionem verb. Confeſſ.1. num.16. Toletus lib.1. cap.16. n.3.*

Septima. Qui contraxit excōmunicationem in alieno territorio in foro fori abſolui poteſt per Superiorem illius loci, in quo talem contraxit excommunicationem; immò, ſi excommunicatio ſit publica, & reſeruata Superiori loci, in quo fuit contracta, non poteſt delinquens abſolui à proprio Epiſcopo abſq; licentia Epiſcopi, in cuius Dięceſi deliquit: ſi verò excommunicatio non ſit reſeruata, aut ſit occulta, licèt ſit reſeruata, Epiſcopus, vel alius ab ipſo ſpecialitèr delegatus, abſoluere poteſt ex *Decreto Trid. Conc. ſeſſ.24. cap.6.* vt notat *Bonacin. de Sacram. diſp.5. pun.7. §.4. num.13.* At qui commiſit quemlibet caſum reſeruatum in alieno territorio, non poteſt per ſe lo-
quendo

loquendo absolui per Parochum, aut Ordinarios ministros illius territorij, neque à reseruato, nec ab alia culpa mortali: nam peccata sunt confitenda proprio Sacerdoti, vel alteri de ipsius licentia. Dixi auté, per se loquendo, quia per accidés absolui poterit, vt si reperiatur ibi ratione negotiorũ, peregrinationis, vel itineris, attenta tñ cõsuetudine. Ita *Bonac. loco cit.*

Octaua. Si pęnitens contraxit excommunicationem Superiori reseruatam, Confessor non potest eum absoluere à peccatis, supra quę se extendit sua auctoritas, sed remittat ipsum pro absolutione ab excõmunicat. ad Superiorẽ; q̃a excõmunicatio priuat Sacramentorũ participatione, & cõsequenter requiritur, vt prius auferatur: at si habet tantum casum reseruatum, à peccatis, supra quæ se extendit sua auctoritas, ipsũ absoluere poterit, remittendo illum pro reseruato ad Superiorem. Ita ex *Iacob. Graff. in Appendice tàm prim., quàm secundi tomi Decisio. aurear. casuum conscientiæ cap. 7. num. 28. 30. & 49.* 8

Nona. Confessarius, qui à censuris malè absoluit pęnitentem, quem absoluere non poterat defectu iurisdictionis, põt absentem absoluere obtenta facultate absoluendi. Et ratio est, quia absolutio censurarum ferri potest in absentem, in ignorantem, in inuitum, & in carentem contritione, .s. actualitèr existentem in mortali, vt communiter ferunt DD. 9

Cæterùm Confessarius, qui absoluit pęnitentem à nõ reseruatis, non potest, habita facultate sup̃ reseruata, absoluere pęnitentem absentem: nam absolutio peccatorum Sacramentalis non potest dari absenti in vllo prorsus casu; quidquid aliqui in contrariũ docuerint, ita declarauit *Clemens Papa Octauus* vt refert *Emanuel Sà verb. Absolutio num. 8. Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 6. num. 1. & 2. Homob. in Comment. de Exam. Eccles. tact. 5. q. 24.* quod asseritur de peccato reseruato, cuius absolutio non põt dari absenti, hoc idem dicitur de omni alio peccato.

Aduertendũ tamen, quòd per hanc assertionem non intendimus dicere, non posse pęnitentem obtinere per literas à Superiore, vt absoluatur à reseruatis per suum Confessorem.

ARTICVLVS II.

Respiciens comparationem inter excõmunicationem per viam statuti, & inter excõmunicationem per viam sententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata per statutum ligat tantùm intra territorum; lata verò per sententiam etiam extra illud ligat.*

2 *Lata per statutum ligat etiam futuros subditos: lata verò per sententiã ligat tantùm, qui erant subditi tempore promulgationis.*

3 *Ad excommunicationẽ latam per statutũ requiritur, vt existat in territorio persona, vel res: ad latã verò per sententiam neutrum requiritur.*

TRes reperio comparationes, seù differentias inter excommunicationem latam per viam statuti, & inter latam per viam sententiæ. Prima est, quia illa, quæ lata est per viam statuti, vt est Synodalis, non ligat
1 extra territorium, sicut nec ipsum statutum, cum directè respiciat territorium: illa verò, quæ lata est per viam sententiæ à Iudice in subditum, vti est illa, quæ solet passim fulminari, obligat subditum, etiam extra territorium. Et ratio differentiæ est, quia statutum fertur, vt territorium ritè gubernetur, & ob id statutum dicitur lex territorij; sententia verò excommunicationis ab homine præcipuè fertur, vt contumacia personæ coerceatur; ideò vbicũq; subditus rebellis, & contumax fuerit, meritò pęna excommunicationis cohiberi poterit. Ita *Vgol. de Cens. tab prima cap. 9. §. 3. num. 4. Lucas Floronus de Casibus reser. par. 1. cap. 2. §. 2. num. 21.*

Altera est, quòd, si excommunicatio lata est contra futura delicta generaliter per statutum, seù Canonem, tunc ligantur non solùm subditi illius temporis, quando lex condita fuit; sed etiam, qui futuris temporibus subijcientur iurisdictioni conditoris illius statuti, seù Canonis, nec non etiam exteri intra territorium huiusmodi legislatoris delinquentes; nam ratione delicti quis sortitur forum. Si verò excommunicatio per hominem .i. per sententiam iudicis lata fuerit, tantũ

ligan-

ligantur, qui tempore sententiæ sub Iudicis eam pronunciantis iurisdictione continebantur, non autèm futuri subditi, vel ratione habitationis, vel delicti perpetrati. Et ratio est, quia sententia referenda est ad tempus, quo pronunciatur; tunc enim dicitur vires sumere. Ita *Syluest. in verb. Excom. 10. num. 2. Henriquez de Excom. lib. 13. cap. 26. num. 2. & alij apud Floron. de Casib. reser. par. 1. cap. 2. §. 2. num. 21.*

Tertia differentia est, quia ad hoc, vt quis ligetur censura lata per modum statuti, sat est, vt persona, vel res, circa quā persona delinquit, sit intra territorium. Hinc sequitur Clericum existentem extra Diœcesim posse a proprio Episcopo excommunicari, etiam per statutum, quando non residet, quia, quamùis ipse sit absens .s. extra Diœcesim, nihilhominùs Ecclesia, circa quam delinquit in ipsa non residendo, est intra Diœcesim, vt suppono, consumatq; in Diœcesi actum non residendi; ideò censetur peccare in Diœcesi. *Bonac. de Cēsuris disp. 1. q. 1. pun. 11. 2. prop. nūm. 7. Syluest. Excōm. 2. num. 8. Angel. Excōm. 1. num. 10.* Ad hoc verò, vt quis feriatur censura lata per sententiam, non refert, quòd delictum sit commissum extra territorium, nec etiam quòd delinquēs extra territorium reperiatur, sed sufficit subditum esse. 3

ARTICVLVS III.

Respiciens comparationem intèr absolutum à censuris in periculo mortis per Sacerdotem carentem facultate absoluendi ab illis extra illum articulum, & intèr absolutum à censuris per huiusmodi Sacerdotem Iubilęi tempore.

SVMMARIVM.

1 *Absolutus ab excommunicatione reseruata in articulo mortis, si euadit, tenetur se præsentare; quòd secus est de illo, qui absoluitur vi Iubilæi.*
2 *Vi Iubilæi potest quis absolui à solis censuris, nisi alitèr constet de mente Concedentis.*
3 *Quid prosit absolutio à sola excommunicatione pro foro exteriori.*
4 *Nominatim excommunicatus vi Iubilæi à quolibet Confessario absolui poterit seruatis seruandis.*

1 ABsolutus in periculo mortis tenetur postquàm euaserit mortis periculum se pręsentare coram habente facultatem absoluendi ab illis; alioquin reincidit in similem censuram. Et ratio est, quia absolutio fuit data ad reincidentiam, si non se præsentet coràm habente facultatem absoluendi ab illa: ille verò, qui absoluitur à censuris tempore Iubilæi, non reincidit in censuras, etiamsi posteà voluntariè prætermittat ea, quæ per ipsum Iubilęum præscribuntur. Et ratio est, quia absolutio non fuit data ad reincidentiam. Pęnitens itaq; remanet absolutus, modò confessus sit bona fide cum intentione præstandi cętera ad Iubilęum requisita. Ita *Bonac. de Sacram. disp. 5. quæst. 7. pun. 6. §. 5. nu. 17.*

Itèm si pęnitens extrà mortis articulum ui Iubilæi à censuris tantùm liberaretur, nec postmodum à peccatis absolueretur,
2 ualeret absolutio; non tamen ipse pœnitens consequeretur Iubilæũ, nisi post absolutionem à peccatis. Doctrina hæc admitti potest, nisi ex subiecta materia constet aliam fuisse cōcedẽtis mentem, siquidèm tunc illa sequenda esset, nec latum vnguem ab illa recedendum, vt communitèr testantur Doctores. Vbi verò concessa facultas expresſè non exigit, vt absolutio in foro Sacramentali impendatur, vel saltèm ex coniecturis id innotescat, potest etiam extra Sacramentum absolutio dari, præuia tamèn satisfactione, si fieri potest, etiam si in ipso Iubilæo de ea mentio non fiat, cum Papa in suis Bullis quemquam lædere non intendat. Si quis autèm cum promissione soluendi ab aliqua excommunicatione liberetur, & postea non satisfaciat quàm citissimè moralitèr pōt, in eandem specie excommunicationem incideret; sic enim declarauit *Pius V. & Gregorius XIIJ. peculiaribus editis Bullis*. Et si debitor totum restituere nequit, ad partem saltèm restituẽdam tenetur, vt commune DD. placitum, & recepta comprobat praxis.
3 Sed ad quid proderit prædicta absolutio in foro interiori? Proderit ad hoc, quòd, si excommunicatio occulta erit, nec ad forum contentiosum deducta, ex vi illius in omnibus actibus,

siuè

siuè occultis, siuè publicis, vt hominem omninò censura carẽtem, potest se gerere: quòd si post dictam absolutionem, casum in iudicium deferri contingeret, & ex eo constaret censuram illam contractam fuisse, oportebit, vt in eodem foro de eadem absolutione constet: tùm vt ille tanquàm absolutus audiatur in iudicio, & ad aliam absolutionem petendam non cogatur: tùm etiam, vt ab alijs pęnis excusetur, quæ propter illos actus infligi possent. Ita colligitur *ex Homob. in Comment. de Exam. Ecclesiast. tract. 5. cap. 37.*

Quæres, an nominatim excommunicatus virtute Iubilæi à quolibet Confessario absolui possit à peccatis, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis. Respondetur affirmatiuè, modò priùs ea adimpleat, quæ ipsum Iubilæũ præscribit, ita vt posteà nec Ecclesiæ suffragijs, nec Sacramẽtorum participatione priuetur. Quæ tamen absolutio solùm in interiori foro, seù Pęnitentiæ prodest; ideò in foro externo, vt non absolutus, & vitandus habendus erit (si res notoria, & manifesta sit) donec ab excommunicatore, vel ab alio eadem auctoritate suffulto absolutus fuerit; cum absolutio in Pęnitentiali iudicio impensa, solùm quò ad Deum, & pęnam ęternam, nõ quo ad temporalẽ operetur; vt proinde in foro externo puniri valeat. 4

ARTICVLVS IIII.

Respiciens comparationem inter casus reseruatos Iubilæi tempore, & inter reseruatos extra illud.

SVMMARIVM.

1 *Iubilæi tempore ad absolutionem reseruatorum requiritur, vt Confessio sit valida, quod extra illud non requiritur.*

2 *Extenditur etiam ad casum, quando quis culpabiliter prætermisit aliquod peccatum, dummodò non prætermiserit reseruatum.*

IVbilæi tempore requiritur, vt Confessio sit valida, aliàs reseruatorum absolutio non obtinetur, quia sub tali conditione datur Iubilæum; non est tamèn nec esse, vt confessio

fessio sit formata, nã recedente fictione, per quam fuit informis, virtute illius absolutionis remitti possunt peccata. Ita *Suarez, & alij contra Nugnum relatum à Bonac. de Sacram. disp.5. q.7. punct.5. prop.1. num.8.*

Cæterùm, qui extra Iubilæi tempus confessus est habenti facultatem circa casus reseruatos, remanet liberatus à reseruatione peccatorum in Confessione manifestatorũ, licèt Confessio inualida extiterit. Cuius ratio est, tùm quia pœnitens reseruationis fini satisfecisse videtur; finis autem reseruationis immediatus est, vt pęnitens se præsentet habenti iurisdictionem, ab eoq; debitam recipiat pęnitentiam; tùm quia si pęnitens petijsset facultatem absoluendi à reseruatis, eam obtinuisset: præterea quia quod non valet, vt agitur, valet saltèm, vt valere potest; illa autem absolutio cum nõ valeat quò ad liberationem culpæ, videtur saltèm valere quò ad ablationem reseruationis.

Hanc Doctrinam admittunt DD. ne dùm quando confessio fuit inualida defectu contritionis, vel attritionis, verùm etiam quando culpabilitèr, & malitiosè in confessione prætermissum fuit aliquod peccatum mortale: pęnitens enim adhùc videtur liberatus à reseruatione peccatorum manifestatorum, modò Confessarius habuerit facultatem circa casus reseruatos, & protulerit formam absolutionis cum intentione absoluendi, vt semper censere debemus.

DI-

DISTINCTIO VIGESIMAQVARTA.

De formis seruandis in absolutione à censuris, & in dispensationibus circa Iuris impedimenta.

DIstinctio hæc in duos diuiditur articulos, quorum alter tres complectitur formas: alter verò quattuor. Primus continet formas cuiuslibet censuræ. Secundus cuiuslibet Iuris impedimenta. Prior includit formas absolutionis ab excõmunicatione, suspensione, & interdicto. Posterior verò continet formam dispensationis super irregularitate, formam super impedimentis Matrimonij; formam dispensandi in votis, & deniq; formam ea commutandi.

Circà formas prædictas in genere quatuor obseruãda sunt. Primò non esse traditam specificè formam absoluendi, præterquàm à peccatis, secundum *Sotum in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. in fi. Nau. c. 27.* non ab re tamen est, si certæ formæ præscribantur. Secũdò, quòd sicut restitutus à Principe, restituitur ad omnia, ad quæ prius dispositus erat, dummodò non sit in ijs ius alteri acquisitum, secundum *l. Gallus, §. Et quid, si tantum. ff. de Liber. & posth.* sic absolutus restituitur ad omnia, quæ ante peccatum, censuram, vel alium nexum ei licebant, *cap. Nos Sanctorum. 15. quæst. 6.* Tertiò, absolutionem denotare restitutionem per eam factam, & absoluto impensam. Quartò deniquè, quòd vrgẽte aliqua graui necessitate, verbi gratia, in periculo mortis, breuiter Sacerdos dicere poterit. *Ego te absoluo ab omnibus censuris, & peccatis, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.* ex Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ.

ARTICVLVS I.

De formis in specie seruandis circa absolutionem à censuris.

De forma seruanda in absolutione ab excommunicatione tùm in foro Sacramenti Pœnitentiæ, tùm in foro conscientiæ.

SVMMARIVM.

1 *Triplex est forum.*
2 *Cur non seruentur solemnitates præsentiæ Notarij, & Testium in absolutione data pro foro conscientiæ.*
3 *Ad quid iuuet absolutio in foro conscientiæ.*
4 *A quo nominatìm excommunicatus absolui possit.*
5 *Quas excommunicationes Ordinarius non possit sibi reseruare.*
6 *In foro Sacramenti Pœnitentiæ, & conscientiæ solemnitates absolutionis fori externi omittuntur.*

1 CVm triplex sit forum, nempè forum Sacramenti Pœnitentiæ, forum conscientiæ, & forum externum, vt tradit *Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 34. num. 39. Lazarius de Monlt. sect. 4. quæst. 15. apud Homob. de Casib reser. cap. 7. in principio,* variatur forma iuxta varietatem fori. Dum igitùr in foro Pœnitentiæ, vel conscientiæ occultè reus absoluitur, satis est vti his verbis, *Absoluo te à vinculo excommunicationis.*

2 Notandum est autèm, quòd, cum absoluitur aliquis in foro conscientiæ, non adhibentur Testes, nec Notarius, ne absolutio pro extremo profit; & perindè quo ad hoc huiusmodi forum consciẽtiæ foro Sacramenti Pœnitentiæ existit simile.

3 Notandum vlteriùs, quòd absolutus in foro conscientiæ, noua non indiget absolutione ad effectum communicandi cum alijs, aùt exercendi actus per censuram prohibitos, modò per aliquam schedulam ab habente facultatem scriptam alijs absolutum fuisse constet, itaut scandali periculum nõ subsit, nec non palàm sciatur condignam satisfactionẽ exhibuisse. *Suarez tom. 5. disput. 7. sect. 5. num. 9. Filliuc. tract. 11. cap. 9. quæst. 7. 293.*

Vgol.

Vgol. de Censf. tit. 61. c. 29. Masc. de Probat. tom. 1. concluſ. 12. & alij.

Insupèr notandum, quòd excommunicatus nominatìm per sententiam Iudicis Ecclesiastici absolui non potest; nisi ab eo, qui illam tulit; illi autèm, qui hac excommunicationis cēsura sunt annodati per sententiam generalem, vti sunt non restituentes, non reuelantes, non sumentes Christi Corpus in Paschate, à quolibet Confessario absolui possunt: quod doctè tradit *Homob. de Casib. reser. par. 1. cap. 7. de formula absolutionis ab excommunicatione post Molfes. tract. 7. cap. 21. num. 54.* Idemq; dicēdum est de illo, qui est excommunicatus excommunicatione nemini reseruata, nisi tamen loci Episcopus absolutionem à maiori excōmunicatione sibi reseruet, quod non fecit hucusq; Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Aloysius Grimanus Epus Bergomi, in cuius ditione nos sumus. Quinimmò ex Declaratione sub Clemente viij. Ordinarius absolutionem excōmunicationum .s. iure communi nulli reseruatarum minimè sibi reseruare potest, vt notat *Comitolus in Respon. Moral. lib. 6. cap. 12. Quaranta verb. Cas. reseru. in Epla Sacræ Congreg. ad Archiep. Neapoli. Homob. loco cit. & alij.* 4 5

Præterea obseruandum est, quòd solemnitates, quæ adhibentur in absolutione ab excommunicatione in foro externo, vt infra dicetur, in foro Sacramenti Pęnitētiæ, & item in foro conscientiæ minimè locum habent. Ita *ex Manuali Prælat. tom. 1. quæs. 46. art. 7. 2. concluſ.* Satis de forma absolutionis ab excommunicatione in foro Sacramenti Pęnitentiæ, & conscientiæ. 6

De forma absolutionis ab excommunicatione in foro externo publico.

SVMMARIVM.

1 *Absolutus in foro Pœnitentiæ, aùt conscientiæ, non est àbsolutus in foro externo publico.*
2 *Solemnitates in hoc foro obseruandæ.*
3 *Cur formæ absol. addatur particula illa, .s.* & communioni fidelium restituo te.

4 *Assignantur casus, in quibus seruanda est dicta absoluendi forma.*
5 *Assignatur Casus, in quo completè non seruatur dicta forma.*
6 *Quid annotare debeat Superior, & itèm Pœnitentiarius, qui vi alicuius Bullæ absoluere intendit.*

1 ABsolutus in foro conscientiæ, non est absolutus in foro exteriori .s. publico; quia inter vnum, & aliud forũ multũ interest, *cap. Quia, de Immun. Eccl. Sebast. Medices in sum. tit. 9. quæst. 65.* In absolutione autem ab excõmunicatione, quæ fit in foro externo, sequens consueuit seruari forma.

2 Primo. Superior, seu Penitentiarius, cui delegata est absolutio hæc, iubeat excõmunicatum iurare de parendo mandatis Ecclesiæ, quæ illi fient pro tali causa, & præcipuè, ne deinceps delinquat contra illum Canonem, vel Decretũ, contra quod faciendo, censuram incurrit, quæ conditio seruanda est, quando propter grauiora crimina, quis esset huiusmodi vinculo irretitus.

Secundò. Requiritur, vt reus prius parti lesæ, aut damnum passæ satisfaciat; quòd si de pręsenti non potest, det cautionem, vel fideiussionem, vel pignus, aut pręstet iuramentum, .s. satisfaciendi, cũ primùm poterit. *Duardus lib. 2. §. 2. quæst. 14. & 15. Bonac. de Cens. disp. 1. quæst. 3. punc. 9. apud Homob. de Casib. reser. cap. 7. de Absolutione ab excommunicatione.*

Tertio. Excommunicatum vsque ad camisciam exclusiuè denudatum, genuflexum coram Absoluente virga, aùt funiculis Absoluens sedens cooperto capite leuitèr percutit in humero, dicendo totum Psalmum *Miserere, cum Gloria Patri &c.* Huiusmodi autèm solemnitas denudationis, & percussionis humerorũ ergà mulieres omninò omitti debet honestatis gratia, vt docet *Syluest. in ver. Absolutio 3.* quod notat *Zecchius de Casib. reseruat. circa finem.* Quinimmò aliæ solemnitates modò supra relatæ, .s. recitationis Psalmi, & aliarum precum etiam ergà viros, licèt sint his temporibus parùm in vsu, vt per *Henriquez de Excommunicat. c. 29. nu. 4. Sà in ver. Absolutio ab excommunicatione nu. 18. Beiam in 2. par. Respons. cas. 2. Auilam de Cens. par. 2. cap. 7. d. 3. dub. 2.*

dub. 2. apud Homob. loco citato; attamèn decet eas seruare, maximè cum sint traditæ à Rit. Rom.

Dicto Psalmo, *Miserere*, Absoluens surgat, & aperto capite recitet preces, prout in *Rit. Rom. de Sacram. Pœnitentiæ*. Deindè sedeat, & cooperto capite dicat, *Dominus Noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius, & N.* (exprimat nomen Delegantis, si Absoluens est delegatus) *mihi commissa absoluo te à vinculo excommunicationis, quam incurristi*, vel *incurrisse declaratus es, propter tale factum, vel causam, &c. & restituo te communioni, & vnitati fidelium, & Sanctis Sacramentis Ecclesiæ, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.*

Supponimus hìc excommunicatum iam denũciatum fuisse, 3
vel, exem. grã, notorium Clerici percussorem extitisse; ideò in ipsa forma absolutionis ab excommunicatione ponitur particula illa, & communioni fidelium restituo te, vt not. *Zecchius de Casib. reser. circà finem*; quia alij excommunicati, qui non sunt denuntiati, nec notorij Clericorum percussores cum fidelibus in humanis communicare possunt citrà mortale, quando ipsi fideles participant cum ipsis. Verùm si cum fidelibus participent sua sponte, vt plurimùm venialitèr peccant. *Bonacina de Cens. disp. 2. pun. 6. §. 1. nu. 2.* Cęterùm si audiant cum ipsis denunciatis, vel notorijs, vt supra, Missam, vel assistant diuinis officijs, peccant cum ipsis mortalitèr. *Bonac. de Censur. disput. 2. punct. 3. §. 1. num. 6. & 9.*

ANNOTATIO I.

Huiusmodi solemnitates supra allatæ seruandæ sunt etiam, 4
cum alicui à Summo Pontifice committitur absolutio ab excommunicatione in forma Ecclesiæ communi, vel consueta; quibus tamen omissis, absolutio tenet, sed Iudex illas omittẽdo peccat mortalitèr iuxtà aliquorum placitum; quod tamèn alij probabiliùs negant, modò absit contemptus, vti docet *Homob. loco suprà citato*, cum his tempestatibus non sint omninò in vsu, vt supra innui. Si verò in commissione certa speciali

forma sit præscripta, illa omninò seruanda est, *ex Rituali Rom. de Sacramento Pœnitentiæ.*

ANNOTATIO II.

5 Quando res non fuerit adeò grauis, & Delegato nulla sit à Superiore præscripta forma, nec sibi mandatum, vt in forma Ecclesiæ communi, vel consueta absoluat, omissis solemnitatibus absoluere poterit, dicens, *Dominus Noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius, & S. D. N. Papæ,* (si à Papa fuerit delegatus) *vel Reuerendiss. Epi N. vel talis Superioris mihi concessa absoluo te à vinculo excommunicationis, in quam incurristi, vel incurrisse declaratus es propter tale factum, vel causam, &c. & restituo te, &c. vt supra, ex Rituali Romano, vbi supra.*

ANNOTATIO III.

6 Superior, seù Pęnitentiarius, cui commissa est absolutio ab excommunicatione, animaduertere debet, an pęnitens, qui vi alicuius Bullæ, vel Iubilæi absoluendus est, sub illius spe, vel confidentia deliquerit, quia ab huiusmodi censura absoluere eum non posset, si in Diplomatibus exprimeretur, ne spe Bullæ, vel Iubilæi peccantes, his ad alia peccata vti valeant. *Beia par. 2. cas. 3. Nau. de Iubilæo, notab. 34. & alij apud Homob. vbi sup.*

De forma absolutionis à vinculo Suspensionis respectu cuiuslibet fori.

SVMMARIVM.

1 *In foro Pœnitentiæ, & conscientiæ sufficit dicere,* Absoluo te à vinculo Suspensionis.
2 *Forma absolutionis à Suspensione in foro externo qualis.*
3 *Seruanda item est solemnitas iuramenti.*
4 *Item tres aliæ solemnitates sunt obseruandæ.*

1 REuocanda est hìc ad memoriam distinctio superiùs allata de triplici foro, nempè Sacramenti Pęnitentię, consciētiæ .s. externi fori secreti, & externi fori publici; loquendo in foro

foro Sacramenti Pęnitentiæ, & in foro conſcientiæ ſufficit, ſi hac forma vtamur, nempè, *Abſoluo te à vinculo Suſpenſionis*.

In foro verò externo publico hac forma vti poterimus. 2
Dicto per pęnitentem *Confiteor*, Abſoluens dicat, *Miſereatur, &c. Indulgentiam, &c.* quibus addendũ eſt, *Dominus Noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego auctoritate, qua fungor, vel mihi conceſſa à N.* (exprimat nomen Delegantis, ſi Abſoluens eſt delegatus) *abſoluo te à vinculo Suſpenſionis, quam incurriſti ob tale factum, vel cauſam, vel incurriſſe declaratus es, & reſtituo te priſtinæ executioni tuorum Ordinum, & omnibus actis canonicis, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen*.

Inſupèr in abſolutione ſuſpenſi, eſt itidem ſeruanda forma, 3
Cap. Ex tenore, de Sent. excommu. nimirùm, vt abſoluendus iuret ſe mandato Eccleſiæ, & ipſius Abſoluentis obtemperaturum. Deindè illi iniungendum eſt, ne de cętero crimen illud perpetrare audeat, proptèr quod in ſuſpenſionem inciderit.

Prętereà, ſi aliquem lęſit ob huiuſmodi crimen, illi iniun- 4
gendum eſt, vt priùs ei ſatisfaciat.

Poſtremò aliqua congruens pœnitentia illi imponi debet, *Say. lib. 4. c. 17. nu. 3. & alij communitèr,* vt teſtatur *Homob. de Caſib. reſer. cap. 7. vbi de Abſolutione à Suſpenſione.*

De forma abſolutionis ab Interdicto præcipuè perſonali in omni foro.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in foro conſcientiæ, qua.*
2 *Forma abſolutionis ab Interdicto in foro externo.*
3 *Annotatio prima.*
4 *Annotatio ſecunda.*
5 *Annotatio tertia.*
6 *Annotatio quarta.*

IVxta triplex forum, de quo ſupra, procedendum eſt etiã 1
circa abſoluendum ab Interdicto. In foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in foro ſecreto conſcientiæ, hac vtenda eſt

est forma, nempè, *Absoluo te à vinculo Interdicti,* ita annuente *Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ.*

In foro verò externo publico, Interdictis præmisso iuramē-
2 to, vel alia cautione faciendi id, ad quod de iure tenentur, v.g. communicandi in Paschate in termino dierum assignandorum, à quibus de iure, vt à Parocho iuxta Decretum *Conc. Prouincialis Mediolan. 3. sub tit. De his, quæ ad Sacram. Pœnitentiæ pertinent,* dicto per pęnitentē, *Confiteor,* Superior, vel Delegatus dicat, *Misereatur, &c. Indulgentiam, &c.* postea subiūgat, *Dominus Noster Iesus Xp̄us te absoluat, & Ego auctoritate, qua fungor, vel mihi commißa à N. relaxo Interdictum Ecclesiasticum, quod incurristi, vel declaratus es incurrisse ob tale crimen, vel causam, &c. & restituo te ingressui Ecclesiæ, Diuinis Officijs, & Ecclesiasticæ Sepulturæ, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.*

ANNOTATIO I.

3 Si Laicus scienter Interdictum locale violet, v.g. audiendo Sacrum in loco interdicto, &c. mortalitèr peccat, quia in re graui contra Ecclesiæ præceptum agit; si verò Clericus in Sacris constitutus, illud violet, præter peccatum mortale, incurrit Irregularitatem.

Quinimmo notandum, quòd Clericus vltra peccatum mortale, & Irregularitatem, quibus afficitur, si, violando locale Interdictum, exerceat actum proprij ordinis, efficitur etiā inhabilis ad acquirendum Beneficium, & ad retinendum iam acquisitum. *Reginal. lib. 32. tr. 3. num. 49. Barbos. in cap. Tanta, de Excess. Prælat. Homob. de Casib. reser. par. 1. cap. 7. de Absolutione ab Interdicto, & alij.*

ANNOTATIO II.

4 Non est adhibenda aliqua forma, nec opus est absolutione, quando locus, vel Populus, qui non peccauit, est interdictus: tum quia res, quæ culpa caret, in damnum vocari non debet: tum quia res inter alios acta tertiò non præiudicat, tot. tit. *Cod. Res inter alios acta. Menoch. cons. 75. num. 9. Conc. 2. de Constitut.*

Barbosa

Barbosa cap. 2. de Constit., & est communis doctrina, vt notat *Homob. de Casib. reser. vbi supra.*

ANNOTATIO III.

Aliqua sunt Interdicta, quæ auferuntur absq; vlla forma, qualia sunt, quæ tam à iure, quàm ab homine ad certum tempus, vel sub aliqua conditione lata sunt; elapso.n. tali tempore, vel adimpleta conditione, absq; absolutionis forma, relaxatione, aut declaratione cessant. *Couarr. in cap. Alma Mater, par. 1. §. 11. num. 5. Suarez tom. 5. disp. 29. sect. 1. Bonacina de Censuris disp. 5. pun. vlt. Homob. loco cit. & alij apud ipsum.* Et idem obseruari potest de Suspensionibus eodem modo latis. 5

ANNOTATIO IIII.

Qui iam fuit nominatìm denuntiatus, quòd inciderit in Interdictũ, vt Interdicti sententia afficeretur publicè; isti quoq; absolutio publica est impendenda, v. g. ante fores Ecclesiæ, vt si erat interdictus ab ingressu Ecclesiæ, vel saltem populo est notificanda. Idem obseruandum est, quando quis fuit nominatìm denuntiatus in excommunicationem incidisse. Faciũt allata per *Zecch. de Casib. reser. circa finem.* 6

ARTICVLVS II.

De formulis in specie circa impedimenta canonica.

CVm Pœnitentiario, cui datur facultas absoluendi à censuris, & à peccatis reseruatis, committatur etiam interdum facultas dispensandi super Irregularitate, & alijs iuris impedimentis; idcircò meritò alius articulus subiungendus est, in quo tradantur formæ dispensandi super prædicta. Ad quatuor autem reuocantur huiusmodi impedimenta, prout infra patebit.

De

De forma dispensandi super Irregularitate.

SVMMARIVM.

1 Requisita in dispensatione ab Irregularitate.
2 Doctrina notabilis.
3 Forma absolutionis ab Irregularitate.

1 IN dispensatione Irregularitatis requiritur primò, vt signo aliquo externo Superioris voluntatem pandente, exprimatur. Secundò, iusta causa. Tertiò, vt ipsius Irregularitatis species significetur.

2 Notandum est autèm, eum, qui dispensandi super Irregularitate facultatem obtinuit, posse ea vti, si post supplicationem, antequam dispensetur, denuò in eandem cadat, vt videre est apud *Bonac. de Irregularitate disp. 7. quæst. 5. pun. penul.* quòd notat *Homob. de Casib. reser. cap. 6. vbi de Absolutione super Irregularitate*: claretq; in simili *de Matrimonio*; nam si pendente dispensatione ex parte affinitatis ob copulam contractæ cum aliqua, alia copula sequeretur cũ eadem, dispensatio non vitiaretur, vt tradit *Riccius in Praxi Fori ecclesiast. decis. 241.*

3 His attentis Dispensans post absolutionẽ à peccatis, vt sup. subiungat, *Et ego auctoritate, qua fungor, vel mihi concessa à N. dispenso tecum super Irregularitate, vel Irregularitatibus, quam, vel quas contraxisti, ob talem, vel tales causas, & habilem reddo, & restituo te actibus legitimis Ordinum, & Officiorum tuorum, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen.* Si verò dispensandus nullum habet Ordinem, dicat, *Habilem reddo te ad omnes Ordines suscipiendos*; vel etiam ad alia iuxta mandati tenorem. Quod si necesse sit titulum Beneficij restituere, & fructus malè perceptos condonare, subiungat, *Et restituo tibi titulum, seù titulos Beneficij, seù Beneficiorum, & condono tibi fructus malè perceptos, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen.* Ita colligitur *Ex Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ.*

De

De forma dispensandi super impedimentis Matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Tria sunt impedimenta circa Matrimonium.*
2 *Forma absoluendi in primo impedimento.*
3 *Forma absoluendi in secundo impedimento.*
4 *Ponuntur Casus, in quibus Pœnitentiarius dispensare potest circà Matrimonium iam contractum.*
5 *Forma dispensandi circà petitionem debiti.*
6 *Annotatio notabilis.*
7 *Ob duplicem causam priuatur quis iure petendi debitum.*
8 *Doctrina maximè obseruanda.*

TRia sunt genera impedimentorum circa Matrimonium; 1
nam aliud est impediens Matrimonium contrahendũ: aliud dirimens Matrimonium iam contractum: aliud impediens iustam petitionem debiti coniugalis; & iuxta ista tria impedimentorum genera tres itidem sunt formæ dispẽsandi.

Circa impedimenta Matrimonium contrahendum impedientia, huiusmodi forma Dispensans vti poterit. Impertita absolutione à peccatis, si qua pęnitens indigeat, dicat, *Et ego auctoritate, qua fungor, vel mihi tradita à N. dispenso tecum super facultate contrahendi Matrimonium, qua prohibitus eras ob tale crimen,* exemp. gratia, vxoricidij, vel ob talem causam, *concedens tibi, vt absque peccato possis illud contrahere, & consummare, seruatis tamen seruandis, &c. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.* 2

Circa impedimenta Matrimonium dirimentia Dispensans hac forma adhiberi potest. Data absolutione, vt supra, addat, *Et ego auctoritate (vt supra) dispenso tecum super tali impedimento,* (exem. grã, super affinitate contracta in primo gradu cũ vxore tua proptèr crimen carnale perpetratum cũ sorore vxoris tuę) *concedens tibi, vt, eo non obstante, possis denuò contrahere Matrimonium, & exigere debitum coniugale, seruatis tamen seruandis, &c. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.*

3 Pęnitentiarij, quibus ab Episcopis generalitèr tribuitur facultas dispensandi in foro Pœnitentiæ, & conscientiæ circa impedimenta Matrimonium iam contractum dirimentia, in duobus casibus vrgentis necessitatis dispensare poterunt.

4 Primus est, quando concurrunt insimul hæ quatuor conditiones. Prima, quia Matrimonium est publicum. Secunda, quia impedimentum est occultum. Tertia, quia subest scandalum in separatione. Quarta, quia non est facilis recursus ad Sacram Pęnitentiariam. Alter casus est, quando Matrimonium est contrahendum, v.g. si mane fęmina ad confitendum accedat, habens impedimentum dirimens, cuius manifestatio grauis infamiæ illi causa esset, & iam omnia ad nuptias celebrandas essent parata. Ita *Molf. lib.4. cap.12. num.35. Bonacina de Matrim. q.3. pun.1. Homob. de Casib. reser. par.1. cap.6. de forma dispensandi super petitione debiti*. Tamen in hoc casu prudens Confessarius poterit inuenire aliquam causam prolungandi celebrationem talis Matrimonij, vt dat exemplum *Bonacina, vbi supra pun.15. num.6.*

Item Pęnitentiarius in praxi attendere debet, si, dum coniugatorum confessiones audit, aliquod impedimentum dirimens deprehendat, circa quod ipsi coniugati aliquo scrupulo non tāgantur, sed bona fide viuant, credens probabiliter consilium suum non profuturū, prudenter se habebit, si eos non admoneat .s. de statu, in quo sunt. *Sot. in 4. sent. dist. 18. quæst. 2. Art.4. Suarez tom.4. disp.32. sect.4. Sanchez lib.2. de Matrim. disp.38. & alij apud Homob. vbi supra.*

5 Circa impedimentū petitionis debiti coniugalis hæc forma obseruari poterit. Dispensans data absolutione, vt sup. addat, *Et Ego auctoritate, vt supra, dispenso tecū super petitione debiti Matrimonialis, qua te priuasti*, exēpli gr̃a, eo quòd cognouisti consanguineā vxoris tuæ, vel viri tui cōsanguineū, vel quia cōtraxisti Matrimoniū post simplex votū Castitatis à te emissū, *cōcedens tibi, vt possit*

possis in posterum absq; peccato id petere, & post mortem coniugis denuo contrahere. In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

ANNOTATIO. II.

Hæc verba vltimo loco posita in prædicta forma, nimirùm, (*& post mortem coniugis*) omittenda sunt, quando quis ab- 6
solũit vi alicuius literæ Sacræ Pęnitentiariæ, vel alicuius diplomatis decernentis, vt post mortem coniugis dispensati iterùm opus sit noua dispensatione.

ANNOTATIO III.

Duplex est causa, ob quam quis priuatur iure petendi debitum, .s. crimen incestus, quod accidit Matrimonio iam con- 7
tracto; & votũ simplex castitatis emissum à coniuge ante Matimonium contractum. Est doctrina communis.

ANNOTATIO IV.

Ignorantia iuris imponentis talem pęnam iuxta nõnullorũ
sententiam excusat ab hoc onere petendi dispensationem ob 8
incestus crimen; immò addunt dispensatione non esse opus, vbi consuetudo non viget, vt petatur, vt in sententia multorum docet *Homob. loco citato reg.4.*

De forma dispensandi in votis.

SVMMARIVM.

1 *Ad irritandum vota quid requiritur.*
2 *Ad dispensandum item vota quæ requirantur.*
3 *Forma dispensandi quæ.*

SCiendum est vota irritari, dispensari, & commutari posse, 1
vti passim tradunt DD. maximè Summistæ. *Verb. Votum.* Ad irritandum vota requiritur solummodò voluntas illius, qui ad irritandum potestatem habet, sitq; nudo verbo, *Cap. Manifestum. Cap. Noluit. 33. quæst.5.* quod notat *Zerchius de*

Casib. reseruat. circa finem, & illi competit irritatio, qui in alios habet ius, & auctoritatem, cuiusmodi est tutor erga pupillum, pr̃ erga filium, Abbas erga Monachos eidem subditos. Ad irritationem itaq; sufficit hoc verbum, *Nolo*, absq; alia verborum forma.

2 Ad dispensandũ verò in votis duo requirũtur, nempè spiritualis potestas, & iusta causa, sine qua dispensatio coram Deo nulla est. Qui autem scientèr sine causa dispensat, lęthali culpa se obstringit; sed tamèn dispensati ignorantia Superioris auctoritate innixa, eum excusat. *Tuschus verb. Dispensatio concl.56. Capeau par.1. cap.11. & alij.*

3 Forma autem poterit esse ista, *Dominus Noster Iesus Xpus dignetur tecum dispensare, & ego auctoritate, vt supra, dispenso tecũ super voto per te emisso*, exẽpli gratia, de ieiunando in pane, & aqua singulis sextis Ferijs, & Sabbatis, *decernens te ad illius obseruantiã de cætero non teneri*, *In Nomine Patris, & Filij, & Spirtus S. Amen.*

De forma commutandi vota.

SVMMARIVM.

1 *Commutatio fit duobus modis.*
2 *Ad commutationem in minus, quid requiratur.*
3 *Forma commutationis quæ.*
4 *An, quando quis suum commutat votum in euidenter melius, requiratur auctoritas.*
5 *Dispensatio, & commutatio extra Confessionem an fieri possit.*
6 *An Iubilæi tempore, post ipsum Iubilæum, possit transferri dispensatio, aut commutatio.*

1 COmmutatio fit duobus modis, videlicet, sine causa, & cũ causa. Cõmutatio sine causa facienda est, vt sit in melius; cum causa potest fieri in æquale per eum .s. qui habet potestatẽ. In euidenter autẽ melius potest quisquis suũ commutare votum, *Cap. Peruenit. 2. de Iure iurando Syluest. verb. Votum 4. q.7. Ricar. in 4. dist.18. art.8. quest.1. apud Sà. verb. voti commutatio n.10. Fernandez in Examine Moral. Theolog. p.1. c.6. §.11. n.3.*

Ad

Ad commutationem aũt in minus requiritur in habente potestatem causa tanta, quanta requiritur ad dispensandum circa 2
talem partem. Quamobrem, qui non habet potestatem simul dispensandi, non potest in euidenter minus commutare. Faciunt adducta per *Fernandez, vbi supra.*

Forma verò cõmutationis poterit esse huiusmodi. *Dominus Noster Iesus Xpus dignetur tuum commutare votum, & ego auctoritate, vt sup. commuto votum à te emissum,* ex. gratia, de non comedendo 3
carnes singulis v. ferijs *in tale opus pietatis,* exẽpli gratia, in erogãdam eleemosynam ad placitum singulis hebdomadis, *decernens te ad obseruantiam primi de cætero non teneri, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.*

ANNOTATIO I.

Quandò aliquis suum commutat votum in euidẽter melius, 4
non requiritur alterius auctoritas, nec aliqua verborum forma, vt de se claret.

ANNOTATIO II.

Dispensatio, & commutatio extra Confessionem fieri põt. 5
Verùm si ex delegatione, vel commissione sit altera earum facienda, mandati fines diligenter sunt custodiendi. *Homobonus, loco citato.*

ANNOTATIO III.

Iubilæi tempore, quo Confessarius multis grauatur occu- 6
pationibus, si merita causæ dispẽsandi, aut commutandi diligentiùs attendere voluerit, tam dispensationem, quàm commutationem, etiam transacto Iubilæi tempore, impertiri poterit; eo quod causam iam inchoauit debito tẽpore, vt suppono; & hoc sufficit ad firmandum iurisdictionẽ. *Sayr. in Clau. Regia lib.6. cap.13. num.19. Homob. loco cit. & alij apud ipsum.*

De

De forma dispensandi in iuramentis, & ea commutandi.

SVMMARIVM.

1 *Forma dispensandi, & commutandi circa iuramenta qualis.*
2 *Circa iuramenta quæ, & quot considerentur.*
3 *Vrgente necessitate, an possit quis violare iuramentum.*
4 *Iuramentum in honorem Dei factum, an dispensari possit.*
5 *Circa iuramentum assertorium non potest fieri dispensatio.*
6 *Iuramentum promissorium an possit dispensari, & à quo.*
7 *Iuramentum promissorium attendendum est, an fiat Deo, vel homini.*

1 EAdem prorsùs mihi videtur adhibenda esse forma, qua vsi sumus etiam in dispensatione, & commutatione votorũ, excepto, ꝙ vbi dicitur *Dispenso tecum super votum à te emissum, &c.* hìc dicendum est, *Dispenso tecum super iuramentum à te præstitũ, &c.* Itidem vbi dicitur, *Dignetur Dominus tuum votum commutare*, hìc dicendum, *Dignetur Dominus tuum iuramentum commutare*. Et hoc quò ad formam.

ANNOTATIO I.

2 Quemadmodùm circa vota tria considerantur, nimirùm annullatio, seù relaxatio, dispensatio, & commutatio; sic etiã circa iuramentum hęc tria sunt attendenda.

Relaxatio pertinet ad Superiores, quatenùs Superiores, s. in eo, quo Superiores sunt; vt ad patrem respectu filiorum, ad dñum respectu seruorum, & ad tutorem respectu pupilli, &c.

Possunt .n. Superiores irritare iuraměta de re sibi subiecta, sicut possunt irritare vota eiusdem materię sibi subiectæ. Dico respectu materiæ sibi subiectæ, quia nemo iurare potest in prębiuditium alterius. Ita *Sanchez lib. 6. de Matrim. disp. 39. nu. 10. Suarez lib. 2. de Iuram. cap. 38. Clauis Regia lib. 5. cap. 8. num. 5. & alij* apud *Bonacinam in Decalogo disp. 4. quæst. 1. punc. 17 prop. 2. num. 4.* & alij apud ipsum.

ANNOTATIO II.

3 Potest quis vrgente necessitate, qua non potest adiri Superior, iuramentum violare, credens in illa necessitate se non obliga-

obligari, vt ſentit *Syluest. verb. Iuramentum, num. 18.* quod notat *Sà, verb. Iuramentum, num. 18.*

ANNOTATIO III.

Iuramentum factum in honorem Dei principalitèr, ſine cauſa rationabili, à nullo citrà Deum poteſt diſpenſari; quia Papa non poteſt ſine cauſa remittere obligationem Deo factam: ex rationabili autem cauſa, vt ob ſcandalum vitandum, vel alia, tàm Epiſcopus, quàm Papa poteſt diſpenſare, vt notat *summa Armilla, verb. Iuramentum, num. 22.* ſi tamèn concernit iuramentum tantùm fauorem iurantium, ſic poſſunt ad inuicem ſibi remittere iuramentum, ſecundùm *Io. Andr. cap. 2. de Sponſ.* quod notat *Armilla, loco citato.* 4

ANNOTATIO IV.

In iuramento aſſertorio nunquam poteſt fieri diſpenſatio; 5
vt quis in aliquo caſu falſum iuret, quia talis diſpenſatio eſſet directè contra præceptum Dei, ſecundum *D. Thom. 2. 2.* vt aduertit *Armilla, loco ſupra citato.* In promiſſorio autem iuramento admittitur diſpenſatio; quia, quod eſt vtile, honeſtum, & bonum in communi; ſecundùm particularem euentum nõ erit fortaſſe vtile, honeſtum, & bonum, vel non ita bonum, ideò admittitur diſpenſatio.

ANNOTATIO V.

Quandò iuramentum promiſſorium factum alicui pertinet 6
ad ipſius vtilitatem, poteſt ille, cui promittitur liberare eum à tali iuramento; iam enim ſatisfeciſſe intelligitur, quando fecit, quod ille vult: ſi verò, quod alteri eſt promiſſum, concernit honorem Dei, & aliorum vtilitatem, vt ſi quis iurauit alicui intrare Religionem; ille, cui facta eſt promiſſio, non põt abſoluere, ideſt liberare, quia principaliter facta eſt Deo: niſi promittens interpoſuiſſet aliquam conditionem, ut dicendo, ſi tibi uidetur; tunc enim poſſet ille, cui promiſit abſoluere, ideſt, liberare. *Armilla, vbi ſupra.*

AN-

ANNOTATIO VI.

7 *Iuramentum promissorium* ualde differt, an fiat Deo, uel *homini; nam factum* Deo, qui non vult indifferentia in sui ob-*sequium, ad hoc* quòd obliget, necesse est, vt sit de re morali-*tèr bona, saltèm* ex circūstantia, quæ nō sit impeditiua maioris *boni: factum* verò homini ad hoc, vt obliget, sufficit, quòd non *sit de re illicita* ex parte illius, qui tenetur illud implere. Exēpli *gratia*, iurans alicui mulieri ducere eam in vxorē, illo ligatur *iuramento*, & non potest remanere in perpetuo cęlibatu, quamuis melius sit: si tamen in genere iurasset ducere vxorem, nulli mulieri se obligando particulari contractu; tunc, quia hoc iuramentum sortitur naturam iuramenti Deo facti, posset in seculo remanere in perpetuo cęlibatu, eo quod in melius sit. Quod in primis animaduertit *Nald. verb. Iuram. num. 25.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

COMMENTARIORVM
In casus, ac censuras reseruat.

PARS SECVNDA.

PRIMI CASVS
PARS PRIMA.
SVMMARIVM.

1 *Exponitur prima dictio textus*, Qui.
2 *Agitur hic de excommunicatione, quò ad causam materialem remotam.*
3 *Excommunicationum tàm à iure, quàm ab homine duo sunt genera.*
4 *Excommunicatio minor hic minimè reseruatur.*
5 *Excommunicatio maior ab anathemate quomodo differat.*
6 *Exponitur illa dictio*, Siue à Nobis.
7 *Illius termini*, Siuè à Nobis, *altera expositio.*
8 *Excommunicatio Episcopalis cui reseruetur.*
9 *Excommunicatio ab homine ob rei contumaciam præcisè fertur.*
10 *Excommunicatio à iure triplex est.*
11 *Excõmunicationum Epo Bergomi reseruatarum duæ sunt species.*
12 *Excommunicationes primæ speciei sunt quatuor.*
13 *Excommunicationes iure communi Episcopo reseruatæ sunt septem.*
14 *Excommunicationes Concilij Trid. sunt decem.*
15 *Regula generalis ad dignoscendũ incidentes, & non incidentes in casum, .s. in excommunicationem.*
16 *Non sat est ad incidendum in casum habere propositum patrandi delictũ sub excommunicatione vetitum.*
17 *Non incidit, qui ligatur solummodò minori excõmunicatione; ideò absolui potest per simplicem Confessarium.*

ANNOTATIO VI.

Iuramentum promissorium ualde differt, an fiat Deo, uel
7 homini; nam factum Deo, qui non vult indifferentia in sui obsequium, ad hoc quòd obliget, necesse est, vt sit de re moralitèr bona, saltèm ex circūstantia, quæ nō sit impeditiua maioris boni: factum verò homini ad hoc, vt obliget, sufficit, quòd non sit de re illicita ex parte illius, qui tenetur illud implere. Exēpli gratia, iurans alicui mulieri ducere eam in vxorē, illo ligatur iuramento, & non potest remanere in perpetuo cęlibatu, quamuis melius sit: si tamen in genere iurasset ducere vxorem, nulli mulieri se obligando particulari contractu; tunc, quia hoc Iuramentum sortitur naturam iuramenti Deo facti, posset in seculo remanere in perpetuo cęlibatu, eo quod in melius sit. Quod in primis animaduertit *Nald. verb. Iuram. num. 25.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

COMMENTARIORVM
In casus, ac censuras reseruat.

PARS SECVNDA.

PRIMI CASVS
PARS PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Exponitur prima dictio textus,* Qui.
2 *Agitur hic de excommunicatione, quò ad causam materialem remotam.*
3 *Excommunicationum tàm à iure, quàm ab homine duo sunt genera.*
4 *Excommunicatio minor hic minimè reseruatur.*
5 *Excommunicatio maior ab anathemate quomodo differat.*
6 *Exponitur illa dictio,* Siue à Nobis.
7 *Illius termini,* Siuè à Nobis, *altera expositio.*
8 *Excommunicatio Episcopalis cui reseruetur.*
9 *Excommunicatio ab homine ob rei contumaciam præcisè fertur.*
10 *Excommunicatio à iure triplex est.*
11 *Excõmunicationum Epo Bergomi reseruatarum duæ sunt species.*
12 *Excommunicationes primæ speciei sunt quatuor.*
13 *Excommunicationes iure communi Episcopo reseruatæ sunt septem.*
14 *Excommunicationes Concilij Trid. sunt decem.*
15 *Regula generalis ad dignoscendũ incidentes, & non incidentes in casum, .s. in excommunicationem.*
16 *Non sat est ad incidendum in casum habere propositum patrandi delictũ sub excommunicatione vetitum.*
17 *Non incidit, qui ligatur solummodò minori excõmunicatione; ideò absolui potest per simplicem Confessarium.*

ANNOTATIO VI.

Iuramentum promissorium valde differt, an fiat Deo
7 homini; nam factum Deo, qui non vult indifferentia in s
sequium, ad hoc quòd obliget, necesse est, vt sit de re m
tèr bona, saltèm ex circũstantia, quæ nõ sit impeditiua m
boni: factum verò homini ad hoc, vt obliget, sufficit, quò
sit de re illicita ex parte illius, qui tenetur illud implere. E
gratia, iurans alicui mulieri ducere eam in vxorẽ, illo I
iuramento, & non potest remanere in perpetuo cæli
quamuis melius sit: si tamen in genere iurasset ducere vx
nulli mulieri se obligando particulari contractu; tunc
hoc iuramentum sortitur naturam iuramenti Deo facti,
in seculo remanere in perpetuo cælibatu, eo quod in meli
Quod in primis animaduertit Nald. verb. Iuram. num. 25.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

COMMENTARIORVM In casus, ac censuras reseruat.

PARS SECVNDA.

PRIMI CASVS

PARS PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Exponitur prima dictio textus,* Qui.
2 *Agitur hìc de excommunicatione, quò ad causam materialem remotam.*
3 *Excommunicationum tàm à iure, quàm ab homine duo sunt genera.*
4 *Excommunicatio minor hìc minimè reseruatur.*
5 *Excommunicatio maior ab anathemate quomodo differat.*
6 *Exponitur illa dictio,* Siue à Nobis.
7 *Illius termini,* Siuè à Nobis, *altera expositio.*
8 *Excommunicatio Episcopalis cui reseruetur.*
9 *Excommunicatio ab homine ob rei contumaciam pracisè fertur.*
10 *Excommunicatio à iure triplex est.*
11 *Excõmunicationum Epo Bergomi reseruatarum duæ sunt species.*
12 *Excommunicationes primæ speciei sunt quatuor.*
13 *Excommunicationes iure communi Episcopo reseruatæ sunt septem.*
14 *Excommunicationes Concilij Trid. sunt decem.*
15 *Regula generalis ad dignoscendũ incidentes, & non incidentes in casum, .s. in excommunicationem.*
16 *Non sat est ad incidendum in casum habere propositum patrandi delictũ sub excommunicatione vetitum.*
17 *Non incidit, qui ligatur solummodò minori excõmunicatione; ideò absolui pot est per simplicem Confessarium.*

ANNOTATIO VI.

Iuramentum promissorium ualde differt, an fiat Deo, v
7 homini; nam factum Deo, qui non vult indifferentia in sui o
sequium, ad hoc quòd obliget, necesse est, vt sit de re mor
tèr bona, saltèm ex circũstantia, quæ nõ sit impeditiua mai
boni: factum verò homini ad hoc, vt obliget, sufficit, quòd
sit de re illicita ex parte illius, qui tenetur illud implere. Ex
gratia, iurans alicui mulieri ducere eam in vxorẽ, illo liga
iuramento, & non potest remanere in perpetuo cęliba
quamuis melius sit: si tamen in genere iurasset ducere vxor
nulli mulieri se obligando particulari contractu; tunc, c
hoc iuramentum sortitur naturam iuramenti Deo facti, pc
in seculo remanere in perpetuo cęlibatu, eo quod in meliu
Quod in primis animaduertit *Nald. verb. Iuram. num. 25.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

COMMENTARIORVM
In casus, ac censuras reseruat.

PARS SECVNDA.

PRIMI CASVS
PARS PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Exponitur prima dictio textus,* Qui.
2 *Agitur hic de excommunicatione, quò ad causam materialem remotam.*
3 *Excommunicationum tàm à iure, quàm ab homine duo sunt genera.*
4 *Excommunicatio minor hic minimè reseruatur.*
5 *Excommunicatio maior ab anathemate quomodo differat.*
6 *Exponitur illa dictio,* Siue à Nobis.
7 *Illius termini,* Siuè à Nobis, *altera expositio.*
8 *Excommunicatio Episcopalis cui reseruetur.*
9 *Excommunicatio ab homine ob rei contumaciam præcisè fertur.*
10 *Excommunicatio à iure triplex est.*
11 *Excõmunicationum Epõ Bergomi reseruatarum duæ sunt species.*
12 *Excommunicationes primæ speciei sunt quatuor.*
13 *Excommunicationes iure communi Episcopo reseruatæ sunt septem.*
14 *Excommunicationes Concilij Trid. sunt decem.*
15 *Regula generalis ad dignoscendũ incidentes, & non incidentes in casum, .s. in excommunicationem.*
16 *Non sat est ad incidendum in casum habere propositum patrandi delictũ sub excommunicatione vetitum.*
17 *Non incidit, qui ligatur solummodò minori excõmunicatione; ideò absolui pot est per simplicem Confessarium.*

De forma dispensandi in iuramentis, & ea commutandi.

SVMMARIVM.

1 *Forma dispensandi, & commutandi circa iuramenta qualis.*
2 *Circa iuramenta quæ, & quot considerentur.*
3 *Vrgente necessitate, an possit quis violare iuramentum.*
4 *Iuramentum in honorem Dei factum, an dispensari possit.*
5 *Circa iuramentum assertorium non potest fieri dispensatio.*
6 *Iuramentum promissorium an possit dispensari, & à quo.*
7 *Iuramentum promissorium attendendum est, an fiat Deo, vel homini.*

1 EAdem prorsùs mihi videtur adhibenda esse forma, qua vsi sumus etiam in dispensatione, & commutatione votorũ, excepto, quod vbi dicitur *Dispenso tecum super votum à te emissum, &c.* hìc dicendum est, *Dispenso tecum super iuramentum à te præstitũ, &c.* Itidem vbi dicitur, *Dignetur Dominus tuum votum commutare*, hìc dicendum, *Dignetur Dominus tuum iuramentum commutare*. Et hoc quò ad formam.

ANNOTATIO I.

2 Quemadmodùm circa vota tria considerantur, nimirùm annullatio, seù relaxatio, dispensatio, & commutatio; sic etiã circa iuramentum hęc tria sunt attendenda.

Relaxatio pertinet ad Superiores, quatenùs Superiores, s. in eo, quo Superiores sunt; vt ad patrem respectu filiorum, ad dñum respectu seruorum, & ad tutorem respectu pupilli, &c.

Possunt .n. Superiores irritare iuraměta de re sibi subiecta, sicut possunt irritare vota eiusdem materię sibi subiectæ. Dico respectu materiæ sibi subiectæ, quia nemo iurare potest in pręiuditium alterius. Ita *Sanchez lib. 6. de Matrim. disp. 39. nu. 10. Suarez lib. 2. de Iuram. cap. 38. Clauis Regia lib. 5. cap. 8. num. 5. & alij* apud *Bonacinam in Decalogo disp. 4. quæst. 1. punc. 17 prop. 2. num. 4.* & alij apud ipsum.

ANNOTATIO II.

3 Potest quis vrgente necessitate, qua non potest adiri Superior, iuramentum violare, credens in illa necessitate se non obliga-

obligari, vt ſentit *Syluest. verb. Iuramentum, num.* 18. quod notat *Sà, verb. Iuramentum, num.* 18.

ANNOTATIO III.

Iuramentum factum in honorem Dei principalitèr, ſine cau- 4
ſa rationabili, à nullo citrà Deum poteſt diſpenſari; quia Papa non poteſt ſine cauſa remittere obligationem Deo factam: ex rationabili autem cauſa, vt ob ſcandalum vitandum, vel alia, tàm Epiſcopus, quàm Papa poteſt diſpenſare, vt notat *Summa Armilla, verb. Iuramentum, num.* 22. ſi tamèn concernit iuramentum tantùm fauorem iurantium, ſic poſſunt ad inuicem ſibi remittere iuramentum, ſecundùm *Io. Andr. cap.* 2. *de Sponſ.* quod notat *Armilla, loco citato*.

ANNOTATIO IV.

In iuramento aſſertorio nunquam poteſt fieri diſpenſatio; 5
vt quis in aliquo caſu falſum iuret, quia talis diſpenſatio eſſet directè contra præceptum Dei, ſecundum *D. Thom.* 2.2. vt aduertit *Armilla, loco ſupra citato*. In promiſſorio autem iuramento admittitur diſpenſatio; quia, quod eſt vtile, honeſtum, & bonum in communi; ſecundùm particularem euentum nõ erit fortaſſe vtile, honeſtum, & bonum, vel non ita bonum, ideò admittitur diſpenſatio.

ANNOTATIO V.

Quandò iuramentum promiſſorium factum alicui pertinet 6
ad ipſius vtilitatem, poteſt ille, cui promittitur liberare eum à tali iuramento; iam enim ſatisfeciſſe intelligitur, quando fecit, quod ille vult: ſi verò, quod alteri eſt promiſſum, concernit honorem Dei, & aliorum vtilitatem, vt ſi quis iurauit alicui intrare Religionem; ille, cui facta eſt promiſſio, non põt abſoluere, ideſt liberare, quia principaliter facta eſt Deo: niſi promittens interpoſuiſſet aliquam conditionem, ut dicendo, ſi tibi uidetur; tunc enim poſſet ille, cui promiſit abſoluere, ideſt, liberare. *Armilla, vbi ſupra*.

AN-

ANNOTATIO VI.

Iuramentum promiſſorium ualde differt, an fiat Deo, uel
7 homini; nam factum Deo, qui non vult indifferentia in ſui obſequium, ad hoc quòd obliget, neceſſe eſt, vt ſit de re moralitèr bona, ſaltèm ex circũſtantia, quæ nõ ſit impeditiua maioris boni: factum verò homini ad hoc, vt obliget, ſufficit, quòd non ſit de re illicita ex parte illius, qui tenetur illud implere. Exẽpli gratia, iurans alicui mulieri ducere eam in vxorẽ, illo ligatur iuramento, & non poteſt remanere in perpetuo cęlibatu, quamuis melius ſit: ſi tamen in genere iuraſſet ducere vxorem, nulli mulieri ſe obligando particulari contractu; tunc, quia hoc Iuramentum ſortitur naturam iuramenti Deo facti, poſſet in ſeculo remanere in perpetuo cęlibatu, eo quod in melius ſit. Quod in primis animaduertit *Nald. verb. Iuram. num. 25.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

COMMENTARIORUM In casus, ac censuras reseruat.

PARS SECVNDA.

PRIMI CASVS

PARS PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Exponitur prima dictio textus,* Qui.
2 *Agitur hic de excommunicatione, quò ad causam materialem remotam.*
3 *Excommunicationum tàm à iure, quàm ab homine duo sunt genera.*
4 *Excommunicatio minor hìc minimè reseruatur.*
5 *Excommunicatio maior ab anathemate quomodo differat.*
6 *Exponitur illa dictio,* Siue à Nobis.
7 *Illius termini,* Siuè à Nobis, *altera expositio.*
8 *Excommunicatio Episcopalis cui reseruetur.*
9 *Excommunicatio ab homine ob rei contumaciam præcisè fertur.*
10 *Excommunicatio à iure triplex est.*
11 *Excōmunicationum Epō Bergomi reseruatarum duæ sunt species.*
12 *Excommunicationes primæ speciei sunt quatuor.*
13 *Excommunicationes iure communi Episcopo reseruatæ sunt septem.*
14 *Excommunicationes Concilij Trid. sunt decem.*
15 *Regula generalis ad dignoscendū incidentes, & non incidentes in casum, .s. in excommunicationem.*
16 *Non sat est ad incidendum in casum habere propositum patrandi delictū sub excommunicatione vetitum.*
17 *Non incidit, qui ligatur solummodò minori excōmunicatione; ideò absolui potest per simplicem Confessarium.*

18 *Nec ille, qui est excommunicatus à iure excommunicatione nemini reseruata.*
19 *Item non ligatur, qui simul iniustè, & inualidè est excommunicatus.*
20 *Quomodo se gerere debeat excommunicatus iniustè, & inualidè.*
21 *Non ligantur hoc primo casu personæ priuilegiatæ.*
22 *Item non ligantur mandantes.*
23 *Incidit, qui fuit ab Ordinario singularitèr excommunicatus.*
24 *Non potest absolui per simplicem Confessarium, qui est ligatus excommunicatione Episcopo reseruata.*
25 *Incidūt etiam fœminæ in excōmunicationes, de quibus loquitur textus.*
26 *Incidunt etiam impuberes doli tamen capaces.*
27 *An meretrices non confitentes, aut non communicantes in Paschate excommunicentur.*
28 *An incurrat quis in excommunicationem propter actum externum, qui est veniale.*
29 *Tria obseruabit Pœnitentiarus circa ligatum excommunicatione Epo reseruata.*
30 *Sacerdos absoluens in articulo mortis ab excommunicatione Episcopo reseruata, quid obseruare debeat.*

IN CASVM PRIMVM, .s.

Qui excommunicationis maioris, Suspensionis, vel Interdicti vinculo astricti tenentur, idq; siuè à Nobis, siuè à iure communi, in casibus tamen ab eodem Nobis reseruatis.

COMMENTARIA.

SI radicitus, omniquè diligentia hunc meditabimur textum protinùs intelligemus in tres diuidi partes, quarum quælibet in duas subdiuiditur particulas. Prima pars tangitur ibi (*Qui excommunicationis maioris*) Altera ibi, (*Suspensionis*) Tertia verò ibi (*vel Interdicti*) verba verò subsequentia videlicet (*Idquè siuè à Nobis, siuè à iure communi*) sunt illæ duæ particulæ, in quas diuiditur quælibet pars

pars principalis. Deniquè verba illa .s. (*In casibus tamen ab eodem .s. iure communi Nobis reseruatis*) designant septẽ illas excommunicationes, quas ius commune Ordinarijs reseruat, de quibus infra n. 13. & excludunt illas, quas idem ius commune nulli reseruat, vti sunt septuaginta illæ excommunicationes, quæ recensentur à *Syluest. verb. Excommunicatio 9. per totum*, quæ per hunc textum non reseruantur, sed relinquuntur iuxta dispositionem iuris communis. Sensus itaq; istius textus explicitè propositus talis esse videtur.

Annodantur casu primo, qui sunt astricti vinculo maioris excommunicationis ab Ordinario nostro latæ.

Secundo. Qui sunt astricti vinculo maioris excommunicationis à iure cõmuni latæ, in casibus tamen ab eodem iure Ordinario reseruatis.

Tertio. Qui per Ordinarium sunt astricti vinculo maioris suspensionis.

Quarto. Qui sunt astricti vinculo suspensionis à iure communi latæ, in casibus tñ ab eodem iure Ordinario reseruatis.

Quinto. Qui sunt astricti vinculo Interdicti ab Ordinario lati.

Sexto. Tandem qui sunt interdicti à iure communi in casibus tamen ab eodem iure, Ordinario reseruatis.

De qualibet harum partium, & particularum differendum est. Et in primis de prima parte in ordine, & de duabus eius particulis.

De excommunicatione lata tàm ab Episcopo, quàm à iure communi, ipsi tamen ab eodem reseruata.

AB hac excommunicatione exordiendo, octo percurremus paragrapha. Primum erit, Terminorum expositio. Alterum, Assignatio excommunicationum, de quibus loquitur textus. Tertium, Regula quædam generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum. Quartum, Qui non incidunt in casum. Quintum, Annota-

tiones circa non incidentes. Sextum, Qui incidũt in casum. Septimum, Annotationes circa incidentes. Octauum, Modus obseruandus à Pęnitentiario, antequam absoluat anno-datum hoc casu.

§. I.

1 Quoad primum. Circa terminum istum (*Qui*) cum sit masculini generis, vt de se claret, meritò dubitatur, an sub ipso in textu comprehendantur etiam fęminæ; & primo accessu videtur dicendum fœminas nullo modo sub ipso comprehendi, pręcipuè quia in materia odiosa, velut est ista excommunicationis, masculinum non concipit fęmininũ, *Arg. tex. in cap. Odia de Reg. iur. in 6.* & propterea si statutum diceret, quòd rebelles banniantur cum filijs suis, non comprehenderẽtur filiæ: est .n. odium irrationabile, quod quis puniatur ex alieno delicto, *l. Manumissionis C. de Operis Libertorũ*. His nõ obstãtibus mihi probatur, quòd sub verbo (*Qui*) de quo textus, comprehendantur etiam fęminæ. Et ratio est, tùm quia sic lex decernit, *l. 1. ff. de Verb. signif.* tùm quia statutum Episcopi recipit interpretationem à consuetudine, vt habet *Philippus Portius in Conclus. & regu. vtriusq; iuris concl. 20.* ex antiqua autem consuetudine, quæ in dubio est optima legum interpres, *l. Si de interpretatione, ff. de Legib.* habetur fęminas sub hoc casu comprehendi: tùm quia sunt minimè mutanda, quæ interpretationem semper habuerunt certam, *l. Minimè ff. de legib.* tùm quia modus ita exceditur in eo, quod est amplius, sicut in eo, quod est minus, *Cap. Custos, de Officio Custodis*: tùm quià hæc veritas constat ab absurdo vitando, *l. Nam absurdum. ff. de Bonis Libertorum*: esset enim maximum absurdum fęminas eximi à pęnis, quæ infliguntur proptèr delicta, quæ, & ab ipsis patrari possunt, & solent. Concludo igitùr sicut supra.

2 Terminus secundus. Circa terminũ illũ, (*Excõmunicationis*) obseruandum est textum non loqui absolutè, siuè simplicitèr de excommunicatione, nimirùm quò ad omnem causam, .s. efficien-

efficientẽ, formalem, finalẽ, sed solummodò de causa materiali remota, de homine .s. qui ob peccati reseruationẽ per simplicẽ Confessorem, .s. carentem facultate super casus reseruatos, absolutionis beneficium habere non potest; ratio autem cur agatur hìc de excommunicationis causa remota tantùm, est, quia agere de qualibet excommunicationis causa non esset fungi officio Commentatoris casuum, sed Theologi, aut Summistę.

Item circa terminum illum (*Excommunicationis*) obseruandum est, excommunicationum tam à iure, quàm ab homine duo esse genera, quædam sunt ipso iure latæ, quædam verò ferendæ. Textus autem non loquitur de ferendis, sed de latis ipso iure. Quod quidem satis clarè colligitur ex ipso textu .s. ex illis verbis (*vinculo astricti tenentur*) ꝑ quæ designatur textum supponere homines iam esse obstrictos. 3

Tertius terminus .s. (*Maioris*) dicitur, maioris, ad designandum in textu minorem excommunicationẽ non reseruari, & meritò quidem, tùm quia huiusmodi excommunicatio sępè sępius ob solum veniale contrahitur. Hinc fit, vt nec in Religionibus, vbi exactè viget obseruantia, consueuerit reseruari: tùm quia secundum probabilem opinionem, etiam simplex Sacerdos ab ipsa absoluere potest, licet aliter sentiat *Caiet. verb. Absolutio. Petrus Sotus lect. 4. de excommunicatione. Syluest. verb. Absolutio 3. num. 3. & alij.* Ratio nostræ opinionis est, quia sicut Ecclesia dat iurisdictionem simplici Sacerdoti absoluendi à venialibus: ita etiam absoluendi ab excommunicatione minori, quæ vt plurimum veniale consequi solet; ideò in textu excommunicatio minor non reseruatur. 4

Verùm fortasse circa terminum hunc (*Maioris*) inquires, nũ in iure differat maior excõmunicatio ab anathematẽ. Cui dubitationi occurrit *Io: Fran. Leo in Praxi Archiepiscopali par. 3. cap. 28. & Tolet. lib. 1. cap. 6. num. 2.* asserentes nõ differre, nisi in forma: nam excommunicatio, quam fert Iudex vtendo verbo anathematis, fit cum maiori solemnitate, quam cum vtitur verbo excommunicationis, exẽpli gr̃a, cum extinctione candelarũ, &c. 5

& in-

& inferre tale anathema Episcoporum tantùm est iuxta *Glos. communiter receptam in cap. Cum ab Ecclesiarum, de Off. Ordin. & ibi Abbas num.5.* Vlteriusquè aduertendum anathema fulminari ad maiorem terrorẽ vulgarium, & difficiliùs conceditur eius absolutio, vt notat *Abbas vbi supra, & in cap. Cum in cunctis §. Inferiora num.5. de Elect.*

Quartus terminus est illa dictio (*Siuè à Nobis*) quæ proindè
6 valet atq; istę, à Nobis, vel Vicario nr̃o, vel iure nr̃o, ex. gr̃a, vel per sententiã particularem nostram, vel Vicarij nostri contra aliquem, vel per edictum, vel per statutum Synodale nostrũ.

Insupèr per istã dictionem (*Siuè à Nobis*) intelligitur omnis
7 ille, ad quem spectat iurisdictio Episcopalis, & proindè nedũ comprehendit Episcopum, sed etiam Capitulum mortuo, vel amoto Episcopo. Præterea excommunicatio, de qua textus
8 in istis verbis (*Siuè à Nobis*) est illa, quæ suo reseruatur auctori, & à qua vnus ille, aut Superior, aut successor in officio tantũmodò absoluere potest, quamuis absolutio specificè non sit reseruata excommunicatori.

Sed fortè incidenter curiosè à me sciscitaberis, ob quam
9 causam excommunicatio ab homine feratur. Tibi respondeo ferri præcisè ob contumaciam Rei mortalem: exẽpli gr̃a, quia citatus noluit comparere coram Iudice, vel se occultat, nè citetur, vel renuit stare iuri, aut latæ offensæ satisfacere, quamùis culpa euidentèr extiterit probata; diciturquè talis contumacia mortalis ob contemptum Iudicis. Ita *Lacten. Finel. de Casib. reser. cas.1. post Nauar. in Man. cap.27. num.44. Abbas in rubr. de Sent. excom. & in cap. Qua fronte nu.10. de Appell.* quem sequitur *Quaranta in sum. Bull. verb. Absolutio.*

10 Quintus terminus (*Siuè à iure communi*) Excommunicatio à iure, est triplex: alia reseruatur Papæ: alia Episcopo, seù Ordinario: alia verò nemini. Textus intelligendus est de illa, quæ reseruatur Episcopo, seù Ordinario, & est illa, quæ fertur per Sacros Canones, siuè ꝑ Constitutionẽ generalẽ, .s. totius Ecclesiæ, exẽpli gr̃a, per *Conc. Trid.* reseruata Ordinario loci.

§. II.

§. II.

Quò ad ſecundum paragraphum. Excommunicationes, de 11
quibus loquitur textus illis verbis(*Siuè à Nobis,ſiuè à iure cõmuni)*
Epo Bergom. reſeruatę ſunt duarũ ſpecierũ,ſeù ſunt in duplici
differentia. Prima ſpecies eſt illarum, quæ ſunt latæ ab ipſo
Epiſcopo Bergomeñ. vel eius Vicario, maximè in Synodo.
Secunda eſt illarum, quæ in iure communi, ſeù in Concilijs
Generalibus, maximè in Trid. Epiſcopo reſeruantur, vt ſupra
innuimus.

De prima ſpecie excommunicationum.

EXcõmunicationes latæ ab Epo Bergom. in Synodo vltima 12
ſub Illuſtriſs. Epo Priolo, ſępè allegata, ſunt ſequentes.

Prima eſt contra iungentes ſe copula carnali, antequam celebrent Matrimoniũ per verba de pręſenti,*pag.58. tit.de Matrim.*

Secunda eſt contra Examinatores reuelantes examinando dubia proponenda,*pag.81. tit. de Beneficiorum Collatione.*

Tertia eſt contra Iudices, & Notarios inſpicientes in loco ſacro occiſorum cadauera,*pag.65. tit. De his, quæ in Eccleſia, &c.*

Quarta eſt contra nõ denuntiantes Hęreticos,aùt ſuſpectos de Hęreſi,*pag. 2. tit. De Hæreſi, &c.*

Aliæ verò cenſuræ, quæ in Edictis,& alijs Synodalibus Cõſtitutionibus Dięceſis Bergomi reperiebãtur à Prędeceſſoribus latæ,per hanc vltimam Synodum prouidè ſublatæ ſunt, vt in vltimo Decreto habetur,ideò de illis nihil ſupereſt loquẽdum.

De ſecunda excommunicationum ſpecie.

EXcommunicationes, quæ iure communi Epiſcopo reſer- 13
uantur, ſunt numero ſeptem.

Prima eſt contra communicantes in crimine criminoſo,ſuppoſito, quòd excommunicatio ſit Epiſcopo reſeruata.

Secunda eſt contra abſolutum ob mortis periculum ab excõmunicatione Epiſcopo reſeruata, ſi euaſo periculo contem-

nit

nit se pręsentare ipsi Episcopo, cui excõmunicatio reseruatur.

Tertia est contra percutientes Clericum in terminis iuris.

Quarta est omnis illa excommunicatio, quę Sedi Apostolicę est reseruata, sed excommunicatus ob iusta impedimenta Sedem Apostolicam adire nequit: tunc enim, vt obseruat *Nauar. c. 27. nu. 89. & 90. §. Ad quartam*, si potest, debet adire Legatum, vel alium priuilegio Legati, quò ad hoc, munitum; quod si nõ potest, Episcopo reseruatur, in terminis tamèn Declarationis Sacræ Congregationis sępè citatæ, de qua *Quaranta in Sum. Bull. verb. Cas. reser. num. 13.* & iuxta iuris terminos.

Quinta est contra Fratres Minores, qui interdicti tempore in suis Ecclesijs ad audienda diuina officia Fratres Tertij Ordinis admittunt, prout habetur *in Clement. Cum ex eo, de Sent. excom.* quæ quidem excommunicatio, præmissa satisfactione, ab Epõ aufertur, sed non præmissa, Papæ reseruatur.

Sexta est contra omnes causantes fętus animati abortum. Hæc excommunicatio fuit iam Papæ reseruata per Sixtum V. sed postea Greg. XIV. ipsam cõcessit Episcopis, & Ordinarijs locorum, vt tàm per se, quàm per quosuis Confessores ad hoc specialitèr ab ipsis deputatos ab hac absoluere possint in foro cõsciētię. Ita *Sayrus lib. 3. cap. 25. num. 24. Ludouisius in Memoriali sciendorum, cap. 19. de excom.* licet ista excommunicatio non sit à iure communi, sed ab homine; attamèn quia reseruatur Epõ, eam hìc posuimus. Hæc de secunda specie excommunicationum Episcopo reseruatarum.

Septima est omnis illa excommunicatio, quam Episcopus per suum statutum tulit, & ipsi per statutum reseruatur.

De eadem secunda specie excommunicationum.

14 EXcommunicationes iure Conciliorum Generalium pręcipuè Tridentini, non reperi aliquas Episcopo reseruatas, quæ sint in vsu; ideò illæ, quæ non sunt reseruatæ Episcopo in Concilio Tridentino, à me hìc non afferuntur; cum sint extra propositum: tamèn si quis eas scire cupiat, illas legat apud *Toletum in Instruct. lib. pri. cap. 42.* & sunt decem. §. III.

§. III.

Quò ad tertiū paragraphum. Regula generalis pro doctis, ex qua ſimul cum fundamentis poſitis in primo §. ſatis ipſis claret, qui incidant in caſum, & qui non incidant.

REGVLA.

Incidit ille, cui altera harum duarum conditionum conuenit. 15
Prima, vel qui maiori excommunicatione ab Epō Berg. lata eſt ligatus, ſiuè validè tantùm, ſiuè iuſtè, & validè ſimul. Secūda, vel qui excōmunicatione iure cōi Epō reſeruata eſt annodatus, item ſiuè validè tantùm, ſiuè iuſtè, & validè ſimul.
Pro minus peritis practicatur regula ſimul cum fundamētis.

§. IV.

NON INCIDENTES.

Ex hac prædicta regula generali ſimul cum fundamentis ſe- 16
quitur primò illum non incidiſſe, qui habuit propoſitum patrandi aliquod delictum ſub pęna excommunicationis ab Epiſcopo latæ vetitū, ex. grā, patrandi abortum fętus inanimati, ſed illū non perpetrauit. Ratio eſt, quia talis nō eſt excommunicatus prout exigit textus, vti apparet, tùm per illa verba .s. (*Qui excommunicationis maioris vinculo aſtricti tenentur*) tum per fundamentum poſitum in primo paragrapho, n. 2. tùm etiā quia reſeruatur caſus effectu ſecuto.

Secundò. Sequitur illum non incidiſſe, qui tantùm minori 17
obſtringitur excommunicatione, vt ille, qui participauit in ciuilibus, cum excommunicato declarato, vel publico Clerici percuſſore. Ratio eſt, tùm quia textus loquitur præcisè de maiori excommunicatione, quod patet per textum, ibi (*Qui maioris excommunicationis.*)

Tertiò. Sequitur illum nō incidiſſe, qui contraxit excom- 18

municationem à iure communi nemini reseruatam. Ratio est, primò, quia textus loquitur tātùm de excōmunicatione à iure communi Episcopo reseruata, quod manifestum est per illa verba textus, .s. (*in casibus tamen ab eodem .s. iure cōmuni Nobis reseruatis*) secundò ex positis fundamentis §.1. *num.4.*

19 Quartò. Sequitur illū nō incidisse, q. iniustè, & inualidè simul fuit excommunicatus à iudice Ecclesiastico ob aliquod delictū, vt potè ob furtum, quod ab ipso patratū esse censebat. Ratio constat à contrario sensu per ea, quæ tradita sunt in regula generali superius allata §.3. *num.19.*

20 Verùm vnum hìc cauendum est, nimirùm, quòd ille, qui fuit excommunicatus, quousq; non constabit notoriè de iniustitia, & inualiditate excommunicationis, tenetur se habere in foro externo pro eo, ac excommunicatus iustè, & validè, abstinēdo se in publico à diuinis sibi interdictis, aliosq; vitando. Faciūt ea, quæ habet *Graff. Cas. reser. lib. 2. cap. 3. num. 26. & 31.*

§. V.

ANNOTATIO I.

21 Non incidunt in excommunicationem latam ab Episcopo, qui potiuntur priuilegio, ne ligentur excommunicationibus Ep̄alibus, vti sunt exempti, *ad tex. in Cap. Cum Capella, de Priuilegijs, & cap. 1. eodem tit. in 6.*

ANNOTATIO II.

22 Alterum est, quòd nec incidunt mandantes, nec consilium dantes ad patrandum delictum, contra quod est ipso iure fulminata excommunicatio, tàm si est à iure Episcoporum, quàm ab ipsis lata, nisi exprimatur. Patet tùm quia pęnæ de vno ad alium casum non sunt extendendæ, *cap. In pœnis, de Regul. Iur. in 6.* tùm quia sic asserunt DD. *Sayr. lib. 3. de Censur. cap. 11. num. 25. Homob. de Exam. ecclesiast. tract. 11. cap. 62. & alij,* quos breuitatis gratia sub silentio inuoluo. Prædicti omnes absolui possunt per simplicem Confessarium.

§. vj.

§. VI.

INCIDENTES IN CASVM.

Ex prædicta generali regula,& ex iactis fundamentis sequitur primò incidisse illũ, qui singulariter ab Epõ Berg. seù eius Vicario fuit excommunicatus, quamùis alter eorum non reseruauerit sibi excommunicationem. Ratio est, tùm quia hoc expresse designat particula illa textus, (*Qui vinculo excommunicationis astricti tenentur, idquè siuè à Nobis.*) tùm ẽt quia sic colligitur ex fundamẽtis §. 1. nu.3. nam excõmunicatio ab homine, qualis est ista, reseruatur auctori, à qua solus ipse, aùt Superior, aùt successor in officio duntaxat absoluere potest; quamùis absolutio non sit specificè reseruata excommunicatori: quod notãdum est ad differentiam excommunicationis à iure communi, quæ si ibi non reseruetur, non intelligitur reseruata. 23

Secundò, sequitur illum incidisse, qui excommunicatione lata ipso facto, annodatus existit, vt si quis detinetur in aliqua 24 ex excommunicationibus iure communi Episcopo reseruatis, vel in aliqua ex iure Synodali. Ratio est, tùm quia textus loquitur de istis, vt planum est ex verbis illis (*Siuè à Nobis, siuè à iure communi, in casibus tamèn ab eodem iure communi Nobis reseruatis*) tùm quia sic colligitur ex supra allata regula generali, vt patet illam intuenti.

§. VII.

ANNOTATIO I.

In excommunicationes Episcopales, siuè sint à iure, siuè ab homine incidunt etiam fęminæ, vt supra diximus, quam- 25 ùis casus Episcopales proponantur tantùm per terminũ (*Qui*) nam sub nomine masculino solet etiam fęmininũ comprehendi, quando s. fertur excommunicatio contra delictum, quod etiam fęminis conuenire potest, vt notat *Suarez disp.22. sect.4. nu.5. & Memoriale Sciendor. à Clericis in Catal. excom. cap.4. circa princ.*

ANNOTATIO II.

26 Incidunt etiam impuberes doli capaces, quia quamuis ſit controuerſum, an poſſint iuſtè feriri excommunicatione lata ab homine, *Arg. tex. in cap. fin. & Gloſ. ibidem de Sent. excōm.* poſſunt tamen validè ligari cenſura non tm̄ à iure, ſed etiam ab homine; ſicut enim poſſunt peccare mortaliter, ita etiam puniri poſſunt cenſura, quæ fertur in pœnam peccati. Ita *Bonacina de Cenſ. diſp. 1. pun. 4. prop. vnica num. 7.*

ANNOTATIO III.

27 Meretrices non comprehenduntur ſtatutis Synodalibus excommunicantibus non confitentes, aut non communicantes in Paſcha; ideò tales nunquam denunciantur. *Eman. Sà v. Confeſſio num. 42. poſt Viual. de Confeſſ. num. 60. Graff. lib. 1. cap. 9. num. 8.*

ANNOTATIO IV.

28 Quoties actio ex malitia externa non eſt grauis, & lethalis, ſed ſolùm eſt talis per relationem ad prauam operantis intentionem, non ſubiacet quis excōmunicationi, v.g. nō eſt excommunicatus, qui leuiter percutit Clericum, ſuppoſito, quòd percuſſio illa ex malitia ſolummodò externa non ſit mortalis: quamuis talis ſit ex malitia interna, .s. ex praua intentione, vt ſi intendat percutere illum vſq; ad interitum. Item nec in excommunicationem in fures latam incidit, qui incipit furari rem modicam animo furandi vſq; ad notabilem quantitatem, ſi non pertingat ad illam. Sed ſecus dicendum eſt de illo, qui perſiſtens in percuſſione Clerici peruenit ad externam percuſſionem mortalem, & item de illo, qui ad furti quantitatem notabilem peruenit. *Tabiena verb. Excommunicatio 5. caſ. 23. Q. 1. num. 2. Sayr. de Cenſ. lib. 3. cap. 33. nu. 11. apud Sanch. de Decē præceptis Decalogi lib. 6. cap. 8. num. 54.*

§. viij.

§. VIII.

Modus obſeruandus à Pœnitentiario circa pœnitentem irretitum maiori excommunicatione.

TRia obſeruabit. Primum. Interrogabit pęnitentem, an ſciuerit excommunicationem extare contra patratorem talis criminis, quia excõmunicatio alicui peccato annexa ſemper ſcientiam, & inobedientiã ſupponit. Ita *Sayr. de Cenſuris cap. 18. Azor. par. 1. Inſtit. moral. lib. 5. cap. 15. Q. 3. Sanchez lib. 9. de Matrim. diſp. 32. Q. 3. Homobonus de Caſibus reſeruatis aſſertio. 2.* 29

Alterum. Neminem abſoluat, niſi prius ſatisfaciat, cui ſatisfaciendum eſt, vel ſi ſatisfactio re ipſa dari nõ poſſit, det cautionem iuratoriã,.s. iuret, quòd ſatisfaciet quamprimùm poterit; & idem præſtare debet quilibet alius Cõfeſſarius, qui ob priuilegia, vel Iubilęũ, vel aliã occaſionẽ abſoluit aliquẽ (licet priuatim) ab excommunicatione reſeruata, vel etiam non reſeruata, vt ait *Nauar. cap. 26. num. 7. Auila p. 2. cap, 7. diſp. 3. dub. 5.* vti refert *Memoriale ſciendorum à Clericis in præfatione in excommunicationis.*

Tertium. Cautum faciat pęnitentem, quem ab excommunicatione in foro interiori abſoluit, talem excommunicationẽ nihil ei prodeſſe in foro exeriori, quia poſſit puniri.

Aduertat itidem Sacerdos, qui ob articulum mortis abſol- 30
uit aliquem ab excommunicatione reſeruata, monendum eſſe pęnitentem, vt quamprimùm commodè poterit, ſi conualuerit ex illa infirmitate, ſe præſentet Prælato, cui excommunicatio reſeruata erat, quia aliàs reincidet in ſimilẽ excommunicationem. & idem dicendum, ſi non ob mortis periculum, ſed ob alia legitima impedimenta, de quibus *Gloſ. in cap. Religioſo v. Eo caſu, de Sent. excõmunicationis in 6.* abſoluat. Ita *Memoriale ſciendorum loco citato.* idem quoq; dicitur de illis, qui abſoluuntur à Papa, vel ab eius Legatis cum obligatione ſe præſentandi Or-

dinarijs

dinarijs suis, vel alijs quibuscunque, vt ab eis pęnitentiam suscipiant. Ita *Memor. sciendorum de Excom. cap. 9. excom. 40.* Reincidit, inquam, in similem excommunicationem: nam si pęnitẽs fuerit absolutus ab excõmunicatione reseruata Episcopo, hęc quoq; excõmunicatio reseruatur Episcopo; similitèr si pęnitẽs fuit absolutus ab excõmunicatione Papæ reseruata, hæc etiam reseruabitur Papæ, vt habetur *in Cap. Eos, qui de Sent. excom. in 6.* de quo vide *Caiet. cap. 69. & Nauar. cap. 27. nu. 4. & 113. & alios.*

CASVS PRIMI
SECVNDA PARS.

SVMMARIVM.

1 *Non loquitur textus simplicitèr de Suspensione.*
2 *Intelligendus est textus de Suspensione lata.*
3 *Loquitur textus de Suspensionibus tàm à iure, quàm ab ipso Berg. Ordinario reseruatis.*
4 *A Suspensione nemini reseruata absoluunt simplices Confessarij.*
5 *Suspensio quotuplicitèr sumitur.*
6 *Suspensio strictè sumpta quid est.*
7 *Loquitur textus de Suspensione strictè accepta tantummodo.*
8 *Cur de verbo ad verbum non exponitur Suspensio strictè sumpta.*
9 *Duæ sunt Suspensionum species, eodem Episcopo reseruatarum.*
10 *Quæ Suspensiones iure Synodali eodem Episcopo reseruantur.*
11 *Ad incurrendam Suspensionem non requiritur declaratio.*
12 *A quo suspenditur Clericus, cùm Synodus absolutè illum suspendit.*
13 *Ostenditur quo pacto Suspensiones Synodales sint ipso iure latæ.*
14 *Confessarius nequit absoluere à Suspensione.*
15 *Cur necessariò præmittitur absolutioni à peccatis, absolutio ab excommunicatione, & non ab Interdicto, vel à Suspensione.*
16 *Interdictum particulare interdùm non est reseruatum.*
17 *Num extent Suspensiones nemini reseruatæ, & quæ sint.*
18 *Quid agere potest suspensus ipso facto ob delictum occultum remissiuè.*
19 *Suspensiones iure communi Episcopo reseruatæ.*
20 *Suspensiones Conc. Trid. Episcopo reseruatæ.*
21 *Quæ Suspensiones ab homine Episcopo reseruantur.*

22 Notatio

22 *Notatio, & obseruatio notabilis pro Confessarÿs non sublimis sciẽtiæ.*
23 *Regula generalis Incidentes, & non Incidentes in hunc casũ designans.*
24 *Non ligantur casu isto suspensi largè, aùt largissimè.*
25 *Nec suspensi leui Suspensione.*
26 *Inhibitio celebrandi non est Suspensio strictè.*
27 *Inhibitio celebrandi per Abbatissam Sacerdoti sibi subiecto facta, non est Suspensio.*
28 *An sit Suspensio propriè illa, quam Episcopi in Synodo ferunt contra Regulares non interessentes lectioni moralis Theologiæ.*
29 *Suspensi ipso facto ab Episcopo tanq̃ ab homine in speciali ligãtur casu.*
30 *Item suspensi à iure siuè communi, siuè particulari in casibus Episcopo reseruatis.*
31 *Quem modum tenebit Pœnitentiarius in absolutione suspensi.*
32 *An excusentur à mortali, qui communicant cũ suspẽso à diuinis officÿs.*
33 *Suspensus à diuinis, quando incurrit irregularitatem.*
34 *In quo casu suspensus à diuinis, celebrando, non fit irregularis.*
35 *Absoluendus iuret se mandato Ecclesiæ obtemperaturum.*
36 *Item satisfaciat læsis.*

IN SECVNDAM PARTEM TEXTVS CASVS PRIMI.

De reseruatione absolutionis à Suspensione.

COMMENTARIA.

CIrca hanc partem, & suas particulas insimul disserendo, septẽ percurremus paragrapha, quorum primum erit declaratio illius termini (*suspensionis*) vt sciamus, in quo sensu textus de ipsa loquatur.

Alterum erit assignatio Suspensionum tàm ab Epõ Bergomi latarum, quàm ab ipso iure communi, vel à Cõc. Generalibus, maximè Trid. Episcopo reseruatarum.

Tertium. Est quædam regula generalis demonstrans Incites, & non Incidentes in casum.

Quartum. Designat non Incidentes in casum.

Quintum. Est annotatio circa non Incidentes.

Sex-

Sextum. Respicit Incidentes in casum.

Septimum. Est modus obseruandus per Pœnitentiarium priusquam absoluat irretitum suspensione.

§. I.

1 Quò ad primũ paragraphum animaduertendum est textum non loqui simplicitèr, & absolutè de suspensione, nempè quoad omnem causam, sed tantùm secundum quid, velut supra de excõmunicatione etiam attigi. Loquitur itaq; textus tantummodò de materia remota, hoc est de persona Ecclesiastica, adimẽdo à Confessarijs facultatem auferẽdi ab ipsa suspensionem iam contractam.

Insuper, cum duplex sit Suspensio, .s. ipso iure lata, & ferenda, notandum est textum loqui tantùm de lata, quod ap-
2 primè colligitur, ex verbis illis, .s. (*Qui Suspensionis vinculo astricti tenentur,*) quę sanè verba, Suspensionem iam esse contractam designant. Amplius obseruandum textum loqui de Su-
3 spẽsionibus, siuè à iure, siuè ab ipso Berg. Ordinario reseruatis, quod quidem expresse patet verba textualia intuentibus. Cęterũ de Suspensionibus nemini reseruatis secus dicendum est: probabilis enim est sententia quemcunq; Sacerdotem habentem facultatem absoluendi à mortalibus, posse etiam absoluere, nedùm ab excommunicatione nemini reseruata, vt supra retuli, sed etiam ab alijs censuris, .s. in foro Sacramenti Pœni-
4 tentiæ.

Hinc fortasè in forma absolutionis à peccatis, etiam à simplicibus Confessarijs, .s. non Pœnitentiarijs, præmitti solet absolutio ab excommunicatione, Suspensione, & Interdicto. Ita *Memoriale sciendorum à Clericis cap.1. num.28.* & sanè frustra dicti Confessarij præmitterent absolutionẽ à Suspensione extra articulum mortis, si ab ipsa absoluere non possent, vt notat *Homobonus de Exam. Ecclesiast. tom.2. tract.11. cap.9. quæst.20. 3. & 9.*

Præterea notandum est tripliciter sumi Suspensionem, nẽpè
5 largissimè, largè, & strictè. Suspensio largissimè est omne

pec-

peccatum mortale, ob quod interdicitur homo à Suspensione, & administratione Sacramentorum, si est Clericus; si autem est secularis, à susceptione: hæc Suspensio vocatur tm̃ pęnalis, cum feratur solùm in pęnam peccati mortalis.

Largè sumpta est prohibitio alicui facta circa officium, vel exercitium suum, vt Suspensio ab officio aduocationis, vel tabellionatus. *Argum. textus in cap. Si aduersus, de Hæreticis.* Item Suspensio facta alicui Sacerdoti ignoto à celebratione Missæ, quousquè literas testimoniales sui Ordinarij ostendat iuxta illud Decretũ *Trid. Conc. sess. 23. cap. 16. incipiens, Cum Nullus, in fine.* Verum quid iuris, si talis ignotus Sacerdos publicè celebret, numquid efficietur irregularis? Satisfaciunt dubitationi huic *Panor. in cap. Si celebrat, de Cler. Excom. min. & Fabius Incarnatus in suo Scrutinio Sacerd. tract. 12. prim. part. de Suspensione cũ alijs,* negatiuè respondendo; quia nõ prohibetur huiusmodi Sacerdoti, quin secretè celebrare possit *cap. 3. de Cler. peregr.*

Suspensio strictè sumpta est censura Ecclesiæ, qua persona 6
Ecclesiastica impeditur, ne functiones exerceat sui Beneficij, vel iurisdictionis, vel Ordinis, in totum, vel in partem; ad tempus, vel in perpetuum, .i. absquè vlla temporis limitatione, cũ spe tamen reconciliationis, vt tradit *Sayr. lib. 4. cap. 1. num. 13. Nauar. in Manual. cap. 17. num. 15. Bonacina de Cens. disp. 3. pun. 1. nu. 1. & alij.* Hęc autẽ Suspensio vocatur pęnalis, & medicinalis simul, quia fertur in pęnam, & medicinã delinquentis: Ecclesia namquè in censuris intendit salutem delinquentis.

Modò ad rem nostrã deueniendo tandem asseritur textũ nõ 7
loqui de Suspensione largissimè sumpta, quia talis Suspensio spectat nedum ad personas Ecclesiasticas, sed etiam ad seculares, quinimmò ad fæminas, vt de se patet: nam peccatũ mortale commune est tam fœminis, quàm viris.

Itidem non loquitur de Suspensione largè sumpta ob eandẽ rationem, cum respiciat tùm Clericos, tùm seculares. Loquitur itaquè textus duntaxat de Suspensione strictè, quæ solos afficit Ecclesiasticos.

8 Non exponitur hìc Suspensio strictè sumpta de verbo ad verbum, quia hoc non est Commentatoris, sed Theologorum, ac Summistarum. Itidem illæ aliæ duæ particulæ textus, nēpè (*Siuè à Nobis, siuè à iure communi*) quia eodem modo exponi habent hìc, quò superius de excommunicatione, ideò omittuntur.

§. II.

Quò ad secundum paragraphum, .s. assignatio Suspensionū
9 Episcopo Bergomi reseruatarum, dicimus, quod hæ Suspensiones sunt in duplici differentia, scù duarum specierum, vti etiam de excommunicationibus notatum fuit.

Prima species est illarum, quæ sunt latæ ab Episcopo Bergomensi, seù eius Vicario, vel in Synodo, vel extra.

Secunda species est illarum, quæ iure communi Epō reseruantur, vel iure Conciliorum Generaliū, maximè Conc. Trid.

De prima specie Suspensionum.

10 SVspensiones, quæ habentur in Synodo vltima, sępè citata, sunt infrascriptæ.

Prima est contra audentes quoquomodo sibi arrogare exorcizandi munus, sine facultate Episcopi in scriptis impetrata, *par. 2. tit. 5. pag. 19.*

Secunda est contra Clericum ad Subdiaconatum ordinandùm, qui vtitur fraude, vel dolo, aùt culpa circa patrimonium, contra determinationem Synodi, *par. 2. tit. 7. pag. 22.*

Tertia est contra Sacerdotem nouitèr ordinatū celebrātem antè licentiam ab Episcopo, aùt Vicario Generali in scriptis obtentam, *par. 2. tit. 8. pag. 24.*

Quarta est contra Confessores pęnitentium confessiones excipientes, præsertìm verò mulierum, extrà sedem confessionalem publicè expositā, cū crate ferrea, & lignea, *p. 3. tit. 6. pag. 42.*

Quinta est itidem contra Confessores volentes sibi, aùt Ecclesiæ propriæ cum auaritiæ suspicione, etiam loco pęnitentię eleemo-

eleemosynas dari, quæ extenditur etiam ad recipientes illas, licèt spontè datas, *par. 3. tit. 6. pag. 43.*

Sexta est similitèr contra Confessarios audentes absoluere complicem, aùt participantem secùm in crimine carnali, *par. 3. eodem tit. pag. 44.*

Septima est contra Sacerdotem siuè secularem, siuè Regularem, qui non est proprius Parochus, præsumentem interesse Matrimonio sine legitima licentia proprij Parochi, *par. 3. tit. 10. pag. 58.*

Octaua est contra Sacerdotes, qui præsumpserint falsò scribere nomen proprium in libro, in quo signantur nomina celebrantiũ, vnà cum die, quo celebrauerint, *par. 4. tit. 2. pag. 65.*

Nona est contra Rectores, siuè Parochos Congregationis tempore excedentes limites circa obsoniũ. *par. 6. tit. 4. pag. 91.* Quælibet istarum Suspensionum est sententiæ iam latæ, & nõ ferendæ, vt de se claret intuenti literam Synodalem locis cit.

11 Nec quo ad dictas Suspensiones incurrendas requiritur declaratio criminis, quia in pęnis spiritualibus, quales sunt Suspẽsiones, non præexigitur criminis declaratio per Iudicem, sed solummodò quo ad mulctam, seù pęnam corporalem. Vnde si dicatur, qui tale perpetrauerit delictum, sit ipso facto suspensus, delinquens illicò patrato delicto afficitur Suspensione. Et ratio ea esse videtur, tum quia nulla hominis actio requiritur ad hanc pęnam incurrendã, vt docet *Nauar. cap. 23. num. 67. Clau. Reg. lib. 3. cap. 9. n. 23.* tùm quia nulla potest ratio assignari, cur huiusmodi pęnas reus non incurrat ipso facto, absq; alia criminis declaratione, si Iudex velit ipsum eas incurrere. *Azor. lib. 5. cap. 7. quæst. 4. Reginal. lib. 13. num. 279. & alij*, Qui fusius hac de re vult habere cognitionem, videat par. 1. Dist. 15. Art. 2. diff. 1.

12 Si dicas à qua re Clericus suspendatur, cum Synodus absolutè illum suspendit non addendo à quo, vti facit pluribus in locis, vt maximè patet *par. 2. tit. 9. & par. 3. tit. 10. & par. 4. tit. 2. circa finem.* Pro solutione consulito partẽ primã dist. 15. Art. 2.

diff. 2. ibiq; etiam dignosces differentiam Suspensionis à iurisdictione, & à munere Confessarij. item discrimen Suspensionis à diuinis, & ab officijs diuinis.

Cauendum est, quòd quamuis solummodò aliqua supradictarum Suspensionum Synodalium videatur reseruata, vt pa-
13 tet de 7. & 9. quarum altera, .s. septima reseruatur Episcopo, & altera, .s. nona Episcopo, & Vicario Generali; attamen si radicitus considerentur, & notentur ea, quæ diximus, oẽs reseruatas esse dignoscemus, nõ tãtum per istam dictionẽ textus (*Siuè à Nobis*) sed etiam per hãc rationem; quia quòd hæ Suspensiones adimunt, adimitur ipso facto, siuè sit Suspensio à diuinis, vti habetur *par. 2. tit. 7. pag. 22. & par. 6. tit. 4.* siuè à munere Cõfessarij, vt patet *par. 7. in duob. locis sub tit. 6. pag. 42. & 43.* vel vt Cõfessarius non admissus ad excipiendas Confessiones declaretur, vt patet *eadem parte, & eodem titulo*; siuè sit Suspensio simplicitèr, & absolutè, vt patet *ex par. 2. tit. 9. & 1. ex parte 3. tit. 10. & ex par. 4. tit. 2. circa finem*; nec video à quo alio possit restitui, quod ademptum fuit, quàm ab Episcopo, vel eius Superiore, vel Successore in Officio. Ita *Homob. de Casib. reser par. 1. vbi de forma adhibenda in absolutione Suspẽsionis 4. prænotio.*

Et licèt quilibet Confessarius approbatus ab excommunicatione iuris nemini reseruata, & ab excommunicatione generaliter lata absoluere possit, nisi reseruetur, vti supra de excom-
14 municatione cautũ fuit §. 1. à nulla tamen Suspensione, aut Interdicto, licèt non addatur ipsis particula reseruationis, absoluere poterit, contra nonnullos, quos sub silentio inuoluit, *Sayr. de Censuris lib. 5. cap. 15. n. 22. Henriquez lib. 13. de Excom. & Interd. cap. 51. §. 3. & Homob. de Casib. reser. par. 1. de forma absoluendi ab interdicto.* Et ratio discriminis est, quia ideò conceditur facultas absoluendi ab excommunicatione, eo quòd eius absolutio
15 ad receptionem Sacramenti omninò prærequiritur: absolutio verò à Suspensione, & Interdicto ante absolutionem à peccatis necessaria non est. Verùm hìc non loquor de Interdicto personali particulari, quia illud oportet prius auferri, quàm peccata,

cata, ficut dictum eft de excommunicatione; quod fi non eft referuatum, poteft auferri per illum, qui poteft etiam ab ex- 16
communicatione nemini referuata. Ita *Reginal. lib. 32. tract. 3. num. 53. Filliuc. tract. 18. cap. 1. q. 8. Bonac. de Cenf. difp. 5. pun. vltimo prop. 3. num. 6.*

Verùm dicet quis, num extent Sufpenfiones nemini refer- 17
uatæ, & quæ fint? Refpondetur aliquas tales exiftere; quia omnis Sacerdos abfoluit à vinculo Sufpenfionis ante abfolutionem à peccatis; fed quæ fint, hoc non eft vnde quaquè certum, nec clarum apud DD. nifi probabiliter velimus dicere illas effe, quæ imponuntur ad tempus, quo trãfacto expirant: nam ifte non auferuntur à S. Pontifice, nec ab Ordinario, nec ab alio, fed per fe definunt effe; ideò videntur nemini effe referuatæ. Et idem probabiliter videtur verificari poffe de illis, quæ funt latæ cum illa particula, donec fatisfeceris; fatisfactione enim exhibita, ceffant abfquè hoc, quòd ab aliquo auferantur. Idemquè videtur probabiliter dicendum de Interdictis tàm à iure, quàm ab homine ad certum, & determinatum tempus, vel fub aliqua conditione latis: tunc enim tali elapfo tempore, vel adueniente termino, finè adimpleta conditione, abfquè relaxatione, vel declaratione tolluntur, & vt attigi, quia à nullo auferuntur, videntur faltèm fecundum quid poffe dici nemini effe referuata. Sed meliùs, probabilitèr cenfeo Sufpenfiones illas nemini effe referuatas, quæ ignorantèr fuerunt contractæ, fed cum peccato mortali, vt per ignorantiã craffam, vel fupinam; & quia, vt dixi, per ignorantiam funt contractæ, ideò Ecclefia vult Sacerdotem præmittere femper abfolutionem à Sufpenfione.

Sed quid facere debet, qui ob delictum occultum eft ipfo facto Sufpenfus ab excipiendis confeffionibus, fiuè à munere 18
Confeffarij, vt vtar verbis Synodi, an defiftere teneatur? Vide par. 1. Dift. 13. Art. 1. Diff. 1. Et fcifcitanti, an Confeffiones à prędicto Cõfeffario fufpenfo ipfo iure fint validæ? Refpondetur, vt confulat par. 1. Dift. 13. Art. 1. diff. 2. Hactenus de Sufpenfionibus primæ fpeciei.

De

De secunda Suspensionum specie.

19 SVspensiones, quæ iure communi Episcopo reseruatur sunt infrascriptę.

Prima est contra illos Ecclesiasticos, qui conferunt, vel recipiunt Beneficia illorum, qui pro suis negotijs ad Romanã Curiam sunt profecti, quiuè in eadem curia officia aliqua exercent. Et est suspensio totalis. *Memoriale sciendorum à Cler. in Catal. suspens. cap. 2. num. 15.*

Secunda est contra eum, qui post contractum Matrimoniũ, suscipit Ordinem Sacrũ. Et est Suspensio totalis, de qua vide *Sayr. lib. 4. de Cens. cap. 14. num. 28.*

Tertia est contra eum, qui simoniacè aliquem Ordinem suscipit. Estquè suspensus non solum ab Ordine sic suscepto, sed etiam, vt probabilius est, ab omnibus Ordinibus. Vide *Syluest. verb. Simonia.*

Quarta est contra illos Ecclesiasticos, qui spontè præstiterunt iuramentum de tenendo Schismate. Et est Suspensio à Sacris Ordinibus, & dignitatibus. Habetur *in cap. 1. de Schismat.*

Quinta est contra habentes Beneficium, vel Curam alicuius Ecclesiæ, & eam alienis debitis grauantes, aut literas, aut sigilla alicui concedentes, quibus possit Ecclesia obligari. Et est Suspensio ab administratione spiritualium, & temporaliũ rerum, de qua Vide *cap. 2. de Solutionib.*

Hæ Suspensiones in iure, licèt non afferant notam reseruationis Epõ: attamen, per tradita à DD. & nobis, Episcopo reseruantur.

De eadem secunda specie Suspensionum.

20 QVia non satis potui cognoscere, an in Concilijs generalibus aliquæ extent Suspensiones nõ positæ in corpote iuris, quæ sint in vsu, ideò eas tantũ, quæ in Conc. Trid. habentur, ad institutum nostrum spectantes, referam, & sunt sequentes, videlicet.

Prima

Prima est contra illos, qui infra annum à Capitulo Sede vacante fuerunt dimissoriati,& hac dimissoria Ordinibus sacris fuerũt insigniti;nisi ad hoc fuerint coarctati,*Cōc. Trid.sess.7.c.10. de Reform.* Hæc Suspensio durat ad beneplacitũ futuri Prælati.

Secunda est contra recipientes Ordinem siuè maiorem, siuè minorem sine testimonio proprij Ordinarij de sua probitate. Et est Suspensio ab Ordine sic suscepto ad arbitrium Episcopi, de qua vide *Conc. Trid. sess.23. cap.8. de Reform.*

Tertia est contra Parochòs, vel Sacerdotes siue seculares, siuè Regulares, qui alterius Parochiæ Suspensos sine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere ausi fuerint, etiam si prætextu priuilegij,aut immemorabilis consuetudinis id fecerint. Habetur in *Conc. Trid. sess.24. cap.1. de Reform. Matri.* Et est Suspensio permanens, donec ab Ordinario Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, tollatur.

Quarta est cōtra Præfectā Monasterij, si p mensē ante professionem alicuius monialis faciendam, Episcopum certiorem facere omiserit. Et est Suspensio ab officio, quandiù videbitur ipsi Episcopo, vt in *Sess.25. cap.17. de Regular.* Nec est propriè, & strictè Suspensio, cum ipsa, vt supra innui, respiciat tantùm masculos Ecclesiasticos.

Infrascriptæ Suspensiones, quamuis sint ab homine, nihil- 21 ominus, quia Episcopo passim reseruantur per tradita à DD. licèt non habeant notam reseruationis, eas posui, & sunt, videlicet.

Prima est contra recipientes Ordinem Sacrum sine legitima facultate,vel sinè literis dimissorijs illius, q. eas dare potest,de qua vide *Bullam Pij II. incip. Cum ex Sacrorum relatam à Quaranta v. Ordo.* Et est Suspensio ab Ordine sic suscepto.

Secunda est contra recipientes Ordines Sacros ante legitimam ætatem. Et item est Suspensio ab ordine sic suscepto, & durat etiam postquam aduenerit ætas legitima, quia simpliciter absquè vlla temporis limitatione posita est. Vide *Bullam Pij II.*

Tertia

Tertia est contra recipientes Ordinem Sacrum extra tempus à iure statutum. Habetur in eadem *Bulla Pij II.* Et est Suspensio similiter ab Ordine sic suscepto.

22 Notandum, & obseruandum Confessarios non eminentis scientiæ nullatenus debere quemquam absoluere a vinculo quarumcunque Suspensionum, nisi prius consulto Episcopo suo. Ratio est, quia cum DD. tradant modò in vno casu Confessarios posse ab eis absoluere, modò in altero non posse, clarum est in re tam ardua, & ambigua esse amplectendum illud consilium, in dubijs tutior pars est eligenda .s. recurrendo ad Episcopum pro huiusmodi consilio. Ex *Memor. sciendorum in Catal. Suspens. in præfat. ad Lectorem, ibi, Alterum est.*

§. III.

Quo ad tertium paragraphum affertur regula generalis pro doctis, ex qua simul cum fundamẽtis iactis in primo paragrapho satìs colligere valent, qui incidant in Suspensionem, & qui non incidant.

REGVLA.

23 *Ligatur hac cẽsura ille, cui cõuenit altera harũ duarũ cõditionũ.*

Prima vel quia est suspensus ab Ordinario sibi reseruante generaliter, vel particulariter absolutionem.

Secunda, vel quia est suspensus à iure communi, in casibus ab ipso iure Episcopo reseruatis.

Pro minus peritis practicatur regula.

§. IV.

NON INCIDENTES.

24 Ex prædicta regula simul cum fundamẽtis, sequitur primò illos non ligari casu, qui sunt suspensi largissimè, aut large sumpta Suspensione. Ratio est, quia, vt supra retulimus, de illis

illis Suſpenſionibus non loquitur textus, cum nec ſint propriè cenſuræ.

Secundò. Sequitur illos non detineri caſu, qui ſolùm obſtringuntur Suſpenſione leui, .s. lata ob culpam ſolum venialem, vti poteſt fieri *Arg. tex. in l. Reſpiciendũ in principio ff. de Pœnis*, prout obſeruat *Toletus, & Homob. vbi ſupra*. Et ratio eſt, quia textus non loquitur de leui, ſed tantùm de graui, cum reſeruatio ſit duntaxat de grauioribus culpis, iuxta Declarationem ſępè citatam, quæ incipit, *Editum fuit*. quibus debet coequari grauis etiam pęna, iuxta illud Sacræ Scripturæ, *Iuxta delictum erit & plagarum modus*. 25

Tertiò. Sequitur nec Sacerdotẽ illum incidere, cui à Confeſſario ſuſpenditur Sacrificium Miſſæ, ipſi inhibendo, vt per aliquot dies illud omittat. Ratio eſt, quia talis inhibitio non eſt cenſura, vt ſuppono, nec celebrando intra tempus illi vetitum fieret irregularis, vt tradit *Innoc. in cap. Si celebret, num. 3. de Sententia Excommunicationis*. 26

Idem aſſeritur de violantibus Abbatiſſarum ſuſpenſiones .s. quòd non incidunt in irregularitatem, quia tales ſuſpenſiones reſpectu Clericorum ipſis Abbatiſſis ſubiectorum non ſunt Eccleſiaſticæ cenſuræ: nam Suſpenſio à uiro Eccleſiaſtico iuriſdictionem potiente in foro externo, ferenda eſt. Vide *Homob. de Examine Eccleſiaſt. tom. 2. tract. 11. cap. 9. q. 20.* Nec ad rem noſtram pertinent, cum non ſint Epiſcopales. 27

§. V.

ANNOTATIO VNICA.

Cenſura propriè non videtur eſſe illa, quam nonnulli Epiſcopi contra Regulares aliquid indignum in adminiſtratione Sacramenti Pęnitentiæ committentes ferre ſolent, vel cum lectioni caſuum conſcientiæ, iuxta eorundẽ Epiſcoporũ Edicta, vel præſcripta, non interſunt, vel morali Theologiæ non incumbunt; ſuſpendendo prædictos Regulares ab excipiendis Confeſſionibus: huiuſmodi .n. ſuſpenſio propriè cenſura non 28

dicitur, de qua in *Cap. Quærenti, extra de Verb. signif.* sed largo tantùm modo, quatenus prohibitionem vsus officij comprehendit. Ita *Homob. vbi supra post Duardum lib. 1. cap. 1. num. 123. Bullam Cœnæ exponentem.*

§. VI.

INCIDENTES.

Ex regula generali sequitur primò illos detineri hac cēsura, qui sunt ipso facto ab Episcopo, vel eius Vicario suspensi; quod clarissimè constat per illa verba textus (*Qui Suspensionis vinculo astricti tenentur, idquè siuè à Nobis.*)

Secundò. Sequitur illos comprehendi sub casu, qui sunt
30 suspensi à iure siuè communi, .s. qui contraxerunt aliquam ex prædictis excōmunicationibus in secundò §. enarratis, ac per ius commune Episcopo, seù Ordinario reseruatis, siuè à iure particulari, vt sunt illæ Synodales, de quibus supra §. 2. n. 10. Ratio patet expresè per illa verba textualia (*Siuè à Nobis, siuè à iure communi in casibus tamen ab eodem Nobis reseruatis.*) Omitto practicā, quæ magis in specie posset fieri de singulis prædictis Suspensionibus, vt breuitati vacem.

§. VII.

Modus tenendus per Pænitentiarium circa suspensum, priusquam illum absoluat.

31 TRia de more præstabit. Primum notet Clericum, qui contra censuram hanc facit, exercendo actum, à quo est suspensus, peccatum mortale admittere; excusantur tamen, regularitèr à mortali, illi, qui cum suspensis à diuinis officijs communicant, quousq; denunciati sint; quod
32 idem dicendum est de illis, qui cum excommunicatis participant, nisi fuerint publici Clericorum percussores, quia tales non declarantur, sed iure habentur, vt iam declarati. Faciūt,

quæ

quæ habet *Sayrus de Censuris libr. 4. cap. 11. num. 5.*
Alterum. Qui suspensus est à diuinis violando ipsam Suspensionem exercitio actus particularis alicuius Ordinis Sacri præter mortalem culpam, irregularitatem incurrit, quæ regulariter est Papæ reseruata, *Cap. Cum Medicinalis, de Sent. Excom. lib. 6. Nauar. cap. 27. num. 163. & num. 244.* quod intelligendum est 33
de omnibus censuris. Non incurrit tamen irregularitatem
Clericus ille, qui occultè suspensus ad vitandum scandalum, 34
vel propriæ famæ iacturam, actum particularem alicuius Sacri Ordinis exercuit. Consulito *Lazarium de Monit. sect. 4. quæst. 18. Homob. de Casib. reser. par. 1. de forma in absolutione censurarũ adhibenda*, maximè circa Suspensi absolutionem, *tertia prænotio.*
Tertium. In absolutione seruabit formam, quæ habetur in *Cap. Ex tenore, de Sent. Excommunicat.* vt scilicèt absoluendus iuret se mandato Ecclesiæ, & ipsius absoluentis obtemperaturũ. 35
Et vi illius iuramenti illi præcipiat, ne crimen illud, pro quo suspensus fuit, de cætero committere præsumat amplius. Item si quem læsit ob crimen, propter quod in Suspensionem
incidit, prius illi satisfaciat. Deniq; moderatam, ac rationabilem pęnitentiam illi iniungat, vt stultus in culpa fiat sapiens in pęna, *Sayr. lib. 4. cap. 17. num. 31 Homob. loc. cit. & alij cõmuniter.* 36

CASVS PRIMI
PARS TERTIA.

SVMMARIVM.

1 *Triplex est Interdictum, locale, personale, & mixtum.*
2 *Interdictum tàm locale, quàm personale est duplex.*
3 *Textus loquitur de Interdicto personali.*
4 *Simplex Confessor non potest auferre Interdictum locale, licèt hic nõ reseruetur.*
5 *Item non potest auferre Interdicta mixta.*
6 *Terminus* (Qui) *sumitur interdùm indefinitè, & interdũ personaliter.*

7 *Terminus (Qui) in hoc loco comprehendit etiàm fœminas, remißiuè.*
8 *Interdictum Summo Pontifici, aùt Episcopo, seù Ordinario, aùt nemini reseruatur.*
9 *Interdicta à iure communi sunt vnum, & viginti.*
10 *Textus loquitur de Interdicto ipso iure.*
11 *Interdictum aliud graue, & aliud leue.*
12 *De leui non loquitur textus.*
13 *Interdictũ sumitur largè, et strictè, et, qd sit vtroq; modo sumptũ, fertur.*
14 *Diffinitio Interdicti traditur.*
15 *Agitur hìc de Interdicto præcisè quò ad causam remotam.*
16 *Interdictorum duæ sunt species.*
17 *Interdicta lata in Synodo Bergom. vltima.*
18 *Interdicta in iure communi sine nota reseruationis.*
19 *Interdictum generale personale Conc. Trid.*
20 *Quoddam ab Ordinario in hac materia obseruandum.*
21 *Alia simul obseruatio pro Parochis, & Confessarijs.*
22 *Regula generalis complectens tàm incidentes, quàm non.*
23 *Non ligatur casu isto, qui ipso facto non est interdictus.*
24 *Non ligatur, qui solummodò Interdicto largè sumpto est obstrictus.*
25 *Nec ille, qui tantùm est interdictus à susceptione Sacramentorum ob peccatum mortale.*
26 *An incidant aduenæ, qui præcepto de communione facienda in Paschate solummodò extra patriam satisfaciunt.*
27 *Sacerdotes in Paschate celebrantes quouis in loco satisfaciunt præcepto Communionis Paschalis.*
28 *Posito Interdicto incurrũt solũ nõ sumẽtes sacrũ Xpi Corpus in Pasch.*
29 *Ob erroneam conscientiam præcisè nullus incidit in Interdictum: itèm quæ causæ generalitèr excusant ab incurrendo in Interdictum.*
30 *Qui sunt interdicti ab homine, per simplicẽ Cõfessariũ absolui nõ poßũt.*
31 *Item nec qui sunt interdicti à iure cõmuni in casibus tñ Ẽpo reseruatis.*
32 *Ligatur Interdicto, qui in Paschate fictè sumpsit Christi Corpus in sententia multorum DD.*
33 *Quis poßit absoluere ab Interdicto à iure communi nemini reseruato.*
34 *A quo Interdicto Curatus, aùt alius Confessor absoluere poßit.*
35 *Laici violantes Interdictum mortalitèr peccant.*
36 *Clerici in sacris constituti, vltrà peccatum mortale, fiunt irregulares, Interdictum locale violantes.*
37 *Quandonam Interdictũ Sum. Pontifici reseruatũ per Ẽpum auferatur.*
38 *An qui non peccauit, absolutionis beneficio indigeat.*
38 *Qui versatur in dubio, an censura aliqua sit ligatus, quid agere debeat, remißiuè.*

IN TERTIAM PARTEM TEXTVS CASVS PRIMI.

De reseruatione absolutionis ab Interdicto.

COMMENTARIA.

Irca hanc tertiam partem, & suas particulas disserendo insimul, octo percurremus paragrapha, quorum primum erit, de quo Interdicto loquitur textus. Secundũ, quæ sint Interdicta Ordinario nr̃o reseruata. Tertium, Regula quædam generalis designans Incidentes, & nõ Incidentes in casum. Quartum, designat tm̃ non Incidẽtes in casum. Quintũ, sunt quædam annotationes circa non Incidentes. Sextum, demõstrat incidentes in casum. Septimum, est annotatio circa Incidentes. Octauum deniq; est modus obseruandus per Pęnitentiarium priusquam absoluat irretitum casu isto.

§. I.

Quò ad primum paragraphum, vt sciamus, de quo Interdicto, loquatur textus, afferuntur quædam distinctiones de Interdicto. Prima. Triplex esse Interdictum, nimirùm locale, 1
personale, & mixtum. Locale est, quo directè interdicitur locus; ne in eo diuina officia audiantur ab incolis, vel extraneis, quãuis personæ loci Interdicti possint alibi audire diuina officia. Personale est, quo prohibetur populus, vel aliqua persona particularis audire diuina officia vbicunq; fit. Mixtũ verò complectitur locale, & personale, consequentèr per Interdictũ mixtum interdicitur locus, & persona. Ita *Nauar. cap.27. num.166. Sylu. verb. Interdictum primo. quæst.2. Bonac. de Censuris disp.5. pun.1. prop.1. num.2. & alij*. Secunda. Interdictum tàm locale, quã personale est duplex, .s. generale, & speciale, 2
seù particulare. Generale locale est illud, quo interdicitur

locus

locus vniuerſalis, vt Regnum, aùt Prouincia, aùt Diœceſis, aùt Ciuitas, aùt Villa, aùt Caſtrũ. Speciale locale eſt illud, quo interdicitur tantùm vna, vel plures Eccleſiæ vnius loci, ſed non omnes. Et nomine Eccleſię hìc intelligũtur etiã capellæ priuatæ,& cęmeteria. Perſonale generale eſt illud, quo interdicitur generaliter populus totius Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, Villæ, vel Caſtri. Perſonale ſpeciale verò eſt illud, quo interdicitur pars aliqua populi, vel aliqua perſona particularis, vel plures alicuius Communitatis. Ita *Valent. tom.4. diſp.7. quæſ.18. pun.2. Bonac. loco citato, num.9. & alij.*

Modò deueniendo ad rem noſtram, ſciendum eſt textum
3 propriè de perſonali, generali,& ſpeciali tantummodò loqui, non autèm de locali, generali, aùt ſpeciali. Cuius ratio eſt, quia non veniunt loca ſub nomine (*Qui*)

Verùm quamuis nomine (*Qui*) non veniant Interdicta localia; non tamèn poterit ſimplex Confeſſor talia auferre Interdicta, cum ad illum, qui talia interdixit loca pertineat, vel
4 ad eius Superiorem.

Et hoc idem intelligendum eſt de mixtis, .s. quòd non poſ-
5 ſunt auferri per ſimplicem Confeſſorem.

Sciendum eſt autèm terminum (*Qui*) de quo textus ſecundũ
6 regulas logicales, interdùm ſumi indefinitè, & interdùm perſonalitèr. In propoſito noſtro poteſt accipi vtroquè modo.

Accipietur indefinitè, vt ſtet vniuerſalitèr, ſiuè pro omnibus, cum Interdictum erit generale perſonale: accipietur verò perſonalitèr, vt ſtet particularitèr pro vno, aut vna, quando erit ſpeciale.

Itidem obſeruandum, quòd licèt maſculinum in odioſis nõ
7 concipiat fęmininum, *l. Seruis legatis ff. de legat.* attamèn impræſentiarum ſecùs venit dicendum. Et ratio eſt, quia ſtatutum recipit interpretationẽ à conſuetudine, vt habet *Philip. Portius, in Concluſ. & reg. vtriuſquè iuris, concl.20.* Ex inolita autèm cõſuetudine, quæ in dubio eſt optima legum interpres,habetur fęminas ſub caſuum reſeruatorum Indice colligari, vt fuſiùs

viſum

visũm fuit in difficultate, an fęminæ, & Sanctimoniales comprehendantur in textu. Vide par. 1. dist. 4. art. 1. diff. 1. & de Excommunicatione circa principium.

Tertia. Item diuiditur Interdictum; nam aliud est reseruatum S. Pontifici, aliud Episcopo, & aliud nemini, sicut in simili dictum fuit de Excommunicatione, Suspensione; textus autèm intelligendus est tantùm de reseruato Episcopo iuxta expositionem supra allatam de excommunicatione supra illa 8
verba (*Siue à Nobis, siuè à iure communi.*) Interdicta à iure communi, quæ passim ponunt *Summistæ in verb. Interdictum*, quæ sunt numero vnum, & viginti, non cessante causa per quam 9
posita sunt, reseruantur Papæ; cessante verò causa reseruantur Ordinario, idest potest illa auferre. Ita *Tolet. Instr. l. 7. cap. 5.*

Ab Interdicto verò personali speciali non reseruato potest quilibet Sacerdos, qui potest absoluere à mortalibus. Ita *Bonac. de Cens. disp. 1. q. 3. pun. 1. prop. 3. n. 9. & Suarez ab ipso citatus.*

Quarta. Interdictum tàm à iure, quàm ab homine diuiditur in iure latum, & ferendũ: textus verò loquitur duntaxat 10
de Interdicto lato; quod satis constat p illa verba ipsius textus (*Qui interdicti vinculo astricti tenentur*) sicut etiam cautum fuit de Excommunicatione, & de Suspensione, per quæ demonstratur loqui de his, qui sunt iam ligati, non autèm de his, qui adhùc sunt ligandi.

Quinta. Item distinguitur Interdictum in graue, & leue. 11
Graue imponitur solummodò pro mortali culpa, siuè propria, siuè aliena: nam pęna grauis nisi pro graui culpa imponenda est; iuxtà enim delictum erit & plagarum modus, vti docet sacra scriptura, & DD. communitèr.

Leue verò imponitur pro culpa veniali propria, vti claret apud *Sà ver. Interdictum, num. 7.* citantem *Couarru.* Verùm de huiusmodi Interdicto leui arbitror nullatenus loqui textus, cum 12
reseruatio regularitèr sit tantùm mortalium, vt communitèr ferunt Doctores.

Sexta. Itidem distinguitur Interdictum in latè sumptum,

&

& ſtrictè ſumptum. Interdictum latè ſumptum eſt quodlibet præceptum impoſitum à quacunq; perſona, per quod alicui prohibetur aliquid, ſiuè illud ſit ſpirituale, ſiuè corporale. Strictè verò ſumptum accipitur pro Decreto iuris, vel ſententia Prelati prohibentis alicui diuina Officia, Sacramenta, & ſepulturam Eccleſiaſticam in penam delicti, vel contumaciæ, ſiuè illius, qui interdicitur, ſiue in penam alicuius alterius; & ſecundum hanc ſignificationẽ Interdictũ dicitur vna ex tribus cenſuris Eccleſiaſticis, vt patet ex *Cap. Quærenti, de Verb. ſignif. apud Sayr. lib. 5. cap. 1. n. 6.* Et de hac ſecũda Interdicti acceptione hoc in loco agitur, ſicquè deſcribitur. Interdictum eſt Ec-
14 cleſiaſtica cenſura, qua homo ſeparatur à perceptione quorundam Sacramentorum, à diuinis Officijs, & à ſepultura Eccleſiaſtica. Hec deſcriptio colligitur ex *Bonac. de Interdicto pu. 1. n. 1.*

Tandem circa hoc primũ paragraphum notandum eſt etiã, quòd hoc in loco nõ diſſeritur abſolutè, ſiuè ſimpliciter de Interdicto, ſcilicet quò ad omnem cauſam, ſed tantùm ſecundum quid, nimirùm quò ad ſolam cauſam materialem remotã, hoc
15 eſt dicere, quòd annodatus Interdicto reſeruato ſiuè à iure, ſiuè ab homine per ſimplicem Confeſſarium abſolui non põt. Dixi quò ad ſolam cauſam materialem remotam, quia quò ad cauſam materialem propinquam, & quò ad alias cauſas non eſt præſentis conſiderationis.

§. II.

Quò ad ſecundum paragraphum, in quo aſſignantur Interdicta reſeruata noſtro Ordinario, ſeù Epiſcopo. Huiuſmodi
16 Interdicta poſſunt eſſe in duplici differentia, ſeù duarum ſpecierum, velut attigimus etiam de excommunicatione, & Suſpẽſione, nimirùm.

Prima, Quæ lata ſunt ab Epiſcopo noſtro, vel eius Vicario in Synodo, vel extra.

Secunda, Interdicta, quæ in iure communi, vel Conc. Generalibus, precipuè Trident. reſeruantur Epõ, ſeù Ordinario.

De

De prima specie Interdictorum.

CIrca Interdicta lata ipso facto, de quibus loquitur textus ibi, (*siuè à Nobis,*) in Synodo ultima, quæ annullat omnia Interdicta, & alias ẽt censuras in alijs Synodis Diœcesis Berg. relatas, ut paret in ultimo Decreto illius, tantummodò unum reperio Interdictum, & est 17

Contra tripudiãtes, choreasuè ducentes in die festo tituli Parochialis Ecclesiæ: & comprehendit mandantes, iubentes, iuuantes, vel quauis ratione tantam, & adeò contumacem inobedientiam fouentes; interdictis etiam illius Oppidi, aut viciniæ Ecclesijs, *par.1. tit.7. fol.13.*

De secunda specie Interdictorum.

CVm in iure cõmuni reperiantur Interdicta latæ sententiæ non notata signo specialis reseruationis Papę, & ad propositum attinentia, quorum alia sunt personalia generalia, alia personalia specialia; ideò primò ponam generalia, & posteà specialia. Generalia sunt ista. 18

Primum, contra Vniuersitatem concedentem domus ad vsuras exercendas publicis vsurarijs alienigenis. Habetur *in cap. 1. de Vsuris in 6.*

Secundum, contra Communitatem concedentem repręsalias, seù pignorationes contra personas Ecclesiasticas, vel earum bona, vt *in cap. vnico de Iniurijs in 6.*

Tertium, contra Ciuitatem percutientem, carcerantem, seù bannientem suum Episcopum, *Clem. 1. de Pœnis, ibi Ciuitas autèm.*

Quartum, contra Ciuitatem, pręter Romanam, percutientem, carcerantem S.R.E. Cardinalem, & quomodolibet in istis se intromittẽtẽ, prout *in cap. Felicis, de Pœnis in 6. ibi Ciuitas verò.*

Specialia sunt ista.

Primum, contra illum, qui dẽ manu laici accipit Ep̃atum, Abbatiam, vel aliã Dignitatem, *vt in Cap. Si quis deinceps, 16. q. 7.*

Secundum, contra Ecclesiasticos, qui violant Interdictum

locale, siuè ab homine, vel à iure latum, aùt admittunt ad Diuina, seù ecclesiasticam sepulturam publicè excommunicatos, vel interdictos, prout habetur *in cap. Episcoporum, de Priuil. in 6.*

Tertium, contra Iudicem, qui sententiam excommunicationis, aùt alterius censuræ protulit, non seruatis, quæ habentur *in cap. 1. de Sent. excomm. in 6.* vel excommunicauit non pręmissa admonitione iuxta *cap. Sacro, de Sent. excom.* Habetur in dictis capitulis.

Quartum, contra conferentes, & recipientes Beneficia Officialium Papæ, aùt illorum, qui ad Curiam Romanam pro suis negotijs profecti sunt; & quomodolibet in eis se intromittẽtes, *vt in Extrauag. tertia, de Priuileg.*

De eadem secunda specie.

19 IN Conc. Generalibus non inueni aliquod Interdictum ad nostrum institutum spectans, & quod sit in praxi, pręter infra citatum personale generale, quod habetur *in Conc. Trid. sess. 7. cap. 10. de Reform.* Et est

Contra Capitulum concedentem, Sede vacante, intra annũ alicui Dimissorias ad Ordines suscipiendos, non coarctato.

Verùm circa Interdicta hæc censeo duo esse notanda.

20 Primum, Episcopum non debere cõcedere absolutionem ab Interdictis recensitis in secunda specie, quando illa nõ sunt occulta, nisi consultis DD. eminentis scientiæ, ne in re tam graui, & difficili erretur (qualis est huiusmodi absolutio) ponẽdo falcem in messem alienam, contra *tex. in cap. Venerabilem, de Elect.*

21 Secũdum. Nullum Parochum, aut Confessarium debere quemquam absoluere ab Interdicto sine consilio sui Ordinarij, non obstante allata doctrina in §. 7.

§. III.

22 Assignatur Regula generalis pro doctis, ex qua simul cum fundamentis iactis in primo §. fat ipsis constabit, qui incidũt, & qui non incidunt in prædictam censuram.

RE-

REGVLA.

Annodatur casu ille, cui altera harum conditionũ competit.

Prima, vel quia interdictus est per Ordinarium Bergomen, vel per eius ius, aût edictum.

Secunda, vel quia est interdictus à iure communi in casibus Episcopo reseruatis.

Pro minus peritis practicatur regula cum fundamentis.

§. IV.

NON INCIDENTES.

Ex prædicta regula sequitur primò, illos non irretiri casu 23
hoc, contra quos lata sunt tria monitoria, vt alicui præcepto ipsis facto obediant, si adhuc promulgatum non est Interdictũ iam minitatum. Ratio est, tùm quia textus loquitur de his, qui sunt actu interdicti à iure communi, vel à reseruante, vt patet ex fundamentis §. 1. *nu.* 10. & sic in alijs locis similibus; non autèm de interdicendis: tùm quia antè promulgationem reseruatione censuræ, vel casus nullus ligatur; cum lex humana neminem obstringat, priusquam ipsa promulgetur, ac publici iuris fiat, *c.1. extra, de Postulat. Prælat. Homobonus de Examine ecclesiast. tom. 2. tract. 8. c. 1. q. 1. circa finem.* Nec obstat hunc iam cognouisse cõtra se formatũ fuisse Interdictũ, qa nullus incidit in reseruationem, anteq̃ Constitutiones Epi, aût Ordinarij, in quibus alicuius peccati facta est reseruatio, solemnitèr edãtur. Et lz. antè absolutionẽ Cõfessor nosset reseruationem publicandam; tamèn absoluere posset, & pęnitens absolutionem petere. *Ita Floron. de Cas. reser. par. 1. cap. 3. num. 16.*

Secundò, sequitur illos non incidere, qui tantùm Interdicto 24
largè sumpto fuerunt obstricti, velut sunt illi, qui à Iudice tùm seculari, tùm ecclesiastico sunt sequestrati in eorum domibus, nè indè exeant. Cuius ratio est, quia textus fatur tantùm de

Interdicto propriè sumpto, quod est censura, vt supra attigi §. 1. *num.* 13.

25 Tertiò, sequitur illos non incidere, qui ob mortale crimen per propriam conscientiam extant interdicti à Sacramentorũ susceptione. Ratio est, quia nec de huiusmodi Interdicto cantat textus, prout superius in fundamentis visum fuit.

26 Quartò, sequitur non incidere in casum aduenas illos, qui Paschali tempore in aliena Diœcesi confitentur, aùt communicant (supposito, quòd in propria Diœcesi sub pęna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ eo ipso incurrendi, extet præceptũ de cõmunicãdo in Paschate) Ratio est, q̃a isti Ecclesiæ p̃cepto de annua confessione, & communione satisfaciunt; vt propterea satis sit, si in patriam reuersi de cõfessione, ac communione ab ipsis alibi facta, certiorem faciant eorum Rectorem: nec necessariò requiritur, vt fides susceptæ Eucharistiæ detur in scriptis, nisi aliter præcipiat Synodus Diœcesana, vel Ordinarius, vti apud nos præcipitur per vltimam Synodum *p. 3. tit. 7.* Ita *Homob. de Examine Ecclesiast. tom. 2. tract. 8. cap. 2. quæst. 4.*

27 Quintò, sequitur nec incidere Sacerdotes illos, qui (supposito, vt supra) in Paschate celebrant extra Parochialẽ Ecclesiam, nec ibi recipiunt Xp̃i Corpus. Ratio est, quia præcepto annuæ Eucharistiæ sumendæ, quouis in loco Paschatis tempore sint, satisfacere censentur, cum præceptum cõmunicandi in ꝓpria Parochia, ex recepta consuetudine, & stylo Vrbis, & Orbis, nõ se extendat ad Sacerdotes: sed ad laicos, & alios, qui de manu aliena Xp̃i Corpus sumunt. Ita docent *Homob. vbi supra. Emanuel Sà, verbo Eucharistia, num. 11. & alij.*

28 Quinimmò nec asserere auderem laicũ illũ in hunc Interdicti casum incidisse (supposito, vt supra,) qui absq; debita licentia alibi sumpsit Eucharistiam; quia textus inuehit contra nõ sumentes Sacram Eucharistiam statis temporibus; vt videre est ex contra tabella concessionis casuum cum limitationibus: nõ autem contra sumentes Sacrã Synaxim extra propriam Parochiam. Verùm, nec tales à graui culpa, nisi sufficiens adesset causa, excusare auderem.

§. V.

§. V.

ANNOTATIO I.

Ob erroneam conscientiam nullus incidit in Interdictum, 29
nec in aliam censurã, si à parte rei non peccauit. Ratio est, quia nemo super se talem sententiam ferre valet, quamuis propter talem conscientiam agens contra legis, vel hominis præceptum lethaliter peccet. DD. communiter.

ANNOTATIO II.

Generaliter loquendo causæ excusantes nedum ab incursu Interdicti, sed etiam ab excommunicatione, & Suspensione, sunt quatuor.

Prima est ignorantia probabilis tam iuris communis, quàm 30
particularis, & etiam ignorantia facti.

Altera est appellatio iusta, & legitima, v. g. interposita super aliquo Decreto Iudicis, qua stante, appellans non potest feriri excommunicatione, aut Interdicto, si cum probabili, ac sufficienti causa, debito tempore fiat. Quod etiam locum habet, quando aliquis appellare nesciens, se Summo Pontifici protegendum tradit, vel Romam versus iter suscipiens eius iudicium postulat. *Cap. ad Audientiam, extra, de Appellat.*

Tertia est voluntas, siuè consensus illius, in cuius fauorem censura concessa est. Illustro rem exemplo. Petrus creditor obtenta ab Apostolica Curia excommunicatione contra suos debitores intra sex menses non soluentes; ipsa autem Curia inscia, terminum vsquè ad annum prorogat dictis suis debitoribus, elapsis primis sex mensibus, excõmunicatione, aut Interdicto, &c. ipsi non afficiuntur, vt per *Suarez tom. 5. de Cens. citatus ab Homob. de Exam. Ecclesiast. tract. 11. cap. 7. tertium suppositum. Bonac. de Cens. disp. 1. q. 2. pun. 3. contra Sayr. & alios.*

Quarta est metus cadens in cõstantem virum, modò in contemptũ Ecclesiasticæ legis, vel potestatis non incutiatur. Idẽ similiter de impotentia censendum est; quia impossibilium nul-

la est

la est obligatio, *l. Impossibilium, ff. de Reg. iuris, cap. Nemo potest, de Reg. iuris in 6.* exēpli grā, si Interdictum, siuè excommunicatio, aùt Suspensio contra Clericum feratur, nisi debitum intra tale tempus soluat, si intra dictum tempus non potest, à pęna harum censurarum excusatur in foro conscientiæ. Vide *DD. citatos locis citatis*.

§. VI.

INCIDENTES.

Ex regula prædicta sequitur primò illos incidere, qui sunt Interdicti ab Ordinario Bergomi. Claret per illa verba textus (*Siuè à Nobis.*)

31 Secūdò, sequitur illos hac vinciri cēsura, qui sūt interdicti à iure in casibus ab eodē iure Episcopo reseruatis. Patet per illa verba textualia, .s. (*Siuè à iure in casibus tamen, &c. astricti teneantur,*) Qui itaq; in aliquo prædictorum casuum, de quibus supra in §. 2. ligatus extiterit, non poterit absolui per Confessarium facultate casuum reseruatorum carentem.

32 Tertiò, sequitur illum quoq; casu ligari, (supposito, vt sup.) qui item Paschatis tempore, sacra Synaxi fictè refectus est: nam fraus, & dolus nemini patrocinari debet. Verùm sequelā hanc alij admittunt, alij negant. Vide *Capreolum in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 3. Durand. in 2. dist. 28. quæst. 4. Adrianum in 4. de Cōfess. quæst. vlt.* negantes impleri posse præceptum per opus malū: at communis Theologorum schola sentit contrariū, nimirùm hoc præceptum seruari, quamuìs lethalitèr peccet, qui indignè suscipit Eucharistiam. Ità *Naldus*, qui quamplures reddit rationes, *Verb. Præceptum, nu. 12. Corduba in Summ. Casuum, qu. 15. Sotus de Iust. & iure q. 3. art. 10. Azor. par. 1. lib. 7. cap. 41. circa finē, qui testatur de communi,* & sic sequela procedit tantùm in sententia negantium præceptum posse per opus malum impleri, non autèm simplicitèr.

§. vij.

§. VII.

ANNOTATIO VNICA.

Circa absolutionem ab Interdicto *Toletus de Interdicto, l. 7. c. 5.* hanc tradit regulam ad dignoscendum, quis possit absoluere ab 33
Interdicto à iure nemini reseruato. Attende. Si aliquod Interdictum à iure non reseruatum nec Papæ, nec alteri, cessante causa, propter quam positum est, potest Ordinarius illud auferre: secùs est non cessante causa, quia tunc nullus potest illud auferre, nisi Papa. Ex hac regula colligo supradicta Interdicta à iure communi, de quibus supra in §. 2. cum ibi non reseruentur nec Papæ, nec alteri, cessante causa, ob quam posita sunt, Ordinarium posse illa auferre.

Verùm dices, à quibus itaq; Interdictis Parochus, vel alius Confessarius absoluere potest, si illa, quæ in iure non nomi- 34
nantur reseruata, spectant interdùm ad Summum Pontificem; interdùm ad Ordinarium, prout supra. Satisfacimus quęsito huic tribus conclusionibus, quarum prima, & secunda in ordine est negatiua, tertia verò affirmatiua. Prima, Parochus, nec alius Confessor potest absoluere ab Interdicto locali. Ratio est, quia, cum locus non sit materia fori Sacram. Pęnitentiæ, non pertinet ad Confessarium auferre illius Interdictũ, sed ad Episcopum habentem iurisdictionem in foro externo.

Secunda, Parochus, nec alius Confessor potest absoluere ab Interdicto personali generali. Ratio est, tùm quia Communitas interdicta, vt Cõmunitas, non pertinet ad forum Sacram. Pœnitentiæ, in quo iudicatur solùm de eo particulari, quòd quis sua sponte illi subijcit: tùm quia sequeretur Communitatem posse esse interdictam, & personas particulares nõ esse interdictas: non enim essent interdictę personæ particulares, quatenùs singillatìm absoluerentur, Communitas verò esset interdicta ex suppositione.

Tertia, Parochus licèt tñ habeat iurisdictionem in foro Sacramẽti Pęnitentiæ, potest tñ absoluere ab Interdicto speciali 35
personali

personali non reseruato, dummodò precedat iusta penitentia, cum emendatione, & satisfactione, aùt aliqua sufficienti cautione. Ratio est, quia persona sic interdicta tanquam particularis potest in Penitentiali foro se clauibus submittere, nihilq; obstat, quin, vt à peccatis, & alijs censuris, sic ab Interdicto personali in eo absoluatur; præsertim cum inde minimè sequatur absurditas, quæ sequeretur, si Parochus posset absoluere ab Interdicto generali personali. Ita *Reginald. libr. 32. tract. 3. cap. 32. num. 56.* qui refert *Suarez. Bonac. de Censf. disput. 5. punc. vlt. prop. 3. nu. 6.* Hæc Reginaldi doctrina ad literam collecta, loco citato, cũ non satis videatur practicari (quòd nouerim ipse,) idcircò attendendum erit, an ius Synodale, aù praxis per Superiores canonizata aliud exigat. Addam attamèn casum, qui communitèr in praxi recipitur, nempè quòd Parochi, alijq; Confessarij in foro Sacram. Penitentiæ ab Interdicto personali absoluere possunt illos, qui nullatenùs causam, consilium, aùt auxilium dederunt, vt imponeretur Interdictum generale locale, aùt personale. Legendus est *Comitolus in Responsionibus Moralib. lib. 6. quæst. 42. nu. 4. Bizozerius, vbi de Relaxatione Interdicti. Reginaldus in Praxi Casuum difficilium, tractat. 3. cap. vlt.* Sunt tamèn aliqui DD. vt tradit *Homob. par. 1. Cas. reser. vbi, De forma absoluendi ab Interdicto,* qui existimant nullo modo opus esse absolutione, sed tutiùs est oppositum, ne gratìs videatur fuisse impositum Interdictum respectu innocentium. Verùm not. Interdictum ab homine reseruari duntaxat illi, qui illud tulit, vel eius Superiori, vt docet *Bonac. vbi suprà,* & antè eũ *Toletus de Interdicto cap. 5. num. 1.*

§. VIII.

Modus obseruandus per Pænitentiarium priusquam absoluat pænitentem annodatum casu.

36 TRia obseruabit, quorum primum est, quòd laici scienter Interdictum violantes, vt audiendo Sacrum, mortalitèr

taliter delinquunt. Ratio eſt, quia in re graui contra Ecclesię præceptum agunt. Clerici verò in Sacris Ordinibus conſtituti, vltra peccatum mortale, quod committunt, irregularitatem etiam incurrunt, ſupra quam ſolus Pontifex regulariter diſpenſat. *Cap. Is, qui, vbi DD. de Sent. excomm. l.6.* 36 immò, ſi exercendo proprij ordinis actum, violant locale Interdictum, nedum euadunt inhabiles ad acquirendum Beneficium, ſed etiam ad retinendum iam acquiſitum. *Regin. lib 32. tract. 3. num. 49. Barboſa in cap. Tanta, de Exceſſib. Prælat. & alij apud Homob. de Caſib. reſer. par. 1. de forma adhiben. in Interd.* Dixi, ſcienter, quia bona fides, & iuſta credulitas excuſat. *Bal. l. 4. conſ. 211.*

Alterum, ſi delictum occultum ſit, etiam ſi Summo Pontifici 37 Interdictum reſeruetur, ab Epiſcopo, & eius Vicario, auferri poteſt, per *cap. Liceat Conc. Trid. ſeſſ. 24.* ſed præuia ſatisfactione. *Henriquez de Interd. cap. 51. §. 3. Sayr. lib. 5. cap. 15. num. 16. & alij*; attamen hoc agendum eſt cum maxima prudentia, & circumſpectione, ne temerè ponatur falx in meſſem alienam.

Tertium, quando locus, vel Populus eſt interdictus, ille, 38 qui nõ peccauit, abſolutione nõ indiget, vt aliqui volunt; quia rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, reſquè per alium geſta præiudicare non debet tertio, qui in illa nullam habet partem. Deniquè notandum, quòd ſicut vna cenſura ligatus, alterius quoquè non tantùm diuerſæ, ſed etiã eiuſdem rationis eſt capax; ita etiam vna manente alia auferri poteſt: quapropter petens abſolutionem ab vna cenſura, maximè extra Sacramentalem Confeſſionem, ab alijs abſolutus non remanet, *Cap. Cum pro cauſa, extra, de Sent. excom.*

Qui verſatur in dubio, an ſit irretitus aliqua cenſura conſu- 39 lat par. 1. diſt. 13. art. 2. diff. vnica.

CASVS SECVNDVS

SVMMARIVM.

1 *Masculinum in hoc textu concipit fœmininum.*
2 *Gradus quid sit.*
3 *Inter quas personas cadat gradus primus.*
4 *Intèr quas cadat secundus.*
5 *Consanguinitas quid.*
6 *Incestus vndè dictus.*
7 *Incestus duplicitèr sumitur.*
8 *Incestus tàm propriè, quàm impropriè sumptus, quid complectatur.*
9 *Incestus propriè quid.*
10 *Textus loquitur de incestu propriè.*
11 *Datur incestus ex natura rei, & ex legis humanæ institutione.*
12 *Cur in reseruatione huius casus fit mentio de gradibus, scilicèt primo, & secundo.*
13 *Cognatio est genus respectu cōiūctionis spiritualis, legalis, & naturalis.*
14 *De naturali cognatione loquitur textus.*
15 *Reperitur discrimen inter omittentem, seù permittentem, vt fieret incestus, & inter committentem incestum.*
16 *Traditur regula generalis demonstrans incidentes, & non incidentes in casum.*
17 *Ad incidendum in casum tria copulatiuè requiruntur.*
18 *Ex defectu consanguinitatis, qui, vel quæ non incidant in casum.*
19 *Ex defectu primi, aut secundi gradus, qui non incidant.*
20 *Ex defectu consummationis copulæ, qui non incidant.*
21 *Ex defectu actus in vase debito, qui non incidant.*
22 *Ex carentia malitiæ mortalis, qui non incidunt.*
23 *Aliud est nescire casum hunc esse reseruatum, aliud nescire consanguinitatem cum persona cognita.*
24 *Incidit, qui habet rem cum consanguinea in primo, aut secūdo gradu.*
25 *Incidit etiamsi fœmina non seminet, dummodò masc. seminet.*
26 *Incidit etiam, si tantùm intra vas debitum distillauerit semen.*
27 *An incidat abutens consanguineum in dictis gradibus.*
28 *Facultas absoluendi ab hoc casu non extenditur ad absoluendum delicti complicem.*

29 *An*

29 *An Confessarius cõplicem in alijs confessionibus possit audire, remissiuè.*
30 *Qui habet facultatem absoluendi à gradibus incestus primo, & secundo; non tamen sequitur habere facultatem dispensandi super petitionem debiti.*
31 *Qualem prudentiam adhibere debeat Confessarius deprehendens impedimentum dirimens Matrimonium.*
32 *Per sola Sponsalia non contrahitur affinitas.*

IN SECVNDVM CASVM RESERVATVM, s.

Qui primo, vel secundo cognationis gradu incestum commiserint.

COMMENTARIA.

TExtus iste in duas diuiditur partes, quarum altera est de his, qui in primo, vel secundo gradu consanguinitatis incestum committunt. Altera de his, qui in primo, vel secundo gradu affinitatis item incestum committunt.

De prima parte agendo septem percurremus paragrapha.

Primum erit expositio terminorum in textu inclusorum.

Alterum erit quædam regula generalis demonstrans Incidentes, & non Incidentes.

Tertium est de non Incidentibus in casum.

Quartum est de annotationibus circa non Incidentes.

Quintum demonstrat Incidentes in casum.

Sextum versatur circa annotationes Incidentiũ in casum.

Septimum erit modus obseruandus per Pęnitentiarium priusquàm absolutionis beneficium impẽdat annodato hoc casu.

§. I.

1 Primus terminus in ordine textuali est (*Qui*) Et quamùis terminus iste in odiosis non comprehendat fęmininum, prout etiam supra cautum fuit; attamèn hoc in loco asserendum est fęminas quoq; comprehendere; quod satìs constat ex cõtrata-

bella gratiosæ concessionis casuum reseruatorum cum suis limitationibus, quæ de fęminis mentionem facit, præseferens quam facultatem concedat circa absolutionem fęminarum. Verùm priusquàm aggrediar secundum terminum, cum in hoc textu de lubricis rebus differendum sit, præmonendum cẽseo, ex his castas aures non debere pollui: nam omnia munda mũdis, & Sol latrinas, & loca immunda lucis suæ radijs penetrat, nec tamen ipse fędatur; sic lector inter legendum hæc immunda, & Confessarius illa audiendo, vt mysticus sol se debet habere.

Secundus terminus, .s. (*Gradu*). Gradus est determinata
2 distantia vnius personæ ab altera, & nõ eiusdem ad se, exẽpli gratia, patris ad filiam. Dicitur, & non eiusdem ad se, quia ad constituendum gradum requiruntur necessariò duæ personæ. Hinc pater non distat à se vllo gradu, & solummodò personæ in linea recta, & transuersali faciunt gradum inter se. Ita *Lucas Floronus de Casib. reser. par. 2. casu 6.*

Tertius terminus. s. (*Primo, vel secundo, .s. gradu*). Notandum
3 gradum primum de iure Canonico intercedere inter patrem, & filiam, inter matrem, & filium, qui dicuntur in linea recta, seù ascendentium, & descendentium. Item notandum primũ gradum intercedere inter fratrem, & sororem, sed dicuntur in linea transuersali, cum alter non descendat ab alio, sed ambo ab eodem, .s. patre.

Secundus gradus in linea recta est inter auum, & nepotem,
4 & inter nepotem, & auiam. Secundus verò gradus in linea transuersali est inter consobrinum, & consobrinam, inter patruum, & filiam fratris, aut sororis suæ, & inter filium patrui & materteram, &c.

Quartus est (*Consanguinitas*,) quæ est attinentia, seù vincu-
5 lum, vel propinquitas personarum ab eodem stipite descendentium contracta carnali coniunctione: & dicitur consanguinitas, quasi sanguinis vnitas.

6 Quintus est (*Incestus*.) Circa terminum hunc sciendũ est in-

incestum deduci à cesto Veneris cingulo, quo amor maritalis in legitimis nuptijs conciliari putabatur, ita vt incestus dicatur concubitus ille, cui cingulum iustarum nuptiarum non adhibetur. *Papin. in l. Si adulterium, ff. Ad l. Iuliam de adult.*
Sciendum insupèr incestum duplicitèr sumi, nimirùm proprie, & impropriè. Impropriè sumptus comprehendit primò 7
spiritualem cognationem, quæ contrahitur in Sacramentis Baptismi, & Confirmationis. Secundò, cognationem legalem
inter adoptantem, & adoptatum. Tertiò, cognationem 8
quoq; spiritualem, quæ est inter Confessarium, & filiam spiritualem. Incestus verò propriè sumptus comprehendit tantùm concubitum illegitimum personarum consanguinearum,
vel affinium vsq; ad quartum gradum inclusiuè; & hoc modo 9
sumptus, est abusus consanguineorum, vel affinium intra gradus prohibitos per copulam carnalem. Ita *Magist. Sent. 4. libr. distin. 41.* quem sequitur *Lexicon Theologicon in verb. Incestus.*
Lucas Floronus de Casib. reser. loc. cit. Nunc ad propositum nostrũ 10
deueniendo Illustriss. ac Reuerendiss. Reseruans non loquitur nisi de incestu propriè accepto. Et ratio est, tum quia verba in statutis, teste *Gambarupta de Casibus reseruat. cas. 4. num. 21.* non metaphoricè, sed propriè sunt intelligenda: incestus autem commissus inter patrem spiritualem, .s. Confessarium, & inter filiam spiritualem, .s. pęnitentem (quod absit) non est nisi metaphoricus, vt videre est apud *Azorium Institut. Moral. tom. 3. lib. 3. cap. 9. quæst. 5.* tùm quia incestus, velut paulò ante attigimus, est abusus inter cõsãguineos, & affines; claret autẽ inter adoptantem, & adoptatam, & inter suscipientẽ, & susceptam in Baptismate, aut Chrismate non oriri consanguinitas, aùt affinitas, prout est in incestu proprio.

Verùm pro potiori intelligentia notandum est incestum
duplicem esse, diuiditur .s. in incestum ex natura rei, & ex in- 11
stitutione legis humanæ. Primus, quia est ex natura rei, ideò dicitur proprius. Alter verò, quia est solum ex institutione humana, ideò dicitur improprius.

Item

12 Item notandum in reseruatione exprimi primũ, aut secũdũ gradũ cognationis, qui non reperiuntur inter coniunctos, spirituali, aut legali cognatione, post *Conc. Trid. sess. 24. de Reform. Matrim. cap. 2.* Possumus etiam addere Reseruatores casuũ solere exprimere cognationem spiritualem in eorum Indice reseruatorum, cum volunt ea in eorũ Diœcesi reseruari, sciẽtes appellatione incestus in sensu proprio, venire tantùm abusum consanguineorum, aut affinium. Hinc iure optimo in Indice Brixiensi, & Bononiensi, dum reseruatur huiusmodi casus, additur etiam in cognatione spirituali; in nostro verò Indice, cum nõ exprimatur cognatio legalis, aùt spiritualis, debet sumi in sensu proprio, quia sumus in odiosis: odia autẽ sunt restringẽda, *de Reg. iur. in 6. Cap. Odia.*

13 Sextus est *(Cognationis)*. Obseruãdũ cognationẽ esse genus ad cõiũctionẽ spiritualẽ, legalẽ, & naturalẽ, & proindè tanq̃ genus prædicari (vt logicalibus verbis vtar) de qualibet istarum, & cõsequentèr cõiunctio legalis est cognatio: cõiũctio spiritualis est cognatio: coniunctio naturalis est cognatio. Vide *Toletum*
14 *lib. 7. cap. 4. num. 3.* de naturali autèm cognatione pręcisè intelligendus est textus. Cuius ratio est, quia lex humana odiosa, qualis est ista casuum reseruatorum, explicanda, & extẽdenda est, quatenùs important verba iuxta proprietatem naturalem, cum homines ordinariè loquantur iuxtà huiusmodi proprietatem verborum naturalem, prout obseruat *Bonac. de Legib. disp. 1. quæst. 1. punc. 8. prop. 2. n. 8.* licèt *Lelius Zecchius de Casib. reser. cas. 15.* contrarium teneat.

15 Septimus, & vltimus terminus est *(Commiserint.)* Circa quod aduertẽdum est discrimen esse inter cõmittentẽ, & omittentẽ: nam pęna lata contra facientẽ, seù cõmittentẽ, nõ afficit omittẽtẽ, vt testatur *Bonac. de Clausf. q. 2. pun. 2. nu. 2.* Et ratio est, quia omittere non est facere: quapropter ad propositum nostrum; non incidit in casum istum pater ille familias, qui omittit prohibere filio suo concubitum cum meretrice, quam ipse pater priùs cognouit: nam omittere non est committere; textus verò fatur

rò fatur de illis, qui commiserint, nullam faciendo mentionē de omittentibus; ideò isti non incidunt.

§. II.

Regula generalis pro doctis, ex qua simul cum fundamentis iactis in 1. §. satis planum est, qui incidunt, & qui non incidunt in casum. 16

REGVLA.

Ad incurrendum casum hunc tria copulatiuè requiruntur. 17
Primum est consanguinitas, .s. in primo, aut secundo gradu.
Secūdum est consummatio copulæ ex parte Viri in Vase debito.
Tertium est malitia mortalis.

Prima particula regulæ constat ex textu.

Secunda, *ex l. Nomen filiarum, §. Habere, ff. de Verb. signific. cap. Perpetuo, de Elect. in 6.*

Tertia, *ex cōmuni DD. doctrina,* cū reseruatio sit de grauioribus.

Pro minus peritis practicatur regula simul cū fundamentis.

§. III.

NON INCIDENTES.

Ex defectu primæ particulæ regulæ supradictæ, .s. consanguinitas in primo, aut secundo gradu, sequitur primò illum nō incidere, qui cognouit filiam suam spiritualem. 18

Secundò, nec illum, qui cognouit filiam adoptiuam.

Tertiò, sequitur nec illum incidere, qui cognouit Sanctimonialem (quod Deus auertat); incidit tamen in casum tertium decimum tabellæ reser. Diæc. Berg. (supponitur, quòd non sit sibi consanguinea, nec affinis in primo, vel secundo gradu.)

Quartò, nec illum, qui cognouit commatrem suam, hoc est patrinam. Et omnium istarum consequentiarum vnica assignatur ratio, quia, .s. inter istas personas non est consanguinitas,

tas, quæ necessariò requiritur, vt quis casu isto obstringatur.

19 Quintò, sequitur nec illum incidere, qui cognouit consanguineam suam, quæ erat illi coniuncta solùm in tertio, aùt quarto gradu, qui non reseruantur, vt patet in textu (*Qui primo, aùt secundo gradu.*)

20 Ex defectu secundæ particulæ regulæ, nempè consummatio copulæ in vase debito, sequitur primò illum non incidere, qui cognouit sororem, aùt consobrinam, vel amitam, vel materteram, quia, cum adhùc esset in annis pupillaribus, nec emitteret semen, non consummauit actum; qui si per fęminam fuit consummatus, ipsa duntaxat incidit.

Secundò, sequitur nec illum incidisse, qui solùm verenda tetigit, vel alia turpia peregit citrà consummationem, licèt talia commiserit respectu consanguinearum suarum in primo, aùt secundo gradu. Istarum sequelarum vna est ratio, nimirùm, quia licèt extiterit inceptio actus, non tamen sequuta est consummatio, quæ in hoc casu necessariò requiritur, vt supra dictũ fuit; quod intelligendum est, nisi aliud habeatur ex Legislatoris dispositione, quæ semper est attendenda.

21 Ex defectu illius particulæ (*in vase debito*) sequitur primò illum non incidere, qui pręposterè (quod absit) cognouit consanguineam, licèt in primo, aùt secundo gradu fuerit ei coniuncta, contra *Zecchium de Casibus reseruatis cas.15. num.1.* cõmittit tamen quàm nefandissimum peccatum.

22 Ex defectu tertiæ particulæ, .s. (malitia mortalis) sequitur primò illum non incidere, qui cognouit consanguineam in gradibus reseruatis, si detinebatur ebrietate. Idemq; dicitur de semiebrio, *Arg. tex. in Cap.1. de Delictis puerorum.*

Secundò, sequitur nec illum incidisse, qui incestum commisit, si integro carebat iudicio, *Arg. tex. in Clem. vnica de Homicid.*

Tertiò, nec illum, qui, cũ cognouit consanguineã in dictis gradibus, dormiebat, vel semidormiebat.

Quartò, nec illum, qui existimabat se cognoscere propriã vxorem, cum esset cõsanguinea in gradibus primo, vel secũdo.

Ratio

Ratio autèm omnium iſtarum appendicum eſt, tùm quia in ſupradictis caſibus malitia mortalis non exiſtit: tùm quia talis ignorantia facti illos excuſat, *Clarus lib. 5. §. Inceſtus, verſ. Excuſatur. Sanchez lib. 7. de Matrim. diſp. 15. num. 9. Homob. de Caſib. reſer. par. 2. caſ. 4. de Inceſtu, exceptione 4.*

§. IV.

ANNOTATIO I.

Aliud eſt neſcire caſum hunc eſſe reſeruatum, & aliud eſt 25
neſcire mulierem, cum qua quis habuit rem, eſſe ſuam cõſanquineam, quam ſi noſcet, non cognoſceret. Prima neſcientia non excuſat à reſeruatione: nam ignorantia iuris non excuſat, *l. Iuris ignorantiam, C. Qui admitti.* Secunda verò excuſat: quia eſt ignorantia facti, *l. Regula. ff. de Iuris, & fact. ignor.* Hinc *Gambarupta de Caſib. reſer. caſu 4. nu. 20. & Lelius Zecchius de Caſ. reſ. caſ. 1. num. 8. ad mentem Didaci Couarr.* inquiunt peccantem cum duabus ſororibus probabilitèr ignorando eſſe ſorores, excuſari ab inceſtu .s. formalitèr, & proindè à reſeruatione, quam ſententiam minimè ſequimur, ſed (quidquid ſit de inceſtu) illam improbabilem exiſtimamus, quòad reſeruationem: nam peccantes contra præcepta naturalia diuina non excuſantur à reſeruatione ob ignorantiam, vt fuſius dictum fuit par. prima, diſt. 3. Art. 2. diff. 2.

ANNOTATIO II.

Frater, qui cum fratre ſuo carnali concubit, non incidit in hunc caſum, ſed in caſum ſodomiæ; ideò non eſt reſeruatus ratione inceſtus, ſed ratione ſodomiæ, cuius grauitas eſt tanta, vt nulla linguarum ſufficiat illam exprimere. Ita *Finellius de Caſib. reſer. caſ. 10. n. 1. Floron. de Caſ. reſer. par. 2. caſ. 6. num. 31. contra Zecchium de Caſ. reſ. caſ. 15. nu. 1.*

ANNOTATIO III.

Ille non incidit, qui accerſitus à conſanguinea, vel affine in

primo, vel ſecundo gradu, & animo ei manifeſtato, recuſante ipſo, vti iam fecit Ioſeph in Egypto, iſta minetur clamare, ab illo ſibi vim inferri, niſi conſentiat, iſte ſi timore correptus, conſentiat, excuſatur à reſeruatione; quia, etſi timor in conſtantem virum cadens non excuſet à toto, .s. à peccato, & à reſeruatione ſimul, quando præceptum eſt de iure diuino, ſicut contingit in propoſito; excuſat tamen ſaltèm à tanto, nimirũ à reſeruatione, quæ fit ab Eccleſia. Faciunt allata per *Peirinum in Triuileg. Minim. tom. 2. in Conſtit. 4. Gregorij xv. num. 9. Freitam addit. Roderici à Cunha q. 9. n. 9. Sotum lib. 7. de Iuſtit. quæſ. 7. D. Thom. 22. q. 147. art. 3. ad 2.*

Item à fortiori non incidit mulier illa, cui per ſuum cõſanguineum, aùt affinem incuſſus fuit timor grauis, v. g. vulneris, præſertim in facie, niſi eius voluptatibus acquieſceret, & ob timorem aſſentit. Dixi à fortiori, quia metus cadens in conſtãtem virum attendendus eſt reſpectu patiẽtis, vt doctè tradit *Sanchez de Matrim. lib 4. diſp. 3. num. 2.* Excuſatq; fęminam minor metus, quàm virum, vti docet *Emanuel Sà, verb. Metus, nu. 1.* Nã metus, qui terrebit virum quietum, pacificum, & inermen, non terrebit militem rixoſum, & aſſuetum armis, inquit *Peirinus, vbi ſuprà, num. 28.*

§. V.

INCIDENTES.

24 Ex regula ſequitur primò illum incidere, qui rem habet cũ ſua conſanguinea in primo, aùt ſecundo gradu tàm reſpectu lineæ rectæ, quàm lateralis, vt patet tùm ex regula, tùm ex fundamentis; concurrentibus tamen alijs conditionibus regulæ, quam ſuppoſitionem obſeruabitis etiam in ſequentibus corrolarijs.

25 Secundò, ſequitur illum incidere, qui cognouit conſanguineam in dictis gradibus, licèt tãmodò ipſe maſculus ſeminet.

26 Tertiò, ſequitur illum incidere, qui in dictis gradibus cognouit

gnouit consanguineam, licèt nó immiserit pudenda intra mulieris claustra, dummodò semen distillauerit in eius debitum vas. Ita *Floronus par. 2. cas. 6. num. 28. post Graffium lib. 2. Decision. primæ par. cap. 80. nu. 5.* Istorum corrolariorum vnica datur ratio, .s. quia omnes conditiones requisitæ ad constituendum hunc casum reseruatũ reperiuntur, vt supponitur. Num verò impubes hoc annodentur casu alij affirmant, alij negant. Tu consule par. 1. dist. 4. art. 2. diffic. 2. vbi fusius, & ex proposito hæc enodatur difficultas.

§. VI.

ANNOTATIO I.

Secundum plures DD. (*teste Homob. de Casib. reser. par. 2. cas. 4. comprehensione 2.*) incidit in hunc casum, qui nefandum crimen 27
cum mare consanguineo in prædictis gradibus primo, vel secundo perpetrat. Et eorum ratio est, quia incestus, vt superius retulimus, est abusus consanguineorum, vel affinium, & hìc ad punctum solis est itidem abusus consanguinei. *Graffius de Arbitrar. Confess. lib. 2. c. 134. num. 3. Azor. par. 3. lib. 3. cap. 18. quæst. 5. D. Antonin. 2. par. tit. 5. cap. 1. 2. 3. vsque ad 8.* Verùm in praxi hæc sententia non recipitur, vt testatur *Homob. vbi supra.*

ANNOTATIO. II.

Quamùis Confessario per Episcopum, vel eius Vicarium 28
Generalem sibi impertita fuerit facultas absoluendi à casu incestus; attamèn non poterit absoluere suam consanguineam, vel affinem, nec in prædictis gradibus, nec in alijs, .s. tertio, & quarto, si fortè cum eisdem commercium habuisset. Et ratio ea est, quia nullus potest absoluere à mortalibus extra mortis 29
articulum, nisi ab Ordinario pro excipiendis confessionibus extiterit approbatus; Confessarius autèm culpæ socius, ad audiendam complicis confessionem non censetur approbatus; quinimmò pòsitiuè ei adimitur facultas respectu talis, vt claret ex verbis Synodi vltimò Bergomi celebratæ, *par. 3. tit. 6. de*

Sacram. Pœnit.; ideò facultas abſoluendi ab inceſtu non extenditur ad abſoluendum complicem.

An verò poſſit complicem in alijs confeſſionibus audire, & quid in articulo mortis poſſit fieri circa complicem, cum hæ difficultates in prima par. diſt. 14. art. 2. diffic. 1. copioſiùs enodatæ fuerint, ad illas vos remitto.

30 Itidem caueat Confeſſarius, quòd ſibi impertita facultate abſoluendi ab inceſtu, non per hoc ſibi impertitur facultas diſpenſandi ſuper petitionẽ debiti: nam à diuerſis nõ fit illatio, *l. Papinianus. ff. de Minoribus.*

§. VII.

Modus obſeruandus per Pœnitentiarium, antequàm abſoluat pœnitentem hoc caſu irretitum.

TRia præſtabit. Primum aduertet pęnitentem (ſi ei expediens viſum fuerit) quòd quamùis hoc caſu reſeruetur tantùm inceſtus in primo, & ſecundo gradu, non per hoc ſequitur, quin ſit inceſtus etiam in tertio, & quarto gradu.

31 Secundum, ſi Pęnitentiarius, dum coniugatorũ confeſſiones audit, aliquod impedimẽtũ dirimẽs eorũ matrim. deprehẽdat, circa quod ipſi in bona fide permaneant, nec aliquo ſcrupulo tangantur credens conſilium ſuum non profuturum, illos non admoneat, *Sotus in 4. Sent. diſt. 18. q. 2. art. 4. Suarez tom. 4. diſp. 32. ſect. 4. Sanchez lib. 2. de Matrim. diſp. 38. & alij.*

32 Tertium non abſoluat pęnitentem, niſi amoueat priùs omnem occaſionem recidiui. Caueat Confeſſarius, quòd ſi ſpõſus, poſt ſponſalia de futuro, habeat rem cum ſorore, vel matre, vel cum alijs, quæ ſunt in primo, aùt in ſecũdo gradu cum ſponſa ſibi promiſſa, non per hoc committit inceſtum, niſi alia de cauſa ſint conſanguinei, vel affines. Ratio, quia per ſola ſponſalia non contrahitur affinitas: attamèn non poteſt contrahere cum ſponſa propter orta impedimenta, niſi accedente diſpenſatione Pontificia.

SECVN-

SECVNDI CASVS PARS ALTERA.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas quid.*
2 *Affinitas vndè dicatur.*
3 *Affinitas tàm ex licita, quàm ex illicita copula sequitur.*
4 *An cadat in casum, qui per vim committit incestum cum affine præbendo consensum in actum delectationis.*
5 *Affinitas in textu non excedit secundum gradum.*
6 *Qualis est gradus primus affinitatis ex copula licita.*
7 *Qualis est gradus secundus affinitatis ex copula licita.*
8 *Qualis est gradus primus, & secundus ex copula damnata.*
9 *Maritus, qui prius habuit rem cum consanguinea vxoris suæ, posteà nec vxorem cognoscere poterit absquè dispensatione petendi debitũ, vbi viget consuetudo.*

IN SECVNDAM PARTEM HVIVS SECVNDI CASVS, .s.

De committentibus incestum in primo, & secundo gradu affinitatis.

COMMENTARIA.

HÆc pars venit eodem modo, quo prima, exponenda, & quò ad terminos, & quò ad regulam generalem, & quò ad modum tenendum à Pęnitentiario, quibusdam exceptis, quæ modò breuitèr tangam.

§. VNICVM.

Affinitas est proximitas, seù attinentia personarum, quarũ 1
vna habuit carnalem copulam cũ consanguinea alterius, cum qua caret omni parentela sanguinis. Ita colligitur ex *Concil. Trid. sess. 24. de Refor. Matr. cap. 4.*

Sed vnde dicitur affinitas? Dicitur ex eo, quòd duæ diuersæ 2
cogna-

cognationes per coitum copulantur altera ad alterius cognationis finem accedente, *l. Non facilè, verſ. affines, ff. de Gradibus, & affinibus*. Hinc conſequentèr affinis dicitur, qui accedit ad finẽ conſanguinitatis alterius proptèr copulam, ob quam maſculus & fęmina efficiuntur vna caro, iuxta illud *Geneſ. cap. 2. Erunt duo in carne vna.*

3 Affinitas ſequitur tàm ex copula licita, quàm illicita, quinimmò ſequitur etiam, ſi coitus ſequatur per vim quamcunq; non ſequitur tamen ex nuptijs tantummodò, vti aduertit *Gambarupta de Caſ. reſcr. caſ. 4. num. 14.*

4 An verò incidat in caſum, qui coactè per vim, & metum cadentem in cõſtantem virum, cõmittit inceſtum cum affine, præbendo conſenſum in actu delectationis? Non eſt vndequaq; certum; nam adhuc lis vertitur ſub iudice. Alij inquã, affirmant, alij negant. Negantes huic innituntur fundamẽto, quia vis, & metus minuunt pęnam, & conſequentèr ſaltèm ab inceſtu auferunt reſeruationem. Ita *Graff. in Praxi lib. 1. cap. 13. num. 33.* Affirmãtes verò huic adhærent rationi, quia voluntas nunquam cogi poteſt, ideò voluntas, quæ dicitur coacta, non eſt ſimplicitèr coacta, ſed tantùm inducta, & proindè videtur reſeruatio non auferri. Ita *Floron. de Caſ. reſer. par. 2. caſ. 6. nu. 28.* Verùm in praxi ſentẽtiam negatiuam cenſeo eſſe ſequendam.

5 Affinitas in impedimentis Matrimonij ſe extendit vſquè ad quartum gradum in licita copula: in illicita verò, vſquè ad ſecundum gradum tantùm; ſed in textu non excedit ſecundũ, tàm reſpectu copulæ licitæ, quàm illicitæ.

6 Primus gradus affinitatis eſt, cum vir, .s. maritus cognoſcit cõſanguineã ſuæ vxoris in primo gradu, ſiuè in linea recta, vt cognoſcendo eius matrem, vel in linea collaterali, vt cognoſcendo eius ſororem.

7 Secundus gradus erit, ſi maritus cognoſcat conſobrinas, vel amitam, vel materteram vxoris ſuæ. Hi gradus ſe tenent reſpectu copulæ licitæ.

8 Ex illicita autem copula primus gradus in linea recta erit, ſi

Ama-

Amasius cognoscat matrē suæ Amasiæ, cum qua Amasia prius habuit rem. Primus gradus verò in linea collaterali erit, si Amasius cognoscat sororem suæ Amasiæ, cū qua Amasia prius peccauit actū consummādo. Secūdus grad. erit, si Amasius cognoscat consobrinam, vel amitam, vel materteram suæ Amasiæ, cum qua Amasia completam habuit copulam in debito vase. Hæc pauca annotasse sufficiant de hac parte, reliqua procedunt sicut ea, quæ habentur in prima.

Aduertat Confessarius vnum, quod censeo nullo modo esse omittendum, nempè postquam maritus habuit rem cum consanguinea vxoris suæ in primo, aùt secundo gradu, nō solùm incidere in hunc casum habendo rem cum dicta consanguinea vxoris, sed etiam incidere, si habuerit deinde rem cum sua vxore; quia ratione copulæ habitæ cum sua consanguinea, nō tantùm est sibi vxor, sed etiam affinis in gradu, in quo existit consanguinea illa cum vxore mariti. Petat itaquè maritus dispensationem petendi debitum ab vxore, quem amisit ob incestum. Verùm circa huiusmodi petitionem attendat maritus, si in loco, vbi degit, viget consuetudo petendi talem dispensationem. 9

CASVS

CASVS TERTIVS

SVMMARIVM.

1 *Terminus* (Qui) *hoc in loco comprehendit seculares, Clericos, & Regulares etiam.*
2 *Regulares hoc casu obstringuntur in sententia Bellochij.*
3 *Ob quas rationes Regulares non ligentur ad mentem Auctoris.*
4 *Fœminæ etiam comprehenduntur sub hoc casu.*
5 *Qualis pauperies requiratur, vt quis non incidat in casum.*
6 *Duplex pauperies .s. victus, & status.*
7 *Quid veniat nomine victus.*
8 *Necessitas status est duplex.*
9 *Necessitas Legatarij necessitati debitoris præponenda est.*
10 *Qui nunc excusatur à solutione totius legati, non tamen excusatur à solutione partis, si illam soluere potest.*
11 *Solutio dupliciter sumi potest.*
12 *Non annodatur casu, qui reipsa non est debitor.*
13 *Incidit in casum, qui longius biennio prorogat solutionem legati pij, etiam quò ad partem, dummodò pars illa sit tantæ quantitatis, vt mortale constituat peccatum.*
14 *Legatorum materia suam habet latitudinem, circa quam veniale, & mortale consistit.*
15 *Dies anni bissexti facit pro debitore legati pij.*
16 *Expositio huius termini* (Ex legato pio) *remissiuè.*
17 *Videtur pœnitens ille, qui solummodò satisfecit legato pio post elapsũ tempus per simplicem Confessarium non posse absolui.*
18 *Illæ particulæ contra tabellæ, .s. satisfacta parte, non limitant Confessarij potestatem, sed illũ admonent, quid obseruare debeat.*
19 *Vnde dignoscatur, quòd prædictæ particulæ importent admonitionem.*
20 *Ablatiuus absolutus hoc in loco significat formam, quam Confessarius obseruando, iustè absoluit.*
21 *Illæ particulæ (satisfacta parte) designant formam sequendam.*
22 *Qui priuilegio contra tabellæ caret, nec validè, nec iustè ab hoc casu absoluere potest, qui verò habet illud, potest quidẽ validè, sed nõ iustè.*
23 *Non satisfacit conscientiæ suæ, qui potest satisfacere legatis pijs, & non satisfacit.*

24 *Quam-*

24 *Quamprimùm legato pio satisfaciendum est.*
25 *Differre notabilitèr solutionem legatorum piorũ peccatum mortale est.*
26 *Hæres respectu legati prophani intra annum cogi potest.*
27 *Pro soluendis legatis in foro interiori nõ datur commoditas temporis, si statim solui poßunt.*
28 *Ad incurrendum casum hunc tria copulatiuè requiruntur.*
29 *Ex defectu primæ conditionis regulæ multi non incidunt in casum.*
30 *Ex defectu secundæ conditionis regulæ itèm plerique non incidunt.*
31 *Idem dicitur ex defectu tertiæ conditionis.*
32 *Incidit, qui protrahit solutionem legati pij vltra biennium, licèt hoc faciat, vt res defuncti cariùs vendantur.*
33 *Temporis dilati breuitas excusari potest ab incidentia in casum istum.*
34 *Non excusat bonus finis.*
35 *Item non excusat cautio iuratoria.*
36 *Itidem non excusat defectus solemnitatis legati pij.*
37 *Nec Vicarius Generalis Episcopi eximitur ab hac reseruatione, sicut nec ab alijs casibus.*
38 *Quid facere debet, qui non potest satisfacere intra biennium.*
39 *Quando absolui possit, qui non satisfecit legato pio.*
40 *Ex quo signo conijci potest obligatio ad soluendum legatum pium.*
41 *Legatum pium non fit caducum.*
42 *Legatũ pauperibus in cõmuni relictũ dari põt fabricæ Ecclesiæ pauperis.*
43 *Priori loco soluenda sunt debita testatoris, quàm eius legata.*

IN CASVM TERTIVM .S.

Qui pauperie non impediti solutionem ex legato pio debitam, longiùs biennio distulerit, id verò tamdiù tantùm, quandiù in mora fuerint solutionis.

COMMENTARIA.

Circa hunc textũ septẽ percurremus paragrapha, quorum primum erit declaratio terminorum intra textum inclusorum.

Alterum erit fundamentum reseruationis præsentis casus.

Tertium erit quædam regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum.

Quartum demonstrat non incidentes.

Quintum Incidentes.

Sextum affert annotationes circa incidentes.

Septimum tandem tradit modum obseruãdum à Pęnitentiario ante absolutionem annodati huiuscasus.

§. I.

Quod ad primum §. sunt sex termini circa textũ exponendi.

Primus est (*Qui.*) Hoc relatiuum (*Qui*) teste *Graff. de Casibus*
1 *restr. lib. 2. cap. 26. num. 1.* significat vniuersalitatem, includitq; sub se nedum laicos, sed etiam Clericos, & Regulares: de laicis, & Clericis nulli dubium est: de Religiosis verò, quia apud aliquem minus doctum potest verti in dubium; idcircò videndum est ob quam legem possint circa casum hunc subijci
2 Diœcesano. Religiosi itaq; qui habita licentia à suis Superioribus officium executionis vltimarum voluntatum susceperint, vt si respectu suorum consanguineorum onus eis incumbat, nõ verò ratione conuentus, & longiùs biennio legati pij solutionẽ distulerint, erunt subiecti huic casui, quia Ordinarij, tanquam delegati Sedis Apostolicæ tenentur curare iuris remedijs, vt adimpleatur circa legata pia defunctorum voluntas, vt patet ex *Conc. Trid. de Refor. sess. 22. cap. Episcopi, il 2.* Nec obstat Religiosos exemptos esse ab Ordinarijs locorum, quia hoc procedit tantùm in casibus Ordinarijs; non autem in his, in quibus Ordinarius est tanquã Sedis Apostolicæ delegatus, vt in præsenti casu. Ita *Petrus Bellocchius in Praxi Moralis Theologiæ*, & per clarum textum in *Clem. Religiosis, de Testament.*

3 Verùm, cum ex vna parte nõ videatur vsu receptũ, vt Religiosi ligentur aliquo casu Ordinariorum, & ex altera Episcopi, seù Ordinarij alia iuris remedia habeant, quibus possũt, vt dixi, compellere Religiosos ad exequendum onus susceptũ, vt per citatũ caput *Religiosis*, mihi probatur ipsos nõ obstringi casu isto. Faciũt, quæ habentur in *Cap. Præterea, extra, de Off. de leg. Glos. in cap. Ecce, dist. 95.* concordat textus in *l. 2. ff. de Iurisdict. omnium Iudic.*

Iidem

Itidem iste terminus (*Qui*) in proposito nostro complectitur etiam fęminas illas, quæ longius biennio legati pij solutionem differunt: quia, licèt in odiosis fęminæ non veniant comprehensæ sub relatiuo (*Qui,*) cũ odia, & pęnæ sint restringendæ; tamen hoc fallit, cum sequitur absurdum, sicut foret in proposito, si non includerentur sub relatiuo (*Qui,*) & subindè in casu: nam aures ipsæ audire refugiunt, vt fęmina de iure valeat constitui hæres, sicut vir, & iuris remedijs non valeat cogi ad pia legata soluenda, sicut vir. 4

Secũdus terminus(*Pauperie non impediti.*)Circa hũc terminũ videndum est, quæ pauperies requiratur, vt hæres differendo solutionem legati pij vltra biennium, non incidat in casum. Sciendum itaq; non esse vndequaque certum quæ pauperies requiratur; vnum tamen pro certo asserere possumus, nimirùm paupertatem, seù pauperiem illã sufficere, quæ etiam à mortali excusat differentem aliorum debitorum solutionem. 5

Lelius Zecchius de Casib. reser. cas. 6. n. 6. Procedit circa terminũ hũc distinguẽdo de pauperie sic: duplex est pauperies, nempè victus, & status. Prima est illius, qui habet tm̃ necessaria ad victũ. Secunda est illius, qui solùm habet necessaria ad statum. Qui habent tm̃ necessaria ad victũ, dicuntur non posse; & proinde excusari à peccato, & a reseruatione, quæ peccatum mortale supponit. Cæterùm qui habet necessaria ad statum non uidetur excusandus. Probatur in simili, nam sicut debens alicui decem excusatur ea tunc persoluere, si habet tantùm necessaria ad victum, nõ autem si habet superflua ad illum; quãuis sint sibi necessaria ad statum, creditore existente in pari necessitate, qui semper præponitur necessitati debitoris: sic in proposito dicendũ est excusari quidèm à soluendo legato pio pro illo tunc, quo quis habet tantùm, vnde possit necessariò viuere: quod secus est de habente tantùm necessaria ad statum suũ. 6

Lelius Zecchius, vbi supra. Verùm dices, quid veniat nomine victus in iure? Respõdetur, quòd veniunt nedum cibaria, sed etiam uestitus, & habitatio, quia sine his corpus ali nõ potest. Ita *Sum. Asten. in tract. term. v. Victus.* 7

Bonacina autem de Censuris disp. 1. quæst. 3. punct. 9. prop. 2. num. 3.
8 plures allegans DD. relicta pauperie uictus tãquã ab omnibus cõcessa, distinguit de necessitate status. Necessitas itaq; status secundum ipsum, est duplex, nimirùm grauis, & leuis: grauis ad iudicium boni viri spectatis omnibus circunstãtijs excusat: leuis verò minimè. Verùm vnum aliud obseruandum est, dũ
9 grauis est pauperies status debitoris legati pij, ne legatarius fit in simili pauperie, patiaturq; æquale damnum ex defectu non soluentis, quia, vt supra retuli, semper necessitati debitoris præponendus est, quod satis perspicuũ est in simili de causis excusantibus à restitutione.

10 Insupèr obseruandum, quòd licèt interdum legati *pij* debitor excusetur pro tunc, .s. dum manet illa grauis necessitas sui status à solutione totali; non excusatur tamèn à solutione partiali, si illam soluere potest, vt patet in simili de debitore, qui saltèm partem debiti soluere potest, qui (inquam) non excusatur illam nõ soluendo. Nunc deueniendo ad rem nostram ex datis distinctionibus satis clarè colligitur, quomodò in textu sumenda sit pauperies, & quæ pauperies pro tunc excuset.

11 Tertius terminus est (*Solutionem debitam.*) In huius gratiam obseruandum est, quòd duplicitèr sumi potest solutio, nempè strictè, & largè: solutio strictè sumpta ad propositum nostrũ est tradere legatario, quod ei à testatore relictum fuit; nam legare est in vltima voluntate rem aliquam alicui relinquere, inquit *Astensis in Tract. term. verbo Legare*: largè verò sumpta est solutio quoquomodò facta, itaut se extendat etiam ad compensationem, seruatis regulis compensationis, quæ passim apud Summistas habentur. Vtroq; modo potest sumi in textu, quia etiam vtroquè modo pro loco, & tempore potest esse iusta.

12 Additur (*Debitã,*) quia si quis haberetur debitor alicuius legati pij, sed re ipsa talis nõ esset, nõ annoderetur peccato, nec reseruatione, omittẽdo putatũ debitũ: nam aliud est quis esse talis, & aliud haberi pro tali, *l. Si maritus*, §. *legis Iuliæ*, *& ibi Bart. ff. ad Reg. Iul. de adult. cum simil.*

Quartus

Quartus terminus (*Longius biennio.*) Hæc verba ſunt intelligẽda tùm reſpectu totius quantitatis legati pij, tùm reſpectu 13
etiam partis; dummodò pars illa ſit ſaltèm tantæ quantitatis, vt alicui ablata mortale conſtituat peccatum; nam eadem eſt ratio totius, & partis; cum quælibet pars ſit legatum piũ. Hinc fit, vt qui tenetur ſoluere centum ſcuta intra biennium, vt euitet peccatũ,& reſeruationẽ,adhùc annodetur caſu,ſi ſolũ nonaginta ſoluat; quia decem illa inſoluta ſunt ſufficiens materia ad conſtituendum mortale, & ſubindè ad obſtringendum 14
caſu; ſi tamèn pars inſoluta non foret tantæ quantitatis, quãtę requiritur ad mortale conſtituendum, non ligaretur; nam, & legatorum materiam par eſt, ſuam habere latitudinem, circa quam mortale, & veniale conſiſtit.

Itidem circa terminum hunc, .s. (*Longius biennio*,) notandũ 15
eſt, quòd ſi intra biennium obtigerit annus biſſextus, .s. trecentorum ſexaginta ſex dierum, etiam dies ille vltimus additus ratione biſſexti faciet pro debitore legati pij, adeo vt ſoluens ét tali die eximatur à reſeruatione: fauores enim oportet ampliari, odia verò reſtringi, *Cap. Odia, de Reg. iuris in 6.*

Quintus terminus (*Ex legato pio.*) Expoſitio huiuſce termini 16
habetur infra caſu ſexto amplè expoſitus.

Sextus terminus (*Id verò tamdiù tantùm, quandiù fuerint in mora ſolutionis.*) Circa hęc verba emergit dubium,ex cuius ſolutione pendet explicatio huiuſce textus. Quæritur itaq;, ſi quis longiùs biennio pij legati ſolutionem diſtulit, ſed poſteà, antequàm acceſſerit ad Cõfeſſarij pedes, illam præſtitit, poſſit abſolui per Confeſſarium carẽtem facultate reſeruationis huius. Circa dubium hoc dico inprimìs, quòd varij ſunt ſenſus Cõfeſſariorum ob rationes validas, quæ pro vtraq; parte poſſunt afferri in medium. Dico ſecundò,quòd potiùs mallem ab alio expoſitionẽ habere, quam illam alteri tradere, quia pro certo melior foret. Dico tertiò, quòd tota dubij reſolutio videtur pendere ex ſolis coniecturis, cum nihil certi habeatur. Habet autem coniectura mentis Illuſtriſſimi, & Reuerẽdiſſimi Noſtri

Anti-

Antistitis desumpta ex contratabella concessionis casuum cum limitationibus, quæ respondet alteri reseruatorum tabellæ. Habet autem prædicta contratabella hæc formalia verba, (*.s. conceditur præuia satisfactione:*) ex quibus verbis signum satis clarum colligitur casum remanere reseruatum, licèt præstita fuerit satisfactio, si fuit longius biennio dilata. Ratio autem est, tùm quia frustra talia apponerentur verba, quod nefas est dictu: nam ibi nil gratis apponitur, sed omnia matura discussione traduntur: tùm quia cōcederetur cum limitatione, quod priùs absolutè fuisset concessum: tùm etiam quia verba semper intelligi debent, vt aliquid operentur *l. Si quando, in princip. ff. de Legat.* 1. Et sic has sequendo rationes, videtur dicendum talem
17 pœnitentem non posse absolui per simplicem Confessarium, quamuis iam satisfecerit.

His non obstantibus uidetur aliter probabiliter concluden-
18 dum esse. Et ratio est, quia illæ particulæ (*Satisfacta parte*,) non limitāt potestatem Confessarij, nec requirūt satisfactionem tanquam conditionem omninò necessariam ad validitatē potestatis, sed tantùm tangunt præceptū, aùt admonitionem, ne .s. Confessarius absoluat prætermissa satisfactione; absoluendo tamen valida est absolutio data ante satisfactionem, sed Confessarius grauiter peccat non obediendo præcepto sui Superioris.

Sed vlterius inquires, vnde dignoscam prædictas particulas
19 potius importare præceptum, quàm limitare potestatem Confessarij? Respondetur dignosci ex hoc, quia, quando priuilegium limitat potestatem Confessarij, traditur sub hac forma, satisfacta parte, aliter nō possit dari absolutio, vel alitèr non possit absolui, vel nullius sit valoris, vel momenti absolutio. Cæterùm quando priuilegium datur sub ista forma, satisfacta parte, vel de consensu partis, vel nullatenus detur absolutio, imponitur tantùm præceptum Confessori, vel admonetur de mente, & intentione Ordinarij, quæ est, vt pęnitens non absoluatur, nisi satisfacta parte: quæ tamen absolutio, si datur,

tenet,

tenet, cum per Ordinarium nõ fuerit decretum, vt esset irrita: multa enim prohibentur fieri, quæ facta tenent. *Auila 2.p. c.7. disp.3. dub.9. concl.2. Sanchez lib.2. de Matrim. dist.9. & lib.3. dist.33. Rodriquez prim.par. cap.83. num.4. Bonacina de Censuris disp.1. quæst.3. pun.3. prop.2. num.3. contra Caiet. verb. Absolutio. Sayr. lib.2. cap.18. num.10. & alios.*

Obijcies ablatiuus absolutus importat conditionem, *l. In testamento ff. de Condit. & demonstrat.* Sed conditio importat formã, 20
l. Qui hæredi ff. eodem, ideò priuilegium concessum cum hoc ablatiuo absoluto, .s. præmissa satisfactione, importat formam, quæ obseruari debet. Respondet *Bonacina, vbi supra, cũ Sanchez lib.3. de Matrim. dist.5. num.2. & 4.* ablatiuũ absolutũ importare interdum formam, qua aliquid validè, & interdum qua aliquid iustè fit; in proposito autem importat formam, qua absolutio iustè datur, si seruetur, quod fit obediendo Episcopo.

Nunc respondendo insimul ad tres rationes, quæ afferuntur 21
pro prima sententia dico verba illa (*Satisfacta parte*) nõ fuisse gratis apposita, sed aliquid operari, quia admonent de forma sequenda. Concluditur itaquè quòd pęnitens, qui vltra biẽnium distulit satisfactionem, si illam præstet prius, poterit absolui per simplicem Confessarium. Et Pęnitẽtiarium, qui habet casum, sed sub illa limitatione (*Satisfacta parte*) poterit illum validè absoluere etiam omissa satisfactione, sed grauitèr peccabit transgrediendo præceptũ sui Ordinarij.

Vrgebis, simplex Confessarius, .s. qui caret facultate re- 22
seruatorum potest absoluere pęnitentem, qui distulit solutionem debitam ex legato pio post biennium, facta tamen satisfactione, & Pęnitentiarius similitèr, cui concessa est gratia contratabellæ cum limitationibus, non potest absoluere pęnitentem, nisi facta satisfactione: ergo nulla intercedit differentia circa Cõfessorẽ, qui nõ habet talem tabellã, & illũ, qui illam habet, respectu saltem istius casus. Respondetur adesse differentiam, quia simplex Confessarius, cum non habeat contra tabellã, non potest absoluere validè, nec licitè. Cæterùm

pęni-

Pęnitentiarius poteſt validè abſoluere, ſed nō licitè: grauitèr
23 enim peccat contra obedientiam ſui Ordinarij, cui non parere, quaſi peccatum ariolandi eſt. Satis de primo paragrapho. Ex parte tamèn pęnitentis obſeruandū eſt, quòd ſi poteſt, & renuit ſatisfacere, abſolutio nihil ei valet ad ſalutem: & idem dicitur de illo, qui fictè fingit, ſeù atteſtatur impoſſibilitatē. Et ratio eſt, quia ex tali fictione non debet reportare commodum: dolus enim, & fraus nulli patrocinari debet, *Cap. Sedes Apoſtolica de Reſcriptis*: fraus, & dolus prodeſſe nō debent alicui, vel nocere ſimplicitati alterius, *ff. de Dolo l. 1. & l. Si dolo*.

§. II.

24 Quò ad ſecundū §. Fūdamētū reſeruationis huius caſus eſt, quia teſtatoris volūtas debet quàmprimū exequi, ideſt demādari ad effectū, iuxta illud axioma legis, in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præſenti die debetur, *l. In omnibus obligationib. ff. de Reg. iur.* Verùm iſti termini, .s. præſenti die, videtur, quòd perindè valeāt, ac iſti, .s. quàmprimū.

25 Aduertatq; Confeſſor, quòd, quamuìs reſeruatione ligentur tantùm, qui longiùs biennio differunt ſolutionem debitam ex legato pio; tamèn quantùm ad mortale peccatum ligantur etiam ſi non protrahant ſolutionem vltra biennium, ſi notabilitèr differant ſoluere dicta legata, verbi gratia, ſi differant ad ſex menſes; quod patet ex hoc, quia hæres, ſeù executor teſtamenti poteſt cogi ad ſoluendum etiam per viam excommunicationis, *Cap. Si hæredes, & Cap. Tua nobis, & Cap. Ioannes, de Teſtamentis*, ſi non ſoluat intrà annū, *Ex cap. Nos quidē, de Teſtam.* Signum eſt, quòd peccat mortalitèr, nam excommunicatio maior ſupponit ſemper mortale; eſtquè conſonum rationi, quia dilatio anni eſt notabilis, & pęnæ, in quibus fortaſsè de-
26 tinentur teſtatores ſunt intolerabiles. Quò ad prophana verò legata, hæres, ſeù executor teſtamenti intrà annum cogi pōt iuris remedijs, *C. de Fideicommiſſ. authent. Hoc amplius*, & incidet in pęnas. *Emanuel Sà verb. Legatum num. 22.* eſtq; etiā rationi con-

congruum, cum dilatio vnius anni censeatur notabilis. Sunt autèm prædicta intelligenda, supposito quòd hæredi, seù executori per testatorem nullus concedatur dilationis terminus.

Verùm occulatè obseruandum est, quòd, quamuis legata pia habeant sex menses à iure ciuili, intra quos implenda sunt ab 27
hæredibus, *Ex Authent. de Ecclesiast. titulis* §. *Si autem*; attamèn in foro interiori hoc non habet locum: nam si cõmodè per hæredem, siuè executorem impleri possunt, nullum patrocinium consequi potest à prædicta lege, quia ipsa tantùm in foro exteriori loquitur. Ita *Nald.* qui testatur de communi, *Verb. Legatum, num.* 17. Hoc clarè habet *Petrus Nauar. lib. 3. cap. 4. num. 166.* Faciunt, quæ habet *Armilla, verb. Tentare, num. 2.*

§. III.

Quò ad tertium paragraphũ traditur regula generalis pro 28
doctis, ex qua simul cum iactis fundamentis ipsis constabit, qui in casu includantur, & qui non includantur.

Ad incurrendum in casum hunc tria copulatiuè requirũtur.

REGVLA.

Primum est, quòd solutio vltra biennium protrahatur.

Secundum, quòd sit legatum pium.

Tertium, quòd dilatio malitiam inuoluat mortalèm.

Prima conditio regulæ, & itèm secunda constat ex textu, vt patet intuenti. Tertia verò colligitur ex cõmuni DD. placito, quia reseruatio regularitèr est mortalium, & grauiorum mortalium.

Pro minùs doctis practicatur regula cum fundamentis.

§. IV.

NON INCIDENTES.

Ex defectu primę particulæ regulæ, .s. (*Quòd solutio vltra &c.* 29

ſequitur primò illũ nõ incidere, qui intra biennium compenſat cum legato pecuniam ſibi debitam à legatario, v.g. à tali Eccleſia: quia legata non debentur, niſi deducto ære alieno, & cõpenſatio eſt licita, ſeruatis conditionibus compenſationis.

Secundò ſequitur nec illũ incidere, qui intra bienniũ legatũ pium, quod, v.g. Petrus debet Eccleſiæ, compenſat cum Eccleſia ipſa, quæ ei debitrix exiſtit; quia iſte faciens compenſationẽ hanc, nil aliud facit, niſi quòd recipit in ſe debitũ Petri, & ſoluit Eccleſiæ, contribuendo creditum ſuum cum debito Petri.

Tertiò ſequitur nec illum incidere, qui intra bienniũ, quamuis non ſoluat legatum pium, conuenit tamèn cum legatario præſtita cautione cum pollicitatione. Ratio eſt, quia ſolutio & promiſſio in hoc caſu habentur pares: paria enim ſunt eſſe, vel de proximo ſperari, *l. penult. ff. de Milit. teſtam.* nihilq; refert quid ex æquipollentibus fiat, *l. Si mater, C. de Inſtit. l. Iulianus ff. de Cond. & demon.* volenti autẽ, & cõſentienti nõ fit iniuria.

Quartò ſequitur nec illũ incidere, qui vltra biennium protraxit ſolutionem debitam ex legato pio, ſi ipſi per teſtatorem conceſſum fuit, vt illud ſolueret, quando ſibi viſum fuerit. Ratio eſt, quia textus militat tantummodò contra illum, qui differendo ſolutionem occurrit voluntati teſtatoris, cuius piã voluntatem tenentur Ordinarij pro eorum poſſe coadiuuare: non ſupponitur autèm in legatis talis conditio, ſed requiritur, vt omninò appareat, cum vergat in damnum teſtatoris; nullus verò præſumitur contra ſe dicere.

30 Ex defectu ſecundæ particulæ, .s. (*Legatum pium*) ſequitur primò illum non incidere, qui aliquid Eccleſiæ ſoluere debet, cauſa donationis inter uiuos, vel cauſa mortis. Ratio eſt, quia legatum eſt quid diuerſum ab iſtis donationibus. Concordãt Doctores.

Secundò ſequitur non incidere illum, qui longiùs biennio differt ſolutionem legati diuiti facti, quia iuxta probabiliorem ſententiam ad legatum pium duo requiruntur copulatiuè, .s.

vt

vt pietas sit in legante, vt .s. faciat legatum amoris Dei grã, aut alia consimili causa, & paupertas in recipiente, *l. 1. C. de Sacrosanctis Ecclesijs. Grass. de Cas. reser. cap. 26. nu. 36. allegans Bartolũ, & Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 4. num. 9. contra Syluest. verb. Legatũ 4. num. 1. Angelum verb. Legatum num. 2. & 3.* & alios asserentes sufficere ad legatum pium, vt fiat ob amorem Dei, vel in salutem animæ, quamuis fiat diuiti.

Tertiò, sequitur nõ incidere, qui distulit longiùs biennio solutionem debiti realis contracti ratione hęreditatis aditę, licèt erga pauperem, vel Ecclesiam. Ratio est, tum quia à diuersis non fit illatio; diuersa autèm sunt debita, & legata pia: tum quia in materia reseruationis nõ valet argumentum à simili ad æquipollens: à minori ad maius, nec è contra. Et quamuis debita realia possint dici quodammodò legata, cum hęredi saltèm tacitè ordinentur, siuè legentur per testatorẽ, vt illa soluat creditoribus, si vult sentire commodum hæreditatis; attamèn non sunt legata in rigore, de quibus cantat Textus: nam debita sunt legatis anteriora, & ab hęrede creditoribus debentur, etiamsi per testatorem ipsi hæredi non fuerint ordinata; quòd secùs est de legatis, quæ non debentur nisi per testatorem fuerint ordinata.

Ex defectu tertiæ particulæ, .s. quòd *dilatio malitiam inuoluat mortalem*, sequitur primò illum non incidere, qui ob igno- 31
rantiam facti, vel inculpatam obliuionem legati pij longiùs biennio distulit eius solutionem.

Secundò, nec illum incidere, qui absquè graui damno, quale non sentit legatarius, non potest pium legatum soluere intra biennium.

Tertiò, nec illum incidere, qui absente legatario, cui satisfaciendum est, deposuit antè finem biẽnij apud aliquem, quod soluendum est legatario.

Quartò, nec illũ tandèm incidere, per quem nõ stat quominùs fiat solutio, sed potiùs per legatariũ, qui, v.g. nõ vult satisfactionem acceptare. Ita *Caiet. verb. Absolutio, cap. 4. Henriquez*

lib.13. cap.38. num.4. Bonac. de Censur. disp.1. q.3. pun.9. prop.2. num.8. Et omnium istarum consequentiarum vna assignatur ratio, .s. quia in his nõ interuenit culpa mortalis, prout supponimus.

§. V.

INCIDENTES.

32 Ex regula prædicta sequitur primò illum incidere, qui protrahit solutionem legati pij vltrà biẽnium, quamùis hoc faciat, vt res defuncti maiori vendantur pretio, & ijs venditis copiosiorem præstet eleemosynam, quam defunctus statuerat.

Ratio est primò, quia talis solutio est nimis protracta, & proindè mortalitèr peccaminosa ob detrimẽtum graue testatori præstitum.

33 Si dicas Doctorem Angelicum *quolib. 6. art.* 14. dictam executoris industriam approbare? Respondetur primo non esse verum, quòd illam approbet excepto casu .s. cum breui temporis spatio potest fieri. Respondetur secundò minimè illum excusare, quando præcipitur fieri statuto tempore; quia vbi lex aliquid fieri certo tempore requirit, non sufficit posteriori tempore celebrare, *l. Si quis mihi bona, §. Iussũ, ff de Acquir. hæred.*

34 Secundò sequitur illum incidisse, qui longiùs biennio legati pij solutionem distulit, quamùis ob bonum finem hoc præstiterit, v.g. vt consuleret vtilitati suorum filiorum. Ratio est plana: nam non est integrũ cuiquam nocere mortuis, vt prosit viuis, maximè cum constet maiorem esse necessitatem in Purgatorio existentiũ, quàm in hac lachrymarum valle degentiũ.

35 Tertiò sequitur illum incidere, qui data cautione iuratoria soluendi legatum intra sex menses primos protraxit solutionẽ vltra biennium; quia sicut protestatio contraria facto non releuat protestantem, *cap. Sollicitudinem, extrà, de Appellat.* vt qui alterum improperando dicit, tu habes cornua saluo honore tuæ mulieris. sic cautio iuratoria contraria facto non releuat iurantem, quò minùs non ligetur casu, si cum possit, non soluit, quinimmò aggrauat. Quar-

Quartò, sequitur illum incidere, qui longiùs biennio differt legati pij solutionem debitam, licèt legatum factum fuerit in 36
testamento minùs solemni. Ratio est, quia legata ad pias causas, de quibus proloquitur textus, valent, tametsi non fuerit in ipsis obseruata iuris solemnitas, vt quādo fiũt nudis verbis, vel absque scriptura, vt per testes minus idoneos, vti per fęminas.

§. VI.

ANNOTATIO I.

In hunc casum incidet etiam Vicarius Generalis Episcopi reseruantis, si longiùs biennio solutionem ex legato pio debitã 37
protraxerit. Et ratio ea esse videtur, quia censetur delinquere vti priuata persona; poterit tamèn Confessario impertire facultatem pro se, sicut pro alijs, vt ipsum absoluat. Quemadmodũ potest Episcopus, quò ad casus reseruatos Sedi Apostolicæ ex vi Conc. Trid. In alios quoq; casus Episcopales incidere potest Vicarius Generalis, licèt exemplificatio fiat in hoc vno. Vide *Naldum, ver. Casus, num. 7.*

ANNOTATIO. II.

Si quis sine graui incommodo status sui non potest satisfa- 38
cere, pro tunc adibit Superiorem, qui maturè considerata incommodi grauitate tempus protrahere poterit, iuxtà tradita per *Nauar. cap. 17. in Manuali, num. 117. Syluest. verb. Restit. per totũ.* Nec incongruũ erit, si Superior prę manibus habeat, quę tradit *Tiraquellus in Proœmio tract. de Priuilegijs piæ causæ, & Menoch. de Arbitr. iud.* nimirùm illum pro paupere habendum esse, qui, quamùis satis bonorum habeat, vt possit viuere, non tamen secundùm conditionem, & qualitatem suæ personæ. Veruntamèn miserabilioribus, quales sunt, qui in Purgatorij pœnis detinentur, fauere debet.

ANNOTATIO III.

Existimo etiam illum incidisse, qui intra biennium non soluit legatum pium factum per Monachum, antequam professionem emitteret. Ducor, quia mors ciuilis æquiparatur morti naturali in his, quæ concernunt effectum iuris, vt est testamentũ condere, *l.1. §. fin. ff. de Bon. possess.* quòd elegantèr tradit *Angelus Arct. in §. Cum autem, nu. 5. Instit. Quib. modis ius pat. potest.* & semper dicimus mortẽ ciuilem æquiparari naturali, quando operatur eundem effectum. vti notant cõmunitèr Doctores, *in l. Gallus §. Et quid si tantum, ff. de Liber. & posth. Parisius cons. 65. num. 9. vol. 2.* Quare cũ Religionis ingressus operetur, vt Monachus moriatur mũdo, & ciuilitèr in totũ, vt aiũt DD. *in l. Deo nobis, C. de Episcopis, & Cleric. & in Auth. Ingressi. C. de Sacros. Eccles.* & ex professione testamẽtum sumat vires irreuocabilitèr, semper mors ciuilis æquiparatur naturali. *Bart. in l. 1. num. 7. ff. de Testam.* ideò quemadmodùm sub pęna reseruationis tenetur soluere legata pia intra biẽnium, qui successit testatori mortuo morte naturali; ita intra idem tempus sub eadem reseruationis pęna tenetur soluere legata pia, qui successit mortuo in totum mundo, & ciuilitèr.

Si dicas fictionem iuris non habere locum in statutis, vt not. *Gambarup. de Casib. reser. cas. 7. num. 11.* Monachũ autẽ istũ non esse mortuum, nisi fictè, .i. ciuilitèr. Respondetur, quòd licèt nõ sit mortuus, nisi ciuilitèr; tamèn, cum testamentum (quod in proposito est principale) sumpserit vires irreuocabilitèr, consequentèr etiam legatum eandem vim sumpsit; ideò sicut testamentum istius æquiparatur testamento illius, qui naturalitèr mortuus est, ita legatum pium illud consequens eandem habet virtutem.

Vrges, casum reseruatum habere strictam interpretationẽ, & proindè nõ extendi ad mortem ciuilem. Respondeo extensionem in lege pęnali tunc fieri posse, quando lata est ad euitanda animarum pericula, vti testatur *Abbas in cap. Ex tenore*

num. 5.

num.5. in fin. Qui fil. sint legitimi, & Gemin. in cap. Pro humani §.2. n.6. de Homicid. lib.6. quod notat *Floronus de Casib. reser. par.1. cap.1. n.46.* Ad talem autem finem censeo esse reseruationem hanc, ideò incidit ille, de quo supra.

§. VII.

Modus obseruandus per Pœnitentiarium, antequàm absoluat pœnitentem hoc casu irretitum.

TRia pręstabit. Primum obseruabit, quòd non passim, nec statim absoluendus erit pęnitens, qui omisit debitã 39
solutionẽ legati pij, quamuis asserat fuisse omninò sibi impossibilem; sed tunc videtur posse absolui, quando ex vna parte ipse pœnitens attestatur suam impossibilitatem, & ex altera apparet, quòd absolutio non potest ei differri, nisi cum graui damno eius animæ. Ita *Bonac. in simili de Cens. disp. 1. q.3. punc. 9. proposit. 2. num. 3.*

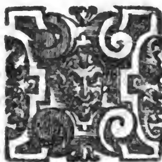
Secundum, quandò pęnitens dubitat se teneri ad satisfactionem alicuius legati pij, quidquid sit de dubio in foro ex- 40
terno, in foro pęnitentiali, & interno loquendo, dico cum *Nauarro in Manuali, cap. 26.* resolutionem desumendam esse ex verbis pœnitentis, itaut si Confessor ex verbis ipsius iudicet ipsum teneri ad satisfactionem, illum non absoluat, nisi velit satisfacere, & de facto satisfaciat, secùs verò si alitèr sentit.

Tertium, animaduertat legatum pium nunquàm fieri ca- 41
ducum, vti contingit in prophano. Vnde si aliquid Ecclesiæ, vel puellæ pauperi ad ipsam dotandam relictum fuerit amoris Dei gratia, si destruatur Ecclesia, vel puella, priusquam alteri nubat, moriatur, alteri pio loco, vel puellæ egenæ persoluendum erit. *Nald. v. Legatum, & v. Votum num.22. sed Emanuel Sà verbo Legatum num.8.* habet, quòd mortuo legatario ante legatũ, nihil debetur; verùm obseruandũ est ipsum loqui de legatis prophanis. Obseruabit deniq; Confessarius legatum pau-

pauperibus in communi posse dari fabricæ Ecclesiæ pauperis. *Emanuel Sà, vbi supra num. 50.*

42 Itidemq; obseruandum est, quod debita per hæredem contracta solui prius debent, quam legata per testatorem, & idem dicitur de debitis ab hærede contractis intuitu defuncti, vt sũt impensæ funeris, & impensæ factæ ad defendendas, vel conseruandas res ad testamentum, vel inuentarium pertinentes, & hæc (inquam) priùs sunt soluẽda, quam legata pia. Ratio est, quia talia debita sunt obnoxia restitutioni ex iustitia; legata verò respectu testatoris solùm sunt ex consilio: hinc præcepta non sunt ob consilia prętermittẽda. Ita *ex Claui Reg. lib. 10. tract. 5. cap. 10. nu. 25. Angel. verb. Restitutio 2. §. 17. & Syluest. verb. Restitutio 6. q. 6.*

Deniquè not. quòd ea, quæ superiùs dixi circa legata pia, intelligi debent saluis Ordinationibus, Constitutionibus, & Edictis Curiæ Episcopalis Bergomi, & potissimùm illo nouissimè edito de non admittendis ad Sacramenta illis, qui legatis pijs priùs non satisfecerint. Idemquè Confessarij, qui degũt in alijs Dięcesibus attendent respectiuè.

CASVS

CASVS QVARTVS.

SVMMARIVM.

1 *In hoc textu masculinum fœmininum minimè concipit.*
2 (Statim) *duobus modis sumi potest, sed hìc sumitur moralitèr.*
3 *Dies additus anno, ratione bissexti, facit pro administratore.*
4 *Administrationis officium genus est ad plura officia.*
5 *Expositio huius termini* (locorum piorum) *remissiuè.*
6 *Verba illa* (redditis rationibus) *quantùm valeant.*
7 *Sensus istius termini* (non dimiserint.)
8 *Itèm sensus istius termini,* (& quod debent.)
9 *Non cuiq; administrationis loci pij reddenda est ratio.*
10 *Quando non sufficiat propositum persoluendi.*
11 *Qualis pars appelletur inconsiderabilis.*
12 *Huius casus fundamentum ex Conc. Trid. colligitur.*
13 *Cur reddendo rationem administrationis loci pij alijs ab Ordinario, satisfiat etiam Ordinario.*
14 *An superstites pij loci, vel saltèm Confessarius debitori legati pij concedere possint priuilegium, vt ipse non incidat in casum hunc.*
15 *Regula generalis incidentes, & non incidentes designans.*
16 *Qui non incidant in casum istum.*
17 *Qui incidant.*
18 *Bona ecclesiastica occupans incidit in excommunicationem reseruatam.*
19 *Administratores bonorum ecclesiasticorum non recipientes stipendiũ ob administrationem, ex qua culpa teneantur.*
20 *Indigno administrationem pij loci committens scientèr, ad quid teneatur.*
21 *An bona Confratriæ Disciplinatorum sint ecclesiastica.*
22 *Bona Ecclesiæ, licèt relicta à laico, non sunt alienanda sine solemnitate.*

IN QVARTVM CASVM, .s.

Qui ſtatìm, elapſo biennio, officium adminiſtrationis locorum piorum, redditis rationibus, non dimiſerint, &, quod debent, ſucceſsoribus in officio re ipſa non perſoluerint.

COMMENTARIA.

TExtus iſte diligentèr inſpectus agnoſcitur in duas ſecari partes. Quarum altera eſt de non dimittentibus officium adminiſtrationis. Altera verò eſt de non perſoluentibus, quod debent, ſucceſſoribus. Pro ſatisfactione vtriuſquè partis in vnum collectæ, ſex percurremus paragrapha.

Primum eſt declaratio terminorum textus.

Alterum eſt aſſignatio fundamenti huiuſce textus.

Tertium eſt regula generalis ad dignoſcendum incidentes, & non incidentes in caſum.

Quartum demonſtrat non incidentes in caſum.

Quintum oſtendit incidentes.

Sextum deniquè tradit modum obſeruandum per Penitentiarium, priuſquam abſoluat obſtrictum hoc caſu.

Verùm antequàm aggrediamur primum, ſupponendum eſt, ſermonem eſſe de illis officijs piorum locorum, quæ ſecundo quoquè anno vacare ſolent ex antiqua, ac recepta conſuetudine; quod notandum eſt ad differentiam officiorum non vacantium, vt officium piſtoris, coquinarij, caneparij, & huiuſmodi, & hoc ſatis claret per illa textus verba, .s. (*&, quod debent, ſucceßoribus in officio re ipſa non perſoluerint.*

§. I.

1 Quò ad primum paragraphum ſeſe offert terminus, (*Qui,*) circa quem videtur dicendum, in hoc textu maſculinum non conci-

concipere fęmininum: nam attenta consuetudine, quæ est legum optima interpres, officia, de quibus textus, non solent demandari fęminis; ideò facta suppositione, quòd non sit vsu receptum, vt loca per mulieres administrentur; dicendũ est consequentèr ipsas non comprehendi sub hoc nomine (*Qui*:) quod præcipuè claret *ex l. Fœminæ ff. de Reg. iuris*, vbi officia publica sunt interdicta fœminis proptèr honestatem.

Secundus terminus est (*Statim*.) Notãdum terminum hunc duobus accipi modis, nempè physicè, & moralitèr: physicè acceptus perindè valet, ac isti termini, in eodem instanti, & hoc modo non accipitur in textu: tùm quia sumus in habentibus rationem pœnæ, in quibus non debemus esse nimis rigorosi: tùm quia nimis difficile foret, si in eodẽ instanti, in quo biennium transit, deberet quis rationem reddere. Alio modo accipitur moraliter, & sic non habet esse in instanti, idest in indiuisibili tempore, vel quasi indiuisibili, sed suam habet latitudinem iuxta subiectam materiam, interdum vnius diei, interdum duorum, interdum trium, &c. 2

Naldus dictioni Verba, num. 15. & dictioni Facere, num. 7.

Tertius est (*Elapso biennio.*) Obseruandum est, contingente bissexto in secundo anno, .i. prorogatione vnius diei ad annum, administratorem posse facere pro se etiam diem illum illi anno additum, seù contingentem. Ratio est, tùm quia fauores sunt ampliandi: tùm quia non obligatur reddere rationem administrationis intra biennium, sed statìm elapso biennio; at biennium non est adhùc elapsum, cum superest dies. 3

Quartus est (*Officium administrationis*.) Sciendum est, quòd terminus iste (*Officium, &c.*) est genus prædicabile (logicè loquendo) de officio sindici, depositarij, & aliorum officialium quocunquè nomine nuncupatorum, qui tam pecunias, quàm possessiones, animalia, fruges, fructus, redditus, ac cętera bona locorum piorum, Ecclesiarum, Hospitalium, Confraternitatum, Montium pietatis quocunq; modo administrant. 4

Quintus est (*Locorũ piorum*.) Iste terminus fusiùs declaratur 5

infra casu *6*; ideò meritò hoc in loco omittitur eius expositio.

6 Sextus est (*Redditis rationibus*.) Pro eo, ac valent hę duæ dictiones, ac si diceretur factis computationibus dati, & accepti de pecunijs, frugibus, prouentibus, &c. quæ inter administrandum talia officia obtigerunt sibi.

7 Septimus est (*Non dimiserint*,) Talia .s. officia depositarij, sindici, &c. quatenus ad ipsos spectat.

8 Octauus (*Et, quod debent*) .s. ratione officij administrati. Dicitur signantèr administrati, quia si tales administratores loco pio aliquid deberent, nō ratione officij administrati, sed ob aliam causam, vt ratione rei emptæ à loco pio, iam aliàs, v. g. cum adhùc non essent administratores, non inciderent.

9 Nonus (*Successoribus in officio*,) in officio .s. administrationis velut in officio sindici, depositarij, &c. Nec sufficit si talis ratio cuiq; reddatur, sed operę pretium est illam successoribus in officio administrationis locorum piorum reddere.

10 Decimus (*Reipsa*,) .i. actualitèr persoluenda sunt, quæ debēt ratione administrationis, eo quòd nō sufficit ad ipsos liberādos ab incursione peccati mortalis, aut reseruationis propositum persoluendi in futurū, si adest possibilitas actualitèr persoluēdi, quæ debent. Itidem dicitur, (*Reipsa*,) ad designandū; quòd nec sat est cautio iuratoria, vel pignoratitia, aut alia quæcunque, si actualitèr possunt: nec est in potestate Cōfessarij protrahere tempus pro reddendis huiusmodi rationibus, ob rationem infra assignandam.

11 Vndecimus tandem est (*Persoluerint*,) .i. fecerint solutionem eorum, ad quę tenentur, quòd intelligi debet nedū quò ad totū debitū, sed ēt quò ad partem; idcircò annodātur casu isto omittentes persoluere partem, dummodò non sit leuis, seù inconsiderabilis, qualis est illa, quæ ablata non constituit mortale peccatum. Hactenus de primo paragrapho.

§. II.

12 Quò ad secūdum paragraphum. Fundamentum huius textus,

tus, seù reseruationis huiusce casus est, quia ad tradita per *Conc. Trident. sess. 22. de Reform. cap. 9. & sess. 24. cap. 16. de Reformat.* singulis annis Ordinario rerum Ecclesiarum, Hospitalium, Confraternitatum, Montium pietatis, & aliorum piorum locorum administratores tenentur reddere rationem: & vbi lex aliquid fieri certo tempore requirit, nō sufficit posteriori tēpore illud facere, *l. Si quis mihi bona, §. Iussum, ff. de Acquirend. hæredit.*

In hoc itaq; decreto fundatur reseruatio huius casus, & dū rationū redditio fit successoribus in officio, ipsimet Ordinario 13
fieri videtur, cum ita ratam habeat rationem ipsis redditam, ac si sibi immediatè redderetur, vt satis colligere potest per textum implicitè præcipiētem, vt prædictis reddatur alioquin mortalitèr peccabūt, & obstringentur casu reseruato. Per hoc tamen decretum Ordinarij non sibi adimunt facultatem, quominùs etiam ipsis reddatur ratio bonorum piorum locorum, si voluerint. Nec superstites loci pij, nec etiam Confessarius possunt facere, quominùs incidant in casum trangredientes, 14
quæ præstare iubentur in textu, quia nō ad ipsos, sed ad Episcopum spectat auferre reseruationem, vt de se patet. Si vis autèm dignoscere, quæ loca nō sunt obnoxia redditioni rationum Ordinario, consule *Nald. verb. Bona num. 19.*

§. III.

Quò ad tertium paragraphum traditur regula generalis pro doctis, ex qua vna cum iactis fundamentis ipsis constabit, qui, 15
inuoluantur, & qui non inuoluantur hoc casu.

REGVLA.

Ad incurrendum in hunc casum sufficit defectus cuiuslibet istarum quinquè conditionum concurrēte mortali malitia.

Prima, vel vt statìm elapso biennio non dimittatur officium, s. administrationis.

Secunda, vel non reddatur ratio bonorum loci pij administratorum.

Tertia

Tertia, vel reddatur ratio prædictorum bonorum, sed non dimittatur officium.

Quarta, vel quod debetur loco pio, persoluatur alijs à designatis, s. successoribus in officio.

Quinta, vel re ipsa non persoluatur, quod debent.

Regula de se patet, quia tota colligitur ex textu, addita tn̄ particula cum mortali malitia, quæ per Doctores patet.

Pro minus doctis practicatur regula vnà cum iactis fundamentis.

§. IV.

NON INCIDENTES.

16 Ex regula sequitur primò illum non incidisse, qui statim moralitèr elapso biennio obseruauit, quæ per textum mandantur fieri.

Secundò, sequitur nec illum incidisse, qui reddidit rationem bonorum loci pij administratorum, nulla tamen aliarum quatuor conditionum carente.

Tertiò, nec illum incidisse, qui reddidit rationem bonorum pij loci administratorum, & simul dimisit officium, non deficientibus alijs conditionibus.

Quartò, nec illum, qui, quod debet loco pio, persoluit successoribus in officio, interueniente tamen etiam obseruantia aliarum supradictarum conditionum.

Quintò, nec qui actualitèr persoluit, quod debet loco pio, additis insimul alijs cōditionibus. Vnaq; assignatur ratio harū quinq; consequentiarū, nimirùm, quia concurrunt omnes conditiones requisitæ ad plenam obseruantiam huius præcepti.

Consequentiæ ex fundamentis deductæ.

Sextò, nec illum sequitur incidisse, qui in secundo anno concurrente bissexto prorogauit dimissionem administrationis officij, aùt aliud in textu præceptum, per totum diem vltimū dicti

dicti anni. Patet per ea, quæ habentur supra §. 1. n. 3.

Septimò, nec illum, qui omisit reddere rationem alicuius debiti, quod habet cũ loco pio à multis annis, supposito quòd non pertineat ad administrationem per ipsum gestam: à diuersis enim non fit illatio, & claruit supra §. 1. nu. 8.

Consequentiæ ex regulis generalibus reseruationis.

Octauo, sequitur nec illũ incidere, qui moralitèr non potuit statìm pstare, quæ pcipiũtur in textu: nam moralitèr impossibilium nulla est obligatio, cũ nec præcepta Ecclesiæ obligent cum graui incommodo, vt DD. communitèr ferunt: necessitas quippè nulli legi ē subiecta, *Cap. Quod nõ est, de Reg. iur.* & necessitate vrgente multa licent, quæ aliàs non licerent, *Cap. Discipulos, de Consecrat. dist. 5.* quod procedit, quando necessitas adeò grauis est, vt iudicio boni viri ad excusãdum ab opere sufficiat, vt per *Nauar. in Man. c. 17. nu. 5. & Mestrensem in reg. 203.*

Nonò, nec illum, qui statìm post biennium iterùm reeligitur, si vsu receptum sit, non inscio Ordinario, vt reelecti non reddant rationem præcedentis administrationis. Ratio est, quia textus non cantat de reelectis: nisi in fraudem loci pij faciant se reeligere.

Decimò, nec attinentes administratorum, s. fratres, filios, nepotes, vxores, cognatos, &c. quia alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, *de Reg. iur. in 6.* Tandem, sequitur nec illum incidere, qui nõ reddidit rationem alicuius rei adeò tenui valoris, quæ furto ablata non constitueret mortale.

Idem videtur dicendum de ignorante huiusmodi reseruatonem inuincibilitèr. Idem de consulente, mandante, palpãte, credente homini sciẽtia, & conscientia prædito, &c.

§. V.

INCIDENTES.

Ex regula, & fundamentis sequitur primò illum incidere, qui statìm moralitèr non præstat, quæ per textum mandãtur, 17

quamuis

quamùis obſeruet alia requiſita per textum. Ratio eſt, tùm quia, cū plura neceſſariò requiruntur ad obſeruationem alicuius præcepti, deficiente aliquo illorū, illud nō ſeruatur: bonū enim conſtat ex integra cauſa: tum quia ad veritatem diſiunctiuæ propoſitionis ſufficit alteram partem verificari. *l. Si ita quis, ff. de verb. Obligat.* tùm etiā quia, vbi lex aliquid fieri certo tempore requirit, non ſufficit illud facere poſteriori tempore, *l. Si quis mihi bona ff. de Aquir. hæredit.*

Secundò, ſequitur illum incidere, qui non reddit rationem officij adminiſtrati, licet obſeruet alia requiſita.

Tertiò, ſequitur etiā illum incidere, qui re ipſa non perſoluit, quæ debet, & ſi habeat cętera requiſita.

Quartò, ſequitur illum etiam incidere, qui perſoluit tantùm partem eorum, quæ debet, quamùis habeat alias conditiones, vt ſuperius claruit §. 1. Omniumq; iſtarum appendicum vna redditur ratio, quia nimirùm bonum conſtat ex integra cauſa, & hic deficit modò vna, modò altera conditio.

Quintò, ſequitur illum etiam incidere, qui abſq; cauſa legitima approbanda per Epiſcopum, non reddit rationem adminiſtrati officij ſucceſſoribus in officio, ſed ſolū alijs; nam textus exigit, vt tales adminiſtratores perſoluant, quod debent, ſucceſſoribus in officio, quales non ſunt illi, quibus reddit rationē, vt ſupponitur. Dices, modū non curamus, dummodò effectum habemus, *l. Si mater C. de Inſtit. & ſubſtit.* nihil enim refert, quid ex æquipollentibus fiat *d. l. Si mater*. Reſpondetur, quòd procedit, niſi modus ſit à lege reſtrictus, & limitatus, vti eſt in propoſito. *Arg. l. Cum hi, §. Si prætor ff. de Tranſact.* vel procedit niſi ex variatione modi varietur effectus, vt not. in *d. l. Si mater*, & certè ſępè ſępius varieretur effectus intentus ab Ordinario, ſi poſſet adminiſtrator reddere rationem adminiſtrati officij, quibus ipſe vellet.

Modus

§. VI.

Modus obseruandus per Confessorem Pænitentiarium, antequàm absolnat annodatum hoc casu.

TRia obseruabit. Primum, quòd occupans bona Ecclesiastica incurrit excommunicationem reseruatam per *Conc. Trid. seß. 22. de Reform. cap. 11.* comprehenditq; etiam rectores piorum locorum cędentes arbores frugiferas, si in proprios vsus illas conuertãt. Ita declarauit *Sacra Congregatio* teste *Naldo, ver. Bona, nu. 10.*

Alterum, quòd administratores bonorum ecclesiasticorum temporalium nõ accipientes stipendium ab Ecclesia ob huiusmodi officium, tenentur tantũ de lata culpa. Ita docet *Petrus Nauar. lib. 3. cap. 4. nu. 125.* vt refert *Nald. loco cit. nu. 13. Armilla verb. Administrator, num. 2.* Cęterùm illi, quibus demandatur administratio bonorum ecclesiasticorum temporalium Ecclesiarum, tenentur nedùm de lata culpa, sed de leui etiam, cũ pro his administrandis accipiant stipẽdium; & proindè faciliùs ruunt in peccata, nisi multùm inuigilent circà sibi concredita. Faciunt, quæ habet *Nald. vbi supra.*

Tertium, aduertat, quòd committens administrationem indigno scientèr tenetur de mala administratione secundum *Innoc. in cap. Ex ratione, de Aetat. & qualit. Armilla v. Administrator.* Et, ne Confessor labatur in errorem circa bona ecclesiastica, aduertat bona ecclesiastica non esse dicenda, secundùm cõmunem DD. opinionem, teste *Nald. verb. Bona, nu. 15.* bona Confraternitatum, vulgò Cõfratrię Disciplinatorum: quòd secùs esset, si talia bona essent destinata in alimenta pauperum. Caueat etiam, ne erret in consulendo circa bona relicta Ecclesiæ ex manu laici, quia si ex necessitate talia bona sint alienãda, non ideò, quià à laico sunt relicta sine solemnitate cõsueta, alienari possunt, vt notat *Naldus, ver. Bona, num. 7.*

CASVS QVINTVS

SVMMARIVM.

1 (Qui) *hoc in loco non comprehendit fœminas.*
2 *Quæ dicantur pia loca, remissiuè.*
3 *Bona piorum locorum alia mobilia, alia immobilia.*
4 *Administrans ab administratore differt.*
5 *Conductio est duplex, nimirùm personæ, & rei.*
6 *Locatio itèm est duplex, nempè personæ, & rei.*
7 *De locatione rerum præcisè loquitur textus.*
8 *Fraus duobus modis contingere potest.*
9 *Itèm duobus alijs modis.*
10 *Huius casus reseruatio vbi fundetur.*
11 *Duplex est præsumptio, .s. potentiæ, & actus, seù periculi, & facti.*
12 *Quo pacto intèr se differant huiusmodi præsumptiones.*
13 *Præsumptio periculi ab illa facti vndè secernatur.*
14 *In præsumptione periculi fundatur textus præsens.*
15 *Traditur regula generalis præsceferens incidentes in casus, & non incidentes.*
16 *Qui non incidunt in casum.*
17 *Qui incidunt in casum.*
18 *Confessarius loca pia administrantem interroget, num aliquid de bonis piorum locorum sibi retinuerit.*
19 *Si illud, quod sibi retinuit, constituat mortale peccatum, examinet.*
20 *Semel Deo dicatum an ad vsum prophanum conuerti possit.*
21 *Iuxta sententiam nonnullorum DD vasa sacra & itèm vestes sacræ conuerti possunt ad vsus prophanos, sed quomodò.*

IN CASVM QVINTVM, .s.

Qui piorum locorum bona, quæ administrant, conduxerint; vel alijs, adhibita fraude, locauerint.

COMMENTARIA.

Qvi linceis oculis prospexerit textum hunc, protinùs intelliget in duas diuidi partes. quarum prima est contra conducentes bona piorum locorum, quæ administrant. Secun-

Secũda verò eſt cõtra locantes dicta bona, adhibita fraude.

Circa vtramq; partem huiuſce textus agentes inſimul ſex percurremus paragrapha, quorum

Primum erit declaratio terminorum.

Alterũ, fert fũdamẽtũ textus circa reſeruationẽ huius caſus.

Tertium, erit quędam regula generalis demonſtrans, qui annodentur hoc caſu, qui verò non annodentur.

Quartum, deſignat non incidentes in caſum.

Quintum, demonſtrat incidentes.

Sextum verò erit modus obſeruandus per Pęnitentiarium priuſquàm abſoluat hoc caſu obſtrictum.

§. I.

Quò ad primum paragraphum ſe offert immediatè vidẽdus terminus *(Qui.)* Notandum itaq; terminum iſtum hoc in loco non complecti ſub ſe fęminas: nam ipſis adminiſtratio bonorum alicuius pij loci non demandatur, vt etiam in expoſitione præcedentis caſus retuli. 1

Secundus eſt *(Piorum locorum)*. Quæ dicantur pia loca, pro nunc non exponitur, ſed declaratur ſequenti caſu. Ad ibi dicta vos remitto. 2

Tertius eſt *(Bona.)* Notandum autèm bona eſſe in duplici differentia: nam alia ſunt mobilia, immobilia alia: de immobilibus propriè cenſeo loqui; nõ enim videtur adeò vſu receptum, vt locentur bona Eccleſiæ mobilia. 3

Quartus eſt *(Quæ adminiſtrant.)* Hę dictiones idem perindè valent, ac iſtud participium adminiſtrantes. Notandum eſt 4
autèm non modicam eſſe differentiam intèr participium adminiſtrans, & verbale, .s. adminiſtrator; nam primum inuoluit in ſe adminiſtrationem actualem: alterum verò ſolum habitualem; velut etiam nomina hæc legens, & lector, fabricans, & fabricator: prima enim deſignant actum, alia verò habitũ; non prohibetur autèm hic, quin adminiſtratores illi, qui iam adminiſtrauerunt pia loca, poſſint ea conducere, cùm iam ad-

ministrationis officium deposuerint, sed tantùm hic inhibetur, ne illi, qui actualem sustinent administrationem bonorum alicuius pij loci, dum illam habent, possint talia conducere bona per se, vel per alium.

5 Quintus est (*Conduxerint.*) In huius gratiam sciendum conductionem esse duplicem: alteram personæ, rei alteram: conductio personæ est acceptio viri, aùt mulieris ad vsum, interuentu pecuniariæ, aùt alterius generis mercedis: conductio verò rei est similitèr acceptio alicuius rei, vt alicuius vineæ ad vsum mediante pecunia, aùt alia mercede. Ita *Syluestr. verb. Locatio, num.* 1. quasi ad literam. Modò ad rem nostram deueniendo censeo textum loqui duntaxat de conductione rei; quod liquidò colligi potest ex ipsomet textu, ibi, (*Qui bona &c.*

6 Sextus est (*Vel alijs locauerint.*) Locatio itidem duplex est, nempè rerum, & personarum: de locatione rerum solummodò existimo loqui textum, vt conijci potest ex subiecta materia, & ex premissis in textu: refertur enim verbum (*locauerint*) ad bona, de quibus supra.

7 Septimus est (*Adhibita fraude.*) Aduertẽdum fraudem duobus præcipuè modis in proposito contingere posse: alter est alicui locando bona, hoc pacto, vt iterùm conductor illa sibi
8 locet, seù supponendo aliquem, qui illa suo nomine conducat, licèt in locationis scriptura alius nominetur: alter est locãdo
9 alicui talia bona minùs debito pretio scientèr. Itidem fraus duobus alijs modis obtingere potest, .s. implicitè, & explicitè: implicitè in proposito est illa, quam solummodò nouit locans, vt si administrator domum loci pij minùs iusto pretio locaret, consulendo vtilitati consanguinei, aùt amici: explicita verò est illa, quam vterq; .s. locans, & conducens nouit; & dicitur cõuentionalis. De vtraque intelligendus est textus, cum etiam vtraq; grauis, & valdè nociua pijs locis existat.

§. II.

Quò ad secundum paragraphum. Queritur, in quo fundetur

tur reſeruatio huius caſus. Et ratio quærendi hinc oritur, quia conductio bonorum loci pij per eos, qui illa adminiſtrant, nõ videtur de ſe malum, nec videtur conſentaneum, vt iſti, qui fatigãtur circa talia bona, ſint deterioris conditionis alijs, qui non adminiſtrant. Reſpondetur textum iſtum fundari in præcepto adminiſtrantibus facto non cõducendi talia bona, inuoluto in ipſo textu. Et pręceptum fundatur in præſumptione periculi defraudationis bonorum pij loci, ſi per eos, qui talia adminiſtrant bona, cõducerentur. Nec obſtat talium bonorum conductionem non eſſe de ſe malam, aùt adminiſtrantes non debere fieri deterioris conditionis, quia textus, velut ſupra retuli, fundatur in præſumptione periculi defraudationis, quæ leuiori negotio valet contingere in adminiſtrantibus, quàm in alijs, cum ipſi non habeant tot ſuperſtites, qui circa talia inuigilent, quot habent non adminiſtrantes; vbi autèm maius periculum, ibi cautius eſt agendũ, *l.1. verſ. Nam, ff de Carbo.edic.*

Verùm pro intelligentia termini (*Præſumptio*) notandum eſt præſumptionem duplicem eſſe, nimirum potentiæ, & actus, 11 ſeù, vt alijs placet, periculi, & facti. Pręſumptio potentiæ, ſeù periculi contingit, cum legislator non pręſumit fraudem in ſingulis caſibus, ſed iudicat circa rem per ipſum vetitam, frequentèr contingere fraudes, vel aliquod incommodum. Cęterùm præſumptio actus, ſeù facti contingit, quãdo legislator præſumit fraudem in quolibet ſingulari caſu circa rem ab ipſo prohibitam. Et huiuſmodi pręſumptiones hoc pacto intèr ſe differunt: quòd lex reſpectu præſumptionis potentiæ, ſeù pe- 12 riculi ſemper obligat, etiamſi circa rem præceptã nulla intercedat fraus. Exem. gr̃a, conſtitutum eſt in Trident. Conc. vt clandeſtinum matrimonium ſit irritum; ex quo fit, vt tale matrimonium exiſtat irritum, quamùis nulla interceſſerit fraus. Porrò lex reſpectu præſumptionis actus, ſeù facti non obligat in conſcientia, ſi agens circa rem pręceptam nullam interpoſuit fraudem. Illuſtro rem exemplo. Lex pręcipit, vt intrà ſpatium duorum menſium à morte teſtatoris hęres conficiat

inuen-

inuentarium rerum testatoris, alioquin habeatur, vt defraudator hæreditatis, & proindè obstrictus ad satisfaciendum creditoribus, quamùis bona testatoris non sufficiant; modò esto hęredem non confecisse inuĕtarium intra taxatum spatium, obligabitur ne per hoc in foro conscientiæ ad soluendum creditoribus testatoris vltra vires hęreditatis? Minimè. Et ratio est, quia lex in foro externo cogens hęredem ad soluendum creditoribus vltra vires hęreditatis non confecto inuentario fundatur in pręsumptione facti, præsumens hęredem bona defuncti surripuisse; talis autèm lex non obligat, si veritas est in oppositum. Ita *Syluest. verb. Lex. quæst. 9. Angelus eodem verbo, num. 4. Salas disp. 10. de Legibus sect. 4. nu. 19. Sanchez in Opere moral. lib. 4. cap. 15. n. 37. apud Bonac. de Leg. disp. 1. q. 1. pun. 7. §. 3. vnica prop. n. 10.*

13 Dices, vndè dignosci solet præsumptio periculi ab illa facti? Dignoscitur ex hoc signo pręcipuè, quòd lex fundata in præsumptione periculi regularitèr videtur irritare attentatum cōtra pręceptum, vt patet in exemplo supra allato de Matrimonio clandestino absque fraude inito, quod irritum redditur; quamùis abfuerit, vt dixi, omnis fraus. Quod secùs est in pręsumptione facti, saltèm quò ad forum internum, in quo nos
14 sumus. Modò applicando doctrinam ad propositum nostrum, dico textum hunc fundari in pręsumptione periculi. Hinc fit, vt si, qui administrant bona locorum piorum, illa conducerēt de facto contra pręceptum, quamùis in tali conductione per ipsos nulla adhibita fuisset fraus; attamèn in foro conscientię irrita, & nulla esset talis conductio ex parte conducentium. De hac re consului viros doctos, qui in hac erant sententia. Dices, cessat ne vnquam huiusmodi periculi pręsumptio? Respondetur non cessare, quousq; in totum cesset periculum. Quod nescio, quando hoc erit: non enim sufficit abesse periculum respectu huius personæ, sed debet abesse respectu vniuscuiusquè alterius.

§. iij.

§. III.

Quò ad tertium paragraphum. Traditur regula generalis pro doctis, ex qua vnà cum fundamentis ſatìs colligere poſ- 15
ſunt, qui incidunt, & qui non incidunt in caſum.

REGVLA.

Ad incurrendum caſum ſufficit altera iſtarum conditionũ.

Prima, vel vt adminiſtrantes bona piorum locorum, illa conducant, licèt ſine fraude, ſiuè per ſe, ſiuè per tertiam perſonã.

Secunda, vel vt locent dicta bona adhibita fraude. Claret regula perſpecto textu.

Pro minus peritis practicatur regula ſimul cũ fundamentis.

§. IV.

NON INCIDENTES.

Ex regula ſequitur primò illum non incidere, qui actualitèr talia bona non adminiſtrat illa conducendo, quamùis aliàs ad- 16
miniſtrauerit; quia textus, vt ſupra notatum fuit, loquitur de adminiſtrantibus impręſentiarum, non autèm de alijs.

Secundò, ſequitur adminiſtrantem non incidere conducẽdo perſonas ſiuè mares, ſiuè fęminas talium locorum: nam, vt ſupra allatum fuit in primo paragrapho nu. 5. textus non cãtat de conducentibus perſonas, ſed bona. Condiſtinguuntur autèm bona à perſonis, vt claret apud *Benedictum Canophylum in Compend. iur. canon. & ciuil. tit. de Perſonis, & tit. de Rebus, lib. 1.*

Tertiò, ſequitur nec illum incidere, qui locat opera alicuius perſonę talium locorum, quamùis adhibita fraude: quia textus loquitur tantùm de locantibus bona, prout ſupra §. 1. num. *6*.

Quartò, ſequitur nec illum incidere, qui, conſulto viro docto, ac fide digno, talia conduxit bona. Ratio eſt, tùm quia conſulens virum doctum, ac fide dignum excuſatur à mortali, & proindè à reſeruatione: tùm quia conductio bonorum loci pij

per

per administrantem talia bona, non est de se malum. Facit, quæ habet *Zanardus in Directorio Theologorum par. 2. tract. de pœnis minu. cap.4.* Et idem dicitur de illo administrante prędicta bona, qui credebat sibi licere talia conducere bona. Ratio est, tùm quia ad consummandum delictum requiritur cognitio mali in intellectu, .s. quòd cognoscat tale quid per legem humanam sub reseruatione vetitũ esse, & malitia in voluntate, vti testatur *Zanardus par. 2. Directorij Theologorum tract. de pœnis minuend. cap.2.* tùm quia *in leg. Igitùr, vers. Et generalitèr, ff. de Liberali causa*, habetur, quòd quælibet credulitatis causa, etiamsi sit leuis, à dolo excusat, & consequentèr à pęna, saltèm, dico ipse, in parte: quæ tamen regula fallit primò in his, quæ sunt notoria iure diuino: secundò vbi statutum decernit ad pęnam infligendam sufficere latã culpam, ẽt sine malitia, & dolo. Sed hæ fallentiæ nõ militãt in proposito huius textus, quia hoc ius nõest diuinũ, sed humanũ, nec apud singulos seculares vidr̃ esse notoriũ.

Quintò, sequitur nec illum incidisse, qui administrando bona piorum locorum conduxit alia bona pia. Ratio est, quia textus prohibet tantùm conductionem bonorum pij loci, quæ ipsi actualitèr administrant.

Sextò, sequitur nec illum incidisse, qui piorum locorum bona, quæ administrat, conduxit, si tunc detinebatur ignorãtia inuincibili huius reseruationis casus: nam dicta ignorantia respectu iuris humani excusat à peccato, & proindè à reseruatione, quæ supponit mortale. Idem dicitur de illo, qui cogitationem aliquam, vel aduertentiam reseruationis huius textus habuit, & adhibita morali diligentia non cognouit veritatẽ rei, & ob id non abstinuit à conductione bonorum pij loci, quę administrabat. Et ratio est, quia talis supponitur probabili ignorantia detineri. Ita *Azorius par. pri. lib. 1. cap. 12. quæst. 1. Rodriquez in Sum. par. 1. cap. 23. conc. 7. Bonac. de Legib. disp. 2. quæst. 8. punct. 3. prop. 1. num. 12. & 15.*

Septimò, sequitur non incidisse administrantes dicta bona, vtendo interdum aliquo bono mobili, vt aliqua suppellectili,

aut strato loci pij, quia in hoc non debent esse deterioris conditionis non administrantibus, cum huiusmodi rerum mobiliũ vsus non sit conductio, nec locatio: à diuersis autèm non fit illatio, *l. Papinianus ff. de Minorib.* Ideò si vsu receptum sit, vt talia mobilia interdum vsu accommodentur extraneis, cur non erit integrum eademmet bona administrantibus accomodati nomine concedere?

Octauò, nec illum incidisse, qui administrando bona piorũ locorum locauit bona sua patrimonialia, seù alia sua bona, vt aduentitia, profectitia, castrensia, vel quasi castrensia, licèt etiam adhibita fraude. Ratio est, quia textus loquitur duntaxat de locatione bonorum pij loci, vt de se patet intuenti literam textualem.

§. V.
INCIDENTES.

Ex regula generali sequitur primò incidere administrantes conducendo bona piorum locorum, quæ administrant, tametsi 17
hoc præstent absq; fraude. Ratio est, quia textus directè militat contra eos, nec suffragatur illis bona fides, seù innocentia, quam seruant in tali conductione: quia præceptum nõ conducendi per ipsos talia bona non fundatur in prȩsumptione actus, seù facti, sed in præsumptione periculi, quod verisimilitèr per tales posset obtingere, cum non habeant isti æqualem numerũ superstitum, ac illi, qui bona piorum locorum conducendo, actualitèr illa non administrant.

Secundò, sequitur illum administrantem dictorum bonorum incidere, qui alteri locat piorum locorum bona, conditione, vt denuò ab ipso statìm ac fuerit electus administrator talis loci pij sibi locentur, si saltem implicita sit fraus. Patet ex textu, & ex iactis fundamentis §. 1. n. 9.

Tertiò, sequitur incidere administrantem dicta bona, conducendo illa, licèt hoc faciat tantùm per alium, & in scriptura alius nominetur. Claret tùm ex iactis fundamentis: tùm quia

Hhh ad

ad regulam disiunctiuam sufficit altera pars verificari, *l. si ita quis, ff. de Verb. oblig.*

Quartò, sequitur incidere administrantem dicta bona, si alicui illa locat minoris, quàm par est, vt supra claruit ex fundamentis, §. 1. n. 9.

§. VI.

Modus obseruandus per Pœnitentiarium, priusquàm absoluat hoc casu irretitum.

18 TRia obseruabit. Primum interrogabit, num de bonis piorum locorum administratis aliquid mala fide sibi retinuerit, quia facienda est restitutio iuxta regulas passim traditas à DD. de possessore malæ fidei; admonebitq; obligationis statim faciendæ, ne mora temporis delictũ pariat iuxta *Regulam iuris in 6.* Mora sua cuilibet est nociua.

19 Alterũ, interrogabit vlterius, supposito quòd de dictis bonis fassus sit se aliquid retinuisse, an bona retenta sint in magna, vel parua quantitate. Si in magna pertingente ad quantitatẽ mortale constituentem, vrgebit de restitutione: tùm quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur malè ablatum: tùm etiam quia peccati venia non datur nisi correcto; nec potest dici correctus, qui cum possit, renuit restituere malè ablatum. Sumus in claris.

Cæterum, si res, quas administrans dicta bona sibi retinuit, sunt in parua quantitate, attendet, an ex huiusmodi furtis paucæ quantitatis consurgat quantitas constituens mortale obligans ad restitutionem.

20 Tertium, admonebit illũ res semel Deo dicatas ad vsum sui, vel suorum conuertere nõ posse, iuxta *Regulam iuris in 6.* Semel Deo dicatum, &c. vt patet ex *Cap. Ligna, de Consecr. dist. 1. & Cap.*

21 *Quæ semel. 19. q. 3.* sunt tamen nonnulli Doctores sentientes vasa & vestes conuerti posse in vsus prophanos, dummodò prius ipsa vasa frãgantur, & vestium formæ auferantur, vt habet *S. Thomas 22. quæst. 100. art. 4. & Tolet. post ipsum lib. 5. cap. 89. nu. 11.*

CASVS

CASVS SEXTVS.

SVMMARIVM.

1 *Terminus (Qui) hoc in loco minimè comprehendit fœminas.*
2 *Notariorum duplex est differentia.*
3 *De primis Notarijs textum loqui probabiliter reor.*
4 *In sententia Gamburuptæ in legatis pijs nomen Notarij extenditur, sed ad quos?*
5 *Intra duos menses facienda est denunciatio legatorum piorum.*
6 *A die scientiæ mortis testatoris tempus denunciandi legata pia percurrere incipit.*
7 *Legatum pium quid sit.*
8 *Nomine piæ causæ quæ veniant?*
9 *An legatum à donatione causa mortis differat?*
10 *Quid sit denunciatio iuxtà subiectam materiam.*
11 *Sat est, si Notarius denunciet, seù notificet illis, quibus de iure, Capitulum continentem legatum pium.*
12 *Huius casus reseruatio vbi fundetur.*
13 *Regula generalis demonstrans incidentes, & non incidentes in casum.*
14 *Non incidentes ex defectu primæ conditionis regulæ generalis.*
15 *Non incidentes ex defectu secundæ conditionis regulæ.*
16 *Non incidentes ex defectu tertiæ particulæ.*
17 *Item non incidit, qui decreuit differre denunciationem vltra duos menses, si re ipsa posteà ità minimè se habuerit.*
18 *In casum hunc incidentes qui.*
19 *Notarius, qui fraudolenter se absentat, quando incidat.*
20 *Pœnitens sequitur forum Confessarij.*
21 *Notarius, qui, antè reseruationem distulit per duos menses denunciationem legati pij, si posteà sequatur reseruatio, per simplicem Confessarium minimè absolui poterit.*
22 *Discrimen inter casum hunc, & excommunicationem.*
23 *Toties Notarius incidit in casum hunc, quoties intra duos menses non denunciat: sed quando incipiat decurrerere tempus.*
24 *Graue peccatum est defectus denunciationis.*
25 *Notarius omittens denunciationem causat damna, & lites.*
26 *Notarij admonendi sunt, vt extendant testamenta.*
27 *Consilium dandum testatori per Notarium, vel Confessarium.*

IN CASVM SEXTVM, .s.

Qui Notarij intrà duos menses à morte testatoris legata pia non denunciauerint.

COMMENTARIA.

Irca hunc casũ 7. percurremus paragrapha, quorũ Primum erit expositio terminorum textus.
Alterum, fundamentũ reseruationis huiusce casus.
Tertium, quædam regula generalis demonstrans incidentes, & non incidentes in casum.
Quartum ostendit non incidentes in casum.
Quintum demonstrat incidentes.
Sextum fert annotationem circa incidentes.
Septimum denique docet modum obseruandum per Pœnitentiarium circa alligatum casu isto.

§. I.

1 Quo ad primum paragraphũ, primus terminus, qui se offert declarãdus, est (*Qui*,) circa quem dicimus hoc in loco nõ comprehendere fœminas, cum notarij officio fœminæ nõ fungantur, vt constat ex praxi sufficientèr inolita.

2 Secundus terminus est (*Notarij*.) Circa quem obseruandũ est Notarios in duplici esse differentia, quidam vocantur primi iuxta multorum locorum statuta, & quidam secundi. Primi sunt, qui conficiunt, extendunt siuè per se, siuè per aliũ testamenta, se subscribentes cum sui notariatus publici signo, vti ab eis stipulata; apud quos etiam manent ea testamenta. Secundi sunt, qui rogantur à primis, vt post eos se subscribant adhoc, vt testamentum sit factum cum solemnitate à iure mu-
3 nicipali præscripta. De primis tantùm censeo loqui textum, quia ex recepta consuetudine istis prorsus relinquitur onus talia denunciandi legata; & proinde etiam isti solummodò incidunt in casum, omittendo denunciationem dictorum legatorũ intra tempus à iure textuali decretum. Ve-

Verùm si volumus esse cũ *Gambarupta de Casib. reser. casu* 14. extendendũ est nomen Notarij in legatis pijs ad quoslibet, etiãsi 4
Notarij nõ sint, dũmodò testatoris mentem scribant, vel notent presentibus testibus in defectum Notarij, vult .n., quòd isti quoquè teneantur.

Tertius terminus est (*intra duos menses.*) In gratiam huius 5
termini notandum est, quòd licèt spatium duorum mensium in alijs iuribus posset fortasse intelligi tàm exclusiuè, quàm inclusiuè; veruntamen hic cogimur dicere duntaxat inclusiuè esse intelligendum, quod liquidò colligitur ex dictione illa (*intra*), quæ nullum relinquit locum dubitandi.

Quartus terminus est (*à morte testatoris,*) idest à die scientiæ 6
mortis testatoris, velut iam exposuit *Lelius Zecchius de Casib. reser. in Diæcesi Brixiensi cas.* 7. quæ sanè expositio admodùm consona est rationi; quia non debet percurrere tempus inuincibilitèr ignoranti, alioquin Notarius interdum incideret absq; vlla prorsus culpa, quod absurdum est. Notandum itaq; cum *Graff. lib.* 2. *Casuum reseruatorum cap.* 21. *n.* 9. diuersa iura citante, spatium hoc duorum mensium non currere ignoranti; & addit, quòd nec currit Notario diebus feriatis, in quibus non est copia agendi. Verùm hæc additio videtur potius deseruire foro externo, quàm interno, in quo nos sumus.

Quintus terminus est (*Legata pia*). Pro intelligentia sciendũ 7
est legata pia esse quasdam donationes à testatore relictas pro anima sua pauperibus, Ecclesijs, vel alijs pijs locis ab hæredibus, vel fideicommissarijs post mortem testatoris, & aditam hæreditatem præstandas. Ita *Bellochius de Casib. reser. par.* 2. *q.* 1. *n.* 107. *post Angelum verb. Legatũ* 2. verùm *Lelius Zecchius loco citato*, addit legata pia relinqui etiam pro Dei, & Sãctorum honore, quod profectò verum est.

Dices nomine piæ causæ quæ veniunt in iure? Satisfacit 8
quæsito *Tiraquellus in Proœmio tract. de priuil. piæ causæ*, simili modo proloquens. Dicitur pia causa.

1 Ecclesia, & Monasterium.

2 Mo-

2 Monachus etiam particularis, si fiat ei legatum intuitu pietatis, non autèm si fiat tantùm ratione consanguinitatis, aut amicitiæ.

3 Hospitale siuè fuerit constructum auctoritate Episcopi, siuè non.

4 Oratorium, vbi congregantur confratres, siuè sit dicatum Deo, siuè alicui Sancto; ipsi tamen confratres non veniunt nomine causę piæ.

5 Pauperes.

6 Viduæ, & pupilli, si sint pauperes.

7 Miserabiles personæ.

8 Legata ad redimendos captiuos.

9 Legatum in causam alimentorum, si fiat pauperi, vel indigenti.

10 Dos pro maritandis virginibus pauperibus.

11 Legatum pro imagine pingenda.

12 Legatum causa studij Theologiæ.

13 Constructio, & reparatio, siuè refectio pontium, & viarũ: itẽ fortificatio Patriæ, & quod fit in publicã vtilitatem.

14 Constructio monumenti necessarij, dempta parte ad pompam tendente.

15 Legatum relictum meretrici, vt ad meliorem frugem redeat.

16 Legatum pro restitutione incertorum, & malè ablatorum.

17 Legatum deniq, vt semel finiam, pro ornamentis Ecclesiæ, pro fabrica illius, pro oleo lampadis, &c.

18 Cęterùm legatum consanguineo diuiti, vel amico itidem diuiti, licèt in testamento dicatur legatum pro anima; attamèn non est pium. Ita *Tiraquellus loco citato apud Gambaruptam de Casib. reser. casu* 14.

Quæres, an legatum differat à donatione causa mortis?

9 Cui quæsito affirmatiuè respondet *Angelus, verb. Donatio* 11. & ratio est, tùm quia legatum fit etiam nolenti; donatio verò causa mortis minimè: tùm quia legatum non traditur à legãte lega-

legatario: donatum verò causa mortis sępiùs traditur à donãte donatario: tùm pręterea quia filius familias non legat, donat verò causa mortis, de consensu tamẽn patris. Alias ẽt assignat differentias, quas breuitati consulendo omitto. *Rosella verò verb. Donatio, 2. nu. 7.* addit accusantem testamentum, legatum perdere, non autèm donationem.

Sextus terminus est (*Denunciauerint.*) Denunciatio ad propositum nostrum (relictis alijs modis non spectantibus ad hãc facultatem) est manifestatio legati relicti per testatorem delata per Notarium, qui testamẽtum confecit, coram Illustriss. ac Reuerendiss. Episcopo, vel eius Vicario Generali, vel Cancellario: vel coram illis, quibus relictum fuit tale legatũ, iuxta 11 locorum consuetudinem. Ita *Lelius Zecchius, vbi supra.* Et sufficit, si Notarius manifestet capitulum continentem legatum piæ dispositionis, iuxta notata per *Abbatem in cap. 1. de Probat.*

§. II.

Quò ad secundum paragraphum, in quo quęritur, vbi fun- 12 detur reseruatio huius casus. Respondetur fundari in hoc, quòd tàm omissio denunciationis piorum legatorum, quàm notabilis dilatio denunciationis talium est admodum grauis culpa, quæ sanè grauitas dignoscitur nedum ex hac reseruatione, & grauissimo damno, quod ex omissione denunciationis euenit testatoribus in Purgatorio degentibus, sed etiam ex excommunicatione, qua dicti Notarij ligari possunt ob hoc delictum, vt constat *ex cap. Qui oblationes, 13. q. 2.*

§. III.

Quò ad tertium paragraphum traditur regula generalis pro 13 doctis, qua vnà cum iactis fundamentis in expositione terminorum textus sat ipsis claret, qui incidant, & qui non incidãt in hunc casum.

REGVLA.

Ad incurrendum hunc casum tria copulatiuè requiruntur.

Primum,

Primum, vt Notarij sint ex primis.

Alterùm, vt dicti Notarij habuerint scientiā mortis testatoris.

Tertium, vt item dicti Notarij spontaneè, aùt fraudolentèr legata pia intra præfixum tempus denunciare noluerint.

Constat regula ex iactis fundamentis.

Pro minus peritis practicatur regula cum fundamentis.

§. IV.

NON INCIDENTES.

14 Ex defectu primæ conditionis regulæ, .s. (*vt Notarij sint ex primis*) sequitur primò illum Notarium non incidere, qui fuit rogatus pro secundo notario, quia, vtsupra retulimus, textus intendit tantùm de primis Notarijs, qui conficiunt testamentum cum legatis pijs.

Secundò sequitur non incidere illos cuiuscunq; conditionis sint, sinè mares, siuè fęminæ, siuè seculares, siuè Regulares, siuè Clerici in minoribus, aùt maioribus, siuè Sacerdotes, qui testatoris mentem scribunt, licèt pręsentibus testibus, omittendo denũciationem legati pij. Ratio est, quia non sunt comprehensi sub litera textus, contra *Gambaruptam, loco citato:* leges .n. maximè odiosæ non sunt explicandæ vltra proprietatem verborũ naturalem, & ciuilem; quia homines per se loquendo loqui consueuerunt iuxta proprietatem verborum vsu receptam; idcircò, & legislatores censentur talitèr locuti, vt communi hominum intelligētiæ sese accommodarent. Nomine autèm Notariorum non veniunt, nisi illi, de quibus supra in prima seprima sequela dictum est, *Emanuel Sà, ver. Interpretatio, nu. 1. Clauis Regia lib. 5. cap. 8. Bonac. de Legib. disp. 1. q. 1. punct. 8. num. 14. & alij.* Hæ consequentiæ patent etiam ex defectu primæ conditionis regulæ.

15 Ex defectu secundæ conditionis regulæ, .s. vt dicti (*Notarij habuerint scientiam mortis testatoris*, sequitur non incidere Notarium

tarium denunciantem legata pia solummodò sexagesima prima die à die scientiæ mortis testatoris, quia illa propositio grammaticalis (*à*) posita in textu accipienda est exclusiuè, præterquàm in casibus iure expressis; vel vbi absurdum, vel inconueniens sequeretur. Non incidit itaq; prędictus Notarius, quia non computatur in termino dies, in quo obijt testator, iuxta axioma illud legale, Dies termini non computãtur in termino. Quapropter *Antonius Naldus, ver. A. Ab.* dicit, quòd, si in aliqua lege, aùt statuto ponatur spatium duorum mensium ad aliquid peragendum, qui sexagesima prima die compleuerit actum illum, obligationem suam impleuisse censebitur.

Idem sequitur de illo Notario, qui facit pro se diem additũ ratione anni Bissextilis mensis Februarij.

Quartò, ex defectu conditionis tertiæ particulæ regulæ, .s. *vt spontaneè, aùt fraudolentèr noluerit, &c.* sequitur non incidere 16
Notarium non denunciãtem legatum prophanum, vel donationem causa mortis, quia hęc sunt diuersa à legatis pijs, vt supra notatum fuit, & à diuersis non fit illatio, *l. Papinianus, ff. de Minoribus*.

Quintò, sequitur non incidere Notarium, qui intrà duos menses à morte testatoris nõ denunciat eius legata pia, si omittat, vt priùs consequatur pecuniam sibi debitam ab ipso testatore, quam probabilissimè timet non esse sibi soluendã, si priùs legata pia soluerentur. Et ratio est, tùm quia huiusmodi denunciationis omissio non procedit ex fraude, aùt dolo, sed vt seruet se indemnem: tùm quia legata pia non debentur causæ piæ, nisi deducto ære alieno.

Sextò, sequitur Notarium illum non incidere, qui legata pia nõ denũciat perterritus minis alicuius, qui consueuit illas executioni demãdare. Et ratio est, tum quia hìc deficit omnis fraus, vt supponitur, tùm quia Ecclesiæ præceptũ non obligat cum tanto incommodo. Ita *Graff. lib. 2. Cas. reser. cap. 21. nu. 39.*

Septimò, sequitur non incidere Notarium illum, qui igno-

rabat omissionem denunciationis esse peccatum reseruatum. Ratio est, tùm quia deficit fraus: tùm quia, quamuis reseruatio afficiat ignorantes ius diuinũ naturale, .s. decem decalogi pręcepta, cum de se nota sint; attamèn nõ afficit ignorantes ius positiuum, quale est pręceptum Notarijs impositum denũciandi legata pia intra spatium duorum mensium, *Say. de Cens. lib. 1. cap. 18. Azorius Institut. Moral. lib. 1. cap. 15. qu. 3. Sanchez de de Matrim. lib. 9. disp. 32. quæst. 3. Homob. de Casib. reser. par. 1. de causa efficiente cas. reseru. assert. 2.* Et nos supra par. 1. dist. 3. artic. 2. diffic. 2. idem & ob eandem rationem dicitur de illo, qui per obliuionem, aùt inconsiderationem omisit denunciationem dictorum legatorum.

Octauò, sequitur illum Notarium non incidere, cui à testatore commissum fuit, vt non denunciaret legata pia à se facta, nisi post tantum temporis spatium, vt post sex menses. Ratio? Quia hic non est culpa, nec fraus. Hæ quinque vltimæ consequentiæ deducuntur ex defectu fraudis, vt patet.

Ex regulis generalibus reseruationis.

17 Nonò, sequitur non incidere Notarium, qui decreuit denũciationem vltrà duos menses differre, vt amici sui vtilitati cõsuleret, sed tamen non distulit. Ratio est, quia, quamùis iste peccauerit grauitèr ratione talis propositi; attamèn non incidit in casum: tùm quia reseruatio intelligi debet de actibus exterioribus cum effectu, vt tradit *Naldus. ver. Casus, nu. 3. & 4. post Henriquez de Pœnit. lib. 3. cap. 14. num. 6. & communitèr Doctores:* tùm quia mens retenta nihil operatur, *l. Si repetendi, C. de Condi. ob causam, l. Si maiores, C. de Transact.*

§. V.

INCIDENTES.

18 Ex generali regula supra allata sequitur primò Notarios illos incidere, (loquor hic, & in sequentibus corrolarijs de primis Notarijs) qui conficiunt testamentum cum legatis pijs, si spontè

ſpontè omittant denunciationem intrà tempus prȩfixum: nam vbi lex aliquid fieri certo tempore requirit, non ſufficit illud facere poſteriori tempore, *l. Si quis mihi bona*, §. *Iuſſum*, *ff. de Acquiren. hæredit.*

Secundò, ſequitur Notarium illum incidere, qui poſt habitā notitiam mortis teſtatoris, volēs præſtare gratiam hȩredi, aùt teſtamenti commiſſario, qui tali tempore nollet compelli talia ſoluere legata, illa nō denunciat intra duos menſes. Ratio eſt, quia ſpontè, & ſcientèr talem differt denunciationem.

Tertiò, ſequitur incidere Notarium illum, qui verè dolosè, aùt ſaltèm apparentèr ſe abſentat tempore denūciandi legata pia, differendo vltrà taxatum tempus denunciationem. Ratio patet, tùm ex regula: tùm quia fraus, & dolus nulli patrocinari debet: tùm etiam quia, vbi lex aliquid fieri certo tempore requirit, non ſufficit illud facere poſteriori tempore, vti ſupra dictum fuit.

Quæres, à quo tempore Notarius, qui fraudolentèr ſe abſentat, dicatur annodari caſu iſto, an poſt duos menſes à die ſciētiȩ mortis teſtatoris, an verò à die, in qua ſe reddit impotētem illa denunciandi, vt ſupponitur. 19
Graffius de Caſib. reſeru. cap. 21. circa difficultatem hanc duas affert ſententias, quarum altera tenet, quòd annodatur ſtatìm, ac ſe poſuit ſpōtè ſub malitioſa impoſſibilitate denunciandi. Sententia hȩc pluribus innititur iuribus, & maximè iuri, ſeù legi, *Si ità ſtipulatus*, 14., *ff. de Verb. oblig.* vbi quidam promittēs facere inſulam infrà certum tempus, ſub certa pȩna temporali, obligatur ad illam ab illa die, ex qua ſpontè cȩperat fieri impotens ad exequendam promiſſionem. Altera tenet Notarium non annodari caſu iſto, niſi poſt duos menſes à die ſcientiæ mortis teſtatoris, huicq; innititur fundamento, quia quādo ſumus in pȩna legali, .s. poſita à lege, velut eſt in propoſito denunciatio legati pij intra prȩfixum tempus, operȩ pretium eſt adhoc, vt quis pȩnam incurrat, vt totum finiatur tempus. Ita *Graffius, vbi ſupra, num.* 41. *&* 42. Et huic ſentētiæ me ſubſcribo, cenſeoq; eſſe de mēte Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. Reſeruantis.

Quartò, sequitur etiam Notarium illum incidere, qui non denunciat dicta legata intra duos menses à die scientiæ mortis testatoris, quamuis existeret in Diœcesi, vbi non erat talis reseruatio, dummodò se transferat, vbi talis existit reseruatio, ibiq; cōfiteatur talem omissionem, quæ est grauis etiam absq; reseruatione, vti claruit supra per rationes in secundo paragra-
20 pho. Et ratio est, quia pœnitens confitetur in loco, vbi reseruatur, vt supponitur, omissio denunciationis legatorum pioruū, & adit Confessarium, vt item suppono, qui non habet auctoritatem super casus reseruatos. Ita *Nald. ver. Casus, nu. 8.*

Quintò, sequitur Notarium illum incidere, qui nondum facta reseruatione istius casus, distulit vltra duos menses à die
21 mortis testatoris pij legati denunciationem, si posteà vbi facta est reseruatio talis casus, confitetur peccatum suę dilationis. Ratio est, quia pœnitens sequitur forum Confessarij, qui non habet facultatem super casus reseruatos. Ita *Nal. v. Cas. nu. 7.*

Verùm hic supponimus pœnitenti, qui vltrà duos menses omisit denūciationem legati pij, priùs notum fuisse huiusmodi dilationē vltra duos menses esse peccatū mortale, cū per talem dilationem anima testatoris, qui fecit legata pia absq; concessione temporis, interim grauitèr damnificari possit. Et quòd non ignorauerit hanc omissionem ob suam grauitatem, saltèm in aliquibus locis reseruari; quia, vt supra in prima parte dictum est, ignoratio legis humanę excusat saltē à reseruatione. Dices, excommunicatio non ligat illum, qui delictum antè latàm excommunicationem perpetrauit: ergò nec omissio denūciationis legati pij intra pręfixum tempus ligat illum, qui deli-
22 ctum commisit antè reseruationem. Respondetur, quòd non valet similitudo, quia in excommunicatione consideratur contumacia, quæ non est respectu pręteriti delicti: at in reseruatione consideratur delictum ipsum, & eius intuitu restringitur facultas Confessarij. Ita *Nal. vbi supra.*

§. vj.

§. VI.

ANNOTATIO I.

Si Notarius antè duos menses expletos sibi taxatos ad denunciandum legata pia à die mortis testatoris incipiendo, denuò rogetur ad aliud testamentum, in quo item sint legata pia, non expectatur impleri tempus duorum priorum mensium respectu legatorum piorum prioris testamenti, sed statim incipit etiam respectu huius testamenti decurrere tempus aliorum duorum mensium respectu legatorum piorum incipiendo similitèr à die mortis istius alterius testatoris. Videndus est *Naldus in simili de Suspensione, verb. Suspensio, 12.* 23

§. VII.

Modus obseruandus per Confessorem Pœnitentiarium, antequàm absoluat annodatum hoc casu.

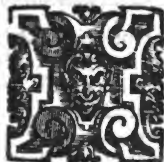
TRia prestabit Penitentiarius. Primùm, ostendet Pœnitenti quàm graui scelere se obstringat, quando consultò, vel crassa negligentia omittit denunciare legata pia ijs, quibus ex recepta consuetudine debet; nam hac eorum negligentia impeditur executio vltimarum voluntatum, cum grauissimo damno testatorum in igne Purgatorij degētium, qui licèt non sit æternus, diro tamen modo animas excruciat, *c. Qui in aliud, dist. 25. c. Nullus, de Pœnit. dist. 7.* 24

Alterum ostendet insupèr Notariorum dolum, imperitiam, & incuriam plurima damna, & lites importare, & multorum conscientias in magno discrimine constituere, *Conc. Trid. sess. 22. cap. 10. de Reform.* 25

Tertium, admoneat Notarium, vt extendat testamenta, quæ apud se habet, ne heres ipsius Notarij post eius mortem teneatur ad interesse partis, quæ fuit offensa, causa illius, cum reliquerit post se scripturam tū obscuram, tū confusam, quæ 26

nō

non probat, nisi sit publica cum signo Notarij, & subscripta. Ita *Nal. ver. Notarij, nu.* 8. Demùm ipsum instruat, vt cum vocatus fuerit ad conficiendum testamentum, in quo videt per
27 testatorem fieri legata pia, ipsum admoneat, quòd si existit in peccato mortali, adiungat confessionem, & deindè illa iterum ratificet, alioquin non ei proderunt pro vita æterna consequenda. At si Notarius hanc omiserit admonitionem, illam nullo modo omittat Confessor, prout ei suadet *Anto. Nald. verb. Testamentum, num.* 16. Nam Confessarij partes id exigunt. Interrogabit itaq; pęnitentem, quomodò se gesserit, & in quo statu erat, quando talia condidit legata.

CASVS

CASVS SEPTIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Viros, ac fœminas complectitur terminus (*Qui*) in hoc loco.*
2 *Mulier ad deponendum testimonium quando admittatur.*
3 *Falsum testimonium duobus modis sumi potest.*
4 *Falsum testimonium in textu quomodo sumatur.*
5 *De falso testimonio in iudicio deposito præcisè loquitur textus.*
6 *Grauius est falsum testimonium in iuditio depositum, quàm quod deponitur extra.*
7 *Deponens falsum coram Gabellarium, minimè casu hoc annodatur.*
8 *Falsum coram istis deponens grauiter peccat.*
9 *Sumitur hic iudicium generalitèr.*
10 *Tot modis sumitur iudicium, quot sumitur iudex.*
11 *Falsi depositio duplicitèr accipi potest, & quid vtroq; modo.*
12 *Pœna contrafacientes lata, omittentes facere minimè afficit.*
13 *Falsum testimonium in iudicio deponens, & peierans item in iudicio validè differunt.*
14 *Nec reus, nec actor dicitur testis, sed ab eo contra distinguntur.*
15 *Ad incidendum hunc casum sufficit, quòd damnum per testem allatum sit possibile.*
16 *Deponere falsum, & falsum asserere differunt.*
17 *Deponere falsum testimonium, & producere falsos testes differunt.*
18 *Textus non militat contra reum actorem, sed contra falsum testimoniũ deponentem.*
19 *Fertur regula generalis incidentes, & non incidentes in casum præmonstrans.*
20 *Non incidentes ex defectu primæ conditionis regulæ generalis.*
21 *Quidam non incidunt ex carentia illius particulæ,* (In iudicio)
22 *Corrolaria ex carentia illius particulæ, contra iustitiam.*
23 *Duplex est iustitia, nimirùm legalis, & commutatiua.*
24 *Quando reticens veritatem non ligetur casu.*
25 *Non incidit; qui absquè dolo, & scientia deponit falsum.*
26 *Casus, in quibus licitum est vti æquiuocatione.*
27 *In Casum qui incidant.*
28 *Qualia obseruabit Pœnitentiarius ante absolutionem pœnitentis prædicto crimine annodati.*

IN

IN CASVM SEPTIMVM, .s.

Qui falsum testimonium in iudicio deposuerint; quiuè ad illud, incusso timore, compulerint, preceuè, aut pretio persuaserint, vel corruperint.

COMMENTARIA.

Irca textum hunc quatuor enucleanda proponuntur. Quorum primum est de deponentibus in iudicio falsum testimonium.

Alterum est de compellentibus ad illud.

Tertium est de persuadentibus.

Quartum demum est de corrumpentibus.

Textum hunc totum non proponemus insimul, ne ingerat obscuritatem, pariatq; fastidium, sed in duas diuidemus partes; in quarum prima, cum sit prolixior, dicemus tantùm de deponentibus falsum testimonium in iudicio; in altera verò, cũ sit breuior, in vnum cogeremus reliquas textus partes.

Exordiendo itaq; à prima, septẽ percurremus paragrapha.

Primum erit declaratio terminorum textus.

Secundum erit assignatio discriminis inter deponentès falsum testimonium, & peierantes solemnitèr; & itidem intèr producentes falsos testes, & deponentes falsum testimonium.

Tertium erit quędam regula generalis demonstrans incidentes, & non incidentes in casum.

Quartum designat non incidentes in casum.

Quintum fert quandam annotationem circa nõ incidentes.

Sextum demonstrat incidentes in casum.

Septimum docet formam tenendam per Pęnitentiarium, priusquam absoluat pęnitentem.

§. j.

§. I.

Quò ad primum paragraphum, primus terminus exponendus est (*Qui*.) Pro cuius intelligentia ſciendum eſt terminum hunc in hoc textu nedum viros, ſed etiam fęminas ſub ſe complecti; nam, quamuis ſimus in odioſis, in quibus maſculinum non concipit fęmininum, *cap. Odia, de Reg. iur. in 6.* attamèn hoc in loco ſecùs dicendum eſt, teſte experientia eximia veritatis magiſtra, optimaq; legum interprete. 1

Si dicas mulierem non teſtificari, *cap. Forus, de Verb. ſignific.* Reſpondetur, quòd etſi mulier de iure canonico non admittatur, niſi in criminalibus exceptis, v.g. in ſimonia, *cap. Tanta, de Simon.* ſecus tamèn eſt, quando de crimine ciuilitèr agitur; nam tunc mulier admittitur, non quidem ad effectum plenæ probationis, ſed in ſubſidium, vt iudex ex ea aliqualem eligat præſumptionem, *cap. Quoniam aliqua, de Teſt. 16. & atteſt.* 2

Secundus terminus eſt (*Falſum teſtimonium*.) Notandum autèm falſum teſtimonium duobus modis ſumi poſſe, nimirùm materialitèr, & formalitèr. Materialitèr, vt quando alitèr enunciatur res, quam ipſa ſit in ſe. Ex. gratia. Si quis teſtificetur Petrũ nõ percuſſiſſe Malchũ, exiſtimãs verum deponere. Formalitèr, vt cum alitèr enunciatur res, quàm deponens exiſtimat, vt ſi exiſtimans Petrum percuſſiſſe Malchum, alitèr deponat. Modò ad rem noſtram deueniendo, dicendum eſt, falſum teſtimonium in textu nõ ſumi pręcisè formalitèr, nec pręcisè materialitèr, ſed inſimùl materialitèr, & formalitèr. Ratio eſt, quia ibi nulla interuenit reſeruatio, vbi nulla malitia, nec falſitas, vt de ſe conſtat. 3 4

Verùm hoc intelligendum eſt, niſi in aliquo caſu ſtatutum Epiſcopale alitèr decerneret. Peccat tamèn mortalitèr, qui intendit deponere falſum, deponẽdò verum pręter intentionẽ. 5

Tertius terminus eſt (*In iudicio*.) Hoc termino clarè, & perſpicuè manifeſtat textus, de quo teſtimonio intendit: non .n. loquitur de omni falſo teſtimonio quouis loco depoſito, ſed

duntaxat de deposito in iudicio. Et quamuis falsum testimonium in iudicio,& extra illud non differant specie; tamèn longè grauius est falsum testimonium depositum in iudicio: tùm
6 ratione maioris deliberationis, cum depositor habeat tempus ad deliberandum: tùm ratione maioris scandali, si contigeret detegi veritatem: tùm etiam quia actus iudicialis potentior est non iudiciali, siue extraiudiciali, *l. Pacta nouissima, C. de Pactis*, reseruatur tantùm in textu falsum testimonium depositum in iudicio; nam illud aliud extra iudicium depositum non est vsu receptum, vt per Ordinarios reseruetur. Faciunt, quæ habet *D. Thomas 2. 2. quæst. 89. art. 3. ad secundum*. & quæ habet *Capeauillæ de Casib. reser. cas. 19. quæst. 1.*

7 Ex dictis colligitur deponẽtem falsum testimonium coram Gabellario, vel Causidico non irretiri casu hoc; nam deponens coram istis non dicitur esse in iudicio, accepto iudicio secundum communiorem modum accipiendi iudicium, sicut accipi debet in hac reseruationis materia, quæ nõ est extẽdenda. Item iudicium constat tribus personis Actore, Reo, & Iudice; quarum vna dempta resoluitur iudicium, *l. Intèr litigantes, ff. de Iuditijs, §. Retinendæ, Institut. de Interdictis*; hic autèm deficit vna persona, ideò non est iudicium.

Dices, si res ita se habet, gratis itaq; Gabellarius, seù Gabellæ officialis, vel vulgò Eques de Communi, exigunt iura-
8 mentum. Respondetur primò, quod non frustrà illud exigũt, quia semper iuramentum falsum in se inuoluit mortale peccatum. Dico secundò literam loqui de falso testimonio, vt patet; falsum autèm testimonium deriuatur à falso teste, prout de se constat: at ille, cui à Gabellario, vel ab Equite de Communi exigitur iuramentum, non est testis, sed habens interesse; quapropter, cum ei non conueniant verba textus, ideò nec eius dispositio conuenire debet, *l. 1. vers. Offilius, ff. Ne quis eum.*

9 Præterea magnoperè notandum est terminũ istum (*In iudicio*) sumi generalitèr, quatenus .s. omne proprium iudicium tàm sæculare, quàm ecclesiasticum, tàm ciuile, quàm criminale sub
se

ſe complectitur. DD. communitèr, ſed prçcipuè *Bellorbius in Praxi moralis Theologia par. 2. quaeſt. 1. num. 320.*

Demùm notandum eſt ab hoc termino (*iudicium*) deriuari
terminum iſtum (*iudex,*) & conſequentèr ſumi tot modis, quot 10
ſumitur iudex, adeò vt extendat ſe ad omnem iudicem, qui
habet poteſtatem cogendi ad deponendum, quiq; interrogat
reum, & actorem, aſſumendo teſtimonia deponētia circa ſubiectam materiam, ſiuè ſit Ordinarius, ſiuè delegatus iudex ad prædicta. Dixi aſſumendo teſtimonia deponentia, quia ſi aliquod datur iudicium, in quo non aſſumantur teſtimonia de re, ſeù contra reum, non facit ad propoſitum textus; cùm loquatur de teſtimonio depoſito in iudicio, hoc eſt de teſtibus deponentibus in iudicio.

Quartus terminus eſt (*Depoſuerint.*) Depoſitio falſi ſumitur
duplicitèr, nimirùm ſtrictè, & largè. Strictè eſt dicere in iu- 11
dicio verum eſſe falſum, & falſum eſſe verum: itèm ſtrictè eſt tacere veritatem, de qua in ſpecie, & particularitèr quis interrogatur, v.g. quando teſtis legitimè interrogatur in iudicio. Hinc teſtis à iudice interrogatus de veritate dicenda ſuper aliquem articulum, non ſolùm eſt falſus teſtis deponendo falſitatem, ſed etiam falsè deponendo ſe neſcire articulum illum, ſuper quo in ſpecie interrogatur. Quod ſatìs clarum eſt, quia alioquìn omne deperiret iudicium, & gratìs aſſumerentur teſtimonia pro veritate enucleāda: quoties enim iudex legitimè interrogat, toties etiam teſtis tenetur legitimè reſpondere ad interrogata, *Lelius Zecchius caſ. 12. de teſtim. falſ. num. 3.*

Cçterùm depoſitio falſi largè eſt ſubticere veritatem, quam intendit iudex, de qua tamèn ipſe iudex non format ſpecialē articulum, nec interrogat, vel ob inſcitiam, vel inconſiderationem, aùt ob aliam cauſam; & talitèr ſubticens veritatem cenſeo nō incidere in caſum hunc: tùm quia ſumus in odioſis: tùm quia verba tabellæ ſunt propriè accipienda, ſicut teſtatur *Floronus de Caſ. reſer. par. 2. caſ. 6. num. 32. in ſimili de ſtatutis Epiſcop.*

tùm etiam quia longè distat deponere falsum testimonium, & subticere veritatem, eo modo, quo supra. Quapropter sciendum
12 est pęnam latam contra facientes, nō afficere omittentes facere, vti obseruat *Bonac. de clauf. q. 2. §. 2. num. 2.* nam omittere non est facere. Hinc qui se abdit, vel recedit è loco, vbi assumuntur testes, nè aliquid deponat, nō obstringitur reseruatione; tametsi interdùm peccet grauitèr, ita se habendo. Faciūt, quæ habet *Angelicus Doctor 2. 2. art. 4. & Panormitanus in cap. 1. de Crim. falsi. apud Lelium Zecchinm, loco supra cit.* Notandum demū, quod differt etiam subterfugere iudicium, & negare verum in iudicio: nam primum est actus priuatiuus, secundum verò est actus positiuus, qualis videtur requiri ad reseruationem huius casus Bergomi factam; ideò subterfugiens non incidit, sicut negans verum, de quo testis interrogatur in specie, & formatus est particularis articulus, vti supra dixi.

§. II.

13 Quò ad secundum paragraphum. Magnum interesse discrimen tradunt DD. intèr deponentes falsum testimonium in iudicio, & solemnitèr peierantes: nam deponētes falsum testimonium in iudicio sunt necessariò tantùm testes: testimonium .n. dicitur à teste, vt de se cōstat: peierantes verò solemnitèr, .i. in iudicio possunt esse nedum testes, sed etiam aliæ personę, quæ interueniunt in iudicio, vt reus, actor, &c. vbi viget consuetudo, vt ipsis quoq; detur iuramentum. Itidem differunt,
14 quia in depositione falsi testimonij requiritur, vt talis depositio sit contra iustitiam, .i. in damnum tertij, vt patet *ex Synodo vltimò Berg. celebrata par. 3. tit. 6.* Cęterùm peieratio rei, aùt actoris, quamùis sit in damnum tertij, & exigat omnium damnorum strictam, & exactam restitutionem; tamèn non reseruatur hìc, quia nec reus, nec actor dicuntur testimonia, seù testes, sed contradistinguūtur ab eis, vt de se constat. Faciunt, quę habet *Bartholomæus Gyptius de Casib. reser. casu 7. num. 24. Graff. de Cas. reser. casu de falso testimonio lib. 1. cap. 17. num. 1.*

Magno-

Magnopere tamèn mihi probatur, quod addit *Bartholomæus Gyptius, vbi ſuprà,* nimirùm, quòd ad incidẽdum in hunc caſum 15
ſufficiat damnũ tertij ratione depoſitionis falſi teſtimonij eſſe probabilitèr poſſibile: ſupponit enim equiparari falſitatem pręiudicare,& poſſe pręiudicare ſaltèm in propoſito, *l. Si falſos, & l. Qui veluti, & l. Damus, C. ad l. Cornel. de falſis.* Quod maximè attendere debent Confeſſarij, cum apud quoſdam iam multum increuerit abuſus deponendi falſum ſub prætextu, quòd eorũ depoſitio nulli afferat pręiudicium.

Itidem diſtinguuntur ab inuicem duo hæc, nimirùm falſum 16
teſtimonium deponere, & aſſerere falſum: nam primum eſt ſolummodò teſtis falſi, vt cõſtat ex ipſamet natura terminorũ, .s. falſum teſtimonium: alterum verò, .s. aſſerere falſum eſt commune etiam actori, & reo. Quapropter multum animaduertendum eſt circa has terminorum differentias, ne error nos capiat.

Ampliùs notandum eſt inter producentem teſtes, quos 17
probabilitèr quis iudicat depoſituros eſſe falsum in iudicio,& inter deponentẽ falsũ teſtimoniũ item in iudicio eſſe ſimilitèr diſcrimen non paruum: nam producens in iudicio tales teſtes, dummodò eos nõ compellat timore, nec prece perſuadeat, nec pretio corrumpat, non incidit: deponens autèm falſum teſtimoniũ in iudicio incidit. Et ratio diſcriminis eſt, quia textus reſeruat Superiori abſolutionem deponentium falſum teſtimonium in iudicio, quod nõ facit de producentibus falſos teſtes. Et ratio fortaſsè, quia noſtri prouidiſſimi Superiores iam experientia nouerunt, quòd, qui nimis emũgit, elicit ſanguinem. Verùm, quamùis illi, qui tales producunt teſtes, non vinciantur caſu; attamèn quàm grauiſſimè peccant. Non (inquam) vinciuntur caſu iſto, niſi, vt dixi,& vt afferemus in alijs partibus huius caſus, teſtes ad falſum teſtimonium incuſſo timore compulerint, preceuè, aùt precio perſuaſerint, vel corruperint, quod vt plurimum contingere ſolet, idcircò notent Confeſſarij, quòd nunquàm ſatis inuigilant, niſi iterùm, atque iterum

exa-

examinent tùm producentes, tùm deponentes, qui eis se subijciunt in actu confessionis.

Insupèr notandum est depositionem falsi testimonij, seù testis esse reseruatam, vt claret per textum, non autèm dictum falsi actoris, aùt falsi rei. Et hoc fortasse, quia maior detegitur malitia in teste falsum deponente, quàm in actore, aùt reo, cęteris paribus.

18 Demum obseruandum est, casum istum non procedere contra reum, licèt in iudicio interrogatum, sed solummodò contra deponentes falsum testimonium, & contra illos, qui testes compellunt timore incusso, aùt prece persuadent, aùt pretio corrumpunt, eo modo, quo afferemus in altera parte huius casus. Ratio autem cur contra reos prouidissimi Antistites, ac Pastores noluerunt hunc militare textum, fortasse fuit sola eorum benignitas, & humanitas, ne .s. in manifesto perditionis discrimine suas constituerent oues, cum iam apprimè nouerint, quantum præualeat humana fragilitas ex vna parte, & desiderium immunitatis, seù impunitatis ex altera. Non procedit itaq; textus contra reum, vt patet ipsum intuenti solùmodò mentionem faciendo de falsum testimonium deponentibus; testimonium autem falsum dictum est à falso teste, vt supra notatum fuit; at reus non est vnum cum teste, sed ab illo condistinctus.

§ III.

19 Quò ad tertium paragraphũ, traditur regula generalis pro doctis, ex qua simul cum fundamentis iactis, potest ipsis sufficienter patere, qui incidant in casum, & qui non incidant.

REGVLA.

Ad incurrẽdũ casũ duæ cõditiones copulatiuè reqrũtur, quarũ

Altera est depositio falsi testimonij in iuditio contra iustitiam, vel negatio veritatis, de qua quis in specie interrogatur.

Alte-

Altera est dolositas; vel scientia, cũ seruatur iuris ordo. Vtraquè conditio claret, tùm ex textu, tùm ex iactis fundamentis, in primo paragrapho.

Pro minus peritis practicatur regula vnà cum fũdamentis.

§. IV.

NON INCIDENTES.

Ex defectu primæ conditionis regulæ .5. *(Depositio falsi testimonij in iuditio, &c.)* sequitur primò illum non incidere qui deposuit verum, credens deponere falsum. Ratio est, quia textus loquitur de verè deponentibus falsum, non autem de habentibus tantùm propositum illud deponẽdi; peccauit tamèn mortiferè ob prauam intentionem. Ita *Homob. de Casib. reser. p. 3. cap. 4.* qui testatur de communi. *Graff. Decis. aurear. cap. 130. n. 22.* 20

Secundò, sequitur nec illum incidere, qui è conuerso falsum existimans deponere, verùm deposuit. Ratio est, quia talis depositio innititur veritati, vt suppono; peccauit tamèn mortalitèr ob prauitatẽ animi. *D. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 4. Nauar. in Man. cap. 25. num. 4. Lelius Zecchius de Casib. reser. cas. 12. num. 4.*

Tertiò, sequitur ex defectu illius particulę *(In iudicio)* illum non incidere, qui falsum deposuit testimonium coram Gabellario, seù vectigalium exactore. Ratio est, quia requiritur, vt testimonij falsi depositio sit facta in iudicio: at deponere coram tali, non est deponere in iudicio, prout etiam supra cautum est §. 1. n. 8. Ita *Lelius Zecchius de Casib. reser. cas. 12.* Ad ibi dicta vos remitto. 21

Idem, & ob eandem rationem infertur de illo teste, qui deposuit falsum coram notario, mandatum Iudicis non habente suscipiendi testimonia. Idem, & eadem causa infertur de illo, qui falsum testimonium deponit coram simplice Causidico.

Quartò, sequitur ex defectu illius particulę *(contra iustitiam)* testem illum non incidere, qui deponit falsum in causa, vbi non agitur de alterius damno, vt quando agitur de pęna impo- 22

nenda

nenda illi, qui inuentus est cum armis vetitis. Ratio est, quia talis depositio non est contra iustitiam,.s. in damnum tertij; peccant tamèn mortalitèr omnes isti.

23 Dices, quomodo talis depositor falsi testimonij non peccat contra iustitiam, si infert damnum Fisco, cum ex tali falsa depositione liberetur reus à mulcta pecuniaria, quæ erat illi applicanda statim post condemnationem, si testis ipse non deposuisset falsum? Respondetur duplicem esse iustitiam,.s. legalem, & commutatiuam: textus autèm loquitur de illo, ex cuius depositione falsa sequitur violatio iustitiæ commutatiuæ, qualis non est ista. Si vrgeas subinferendo, poterit igitùr quis inferre damnũ Fisco absq; obligatione restitutionis? Respõdetur cum distinctione, duplicitèr potest contingere, vt quis inferat damnum Fisco, vel respectu iam acquisitorum, vel respectu acquirendorum. Si inferatur damnum Fisco respectu acquisitorum insurgit obligatio restitutionis, quod secus est respectu acquirẽdorum; at in proposito respectu casus propositi, talis depositor intulit damnum Fisco respectu rei acquirendæ tantùm,.i. respectu rei, ad quam adhùc non habet ius in re, nec ad rem proximum, & strictum, quale habet post condemnationem Rei; ideò non incidit. Faciunt ea, quæ habet *Soarez lib. 4. de Teste. Bonac. de Restit. disp. 1. quæst. 1. pun. 1. nu. 13. Clau. reg. lib. 10. tract. 2. cap. 15. num. 7. & alij.* Ratio est, quia hæc est pęna Rei, nõ damnum Fisci (strictè loquendo). Verùm notãdum est, quòd quando defraudatur Fiscus circa rem, in qua habet ius in re,.i. quam iam possidet, defraudatur iustitia commutatiua, non legalis.

Quintò, sequitur illum non incidere, qui deponit falsum cũ modico interesse partis, excusando delinquentem à pœna. Ratio est, quia cum dicitur hoc in loco ad falsitatem requiri interesse partis, seù vt testis deponat contra iustitiam, intelligendum est de interesse considerabili,.s. vt saltèm tale sit, vt sufficiat ad mortale constituendum: super eo.n. fundatur reseruatio. Illustro rem exemplo. Decretatum est in iure municipali

nicipali

nicipali talis loci, vt, qui cum iumento transit per alterius agrũ, quamuis seminatum tantùm fęno, soluat duodecim solidos. Petrus delinquit, Paulus verò, vt Petrus liberetur, deponit in iudicio falsum: talis depositor, quamuis peccet mortalitèr, ratione periurij, nõ tamen ligatur casu, cum tale interesse non sit considerabile, iuxta illud, de minimis non curat Prætor. Et textus intelligendus sit de illatione damni constituẽte mortale peccatum.

Sextò, sequitur illum non incidere, qui contra se deponit falsum: tùm quia non deponit in damnum tertij: tùm quia, cum quis aliquid contra se deponit in iudicio, non dicitur falsus testis, cum in hoc sit actor; actor autem, & testis in eadem causa respectu eiusdem articuli non est actor, & testis, nisi essemus in casibus iure expressis.

Septimò, ex defectu illius particulę, *.s. vel negatio veritatis, de qua quis in specie interrogatur*, sequitur illum non incidere, qui subticet veritatem articuli, de quo in particulari non interrogatur, quamùis testis fortasse dignoscat mentem Iudicis 24
esse, vt deponat etiam alia, super quæ non interrogatur in particulari.

Idẽ dicitur de illo, quia abdidit se in aliquo loco, ne vocetur ad deponendum.

Idem, & ob eandem causam dicitur de illo, qui aufugit, ne contra aliquem quid deponeret.

Octauò, ex defectu illius conditionis, *(.s. dolositas, vel sciẽtia,)* sequitur testem illum nõ incidisse, qui non deposuit veritatem 25
in iudicio, si certè credidit hoc potuisse præstare absq; peccato; quod tamen mihi difficile intellectu videtur.

Idem dicitur de illo, qui subticet veritatem æquiuocando ob graue damnum, quod sibi euenturum timebat admodùm probabiliter, si in iudicio verum aperiebat, iuxta *Baldi* receptam sententiam in *cap. Cũ nuncius, extra, de Testibus, & attest. Nau. cap. 25. num. 50. Less. lib. 2. cap. 30. dub. 6. nu. 50. Reginal. lib. 24. n. 48. apud Homob. de Cas. reser. p. 3. c. 4.* Notandum tamen, quòd, licèt

ob dictam causam possit quis veritatem subticere, æquiuocãdo, cum non agatur de damno Reipublicæ, vel tertij pendente in futurum; attamen nunquam in aliquo casu, neq; ad euitandam mortem, licet contra aliquem falsum deponere testimonium: tùm quia non sunt facienda mala, vt eueniãt bona, *Roman.3.* tùm quia à diuersis non fit illatio, *l. Papinian. ff. de Minor.*

§. V.

ANNOTATIO

Notandi sunt duo casus, in quibus potest testis æquiuocare subticendo veritatem, nec incidet in casum.

26 Primus est cum auctor delicti est omninò occultus, quamuis delictum sit notum, dummodò tamen delictum non vergat in damnum Reipublicæ, vel tertij. Ita *Petrus Nauarra lib. 2. de Restit. cap. 4. num. 167. & Reginal. lib. 24. cap. 3. sect. 4. num. 38.*

Secundus. Non tenetur quis deponere veritatem, quando non potest illam deponere, nisi seipsum prodat apud Iudicem: nemo enim potest obligari ad prodendum seipsum apud Iudicẽ fori exterioris, *Simanca in Catholic. instit. tit. 29. num. 40. &c.* Idem dicitur de illo, cui sub sigillo secreto fuit sibi aliquod delictum concreditum; quia quod tali via nouit, idem est, ac si nõ nouisset, nisi tamen vergat in damnum Reipublicæ, aut tertij in futurum pendens. Ita *Zecchius de Casib. reser. cas. 12. num. 3.* alij similes casus possunt in medium afferri, sed consultò omittuntur, ne prolixitate ingeram fastidium.

§. VI.

INCIDENTES.

27 Ex regula prædicta sequitur primò illum incidere, qui deponit falsum, siuè negando verum, siuè affirmando falsum, dummodò concurrant aliæ conditiones in regula relatæ, nimirùm, quòd talis depositio falsi testimonij fit in iudicio contra iustitiã scienter, dum seruatur iuris ordo; & huiusmodi con-

conditiones copulatiuè requiruntur semper; ideò in omni alia consequentia, quàm ex regula subinferemus, supponentur adesse. Ratio autem huius primæ sequelæ, seù consequētiæ est, quia concurrunt omnia requisita per textum ad incurrendnm casum.

Secundò, sequitur illum incidere, qui nesciens quomodo res se haberet, deposuit falsum, affirmans esse verum, quod non erat, vel è contra affirmans esse falsum, quod non erat; concurrentibus tamèn alijs conditionibus, de quibus supra in prima sequela. Si autèm deponeret verum, licèt contra suam intentionem, non annodaretur casu, vt constat ex fundamētis §. 1. nu. 3. Verùm iste admodùm grauitèr peccaret, vt notat *Nauar. cap. 25. num. 40.*

Idem asseritur etiam de testibus regularitèr inhabilibus secundum iura ad testificandum, concurrentibus tamèn copulatiuè conditionibus, de quibus supra: nam, cum textus non distinguat de testimonium falsum deponentibus, nec nos distinguere debemus, iuxta regulam, lex generalitèr loquens generalitèr est intelligenda, *l. De pretio, ff de Pub. in rem act.*

Tertiò, idem sequitur de illo, qui deposuit falsum testimonium concurrentibus prædictis conditionibus, quamùis isti nō fuerit delatum iuramentum de veritate dicenda. Ratio est, quia iuramentum non est de essentia depositionis falsæ, aùt veræ, cum possit remitti de consensu partium, *l. Nullum, C. de Testibus, Barthol. Gyptius de Cas. reser. cas. 7.* afferens pro se *Bartolum, & Iulium Clarum*; cui tamèn dissentiunt nonnulli, & pręcipuè *Aretinus in Praxi criminali, de Testibus, & Graff. in Praxi quinq; Casuū, in casu de iuramento falso, per l. Iurisiurandi, C. de Testibus.*

Quartò, sequitur illum incidere, qui deponit falsum testimonium, si insimul concurrant aliæ conditiones, de quibus supra, licèt hoc præstet, vt alterum iuuet.

Quintò, sequitur illum incidere, qui deponit falsum testimonium in iudicio, alijs cōditionibus præsuppositis, quamuis extra iudicium apud aliquem priuatum, velut apud Causi-

dicū iurauerit se depositurū falsum testimonium. Ratio est, tum quia adsunt conditiones requisitæ ad incidendum in casum: tùm quia iuramentum non est vinculum iniquitatis; ideò non tenetur ad illud seruādum: tùm etiam, quia in malis promissis scindenda est fides. Ita *Zanardus in Direct. Theolog. par. 2. tract. de Testibus. c. 95.*

Sextò, sequitur illum incidere, qui deponit falsum testimonium in iudicio in damnum tertij suppositis reliquis conditionibus, licèt hoc præstet pro defensione vitæ alterius, etiam spiritualis. Ratio est, tùm quia concurrūt conditiones requisitæ ad incidendum in casum: tùm quia ad sempiternam salutem nemo ducendus est, opitulante mendacio, vt ait *D. Augustinus de Mendacio c. 14.* aùt suffragante falsi testimonij depositione: tùm etiam quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona alicui. Ita *Franc. Soarez tract. de Contrac. lib. 3. v. Mendacium.*

Septimò, sequitur illum incidere, qui iuridicè interrogatus accepto iuramento veritatem occultat siuè in damnum rei, siuè actoris. Vide *Fernandez in exam. Theol. moral. par. 1. cap. 19. nu. 7. Lessius de Iust. & iure lib. 2. cap. 30. dubit. 8. num. 59. & 60. Barbosa de Officio, & potest. Episc. allegat. 51. nu. 24.*

Octauò, sequitur illum incidere, qui deponit falsum testimonium in iudicio contra iustitiam aduertentèr, quando seruatur iuris ordo, licèt in deponendo in mente sua ęquiuocet. Ratio est, quia quando seruatur iuris ordo, non potest quis vti ęquiuocatione, sed respondendum est secundum petitionem interrogantis. *DD. communitèr.*

§. VII.

Modus obseruandus per Confessorem Pænitentiarium, antequàm absoluat annodatum hoc casu.

28 TRia præstabit Pęnitentiarius. Primum interroget pęnitentem, an induxerit alium ad deponendum falsum testimonium in iudicio in damnum tertij, cum grauius peccatum

ratione

ratione culpæ alterius admiserit, *Cap. Noli, de Pœnit. dist. 1.*

Alterum, an reus, contra quem deposuit falsum testimoniū, remanserit lęsus, quia sic pęnitens ad omnia damna resarciēda tenetur, vti ferunt communitèr Doctores.

Tertium interroget, an pluries deposuerit falsum testimonium, modò respectu vnius articuli, modò respectu alterius, quia sunt plura etiam peccata, vti constat ex communi DD. placito. Hæc dicta sunt saluis Ordinationibus, Constitutionibus, aùt Edictis huiusce Episcopatus Bergomi, & etiam Epistolis, quas Ordinar. Berg. interdùm transmittit ad quemlibet Vicarium Foraneum, pręcipuè illa diei 17. Februarij 1635.

CASVS SEPTIMI
PARS ALTERA.
De compellentibus ad deponendum falsum testimonium, preceuè persuadentibus, vel pretio corrumpentibus.

SVMMARIVM.

1 *Duplex est timor.*
2 *De quo timore fiat sermo in subiecta materia.*
3 *Ille, cui incutitur timor grauis excusari potest à restitutione damni, & à reseruatione, sed non à peccato mortali.*
4 *Persuasio duplex esse potest, nuda, .s. & vestita.*
5 *De qua loquatur textus.*
6 *Corruptio propriè est rei corporalis.*
7 *Corruptio duplex, nempè actiua, & passiua.*
8 *De corruptione actiua morali loquitur textus.*
9 *Corruptio violenta quomodò fiat.*
10 *Depositio per sordes tribus modis fit.*
11 *An, qui alicui timorem incussit grauem, non sequuto effectu, depositionis falsi testimonij, in casum inciderit.*
12 *Soluitur obiectionis vinculum.*
13 *Item aliud enodatur vinculum.*
14 *Non incidunt mandantes, consulentes, auxilium dantes, quando de eis non fit mentio in iure.*

IN

IN SECVNDAM PARTEM TEXTVS CASVS SEPTIMI, .s.

Quiuè incusso timore compulerint, preceuè, aùt pretio persuaserint, aùt corruperint.

COMMENTARIA.

HÆc secunda septimi casus pars diligentiùs inspecta, videtur per se diuisa: nam in tres distinguitur particulas, iuxta tria verba in textu relata, .s. *cõpulerint*, *persuaserint*, & *corruperint*. Istam itaq; prosequendo partem duo tantùm paragrapha percurremus, quorum primũ erit terminorum declaratio. Alterum verò erit quarundam obseruationum annotatio.

§. I.

1 Quò ad primum paragraphum, nobis se se offerunt immediatè termini illi (*Incusso timore compulerint.*) Notandum itaquè est, quòd distinctio, quæ per DD. affertur de metu, .s. leui, & cadente in constantem virum; eadem etiam prorsùs affertur de timore. Est itaq; duplex timor, nimirùm leuis, & cadens in constantem virum. Timor leuis est potius timor acceptus, quam incussus procedens ex carentia debitæ fortitudinis. Timor verò cadens in constantem virum est ille, qui, attenta infirmitate humana, potest cadere in virum constantia prędi-tum. Supposita hac distinctione censeo textum loqui non de
2 leui timore, sed de cadente in constantem virum. Et ratio est, tùm quia, cum reseruatio habeat rationem pęnę, existimo textũ intelligendum esse de illo timore præcisè, de quo in iure habetur consideratio; in iure autèm nulla habetur consideratio metus leuis, sed solummodò grauis, *l. Nec timorem, ff. de Eo, quod metus causa*: tùm quia pœna constituta contra eos, qui metum inferunt, incurritur tantùm ob illum metum, qui sufficit ad re-

uocanda

uocanda gesta, quæ fiunt per metum, vt ait *Sanchez lib.4. summæ cap.4. & alij*, qualis est metus, .s. cadens in constantem virum: & in hoc loco metus, & timor sunt equipollentes, idcirco incidet in casum tantùm ille, qui incutit timorem cadentem in cõstantem virum: ille verò, cui incutitur, si tali timore perterritus, falsum deponat testimonium in iudicio in damnum tertij, licèt mortalitèr peccet, tamen non incidet in casum: quia textus non loquitur de illis, qui coactè, sed de illis, qui spontè, aùt dolosè deponunt falsum. Faciunt ea, quæ habet *Baldus in cap. Cum nuncius, extra, de Testib. & attest. Nauar. in Manual. cap.23 num.50. Less. lib.2. cap.30.* 3

Secundus terminus est (*Prece persuaserint.*) Pro intelligentia obseruandum est persuasionem esse quoq; duplicem, nempè nudam, & vestitam. Nuda est illa, quæ fit ab aliquo absquè prece, representando tantummodò, quid vellet fieri, vel quomodo ipse se haberet in tali casu: vt si differens cum amicis illius, cui imminet depositio, diceret, ego tale præberem consiliũ amico vestro, vel aliud quid simile. Vestita verò est illa, quæ fit exortatione, vel exoratione immediatè directa ad personã inducendam. Exẽpli grã, si quis in hunc modum suum interpellaret amicum, oro, ac obsecro te etiam atq; etiam per illã necessitudinem, quæ inter domum tuam, & meam iugiter intercessit, vt mihi in hoc casu deseruias, tale deponendo testimonium. De prece vestita vtiquè solummodò intelligit textus, quod liquidò colligitur per illas dictiones textus nempè (*prece*,) & per illam (*persuaserint*.) Frustra quippè adderentur huiusmodi dictiones, si ad incidendum in casum satis esset nuda persuasio. Loquitur itaq; textus de precibus, de quibus *Baldus in l.1. C. de Raptu virg.* cum inquit, preces, vis, & metus æquiparantur. 4 5

Tertius terminus est (*Pretio corruperint*). Inprimis notandum est corruptionem propriè esse rei corporalis, iuxta illud Philosophi, Corruptio vnius est generatio alterius; transfertur autem in textu ad corruptionem morum. 6

No-

7 Notandũ insupèr duplicem esse corruptionem, nempè actiuam, & passiuam. Et quia hæ corruptiones sunt correlatiuæ, ideò positæ se ponunt, & peremptæ se perimunt: quod idem est ac dicere, quod si est corruptio actiua in actu, est etiam corruptio passiua in actu, nec datur actu corrupens, quin detur actu corruptum simplicitèr, vel secundum quid, loquendo de actiuis, & passiuis merè naturalibus: quod secùs esse potest in moralibus, quia potest quis, quantum est ex parte sui, niti, vt alterius animum corrumpat, & nihil corruptionis sequatur ex parte se habentis per modũ passiui. In hoc loco textus loquitur de corrumpente actiuè moralitèr.

8 Præterea sciendum est corruptionem actiuam moralem duplicem esse, vlz. leuem, & violentam: illa nuncupatur leuis, quæ fit insinuatione alicuius pretij, vt si quis dicat, nunquam extiti ingratus mihi benefacientibus, & de tali corruptione reor non loqui textum, quia lippis, ac tonsoribus iam notum est mendaces esse filios hominum in stateris, ac vanas esse eorũ voces, *l. Decurionum, C. de Pœnis.*

9 Cęterùm illa appellatur violenta, quæ fit pretio dato, vel promisso expressis verbis, vt contingit, cum quis prębet alteri tantum pecuniæ, aùt cum pollicetur hoc, vel illud se illi præstiturum, si falsum pro se, aùt pro alio deposuerit testimonium, & de hac loquitur textus, quia ista est sufficiens ad inferẽdam vim, iuxta illud Virgilianum, *Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames?* & iuxta illud *Ariosti, cantu 34.* pugnant enim, & vim inferunt hastis argenteis, apud *Manut. Adag. 643.*

10 Demùm obseruandum, quòd ille, qui aliquo horum trium modorum mouetur ad deponendum falsum testimonium in iudicio contra iustitiam, dicitur facere per sordes, vt testatur *Gambarupta de Casibus reseru. cas. vlt. Diœcesis Aquensis, num. 8.* cuius sunt ista verba, *Ille per sordes dicitur facere, quidquid facit prece, pretio, timore, aùt odio corruptus.*

§. ij.

§. II.

ANNOTATIO I.

Quò ad secundum, qui quantum est ex parte sui alteri incussit timorem cadentem in constantem virum, vel prece armata, 11 siuè vestita suasit, aùt pretio violento corrupit, non per hoc incidit in casum, nisi sequutus fuerit effectus, scilicet depositio falsi testimonij in iudicio in damnum tertij. Ratio est, tùm quia verba textus sunt intelligenda cum effectu, iuxta *l. Nomen filiarum, ff. de Verb. signif. cap. Cum in cunctis, de Elect. & cap. Perpetuò, eodem tit. in 6.* Vbi dicitur, quòd, quandò pęna apponitur à iure ipso facto ob aliquod delictum, nunquam est locus illi pęnæ, nisi delictum sit consummatum; quod regularitèr verum est, nisi ius aliter disponat: tùm quia propositum in mente retentum parit abortum, *l. Si repetendi, C. de Cond. ob causam.*

Dices cum *Ioanne Altenstaig in Lexicon, ver. Concupiscentia,* quod omnis completa voluntas, siuè bona, siuè mala pro facto repu- 12 tatur. Dices vlteriùs cum DD. communitèr, velle peccare peccatum esse. Respondetur huiusmodi auctoritatibus, volũtatem quidem peccandi reputari pro facto quò ad peccatum, sed non quò ad grauitatem, vel quò ad reseruationem: nõ quo ad grauitatem, quia cęteris paribus, grauiùs est peccatum cõsummatum à parte effectus extrinseci, quam tantùm volitum: itèm non quò ad reseruationem, quia verba reseruationis strictè veniunt interpretanda, nisi ratio in aliquo speciali casu alitèr suadeat, vt si sequeretur absurdum ex restrictione. Ita communitèr DD.

Dices pręterea affectus tantùm punitur sicut effectus, *l. Is, qui cum telo, C. ad l. Cornel. de sicar.* Respondetur huiusmodi regu- 13 lam pati exceptionem in multis, sed specialitèr in materia reseruationis casuum, vbi facienda est stricta interpretatio, cum habeat quandam rationem pęnæ, vt testatur *Naldus, ver. Casus, num. 3. Fagundez lib. 5. cap. 1. nu. 28.* qui ponit duplicem esse reseruationem, .s. personalem, & legalem, & vtramq; vult esse pęnalem. Legalis est strictè pęna, sed personalis latè.

ANNOTATIO II.

14 An verò sequuto effectu incidãt in casũ solũ incutiẽtes timorẽ, prece persuadẽtes, aùt pretio corrũpẽtes, an ẽt incidãt mãdãtes, & cõsiliũ dantes, &c. Cui difficultati respondr̃ negatiuè, quia in textu nulla fit mentio de mãdantibus, aùt consiliũ dantibus, &c. & verba non veniunt extendenda in hac materia, vt sępę sępiùs me dixisse memini. Vide *Nau. c. 27. de Excõmunicat. à iure latis Papæ reseruatis, num.* 51. quem in simili sequor.

ANNOTATIO III.

In foro Ecclesiæ iuramentũ coactũ nõ est obligatorium: tùm quia Ecclesia p̃sumit, illũ, qui coactè iurauit, nõ iurasse voluntate implẽdi iuramẽtũ, sed potiùs euadendi periculũ: tùm quia ille, qui iurare cõpulit, cũ malitiosè, & dolosè processerit, nullũ ius acquisiuit, nec de malitia cõmodũ reportare debet: in foro tñ Dei iuramentũ coactũ est obligatoriũ, quia, cũ Deus aspiciat voluntatẽ, quę minimè cogi põt coactione sufficienti, sed solũmodò induci, iudicat talẽ hoĩem obligari; ideò in foro cõscientię sm̃ Theologos cõsulẽdũ est ei, qui sic iurauit, nisi prius relaxationẽ obtinuerit, vt iuramẽtũ impleat. Verùm hoc intelligi debet, si iuramentũ illud fuit respectu rei licitę, quia respectu illicitæ nõ tenet: iuramentũ .n. nõ est vinculũ iniquitatis. Ita *S. Bona. in 3. sent. dist. 39. ar. 3. q. 2.* eximit tñ coactio à reseruatiõe.

Verũ hìc obseruãdũ, ꝙ si homo iste coactus, extrinsecè finxit se obligare, sed intrinsecè noluit se obligare, nec in foro Dei ꝓmissum illud adimplere tenetur. Ita *D. Bonau. vbi supra, q. 1.*

ANNOTATIO IV.

Meretrix, quæ coacta ab Amasio suo iurauit se ei seruaturam fidẽ, .s. nõ cognoscẽdi alium pręter ipsum; tametsi cũ illo nec post iuramentũ teneatur cõmisceri, quia nunq̃ obligamur iniquitatis vinculo, tñ obligatur ad hoc promissũ nõ cõmiscendi se cũ alio, quia hoc habet quandã rationẽ boni, & honesti, licèt nõ satìs, nec sufficiat ꝓ cõsequẽda salute animę. Ita *S. Bonau. in 3. sentent. dist. 39. art. 3. q. 3.* Hinc *S. Augu. de Bono coniugij cap. 4. tom. 6.* dicit, ꝙ meretrix iurãs se seruaturã fidem suo locatori peior est, si nõ seruet fidẽ, quã si obseruet.

CA-

CASVS OCTAVI.

PARS PRIMA.

SVMMARIVM.

1 (Qui) *complectitur hoc in loco tàm mares, quàm fœminas.*
2 *Homicidium duplex esse constat, vz. impropriè sumptum, & propriè.*
3 *De homicidio propriè sumpto loquitur Textus.*
4 *Homicidium propriè sumptum diuiditur in immediatum, & mediatũ.*
5 *Homicidium est dupliciter voluntarium.*
6 *Homicidium itèm est duplex nimirùm directum, & indirectum.*
7 *Homicidij causa duplex esse potest.*
8 *De quo voluntario loquatur Textus.*
9 *Aliqui sentiunt homicidium in causa propinqua minimè comprehendi sub homicidio voluntario.*
10 *In sententia aliquorum dicta doctrina minimè improbabilis videtur.*
11 *Quæ opinio censeatur probabilior.*
12 *Traditur regula generalis demõstrãs incidentes, & nõ incidẽtes in casũ.*
13 *Non incidentes ex carentia conditionis contra iustitiam.*
14 *Non incidentes ex carentia voluntarij.*
15 *Non incidentes ex carentia voluntarij propinqui.*
16 *Non incidentes ex alijs causis generalioribus.*
17 *In dubio, an mors sequuta sit ex vulneribus per percussorem inflictis, quid præsumendum sit.*
18 *Doctrina Comitoli notabilis.*
19 *Incidentes ratione homicidij contra iustitiam.*
20 *Incidentes itèm rationè homicidij contra iustitiam voluntariè in causa propinqua.*
21 *Doctrina Gambaruptæ.*
22 *Obseruatio circa legem ciuilem.*
23 *Item alia obseruatio circa legem ciuilem.*
24 *An sit excusandus à pœna faciens, quod solitum est fieri iure ciuili.*
25 *Quomodo licitũ sit ob defẽsionẽ vitæ propriæ corporalis alterũ occidere.*
26 *In dubio, an occisio fuerit ex necessitate, vel voluntaria, quid iudicandum erit.*
27 *An pro tuenda vita spirituali liceat Aggressori inferre necem.*
28 *An bonum sit interdum omittendum.*
29 *Modus per Pænitentiarium tenendus.* 30 *Satisfaciendũ est offensis.*

IN CASVM OCTAVVM, .s.

Qui homicidium voluntarium commiſserint, vel cōmitti mandauerint, aùt conſuluerint.

COMMENTARIA.

TExtus iſte in tres diuiditur partes, vt conſtat intuentibus tria verba ipſius. Prima tangitur ibi, *Qui homicidium voluntarium commiſſerint*, Altera ibi, *vel committi mandauerint*. Tertia ibi, *aut conſuluerint*.

Circa primam partem ſeptem percurremus paragrapha, quorum primum erit terminorum expoſitio.

Alterum eſt regula generalis ad dignoſcendum incidentes in caſum, & non incidentes.

Tertium oſtendit non incidentes in caſum.

Quartum fert annotationes circa non incidentes.

Quintum deſignat incidentes.

Sextum affert annotationes circa incidentes.

Septimum deniquè tradit modum obſeruandum per Pęnitentiarium priuſquam abſoluat annodatum hoc caſu.

§. I.

1 Quò ad primum paragraphum, immediatè ſe offert nobis terminus (*Qui,*) circa quem breuitèr me expediendo, dico ſolummodò, quòd in hoc loco complectitur ſub ſe nedum viros, ſed fęminas etiam, vt ex vſu, ac ſenſu omnium Confeſſorum conſtat; cum nulla ſufficiens poſſit aſſignari ratio, cur fęminæ non debeant hoc affici caſu.

2 Secundus terminus eſt (*Homicidium.*) Obſeruandum eſt duplex eſſe homicidium, nempè impropriè ſumptum, & propriè. Nomine homicidij impropriè ſumpti venit omnis occiſio hominis quoquomodo obtigerit ei, ſiuè à ruina murorum ſuper ipſum ruente, ſiuè ab aqua, ſiuè ab igne, ſiuę ab animali irrationali,

tionali, siuè à rationali absque peccato.

Cęterùm nomine homicidij propriè sumpti, venit solummodò occisio hominis per hominem iniustè perpetrata, siuè statìm sequatur, siuè post temporis spatium. Nunc deueniẽdo ad propositum nostrum, dicendum est textum loqui non de 3
homicidio impropriè, sed propriè. Et ratio est, quia reseruatio regularitèr non est nisi mortalium, vti communitèr tradunt Doctores.

Notandum est autèm, quòd homicidium propriè sumptum diuiditur in immediatum, & mediatũ: immediatũ est, vbi quis 4
per se ipsum alterum vita priuat: mediatum verò est, vbi quis per alium alterum occidit. De vtroq; loquitur textus integralitèr sumptus, .s. quatenus complectitur tres partes, de quibus supra dictum est: nam vtrumq; est volũtarium propriè sũptum cum peccato mortali. Dixi integraliter sumptum, quia in hac prima parte loquimur tantùm de homicidio, quod quis per se patrat. In secunda verò loquemur de illo, qui per alium illud committit.

Tertius terminus est (*voluntariũ.*) In huius gratiam notan- 5
dum est homicidium tàm immediatum, quàm mediatum posse existere duplicitèr voluntarium .s. in se, vel in sua causa: voluntarium in se est illud, quod committitur dolo, & intentione occidendi, *l. prima ff. ad l. Corneliam de sicar.* Voluntarium verò in sua causa est, quando voluntas non fertur in homicidium, sed in aliud, ex quo nouit sequi regularitèr homicidium. Primo modo sumptum vocatur à *D. Thom. prima 2. quæst. 6. art. 3.* 6
homicidium directum, & per se, quia procedit à voluntate ad hoc directa, vt cum quis habet animum occidendi aliquem, & de facto illum occidit, & ista est propria homicidij malitia, *l. 1. C. eodem.* Altero autèm modo vocatur homicidium indirectum, & quasi per accidens, quia voluntas non fertur immediatè in homicidiũ, sed in aliud, quod est causa homicidij.

Verùm hic summoperè notandum est causam homicidij du- 7
plicem esse posse, nimirùm propinquam, & remotam. Si est

propin-

propinqua iudicatur voluntarium homicidium, vt si cognoſcens ex tali actione ſequi regularitèr mortem, velit illam. Ex. gr̃a, Petrus nouit, quòd ex propinatione veneni regularitèr ſequitur mors, & tamen inimico ſuo vult illud propinare, attendens, quid eueniat. Iſte quamuis in propinatione veneni nõ intenderit, vt ſuppono, mortem inimici; tamen ſi mors ſequatur, dicetur homicidium voluntarium. Ratio eſt, quia ferè impoſſibile eſt velle inducentia regularitèr mortẽ, & nolle ipſam mortem. Cæterùm, ſi cauſa huiuſmodi eſt remota, cenſetur homicidium tantum caſuale, vt ſi quis animo ſolummodò vulnerãdi percutiat inimicũ in parte, ex qua regularitèr non ſolet ſequi mors, vt illum vulnerando in dorſo, vel brachio, licèt poſtea fortè fortuna ſequatur.

8 Nunc deueniendo ad intentum noſtrum cenſeo Textum reſeruare ſolummodò homicidium voluntarium propriè, & voluntarium in cauſa propinqua. *Floronus de Caſib. reſer. caſu 4. §. 1. num. 10. Gambarupta de Caſibus reſeruatis caſ. 7. n. 4. & 5. Sylueſt. verb. Homicidium, num. 2. Nauar. in Manuali cap. 27. num. 238. Azor. p. 3. lib. 2. in præfatione.*

Sunt tamen nonnulli DD., qui nolunt homicidium in cauſa
9 propinqua comprehẽdi ſub voluntario homicidio, & proindè ſecũdùm iſtorum ſententiam homicidium tale non foret reſeruatum in noſtra Diœceſi. Rationes eorum ſunt præcipuæ: tùm quia in occidente deficit voluntas occidendi, voluntas autem diſtinguit delictum à non delicto: tùm quia illud ſolũ appellatur homicidium voluntarium in iure Canonico, quod fit ex propoſito, per ſe, & directè intentum, licèt fiat ſine animo occidendi, & fiat talis actio, ex qua, vt plurimùm, ſequatur mors, ver. gr̃a, ſi quis grandi ligno, aut lapide volens
10 ſolum percutere occidat. Ita *Emanuel Sa verb. Homicidium num. 4.* qui citat *Baſil. ad Amphil. cap. 8. & 11.* Hęc opinio, vt notat *Bonacina de Cenſuris diſp. 7. quæſt. 4. pun. 8. num. 1. & 2.* non videtur improbabilis aliquibus DD. loquentibus de diſpenſatione, quam circa irregularitatẽ homicidij non voluntarij concedere

poteſt

poteſt Epiſcopus, iuxta *Tridentini Decretum ſeſſ.14. de Reform. cap.7.* Qui hanc ſequuntur ſententiam dicunt conſequentèr mandantem ſolummodò incidere in caſum, quando verè intendit homicidium, non verò quādo ſequitur ex actione, ex qua vt plurimùm ſolet obtingere.

Prima opinio cenſetur probabilior, ac ſecurior, reſpondetquè alteri dicens falſum eſſe, quod ſupponitur, nempè deficere voluntatem in homicidio in cauſa propinqua, quia quāuis non ſit ibi propria, & perfecta homicidij malitia, eſt tamen ibi voluntas ſaltèm interpretatiua; quia, qui vult antecedens, ex quo ſolet regularitèr ſequi tale conſequens, dicitur velle etiam conſequens. Ad illā uerò rationem, .s. quòd in iure dicitur pręcisè voluntarium, quod eſt intentū, dicendū eſt Doctores addidiſſe voluntariū quoq; eſſe homicidiū illud, quod ſequitur ex cauſa propinqua, quod cognoſcens Eccleſia admiſit. 11

Afferuntur à DD. quædam aliæ diſtinctiones de voluntario homicidio, ac etiam de caſuali, ſed cum viderim illas coincidere cum prædictis conſultò eas prætermitto.

§. II.

Quò ad ſecundum paragraphum traditur regula generalis pro doctis, ex qua vnà cum iactis fundamentis, ſatìs illis conſtat, qui incidunt in caſum, & qui non incidūt. 12

REGVLA.

Ad incurrendū caſum hūc duo copulatiuè requirūtur, quorū

Primū eſt, vt homicidium iniuſtè .s. contra iuſtitiam committatur.

Alterum eſt, Vt ſit voluntarium in ſe, aut ſaltèm in cauſa propinqua, ſequuto tamen effectu.

Et vtraq; conditio conſtat ex iactis fundamentis declarādo terminos §.1.

Pro minus peritis practicatur regula ſimul cum fundamētis.

§. iij.

§. III.

NON INCIDENTES.

13 Ex defectu primæ conditionis regulæ .s. (*vt homicidium iniustè, siuè contra Iustitiam committatur)* sequitur primò Iudicem illũ non incidere, qui sua sententia occidit Innocentẽ, qui tamen probatur in iudicio nocens, si ipse non valet eius probare innocentiam, nec eruere se à ferenda sententia: seruatis tamen, quæ passim apud Sũmistas seruanda traduntur. Vid. *Toletum lib.5. cap.6. num.15.*

Secundò, sequitur nec illum Iudicem incidere, qui vindictæ liuore, aliauè peccaminosa passione motus, verè conuictum, mortis pęna mulctat. Ita *Comitolus in suis Moralib. respons. lib.4. de Criminib. & Criminosis, q.10. n.4.*

Tertiò, sequitur nec illum Carnificem, seù Iustitiæ Ministrũ incidere occidendo condemnatum; licèt libentèr hoc præstet aliquo odio motus.

Quartò, sequitur nec illum incidere, qui occidit Bannitum intra terminum, seù dominium Iudicis, qui fecit sententiam, si eius mors nedum permittatur, sed approbetur publico Edicto magno proposito pręmio, vti fit contra sicarios regularitèr omnibus infestos. Ita *Lucas Floronus de Casibus reseruatis par.2. cap.4. num 26.*

Quintò, sequitur nec illum incidere, qui zelo iustitiæ sanctæ Matris Ecclesiæ excommunicatum, incorrigibilem, ac publicum persecutorem ipsius Ecclesiæ occidit, *Cap. Excommunicatorum. 23. quæst. 5.*

Sexto, sequitur nec illum incidere, qui omisit tribuere eleemosinã pauperi, ex cuius omissione obijt iuxta Ambrosij Sãcti dictum, *Si non pauisti, occidisti.*

Septimò, sequitur nec militem illum incidere, qui in bello iusto occidit aliquem ex aduersarijs, quamuis intenderet aliquem occidere in particulari, & de facto occiderit. Ita *Floron. tract. de Casibus reseru. par.2, cas.4.*

Octa-

Octauò, sequitur nec illum incidere, qui in bello iusto occidit innocentes indirectè, & absq; intentione, cum nō posset alitèr hostes debellare.

Nonò, sequitur nec illum incidere, qui in publico bello de ordine sui Ducis occidit aduersarios ad vindicandam iniuriam acceptam, vel ad maiorem securitatem, licèt iam habita sit victoria, dummodò hoc faciat, vt dixi, auctoritate Principis, seù belli Ducis.

Decimò, sequitur nec militem illum incidere, qui ex praua intentione, .s. occidendi inimicum fecit se adscribi Militiæ iustæ, si de facto in illa ipsum occidit.

Vndecimò, sequitur nec illum incidere, qui occidit Tyrannum iniustè vsurpantem dominium, quod non habet, si non adest aliud remedium liberandi se, nec populum ab illius oppressione, vti contingit, cum nō adest recursus ad Superiorem; quòd sanè procedit, etiam si intercesserit promissio habendi illum pro Rege, Duce, &c. supposito quòd talis promissio fuerit omninò extorta metu cadente in cōstantem virum, & quòd populus non se adstrinxerit iuramento animo se obligandi.

Omnium istarum vndecim consequentiarum prędictarum studendo pro posse breuitati vna affertur ratio omnibus communis, sed tamèn essentialis, & est quia nullus ex nominatis in dictis consequentijs peccat contra iustitiam, quæ est conditio ex necessarijs ad incidendū in casum. Verùm licet supradicti nō peccent contra iustitiā, aliqui tñ peccant contra charitatē occidendo, vt patet de Iudice, qui fecit sententiā iustam, sed libentèr liuore vindictæ illam tulit; & de Carnifice, qui itèm liuore vindictæ aliquem libentèr suspendit, &c.

12 Ex defectu secundæ conditionis regulæ, .s. (*Quod homicidium sit volontarium in se.*) sequitur illum non incidisse, qui 14 casu fortuito aliquem interemit.

13 Sequitur nec seruulum illum incidisse, qui coactus metu cadente in constantem virum Dominum suum interfecit, vt è manibus eius se eriperet, ne ab ipso occideretur. *Floron. de Cas. reser. p. 2. c. 4. n. 17.*

14 Sequitur nec Virginem illam incidere, quæ verè timens nè assentiat peccato stupri, cum alia via non ei suppetat ad euadendum suæ pudicitiæ aggressorem, zelo illius tuendæ, ipsum occidit, supposito, quod non intenderit eius mortem, sed suam defensionem tm̄. Ita *S. Antoninus par. 2. tit. 7. cap. 8.*

15 Sequitur nec illum incidere, qui vocatus à patiente iniustè iniuriam oppressionis vitæ, occidit oppressorem, cum à morte oppressum alio modo minimè liberare potuerit, vt supponitur, nec ipse oppressus ab oppressore itèm alio modo liberari non posset. *Sayrus cap. 10. nu. 36. vers. Quia licèt.*

16 Sequitur nec illum incidere, qui subita ira proximum occidit, facta hypothesi, .i. supposito, quòd tanta, ac talis extiterit ira, animiq; perturbatio, vt quid ageret, minimè aduerterit. *Hostiensis in Sum. tit. de Maled. §. qualitèr, col. 2. Lazarius can. qq; quæst. 1. nu. 36.* Obserua tamèn cum *Lazario loco dicto*, homicidium regularitèr non fieri ita repente, quin homo possit deliberatione vti.

17 Sequitur nec illum incidere, qui adhibito moderamine inculpatæ tutelæ alterum ad vitæ propriæ defensionem occidit. Istarum consequentiarum à numero duodecimo, vsq; ad decimum septimum inclusiuè vnica itidem assignatur ratio, nimirum, quod homicidium in nullo prędictorum casuum, vt suppono, fuit voluntarium propriè, & in se, nec in causa propinqua, velut paullò supra explicatum fuit; quapropter, cum deficiat conditio essentialis ad incidendum, nullus ex supradictis remanet casu annodatus.

25 18 Ex defectu prędictæ particulæ secundæ conditionis regulæ, nempè (*Quod homicidium sit voluntarium saltèm in causa propinqua.*) sequitur illum non incidere, qui actionem aliquam exercet de se insufficientem ad homicidium. Ex. gr̄a, Petrus vulnerat Paulum non lethali vulnere; & Paulus vulneratus perijt ob aliquam causam contingentèr occurrentem, velut quia magnam vini generosi quantitatem sumpserit.

Idemq; sequitur, quamuis Paulus nō perijsset ob solam immode-

mode-

moderatam sumptionem vini, nisi prius Petrus intulisset illi vulnus. Ita *Bonac. de Cens. disp. 1. quæst. 1. punc. 3. prop. 4. num. 10.*

19 Sequitur illum non incidere, si verberante leuitèr mulierem pregnantem sequutus est abortus fętus animati.

20 Sequitur nec Clericum illum incidere, qui dum exerceret actum sibi illicitum, sed ex sui natura minimè mortis inductiuum, sequitur occisio, vt si dum misit sclopum amico suo, delator in via à fulmine fuerit occisus.

21 Sequitur nec illū incidere, qui non est solitus, dū dormit, arma sumere, si fortè fortuna dormiendo aliquem occidat, tametsi occidat illum, quem die antecedenti in vigilia conatus est occidere, ac sic affectus dormitū iuerit, & ea phātasia motus, in somno surgens eundem interfecerit.

22 Sequitur illum non incidere, qui in ebrietate aliquem occidit, supposito, quod non esset solitus talia facere, licèt ebrietate oppressus.

Istius consequentiæ, & omnium predictarum à numero decimo octauo inclusiuè, vsq; ad vigesimum secundum itèm inclusiuè, vna redditur ratio nempè, quòd pręd icta homicidia nō fuerunt voluntaria nec in se, nec in causa propinqua, vt patet consideranti dictas consequentias.

Ex causis generalibus reseruationis.

23 Sequitur illum non incidere, qui decreuit aliquem interficere, sed tamèn id non pręstitit, vel quia postea noluit, vel quia non valuit; quia reseruatio regularitèr est solummodò de actibus exterioribus, vt *communitèr ferunt DD. & præcipuè Nal. ver. Casus num. 4.*; ista autèm occisio est tantum interior, ideò textus non militat contra. 16

24 Sequitur illum non incidisse, qui dubitat mortuum esse inimicum suum, quem grauitèr à se vulneratum reliquit. Ratio est, tùm quia in dubio facti melior est conditio possidentis libertatem; Confessarius autē, licèt simplex, .i. carens facultate super casu isto est in possessione suæ iurisdictionis: tū quia reseruatio est odiosa, & proindè non amplianda: tùm etiam,

quia in foro externo in dubio talis non iudicabitur homicidialis: idcircò nec in foro Sacramenti Pęnitentiæ in dubio facti sequutæ mortis iudicandum est pęnitentem incidisse in casum: idem .n. est iudicium fori externi, & interni, quando forum externum non innititur falsæ præsumptioni.

17 Dices in dubio tutior pars est eligẽda, ergò iste, qui dubitat, an inimicus suus mortuus sit ex vulneribus illi à se inflictis, præsumere debet ex illis ipsum esse mortuũ, vt tutiorem eligat partẽ. Respondeo ex obligatione non semper eligendam esse partem tutiorem, vt doctè notat *Bonac. de Sacram. disp. 5. quæst. 7. punc. 5. §. 4. num. 2.*

Vrgebis fortasse, qui dubitat aliquod peccatũ esse mortale, tenetur illud confiteri Confessario approbato ad excipiendas confessiones, ergò, & qui dubitat aliquod peccatum esse reseruatum, tenetur illud confiteri Confessario pro reseruatis approbato. Satisfacit obiectioni *Bonac.* negando similitudinẽ. Ratio autèm dissimilitudinis est, quia reseruatio, cũ sit odiosa, & pęnalis, non extenditur ad casus dubios. Confessio verò est fauorabilis, & consequentèr facienda, nedum pro mortalibus certis, sed etiam pro dubijs. Hæc quæ dicta sunt, de dubio facti procedunt, quod dico, quia in dubio iurisdictionis secùs est dicendum; nam si Confessor ex vna parte certò nouit peccatum esse reseruatum, & ex altera dubitat habere iurisdictionem circa tale peccatum, non potest absoluere.

25 Sequitur Militem illum non incidere, qui in dubio de iustitia belli ad imperium Domini sui ad illud pergit occidẽdo hostes. Ratio est, quia subditus in dubio, potest tuta consciẽtia præsumere pręceptum Dominorum suorum fore iustum, cũ non conueniat subditis Dominorum suorũ consilia discutere.

Idem infertur de Iudice, qui tantum est executor sententiæ mortis alterius Iudicis superioris. Ratio est, quia ad ipsum non spectat velle per testes, & indicia examinare, an illa sententia iustè, vel iniustè sit lata; nam ipsi datur executio sententiæ, non cognitio causæ. Faciunt, quæ habet *Zanardus in*

Directorio

Directorio Theologorum part. 2. tract. de Pœnis minuen., capit. 11.

§. IV.

ANNOTATIO I.

In generali obseruandum est cum *Comitolo in suis Responsionib. Moralib. lib. 4. quæst. 10. num. 2.* quòd in Edicto reseruationis homicidium sumitur pro iniusta hominis interfectione, excludēte necessitatem, seù defensionem vitæ, aùt sui honoris, aùt suorū bonorum, non autèm, vt etiam supra notatum est, pro homicidio, quod accidit casu, .i. pręter scientiā, ac animū occidentis. Quapropter non incidit, qui alterum occidit ob aliquam dictarum trium causarum, .s. vel pro iniusta ablatione vitæ, honoris, vel bonorum, nec itèm qui casu occidit, vt dixi. 18

ANNOTATIO. II.

Hæ duæ difficultates nempè, an liceat occidere pro tuenda vita corporali, & spirituali propria, absq; hoc quòd occidens incidat in casū, fusiùs infra videbitur, quamuis locus proprius esset iste, sed consultò omittuntur, ne prolixitate circa hoc paragraphum, ingeram fastidium; nam appetitus animi nouo cibo spirituali excitatur, velut appetitus corporis nouo corporali.

§. V.

INCIDENTES.

Ex regula generali supradicta sequitur primò priuatum illū hominem incidere, qui suum occidit inimicum, licèt foret vita indignus, & ab ipso iniustè, grauitèr, ac multotiès extitisset offensus. 19

2 Sequitur Iudicem illum incidere, qui non seruato iusto, ac necessario iuris ordine in ijs, quæ pertinent ad substantiam iudicij legitimi, velut est numerus testium, aliquem ad mortem dijudicat. Ita *Comitol. in Responsionib. Moral. lib. 4. q. 10. nu. 3.*

3 Se-

3 Sequitur illum incidere, qui propria auctoritate tyrannum interemit (loquor hìc de tyranno, qui tantum tyrannicè subditos tractat, non de illo, qui vsurpat dominium, quod non habet, de quo supra §. 3.) *Concil. Constantiense, ità diffiniente*, vt refert *Floron. tract. de Casib. reser. par. 2. cas. 4. nu. 10.*

4 Sequitur reum illum ad mortem damnatum incidere, si occidit iustitię ministrum, quamuis hoc pręstiterit, vt se à morte erueret, *Nauar. cap. 15. nu. 8.*

5 Sequitur incidere, qui interfecit aliquem, licet volẽtem, & consentientem, *l. Liber. hom. ff. ad l. Aquiliam.*

6 Sequitur virum illum incidere, qui priuata auctoritate interfecit reum in carcere detentum, quamuis luce sequenti in foro occidendus esset, *cap. Cum minister. 23. quast. 5.*

7 Sequitur singulos illos incidere, qui priuata auctoritate aggressi, aliquem interemerunt, tametsi aggressus ex vno tñ ictu obierit, & ignoretur, cuius ictu sit mortuus. *Bartol. in l. Si in rixa ff. ad l. Corn. de sicar.* quem sequitur *Floron. de Casibus reseru. par. 2. cas. 4. §. 1. num. 42.*

8 Sequitur illum incidere, qui occidit latronem, licet nouerit venisse domum suam non ad occidendum, sed ad furandum, si potuit impedire furtum absq; occisione.

9 Sequitur virum illũ incidere, qui suam interfecit vxorem quam deprehendit in flagranti crimine adulterij, nisi coactus esset ob necessariam sui honoris defensionem, vt si in flagranti crimine coram testibus, illam inuenisset, *Comitol. in suis Responsionibus Moralib. lib. 4. q. 10. n. 2.* quẽ tñ à mortali non ideò excuso.

10 Sequitur milites illos incidere, qui in bello declarato iniusto occidunt; supposito tamen, quod absque vlla Principis coactione bellum adierint.

11 Sequitur hominem illum incidere, qui simulans se esse furiosum, nè pęnam delicti luat, inimicum occidit.

12 Sequitur Iudicem illum incidere, qui exequitur sentẽtiam Iudicis inferioris, quam nouit certò esse iniustam iuxta allegata, & approbata. Dicitur inferioris ad differentiam

tiam exequentis ſententiam Superioris, vt ſupra §. 3.

Omnium iſtarum conſequentiarum vna aſſignatur ratio, nimirùm, quia homicidium à prędictis patratum, habet neceſſarias conditiones ad ipſum conſtituendum peccatum reſeruatũ, quia .s. fuit commiſſum contra iuſtitiam, & fuit voluntarium propriè.

Conſequentiæ ex concurſu conditionum requiſitarum ad caſum reſeruatum, .s. (Quod homicidium ſit contra iuſtitiam, & voluntarium ſaltèm in cauſa propinqua.

13 Sequitur illum incidere, qui ex propoſito inimico præbendo venenũ illum occidit, licèt non intenderet eius mortẽ. 20
Luc. Floron. par. 2. cap. 4. num. 12.

14 Sequitur illum incidere, qui grauitèr ventrem pregantis percutiendo occidit fętum iam animatum rationali anima.

15 Sequitur illum incidere, qui, cum iam nouerit ex multiplici experientia, noctis tempore ſurgere, & condormientes occidere, nullam poſuit cautelam, vt tale euitaret periculum, ſi cõdormiẽdo ſurrexerit, & de facto conſocios occiderit.

16 Idem videtur eſſe concludendum de occidente aliquem, in pugna, vulgò *Battagliola*, in qua, vt plurimùm, vt ſuppono, ſequitur occiſio. *Zanard. in Direct. Theolog. part. 2. tract. de Pœnis minu. c. 9.* Harum quatuor conſequentiarum vna communis, ſed eſſentialis traditur ratio, nempè quia huiuſmodi homicidia ſunt contra iuſtitiam, vt de ſe conſtat, & ſunt voluntaria ſaltèm in cauſa .s. propinqua.

Horatius Gambarupta de Caſib. reſeru. caſ. 7. nu. 5. ſentit illũ quoque incidere, qui indiſtinctè percutit animo nocendi, nõ excludendo mortem vniuerſalitèr. Et eius ratio eſt, quia talis eſt volũtarius homicida, ſi ex percuſſione in facto mors ſequatur. 21

Verum, nè quis circa prædicta labatur errore, obſeruandum eſt, quod licèt homicidium apud Ius Ciuile in multis caſibus 22

repe-

reperiatur permissum, vt patet in *l. Patri ff. ad l. Iuliam de Adulterijs, & alibi*, tamèn contrarium prædicat Ius Diuinum, & Canonicũ, cui standum est. Quinimmò per Ius Canon. abrogatæ reperiuntur tales leges; quæ huiusmodi homicidium non puniunt, nec à peccato mortali vxoricidas liberant.

23 Obseruandum vlteriùs tunc Ciuilem legem excusare à peccato, quãdo nè dum permittit actum, sed etiam illum approbat, ex. gr̃a, taxando præmium occisori: quandò verò tantùm permittit actum omittendo eius punitionem ex aliqua causa, vti facit permittendo, vt maritus possit impunè occidere vxorem, si illam inuenerit actualitèr in flagranti crimine, non excusat à peccato. *D. Thomæ est sententia in 4. dist. 37. quæst. 2. Emanuel Sà, vers. Homicidium, num. 15.*

24 Præterea notandum est dictum illud commune .s. excusandũ esse illum à pęna, qui facit, ꝙ solitũ est fieri Iure Ciuili, fallere in his, quæ sunt contra ius Diuinum, vel naturale, nam contra hæc iura nulla valet consuetudo. *Zanar. in Direct. Theolog. par. 2. tract. de pœnis minu. cap. 9.*

§. VI.

ANNOTATIO I.

25 Explicatur hìc fusiùs, si ad defensionem vitæ propriæ corporalis integrum sit cuiq; alterùm occidere, seruato moderamine inculpatæ tutelæ, & proindè non peccet, nec annodetur casu.

Ante immediatam responsionem pręmittendum censeo, quis .s. dicatur vim vi repulisse cum moderatione inculpatæ tutelæ. Notandum itaq; tria necessariò esse consideranda. Quorum primum est qualitàs, qua quis se defendit; quia si verberes me cum pugno, non debeo me defendere cum ense, vel gladio. Alterum est qualitas temporis, quia si verberasti me hodie cultello, non possum crastina die te cum alio cultello, vel ense aggredi; quia hoc foret ad vindictam, non ad defensionem. Tertiò, quod vis inferatur ob necessariam tutelam

sui

ſui corporis, quia ſi me aggrediaris, & abſq; dedecore poſſum arripere fugã, nõ debeo, nec poſſum occidere, ſed alitèr euadere, *l. Scientiam* §. *qui cum alitèr, ff. ad l. Aquiliam. Doct. in l. Vt vim, infra citandam.*

Modò ad rem deueniendo dicendum eſt, cuiq; fas eſse pro defenſione vitæ corporalis alterum occidere: nã vim vi repellere omnes leges, & omnia iura permittunt, *l. Vt vim ff. de Iuſt. & iure, c. Significaſti, de Homicid*

Dices, non licet fornicari ad euadendam mortem, ergò nec occidere licitum erit: vtrumquè enim eſt præceptum Dei. Reſpondẽ parẽ nõ eſſe rationem hinc, & indè; quia fornicatio non ordinatur ad cõſeruationem propriæ vitæ ex neceſſitate, ſicut ordinatur homicidium in tali caſu; nam morbus poteſt curari alio modo, quàm per ſeminis effuſionẽ, vt per ſudores, labores, abſtinentias, &c. vita uerò hic, & nunc ſaluari omninò non poteſt abſquè aggreſſoris occiſione, ut ſuppono.

Sed eſto, ꝙ infirmo nõ daretur alius modus euadẽdi mortẽ, quàm per fornicationem, aùt ſeminis effuſionem, ſicut in propoſito nõ datur alius modus euadendi mortem, quam occidẽdo aggreſſorem. Reſpondetur adhùc non eſse parem rationẽ; quia longè difficilius eſt ſuſtinere mortem, quæ procedit ex imminenti homicidio aggredientis, quàm illam, quæ procedit ex negata fornicatione, vel ſeminatione, cũ non poſſit inuaſus in imminẽti aggrediẽtis caſu ita citò pręparare animũ pro ferẽda illa morte, ſicut poteſt infirmus pro tollerãda morte procedẽte ex infirmitate, cũ multũ temporis interuallum habeat; Hinc non eſt mirũ, ſi lex maiora permittit ad repellendũ mortem prioris generis, quam ſecundi. Ita *Ricard. in 4. diſt. 37. art. 5. quæſt. 2. in reſponſione ad tertium.*

Si iterùm contendas ſupponendo exiſtere parem temporis dilationem hinc, & indè; tamèn adhùc non erit par ratio, cum leuiùs valeat ferri mors procedens à Deo Bened. qui eſt Deus miſericordiarum, &c. quàm illa, quę procedit ab aggreſſore, ver. gratia, iniuriarum vindicatore.

Vrgebis dicens Paulũ Apost. inhibere defensionẽ et propriæ personæ, *Nõ vosmet ipsos defendẽtes charissimi, &c.* & inde nobis vetitũ est (etiam adhibito moderamine inculpatæ tutelę) posse quempiam occidere. Respondetur, quòd Apostolus in his verbis non prohibet defensionem, sed vindictam; quòd satis claret ex verbis subsequentibus, .s. *Scriptum est .n. Mihi vindictam ego retribuam. Rom. cap. 2.*

Instabis salutem animæ proximi nostri anteponendam esse in casu necessitatis saluti corporis nostri, vt patet ex Theologis ponentibus ordinem in gradibus charitatis; sed iniustè inuadens detinetur in mortali; ideò tunc temporis non debet ab vllo occidi, neq; ad euitandam mortem corporalem, ne ipse ex hac vita in mortali peccato emigret. Occurrunt Theologi instantiæ dicẽtes inuasum, neq; ex charitate teneri permittere occisionem sui: tùm quia nescit certitudinalitèr, vtrum odio, vel amore dignus sit, .s. an habeat gratiam gratum facientem: tùm quia tantùm in extrema necessitate animæ proximi nostri tenemur prȩferre vitam spiritualem proximi corpori nostro; inuasor autèm iste non est in extrema necessitate, cum non cogatur ad peccatum, & possit pro libito suo desistere ab inuasione.

Inculcabis, quòd nemini fas est intendere occisionem proximi sui; at ille, qui occidit aggressorem, licèt hoc faciat seruato moderamine inculpatæ tutelæ, eius tñ mortem intendit. Respondeo, quòd inuasus non intendit occisionem inuadentis, sed defensionem proprij corporis, & licèt sequatur occisio, sequitur tamèn solum per accidens, & prȩter intentionem occidentis, cum non valuerit alitèr se liberare à morte. Iterùm inculcabis difficile fore, vt inuasus non intendat mortem aggressoris. Respondetur, quòd duplicitèr potest inuasus intẽdere mortem inuadentis, vel vt finis, ad quem cȩtera diriguntur, vel vt medium euadendi mortem. Concedo, quòd inuasus nõ potest intendere mortẽ inuadentis, vt finis; potest tñ illam intendere, vt medium. Quinimmò sunt nõnulli DD. test. *Nauar.*

in Manual. cap.15. num.3. asserentes inuasum posse licitè intendere mortem inuadentis per se, & directè ob hanc rationē, quia quod licet facere, licet intendere, sed inuaso licet occidere, seruato moderamine inculpatæ tutelæ; ergo ei quoquè licet intendere mortem inuadentis. Faciunt allata in simili per *S. Bonauenturā in 3. sent. dist.18. quæst.6. ad 4.5. & 6. argum.*

Verùm circa hoc moderamen inculpatę tutelæ admonenda est quoq; charitas vestra non esse necessarium, vt inuasus expectet omnimodam inuasionem, ne nimis sera sit defensio, sed sat est sufficiens inuasio. Quapropter poterit quis aggressorem illum occidere, à quo videt moralitèr (consideratis circunstantijs) se esse occidendum, nisi illum præueniat. Ex his omnibus satis colligitur ad defensionem vitæ corporalis integrum esse cuiquè inuaso inuasorem occidere, seruato moderamine inculpatæ tutelæ; & proindè in tali actu non peccare, & consequentèr nec irretiri casu isto.

In dubio autē, an occisio fuerit facta potiùs ex causa necessaria, quàm voluntaria; censetur potiùs ex causa necessaria; actus enim in dubio censentur loco, & tempore licito exerciti. 26

ANNOTATIO II.

Explicatur quoq; an pro tuēda vita spirituali liceat aggressę, ne peccet assensu in congressu viri aggressori inferre necem, & ꝓindè nō annodetur casu illū occidēdo. Ex. gr̄a, an virgini liceat occidere aggressorē suæ pudicitię, quando ex altera parte timet, ne assētiat peccato, & ex altera nō datur ei aditus ꝓ illo tempore ad aliud remedium. Respondetur cum *Syluest. verbo Homicidiū, primò, q.5.* quòd, rebus ita se habentibus, licitum erit ei pudicitiam seruare, mortem aggressori inferendo. 27

Dices, non coinquinatur quis nisi libero arbitrio consentiente: liberum autèm arbitrium à nullo cogi potest, vt ex communi Theologorum placito constat, & præcipuè ex *Seraphico Doctore in 2. dist. 25. quæst.4. art.1. & Scoto item in 2. dist. 25. q.1.*

Ideò videtur virginem istam iniustè occidere aggressorem, cũ per illum nõ possit cogi ad peccatũ. Respõdet *Syluest. loco cit.* quòd, quamuis liberũ arbitrium à nullo cogi possit; tamen quia virgo timet periculum assentiendi, ideò potest, ac debet, potiùs quàm assentire peccato, tali modo se tueri. Debet itaq; prorsùs vitare peccatum.

28 Quinimmò paruũ bonũ est vitandũ, si ex illo põt descendere graue malũ. *Abbas in cap. Cũ ab omni, de Vita, & honest. Clericorũ*, & sm̃ hũc sensũ malũ in potentia excludit bonum in actu, & bonũ prohibetur ratione mali consequentis, *Cap. Ita ergo, & ibi gloss. 1. 22. quæst. 1.* & minus malum comparatum ad maius habet rationem boni, *Cap. Iurauit, 22. quæst. 4.*

Modus obseruandus per Confessorem Pœnitentiarium, antequàm absoluat annodatum hoc casu.

29 TRia saltèm obseruabit, quorum primum est, interrogabit pęnitentem, qualis persona sit occisa, quia si est Religiosus, aùt Clericus secularis, pręter casum reseruatum incidit etiam in excommunicationem Papæ reseruatam, *cap. Si quis suadente diabolo, 17. q. 4.*

Alterum, interrogabit de quãtitate temporis, quo permãsit in tali odio; itẽ de socijs, quos induxit, de loco, in quo interemit inimicum, an, ver. gr̃a, in Ecclesia.

30 Tertium, magnoperè curabit, vt satisfaciat offensis, & damnis cuilibet illatis. Itèm vrgeat, quòd tenetur etiam de iniuria, licet eius hęres in eius defectu teneatur solùm de damno: ad quod quidem tenetur, etiam si homicida ob accusationem aduersarij morte damnatus sit. Ita *Emanuel Sà, verb. Homicidium, num. 19.*

CASVS

CASVS OCTAVI

PARS SECVNDA.

De mandantibus homicidium.

SVMMARIVM.

1 *Dupliciter sumitur mandatum, .s. latè, & strictè, & quid sit vtroque modo.*
2 *Mandatum in textu quomodò accipiatur.*
3 *Homicidij mandatum duplex esse constat, nempè iustum, & iniustum, & quid vtroque modo.*
4 *De mandato contra iustitiam præcisè loquitur textus.*
5 *Mandatum aliud manifestum, aliud tacitum.*
6 *De mandato sequuto effectu intelligendus est textus.*
7 *Regula tàm incidentes, quàm non incidentes in casum designans.*
8 *Deficiente iniustitia, aùt voluntate nullus incidit in casum.*
9 *Itidem deficiente effectu homicidij.*
10 *Reuocans mandatum re adhùc integra, non incidit.*
11 *Non ligatur casu isto, qui solummodò ratum habet homicidium nomine suo factum.*
12 *Mandans quando non obstringatur casu.*
13 *Itèm alius casus assignatur, in quo mandans non incidit.*
14 *Itidèm non incidit, qui mandat aliquid, ex quo non solet sequi mors.*
15 *Incidentes.*
16 *Incidit mandans, licèt mandatarius non seruet accidentalia circa mandatum.*
17 *In quo casu mandans, aùt consulens incidat in casum non sequuto effectu homicidij.*
18 *Qua ratione secernatur principale ab accessorio.*
19 *In dubio, an mandatum, vel consilium principalitèr prohibeatur, quid præsumere possimus.*
20 *Consentientes non semper puniuntur eadem pœna, qua agentes.*

IN

IN SECVNDAM PARTEM TEXTVS CASVS OCTAVI, .s.

Vel committi mandauerint.

COMMENTARIA.

Irca partem hanc ſex percurremus paragrapha, quorum
Primum eſt, quomodo ſumatur mandatū in textu.
Alterum eſt quędam regula generalis deſignans incidentes, & non incidentes in caſum.
Tertium demonſtrat non incidentes.
Quartum oſtendit annotationes circa non incidentes.
Quintum notat incidentes.
Sextum deniq; tradit annotationes in incidentes.

§. I.

Quò ad primum paragraphum aſſignabimus nonnullas diſtinctiones de mandato, ex quibus ſatis liquidò colligitur, quomodò ſumatur in textu, quarum prima eſt.

Mandatum ſumitur duplicitèr, nimirùm largè, & ſtrictè: ſtrictè ſumptū diſtinguitur cōtra iuſſionem, & præceptū; nam
1 mandatū iniuſti homicidij liberū eſt quò ad ſuſcipientē, .s. nō tenetur illud exequi. Iuſſio verò continet in ſe quadam neceſſitatem reſpectu ſuſcipientis; nam propriè eſt dominorum reſpectu ſeruorum, & parentum reſpectu filiorum. Pręceptū itèm propriè eſt habentium auctoritatem, ſeù iuriſdictionem reſpectu eorum, circa quos illam exercent, vt Epiſcoporum reſpectu Clericorum. Cęterùm mandatum largè ſumptum non diſtinguitur ab illis, ſed vſurpatur vnum pro alio.

2 Hoc ſecundo modo ſumitur in textu. Quapropter quicūq; mandat, iubet, vel præcipit homicidium fieri, annodatur caſu.

Ita

Ita *Floron. tract. de Casibus reseruatis par. 2. cas. 4. §. 6. num. 2.*

Secũda. Mandatũ homicidij est duplex, alterum iustum, iniustum alterum. Iustum est, quando fit auctoritate publica: iniustum verò, cum fit auctoritate priuata. 3

Textus quippè loquitur duntaxat de mandato facto auctoritate priuata, quod admodum peccaminosum est; secùs est de altero auctoritate publica imposito, cum in executione illius seruetur iustitia. 4

Tertia. Mãdatũ peccaminosũ, de quo textus, duplici ex causa potest esse tale, vel quia datũ, vel exequutum contra charitatem, quale est mandatum Iudicis suspendendi reum mortis datum libentèr ratione odij contra reum concepti, vel exequutum à ministro Iustitiæ liuore vindictę: vel quia datum, & exequutum contra Iustitiam, quale est mandatum Iudicis, qui non seruato iuris ordine essentiali mãdat aliquẽ occidi, & tale quoq; est mandatum priuatæ personę mandantis alicuius necem. De mandato solummodò contra Iustitiam loquitur textus, vt patet per ea, quæ habuimus supra prima parte in primo §. huius casus.

Quarta. Mandatũ, de quo supra, latè sumptum itidem est duplex; nam aliud est manifestum, & aliud est tacitum. Manifestũ est, quod claris datur verbis, vt si dominus dicat seruo, occide hominem illum. Tacitum est, quod imponitur obscuris verbis, vt si dominus dicat seruis suis, nostis inimicum meum iniuria me affecisse, & neminem habeo, qui honorem meum recuperet. De mandato tantummodò expresè censeo probabilitèr debere intelligi textum. Et ratio ea esse videtur, quia cum casuum reseruatio habeat quandam rationem pœnę, velut testatur *Nald. verb. Casus num. 3.* non debet extendi, sed potiùs restringi; odia enim sunt restringenda, *De Reg. iur. in 6. Cap. Odia.* 5

Itidem videtur esse intelligendum textum tantùm de mandato sequuto effectu, ideò mãdans aliquem interficere, non incidit in casum, nisi sequuta interfectione. Quoties .n. principalis 6

palis agens .s. mādatarius nō incidit in casum, nisi effectu sequuto; nec agens minus principalis, .s. mandans incidit nisi sequuto effectu. Liquidò colligitur in simili ex reseruatione excommunicationum Bullę Cęnæ, vbi plures reseruātur excommunicationes, in quibus agens minus principalis .s. mandans, aùt consulens non incidit, nisi priùs incidat agens principalis. Patet ex secunda excommunicatione dictę Bullæ, quæ est contra appellantes à Papa ad futurum vniuersale Concilium, vbi auxiliantes, aut dantes fauorem non incidunt in excommunicationem, nisi appellans, qui est principalis in facto, interponat appellationem. Et hoc idem colligitur ex tertia decima, & duodecima, vt patet percurrenti *Memoriale sciendorum à Clericis, in appendice ad catalogum excommunicationum*.

§. II.

Quò ad secundum paragraphum affertur regula generalis pro doctis, ex qua simul cum fundamētis ipsis liquidò constat, quinam incidant in casum, quinam verò non.

REGVLA.

Ad incidēdū in casum hūc duo copulatiuè requiruntur, quorū

7 *Primum est, vt mandatum sit contra iustitiā, ac voluntarium in se, vel in causa proxima.*

Alterum est, vt sequutus sit effectus.

Patetq; regula ex iactis fundamentis in primo §.

Pro minus peritis practicatur regula simul cum fundamētis.

§. III.

NON INCIDENTES.

8 Ex defectu primæ conditionis regulæ .s. *vt mandatum sit contra Iustitiam, &c.*

Primò, sequitur illum non incidere, qui mandauit occide-

IC

re reum mortis, licèt etiam ad hoc aliqua passione traheretur.

Secundò, sequitur, nec militem illum occidendo incidere, cui in bello iusto per Ducem suum, vt aduersarios occideret, mandatum fuit. Et ratio harum consequentiarum vna est, quia mandatum non est contra Iustitiam.

Ex defectu secundę conditionis .s. *(vt sequutus sit effectus.)* 9

Tertiò, sequitur illum mandantem nõ incidere, si imposito mandato de homicidio patrando; mandatarius tantùm verberauit, vel mutilauit.

Quartò, sequitur nec illum mandantem incidere, qui dedit mandatum de homicidio, sed mandatarius postea noluit, vel non potuit. Harum consequentiarum vnica redditur ratio, nimirùm, quia non est sequutus effectus. Plures aliæ consequentiæ possent afferri in medium, sed consultò omittuntur, vt vacemus breuitati.

§. IV.

ANNOTATIO I.

Qui re adhuc integra existẽte reuocat mandatum expressè, 10 & sine fictione, operando, vt reuocatio perueniat ad mandatarium, non incidit in casum, quamùis postea mandatarius minimè obediendo reuocationi ipsum occidat. Ratio est, quia mandati natura hæc est, vt reuocatione (re integra) mandatũ auferatur, *l. Si verò §. si mandauero ff. Mandat.* Nam, si tunc mandatarius mandatum compleat non vi mandati, quod sublatũ est reuocatione, sed sponte id facere intelligitur. Quinimmò sufficeret, si tacitè reuocasset mandatum non inscio mandatario, velut si mandans cõtraxit matrimoniũ cum filia eius aduersarij, aut pacem cũ illo inijt. Ita *Tolet. lib. 1. cap. 80. n. 4. & 5. post Panormitan. in cap. Petrus, de Homicidio*; qui enim certus est amplius certiorari non debet, *de Reg. iur. in 6. cap. Eum, qui.*

ANNOTATIO. II.

Licèt ratihabitio, quò ad peccatũ, equiparetur mandato p 11

Textum in cap. Ratihabitionem, de Reg. iuris in 6., vt Floron. de Casib. reser. cas. 4. §. 7. num. 9. innuit, non tamen quoad pœnas æquiparatur; ideò, cum reseruatio rationem quandam pœnæ habeat, vt testatur *Nald. verb. Casus num. 3.* dicendum est nõ irretiri casu, qui ratum habuit homicidium, nomine suo perpetratum.

ANNOTATIO III.

12 Ille non est subiectus reseruationi huic, qui mandauit alteri, vt suum occideret inimicũ, si iste, cui datur mandatũ, illũ non occidat nomine mandantis, sed nomine suo proprio; v. g. quia suus etiam erat aduersarius. Ratio est, quia nõ est cooperatus efficacitèr ad homicidium, cum iam omninò decreuisset hoc præstare etiã absq; mandato; secus tamen foret cõcludendũ, si nomine vtriusquè id præstitisset. Faciunt allata per *Tolet. lib. 1. cap. 80. n. 4. 6. post Andr. & Anch. in cap. Ad audientiã, de Homic.*

ANNOTATIO IIII.

13 Ille non detinetur casu isto, qui mandauit aliquem occidere intra tantùm spatij temporis, vt potè intra mensem, subdens, quod si intra præfixũ tempus nõ occiderit, postea nullo modo occidat. Si itaq; post taxatum tempus illum occidat, non incidit, qui mandauit, sed tantùm, qui occidit. Ratio est, quia pro tali tempore extat manifesta reuocatio mandantis. Faciunt allata per *Tolet. vbi supra.*

ANNOTATIO V.

14 Ille non incidit, qui mandauit aliquid, ex quo non potuit verisimilitèr cogitare mortem alicuius inde oriri, quamuis deinceps mors sequatur. Ex. gr̃a, pater mandauit præceptori, qui consueuit esse discretus, vt filium suum verberaret; sed hic modum correctionis excedens occidit. Ratio est, quia verberatio non solet esse causa propinqua mortis; & ideò cum talis occisio nõ extiterit volũtaria, nec in se .s. propriè, nec in causa ꝓxima; dicẽdũ est talẽ patrẽ nõ obstringi reseruatione.

§. V.

§. V.

INCIDENTES.

Ex regula primò sequitur illum incidere, qui auctoritate priuata mandauit occidi aliquem, concurrentibus alijs conditionibus, quæ supponũtur, .s. quòd effectus sit sequutus, & mandatum sit voluntarium propriè, vel saltem in causa propinqua, vt supra etiam in prima parte huius casus paragrapho primo notatum fuit. 15

Secundò, sequitur illum incidere, qui dedit mandatum occidendi hominẽ, si tñ fictè illud reuocet, & sequatur homicidiũ concurrentibus alijs conditionibus, de quibus supra, &c.

Tertiò, sequitur mandantem incidere, licèt mandatarius per se non fuerit exequutus mandatum, sed alteri mandauerit exequendum, iuxta regulam illam, qui est causa causæ, est causa causati.

Quartò, sequitur illum incidere, qui mandauit homicidiũ, etiam si mandatarius tempore mandati illud recusauerit, sed postea mutata voluntate illud exequutus est; modò quando mandatarius illud recusauit, mandans non addiderit, nolo ergò, vt id facias, vel quid simile, sed tacuerit. Omnium istarum consequentiarum, & similium, quæ ex regula deduci possunt, vna est ratio principalis, & essentialis, quia .s. huiusmodi mandata sunt contra iustitiã, supposito tamẽ, quòd concurrant etiam aliæ conditiones necessariæ ad incurrendum casum, de quibus supra.

§. VI.

ANNOTATIO I.

Mandans incidit in casum, dummodò obseruentur conditiones essentialitèr requisitæ ad incurrendum, de quibus regula constat, licèt mandatarius non seruauerit accidentalia circa mandatum sibi ab ipso præcepta. Ex. gra, si mandauit 16

occidi inimicum suum de nocte, & occiderit de die; vel vt occideret veneno, & occidit gladio. Ratio est, quia tunc non deficit in substantialibus ipsius mandati: tùm etiam quia modus non curatur, dummodò effectus habeatur, *l. Si mater, C. de Instit. & subst.* nihil enim refert, quid ex æquipollentibus fiat *d. l. Si mater, & ibi Gloss. & l. Iulianus ait, ff. de Condit. & demõstrat.*

Ex hoc fundamento colligitur illum incidere, qui dedit mandatum de homicidio, licèt mandatarius post mandatum susceptum per multum temporis spatium distulerit ad illud exequendum, vt per sex menses, & mandatum non fuerit reuocatum.

Idem dicitur de illo Iudice, qui mandauit aliquem detrudi in arctum, & tenebrosum carcerem, quem nouit innocentẽ, lz. non sequatur mors, nisi post aliquot annos: quod intellige dũmodò verisimilitèr conijci possit innocentem illum mortuum esse ex tali arctatione mandantis. Et ratio harum consequentiarum est, nempè quia adsunt conditiones essentiales casus, vt suppono; & parum refert ad propositum, quòd statim, vel post multum temporis fuerit exequutum mandatum; vel quòd mors subitò, vel processu temporis sequatur, modò sequuta fuerit ob exequutionem talis mandati, tanquam ex causa propinqua.

ANNOTATIO II.

17 Quando mandatum, vel consilium principalitèr prohibetur, tunc mandans, vel consulens ligatur nondum sequuto effectu. Patet in simili de excommunicatione lata contra mandantes homicidium per assassinos; mandantes enim per assassinos homicidium incidunt in excõmunicationem ante sequutum effectum; eo quòd censura æquè principalitèr prohibeatur mandatum, *cap. 1. de Homicidio in 6. Valentia tom. 4. disp. 7. quæst. 17. pun. 9. ad finem, & alij.*

Cæterùm mandantes, vel consulentes non ligantur nondùm sequuto effectu, quandò effectus fuit principalitèr prohibitus:

hibitus: mandatum verò, vel consilium tantùm accessoriè. Claret in simili de Excõmunicatione contra percussores Clerici, in qua principalitèr prohibetur percussio, & accessoriè prohibetur mandatum, vel consilium percutiendi. Quapropter, qui mandauit percuti Clericum, non labitur in excõmunicationem, ante sequutam percussionem.

Dices, quo signo dignoscitur illud, quod principalitèr prohibetur ab illo, quod tantùm accessoriè? Hoc dignoscetur ex dispositione verborum, quibus lex prohibet vnum, vel alterũ. 18
Illud (prout mihi videtur) quod primo loco in ordine, & serie verborum ponitur, videtur esse principalitèr prohibitum; illud verò quod subsequitur, videtur accessoriè prohiberi. Illustro rem exemplo. In Bulla Cęnæ in prima excommunicatione principalitèr excommunicantur Hæretici, & accessoriè fautores, & consiliarij. Et hoc colligitur ex ipsomet contextu Bullę, vbi primo loco ponitur Hæresis, & postea in eius detestationem accessoriè ponuntur fautores, & consiliarij, &c.

Verùm, quandò dubitatur, an mandatũ, vel consilium ęquè 19
principalitèr, ac homicidium, hęresis, vel quid simile, prohibeatur, præsumendum est prohiberi tãtùm accessoriè; eo quod odia sunt restringenda, & in pęnis mitior, ac benignior pars sit accipienda. Ita *Nauar. lib. 5. Consiliorum, de Sent. excomm. cons. 5. Auila 2. par. c. 5. dist. 3. dub. 6. & alij communitèr*, vt obseruat *Bonac. de Cens. disp. 1. q. 1. punc. 3. prop. 4. num. 15.*

Obijcies fortasè, quòd mandantes, & consulentes semper 20
debeant ligari casu, quo principalis ligatur. Exem. gr̃a, quo homicida. Sic arguendo agentes, & consentientes pari pęna puniuntur: sed mandans, & consulens, vt per se patet, est consentiens; ergò vterque ligatur eodem casu, quo ligatur etiam committens homicidium. Respondetur, consentientes non semper puniri eadem pęna, qua puniuntur agentes, nisi in iure consentientium fiat mentio: pęnæ enim sunt restringendæ; vt superius retuli.

CASVS

CASVS OCTAVI
PARS TERTIA .s.
De consulentibus homicidium.

SVMMARIVM.

1 *Nomine consulentis quis veniat.*
2 *Terminus iste, (Consuluerint,) quid significet.*
3 *Consilium ad homicidium patrandum duobus modis obtingere potest.*
4 *Consilium duplex, directum .s. & indirectum.*
5 *Consilium distinguitur in efficax, & simplex, & quid vno, & altero modo.*
6 *Consilium efficax aliud iustum, iniustum aliud.*
7 *Consilium aliud in gratia dantis consilium, aliud in gratiam petentis consilium.*
8 *Consilium in gratiam dantis an coincidat cum mandato.*
9 *Discrimen inter reuocationem consilij falsi, & reuocationem consilij veri.*
10 *Regula ostendens incidentes, & non incidentes in casum.*
11 *Deficiente iniustitia dans consilium non incidit.*
12 *Item non incidit, qui inefficaciter consuluit.*
13 *Itidem non incidit alicui iniustum consulens, si effectus minimè sequatur.*
14 *Incidentes ex concursu conditionum regula generalis.*
15 *Incidit, qui consulit homicidium, licet alter etiam idem illi consuluisset.*
16 *Qui aliquem percussit mortiferè absolui potest per non habentem facultatem super hunc casum reseruatum, si ad illum accedat, antequā sequatur illius mors, sed hic non est sermo de percutiente Clericum.*
17 *An talis percussor, sequuto homicidio, incidat, vel teneatur se praesentare.*
18 *In dubio de efficacia consilij quid sentiendum sit.*

IN

IN TERTIAM PARTEM TEXTVS CASVS OCTAVI, §.

Aùt consuluerint, &c.

COMMENTARIA.

Irca partem hanc de consulentibus homicidium sex videbimus paragrapha.

Primum est, quid in textu propriè veniat nomine consilij.

Alterum est, quomodo sumatur consilium in textu.

Tertium est quędam regula generalis designans incidentes, & non incidentes in casum.

Quartum designat non incidentes in casum.

Quintum ostendit incidentes.

Sextũ deniq; demõstrat quasdã ãnotationes circa incidẽtes.

§. I.

Quò ad primum paragraphum notandum est nomine con- 1
sulentis non solùm intelligi eum, qui consilium prębet, sed ét, qui hortatur, & rogat; dummodò eius consilium quouis modo sumptum moueat ad patrandum homicidium, quod quis alioquin non erat patraturus, vt infra notabitur. Ita *Rebellus in simili de Restitut. q. 14. nu. 7. Azor. lib. 4. cap. 11. in principio. Bonac. de Restitut. qu. 2. pun. 7. num. 1.*

Verùm quæres, quid significet terminus iste (*Consuluerint,*) de 2
quo textus, Tibi satisfacit *Floronus de Casibus reseru. par. 2. cas. 4. §. 6. num. 3.* dicens, quòd idem significat consulere, ac suadere, monere, instigare, suggerereq;, ver. gratia, homicidium; vel modum (ad propositum nostrum) illud patrandi absquè periculo propriæ vitæ, aùt incidendi in manus Iudicum. Verùm in textu non censeo comprehendi illum, qui solũmodò instruit de modo; quia à diuersis non fit illatio, *l. Papinianus, ff.*

de

de Minorib. Poteſtq; eſſe abſquè peccato, vt ſi inſtruat de modo, quo quis non offendatur ab inimicis, aùt quo caueat ab eorum inſidijs; ſecùs tamèn dicendum eſt (ſtante capitali inimicitia) ſi doceat homicidam modum faciliorem occidendi; ſuppoſito tamèn quod ex cauſa huius conſilij ſequatur homicidium.

§. II.

Quò ad ſecundum paragraphum afferendæ ſunt nonnullæ diſtinctiones de conſilio.

3 Prima. Duobus modis contingit conſulere alicui homicidium. Primo, vt homicidium fiat, quod eſt, vbi quis nititur rationibus aliquem mouere ad homicidium patrandum. Secundo, facilitando illi ſua inſtructione modum patrãdi illud, ſi ex conſilio ſequatur effectus. Ita *Floron. de Caſib. reſeru. par. 1. caſ. 4. §. 6. nu. 4.* Vtroq; modo ſentio accipi *(Conſulere)* in textu. Textus .n. loquitur de illo, qui conſuluerit, non diſtinguendo, ideò nec nos diſtinguere debemus iuxta regulam legalem, vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, *Argum. l. De pretio, ff. de Publiciana in rem actione.*

4 Secunda. Conſilium diſtinguitur, .s. in directè datum, & indirectè; Conſilium directè datũ in propoſito noſtro eſt, quod alicui datur de homicidio patrando: indirectè verò eſt, quãdo alicui illud conſulitur, ex quo, vt ex cauſa proxima ſequitur homicidium, velut ſi quis ſuadeat alicui, vt comburat domum, in quo detinetur eius inimicus, ex qua ſequitur eius occiſio. De vtroq; conſilio mihi probatur intelligendum eſſe textum; De directo, non ambigitur; cum verba textus debeant intelligi de principali, & ordinario ſignificato. De indirecto verò ſatis claret in ſimili apud *Floron. vbi ſupra, num. 11.*

5 Tertia. Conſilium diſtinguitur in efficax, & ſimplex: efficax eſt, vbi quis rationibus alicuius voluntatem ad homicidiũ patrandum mouet: ſimplex verò eſt, vbi quis ſuadendo, vel monendo non mouet. Textus quippè intelligendus eſt tantũ de efficaci; quia non incidit quis in caſum, niſi ex tali conſilio

ſequatur

ſequatur homicidium, verba .n. ſunt intelligenda cum effectu. *Nal. ver. Statutum, num. 9.* & debent eſſe cauſa delicti.

Quarta. Conſilium efficax reſpectu materiæ homicidij eſt duplex nimirùm iuſtum, & iniuſtum. Iuſtum eſt, vbi quis effi- 6
cacibus rationibus mouet Iudicem, vt ſeruato iuris ordine occidat reum mortis. Iniuſtum verò eſt, vbi quis efficacitèr mouet aliquem ad occidendum inimicum ſuum. De iniuſto vtiq; conſilio pręcisè fatur textus; nam caſuum reſeruationem ſolũmodò mortalium eſſe conſtat; qui autèm conſulit Iudici, quod iam tenetur ex iuſtitia præſtare, non peccat. *DD. communitèr.*

Quinta. Duplex eſt conſilium, nimirùm, aliud in gratiam
conſiliantis, & aliud in gratiam illius, cui datur conſilium. 7
In gratiam conſiliantis, vt ſi dans conſilium ſuadeat efficacitèr alicui, vt occidat illum, quem etiam ipſe quærit occidere. In gratiam illius, cui datur conſilium, vt ſi quis alicui det conſiliũ, vt ſuum occidat inimicum. De vtroq; conſilio pro certo intendit litera textualis, dummodò conſiliũ ſit efficax, & ſequatur effectus, .s. occiſio, cũ vbi eadem eſt ratio, ibi idem ius ſit ſtatuendum: & lege, vel Doctore aliquo non decidente occurrentem caſum, ab aliquo ſimili reſolutio deſumenda ſit, *l. Non poſſunt, ff. de legibus. Euerardus in Topic. legal. in loco à ſimili. Naldus verb. Lex. num. 4.*

Verùm obſeruandum eſt, .s. conſilium in gratiam conſulẽ- 8
tis coincidere cum mandato: quapropter in reuocatione talis conſilij, cum non tangantur niſi iura, ſeù intereſſe conſiliantis, ſimplici verbo reuocari poterit, prout etiam reuocatur mandatum. Cęterùm conſilium in gratiam illius, cui datur conſilium, validis rationibus contrarium probantibus reuocandum eſt, vt habet *Innoc. de Homicidio, in cap. ad Audientiam, nu. 3. & Mar. Socin. ibid. nu. 317.* qui de communi teſtatur.

Itidem obſeruandum eſt, quòd in reuocatione conſilij falſi
ſat eſt, ſi dans conſilium dicat ſe fuiſſe deceptum in conſilio, 9
dicendo eſſe licitum, quod eſt illicitum. In reuocatione verò conſilij veri non ſufficit dicere ſe modò aliud ſentire. ſed re-

quiritur vlterius, vt validis rationibus probet, suadeatq; contrarium. Videto *Bonac. in simili, vbi de Restit. disp. 1. quæst. 2. pun. 7. prop. 2. num. 6.*

§. III.

Quò ad tertium paragraphum traditur regula generalis pro doctis, ex qua vnà cum fundamentis satìs ipsis apparet, qui incidunt in casum, & qui non incidũt.

REGVLA.

Ad incurrendum casum hunc tria copulatiuè requiruntur.

Primum, vt consilium sit contra iustitiã, & voluntariũ.

10 *Alterum, vt consilium sit efficax.*

Tertium, vt sequatur homicidium.

Patet regula ex iactis fundamentis.

Pro minus peritis practicatur regula simul cum fundamẽtis.

§. IV.

NON INCIDENTES.

11 Primò, ex defectu primę conditionis regulæ. s. (*Vt cõsilium sit contra iustitiam*) sequitur illũ nõ incidere, qui valens liberare suo cõsilio iniustè cõdemnatũ ad mortẽ, illũ nõ liberat; peccat tñ cõtra illud, quod per Sacrã Scripturã persuadetur, *Prouerb. 24. Erue eos, qui ducuntur ad mortem.* Ratio est, quia non peccat contra iustitiam tale omittendo consilium, cum hoc non habeat ex officio, vt supponitur; omittere .n. consilium non est consilium dare: actioque positiua, non autem priuatiua requiritur ad incidendum in casum, requiritur .s. vt quis efficacitèr alicui det consilium ad homicidium contra iustitiam.

12 Secundò, ex defectu secũdę particulę, .s. (*Vt cõsiliũ sit efficax*) seqr̃ illũ nõ incidere, qui dedit cõsiliũ alicui ad homicidiũ, ad quod iam sufficientèr erat dispositus, adeò vt nihil præstiterit suo consilio. Ratio est, quia consulẽs non fuit causa efficax. Ita

Ema-

Emanuel Sà in simili verb. Restitutio num. 38. Less. lib. 2. cap. 13. dub. 2. num. 5. & alij contra Lopez 1. par. cap. 28. Medinã de restit. q. 7. & alios. quos, vt solitam complectar breuitatem, omitto.

Addo in sententia quorũdam DD. dantem consilium alicui ad homicidium non incidere etiam si causa exequens, quæ alioquin parata erat ad exequendum homicidium, libentiùs, ac liberiùs ratione illius consilij illud commiserit. Quibus tamen Doctoribus, cũ *Bonac. de Restit. disp. 1. quæst. 2. pun. 7. prop. 1. num. 4. ac alijs,* (salua pace) dissentio, cum tale consilium fuerit causa efficax saltèm secundũ partem, vt suppono; sicut .n. se habet totum respectu totius, sic pars respectu partis.

Ex defectu tertiæ particulę .s. (*Vt sequatur homicidiũ*) seqr̃ illũ
nõ incidere, q̃, & si validissimis rõibus suaserit alicui homicidiũ, 13
tñ illud non fuit per ipsum, nec per aliũ commissum. Ratio est, quia requiritur, vt sequatur effectus .s. homicidium, vt dans alicui consilium huiusmodi casu annodetur, iuxta regulam illam legalem, verba sunt intelligenda cum effectu, *l. Nomen filiarum, ff. de Verb. signif. c. Perpetuo, de Elect. in 6.* vbi colligitur, quòd, quando pęna apponitur à iure ipso facto proptèr aliquod delictum, nunquam est locus illi pęnæ, nisi delictum sit consummatum, nihil obstans inchoatum fuisse.

§. V.

ANNOTATIO VNICA.

Non incidit in casum ille, qui animo occidendi aliquem,
tantùm mortiferè illum percussit, si postea confiteatur, ante- 14
quam sequatur illius mors, lz. peracta cõfessione statìm sequatur; quia sanè illud peccatum tunc temporis non erat reseruatum, vt ex veriori, & probabiliori sententia resoluit *Fagundez de Præceptis Ecclesiæ lib. 8. cap. 7. num. 18. & Homob. post ipsũ de Casib. reser. par. 2. cas. 3. 11. exceptio.*

Hoc idem mihi probatur dicendum de illo, qui dedit mandatum, aùt consilium efficax de occidendo aliquem, si persona contra quam fuit datum mãdatum, aut consilium per man-

datariũ fuerit tm̃modò vulnerata ad mortẽ, adhuc ẽt viuẽs, cẽ-ſeo, inquam, quòd ſi ille, qui mandauit, conſuluit, & item qui occidit confiteatur ſuum peccatum ante ſequutum mortis effectum, quòd poſſit abſolui per Confeſſarium non habentem facultatem ſuper hunc reſeruatum: tùm quia adhuc non extat homicidium: tùm quia, vbi eadem eſt ratio, idem ius eſt conſtituendum: & lege, vel Doctore aliquo non decidente occurrentem caſum, ab aliquo ſimili reſolutio deſumenda eſt, *l. Non poſſunt, ff. de Legib. Eucrard. in Topic. legali in loco à ſimili. Nal. verb. Lex, num.4. vbi ſupra.*

15 An autẽ in his caſibus ſequuto homicidio prędicti reincidãt in caſum, aùt ſaltèm teneãtur ſe preſentare Superiori reſeruanti; Reſpondetur negatiuè. Et ratio eſt, quia iam peccatum fuit ritè confeſſum, & directè abſolutum per habentem tunc temporis facultatem.

§. VI.

INCIDENTES.

16 Ex regula ſequitur primò illum incidere, qui alicui priuato conſuluit homicidium, nec conſilium reuocauit tempeſtiuè, concurrentibus alijs conditionibus neceſſarijs ad incurrendum caſum, de quibus regula conſtat, *l. Si mandaſſem, ff. Mandati.*

Secundò, ſequitur illum incidere, qui in bello iniuſto efficacitèr alicui contra aliquem iactum bombardæ conſuluit, ex quo ille, contra quem fuit datum conſilium, remanſit occiſus. *Archi. in cap. De cætero. Innoc. Hoſtienſ., & Ioan. Andr. in cap. Ad audientiam, de Homicidio.*

Tertiò, ſequitur illum incidere, qui conſuluit in bello iniuſto, vt proditoriè capiatur Caſtellum, ex quo tanquã ex propinqua cauſa nonnulli fuerunt interfecti. *Innoc. Ioan. And. & Archi. in eodem cap. Ad audientiam, de Homicidio.*

Quartò, ſequitur illum incidere, qui dedit conſilium efficax homicidij, licèt ſuſceptor conſilij illud exequutus fuerit tantùm poſt multum temporis.

Quin-

Quintò, idem infertur de illo, qui dedit consilium alicui, vt combureret domum sui inimici, in qua nouerat ipsũ detineri, si sequuta est eius mors. Ratio harum quinq; consequentiarũ vna est, .s. quia concurrunt omnes conditiones essentiales ad incurrendum in casum.

§. VII.

ANNOTATIO I.

Qui consuluit alicui homicidium, quod alter eidem etiam consuluisset, exẽpli gr̃a, Paulus consuluit Petro, vt suum occideret inimicum, quod quidem consilium in defectu Pauli ab alio datum fuisset Petro, incidit in casum, cum efficacitèr influxerit in homicidium. Nec obstat, quòd alter idem consiliũ dedisset: nam sicut alter, qui consuluisset irretitus fuisset casu isto; ita irretitur iste, qui suo consilio alium præuenit: quod communitèr obseruãt DD. in similli de restitutione. 17

ANNOTATIO II.

Quando dubitatur, an consilium fuerit efficax tenendum est fuisse tale. Ratio est, quia nullus est præsumendus malus, & quòd sit perpetraturus delictum, nisi ad hoc efficaci consilio impulsus fuisset; & proindè existimare possumus dispositionẽ ad delictum perpetrandum à malo consilio processisse, post *Conar. tenet Less. lib.2. cap.26. num.13. Nald. verb. Consil. num.13. contra Emanuel Sà, verbo Restitutio num.34. &c.* 18

CASVS NONI
PARS PRIMA.
SVMMARIVM.

1 (Qui) *hoc in loco sub se continet non modo viros, sed fœminas etiam.*
2 *Terminus iste* (studiosè) *quanti valeat.*
3 *Duplex est abortus, videlicet fœtus animati, & inanimati, & quid vtroquè modo.*
4 *Quando infundatur anima rationalis.*
5 *In dubio, an fœtus sit masculini, vel fœminini generis, quid sentiẽdũ.*
6 *De vtroque fœtu loquitur textus.*
7 *In dubio, si fœtus erat animatus, quid præsumendum est.*
8 *Differt abortus ab aborsu.*
9 *Procurare abortum quid sit.*
10 *Obseruatio notabilis.*
11 *Distat procuratio abortus à procuratione sterilitatis.*
12 *Termino isto, .s. consuluerit, veniunt etiam æquipollentia.*
13 *Duplex contingit effectus circa abortum, .s. actualis attentatio eijciendi fœtum, & ipsa fœtus eiectio.*
14 *Qualis effectus requiratur ad incidendum in hunc casum.*
15 *Quid sit præstare operam.*
16 *Regula generalis.*
17 *Qui caret intentione causandi abortum, non ligatur casu isto.*
18 *Itèm ille non obstringitur casu isto, qui sterilitatem solummodò procurauit.*
19 *Itidem ille non irretitur casu, cuius procuratio, vel consilium fuit inefficax.*
20 *Metus cadens in constantem virum excusat quidem à reseruatione, quæ habetur per legem humanam, sed non à peccato mortali.*
21 *Metus cadens in constantem virum quid.*
22 *Minor metus excusat fœminam, quam virum.*
23 *An, qui procurauit abortum nondum sequuto effectu, interdum absolui possit per quemlibet Confessarium.*
24 *Non incidit, qui procurat, consulit, vt fœtus iam maturus eijciatur à corpore.*

25 Nota-

25 *Notabilis doctrina.*
26 *Incidentes.*
27 *Non excusat bonus finis ab incidentia in hunc casum.*
28 *Itèm non excusat procuratio salutis prægnantis.*
29 *Incidit, qui efficax præbuit consilium.*
30 *Incidit mulier fœta, quæ suscipit pharmaca ad patiendum abortum.*
31 *Itèm incidit, licèt fœtus eiectus susceperit Baptismum.*
32 *Itèm incidit, licèt è contra fœtus non potuerit eÿci.*
33 *Modus per Pœnitentiarium obseruandus, priusquàm absoluat hoc casu annodatum.*

IN PRIMAM PARTEM TEXTVS CASVS NONI, s.

Qui studiosè abortum procurauerint, consuluerint, operamq; præstiterint: quiuè filios ex negligentia oppresserint.

COMMENTARIA.

TExtum huiusce casus in duas diuidi partes ipsum contemplanti apparet, quarum altera versatur circa abortum, & circa oppressionem filiorum altera. Prima pertingit inclusiuè vsq; ad verbum illud (*Præstiterint.*) Secunda verò amplectitur alia subsequentia verba.

Prima subdiuiditur in tres particulas, quarum prima ordine textuali est de abortum procurantibus.

Altera de dantibus consilium ad ipsum.

Tertia verò de abortum operantibus, seù facientibus.

Circa primam partem, & eius particulas differendo insimul septem percurremus paragrapha.

Primum erit declaratio terminorum intra textum inclusorum.

Alterum erit quædam regula generalis designans incidentes, & non incidentes in casum.

Tertium

Tertium oſtendit non incidentes in caſum.

Quartum ſignat annotationes circa non incidentes.

Quintum demonſtrat incidentes.

Sextum ponit annotationem circa incidentes.

Septimum deniq; erit modus obſeruandus per Pęnitentiarium, priuſquam abſoluat annodatum hoc caſu.

§. I.

1 Quo ad primum paragraphum immediatè habemus terminum, (*Qui,*) circa quem breuitati ſtudendo non immorabor. Dicam duntaxat hoc in loco complecti ſub ſe nedum viros, ſed fęminas etiam,quamùis ſimus in odioſis, vbi maſculinum non concipit fęmininum, vt aliàs me dixiſſe memini. Et hoc patet ex dictis; dum enim ſumus in claris, non indigemus expoſitione. Quod patet expreſsè, probare non eſt neceſſe, vt tradit *Bald. Conſ. 370. col. 2. vol. 3.*

2 Secundus terminus eſt, (*ſtudiosè.*) Notandum, quòd iſte terminus idem valet, ac iſtæ dictiones, .s. data opera, voluntariè, & ex animo. Quapropter ſi quis, vel ſi quæ caſu, aut inſcientèr, hoc eſt abſq; malitia, præberet potionem, aùt pharmacum mulieri prægnanti, & ex eo ſequeretur abortus, non incideret in caſum; cum Textus ſolummodò militet contra illum, vel illam, quæ ſtudiosè, .s. ad finem faciendi abortum, illud præbuerit.

3 Tertius terminus eſt (*Abortum.*) In gratiam huius termini obſeruandum eſt duplicem eſſe abortum, nimirùm fętus inanimati, & animati. Abortus fętus inanimati eſt eiectio fętus immaturi ex vtero, cum nondum à Deo anima rationalis eſt illi infuſa. Cęterum Abortus fętus animati eſt itidem eiectio fętus immaturi ex vtero, ſed poſtquam anima rationalis à Deo illi fętui eſt infuſa; quæ vtiq; in maſculis, iuxta tradita ab *Ariſt. lib. 5. Inſtit. animalium cap. 3. & 9.* eſt poſt ſpatium quadraginta dierum incluſiuè à die ſuſcepti, & retenti ſeminis à muliere in matrice; in fœminis verò eſt poſt ſpatium octoginta

dierum,

dierum, vt tradit, *Nauar. in Manual. cap.15. num.14. vers. Fœtui.* Diuus tamen Augustinus dilatat spatium infusionis animæ rationalis respectu fœminæ vsq; ad octuagesimum sextum diem. Verùm prior sententia, teste *Florono, & Capeauilla*, est ferè communis, & præcipuè DD. Scholasticorum in 4. *sent. dist.35.*

Quæres, quando vertitur in dubium, an fœtus sit masculini, an verò fœminini generis, quid præsumendum sit? Præsumendũ erit esse generis masculini; & proindè fuisse immediatè animatum post quadraginta dies: nam in dubio tutior pars est eligenda: hancquè sententiam approbat *Floron. de Casib. reseru. par.2. cap.4. n.2.* & addit esse ad mentẽ *Sixti v. in Bulla de Abortu*, debereq; sequi in foro conscientiæ, *Emanuel Sà, ver. Homicidiũ n.2. Barbosa de Officio, & potestate Epi, allegat.51. num.137. & alij.* 5

His habitis, deueniendo ad rem nostram censeo textum hunc loqui de vtroq; abortu: nam lex generalitèr loquens, generalitèr est intelligenda, *l. De pretio, ff. de Publici. in rem act.* nisi ratio cogat ad distinguendum. Hìc autem non apparet ratio ad hoc cogens, cum vtraquè eiectio fœtus studiosè perpetrata sit mortale admodùm graue: multũ tamen refert scire, an fœtus esset animatus; nam si talis erat, qui abortui volens, vel aduertens causam dedit, siuè fieri procurauit; est profectò irregularis, excommunicatus excommunicatione Episcopo reseruata; si verò nõdùm erat animatus, secùs dicendum est. 6

Quæres, in dubio quid credere debeas? Satisfacit tibi *Gambarupta de Casibus reseruat. cas.3. num.5. & 6. allegans Nauar. in cap. Si quis necandi, nu.2. de Pœnit. dist.1.* dicens, quòd credere debes te esse irregularem, & quod perindè debes te habere, ac si esses irregularis, loquendo in foro interiori; in foro autem exteriori secùs est iudicandum, vt docet *Megal. verb. Abortus.* 7

Insuper circa hunc terminum est animaduertendum *Calepin. in verb. Abortum* ponere discrimen inter abortum, & abortum, dicendo, aborsum esse in primis mensibus; abortum verò esse propè tempus pariendi. Verùm ad propositum nostrum in textu existimo huiusmodi nomina confundi, adeò vt accipia- 8

tur vnum pro alio, teste immemorabili consuetudine.

9 Quartus terminus est (*Procurauerint.*) Procurare abortum est agere studiosè, voluntariè, & ex animo, siuè per se, siuè per alium, vt fœtus ex vtero præmaturè eijciatur. Dicitur inquam, studiosè agere; quia procuratio excludit casualem abortum, & coniũguntur insimul hi duo termini .s. procurare, & studiosè, quamùis idem significent ad designandum expresſè, q̃ nõ reseruatur in textu, nisi abortus data opera procuratus.

10 Vlteriùsq; notandum, ac prænotandũ circa hunc terminum (*Procurauerint*,) vt quis incidat in casum, non esse necessariũ, vt sequatur abortus; sed sat esse, vt procuratus fuerit; nam quamùis verba sint intelligenda cum effectu; tamen satìs dicitur effecisse, qui procurauit, nam effecit, quod propriè verba significant. Ita *Gambarupta de Casib. reser. cap. 3. ad mentem Nauar. in cap. Hæc autem verba, num. 11. de Pœnit. dist. 1.* hoc idem colligitur ex contratabella concessionis casuum reseruatorũ cum limitationibus, vbi conceditur Casus, non sequuto effectu. Si itaq; aliquid conceditur, operæ pretium est, vt etiam procuratio ipsa sit per se reseruata, etiam absq; effectu abortus.

11 Præterea obseruandum circa terminum hunc non paruum esse discrimen inter procurationem abortus, & procurationem sterilitatis; nam abortus supponit conceptionem; sterilitas verò minimè; à diuersis autèm non fit illatio, *l. Papinianus exul. ff. de Minor.* ideò, qui procurauit sterilitatem non incidit, quod secùs est de illo, qui abortum procurauit.

Quintus terminus est (*Consuluerint.*) Pro intelligentia huius termini sciendũ est consiliũ duplex esse, .s. efficax, & inefficax. Efficax est illud, sine quo in proposito nostro non fuisset attentatus abortus. Inefficax verò potest dici esse illud, quod non fuit sufficiens ad mouendũ animum ad procurãdum abortum in facto esse. Hac supposita distinctione mihi probatur textũ loqui tantummodò de consilio efficaci. Sumus enim in odiosis, in quibus nisi necessitate cogente, non debemus facere extensionem, vt passim tradunt DD.

Verun-

Veruntamèn notandum eſt, quòd hoc verbo (*Conſuluerint*,) veniunt etiam alia æquipollentia verba, vt hortari, rogare, 12
inſtruere, dummodò, qui hortatur, rogat, vel inſtruit, efficacitèr hoc faciat. Hæc enim vidétur includi in hoc verbo (*Conſuluerint*.) Dico efficacitèr; nam quemadmodum, cum non reſeruatur caſus, niſi ſequuto abortu, non incidit quis in ipſum, niſi ſequuto effectu .i. eiectio fętus pręmatura; ita cum proponatur caſus per procurationem actualem, vt patet ex verbo (*Procurauerint*) non videtur, quòd ille, qui conſuluit ad 13
abortum procurandum, annodetur caſu, niſi ſequatur procuratio. Pro potiori intelligentia notandum eſt duplicem eſſe effectum, nimirùm effectus abortus, qui, vt attigi paulò ante, eſt ipſa eiectio fœtus ex vtero, & ecce primus.

Alter eſt effectus procurationis, & conſilij, quæ eſt actualis 14
attentatio diſſoluendi, vel emittēdi præmaturè fętum. Licèt itaq; hìc non requiratur primus effectus, requiritur tamen ſecundus neceſſariò; nam, vt obſeruatum eſt, niſi quis ſuo conſilio efficacitèr induxerit ad attentandum abortum .i. niſi de facto fuerit procuratus per perſonam, cui fuit datum conſiliū, non incidit, qui conſilium dedit; & ex hac procuratione actuali dignoſcimus conſilium fuiſſe efficax.

Sextus terminus (*Operamq; præſtiterint*.) Sciendū eſt, quòd 15
præſtare operam ad abortum, proùt diſtinguitur à procuratione, & à conſilio, cum de facto ad inuicem diſtinguantur in textu illa tria genera perſonarum, ſcilicèt procuratores, conſultores, & exequentes, vt patet ipſum textum intuenti, nihil aliud videtur ſignificare, niſi executionem, ſeù applicationem medicamentorum, quouiſmodo factam, ſiuè bibendo, ſiuè edendo, &c. Ex. gra. Mater filiæ prægnantis, ſi à medico quęſierit aliquod pharmacum ad abortū faciendū, dicitur procuratrix; ſi medicus ſuaſerit illi tale pharmacū, dicetur, dans conſilium. Filia verò prægnans tale ſuſcipiens pharmacum, potu, vel eſu, ſeù alio modo dicetur operā pſtare, ſeù eſſe executrix abortus procurati per matrem, & ſuaſi per Medicum.

§. II.

Quò ad secundum paragraphum traditur regula generalis
16 pro doctis, ex qua simul cùm fundamentis iactis satìs constat, qui incidunt casum, & qui non.

REGVLA.

Ad incurrendum in hunc casum tria copulatiuè requirũtur, .s.

Primum est intentio causandi abortum, siuè procuratione, siuè consilio, siuè executione.

Alterum est grauidantia in muliere.

Tertium est effectus, seù applicatio rei procuratæ, siuè suasæ.

Constat regula ex fundamentis.

Pro minus peritis practicatur regula simul cũ fundamentis.

§. III.

NON INCIDENTES.

Ex defectu primæ conditionis regulæ, .s. (*Intentio causandi*
17 *abortum*) sequitur primò nec virum illum, nec mulierem illam incidere, qui, & quæ ad inuicem moti libidine, adeò se agitarunt corpore, vt sequutus fuerit abortus, si intentione abortũ causandi carebant, non sunt tamen sine culpa, cum potuerint, ac debuerint talem prȩuidere abortum. Ita *Lucas Floronus de Cas. reser. par. 2. cas. 5.*

Secundò, sequitur nec virum illum incidere, qui animo irato vxorem prȩgnantem indiscretè percussit, vel nimis grauibus onerauit ponderibus, quamùis ex talibus immediatè sequutus sit abortus fȩtus; peccauit tamèn grauitèr, cum potuerit, ac debuerit aduertere periculum, cui illam exponebat.

Tertiò, sequitur mulierem illam non incidere, quæ ignorãtèr, & absq; malitia sumpsit aliquam potionem, ex qua sequutus est abortus.

Quartò,

Quartò, ſequitur nec Medicum illum incidere, qui propinauit mulieri in partu laboranti aliquod pharmacum, vt fętus prodiret faciliùs in lucem, quãuis poſtea ſequutus ſit abortus.

Quintò, ſequitur non incidere virum illum, qui abſquè malitia ſuã cognoſcens vxorē, eamq; nimis grauãs fecit abortire.

Sextò, ſequitur nec mulierem illam incidere, quę abſq; malitia graue ſuſcipiens pondus abortiuit.

Idem dicitur de muliere illa pręgnante, quæ ob metum cadentem in conſtantem virum adducta fuit ad ſumendum poculum, vel permittendum aliquid, vnde pateretur abortum, quem paſſa eſt.

Idem de illo, qui ratum habuit, vel approbauit abortũ procuratum. Omniumq; iſtarum conſequentiarum, & ſimiliũ, quę conſultò breuitatis gratia omittũtur, vna eſt ratio, nimirùm, quia non adeſt intentio ad abortum, quæ eſt ex neceſſarijs cõditionibus, vt patet intuenti regulam. In propoſito .n. maximè verificatur illud commune DD. axioma, .s. in delictis animus, & volũtas inſpicitur, & non rei exitus, & illud, vbi dolus non eſt, delicta pęnæ locum non habent, *l. Qui iniuriæ, ff. de Furtis.*

Ex defectu ſecundæ cõditionis regulæ, .s. (*Grauidantia in muliere*) ſequitur ſeptimò illum nõ incidere, qui procurauit alicui mulieri pharmacum ad inducendam ſterilitatem, vel è contra ad habendam prolem. Ita *Graff. Caſuum reſeru lib. 3. cap. 5.* 18

Idem infertur de illo, qui dedit conſilium, quamùis efficax ad ſumendum pharmacum pro ſterilitate.

Idem ſimilitèr aſſeritur de muliere illa, quæ ſumpſit tale pharmacum pro dicto fine, .s. obtinendæ ſterilitatis. Et harũ conſequentiarum vnica redditur ratio, quia non adeſt grauidantia in muliere, quæ pręſupponitur in abortu: & à diuerſis non fit illatio. Ita *Barboſa in cap. Si quis, de Homicidio. Molina de Iuſt. tom. 4. tract. 3. diſt. 27.*

Ex defectu tertiæ conditionis regulæ, .s. (*Effectus, ſeù applicatio rei procuratæ, &c.*) ſequitur illum non incidere, qui procurauit pharmacum, vel aliud remedium ad abortum faciendum, 19

ſed

sed tale remedium, vel pharmacum non præbuit alicui, vel si prębuit, persona, quæ illud accepit, illo non vsa fuit.

Idem dicitur de illo, qui sanè consuluit abortum, sed mulier, cui fuit datum consilium, illud minimè fuit sequuta.

Idem de illa muliere, quę accepit pharmacum ad illud sumendum, sed pęnitentia, aùt alia causa mota noluit illud sumere. Omnium istarū consequentiarum, & similium vna redditur ratio, quia effectus non intercessit, .s. mulier grauida noluit sumere pharmaca ad abortum ordinata. Non incidente autem in casu persona principalis, rationabiliter vidētur nō incidere personę minus principales .s. procurantes, aut dantes consilium. Patet in simili de homicidio, vbi annotauimus, quòd non incidunt mandantes, nec dantes consilium, nisi sequuto effectu .s. nisi executor in facto patrauerit homicidiū.

§. IV.

ANNOTATIO I.

20 Circa consequentiam sextam supra positam obseruandum est, quòd Ecclesia non intendit obligare ad obseruationē suorum præceptorum cum graui incommodo; idcircò metus cadens in constantem virum excusat a reseruatione, quæ per ipsam fuit inducta, vt cōmuniter ferunt DD. quod notat *Emanuel Sà, ver. Metus, num.* 1. Ideò notantèr dicitur in Bulla de abortu, qui scientèr, .i. data opera, susceperint, v.g. medicinam: non excusat tamen talis metus à mortali, quando opus prohibetur à lege diuina sub præcepto.

21 Metus autèm cadens in constantem virum est, quo probabilitèr quis sibi, aùt suis timet graue malum. Excusatq; fęminam

22 minor metus, quàm virum, vt not. *Emanuel Sà, ver. Metus, nu.* 1. Et ratio ea esse videtur, quia sunt diuersę fortitudinis, & ipsa illo est imbecillior.

ANNOTATIO. II.

23 Quando aliqua in tabella conceditur absolutio casus abor-

tus

tus cum limitatione (*Non sequuto effectu;*) tunc, qui procurauit abortum, absolui potest ab omnibus Confessarijs, si antequam effectus sequatur, peccatum procurationis confiteatur. Ita *Homob. de Casibus reser. par. 3. cap. 7. 2. sect. 6. exceptio.* Et fortassè hoc concedit Ecclesia, vt reddat tales peccatores sollicitos ad Sacramētū Pęnitentiæ, dum ipsis adest commoditas cuiuslibet Confessarij pro beneficio absolutionis talis criminis; & sequuto abortu non tenetur iterùm confiteri de abortu sequuto. Ratio est, quia, quando pęnitens peccatum procurationis cōfessus est, adhùc non erat sequutus effectus, nec pro consequutione beneficij confessionis euentum abortus expectare tenebatur cum medicina sit quantociùs sumenda. Hęc annotatio non deseruit nobis, quia in Diœcesi Bergomi etiam procuratio est reseruata.

ANNOTATIO III.

Non incidit, nec peccat vllo modo, qui procurat, dat con- 24
silium, vel pręstat operam, vt fętus iam maturus eijciatur ex corpore, vti cōtingit, cum mulier instante die partus procurat medicinam ad faciliorem emissionem prolis dispositiuam. Nā talis eiectio nō dr̄, nec est abortus; cum abortus sit eiectio fętus præmatura, & ista sit eiectio fętus matura. Quod notandū est, ne quis labatur errore constituendo peccatū, & reseruationem, vbi fortassè potest esse meritū. Verùm medicina est præstā-da cum maxima cautela, ne contingat abortus.

ANNOTATIO IIII.

Non incidit in casum ille, cui à muliere, quam cognouit, di- 25
citur se de ipso remansisse grauidam, & quòd vult sumere aliquod pharmacum ad occidendam prolem in ventre existētem, si ipse nihil illi respondeat; quia iste talitèr se habens non procurat, nec dat consilium; peccat tamèn, & euadit irregularis, si non impedit hoc homicidium, cum possit, supposito, quod creatura sit iam animata anima rationali. Ratio est,

quia

quia pater ex iustitia tenetur defendere filium suum,hoc malũ impediendo. Ita *Rodriquez pri.par. cap. 5. nu.3. Nau. cap.24.nu.22.*

§. V.

INCIDENTES.

26 Ex regula sequitur primò illum incidere, qui procurauit, vt Medicus pręgnanti pharmaca ad abortiendum præberet, concurrentibus tamen alijs duabus conditionibus, de quibus loquitur regula; cum .n. plura necessariò requiruntur ad alicuius constitutionem, deficiente aliquo istorum, impossibile est illud esse. Ita *Lazarius, de Blasphemia.*

Secundò, Idem dicitur de ancilla, quæ hac intentione vocauit medicum.

Tertiò, idem de Medico, qui ad hunc effectum medicinam ordinauit.

Quartò, idem de Aromatario, qui pharmaca ad finem abortionis fieri docet. Ita *Horatius Gambarupta de Casibus reseruatis casu 3. num.3.*

Quintò, idem de Chirurgo, qui hac intentione venam aperuit, vel secauit.

Sextò, idem de consanguineo, qui hoc animo prægnanti medicinam attulit. Demũ, vt vno verbo me expediam, quot quot studiosè procurant abortum alijs præsuppositis condiditionibus, incidunt.

27 Septimò, sequitur hoc idem, licèt procuratio abortus, seù consilium, seù executio operis, vt sumptio medicinæ, sit ad bonum finem, vt ad tuendum honorem prægnantis. Ratio est, tùm quia concurrunt conditiones, de quibus constat regula: tùm quia nec ad tuendum alterius honorem licet diuino contraire pręcepto, vt de se constat. Quinimmò obseruandum est non fore integrum alicui inferre maius, vel æquale malum proximo ad suam famam consequendam, & pręcipuè si fuit malè perdita, vt est in proposito: quapropter non licet inferri

ferri iniuriam proli educendæ in lucem, vt tueatur matris honorem, *Armilla, verb. Abortus num. 1.*

Octauò, hoc idem sequitur, quamùis hæc tria, vel alterum 28
trium prestetur ad tuendam sanitatem prægnantis, dummodò studiosè fiat, si cognoscat, quòd illud ex sua vi ordinatur ad interitum fętus. Ex. gra, si cognoscat medicus talem medicinā ex sua vi ordinari ad interitum fętus, illam ordinādo, incidit; quamùis ipse protestetur illā ordinare ad sanitatem pręgnantis: protestatio .n. cum sit contraria facto, non releuat protestantem. Potest tamen medicus adhibere omnia medicamenta, quæ directè tendunt ad expellendum morbum prægnantis, dummodò ex natura sua non ordinentur ad interitum fętus. Quando autē medicus probabilitèr existimauerit prolem cum matre interituram, si non adhibeantur medicamenta; tunc tutò valet illis vti medicamentis, quæ principalitèr tendunt ad matris sanitatem: sed non illis, quę æquę tenderent ad sanitatem matris, & ad interitum fętus. Ita colligitur ex *Florono par. 2. cap. 5. circa finem, post Clauem Regiam lib. 7. cap. 12.*

Nonò, sequitur incidere, qui prægnanti ad abortum patrā- 29
dum prębuit consilium, si extitit efficax. Patet ex textu in illo verbo (*Consuluerint.*) & ex fundamentis paragrapho 1. nu. 13. Idemq; dicitur de illo, qui rogando, vel hortando pręgnantem efficacitèr induxit ad abortū; cum exortans, & rogans efficaci modo comprehendantur in verbo (*Consuluerint,*) vt supra attigi §. 1. num. 12.

Decimò, sequitur incidere mulierem fętam, quæ suscepit 30
medicamenta, seù pharmaca ad patrandum abortum, siuè fuerint per se pręparata, siuè per aliam personam. Ratio est manifesta, cum textus inuehat contra ipsam in illis verbis (*Operamquè præstiterint.*

§. VI.

ANNOTATIO VNICA.

Incidit in casum, qui procurauit, consuluit, vel operam pre- 31

 stitit

stitit ad abortū, etiam si fętus eiectus foret postea baptizatus, & superuiueret. Ratio est, quia per hoc, quòd fuit baptizatus, & superuixit, non auferuntur conditiones, sufficientèr inducentes reseruationem; quæ extiterunt, vt supponitur. Et cui conueniunt verba textus, conuenit etiam dispositio eius; ideò alligantur.

32 Idem etiam dicitur, si è contra fętus nō potuit eijci ex vtero pręgnantis; non .n. est necessaria eiectio ex vtero ad hoc, vt, qui procurauit, consuluit, vel pręstitit operam ad abortum, annodetur casu.

§. VI.

Modus obseruandus per Confessorem Penitentiarium, antequàm absoluat annodatum hoc casu.

33 TRia saltèm præstabit. Quorum primū est, vt interroget pęnitentem, an fętus esset animatus, quandò procurauit eius eiectionem ex vtero, quia sic excōmunicatione Epo reseruata irretit^a est, vt patet *ex Bulla Greg. xiiij. incip. Sedes Apostolica*, qui etiam non potest, nisi in foro cōscientiæ, ab ipsa absoluere, *Rodriquez Quæstionum Regul. tom. 2. q. 34. art. 4.*

Alterum, vt admoneat pęnitentem ex hac occisione fętus animati, .s. anima rationali, contraxisse irregularitatem, à qua non poterit dispensari per ipsum Pęnitentiarium, cum spectet ad Sum. Pontificem, & Sacram Romanam Pęnitentiariam.

Tertium, vt inquirat à pęnitente, an alium, vel aliam induxerit, vt in peccato socios haberet; quia hanc circunstantiam scandali necessariò confiteri tenebitur. Ita *Homobo. de Casibus reseru. par. 3. cap. 4. circa finem.*

CASVS

CASVS NONI

PARS SECVNDA

De opprimentibus filios ex negligentia.

SVMMARIVM.

1 *Terminus (Qui) quas personas comprehendat.*
2 *Nomine filiorum in textu veniunt etiam filiæ.*
3 *De quibus filijs, aùt filiabus loquatur Textus.*
4 *Loquitur textus de negligentia mortale peccatum inuolente.*
5 *Huiusmodi negligentia est medium inter dolum, & casum fortuitum.*
6 *Qui dolo filium, aùt filiam tenellã opprimit, ligatur casu homicidij.*
7 *Verbum opprimere cui æquiualeat.*
8 *Oppressio in proposito tribus modis contingere potest, qualiterq; sumatur in Textu.*
9 *Opprimere interdum sumitur pro enecare, & strangulare.* 1
10 *Qui iugulant filios tenellos sub casu homicidij comprehenduntur.*
11 *Regula generalis.*
12 *Deficiente mortali negligentia non obstringimur casu isto.*
13 *Item deficiente effectu, .s. oppressione, non ligamur hac reseruatione.*
14 *Textus oppressioni præbentes occasionem minimè comprehendit.*
15 *Item non comprehenduntur consentientes, consulentes, &c.*
16 *Incidentes.*
17 *Forma per Pænitentiarium tenenda.*
18 *Quæ nam sit propinqua occasio.*
19 *Grauis pæna contra mulierem absquè præscripta cautione tenentem in lecto infantem.* 2

IN SECVNDAM PARTEM TEXTVS CASVS NONI, .s.

Quiuè filios ex negligentia oppresserint.

COMMENTARIA.

Irca secundam partem huius textus sex percurremus paragrapha.

Primum erit declaratio terminorum textus.

Secundum erit quędam regula generalis designans incidentes, & non incidentes in casum.

Tertium notat non incidentes in casum.

Quartum indicat annotationes circa non incidentes.

Quintum demonstrat incidentes in casum.

Sextum deniq; tradit formam per Pęnitentiarium obseruandam, antequàm absoluat annodatum hoc casu.

§. I.

1 Quò ad primum paragraphum se offert illicò terminus ille communis, .s. (*Qui,*) circa quem obseruanda est eius latitudo, siuè cóprehēsio. Cóprehendit itaq; hoc in loco nedū parētes; sed quemlibet alium virum, aùt mulierem filios opprimētem, quod liquidò colligitur ex termino sequenti; nam textus non dicit, qui oppresserit filium, aùt filiam suam, sed filios .s. siuę sint proprij, siuè alieni; lex autem generalitèr loquens, generalitèr est intelligenda, *l. de Pretio, ff. de Publici. in rem act.*

2 Secundus terminus est (*Filios.*) Sciendū est, quòd nomine filiorum in textu veniunt non tantùm masculi, necnon & fęminæ. Et ratio est, quia sumus in materia fauorabili; cum fiat casus iste in fauorem filiorum tenellium, qui adhùc sui ipsorū non possunt habere curam; in materia autem fauorabili masculinum concipit femininū, vt notat *Gloss. in l. 1. ff. de Verb. signif.*

Itidem obseruandū, quod per hoc nomen (*Filios,*) de quo

textus

textus, non venit quiuis filius, vel filia, vti ſunt filij, & filię grandiores: ſed ſolummodò veniunt filij, & filiæ adhùc tenelli, quales ſunt illi vnius anni, vel duorum annorum, qui pro- 3
probabilitèr ex negligentia illorum, qui de ipſis curam ſumpſerunt, & ſecum dormiunt, v. g. in eodem lecto, facillimè opprimi, & ſuffocari poſſunt; cum per ſe non valeant ſibi facere in lecto locum, nec ſe defendere, aùt auxilium implorare ratione defectus rationis.

Notandum præterea, quòd, ſtrictè ſumendo nomen filiorū, dicitur tantùm relatiuè ad patrem, & ad matrem eorum; nam pater eſt filij pater, & filius eſt patris filius; & hoc modo ſumptum non incidunt in caſum hunc nutrices, nec ancillæ, aùt famuli, &c. licèt ex eorum mortali negligentia filij remanerent oppreſſi; ſed cadunt in caſum homicidij, ſi oppreſſio fuit voluntaria ſaltèm in cauſa propinqua. Et ratio eſt, quia non veniunt nomine patris, aùt matris. Cęterum, ſi nomen filiorum accipiatur largè, idem valet, ac nomen infantiū; & hoc modo acceptum incidunt in hunc caſum, ètiam nutrices, famuli, ancillæ, & alij, qui filiorum, vel filiarum tenellium ſuſceperūt curam, ſi ex eorum craſſa negligentia veniant oppreſſi: & iſto modo cenſeo ſumi in textu nomen filiorum; & proindè extenditur nedū ad patrem, & matrem; ſed etiam ad cæteros, qui infantium ſuſceperunt curam, ſi ex eorum negligentia notabili opprimantur. Ita communiter intelligunt hunc textum Confeſſarij, prout cognoui.

Tertius terminus (*Ex negligentia.*) Negligentiam, de qua loquitur textus, cenſeo illam eſſe, quæ potuit, ac debuit diligentia præcaueri; & quæ non accidit ſinè graui culpa illorum, qui curam tenellorum filiorum ſumpſerunt, vt aduertit *Comitolus in Reſponſ. Moral. lib. 4. quæſt. 12. num. 1.* inuoluitq; in ſe negligentia hæc culpam mortalem. Hinc ſequitur ad tradita per dictum *Doctorem loco citato*, virum illum, vel mulierem illam, qui, vel quæ filij curam ſumpſit, non incidere in caſum iſtum; ſi ex ſola negligentia veniali obtigerit filium opprimi; nam vbi 4

non

non interuenit peccatum mortale, ibi non cadit nec excommunicatio maior, nec reseruatio, vt passim tradunt DD. Ita *Comit. loco citato*.

5 Insuper notandum est, negligentiam, de qua textus, esse mediam, seù tenere medium inter dolum, & casum fortuitū, non est, inquam, ita malitiosa velut dolus, nec ita excusabilis, sicut casus fortuitus. Non est adeò peccaminosa, vt dolus; quia ipse oritur ex malitiosa destinatione animi omittentis debitam diligentiam, prudentiam, ac prouidentiam cum proposito lædendi. Nec est ita simplex, vt casus fortuitus, cū ipse obtingat plerunq; super omnem prouidentiam hominis.

Cæterùm negligentia procedit ex sola incuria, & vecordia, quæ tamen annodat peccato mortali incuriosum, & vecordē, si subiecta materia hoc ferat; & proindè etiam reseruatione ipsum annodare potest, vti in proposito facit. Quia, cum potuisset, & debuisset præuidere, ac præcauere, ne sequeretur oppressio illius, cuius curam susceperat, id omisit.

6 Ex his fundamentis sequitur illum, qui dolò opprimit filiū tenellum non irretiri hoc casu, sed casu homicidij voluntarij; quia modus occidendi per dolum est grauior modo occidendi ex negligentia, vt de se constat.

Verùm nec casu homicidij, nec isto irretitur ille, cui fortuito contingit opprimere filium, .s. tenellum, aùt filiam eiusdē qualitatis; quia absente culpa mortali, abest quoque reseruatio omnis, vt *ex communi DD. placito* colligitur.

7 Quartus terminus (*Oppresserint*.) Opprimere idem perindè importat, ac pręmendo grauare. Hinc paruuli, & tenelli infantes dicūtur esse oppressi, quando parentes, nutrices, vel alij, qui ipsorū curam sumpserūt, v.g. dormiendo, illos suffocant; & hoc est propriū verbi opprimere ad tradita p *Floronū de Casibus reseruatis part. 2.*

8 Verùm operæ pretium est non ignorare verbum hoc, .s. opprimere, teste Calepino, verbo, (*opprimo*,) tribus modis sumi, nimirùm pro oppressione tantùm, pro oppressione, & aggra-

uatio-

natione simul, & pro oppressione, aggrauatione, & occisione insimul. In textu sumitur oppressio tertio modo, prout inuoluit in se occisionem; cũ loquatur de opprimentibus, quãdo sequitur occisio, teste *Stylo Curiæ Episcopalis Bergomi, & eiusdem immemorabili consuetudine*, quæ legum optima est interpres.

Item notandum est interdum verbum opprimere sumi pro enecare, & strangulare, vt si qua mulier, obstricto collo pueri, ipsum enecaret, strangulando. Se hoc modo non mihi probatur accipi in textu: quia strangulatio non solet fieri ex negligentia, sed ex mera malitia. Quapropter enecatio, & strangulatio est directè voluntariũ homicidium, quod octauo loco tabellæ ordine reseruatur, prout vidimus. 9

Et sub eodem casu homicidij comprehenduntur illi etiam, (quod Deus auertat,) qui dictos filiolos, vel filiolas iugulant, vel eorũ abscindunt caput, vel alio modo, vt potè armis, aut venenis illos de medio tollunt; quia talis filiorum peremptio non est oppressio ex negligentia, de qua cantat textus: sed est directum, & voluntarium homicidium. 10

§. II.

Quò ad secundum paragraphum traditur regula generalis, pro doctis, ex qua simul cum iactis fundamentis, satis ipsis constat, qui incidũt in casum, quiq; non. 11

REGVLA.

Ad incurrendũ in hũc casũ duo copulatiuè requirũtur, quorũ

Primum est negligentia mortalis culpæ.

Alterum est, vt sequatur effectus, s. oppressio cũ occisione.

Constat huiusmodi regula ex traditis fundamentis.

Pro minus peritis practicatur regula simul cũ fundamentis.

§. III.

NON INCIDENTES.

Ex carẽtia primæ cõditionis regulæ, s. (*Negligentia mortalis*) 12

sequitur

seqr̄ primò parentes illos non incidere, qui cũ nequeant prouidere de lecto eorum filijs ob nimiam paupertatem, illos collocant in eodem lecto, vbi ipsi quoq; cubant; licèt interdùm ex hoc sequatur alicuius filij oppressio. Ita *Armill. verb. Irregul. Syluest. verb. Homicidium, Tabiena eodem verbo, §. finali. Ccmitolus in suis Respons. Moral. lib. 4. q. 12. nu. 1.*

Idem dicitur quandò, pensatis omnibus circunstantijs, videtur habenti curam filiorum, v.g. nutrici, verisimilitèr nō posse illis sequi vllũ detrimẽtũ; quãuis reponantur in lecto, vbi ipsa cubat. Ex. grā, si ex vna parte filiolus sit implacabilis, & non possit defendi à frigore alio modo, quam ipsum collocando in lecto; & ex altera stratũ sit latũ, & tàm parẽs, nutrix, ancilla, vel alia persona, quæ tenelli filioli curam habet; quàm proles, in somno suum soleat retinere locum, in quo, dum incipiũt dormire, situãtur. Ita *Graff. de Casib. reser. lib. 2. cap. 38. nu. 34.*

Secundò, sequitur nec nutricem illam incidisse, quæ, cum iaceret in lecto, v.g. ob infirmitatem, accepit ad se filium plorantem prębendo ei vbera ad illũ placãdum; si interìm somno oppressa inaduertentèr ipsum oppressit, seipsam per lectum dimouendo; supposito tamèn, quòd aliàs non consueuerit in tali casu somno obripi, nec obtigerit olim sibi similis casus.

Tertiò, sequitur nec illam mulierem incidisse, quæ, v.g. à marito grauibus verberibus cogitur ad detinendum in lecto tenellum filium; cum metus cadens in constãtem virum excuset saltèm à reseruatione, quæ per legem humanam est inducta, vt inter alios obseruat *Emanuel Sà, ver. Metus, nu. 2.* Verùm talis metũs non excusat à peccato respectu trangressionis iuris diuini, vt si præuiso periculo vitæ paruuli ex detentione ipsius in lecto, illum detinuit. Omnium prædictarum sequelarum vnã affero rationem essentialem, nimirùm, quia in nulla prædictarum oppressionum intercessit mortalis culpa, seù negligentia crassa, vt supponitur.

13 Quartò, ex defectu secundæ conditionis regulæ prædictæ .s. (*Sequuta filiorũ oppressione,*) sequitur illam mulierem, vel virũ

illum

illũ non incidere, qui, vel quę posuit filiũ in probabili periculo suffocationis, sed non est sequuta filij oppressio; peccauit tamen grauitèr iuxta quantitatem periculi.

Quintò, sequitur nec illũ incidisse, qui habuit intentionem deliberatam opprimendi filiam, sed deinceps pęnitentia ductus, illam non oppressit; peccauit tamen mortiferè, quod de se constat. Horum corollariorum vnam reddo rationem, quia .s. non est sequutus effectus, nempè oppressio filij, quemadmodùm exigit textus, ac regula, vt aliquem reseruationis ligamine obstringat.

§. IV.

ANNOTATIO I.

Non incidunt illi, qui ponunt filios tenellos in probabili oppressionis discrimine, si postea non per ipsos, sed per alios remanent oppressi. Ratio ea esse videtur, quia textus loquitur solummodò, ut mihi probatur (cum teneat rationem pęnæ respectu pęnitentis, quæ non est amplianda) de illis, qui opprimunt dictos filios immediatè: non autem de illis, qui duntaxat extant occasio, vt tales filioli opprimantur; peccant tamen grauitèr: quod, cum pateat expresse, probare non est necesse, vt tradit *Baldus Conf. 370. col. 2. vol. 3.* 14

ANNOTATIO. II.

Non incidunt, qui consenserunt, consuluerũt, mandauerũt, aùt auxilium dederunt, vt filiolus, vel filiola in probabili oppressionis periculo poneretur; quamùis sequuta sit oppressio. Ratio est, quia textus nullam facit mentionem de consentientibus, consulentibus, mandantibus, aùt consilium dantibus; pęnæ autèm sunt molliendæ, & non asperandæ, *l. Interpretatione, ff. de Pœnis.* 15

§. V.

INCIDENTES.

16 Ex regula generali ſequitur primò mulierem illam incidiſſe, quæ priùs poſuit filium in probabili oppreſſionis diſcrimine, ſi per ipſam fiat deindè talis oppreſſio. Ratio eſt, quia, cum ex negligentia probabili, ac craſſa ſequuta ſit talis oppreſſio, meritò contra ipſam inuehit textus; qui .n. facit, quod nō debet, eidem obuenit, quod non credit, *Ad cap. Niſi, de Offic. leg.* & ſtultus in culpa, ſapiens in pęna fiet, vt notatur in dicto *cap. Niſi, & ibi Bal. num. 2.*

Secundò, ſequitur illas nutrices, aùt matres incidere, quæ vacātes cōmoditati, ne filiolos plorātes audiant, aùt ne aſſurgendo ad cunas frigeant, collocant eos in lecto cum probabili oppreſſionis periculo, penſatis circūſtantijs; dummodò tamen ſequatur filij oppreſſio. Ratio eſt, quia cui conueniunt conditiones textus, & diſpoſitio textus conuenire debet. *Florom. de Caſibus reſer. par. 2. caſ. 5. per l. 1. verſ. Offilius, ff. Ne quis eum.*

Tertiò, ſequitur incidere nutricem illam, quæ, vt filium tenellum calefaceret, inter ſua crura collocauit, ſi poſtea, ſomno tracta, inaduertentèr illum oppreſſit. Ratio eſt, quia contra talem ad literam cantat textus, cum oppreſſio ſit ſequuta ex negligentia mortali penſatis circūſtantijs; potuit .n. & debuit præuidere caſum, cum foret moralitèr periculoſus.

§. VI.

Modus obſeruandus per Pœnitentiarium, priuſquàm abſoluat hoc caſu irretitum.

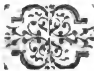
17 TRia præſtabit. Primum oſtendet pęnitenti grauitatem huiuſce criminis, quia regularitèr non cognoſcitur. Innituntur pęnitentes, & pręcipuè mulieres illo vulgato dicto, vbi non eſt malitia, ibi non eſt peccatū; non attendentes, quòd ſicut

ſicut datur peccatum voluntarium directè; ita datur peccatum voluntarium indirectè, quod alio modo dicitur voluntarium in cauſa, quæ interdùm eſt propinqua, & interdùm eſt remota, vt communitèr tradunt DD.

Alterũm, pro poſſe laborabit, vt amoueatur omne periculũ recidiui, pręcipiendo pęnitenti, vt apud ſe habeat cunas pro filijs, &c.

Tertium, inſtruet, ſi opus erit, quæ ſit propinqua occaſio, à 18
qua omninò tenetur pęnitens abſtinere; eſtq; occaſio peculiaris, qua pęnitens credit, vel credere debet, nunquam, vel rarò ſe vſurum eſſe ea ſine peccato mortali, benè perpenſis eius circunſtantijs. Ita *Naua. cap. 3. num. 14.* quem ſequitur *Megal. prim. par. Inſtit. Peregr. lib. 4. cap. 6. n. 6. & alij.*

Notandum, quòd *Concil. Prouin. 4. Mediolanen. tit. Quæ pertinent ad Sacramen. Baptiſmi, in fine*, habet verba hæc,.s. Quæcunque mulier infantem anno ętatis non expleto ſecum in lecto iacentem non ea cautione, quam ab Epiſcopo .s. habet præſcriptam, tenuerit, excommunicationem eo ipſo incurrat; nec abſoluatur, niſi graui, atq; inſigni pęnitentia impoſita, quæ cæteris exemplo ſit. Poſtea *in 6. Concil. Prouin. tit. de Bapt.* notatur huiuſmodi cautionem relinqui poſſe per Epiſcopum Vicariorum foraneorum, aliorũq; virorum Eccleſiaſticorum prudẽtię. Inſupèr habetur, quòd ſi quis (quicunq; ſit) etiam pręter nutricem, & matrem non adhibita illa cautione, infantem contra præſcriptum in lecto tenuerit, aùt matrem, nutricemuè id facere coegerit, aùt impedierit, quominùs eo decreto præſcripta cautio adhiberetur; is eadem pęna ſit irretitus, quæ illo decreto mulieri in eo genere delinquenti conſtituta eſt. 19

CASVS DECIMI

PARS PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Terminus* (Qui) *comprehendit hoc in loco nō modo mares, sed fœminas etiam.*
2 *Dupliciter sumitur sodomia nempè propriè, & impropriè.*
3 *Duo requiruntur ad sodomiam propriè sumptam.*
4 *Reseruatio non se extendit ad impropriam sodomiam, nisi exprimatur.*
5 *Quam sententiam sequutus sit Federicus Borromeus S.R.E. Card.*
6 *Lucas Floronus qualitèr conciliet sententias diuersas.*
7 *Sequor in hoc casu Theologorum sententiam.*
8 *Discrimen inter sodomiam, & sodomiticam copulam.*
9 *Sodomia est duplex actiua .s. & passiua, & vtraquè in Diœcesi Bergomi reseruatur.*
10 *Licèt verbum* (committere) *designet de se actionem; tamen in hoc loco significat etiam passionem.*
11 *Regula generalis incidentes, & non incidentes in casum ostendens.*
12 *Ex defectu identitatis sexus, multi sunt casus, in quibus non obstringimur reseruatione hac.*
13 *Item deficiente consummatione actus non ligamur: idemquè dicendum est, si actus extra vas consumetur.*
14 *Incidentes.*
15 *An licitum sit marito actum in vase indebito incipere, illum complendo in debito.*
16 *An impuberes casu isto annodentur, remissiuè.*
17 *An incidat, qui incipit in vase stercorario, sed extra illud seminat.*
18 *Qualē modū obseruabit Pænitentiarius circa huiusmodi casu obstrictū.*
19 *Ostendet Pænitentiarius pænitenti quàm grauissimè puniatur huiusmodi scelus.*
20 *In nocte Natiuitatis Christi omnes sodomitas mortuos esse asserunt aliqui Doctores.*
21 *Interroget Pænitentiarius pænitentem, num omninò proxima peccandi occasio sublata sit.*
22 *Peccatum agentis, & patientis sunt eiusdem speciei.*

IN

IN PRIMAM PARTEM TEXTVS CASVS DECIMI, .s.

Qui nefandum ſodomiæ peccatum commiſerint: vel cum brutis coierint.

COMMENTARIA.

TAmetſi me maximè pudeat nefarium luxuriæ textum non ſolum percurrere ſcribendo, ſed etiam mente reuoluere cogitando; nihilominùs operę pretium eſt, vt pudorem vincat neceſſitas, & verecundiam ſuperet vtilitas. Vtile, ac prorsùs neceſſarium eſt Confeſſarijs noſce huiuſmodi crimina, vt,eorum grauitate perſpecta, terrorem incutiant pęnitentibus, illisq; remedia præbeāt opportuna. Quare aggrediēdo caſum iſtum in duas conſpicitur diuidi partes. Quarum altera eſt de hís, qui committunt nefandum ſodomiæ peccatum. Altera verò de his, qui coeunt cum brutis.

Circa primam partem ſex habemus paragrapha.

Primum erit expoſitio terminorum textus, quæ deſeruiet pro fundamentis caſus huius.

Secundum erit quædam regula generalis cadentes in caſū hunc, & non cadentes oſtendens.

Tertium ſignat non incidentes in caſum.

Quartum notat incidentes.

Quintum demonſtrat annotationes pęnes incidentes.

Sextum deniq; tradit modum obſeruandum per Pęnitentiarium priuſquàm abſoluat hoc caſu deuinctum.

§. I.

Quò ad primum paragraphum. Primus terminus exponēdus eſt (*Qui,*) pęnes quem obſeruandum eſt, quòd in textu ſumitur quatenùs comprehendit ſub ſe non mares ſolùm, ſed 1

etiam

etiam feminas: nec obsistit, quòd masculinum non concipit femininum in materia odiosa, & stricta, qualis est ista casuum reseruatorum; quia cum habeatur in oppositum experientia, illi magis standum est: exempla .n. sępiùs repetita restringunt regulam, *Glos: verbo Diœcesanis in Clem. 1. de Iure patron.*

2 Secundus terminus est (*Nefandum Sodomiæ peccatum.*) Obseruandum est duplicitèr accipi sodomiã, nempè propriè, & impropriè. Impropriè est, vbi masculus cognoscit fęminam prępostera venere. Sodomia verò propriè est coitus inter personas eiusdem sexus, nimirùm cum masculus cognoscit masculum (quod Deus auertat) aùt fęmina fęminam. Ita colligitur *ex Caietano 2. 2. quæst. 154. art. 2. D. Thom. 2. 2. item quæst. 154. art. 11. Azorio 3. par. lib. 3. qu. 18. & ex alijs,* quos breuitatis gratia omitto.

3 Dixi propriè accepta, quia quamuis masculus cognoscendo fęminam extra vas naturale dicatur committere sodomiam; nihilominùs hæc non est propriè sodomia, sed impropriè accepta. Et ratio est, quia in sodomia propriè peccatur nedum contra vas, sed etiam contra sexum; at quando masculus præposterè cognoscit fęminam, licèt non seruet vas; attamèn seruat sexum. Quapropter tale scelus non est appellandum sodomia, sed peccatum non nominandum, inquit *Graffius lib. 1. Casuum reser. cap. 11. nu. 10. Corona de Circunstantijs, cap. 2. n. 16 & alij.*

4 Sunt tamèn nonnulli DD. aliter sentientes, vt *Gambarupta, de Casibus reser. cas. 2. nu. 3. Iulius Clarus lib. 5. §. Sodomia num. 2. Petrus Bellochius in sua Praxi par. 2. quæst. 1. nu. 187. & alij,* quibus respondetur tale crimen esse quidèm sodomiam, sed impropriè acceptam; reseruatio autem, cum sit odiosa, non est amplianda ad sodomiam impropriè acceptam.

5 Si instes vulgò ferri Federicum Borromeũ Cardinalem Eminentissimum Archiepiscopum Mediolanen. cuius memoria in benedictione est, interrogatum, an iudicaret sodomiam masculi cum muliere esse reseruatam, respondisse affirmatiuè. Respondetur primò huiusmodi instantiæ non ferri immediatè con-

cōtra propositū. Nam nos quærimus, an peccatū, quo vir cognoscit mulierem præposterè, sit sodomia, & tu respondes resolutum fuisse per Federicum Card. esse reseruatā. Non quęro pro nūc, an sit reseruata, sed an talis abusus mulieris sit vera, & propriè dicta sodomia. Poterat Archiepus ille magnus facere, vt talis copula esset reseruata in sua Diœcesi, cū esset Epus; sed non per hoc seqr̄ esse sodomiā propriè, nec esse vbiq; reseruatā; pōt tn̄ reseruari sodomia ēt impropriè dicta, cum sit grauissimū scelus. Respondetur secūdò cū *Bonacina de Matrim. q. 4. pun. 11. num. 5.* amplissimum Antistitem responsionem attulisse sciscitantibus tanquam priuatum Doctorem adhęrendo sententiæ Coarruuiæ, & aliorum sentientium sic, .s. pręposterum abusum maris cum fęmina esse sodomiam. 6

Has sententias diligentissimè consideratas *Lucas Floronus* cōciliat sic distinguendo. Qui sequuntur sententiam D. Thomæ Caietani, &c. loquuntur de sodomia propriè: qui autem sequuntur Coarruuiam, de impropria loquuntur. Verùm, cum communior sit opinio, quam D. Thomas sequitur; idcircò illi me subscribendum putaui, cum hac tamèn clariori distinctione .s. quod Legistæ tenent eam esse propriè sodomiam; Theologi verò negant. Et quemadmodum opinio D. Thomæ est cōmunior apud Theologos; ita opinio Legistarū est communior apud Legistas, vt refert *Iul. Clar. in Prac. Crim. §. Sodomia, nu. 2.* dicens quòd etiam illæ mulieres .s. patientes fuerunt combustæ, sicut viri. 7

Tertius terminus est (*Commiserint.*) Circa quem obseruandū est discrimen intèr sodomiticam copulam, & actū sodomiticū; nam copula sodomitica committitur in vase nefario; sed actus sodomiticus etiam extra perpetratur. Textus non est intelligendus de solo actu sodomitico, neq; de sola aggressione sodomitica, ex qua non sequitur seminatio intra nefandum vas; sed tantūmodò de sodomia completa, ex qua sequitur pollutio intra vas indebitum respectu eiusdem sexus. Faciunt allata p *Horatium Gambaruptam de Casib. reseru. in Diœcesi Aquensi, cas. 2. nu. 5.* 8

Item

9 Item notandum est sodomiam duplicem esse, nempè actiuã, & passiuam; & de vtraq; mihi videtur intelligendus esse textus, cum consuetudo optima legum interpres, & stylus huiusce Diœcesis Bergomi ita designet; sunt tamen nonnulli DD. & præcipuè *Ioan. Franc. Soarez, verb. Interpretatio. Graff. Cas. reseru. lib. I. cap. 11. nu. 5. Peregrinus Polletta, verb. Sodomiticus actus, Antonius Berarducius par. 1. de Circunstantijs, num. 12. §. 2. species, & alij* asserentes sub nomine sodomiæ non comprehendi patientes. Ratio autèm Graffij est, tùm quia tàm in foro fori, quàm in foro poli mitiùs agitur contra patientes, quàm contra agentes: tùm quia patientes vocantur potiùs molles, quàm sodomitæ, iuxta illud *Apostoli 1. Corint. cap. 6. Neq; adulteri, nequè molles, nequè masculorum concubitores regnum Dei possidebunt*: tùm etiam, quia aliqui Diœcesani volentes comprehendere sub casu reseruato tàm patientes, quàm agentes, sic disponunt casum in tabella, .s. *Qui nefarium crimen sodomiæ commiserint, vel passi sunt, vti præstitit Diœcesanus Ferrariensis.* Horum DD. opinio est prorsùs apud nos deserenda; cũ, vt paulò antè attigi, consuetudo, & stylus Diœc. Bergom. aliud semper senserit, prout ipse cognoui; præsertim quia *Leuitici cap. 20.* implicitè destruitur opinio illorum, cũ tàm patientes, quàm agentes æquali pęna, .s. mortis, puniantur, cum passi fuerint tale nefas.

10 Præterea, licèt hoc verbum (*Committere*) potiùs designet actionẽ, quàm passionẽ, vt de se constat: tamen quia sumus in eodem genere delicti, vnũ includitur in alio: item quia sumus in correlatiuis, ideò dispositũ in vno, censetur ẽt dispositũ in alio: idem patet, quia tàm peccatũ patientis, quàm agentis dr̃ sodomia ad tradita per *Iulium Clarum lib. 5. §. Sodomia num. 2. & per Finellium de Casibus reseruatis cas. 9. num. 1. contra Graff. lib. 1. Casuum reseru. cap. 11. num. 5. & alios.* Præterea potiùs mens dicentis, quàm uerba, attendenda est, maximè si ex praxi comprobatur, vti in facto est.

§. II.

§. II.

Quò ad secundum paragraphum affertur regula generalis 11
pro doctis, ex qua simul cum fundamentis iactis sat ipsis constat, qui incidant in casum, quiuè non.

REGVLA.

Ad incidēdū in casum hūc duo copulatiuè requiruntur, quorū

Primum est idem sexus iuxta D. Thomæ doctrinam.

Alterum est seminatio intra vas.

Claret huiusmodi regula ex fundamentis.

Pro minus peritis practicatur regula simul cū fundamentis.

§. III.

NON INCIDENTES.

Ex defectu primæ conditionis regulæ, .s. (*Idem sexus*) sequi- 12
tur non incidere virum illum, qui cognoscit mulierem præpostero vase: quia non adest vnitas sexus necessariò requisita ad tradita per *Angelicum Doctorem, vti supra notatum est.*

Secundò, sequitur non incidere hominem illum perditum, qui commiscet se cum iumentis, ac alijs irrationabilibus animalibus licèt seminet intra turpitudinis vas.

Tertiò, idem seqr̄ de illo lachrymabili homine, qui cū Dęmone licèt existente in forma humana, habuit rem; incidunt tamen huiusmodi sceleratissimi peccatores in bestialitatem, quæ adhùc grauiùs peccatum est sodomia ipsa, vt patet intuēti ordinem grauitatis peccatorum luxuriæ, vbi in primo loco reponitur bestialitas, vt videre est apud *Eman. Sà, ver. Luxuria, n. 7.*

Istarum consequētiarum vna redditur ratio, quia, vt dixi, deficit vnitas sexus.

Quartò, ex defectu alterius conditionis regulæ, .s. (*Semina-* 13
tio intra vas) sequitur non incidere, qui non consummant actū, quem cęperunt, omittendo seminationem.

Vuu Quintò,

Quintò, idem dicitur de illis, qui feminant, fed non intra vas. Ratio harum fequelarum, & fimilium, quæ confultò omittuntur ob nimiam earum fęditatem, eft vna, fed eft effentialis habito refpectu ad textum, quia .s. non interceffit feminatio, vt patet ex pri. fequela: vel fi interceffit, nõ fuit in vafe; requiritur autẽ, ꝙ hæ conditiones fint infimul. Faciunt, quæ habet *Nau. confil.7. de Pænit., & remiff. Zerola in praxi Sacramenti Pænitentiæ cap.2. quæft.25.*

§. IV.

INCIDENTES.

14 Ex regula fequitur primò mafculũ illum incidere, qui turpiter fe commifcet cum alio mafculo effundẽdo femen intra eius vas.

Secundò, idem dicitur de femina, quę cũ alia fe immifcuit, dũmodò femen, fiuè aliqua feminis pars intra vas fufcipiatur quouis modo obtingat, & in quouis vafe turpitudo cõpleatur. *Bonac. de Matrim. q.4. pun.11. num.5.*

Tertiò, idem fequitur etiam refpectu illorum, qui tantummodò paffiuè fe habẽt, concurrente feminatione in eodem nefando loco. Horum corollariorum vnam reddo rationem, .s. quia adfunt conditiones, de quibus regula ad incidendum requifitæ.

ANNOTATIO I.

15 Illud, quod habet *Angelus in verb. Debitum n.25.* nimirùm, quòd Deus conceffit coniugatis, vt poffint delectari circa coniugis corpus citra pollutionem, vel eius periculum; non debet vllo modo extendi, vt maritus poffit incipere actum coniugalem in vafe indebito, confummando in naturali. Vide *Gambaruptam de Cafib. refer. in Diæcefi Aquenfi, caf.2. n.6.*

16 An verò impuberes tàm mafculi, quàm fęminæ annodentur cafu ifto, vide p.1. dift.4. art.2. diff.2. n.6. vbi hæc difficultas ex profeffo explicatur.

AN-

ANNOTATIO II.

Qui pudenda immittit in vas ſtercorarium, & quando ſe 17
ſentit proximum ſeminationi, illa retrahit foras extra illud ſemen effundendo, verè eſt cenſendus ſodomita, & ſub caſu reſeruato comprehenſus ad mentem *Iul. Clar. dicto* §. *Sodomia in fine. Graff. in Tract. quinq; Caſuum, & lib. 1. cap. 11. num. 25. Coriolanus in tract. de Caſib. reſer. par. 2. caſ. 9.* nam in fraudem reſeruationis Epiſcopalis cenſetur hoc eſſe perpetratum, quod non eſt faciendum, *cap. Cõſtitutus, de Cõceſſione prabẽda*; ſed non ſequitur in ſententia eorum, qui volunt ad hunc caſum reſeruatum requiri ſeminatio intra vas: quam ſententiam tanquam mitiorem ſequimur: requiritur enim actus completus, niſi aliud colligatur ex verbis reſeruantis.

ANNOTATIO III.

Frater, qui cum fratre ſuo carnali (quod abſit) concubuit, non incidit in caſum inceſtus, ſed in caſum Sodomiæ; nam per copulam ſodomiticam nulla contrahitur affinitas, & ex conſequẽti, neq; inceſtus committitur; & propterea ratione inceſtus huiuſmodi concubitus non erit reſeruatus, ſed ratione ſodomiæ. Ita *Floron. de Caſib. reſer. par. 2. caſ. 6. num. 31. Finellius de Caſib. reſer. caſ. 10. num. 10. contra Zecchium itẽ de Caſib. reſer. caſ. 15. num. 1. & alios.*

§. III.

Modus obſeruandus per Confeſſorem Pænitentiarium, antequàm abſoluat annodatum hoc caſu.

TRia obſeruabit. Primum, oſtendat pęnitenti, quoad fieri poterit, grauitatem huiuſce criminis, & obijciat 18
ipſi, quod affert *Hellenſis in ſua Summa cap. 2.* nimirùm tantam eſſe enormitatem huius criminis, vt nec Diabolus ipſe, licèt maximoperè peccatis delectetur, ac fiat interdum ſuccu-

bus sub specie mulieris nunquam fuerit (quodnouerit i pse) succubus sub specie maris.

19 Alterum, ostendat illi, quātū illud puniat Deus, vt ob illius grauitatem tādiù Xp̄us humanam carnem assumere distulerit; ac proindè nocte eius natiuitatis oēs hac peste infecti mortui

20 sunt. *Landulfus de vita Christi, in sermone de Natiuitate Xp̄i. Seraph. Doct. Bonauentura item in sermone de Natiuit. Xp̄i. D. Anton. 2. parte tit. 5. cap. 4. §. 2. Aluar. de Planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 2. Io: Carthag. lib. 3. hom. 8.*

21 Tertium, interrogabit pęnitentem, num proxima peccandi occasio sublata sit; aliter beneficiū absolutionis non impertiat.

Præterea inuestigabit pœnitentem de circunstantijs peccati, tàm agentis, quàm patientis, iuxta tradita à *Bonacin. de Matrim. q. 4. pun. 11. num. 6. & sequentibus*. Ex. gr̄a, si intercessit circunstantia adulterij, sacrilegij, &c. Aduertat tamen (saluo meliori iudicio) non esse necessariò exprimendum, an quis fuerit agens, vel patiēs; quia peccatū patiētis est eiusdem speciei, cum illo agentis; magis .n. & minus non variant speciem.

22 Si quis ergò verecundetur cōfiteri se in actu sodomitico fuisse patientem, sufficit, vt dicat toties sodomiam exercui. Ita *Alphonsus de Leone tract. de Offic. & potest. Confessarij par. 1. Recollect. 9. n. 216. & 218. apud Dianā in resolut. Moral. par. 3. de Sacram. resol. 159.*

CASVS DECIMI

PARS SECVNDA.

De coeuntibus cum brutis.

SVMMARIVM.

1 *Differt coire cum bestijs, & coire cum brutis.*
2 *Tracticatur differentia.*
3 *Discrimen est inter nomen animal, & nomen brutum.*
4 *Duobus modis sumitur terminus iste* (Coire) *propriè .s. & impropriè.*
5 *Aliud est coire cum brutis: aliud verò committere actum brutalem.*

6 Coitus

6 *Coitus vbi propriè exerceatur.*
7 *Ad incidendum in hunc casum duo requiruntur copulatiuè.*
8 *Qui non incidant ex carentia primæ conditionis regulæ generalis.*
9 *Qui non incidant ex carentia secundæ conditionis regulæ.*
10 *Incidentes ex concursu omnium conditionum regulæ.*
11 *Modus per Pœnitentiarium obseruandus.*
12 *Pœnitentiarius pœnitenti demonstret grauitatem pœnarum contra crimen hoc inflictarum.*
13 *Videat deniquè Pœnitentiarius, an adamussim fuerit abrasa peccandi occasio.*

IN SECVNDAM PARTEM TEXTVS CASVS DECIMI, .s.

Vel cum btutis coierint.

COMMENTARIA.

PRo explicatione huiusce secundæ partis textus quinque habebimus paragrapha, quorum
Primum erit explanatio terminorum.
Alterum erit assignatio cuiusdam regulæ generalis ad designandum incidentes, & non incidẽtes in casum.
Tertium notat non incidentes.
Quartum designat incidentes.
Quintum deniq; tradit modũ tenendum per Pęnitentiariũ, priusquàm absolutionis beneficium impẽdat irretito hoc casu.

§. I.

Quò ad primum paragraphũ, primus terminus est *(Cũ brutis.)* 1
In gratiam huius notandum est discrimen esse inter vitium coeuntium cum bestijs, & illud coeuntium cum brutis: nam vitium coeuntium cum bestijs, quod vno nomine vocatur bestialitas, comprehendit sub se ne dum eos, qui coeunt cũ brutis, sed etiam, qui coeunt cum dęmone: vitium verò coeuntium

cum

cū brutis, quod vno vocabulo appellatur brutalitas, comprehendit tantùm eos, qui coeunt cum animalibus irrationalibus cuiuscunq; tamen generis, .s. siuè sint terrestria, siuè aerea, siuè aquatica; & proindè sequitur, quòd ad plura se extendit bestialitas, quàm brutalitas.

2 Ad bestialitatem sufficit, quòd quis habeat rem cū animali alterius speciei ab homine, siuè sit animal irrationale, siuè sit alia creatura nobilis, vt dęmon. Ad brutalitatem verò requiritur solummodò, vt homo cum animali irrationali se carnalitèr coniungat.

Pro intelligentia primæ partis huius assertionis vide *Azoriū par.3. lib.3. cap.22.* affirmantem coitum hominis cum dęmone succubo, vel incubo esse bestialitatem, seù eiusdem speciei cum bestialitate. Cęterùm pro intelligentia secundæ partis prædictæ assertionis consule *Bellochium in Praxi Casuum reseruatorum. par.2. quæst.3. num.* 19. comprehendentē sub nomine brutalitatis, seù coeuntium cum brutis solùm eos, qui abutuntur animalib⁹ aereis, aquaticis, & terrestribus: sed non illos, qui cum dęmone rem habent.

3 Notandum insupèr discrimen esse inter nomen (*Animal,*) & nomen (*Brutum:*) nam appellatione animalium veniunt solùm terrestria: vndè, si aliquod statutū haberet, vt solueretur gabella pro animalibus, sufficeret solui pro terrestribus, vt not. *Graff. de Casib. reser. par.2. lib.1. cap.12.* Cęterum appellatione brutorū veniūt omnia animalia, .s. terrestria, aquatica, & aerea, vt supra dictum est. Ideò meritò in textu dicitur cum brutis coierint, & non cum animalibus ad includendum sub casu isto habētem coitum cum quouis animali, .s. terrestri, aquatico, aùt aereo.

4 Secundus terminus est (*Coierint.*) Terminus iste duobus modis consueuit sumi, nimirū impropriè, & propriè. Impropriè est omnis fędatio cum brutis extra vas, siuè brutum sit fęminini generis, siuè masculini. Propriè verò est omnis fędatio cum brutis, siuè sit masculus, siuè fęmina, sed intra vas. Textū censeo probabilitèr loqui dūtaxàt de fędatione propriè dicta,

cum

cum reseruatio sit stricti iuris, ex quo sequitur talem fędationem non esse reseruatam, nisi intercedat copula; nec dicitur copula intercedere, nisi fiat seminatio intra vas. Ita *Coriolanus par. 2. cas. 9. num. 25. contra Bellochium in sua Praxi Moral. Theol. par. 2. quæst. 3. num. 8. Gambarupta de Casib. reser. cas. 2. nu. 7. & alios,* quos subticeo breuitatis gratia.

Vt autèm concilientur Doctores, qui videntur inter se diffidentes; notandum est, quòd sicut aliud est sodomia, & aliud actus sodomiticus; ita aliud est coire cum brutis, & aliud actus brutalis: nam primum requirit seminationem intra vas: alterum verò minimè, cum valeat fieri absque congressu, & seminatione. Doctores itaq; leui negotio valēt conciliari: nam idem, quod ab aliquibus dicitur coitus, ab alijs actus brutalis nominatur; & in hoc vno differunt, quia primi asserunt extēdi casum ad coitum impropriè dictum, quod quidem secundi prudentius negant, cum reseruatio sit stricti iuris. 5

Dices cum *Bellochio, vbi supra, & cum Gambarupta, itèm vbi supra,* hominum cum brutis nullus datur naturalis coitus: ergò in quarumcunq; parte corporis bruti contingat seminatio, erit etiam coitus. Respondetur negando consequentiam; quia nō sequitur, quòd vbicūq; contingit seminatio, sit ibi coitus, quia coitus propriè fit intra vas. Dixi propriè, quia, si volumus impropriè loqui de coitu extendendo nomen illius ad mollitiem procuratā cum brutis, sic cum *Bellochio, & Gambarupta* possumus esse, sed melius est sistere in prima sententia. 6

§. II.

Quò ad secundum paragraphum traditur quædam regula generalis pro doctis, ex qua simul cū iactis fundamentis, satis liquidò colligi valet, qui incidant in casum, & qui nō incidant.

REGVLA.

Ad incidendum in casum hunc duo requiruntur copulatiuè, 7
quorum

Primum

Primum, est coitio cum animali alterius speciei.

Secundum, est seminatio ex parte hominis in vase brutorũ.

Regula huiusmodi claret ex fundamentis.

Pro minus peritis practicatur regula vnà cum fundamẽtis, & ex hac primò colligitur, qui non incidant in casum.

§. III.
NON INCIDENTES.

8 Ex defectu primæ conditionis regulæ, .s. (*Coitio cum animali alterius speciei*) sequitur illum non incidere, qui habet rem cum demone, siuè cum fit succubus, .s. fœminæ corpus sumẽdo, siuè cum fit incubus sumendo corpus maris.

Secundò, sequitur illum non incidere, qui aliquod corpus inanimatum supergreditur, licèt cum illo se polluat, vti faciũt, qui se polluunt cum statuis.

Tertiò, sequitur illum non incidere, qui cognoscit beluam, quæ iam emortua est, licèt intra eius naturale vas seminet. Ratio autèm harũ cõsequẽtiarũ vna est, nempè quia, vel nõ est ibi coitio cũ animali, vt pat̃ ex prima, secũda, & tertia sequela: quãuis autẽ, q̃ coit cũ belua mortua, videatur coire cũ animali: attamèn nõ est verũ; cadauer .n. non est animal, cũ animal *secundũ commune omnium Philosophorum placitum*, sit substantia animata sensitiua; cadauer autem non est animatum, nec sensitiuum: quod sanè constat lippis quoquè, & tonsoribus.

9 Quartò, ex defectu secundæ conditionis regulæ, .s. (*Seminatio ex parte hominis in vase brutorum*) sequitur illum non incidere, qui se immiscendo cum brutis non perficit actum seminando, vel si perfecit, non seminat intra vas; aùt si vtrunque ádfuit, tantùm ex parte beluæ sequuta est pollutio.

§. VI.
INCIDENTES.

10 Ex regula sequitur primò illum incidere, qui habendo rem cum bruto complet actum intra turpitudinis locum.

Secun-

Secundò, sequitur hoc idem de illo, qui cum bruto animali se commiscuit intra vas seminando, licèt ex parte talis bruti actus incompletus remanserit, .s. non seminauerit.

Tertiò, idem infertur de impudica illa muliere, quæ se subijcit brutis, dũmodò sequatur seminatio ex parte ipsius mulieris. Ratio omnium istorum corollariorum est, quia adsunt copulatiuè singulæ conditiones, de quibus construitur regula generalis, vt supponitur.

§. V.

Modus obseruandus per Pænitentiarium, priusquàm absoluat hoc casu irretitum.

TRia præstabit ad minus. Primum ostendet grauitatem huius enormitatis, quæ talis est, vt inter omnia luxuriæ peccata supremum in sceleritate obtineat locum; nec .n. vlteriùs humana malitia ascendere potest, *c. Mulier 15. q. 1. D.Thom. 2. 2. q. 154. art.* 11. maius est hoc scelus peccato Adæ, loquendo, quantum ad intensionem, vt tradit *Brulifer Seraphici Doctoris Cõmentator in secundo Sententiarum dist. 21. quæst. 3. art. 3.* 11

Alterum. Ostendet ei, quàm seuerè puniatur hoc tàm atrox scelus; nam mortis pęna etiam ex diuinæ legis pręscripto puniri iubetur, *Exod. c. 22. & Leuit. c. 20.* vbi etiam pecus, cum quo huiusmodi facinus perpetratũ fuit occidi, & deleri mandatur. 12
Item ob sui enormitatem iustè potest fieri diuortium. Ex. gr̃a, si maritus hoc flagitium commiserit, & id constet, mulier iure ab ipso separari potest. *Sanchez lib. 10. disp. 4. num. 14. Reginald. lib. 31. nu. 319. Homob. de Casibus reser. par. 2. cas. 4. sect. 6.*

Tertium. Interrogabit pęnitentem, an proxima peccandi occasio sublata sit; quòd si cognouerit nõ esse sublatam, suspẽdat illi beneficiũ absolutionis, prout ei prudentia dictauerit. 13

CASVS XI.

SVMMARIVM.

1 *Terminus iste (Qui) etiam fœminas in hoc textu comprehendit.*
2 *Item sub hoc termino comprehenduntur etiam impuberes.*
3 *Ex professo blasphemare quid sit.*
4 *Circa particulam hanc (* Ex consuetudine*) multi multa dicunt.*
5 *Nemo ligatur casu isto, nisi quis saltèm quinquies blasphemauerit.*
6 *Quam sententiam sequatur Auctor.*
7 *Non est intelligendus casus de quinque blasphemijs eodem impetu verborum euomitis.*
8 *Blasphemiæ eodem impetu prolatæ non sunt plures formalitèr.*
9 *Blasphemiarum numeratio incipit post vltimam confessionem vsquè ad immediatè sequentem.*
10 *Blasphemia sumitur triplicitèr.*
11 *Textus loquitur præcisè de blasphemia strictè sumpta.*
12 *Blasphemia triplex, videlicèt operis, cordis, & oris.*
13 *Blasphemiarum alia est hæreticalis, alia simplex.*
14 *De vtraquè loquitur textus.*
15 *Simplicium blasphemiarum alia leuis, alia atrox.*
16 *Quatuor sunt species blasphemiæ hæreticalis.*
17 *Item blasphemiæ simplicis quatuor sunt species.*
18 *Blasphemiæ mentales, cuiuscunquè speciei sint, minimè reseruantur.*
19 *Blasphemiæ implicitè, & explicitè euomi solent.*
20 *Regula generalis tàm non incidentes, quàm incidentes designans.*
21 *Non incidentes ex defectu primæ conditionis dictæ regulæ.*
22 *Non incidentes ex defectu secundæ conditionis.*
23 *Non incidentes ex defectu tertiæ conditionis.*
24 *Non incidentes ex defectu quartæ conditionis.*
25 *Non incidentes ex carentia quintæ conditionis.*
26 *Non incidit, qui tradit sacram scripturam ad iocosa.*
27 *Item nec, qui dicit, volo hoc agere, tametsi mortalitèr peccem.*
28 *Nec, qui dicit, volo hoc,* (al despetto di quel becco, che mi sostiene al mondo.)
39 *Nec, qui dicit, hoc est ita verum, vt Euangelium.*
20 *Nec, qui prouocat aliquem ad blasphemias.*

31 *Tan-*

31 *Tãtum blasphemiæ publicæ absolutio Episcopo reseruatur iure cõmuni.*
32 *In tabella casuum reseruatorum Diœcesis Bergomi blasphemiam tàm priuatam, quàm publicam reseruari censeo.*
33 *Incidentes ex concursu singularum conditionum regulæ generalis.*
34 *Incidit, qui maledicit creaturas, quatenùs creaturæ Dei sunt.*
35 *Incidit, qui iurat per falsos Deos, sed quando.*
36 *Incidit, qui dicit* (al dispetto di Dio)*, licèt reticeat vltimam syllabã.*
37 *Incidit blasphemans, & si non omninò intelligat vim verborum.*
38 *Item, qui dicit, si non faciam hoc,* (possi rinegar Dio.)
39 *Incidit, qui ait,* (non piaccia à Dio, ch'io faccia questo bene.)
40 *Nõ excusatur, qui nõ curat se emẽdare, licèt inconsideratè blasphemet.*
41 *Incidit, qui ait non credam Deum iustum esse, nisi sumat vindictam de inimico meo.*
42 *Ad blasphemiam non requiritur necessariò formalis indignatio in Deũ.*
43 *Tria obseruabit Pœnitentiarius circa blasphemos.*

IN TEXTVM CASVS VNDECIMI, .s.

Qui ex professo, vel ex cõsuetudine blasphemauerint,

COMMENTARIA.

TExtus iste in duas secatur partes, in quarum prima differitur de illis, qui ex professo blasphemant; in altera verò de illis, qui ex consuetudine.

Circa vtranq; partem procedentes insimùl septem videnda sunt paragrapha.

Primum est expositio terminorum textus.

Alterũ est assignatio cuiusdam regulę generalis designantis, qui incidunt in casum, & qui non.

Tertium notat incidentes in casum.

Quartum affert annotationes circa non incidentes.

Quintum signat incidentes.

Sextum pręmonstrat annotationes circa incidentes.

Septimum deniq; docet modum sequendum per Pęnitentiarium, priusquàm à se dimittat pęnitentem hoc casu obstrictum.

§. I.

1 Quò ad primum paragraphum se nobis immediatè offert terminus (*Qui*) circa quem aduertendū est, quòd hìc textus comprehendit sub se etiam fęminas. Et ratio est, tùm quia generalitèr est facta reseruatio; vbi autèm lex est generalis, generalitèr etiam est interpretāda. Ita *Lazarius de Blasphemia, q.7.num.60.* tùm quia regula est generalis in omni materia, tàm fauorabili, quàm odiosa, & pęnali verba debere intelligi secundum communem vsum loquendi, qui potiùs attenditur, quàm propria verborum significatio. *Lazar. q.3.n.40.* idcircò quamùis terminus (*Qui*) ex natura sua non designet fęminas; tamen illas complectitur, attento communi vsu loquendi Ordinariorum, qui est, vt sub masculino comprehendatur etiam fœmininum, vt patet in simili ex secunda limitatione contratabulæ cōcessionis casuum reseruatorum Episcopatus Diœcesis Bergomi, vbi expresѕè fit mentio de fęminis.

2 Insupèr sub hoc termino (*Qui*) comprehenduntur etiam impuberes, tàm fęminæ, quàm masculi, quandò sunt doli capaces, malitia supplente ætatem, *cap.1. de Delict. pueror.* Idemquè dicendum est de rusticis: nam licèt rusticitas, vbi coniuncta est cum simplicitate, regularitèr excuset, modò appareat talem rusticum inconsideratè locutum esse; attamen non est passim rusticitatis excusatio admittenda, sed considerandus est modus, quo blasphemia fuit prolata, aliæquè qualitates. *Lazar. de Blasphemia q.7.n.55.*

3 Secūdus terminus (*ex professo.*) Blasphematio ex professo est, qn̄ quis exercet blasphemiā, quasi quādā artē, & vt illius professor; illa autē dr̄ propriè ꝓfessio alicuius, cui quis regularitèr vacat. Illustro rem exemplis. Qui vacat lectionibus, dicitur lector ex professo: qui vacat Confessionibus, item dicitur Confessor ex professo: qui vacat prædicationibus dicitur itidē Prædicator ex professo. Sic deueniendo ad rem nostram, qui vacat blasphemijs, dicitur blasphemator ex professo; Quemadmodū autē, q̄ aliquod officium, aùt artem ex professo regularitèr

ritèr

ritèr exercent, à multis dignoſcuntur; ita huiuſmodi homines ex profeſſo blaſphemias euomentes regularitèr ſunt noti, appellanturq; vulgò blaſphematores. Ita *Floron. de Caſibus reſer. par.2. caſ.2. num.3.*

Tertius terminus, (*vel ex conſuetudine.*) Sciendum eſt hanc particulam à diuerſis diuerſimodè declarari, cum de ipſa tot extent ſententiæ (vt ita dicam) quot capita. Alij, vt *Graſſ. in ſua Traxi Caſuum reſer. lib.1. cap.10.n.14. Lucas Floron. de Caſib. reſer. par.2. caſ.3. n.10. & alij* ex tribus actibus volũt induci. Alij, vt *Iaſon. in l. Ait Prætor.1. §. Iurari ff. de Iureiurando n.4. cũ eius Aſſeclis* ſentiunt non conſtitui per ternos actus, ſed requiri multò plures, non taxantes tamèn numerum. Alij volunt, nec decem ſufficere actus in vno, aut altero die productos, vt *Finellius cũ eius Sectatoribus, tract. de Caſib.reſer. caſ.3. n.28.* Alij procedunt cũ diſtinctione ſic, vel conſuetudo eſt circa peccata contra iuſtitiam, vt peccatum furti, & homicidij; vel eſt circa peccata contra charitatem, velut eſt ſodomia, inceſtus, blaſphemia, &c. Suppoſita hac diſtinctione, dicunt in peccatis contra iuſtitiam conſtitui conſuetudinem ex geminato, aùt triplicato peccato interpollatis temporibus patrato; & autumant ſic debere intelligi Doctores ſtatuentes conſuetudinem conſtitui ex duplici, aùt triplici actu; nam quis non affirmaret illum eſſe conſuetudinarium furem, aùt homicidam, qui in anno tria cõmitteret furta grauia, aùt homicidia? Cæterùm in peccatis ſolummodò contra charitatẽ exiſtimant non eſſe improbabilẽ opinionem *Finellij, & eius Sectatorum* dicentium nequè decem ſufficere actus in vno, aut altero die productos. Patet enim, quòd ſi reſeruaretur mollities, quæ eſt peccatum contra charitatem, non ſufficeret actus ternus, vel quaternus, aùt etiam maior numerus ad conſtituendam cõſuetudinem. Quapropt̀er leui negotio DD. diſſidentes de numero iterationis ad conſtituendum conſuetudinem poſſent conciliari hanc admittendo diſtinctionem, quam, vt longè attendendam, propono; quia diſtinguẽtes vel attingunt veritatis finẽ, vel ei approximantur. 4

Alij

Alij declinando ab extremis, tãquam periculosis, & viam sequentes mediam quæ vulgò dicitur, Regia, aiunt quinquè sufficere actus, & in proposito quinq; blasphemias, ad constituendum hominem consuetudinarium in blasphemijs. Istius sententiæ sunt præcipuè, quos viderim ipse *Lazarius Canonicarũ qq. quæst.8.n.5. Homob. de Casib.reser. par.2. cas.1. Petrus Bellochius in Praxi Morali Theolog. par.2. quæst.1. n.242.*

Ex hac multiplici sententiarum diuersitate lis sub Iudice diù mansit, alij sequentes vnã, alij aliam: sed demùm placuit humanitati, ac benignitati Illustrissimi, ac Reuerendissimi tunc nostri Pastoris prouidere in Synodo celebrata anno à Natiuitate Domini sex centesimo vigesimo octauo supra millesimum die 4. mẽsis Maij, sępe allegata, vt terminaretur lis, quò ad suos subditos, decretando, vt nemo censeatur hoc annodatus casu,
5 nisi saltèm quinquies os suum in blasphemiam contra Deum, aùt Sanctos relaxauerit. Quapropter sensum textus talem esse censeo, .s. ne dum illum irretiri casu isto, cuius temeritas ita increuit, vt ex professo blasphemet, sed etiam illum, qui quinquies ora relaxauerit in Deum, aùt Sanctos blasphemando.

6 Huic sententiæ modò me subscribo, tùm ob reuerentiam Doctorum illam sustinentium, tùm quia in Congregationibus generalibus, quæ statis diebus in Palatio Episcopali Bergomi celebrabantur coram pluribus viris Ecclesiasticis scientia, ac conscientia præditis, fuit proposita, & perpensis omnium sententijs, visisquè, ac excussis difficultatibus, quæ hinc indè emergebant; demùm per doctissimũ virum in vtraq; Theologia, qui Congregationi illi præsidebat, ita diffinitum fuit: tùm etiam, & præcipuè quia ita sancitum fuit per prędictam Synodum, à qua nec latum vnguem recedendum est.

Verùm circa hanc particulam, (*ex consuetudine*,) duo supersunt. Quorum primum est, num Synodus intelligat de quin-
7 que blasphemijs eodem etiam contextu, & impetu verborum euomitis, an verò in diuerso tempore. Alterum est, à quo tem-

tempore incipiat blasphemiarum enumeratio. Primo quæsito satisfacit *Homob. de Casib. reser. par. 2. cas. 1. Lazar. Canon. qq. q. 8. n. 24. Zanar. in director. Theolog p. 2. cap. 59.* & hoc etiam fuit definitum Bononiæ, vt *Naldus notat verb. Peccatum n. 10.* cum quibus ego sum, dico itaq; textum debere intelligi non de blasphemijs in eodẽ impetu iræ, eodemq; tẽpore prolatis, sed de euomitis in inter pollatis temporibus. Ratio est, tùm quia actus plures vnico contextu facti pro vno iudicantur *Curti. consil. 54. super duob. col. 1. in fine.* Tùm quia ex continuatione actus, vnum crimen supponitur. Dices cũ *l. Nunquã plura ff. de Priuatis delictis,* quòd plura delicta pluribus pęnis plecti debent: ista autem sũt plura delicta, .s. plures blasphemiæ, ergò vel pluribus pęnis, vel saltẽ pęna reseruationis puniri debẽt. Respondetur, quòd nec pluribus pęnis plecti debent, quia non sunt euomitę cum interuallo temporis: nec item plecti debent pęna reseruationis, quia nõ sunt plura peccata blasphemiæ formalitèr loquẽdo, vti requiritur ad incidendum in casum, sed vnum. 8

Obijcies, quòd actus geminatus plus operatur, quã simplex, *l. Cum scimus, C. de Agric. & censitis lib. 11.* Respondetur, quòd operatur aliquid plus quò ad ostensionem maioris malitiæ, sed nõ quò ad multiplicationem actuum, seù blasphemiarum formalitèr distinctarum.

Secũdo verò quæsito satisfacit ipsamet *Synodus Bergom.* declarans suæ intentionis esse, vt tempus, ac numeratio actuũ, 9
.s. blasphemiarum incipiat post habitam vltimam Cõfessionẽ vsquè ad immediatè sequentem, p. 1. tit. 3.

Quartus terminus est (*Blasphemauerint.*) Circa expositionem huius termini afferendæ sunt nonnullæ distinctiones blasphemiæ, ex quibus constabit, quomodò sumatur in textu blasphe- 10
mia, quarum prima est. Blasphemia sumitur triplicitèr, nempè largissimè, largè, & strictè. Largissimè sumpta est mala peruersorum hominum operatio, vt accidit, quando quis proximum suum scandalizat, vt potè egit Dauid adulterando, & perpetrando homicidium; pro qua dictum fuit illi, *Quia blasphemare*

phemare fecisti nomen Dei & cæt. 2. Reg. cap. 12.

Largè est oblocutio contra bonos in hac vita degentes.

Strictè verò est conuicium, seù verbum contumeliosũ contra Deum, aut Sanctos. Ita *D. Thom. 2.2. q. 13. D. Ambros. lib. 1. de Paradiso. D. August. lib. 2. de Morib. Manicheorum cap. 11.*

11 Nunc deueniendo ad rem nostram, censeo blasphemiam in textu non sumi largissimè, nec largè, quia his modis sumpta, non est propriè blasphemia, vt patet ex descriptione blasphemiæ strictè sumptæ, de qua solummodò loquitur textus. Et ratio est, quia cum reseruatio habeat rationem pęnæ, vt notat *Naldus verb. Casus num. 3.* non debet extendi ad improprios modos .s. ad blasphemiam largissimè, & largè sumptam.

12 Secũda distinctio. Blasphemia, alia operis, alia cordis, & alia oris. Operis, vt si quis (quod absit) expuat in Xp̃i imaginem. Cordis, vt cum quis per simplicem quandam intellectus apprehensionem concipit Deum esse, quod non est. Oris, vt dũ quis verbis contra Deum, aùt Sanctos, vel Sanctas euomit contumelias. Textus, prout capio, loquitur solummodò de blasphemia oris: interpretandus est enim de blasphemia propriè dicta, quia verba legis accipi debent iuxta proprium modum loquendi inter homines: blasphemia autẽ secũdum proprium modum loquendi non consistit in factis, nequè in cogitationibus, sed in verbis contumeliosis in Deum, vel in Sanctos: opponitur .n. diuinæ laudi, quæ solis verbis exhibetur. *D. Thom. 2.2. q. 103. Homob. de Casib. reser. par. 2. cas. 1. Barbosa de Offic. & potest. Episcopi allegat. 51. n. 86.*

Tertia distinctio. Diuiditur blasphemia in hæreticalem, &
13 simplicẽ. Hæreticalis est illa, quæ articulis fidei directè opponitur, seù qua aliquid asseritur fidei contrarium, qualis est hæc, abnego fidem. Simplex autem est illa, quæ nihil dicit directè contrarium fidei, sed tamen dicit aliquid, quod est in dedecus Dei, & Sanctorum; vt si quis suum infernale os relaxaret in hæc verba, (quod absit,) maledictus Deus. Ita
14 *Eymericus in Directorio Inquisitorum 2. p. q. 41. Pegna ibidem com. 66.*

Lazarius

Lazarius de Blasphemia, q.7. num.8. & 13. Barbosa de Offic. & potest. Episcopi allegat. 51.n.86. & alij. De vtraq; intendit textus. Et ratio est, tùm quia in antiqua tabella concessionis casuum reseruat. cum limitationibus, quæ tabellæ casuum reseruatorum respōdet, concedebatur casus blasphemiæ cum hac limitatione .s. dummodò non fuerit hæreticalis; ideò planum est, reseruari etiam illam, quæ non est hæreticalis; vel limitatio in tabella respectu illius casus gratis addita fuerat, quod non est dicendum; nam circa casum omninò negatum dicitur absolutè, non conceditur, vt patet intuenti contratabellam concessionum; & superflua non sunt in legibus inserenda tanquã nullius vtilitatis, *l.1.ff.Quod met.cau.* Tum quia quando edicta sunt generalia; generalitèr etiam sunt intelligenda. Edictum autem Episcopale est generale, vt claret; ideò reseruat tàm simplicem, quàm hæreticalem. Faciuut adducta per *Gambaruptam de Casib. reser. in tabella Aquensi cap.1. n.3.*

Quarta distinctio. Blasphemia simplex diuiditur in leuem, 15
& atrocem. Leuis dicitur, quæ parùm derogat honori Dei, aùt sanctorum, vt si quis dicat absquè debita reuerentia, ad Corpus Dei, vel per Virginem Mariam, & similia. Atrox verò, quatenùs distinguitur ab hæreticali, est illa, de qua supra, quæ est in dedecus Dei, aut Sanctorum nullam in se inuoluendo hæresim; textum autem censeo probabilitèr non reseruare leuem, cũ illa sit tm̃ venialis culpa, quidquid placeat *Barbosa de Offic. & potest. Episcopi allegat. 51.num.92.* Et ratio est, tùm quia reseruatio solùm est de grauioribus in omni genere, vt patet *ex Responsis Sacræ Congregationis circa casus reseruatos*: tùm quia in quibusdam Episcopatibus, & maximè in Archiepiscopatu Bononiensi ita practicatur: tùm etiã quia qui nimis emungit, elicit sanguinem, inquit Salomon *Prou.cap.30.* hoc enim vitium in linguę lubrico consistit; ideò non facilè ad pęnam trahendum est, *l.1.C. Si quis Imperat. maled. Mascard. de Probat. vol.1. conclus. 194. Homob. de Casib. reser. par.2. cas.1.* Hæ sunt præcipuè distinctiones blasphemiæ, ex quibus constat quomodo sumatur

blasphemia in textu: aliæ etiam possent afferri in medium, sed consultò omittuntur, vt solitam sequar breuitatem.

16 Modò videndum est, quot sunt species blasphemiæ hæreticalis:& itidē quot sunt species blasphemię simplicis, de quibus textus loquitur. Not.itaq;, quòd oēs species blasphemię hęrecalis reducuntur ad quatuor, quæ sunt immediatè sequentes.

Prima est, quandò aliquid attribuitur Deo, quod eì non conuenit, cum ipsi non insit, nec inesse possit; vt si quis (quod absit) os suum relaxauerit in hæc verba, dicendo, Deum esse iniustum, vel partialem; tunc enim attribuitur Deo iniustitia, & partialitas, quæ Deo non possunt conuenire, cum sit ipsamet iustitia, vt inquiunt Theologi.

Altera est, quando aufertur Deo bonum, quod habet, negando, quod ei conuenit; vt negando potentiam Dei, saltem respectu alicuius effectus; ex. gr̄a, dicendo, Deum non posse creare animas.

Tertia est, cum abnegatur Deus, fides, Sacramenta, &c.

Quarta est, cum attribuitur creaturæ, quod soli Deo conuenit; vt si quis diceret, Diabolum hunc produxisse mundum, sicut olim affirmabant Manichæi, vt videre est præcipuè apud *Doctorem Seraphicum in 2. Sent. dist. 1. art. 2. quæst. 1.* Ad has quatuor species reducuntur omnes blasphemiæ hæreticales.

Itidem omnes blasphemię simplices, .s. quæ non sunt coniunctæ cum hæresi, quæ alio nomine dicuntur atroces ob grauem contumeliam in Deum, vel Sanctos; quamuìs (vt dixi) cum hæresi non sint coniūctæ, reducuntur ad quatuor sequentes species.

Prima species est, cum aliquid dicitur de Deo, vel de Sāctis
17 per modum vilipensionis; vt si quis euomeret illud execrandū verbum, (*al cospetazzo di Dio,*) vel illud (*Dio sagratone,*) vel si quis Virginem illam, quam laudant astra matutina, cuius pulcritudinem sol, & luna mirantur, vilipendendo diceret, (*quella* [heù] *Mariazza*). Ideò notandum est, quòd nomina desinentia *in azzo*, vt *cospetazzo*, vel in *one*, vt *sagratone*, & his

his ſimilia, conſtituunt, reſpectu ſubiectæ materiæ, veram blaſphemiam hìc reſeruatam.

Secunda ſpecies eſt de illis blaſphemijs, quæ per modum optādi proferuntur; vt ſi quis contra auguſtiſſimam Hoſtiam, quam ſumma deuotione venerantur Angeli in talia rueret verba, vtinam (ò te miſerum) conculcetur Hoſtia.

Tertia ſpecies eſt de illis, quæ dicuntur per modum imperandi, vt diſpliceat Deo: vel ſi quis cum Deo loquendo irato animo ruat in hęc verba, fac, quod vis.

Quarta ſpecies demùm, eſt de illis, quæ dicuntur per modũ imprecandi, vt maledictus Deus. (Heù, heù, heù,) quàm execrabile verbum: benedicatur Deus, benedicatur, ſemperquè ſit laus eius in ore noſtro. Cognitio harum ſpecierum blaſphemiæ ad plenam,& exactā doctrinam, huic reſeruationi ſpectantem, magnoperè conducit; ad has quatuor ſpecies reducuntur blaſphemiæ atroces,non hæreticales.

Super eſt nunc indagare, an reſeruentur in textu ſupradictæ ſpecies blaſphemiæ tàm hæreticales, quàm atroces, cum pro- 18
feruntur mentalitèr, aùt ſolùm quandò vocalitèr euomuntur. Cui dubitationi reſpondetur non reſeruari, niſi cum vocalitèr enunciantur;quia reſeruatio eſt tantùm de actibus externis,vt paſſim videre eſt apud Doct.& maximè apud *Nal.v.Caſus.nu.4.*

Itidem obſeruandum eſt, quòd dictæ blaſphemiæ tàm hæreticales, quàm atroces, ſed ſine hæreſi, conſueuerunt bifa- 19
riam euomi,.s. explicitè,& implicitè. Explicitè, vt dicēdo Deus non eſt bonus, vel iuſtus, &c. Implicitè, ut dicendo (*al diſpetto di Dio ciò farò*:) hoc enim modo implicitè blaſphemus negat omnipotentiam Dei, cum oſtendat aliquid eſſe, quod Deus non poteſt illi inhibere. Huiuſmodi blaſphemiæ vtroquè modo prolatæ reſeruantur in textu. De hæreticalibus blaſphemijs hæreticæ prauitatis Inquiſitores etiam priuatiuè cognoſcunt,& ius habēt animaduertendi: de blaſphemijs autèm, quæ hæreticales non ſunt, cognitio,& punitio non ad Inquiſitores contra hęreticam prauitatem, ſed ad

Episcopos spectat, vt notat *Barbosa de Offic. & potest. Episcopi allegat. 51. n.89. & 93. allegans quàmplures DD.*

§. II.

20 Quò ad secundum paragraphum traditur regula generalis pro doctis, ex qua simul cum fundamentis, iam supra positis, satis ipsis apparere potest, qui incidant in casum, & qui minimè incidant.

REGVLA.

Ad incurrendũ casum hũc requirũtur quinq; copulatiuè .s.
Primum, quòd sit blasphemia mortalis.
Secundum, quòd sit actualis.
Tertium, quòd sit formalis.
Quartum, quòd sit verbalis.
Quintum, quòd sit quinquies repetita interpollatis temporibus.

Patet per ea, quæ habita sunt in fundamentis. Pro minus peritis practicatur regula vnà cum fundamentis; & in primis colligitur ex ipsa, qui non incidant in casum.

§. III.

NON INCIDENTES.

21 Primò, ex defectu primæ conditionis regulæ, .s. (*Quòd blasphemia sit mortalis*) sequitur illum non incidere, qui existens in praxi retrahendi se à blasphemijs, ex mala consuetudine inaduertenter adhuc ruit in ipsas, quas vtiq; cupidus emendationis nõ proferret, si aduerteret. *Ludouicus Lopez par. 1. Instruct. consc. cap. 51. Sayrus lib. 6. cap. 13. n. 6.*

Secundò, sequitur illum non incidere, qui ex ignorantia blasphemauit existimans certò talibus verbis non blasphemare, si neq; ex vulgari sensu erat sibi cognitum talia verba sonare in blasphemiam. Faciũt adducta per *Lazarium de Blasphemia*

phemia q.7.n.60. à contrario ſenſu arguendo, & *n.28. & D. Bonauentura in 3. diſt.40. art.1.q.1.* lingua enim non fit rea, niſi mente rea, & malè ſibi conſcia.

Tertiò, idem ſequitur de illo, qui prorupit in hęc verba, (*al corpo di Dio, al ſangue di Dio*) ſuppoſito, quòd ignominiosè, aùt contumeliosè non iaciantur contra Deum, illum exprobrando, quaſi habeat vilia habendo corpus, & animam: & potiùs nuncupari debent iuramenta, quàm blaſphemiæ, vt habet *Syluest. verb. Iuramentum.* Et idem dicendum eſt de illo, qui dicit *al coſpetto di Dio*: propriè enim verba hæc innuunt aliquid Deo cernente fieri, *Gloſſ. in cap. Et venit, de Pœnit. diſt.1.* niſi ex aliqua circunſtantia dignoſcatur, quòd his verbis intendit contumeliam facere. Faciunt allata per *Bonac. de Legib. diſp.3. q.8. punt.2. n.7.* attendendus eſt autem modus, quo proferuntur dicta verba ad conſtituendum blaſphemiam, vel iuramentum.

Quartò, idem infertur de illo, qui ruit in hęc verba (*può far Dio, poſſanza di Dio*, niſi his verbis vellet inferre, quòd poteſt aliquid facere, velit, nolit Deus; vt ſi quis ſuum proximum vellet percutere, & diceret (*può far Dio*) .i. poteſt ne Deus me impedire, quin illum percutiam?

Quintò, idem dicendum eſt de illo, qui per ſurreptionem blaſphemat, .s. qui ex tam ſubita paſſione ruit in verba blaſphemię, vt non potuerit aduertere, quid diceret. Ratio omnium iſtarum conſequentiarum vna eſt, ſed eſſentialis, nimirùm, quòd non ſunt blaſphemię mortales, vt ſupponimus.

Sextò, ex defectu ſecundę conditionis regulę, .s. (*quod ſit actualis*) ſequitur illum non incidere, qui propoſuit blaſphemare, ſed non blaſphemauit; peccauit tamèn mortalitèr. 22

Septimo, idem infertur de illo, qui ſibi complacet de blaſphemijs ab alio euomitis; ſed ipſe non blaſphemat, lethaliter tamen peccat.

Octauo, idem infertur de laudante blaſphemum ob blaſphemias, (quod abſit;) peccat tamèn enormitèr. Et harum

trium

trium consequentiarum vnam affero rationem, nempè, quia huiusmodi blasphemi nõ sunt actualitèr tales; nã qui proponit blasphemare, nõ est adhuc actu blasphemãs: sicut nec, qui laudat, vel delectatur de aliorũ blasphemijs, est actu blasphemãs.

23 Nono, ex defectu tertię cõditionis regulę, s. *quòd sit formalis*, sequitur, illos non incidere, qui tãtùm materialitèr narrant blasphemias, v.g. illas, quas ipsi iam euomerunt, vel modò aliqui euomunt. Quod quidem de se claret, cum huiusmodi blasphemiarum enarratio, nec mortale inuoluat peccatum, quinimmò interdum nec veniale,

24 Decimò, ex defectu quartę conditionis regulæ .s. (*Quòd sit verbalis*,) sequitur illum non incidere, qui tantùm corde blasphemat. Ratio est, quia, & si apud Deum, qui cordium est scrutator, grauitèr peccet; attamèn casu non irretitur, quia, vt supra retuli, solummodò reseruatur in textu blasphemia voce prolata, cum dicatur in descriptione eius esse verbum contumeliosum.

25 Vndecimò, ex defectu quinq; partic. regulę, .s. (*Quòd sit quinquies repetita interpollatis temporibus*,) seqr̃ illũ non incidisse, qui tantùm tribus: aùt ad summum quatuor vicibus ruit in blasphemias post Confessionem vltimam. Ratio est, quia ad incurrendum casum hunc requiritur, vt blasphemia fuerit repetità saltem quinquies. Ita *declarante, ac prouidè statuente Synodo supra citata.*

Duodecimò, seqr̃ illũ non incidere, qui in eodẽ impetu iræ, septies, decies, aut pluries in blasphemias præcipitauit. Ratio est, quia omnes illæ blasphemię censentur una solummodò, ut supra in primo paragrapho notatum fuit.

§. IV.

ANNOTATIO I.

26 Ille non incidit in casum, qui sacra Scripturæ verba ad iocosa, seù ad turpem amorem trahit; quia huiusmodi verba propriè non sunt blasphemiæ: in textu autem non reseruatur,

nisi

nisi blasphemia propriè sumpta, vt in primo paragrapho dictū fuit.

ANNOTATIO II.

Ille non incidit in casum, qui dicit, volo hoc facere, licèt 27
sit peccatum mortale; vt volo prædari, fornicari, tamet si nouerim peccatum mortale fore. Ratio est, quia hæc non est blasphemia, sed signum deprauatæ voluntatis; nec in hoc censetur iste velle Deum afficere conuicijs. Ita colligitur ex *Sanchez in Sum. lib. 2. cap. 32. n. 15. & 18.*

ANNOTATIO III.

Ille non incidit, qui inquit, volo hoc (*al dispetto di quel becco, 28
che mi sostiene al mondo*,) nisi ex circunstantijs constet talia proferentem verba loqui in contemptum, siuè in iniuriam Dei. Ratio est, tùm quia huiusmodi uerba non magis uidentur in Deum cadere, quàm in hominem, cum ne dum Deus uideatur sustinere hominem, sed etiam ille, qui alteri alimenta prębet: tùm quia quoties aliquid generalitèr dicitur, quod accipi pōt pro blasphemia, & non blasphemia, non est accipiendum pro blasphemia: verba enim in dubio ita sunt accipienda, ut non sonent in delictum: uel saltem, ut non sonent in maius delictum. Ita colligitur ex *Bonac. de Legib. disp. 3. quæst. 8. pun. 2. n. 12.*

Itidem in dubio præsumitur blasphemiam nō fuisse dictam animo pręmeditato, & deliberato, sed in rixa, uel casu. *Bossius in Praxi tit. de Homicid. n. 46. & seqq. Lazarius de Blasphemia q. 8. n. 22. & alij.*

ANNOTATIO IIII.

Ille non incidit, qui ait, hoc est ita verum, vt Euangelium, 29
vel hoc est Euangelium, vel credi potest tanquam Euangeliū, & alia huius generis verba. Ratio est, quia huiusmodi verba rectè intellecta non sonant in blasphemiam hęreticalem: aùt saltèm atrocem, quales hìc reseruantur, cum non habeant intelligi per coęquationem veritatis humanæ ad veritatem Euāgelicam,

gelicam, sed sunt intelligenda per similitudinem quandam, & pro eo valent, ac si diceretur, hoc, uel illud est certitudinalitèr uerum. Faciunt adducta per *Homob. de Casibus reser. par. 2. cas. 1. 3. exceptione.*

ANNOTATIO. V.

30 Ille non incidit, qui prouocat aliquem ad blasphemandum, licèt priùs nouerit talem esse iracundum, & de facili prouocari ad blasphemias. Ratio est, quia textus non militat contra prouocantes, sed contra blasphemantes: nec est facienda extensio, cum uersemur circa materiam, quæ habet propè modũ rationem pęnæ, quæ ubi textus silet, restringenda uenit, *vulgatis iuribus*. & propterea proprios non excedit terminos. Facit *Glos. in Extrauag. commun. 1. de Sepultu. vers. à iure. Lazarius de Blasph. q. 10. num. 17.* isti tamen peccant prouocando.

ANNOTATIO VI.

31 Quandò aliquis textus absolutè loquitur de blasphemia nõ distinguendo de publica, aùt occulta; sicut est in proposito textus hujus casus, dubitari contingit, an etiam occulta blasphemia sit comprehensa sub textu, ità vt blasphemans tantùm coram duobus, vel tribus personis incurrat casum reseruatũ. Conueniunt omnes, teste *Lazario de Blasphemia q. 10. n. 6.* tantùm blasphemiæ publicæ absolutionem Episcopo reseruari: ab occulta verò, siuè priuata, nisi aliter exprimatur in tabella, posse proprium Parochum, & alium Confessorem approbatum ab illa absoluere: *DD. communiter in cap. 2. de Maledicis. Clauis regia lib. 6. cap. 13. num. 11. ibi septimum dub. quæ etiam tèstatur de communi. Barbosa de Offic. & potest. Episcopi allegat. 15. num. 105. Corona cap. 1. Quinto capitali peccato num. 86. Rodriquez in sum. cap. 34. n. 3 Capeau. de Casib. reser. cap. 5. quæs. 2. Vinal. de absolutione Sacramẽtali num. 53. Nauar. cap. 27. num. 257. & alij.* Verùm hanc doctrinã non procedere existimo, vbi in tabella casuum reseruatorum etiam reseruatur blasphemia hæreticalis, veluti fit in tabella Diœcesis Bergo-

Bergomen., vt supra annotatum fuit. Et hanc exceptionem notat *Lazarius loco cit. n.9.* Insuper tota vis reseruationis ex reseruantis intentione pendet, ad quam regularitèr est recurrendum, *Cap. Intelligentia, de Verb. signif.* sed clarum est Ordinarium concedendo facultatem Confessarijs absoluendi in foro Sacramentali Pœnitentiæ tàm ab occulta, quàm à publica intendere reseruationem etiam blasphemię occultæ: ergò nõ est dubium quin reseruetur. Pręterea præ oculis habemus praxim, ac sensum cuiuscunq; Confessarij meritò recurrentis ad Superiores pro facultate absoluendi tàm ab occulta, quàm ab illa, quæ coram multis fuit euomita: vtraquè ergò blasphemia reseruatur in tabella Dięcesis Bergomi, minimè obstante doctrina, quæ isti contraire videtur. 32

§. V.
INCIDENTES.

Ex regula sequitur primò illũ incidere, qui erũpit in aliquã blasphemiam hæreticalem affirmando de Deo, quod ei non 33 conuenit, uel negando de Deo, quod ei conuenit: uel abnegando ipsum Deum, aùt fidem, ad illãuè spectantia: aut attribuendo creaturæ, quod solius est Dei; concurrentibus tamẽ copulatiuè singulis conditionibus, de quibus extat regula generalis supradicta: nam totum copulatum destruitur destructione cuiuslibet partis *§. Si plures conditiones, Instit. de Hæred. inst.*

Secundò, sequitur etiam incidere illum, qui præcipitat in aliquam speciem blasphemiæ simplicis (dempta illa, quæ est leuis) siuè euomatur contra Deum, uel sanctos per modum uilipendij, aùt imprecandi, uel optandi malum, aùt per modũ imperij; suppositis tñ singillatim omnibus conditionibus, ex quibus constituitur regula generalis, de qua supra, quæ.s. conditiones in omni annotatione, ubi asseritur aliquem incidere, supponẽtur semper; nam, ut supra notatum fuit, requiruntur singulę conditiones copulatiuè. Et quamùis practicando prædictas species blasphemię hęreticalis, & simplicis habeatur

beatur plena cognitio omnium, qui obstringuntur casu isto; attamen pro minus peritis ponūtur annotationes circa casus, vbi apparet maior difficultas.

§. VI.

ANNOTATIO I.

34 Incidit, qui maledicit creaturas, quatenus creaturæ Deĩ sunt: nam per huiusmodi maledictionem attribuitur Deo per contumeliam aliquid, quod non habet: aut aliquid aufertur, quod habet; cū huiusmodi maledictio redundet in Deū auctorem harum creaturarum: sicut enim Deus per creaturas honoratur; ita etiam inhonorari potest per maledictionem creaturarum modo supradicto.

ANNOTATIO II.

35 Incidit, qui iurat per falsos Deos, vt ꝑ Iouem, ꝑ Baccum, &c. si illis intendat attribuere infallibilem veritatem, quæ solius Dei est propria; incidit, inquam, tàm si iuramentum sit verum, quàm falsum, modo seriò fiat. Ita *Bonac. de Legib. dist. 3. q. 8. pun. 2. n. 7.*

ANNOTATIO III.

36 Incidit, qui illud nefandissimum verbum euomit, nempè (*al dispetto di Dio*) licèt interdum taceat vltimam syllabam, fortassè ne circūstantes scandalum patiantur; supposito, quòd satis aduertentèr illam euomerit. Ita *Floron. de Casib. reser. par. 2. num. 3. cas. 3.*

Ille quoq; incidit, qui in hæc verba erūpit (*puttana, che non voglio dir di Dio*) ouero (*al dispetto, che non vò dir di Dio*) si sufficiētèr aduertens talia protulit verba, quamuis postea, dùm illas protulit, addiderit verba illa (*che non vò dir*). Ratio est, quia talis eruptio censetur esse blasphemia, cum adesset dicta aduertentia, quæ factum obligauit; & protestatio contraria facto non releuat protestantem: sicut ille, qui dicit mentiris,

saluo

ſaluo tuo honore, quamuis addat dictam particulam; tamen verè illi intulit iniuriam, quia proteſtatio eſt contraria facto. Verùm, ſi talis non ſatis voluit in blaſphemias ruere: nec apud ipſũ inoleuit cõſuetudo ſimiles eructãdi blaſphemias; ſed aliqua ſubita animi perturbatione motus, illas protulit, & ſtatìm animaduertens ſe correxit, non ſunt cenſendæ blaſphemiæ; & proindè non erit hoc caſu irretitus. Ita *Floronus, vbi ſupra n.6.*

ANNOTATIO IV.

Incidit blaſphemans, quamùis non nouerit apprimè perfectam vim verborum ab ipſo prolatorum; dummodò ſaltèm nouerit, quod protulit in Deum, vel Sanctos, blaſphemiam eſſe: nam ſubtilior cognitio non requiritur, *Gloſ. in cap. A nobis, de Sententia excommunic.* 37

ANNOTATIO V.

Incidit, qui præceps cadit in hæc verba, (*Se non farò queſto poſſi rinegar Dio.*) Heù lingua hucuſq; proſiluiſti. Ratio eſt, quia eſt vera blaſphemia, quamùis ſit poſita ſub conditione; facit enim talem ſenſum, vt ſuppono, ſi pro expletione illius facti opus erit, vt abnegem Deum, illud non omittam; ſecus tamen foret, ſi quis diceret (*poſſi rinegar Dio*) ſi hoc non eſt, vt narro. Et ratio eſt, quia hæc nõ eſt blaſphemia, ſed iuramentũ. Ita *Floronus par. 2. de Caſib. reſer. caſ. 3. poſt Graſſium.* 38

ANNOTATIO VI.

Incidit, qui relaxat os ſuum in hæc verba, (*non piaccia à Dio, che io faccia queſto,*) eſto ſit bonum, quod blaſphemans facere renuit. Ex. grã, bonum eſt inimico iniuriam condonare; ſi autem quis ex totis præcordijs, diceret (*non piaccia à Dio,*) vt inimico iniuriam dimittam, incideret; nam ſenſus eſt, vt ſupponitur, Deus me adiuuet ad ſumendam vindictam de inimico; ſecus tamen eſſet, ſi quis ad bonum coadiuuari deſiderans diceret (*non piaccia à Dio,*) vt malum peragam, v. g. vt apud 39

me habeam concubinam: nam idem est, ac dicere sic me Deus adiuuet, vt adeò fulciar in bono, vt me disponam ad dimittẽdã concubinam.

ANNOTATIO VII.

40 Non excusatur à reseruatione ista, qui ratione prauæ consuetudinis inconsideratè blasphemauit quinquies, si negligat se emendare, consuetudinem extirpando. Ratio est, quia textus non eximit à reseruatione blasphemantes ex consuetudine, sed includit sub reseruatione. Faciunt allata per *Lazariũ de Blasphemia quæst.1. num.28.*

ANNOTATIO. VIII.

41 Incidit, qui ait, si Deus non facit vindictam de hoc, non credam esse iustum, quia est vera blasphemia; nam, & si istum non puniat in hoc mundo, semper tamen est iustus. *Lazarium loco cit. num.50.*

ANNOTATIO IX.

42 Ad blasphemiã non est necessaria formalis indignatio in Deum, sed satis est, quòd ex indignatione cum homine prosiliat quis voluntariè in verba contumeliæ contra Deum, aut Sanctos, vt tradit *Suarez tom. de Statu Religionis tract.3. lib.1. cap.6. sub num.11.*

Verùm tamen est illum non incidere, qui detrahit Sanctorũ exercitijs manualibus tanquam uilibus, in quibus se exercuerunt, dum apud nos essent; vt si quis dicat de S. Isidoro, quòd fuit colonus. Ratio est, quia non habetur pro blasphemia, nisi dicatur ad extenuandam Sanctitatem, quã nunc habent. Ita *Lazarius, vbi supra. n.30.*

Notandum deniq; oblocutionem illius, qui tacet vltimam dictionem, seù syllabam, per quam compleretur blasphemiæ sensus; fortasse dici posse blasphemiam, sed non reseruatam. Ratio est, quia verbis nõ est expressa; requiritur autèm, vt blasphemia verbis exprimatur, vt suprà dictũ est. aliquib' tñ magis placet, ꝙ dictum est ãnot.3. de qua sup. nu.36. §. 7.

§. VII.

Modus obſeruandus per Pænitentiarium, priuſquàm abſoluat hoc caſu irretitum.

TRia obſeruabit. Primum. Interrogabit pęnitentem, an inaduertentèr, & ferè per ſubreptionem blaſphemiam 43
interdum protulerit, an verò ſit aſſuetus blaſphemare.

Alterum. Interrogabit illum de numero ſaltem probabili blaſphemiarum, quas diſtincto temporis interuallo ipſe pęnitens euomuerit.

Tertium. Admonebit illum, qui ira tractus proſilit in blaſphemias, quòd quamũis poſtea pęnitentia ductus ſe retractet, ſigna contritionis demonſtrãdo; attamen nec præcedens ira, nec ſequentia contritionis ſigna liberant eum, quominùs in peccatum, & in reſeruationem inciderit: ideò caueat, ne ira tractus in blaſphemias ducatur.

Vrgeat, quam graue, quamq; deteſtabile ſcelus ſit blaſphemia: obijciat, quod tradit *Brulifer Seraphici Doctoris Cõmentator in 2. ſent. diſt. 21. art. 3. q. 3.* nimirùm blaſphemiam (quò ad intẽſiuam grauitatẽ) peccatum primi hominis excedere: imponatq; illi grauiſſimam pęnitentiam, vt cauetur in Conc. Lateranenſi ſub Leone X. nam iuxta delictũ, & plagarũ modus eſſe debet.

Additio Sac. Pal. Ap. Magiſtri.

TAndem admonebit, ſi blaſphemia ſit hæreticalis, aùt aliàs atrox, quantùm interſit pęnitentis, ut adeat Sanctum Officium abſolutionem etiam in foro externo impetraturus, ſi ſponte compareat, nè ab alijs præuentus, etiamſi in foro interno abſolutus, (vt aliquando poteſt contigere in Iubilæis,) puniatur pro ſupplicij qualitate. De cętero ſciat meus lector hęc, quæ dicta ſunt per ordinem doctrinæ (propterea quòd in Tabulis Epiſcopalibus reperiuntur) ad Sanctum Inquiſitionis Tribunal pertinere, & neminem Confeſſarium, etiam habentem reſeruata Epiſcopo illa abſoluere.

His additis cenſeo imprimi poſſe reliqua huius capitis.

F. Nicolaus Riccardius Sac. Pal. Ap. Magiſt.

CASVS

CASVS XII.

SVMMARIVM.

1 *Terminus (Qui) in textu positus comprehendit sub se vtrumq; sexum.*
2 *Ars Magica est triplex.*
3 *De arte magica diabolica solummodo loquitur textus.*
4 *Hanc artem Dæmones tribus præcipuè modis exercent.*
5 *Recursus ad Dæmones fit duobus modis.*
6 *Sortilegia à sorte dicuntur.*
7 *Dicuntur sortilegia à sorte, prout sors est ars diuinãdi auxilio Dæmonis.*
8 *Sortilegium est triplex.*
9 *De Sortilegio diuinatorio superstitioso præcisè loquitur textus.*
10 *Superstitio in textu est genus ad omnes superstitionis species.*
11 *Reseruantur in textu omnes modi, quibus ad Demonẽ recursus habetur.*
12 *Omnis superstitio diabolica reseruatur hic.*
13 *Quid sit exercere magicas artes, sortilegia, &c.*
14 *Incidit in casum etiam, qui semel tantùm vsus est aliqua superstitione diabolica.*
15 *Abuti re quid.*
16 *Superstitionum duplex genus.*
17 *Idolatria ità nominatur ab Idolo.*
18 *Idolatria duobus sumitur modis.*
19 *Diuinatio quid.*
20 *Vana obseruantia à diuinatione quomodò differat.*
21 *Ad uitandam vanam obseruantiam non sufficit vti medijs naturalibus.*
22 *Vanæ obseruantiæ cultores vtuntur rebus naturalibus, non vt causæ alicuius effectus naturalis, sed vt signa diabolica.*
23 *Vana obseruantia quatuor sub se complectitur species.*
24 *Ars notoria quid.*
25 *Obseruantia sanitatum quid.*
26 *Obseruantia futurorum euentuum quid.*
27 *Reliquiarum obseruantia quid.*
28 *Maleficium vnde dicatur.*
29 *Maleficium quid.*
30 *Maleficium quotuplex.*
31 *Maleficia liberum arbitrium compellere nequeunt.*
32 *Maleficium veneficum quid.*

33 *Ma-*

33 *Maleficium veneficum potest fieri inuito maleficiando.*
34 *Superstitiones, quæ fiunt ratione modi indebiti colendi Deum, sunt duæ.*
35 *Referuntur nonnullæ superstitionum species, quæ non sunt mortalitèr peccaminosæ, nec propriè diabolicæ.*
36 *Dæmonis inuocatio duplex est.*
37 *Superstitiones, in quibus expressè Dæmon inuocatur, quatuor sunt.*
38 *Superstitiones, in quibus tacitè Dæmon inuocatur, sunt sex.*
39 *Dantur superstitiones, in quibus interdum expressè, & interdùm tacitè Dæmon inuocatur, & in quibus nullo modo inuocatur.*
40 *Regula generalis.*
41 *Non incidentes ex defectu primæ conditionis regulæ.*
42 *Non incidentes ex defectu secundæ conditionis.*
43 *Non incidentes ex carentia tertiæ conditionis.*
44 *Non incidentes ex carentia quartæ conditionis.*
45 *Non incidentes ex defectu quintæ conditionis .s. Regulæ generalis infra afferendæ.*
46 *Incidentes ex singularum conditionum regulæ concursu.*
47 *Incidit, qui seriò ad diuinandum vanis vtitur medijs.*
48 *Paruitas rei petitæ non liberat à reseruatione recurrentem ad auxiliũ Demonis.*
49 *Incidit, qui maleficium maleficio destruit, si saltem tacitè inuocetur Demon.*
50 *Incidit, qui obseruat dies Aegyptiacos.*
51 *Incidit, qui curat existentes in loco à se physicè distanti.*
52 *Forma obseruanda per Pœnitentiarium in curatione superstitionum.*

IN TEXTVM CASVS XII. .s.

Qui magicas artes, sortilegia, superstitionesuè exercuerint, eisuè vsi sint: quiuè Sacramentis, vel sacramentalibus, aùt sacris rebus ad id fuerint abusi.

COMMENTARIA.

SI intellectus acumine hunc introspiciamus textum, illicò intelligemus in duas diuidi partes, quarum altera pertingit vsq; ad illa verba, (*vsi sunt*) Altera verò vsq; ad illa (*fuerint abusi*) & vtraq; in tres secatur particulas. Prima particula primæ partis tangitur ibi, *Ma-*

(*Magicas artes.*) Secunda ibi, (*Sortilegia.*) Tertia verò ibi, (*Superstitionesuè.*) Prima particula secundę partis notatur, cũ dicitur, (*Sacramentis.*) Altera cum dicitur, (*Sacramentalibus.*) Tertia tandem cum dicitur, (*aut sacris rebus.*)

De vtraquè harum partium principalium, ac de earum particulis differremus insimul, vt prolixitatem euitemus; clarè tamen, & distinctè, opitulante Deo. De his itaquè differendo octo percurremus paragrapha, quorum.

Primum erit expositio terminorum textus.

Alterum erit explicatio superstitionum, quæ implicitè inuoluuntur in textu.

Tertium assignatio superstitionum, in quibus explicitè, & in quibus implicitè inuocatur Demon.

Quartum erit quædam regula generalis ad dignoscendum, qui incidant in hunc casum, & qui non incidant.

Quintum notat non incidentes in casum.

Sextum signat incidentes.

Septimum præbet annotationes circa incidentes.

Octauum deniq; docet formam obseruandam per Pęnitentiarium, priusquam absoluat annodatum hoc casu.

§. I.

1 Quò ad primum paragraphum se se offert immediatè terminus, (*Qui.*) Circa quem nobis non relinquitur locus dubitandi, an textus sub se comprehendat mulieres, cum omnibus notum sit superstitiones magis exerceri per fęminas, quàm per viros; idcò, cum simus in claris, superflua esset omnis probatio.

2 Secundus terminus est, (*Magicas artes.*) Sciendum itaquè triplicem esse artem magicam, siuè magiam, nempe, artificialem, seù mathematicalem, naturalem, & diabolicam. Artificialis, siuè mathematicalis est illa, qua quis sola mathematicarum scientiarum disciplina præditus quædam occulta, absq; vsu rerum naturalium, tantùm adiunctis numeris, aut de-

detractis, ac sæpiùs subductis diuinare potest. Istam docet *Venerabilis Beda, vbi differit de arithmetica. Ita Capeauilla cap.21. circa principium. Bonac. de legib. disp.3. q.1. punt.5.*

Naturalis est illa, qua viribus rerum naturalium occultis mirabilia quædam fiunt, quæ vera sunt. Hac arte possunt formari statuæ se mouentes, sibillantes, saltitantes, &c. vt not. *Bonac. loco citato.* Hinc *Plinius lib.1. Rerum naturalium* habet, saliuam hominis ieiuni serpentibus necem inferre. Et *August. lib.21. de Ciuitate Dei cap.4.* testatur se vidisse anulum aureum à magnete pendentem, qui secundum anulum trahebat, & secundus tertium, & ita deinceps vsq; ad determinatum numerum; & sic videbatur catena in aere à magnete dependens. Itidem *eodem libro, eodemq; cap.* fatetur in Epyro reperiri fontē, in quo faces extinctæ accenduntur.

Ars magica diabolica est superstitio, qua magus arte, aut auxilio Dęmonis mirabilia quędam præstat. Dixi mirabilia, non miracula, quia quæ fiunt à Dęmone causarum naturalium non superant naturam. Dixi arte, siuè auxilio Dęmonis, quia licèt magus videatur aliquid magni patrare; non est tamen ipse, sed Dęmon, qui ad magi iussionem illa operatur. Verū hic not. est magū magiæ virtute Dęmones cogere nō posse ad illa facienda; sed ipsi fingunt se cogi ad imperium magi, & interdū alterius Dęmonis superioris potestate coguntur Dęmones inferiores homini imperanti parere. Ita *Lucas Floron. de Casib. reser. cas.1.* Habita distinctione, sciendum est textum loqui tantùm de magia tertio modo sumpta, quia etiam ipsa tantùm est superstitiosa, & diabolica.

Verùm fortasse inuestigabit aliquis, quot modis Dęmones 3
hæc mirabilia exercent. Respondetur hæc tribus exercere
modis. Primo per præstigium illudendo, & impediendo 4
sensus, hominisq; imaginatiuam mouendo: ob quod apparēt vera esse, quæ sunt ficta: naturalia esse, quæ sunt arte confecta. Ex. gr̄a, facit apparere animalia facta ex condensato aere esse vera, & naturalia: similiter apparere facit, vt res,

quæ abest, videatur præsens: & è contra, .s. vt id quod est præsens, appareat absens.

Secundò, applicando actiua passiuis, accelerandoquè, si opus est, virtutem rei naturalis. Ex. gr̃a, breui temporis spatio faciunt nasci arborem, applicando terram dispositam pro acceleratione augumentationis talis arboris. Itidem sanant infirmitates velociter, applicando medicinas opportunas, quas ipsi apprimè norunt; cum proprietatum herbarum, lapidum, ac animalium scientia polleant.

Tertiò modo, mirabilia operantur corpora ingrediendo. Ex. gr̃a, volens Dęmon ostendere statuam mouere *seipsam*, vel loqui, illam ingressus mouet, & in ea loquitur. His tribus modis Dęmones, & magi per ipsos mira operantur, vt tãdem homines ipsis præstantes fidem decipiant. Ita *Lucas Floronus vbi supra. Lelius Zecchus de Casib. reser. cas.* 8.

Homines autem videntes mirabilia fieri per magos, attracti desiderio faciendi similia, & proindè apparendi potentes,
5 ac mirabiliũ patratores, recurrunt ad Dęmones, vel mediatè .s. per magos, vel immediatè faciendo cum ipsis pactũ. Quod quidem contingit duobus modis, nimirum cum solmnitate, & absq; illa. Tunc sit pactum cum solemnitate, & expresse inter Dęmonem, & hominẽ, quandò Dęmon ipsi homini visibiliter apparet sedẽs in solio cũ caterua aliorum Dęmonũ, promittendo illi, quòd ad petitionem eius operabitur illa mirabilia, quæ signo, vel petitione postulabit fieri. Similis promissio fit ex parte Dęmonis. Homo verò ex altera parte ante Dęmonem genuflexus pollicetur ei obedientiam, & abnegationẽ diuinorum præceptorum, & Sacramentorum. Tunc verò ineunt pactum absq; solemnitate, & tacitè, cum homo tractat cum mago de his, quæ oportet agere ad faciendum mirabilia, eius præcepta suscipiendo, ac punctualiter exequendo; & similitèr, cum homo cupidus mirabilia, & insolita patrandi, illis vtitur medijs, quibus magi vti solent ad producendos effectus mirabiles: nam in illorum vsu respectu talium effectuum

est

est pactum sine solemnitate, estquè tacita Dęmonis inuocatio. *Graff. in Traxi lib. 3. cap. 1. num. 9. Toletus lib. 4. cap. 14. Gambarupta de Casib. reser. cas. 10. n. 8.* ex quibus insimul colligitur hæc doctrina.

Tertius terminus est (*sortilegia.*) Pro intelligentia sciendũ 6
est sortilegia ita vocari à sorte: hoc autem nomen sors interdũ sumitur pro fortuna, vel euentu: interdum pro cuiuslibet hominis conditione: interdũ pro capitali in negotijs, vt *de Vsuris, cap. 1. & 2.* Interdum pro portione hæreditatis, quæ alicui contingit à sorte. His modis sumpta non denominatur sortilegium in textu, cum sors talibus modis accepta non sit superstitiosa. Alio modo sumitur sors, prout est ars diuinandi auxilio, aut arte Dęmonis; à sorte autem hoc modo accepta denominatur sortilegium in littera textuali. Faciũt adducta per *Lexicon vtriusq; Iuris, in verbo, Sors.* 7

Triplex est sortilegium nempè diuisorium, consultorium, &
diuinatorium. Diuisorium est, quo mittuntur sortes ad co- 8
gnoscẽdum, quid cuiquè tribuendum sit in casu controuersiæ. Exẽpli gratia, si tria hæc, nempè vestis, annulus aureus, & supellectilis prætiosa tribus personis essent insimul relicta, quę in horum diuisione non essent concordes; sortilegio diuisorio ad videndum, quid cuiquè contingat, vti possent, dummodo à Dęmone iudicium non expectaretur.

Consultorium est, quo mittuntur sortes ad indagãdam volũtatem diuinam, cum quis est in biuio negotij admodum grauis, nec ab homine sufficiens consilium haberi potest. Ita se habuerunt Apostoli, cum nescirent, quem de duobus Discipulis, .s. Matthiam, & Ioseph assumere deberent in Apostolatũ *Dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam. Actuum cap. 1.*

Diuinatorium est, quo mittuntur sortes ad cognoscendum res occultas, minime scitu necessarias; in quo saltem tacitè Dęmonis auxilium, siuè consilium imploratur, vtpotè, si quis cupidus sciendi, vbi inueniatur thesaurus, ad sortes recurreret *Caiet. verbo, Sortilegium. Bellocbius par. 2. quæst. 1. num. 30. Finellius cas. 2. num. 1.* His habitis, deueniendo ad rem nostram, dicen-

dum eſt textum non eſſe exponendum de ſortilegio diuiſorio, aùt conſultorio; cum ſimilia ſortilegia minimè ſint ſuperſtitioſa, niſi in illis à Dęmone iudicium expectetur. Quinimmò pro loco, & tempore, his licitè vti poſſumus; ſeruatis tamen conditionibus, quas paſſim Sūmiſtæ tradunt, *verbo, Sors, & verbo,*
9 *Sortilegium*. Intelligendus eſt itaquè textus tantùm de diuinatorio, quod eſt ſuperſtitioſum.

10 Quartus terminus eſt (*ſuperſtitiones.*) Pro intelligentia huius termini obſeruandum eſt ſuperſtitionem in textu non accipi ſtrictè, vt quædam ſpecies ſpecialiſſima ab alijs ſpeciebus diſtincta, ſed vt genus continens ſub ſe omnes alias ſpecies ſuperſtitionis, non ſolùm in tèxtu expreſſas, vt eſt ars magica, & ſortilegium, ſed etiam non expreſſas proprio nomine, vt eſt idolatria, diuinatio, vana obſeruantia, &c. Hinc textus talis eſt ſenſus, nimirùm, artem magicam, quæ eſt ſpecies ſuperſtitionis reſeruamus: ſortilegium quod eſt ſpecies ſuperſtitionis, reſeruamus; & tandem omnes ſpecies ſuperſtitionis reſeruamus: reſeruantur enim omnes modi, quibus ad Dęmonem
11 gratia petendi auxilium, aut conſilium habetur recurſus. Quod quidem elicimus ex identitate, vel maioritate rationis, cum ſint eiuſdem generis: cum enim agatur de animarum ſalute, & de præcauendo peccato, extenſio etiam iuris penalis de vno ad alium caſum fieri debet. Ita *Belloehius p.2.quæſt.9. num.9.*

Dices textū pęnalem, vt ſupra innui, reſtringi debere, non autem extendi. Reſpondetur hanc non eſſe extenſionem, ſed ſimilium ſuperſtitionum incluſionem, cum de vno ad aliud genus non tranſeamus. Sub nomine itaq; illo (*ſuperſtitiones*) in plurali, de quo textus, inuoluuntur omnes ſuperſtitiones, tanquam ſpecies ſub genere ſuo. Ita *Quaranta in ſum. Bull. verbo, Confeſſo.*

12 Quintus terminus eſt (*exercuerint.*) Notandum eſt, quòd exercere nihil aliud eſt, quàm ex quaſi vſu continuato aliquid facere, ideſt ſæpius, & frequenter illud agere. Hinc colligo

ligo ad exercitiũ requiri frequentiam similium actuum diuersis temporibus productorum.

Insuper obseruandum est, quod, & si virtute illius termini (*exercuerint*) non incidat quis in casum istum pro vnica superstitione semel patrata, cũ ad exercitiũ requiratur frequentia, vt dixi, similium actuum; incidit tamen ratione illius verbi in textu subsequentis, .s. (*vsi sunt*) nam dicitur quis vti re, etiam si semel tantùm illam adhibuerit. Quo fit, vt sensus textus circa illa verba talis esse videatur, non solum reseruamus casũ, cum aliquis exercet artem magicam, sortilegia, & superstitiones, illa frequentando, sed etiam volumus reseruari casum, licèt quis in aliqua superstitionum specie semel tantùm se inuolutauerit. 13 14

Sextus terminus, & sic obiter est etiam expositus sextus terminus, nimirùm, (*vsi sunt*.)

Septimus, octauus, & nonus terminus insimul declarabuntur; tùm vt euitetur prolixitas: tùm quia sunt satis per se intellectu faciles, pro quorum breui declaratione exempla de illis me annotasse sufficit.

Qui itaquè vtuntur Saramẽtis, vt Sanctissima Eucharistia, vel Sacramentalibus, ut aqua benedicta, aut sacris rebus, ut Sanctorũ reliquijs in arte magica, in sortilegijs, aut in cçteris alijs superstitionibus, hoc annodantur casu.

Decimus terminus est, (*ad id fuerint abusi*) .i. qui adhibuerint Sacramenta, vel Sacramentalia, aut res sacras in superstitiònibus. Verùm pro maiori intelligentia notandum est, quòd tũc tẽporis aliqua re abutimur, cũ illa ad alium finẽ, quã ad quem ordinata fuerit, vtimur; Sacramenta autem, Sacramentalia, & res sacras ad colendum Deum tantummodo ordinatas esse nouimus, vel immediatè, vt Sacrosancta Eucharistia, vel mediatè, vt aqua benedicta, & Sanctorum reliquijs: quandò verò adhibentur in arte magica, in sortilegijs, vel in alijs superstitionum speciebus, sunt adhibita in alium finem, .s. in Dçmonis honorem, qui vt Dei scimia quærit in his honorari, 15

tan-

tanquam si foret Deus; nam,& si Dęmon ob superbiam de Cęlo empyreo iam deiectus fuerit, non ideò depressa est illamet eius superbia; sed potius non desistit nouas adinuenire artes, quibus speret fore, vt in hac vita hominibus præsit, & ab ipsis honoretur. Quapropter magicarum artium, sortilegiorum, & aliarum specierum superstitionis fuit adinuentor. Hactenus de primo paragrapho.

§. II.

16 Quò ad secundum paragraphum, qui est de superstitionibus implicitè in textu inuolutis, in primis notandum superstitionē esse duplicem. Altera est ratione creaturæ cultæ honore debito Deo. Altera ratione modi indebiti Deum colendi. Prima subdiuiditur in idolatriam, diuinationem, vanam obseruātiam, sortilegium, magiam, & maleficium. Secunda verò subdiuiditur in duas tantum species, nimirum in cultum falsū, & in cultum indebitum. Ita *Lucas Floronus par.2. cas.1.*

17 De qualibet specie harum superstitionum, ne tendamus per incognita, aliquid prælibandum est. Idolatria ita nominatur ab idolo, quod est effigies alicuius falsi numinis, quo nomine nunquam per ecclesiasticos Scriptores appellantur imagines Dei, Sanctorum, aut Angelorum, teste *Azorio tom.1. lib.9. cap.11. quæst.2.*

18 Insuper obseruandum est idolatriam duobus sumi modis, videlicet propriè, & impropriè: impropriè est quodlibet peccatū, cui homo adhæret, quo pacto *Apostolus ad Ephesios cap. 5.* testatur auaritiam idolatriam esse; & hoc modo non reseruatur in textu; alioquin omne mortale peccatum, cui homo adhæreret, foret reseruatum, quod absurdum est. Secundò sumitur idolatria propriè pro cultu, quo quis honorem Deo debitū attribuit creaturæ; & hoc modo reseruatur in littera textuali, cum sit vera superstitio; ad hanc autem superstitionem requiruntur duo actus, quorum alter est, vt colens creaturam sciat saltem opinatiuè, quòd adoratio soli Deo competit. Alter est

eſt actus externus ordinatus ad ſignificandam opinionem, quā habet, qui falſum Numen colit. Ita *Reginal. lib.17. num.147.*

Secunda ſpecies eſt diuinatio, quæ eſt rerum occultarum prænunciatio facta Dęmonis auxilio circa ea, quæ humano 19
modo cognoſci nequeunt. Dicitur rerum occultarum, quia nō fit recurſus ad Dęmonem pro manifeſtis, ſed pro abſconditis. Dicitur facta auxilio Dęmonis, quia ſola iſta eſt peccaminoſa, ſuperſtitioſa, ac in textu reſeruata. Dicitur circa ea quæ, &c. quia diuinatio, quæ fit per artem, vel per naturalia, non eſt ſuperſtitioſa, nec in textu reſeruata. Obſeruandum eſt autem quòd nonnulli, & maximè *Toletus lib.4. cap.15.* reponunt ſortilegia ſub diuinationibus: quidam verò è contra reponunt diuinationes ſub ſortilegijs, quorum ſententiā amplectimur, vt pro poſſe noſtro ſequamur mentem textus, qui videtur reponere diuinationes ſub ſortilegijs, cum nominet explicitè ſortilegia, non autem diuinationes.

Tertia ſpecies eſt vana obſeruantia, de qua in primis eſt obſeruandum ipſam differe à diuinatione, quia obſeruātia va- 20
na reſpicit opus vani obſeruatoris; diuinatio verò cognitionem diuinatoris; interdum tamen contingit vanam obſeruantiam conuenire cum diuinatione, .s. quando vana obſeruantia verſatur circa cognitionem futuri euentus: vt ſi quis ex auditione latratus canum tempore nocturno velit hinc colligere aliquid proſperum, vel triſte ſibi euenturum.

Vana obſeruantia eſt ſuperſtitioſa: vtitur enim pro conſecutione rei intentę medijs inutilibus, quæ .s. nec à natura, nec à Deo virtutem illam habent. Ex. grā, ſi hortulanus (vt ſępe iam me audiſſe memini) pro expellendis locuſtis, vel alijs nociuis animalibus ab horto ſuo, mitteret illis (non iocosè, ſed seriò) birroarium publicum ad citandum illa coram Iudice, niſi quàm primùm ab horto ſuo diſceſſerint, huic inutili medio fidem præſtando.

Cauendum eſt autem hic diligenter, quia, & ſi contingat in alijs ſuperſtitionibus vti inutilibus medijs ad effectum inten-

tum;

tum; hoc tamen in illis est accidentarium; hic autem est proprium, & velut substantiale.

21 Itidem notandum non sat esse ad vitandam superstitionem vanæ obseruantiæ vti medijs naturalibus, sed vlterius requiri, vt huiusmodi media naturalia possint esse efficacia, & sufficiẽtia ad tales præstandos effectus; nam, cum res illę, quibus aliquis vtitur, naturalitèr effectus, ad quos adhibentur, causare nequeant, non sunt adhibendæ tanquam causæ efficaces, & sufficientes; aliàs esset superstitiosum, & vtens illis annodaretur casu in textu reseruato: nam hoc pertinet ad pactum initum, vel cum Dęmone, vel cum primis auctoribus talis superstitionis.

22 Insuper obseruandum est, quòd cum hæc media, nec à natura, nec à Deo habeant virtutem aliquam, ipsi vanæ obseruantię cultores vtuntur illis medijs, non vt causæ; quia, vt dictum est, nullam vim aliquid causandi habent, sed vtuntur illis, vt signa ad significandum pactum initum cum Dęmone, qui ipsis pollicitus est, cũ vterentur talibus rebus, se satisfacturũ eorum petitioni. Ita ex *Florono de Casib. reser. par.2. cas.10. in 4. specie superstitionum.*

23 Demum obserua, quòd vana obseruantia sub se quatuor continet species superstitionum, nempè, artem notoriam: obseruantiam sanitatum, obseruantiam futurorum euentuum, & obseruantiam Sacrarum Reliquiarum.

24 Ars notoria est superstitio, tùm quia cum ista superstitiosus per quasdã orationes, & ieiunia adhibitis inspectionibus quarundam figurarum .i. linearum, & prolationibus quorundam verborum ignotorum .i. quę non intelliguntur expectat scientiam absq; labore esse sibi infundendam: quasi earum linearum inspectione, & illorum verborum prolatione scientiæ, vel artes acquirantur: tùm quia similitèr attenduntur certæ horæ, quasi virtute astrorũ illæ acquirantũ; tùm præterea quia saltẽ tacite Dęmon inuocatur, eiq; potestas infundẽdi habitus scientiarum attribuitur, quod solius Dei esse *D. Augustinus testatur, lib.10.*

lib.10. de Ciuitate Dei cap.9. Vide *Alexan. Alens. in 2. parte, tractatu de Diuinatione.*

25 Obseruantia sanitatum est superstitio, qua homo ad sanitatem capescendam adhibet quædam vana, & inutilia media, .s. quędam verba, signa, cęremonias, vel etiam res naturales, dummodò aliqua media vana, tanquàm necessaria, adiungãtur, Dęmone ita præcipiente. Ex. gr̃a, quando quibusdam vanis precibus aliquos corporis dolores, vel morbos tùm hominũ, tùm brutorũ curat: itèm si quibusdã characteribus scriptis, v.g. in charta virginea, tali hora, &c. sanet dolorẽ capitis.

26 Obseruantia futurorum euentuum est superstitio, qua homo ex obseruatione alicuius euentus impertinẽtis ad rem conijcit aliquod sibi, aut alij futurum: vt, si Petro egredienti ex templo occurrat canis latrans, & proptèr hunc euentum credat firmitèr negotium, quod tractat, sibi fore infaustum.

27 Obseruantia reliquiarum est superstitio, qua homo deferendo reliquias, orationes, seù verba sacra, vt Euãgelium S. Io. credit certò nihil mali, quoquo modo viuat, posse sibi accidere. Itidèm est superstitio, quando nõ deferret prædicta, nisi essent situata, vel reclusa in vase, seù capsa talitèr formata, v.g. in forma triangulari, vel in tali charta scripta, &c.

De quarta, & quinta specie superstitiones, .s. de arte magica, & de sortilegio nil dicitur in hoc loco, cum superiùs in primo paragrapho de ipsis egerimus, vt sequeremur ordinem textus; qui, antequàm nominet superstitiones in generali, ponit priùs duas species superstitionis in speciali, .s. artem magicam, & sortilegia.

28 Sexta species est maleficium, de quo tria breuitèr videnda sunt. Primò, vnde dicatur. Secundò, quid sit. Tertiò, quotuplex sit. Quò ad primũ, iuxta mentẽ *Syluest. verbo, Maleficiũ,* dicitur à maleficiando: nam importat malum alicui illatum.

29 Quò ad secundum, maleficium est superstitio, per quam maleficus pacto cum Dęmone inito suas dirigit actiones iuxta eius præscriptum, petẽs ab illo rationẽ, modosq;, quibus aliũ

in honore, in rebus fortunæ,&c. valeat lædere. Ita colligitur *ex Homob. de Casib. reser. cap. 2. Luc. Floron. p. 2. cas. 1. §. 4. Bellochio p. 2. q. 1. n. 40.*

30 Quò ad tertium dico maleficium esse duplex, nempè amatorium, & veneficum. Amatorium dicitur illud, quo malefici vtuntur ad inducendum animũ ad inhonestum amorem, & ad confirmandum in illo. vel è contra, quo vtuntur ad abducendum à licito. Ita *Bartholomaus Gyptius de Casib. reser. cap. 6. n. 12.*

31 Verùm hìc maximè attendẽdum est, quòd quamuis Dæmon vel maleficus auxilio Dæmonis per maleficiũ possit incautorũ animos accendere in turpes amores speciem rei amatæ illis objiciendo, repræsentandoq; illam amabiliorem; attñ nullam habet virtutem compellendi liberam hominis voluntatẽ, vt claret ex communi Theologorum placito. Legendus est *Azor. p. 2. lib. 9. cap. 26. q. 1.*

32 Maleficium veneficum est illud, per quod in bonis corporis alicui damnum per maleficos auxilio Dæmonis infertur. Vocatur autèm sic, quia veneficus ad illud conficiendum vtitur veneno. Dices, quomodò differunt maleficium amatorium, &

33 veneficum? Satisfacit quæsito *Bartholomaus Gyptius loc. cit.* dicens, maleficium veneficum posse fieri, licèt maleficiandus sit omninò inuitus, etiam illius interfectione, vel cursu aliquot dierum, vel etiam quasi subitò; nam inueniuntur venena adeò inficientia, ac valida, vt si, vel solùm pedibus calcata fuerint, ferè statim calcantẽ occidant. Ratio autèm cur maleficium hoc possit in inuitum, est, quia veneficus, seu Dæmon agit rebus naturalibus in naturalia; at in maleficio amatorio secùs est; quia cum agatur de libero arbitrio compellendo, quod semper est liberum *teste communi Theologorum consensu*; ideò non potest cogi poculis, vel alio modo. Nec obstat, quòd maleficus sæpè numero ab illa ametur, cui simile maleficium amatorium præbuit; quia hoc solum iuuat ad excitandum animum, non autem ad cogendum. Claret hoc in Sancta Iustina Virg. & Mart., quam Cyprianus Sanctus, cum adhùc esset magus,

gus, non valuit cantionibus, nec amatorijs maleficijs ipſam cogere ad eum inhoneſtè amandum. Hactenùs de ſpeciebus ſuperſtitionis ratione creaturæ cultæ honore Deo debito.

Supereſt modò videre ſuperſtitiones, quæ fiunt ratione modi indebiti colendi Deum, & ſunt duæ. Altera eſt cum Deo 34
exhibetur cultus falſus, vt qui Deo modò ſacrificia, veteris legis offerri vellet: nũc enim ſunt falſa, quia tunc ſignificabãt futuram mortem Chriſti, quæ nunc non eſt futura. Altera ſpecies eſt, cum Deo exhibetur cultus ſuperfluus,.s. qui nõ ordinatur ad ſpiritum, vel qui additur præter Eccleſiæ conſuetudinem, vt addendo diuino Officio verba, vel ceremonias. Verùm talis ſuperſtitioſa additio nõ reſeruatur in textu, quia, ut aliàs me dixiſſe recordor, reſeruatio non eſt (regularitèr loquendo) niſi mortalium; hæc autèm ſuperſtitioſa additio nõ eſt niſi ueniale peccatum, niſi fieret ex contemptu. Videto *Gambarupta caſ.10.n.5. poſt Caiet. 22.q.92.art.1.*

Itidem debent excuſari à mortali, & à reſeruatione conſequẽtèr ſimplices, qui apud ſe portant orationes, ut Pater noſter, uel Pſalmum aliquem, uel Euangelium cum characteribus, uel nominibus ignotis, aùt cum aliqua ſuperſtitioſa obſeruantia, ſuppoſito tamèn quòd hucuſq; nondùm fuerint inſtructi, *Alexander de Arioſt. ſuper primum præceptum, Vnum cole Deum,* 35
Tolet. lib.4. cap.14. qui in hæc uerba loquitur, cum homo neſcit ibi inuocari Dęmonẽ, ueniale eſt, donec ab aliquo admoneatur, uel per ſe cognoſcat: portare uerò talia ſine characteribus ignotis, uel alijs ſuperſtitioſis obſeruantijs, licitum eſt, *26. quæſt. 2.*

Item debent excuſari à mortali, & proindè à reſeruatione, qui mittendo ſortes expectant euentus à fortuna.

Idem dicitur de illo, qui ex conſideratione lineamentorum manus alicuius diuinat eius naturalem inclinationem, *Bonac. de Legibus diſp.3. q.5. pun.3. n.11. Clauis Regia lib.4. cap.5.*

Idem dicitur de ijs, qui ob ſufficientem ſimplicitatem adorant imaginẽ, non referendo intentionem ad prototypum, ſeù

representatum, .s. Deum, &c. Idem demùm de similibus. *Clauis Regia lib.4. cap.7. n.3.*

§. III.

36 Quò ad tertium paragraphum assignantur superstitiones, in quibus expresè, & in quibus tacitè inuocatur Dęmon. Sciendum est inuocationem Dęmonis duplicem esse, nempè expressam, & tacitã. Expressa fit, quãdo inuocatur Dęmon apertè, vel fit aliquid, quod creditur opera ipsius Dęmonis perfici debere. Tacita autèm inuocatio Dęmonis fit, quotiès, quis nititur per causas, quæ nec propria uirtute, .s. naturali, nec diuina, aùt ecclesiastica auctoritate possunt illud efficere: uel quando huiusmodi causæ, tanquàm si essent necessariæ, iunguntur alijs, quæ possent talem effectum producere. Ita *Gambarupta de Casib. reseruatis cas.10. num.7. post Nauar. in Manuali, cap.11. num.25.*

37 Nunc deueniendo immediatè ad propositum, superstitiones, in quibus expresè Dęmon inuocatur, sunt quatuor, quas uiderim ipse, .s. diuinatio per somnia, diuinatio per phytones, diuinatio per figuras apparentes in rebus inanimatis, & diuinatio per apparitionem mortuorum.

Prima, diuinatio per somnium fit mediante phantasię motu à Dęmone causato sic representante, seù reuelante per somnium.

Secunda, diuinatio per phytones, fit per homines arreptitios à Dęmone oppressos; & quamuis dépta omni prece, & omni societatis pacto liceat Exorcistis, maximè, si sint uiri magnæ bonitatis, & Sacerdotes, ut vult Synodus citata, ipsos interrogare de futuris ad aliquorum spiritualẽ utilitatem; ab alijs tamèn nullo modo absq; peccato fieri potest, cum ipse Dęmon, ne dùm sit mendax, sed pater mendacij; nec consueuerit dicere veritatem, nisi ad aliquem decipiendum, vel diffamandum.

Tertia, diuinatio per figuras, vel signa apparentia in rebus inani-

inanimatis variat nomen, secundum quod figuræ, vel signa in diuersis creaturis apparent.

Si figuræ, vel signa apparent in corpore terrestri, vt in statua, lapide, ligno, &c. dicitur geomantia.

Si appareant in aqua dicitur aydromãtia.

Si in aere appareant dicitur aeromantia.

Si in igne pyromantia.

Si appareant in visceribus animalium immolatorum in aris Dęmonum dicitur aruspicium.

Quarta, diuinatio per apparitionẽ, vel locutionẽ mortuorum, vt qñ Dęmon assumpto corpore humano apparet alicui, illi diuinando, seù reuelando aliquid, dicitur nycromantia.

Hactenùs de superstitionibus primi generis, in quibus explicitè inuocatur Dęmon.

De superstitionibus secundi generis, in quibus tacitè inuocatur Dæmon, quæ sunt in numero sex.

SVperstitiones, in quibus fit inuocatio Dęmonis tacita, sunt sequentes, astrologia, augurium, auspicium, omẽ, chyromantia, spatulamantia. 38

Prima est astrologia, quæ duplex est, .s. naturalis, & iudiciaria. Naturalis non est peccaminosa, quia naturalitèr, & absquè Dęmonis auxilio acquiritur. Cæterùm iudiciaria est peccaminosa, tùm quia in ipsa tacitè saltèm auxiliũ Dęmonis imploratur: tùm quia Iure Pontificio damnata est, vti claret *ex 26. quæst. 2. cap. Sed, & illud, & quæst. 3. cap. Igitur, & quæst. 5. cap. Non liceat, eadem causa, & ex Bulla Sixti v. Incipiente, Cæli, & Terræ:* tùm quia contendit præscire futuros euentus depẽdentes à facultate liberi arbitrij. *Nal. verbo, Astrologus.*

Secunda est augurium. Dicitur autèm à garritu auium, & est duplex, .s naturale, & sortilegum, seù pertinens ad diuinationem. Naturale est, quandò diuinatio futurorum deducitur ex voce, seù cantu illorum animalium, quæ valent instinctu naturali ex se prænunciare talia futura, vt si diuinarem

futuram pluuiam ex voce corui: & istud augurium non est superstitiosum, nec in textu damnatum. Cæterum augurium sortilegum est, quando diuinatio deducitur ex voce, vel cantu animalium, quæ suaptè natura non prænunciant talia futura, & de isto textus intelligendus est.

Tertia est auspicium, & fit primariò per considerationem motus, seù volatus auium: secundariò per motum quorumcunq; animalium, ex eorũ motu, vel volatu deducendo adhæsiuè cognitionem alicuius occulti futuri; vt si filius, infirmo patre suo, videns accipitrem eius tendere ad vallem versus, deducat ex hoc certitudinalitèr animam illius ad infernũ descensuram.

Quarta est omen, & fit per considerationem verborum, aùt factorum hominis absq; intentione, vel saltèm absq; tali intentione, sed casu prolatorum, aùt gestorum. V.g. legitur de quodam apud *Valerium Maximum lib.4.* qui, cum esset commissurus bellum cum Rege Persa, accidit ei, vt filiam suam sibi occurrentem oscularetur, quam videns mæstitia affectam, de mestitiæ causa ipsam interrogauit, ipsiq; respondens ait, Persam perijsse (loquẽdo de catulo, qui vocabatur Persa) & ipse ab hoc responso, tanquam certæ victoriæ reportandæ de Rege Persa, omen accepit. Ita *Finellius cas.2. de Sortilegijs.*

Quinta est chyromantia, quæ fit per considerationem lineamentorum manus, & ita vocatur à chyros, .i. manus, & mantia, .i. diuinatio. Ex. gr̃a, cum ex figuris, & lineamentis manuum inquiritur notitia futurorum dependentium à voluntate vel à gratia Dei, quòd profectò superstitiosum est, ac mortiferum peccatum: verùm si fieret tantùm, ut plerunquè fieri solet, ex curiositate, uel ad indagandam naturalem inclinationem, non foret superstitiosum, nec mortale; sicut nec est superstitiosa, nec peccaminosa astrologia naturalis, qua præuidentur futuræ pluuię, siccitates, & similia: est tamen sicut chyromantia parùm certa, cum astrologi magna cum dificultate nosse valeant Cæli punctũ, in quo natiuitas huius, uel alterius con-

cōtingit; difficilis, inquam, & nimis incerta est respectu illius partis, qua ex situ Cęli tempore natiuitatis hominis fatentur prænoscere eius futuras inclinationes. Profiteor circa hāc duplicem facultatem in annis iuuenilibus satìs, superq; studuisse, & solummodò tempus contriuisse, quod vtinam non esset, & orationibus, meditationibusquè, præcipuè passionis pijssimi Iesu vacassem. Vide *Nau. in Manual. cap. 11. num. 3. Rodriquez in Sum. par. 1. cap. 7. num. 1. Clauem Regia lib 1. cap. 5. num. 13.*

Sexta demùm est spatulamantia, quæ fit per considerationem signorum apparentium in spatula alicuius animalis; vt si diuinarem Petrum fore percutiēdum, quia vidi in spatula equi illius vulnus. Hucusquè de superstitionibus, in quibus interuenit tacita Dęmonis inuocatio, vt patet ex fundamentis; cū huiusmodi signa, ex quibus deducuntur tales cognitiones, nec ex sua natura, nec à Deo, nec ab Ecclesia talem habeant virtutem.

Verùm vnum superest obseruandum, .s. quòd sicut dantur superstitiones, in quibus expresè inuocatur Dęmon, & in quibus tantùm tacitè; ita etiam dantur superstitiones, in quibus interdùm intercedit inuocatio Dęmonis expressa, & interdùm tacita, vt in arte magica, in sortilegijs, &c. & item datur genus superstitionum, in quibus nec tacitè, nec expresè inuocatur Dęmon, vti sunt illæ, in quibus superfluus cultus impertitur Deo, v.g. multiplicando alleluia, quando non est multiplicandum. 39

§. IV.

Quò ad paragraphum quartum assignatur regula generalis pro doctis, ex qua simul cum iactis fundamentis in primo paragrapho satis ipsis apparet, qui in casum hūc ruant, qui verò non. 40

REGVLA.

Ad incurrendum casum hunc requiruntur quinquè copulatiuè.

Primum

Primum, quòd superstitio sit peccatum mortale.

Secundum, quòd sit actualis.

Tertium, quòd sit actiua.

Quartum, quòd sit exterior.

Quintum, quod sit formalis. Patetq; regula ex fundamẽtis in primo §. positis.

Pro minùs doctis practicatur regula simul cum fundamẽtis, & in primis eliciuntur, qui non incidant in casum.

§. V.

NON INCIDENTES.

41 Ex defectu primæ conditionis regulæ, .s. *(quòd superstitio sit mortale peccatum)* sequitur primò illum nõ incidere, qui vtitur arte magica naturali, aut artificiali.

Secundò, sequitur illum non incidere, qui vtitur sortilegio diuisorio, aùt consultorio, seruatis conditionibus, quas ferũt Doctores, verbo, Sors, & verbo, Sortilegium. *Augustini est doctrina, Epistola 180. & Alexandri de Ales. 2. par. quæst. 185.*

Tertiò, sequitur illum non incidere, qui mittendo sortes, expectat euentus à fortuna, supposito, quòd sit solum vitium vanitatis.

Quartò, sequitur nec illum incidere, qui ob solam curiositatem recurrit ad obsessos à Dęmone, aliquid curiosum postulando, dempta omni circunstantia mortale peccatum constituente.

Quintò, idem infertur de illo, qui exercet astrologiam naturalem, vel augurium naturale, diuinando per considerationem vocis, vel motus alicuius animalis illud, quod tale animal prænũciare cõsueuit, vt cum cornicula crocitat diuinando pluuiam citò futuram: & ex eo quòd videt hyrundines volitantes iuxta aquas, & quasi easdem attingentes, illud idem diuinando. Faciunt adducta per *Angelicum Doctorem 2.2. quæst. 95. art. 6.*

Sextò,

Sexto, hoc idem dicitur de illo, qui ex consideratione lineamẽtorum manus alicuius, diuinat eius inclinationem naturalẽ. *Clauis Regia lib.4. cap.5.*

Septimò, idem de homine omninò rudi, qui adorauit pictã imaginem Dei, vel alicuius Sancti, non referens intentionem ad prothotypon .s. ad repreſentatum, (ſupponitur hìc ſimplicitatem tantam eſſe, vt etiam à mortali peccato excuſet.)

Octauo, idem tandem dicitur de illo, qui obſeruat ſomnia, quę procedũt ex reuelatione diuina, ſi omninò nouit illa à Deo eſſe: vel ex cauſa naturali intrinſeca, vel extrinſeca. Faciunt adducta per *Peregrinum in Lucerna, verbo Somnia, referentem D. Thom. 2.2. quæſt.95. art.6. in corpore*. Omnium prædictarum conſequentiarum vnicam affero rationem caſui intrinſecam; nimirùm, quia nulla ſupradictarum ſuperſtitionum eſt peccatum mortale, vt ſuppono.

Nono, ex defectu ſecundæ cõditionis regulæ, .s. (*quòd ſuperſtitio ſit actualis*, ſequitur illum non incidere, qui libros artis 42 magicæ, ſortilegiorum, cæterarumq; ſuperſtitionum apud ſe retinet, ſed nulla iſtarum ſuperſtitionum vſus eſt. Ratio eſt, tùm quia textus nõ militat contra huiuſmodi libros retinẽtes, ſed cõtra exercẽtes, aùt vtẽtes ſuperſtitione aliqua: tùm quia Caſuũ reſeruatio, cũ habeat quandam rationem pęnæ, quæ eſt odioſa, reſtringi potiùs, quàm ampliari oportet. Qua propter in hac reſeruationis materia non ſpectatur paritas rationis, nec valet argumentum à ſimili, ab æquipollenti, à maiori &c. non enim ſequitur legens librum hæreticum eſt excommunicatus; ergò & audiens Concionantem hæreticum; licèt hoc ſit ſit illo periculoſius: reſeruatio .n. magis pendet ex voluntate legislatoris, quàm ex ratione ipſius reſeruantis. Ita *Nal. verbo, Caſus, n.3.* Verùm, quamùis retinens huiuſmodi libros hoc caſu non annodetur; tamen non debet abſolui, niſi promittat ſe ſeruaturũ Edictũ Sanctæ Inquiſitionis circa delationem librorum ad S. Tribunal, re ipſa illos deferendo.

Decimo, ſequitur illum non incidere, qui attribuit alicui

orationi, vel psalmo aliquam virtutem. Ex. gr̄a, credendo, vt qui illam, vel illum portat apud se, non possit perire mala morte; vel quòd per talem orationem, vel psalmum temporale, vel corporale beneficium omninò consequetur. Ratio est, quia textus non insurgit contra credentes talia, sed contra vtentes, vel exercentes similia; ideò si oratione, vel psalmo tali superstitione non est vsus, non incidit in casum.

Vndecimò, idem infertur de procurante, vt alteri fiant maleficia; si tantùm illa procurauit, ijs minimè vtendo. Idem similitèr de illo, qui procurauit talia addiscere. Attendat hic Confessarius, an qui talia procurauit, vel addiscere voluit, habuerit recursū ad magos, quia sic remaneret ligatus excōmunicatione, vt habetur *26. quæst. 5. cap. Si quis, il primo.* Verùm ista excōmunicatio nulli reseruatur. Legendus est *Toletus lib. 4. cap. 14. num. 11. circa finem. Azor. loco infra citando.*

Duodecimò, idem de mandante, de consentiente, de permittente, de consulente. Ratio harum appendicum est, tùm quia nullus prædictorum egit prohibita in textu, cum non intercesserit actualis vsus: tùm quia textus nullam facit mētionem de supradictis. Reseruatio autem nō comprehendit procurantes, mandantes, consulentes, consentientes, permittentes, nec similes, nisi exprimantur; casus enim fictus non comprehenditur sub casu reseruato, licèt autem prædictæ personæ coram Deo verè delinquant; humano tamen more loquendo dicuntur fictè delinquere, secundum quod notat *Euerardus in Topica legali, in loco ab æquipollenti*: quapropter videmus, quòd censuræ Pontificiæ etiam latæ in Bulla Cœnæ, non facientes expressam mentionem mandantis, consulentis, & similium, non comprendunt illos, *Naldus, verbo, Casus n. 3.* veniūt tn̄ isti grauitèr puniēdi in S. Officio.

Decimotertio, idem etiam infertur de illo, qui alium instruit de modo vtendi aliqua superstitione, quia à diuersis non fit illatio; at diuersum est exercere, seù uti superstitionibus in damnum proximi, & illas docere: sicut est aliud

docere

docere modum gladiandi, seù bellandi, & aliud gladiatio, seù bellicatio; ideò nō incidit, qui superstitionem nō exercet, nec eavtitur; peccat tamen uterq; grauissimè, & censeo denūciandum esse utrūq; sanctæ Fidei Censoribus, qui contra ipsos procedere possunt. Vide *Azor. par. 1. lib. 9. cap. 29. quæsito 4.*

Decimoquarto, ex defectu tertiæ conditionis regulæ, .s. (*quòd superstitio sit actiua*) sequitur illum non incidere, qui cum 43
posset se liberare à maleficio suæ amasiæ, uoluntariè permisit contra se fieri, ut ab illius amore non posset disiungi. Ratio est, quia textus cantat contra agentes, .i. contra utentes superstitionibus, uel exercentes; nō autem cōtra patientes, aùt permittentes contra se fieri talia.

Decimoquinto, ex defectu quartæ conditionis regulæ, .s. (*quòd superstitio sit exterior*) sequitur illum non incidere, qui, 44
& si deliberauerit uti magicis artibus, sortilegijs, alijsq; superstitionibus; nunquam tamen illis usus est. Ratio est, quia non reseruatur interior, seù mentalis superstitio: sed exterior, non reseruatur (inquam) propositum, sed factum, uti etiam seruatur regularitèr in alijs casibus: propositum enim in mente retentum nihil operatur, *l. Si repetendi, C. de Condit. ob causam.*

Decimosexto, sequitur illum non incidere, qui tantùm animo, absq; uerbo, uel facto inuocauit Dęmonem, ut sibi in re aliqua auxilium, consilium, aut obsequium præstaret. Ratio est, quia casuum reseruatio fit tantū de peccato externo, & quod de se absq; respectu malitiæ internæ pertingit ad mortalem culpam. Faciunt adducta per *Nald. verbo, Casus num. 4. Henriquez de Pœnitentia lib. 3. cap. 14. num. 6.* peccauit tamen mortalitèr ex *Cōmuni Doctorum placito, & præcipuè ex Seraphico Doctore in 2. dist. 7. & ex Alexand. de Ariostis in Summa præcep. 1. pag. 1.*

Decimoseptimo, ex defectu quintæ conditionis regulæ, .s. (*quòd superstitio sit formalis*) sequitur illum non incidere, qui 45
præ cęteris diligit nummos; quamùis S. August. dicat illud coli, quod præ cęteris diligitur, & Apostolus appellet auaritiam Idolorum cultum.

Decimooctauo, idē infertur de illo, qui pro creaturis facit, quod pro Deo nō ageret, licèt occasio tale quid exigeret: peccat tamen mortalitèr, ut cōmunitèr asserunt *Theologi, maximè Scotus, & Franciscus de Mayronc in 1. dist. 1. q. 1.*

Decimonono, idem inferendum est de illo, qui utitur fruēdis, ut potè facit, qui ex hoc solùm Deum amat, quia dat ei bona; uel è contra fruitur utendis, quamùis (teste *S. Augustino lib. 83. qq. quæst. 6.*) sit summa peruersitas, & (teste *S. Hieronymo*) quod quisq; plus ueneratur, & amat, hoc illi Deus est. Ratio harum trium ultimarum consequētiarum est; quia huiusmodi adoratio, inordinatus cultus, & peruersitas non sunt formales superstitiones, ut suppono.

§. VI.
INCIDENTES.

46 Ex regula generali, cognitis, qui non incidant, facillimè possumus cognoscere, qui incidant: nam opposita iuxta se posita magis elucescunt, teste Philosopho. Incidunt itaq; (generalitèr loquendo) omnes, qui aliquam committunt superstitionem circunstantiatam singulis conditionibus, de quibus extat regula generalis, siuè in executione superstitionis immisceantur Sacramenta, siuè sacramentalia, siuè res sacræ, siuè etiam nō immisceātur. Prædictæ autē conditiones regulæ supponentur insimul adesse in omni sequela: nam totum copulatum destruitur ex dextructione cuiuslibet partis.

In specie autem loquendo, primò sequitur illum incidere, qui vtitur arte magica diabolica.

Secundò, sequitur illum incidere, qui utitur sortilegijs diuinatorijs.

Tertiò, sequitur illum incidere, qui actu externo honorem soli Deo debitum, .s. latriam impertit Dæmoni, quamùis cognoscat, & credat, quod soli Deo debetur. Dicitur, quāùis credat, quòd soli Deo debetur; quia si quis crederet, quod honor latriæ deberetur creaturæ, & sic credēdo illā adoraret, incide-

ret in casum in Bulla Cęnæ reseruatum; cum talis latria creaturæ exhibita sit cōiuncta cum hęresi formali; Cruci tamen est exibendus honor latriæ, quamuis sit creatura; quia refertur ad prothotypum, .i. ad Christum, qui est Deus. Ita *Alexander de Ales, in 3. par. in expositione primi præcepti, & Alexander de Ariostis in Summa item in Expositione primi præcepti.*

Quartò, sequitur illum incidere, qui vtitur diuinatione facta auxilio Dęmonis, diuinando occulta, quæ humano modo cognosci non possunt.

Quintò, sequitur illum incidere, qui vtitur vana obseruantia adhibendo ad finem consequēdum media inutilia, quæ nec à natura, nec à Deo virtutē habent pro fine consequendo.

Sextò, idem infertur de illis, qui vtuntur arte notoria, vel obseruantia sanitatum, aùt obseruantia futurorum euentuum, seù obseruantia sacrarum Reliquiarum.

Septimò, idem inferendum est de illis, qui vtuntur maleficijs, siuè amatorijs, siuè veneficis. Et ratio istarum sequelarum est, tùm quia concurrunt singulæ conditiones regulæ generalis, vt suppono: tùm quia in istis semper tacitè, vel exexpresse inuocatur Dęmon. Idem inferendum est de alijs similibus superstitionibus, quas consultò omitto ad sequendam breuitatem, qua gaudent moderni.

§. VII.

ANNOTATIO I.

Quamuis vtēs medijs vanis asserat se nolle Dęmonē inuocare, & expressè in mente sua intendat non inuocare; nihilominùs, dum seriò vtitur talibus, dicitur tacitè inuocare: nam hęc media, cum sint vana, non sunt ex se sufficientia ad finem intentum. Ex. grā, ad inducendam talem cognitionem, nisi cū aliquo auxilio Dęmonis, & consequenter cum tacita Dęmonis inuocatione, vt iure optimo affirmat *Lessius, lib. 2. cap. 3. dub. 8. num. 51.* 47

AN-

ANNOTATIO II.

48 Incidit in casum, qui ob sciendam aliquam rem occultam ad Dęmonem recurrit tacitè, vel expresse; quamùis res, quã vellet scire, sit parui momenti. Et ratio est, quia non datur paruitas materiæ in diuinatione facta auxilio Dęmonis, quę à mortali excuset, si diuinatio seriò fiat. Ita *Bonac. de Legib. disp. 3. q. 5. punc. 3. Reginal. lib. 17. num. 170.*

ANNOTATIO III.

49 Incidit etiam, qui maleficium destruit maleficio, in quo est saltem tacita Dęmonis inuocatio. Ratio est, quia secundum maleficium est superstitiosum, & dęmoniacum, sicut primũ: nec fas est ad expellendam maleficam infirmitatem ad Deum Accaron recurrere, quasi non sit Deus in Israel. Ita *Alexand. de Ales in tractatu de Diuinatione part. 2. D. Bonauentura in 4. dist. 34. art. 2. quæst. 2.*

ANNOTATIO IV.

50 Censeo probabilitèr illum incidere, qui obseruat dies Ægyptiacos. Ex. gr̃a, de non exeundo domo tali die, vel diebus credens certitudinaliter, quòd si exierit nihil faustum, .i. prosperum ei eueniet, sed omnia infausta, & aduersa; quamùis negotia per ipsum facienda sint simpliciter dependentia ex libera hominis volũtate: & idem infertur, si è contra teneat certitudinalitèr omnia sibi fausta successura, si alijs diebus exierit. Ratio est, quia in tali obseruatione est manifesta superstitio, cum nec dies, nec cęlum possint liberam hominis voluntatem cogere. Medicis tamen in flebotomijs ordinandis, vel in præbendo medicinas, & rusticis inputando vineas, arbores, aùt in seminando cursum lunæ, vel stellarum seruare fas est.

AN-

ANNOTATIO V.

Incidit, qui vulneratos in loco à se distãti existẽtes curat, applicato remedio vittis, gladio, aut ligno sanguine aspersis. 51
Ratio est, quia hic curãdi modus superstitionis morbo laborare censetur; cũ nec à Deo, nec à causa naturali pendere videatur: non à Deo, cum ex Scriptura sacra, vel Ecclesiæ traditione non constet: nec à natura, cum virtus naturalis non agat in distans, sed per contactum, & actiua passiuis sint applicanda debito modo. Ita per *Martinum Delrium, l. 3. Disquisit. mag. q. 4. sect. 1. & Sanchez lib. 2. de praeceptis, cap. 4. num. 44. relatos per Homob. de Exam. Ecclesiast. tom. 2. tract. 11. cap. 9. q. 19.*

§. VIII.

Modus obseruandus per Confessorem Pænitentiarium, antequàm absoluat annodatum hoc casu.

TRia saltem præstabit. Primum interrogabit pęnitentẽ, 52 an alicui in corpore, vel in substantijs intulerit damnum, quia illud omne resarcire tenetur. Item interrogabit illum, an habeat aliqua maleficia alicubi collocata, quæ nondum damnum intulerint; nam non est absoluendus, donec quocunq; modo licito futuris malis obsistere conetur: & casu, quo aliquem suis venefitijs occiderit, admonebit esse irregularem. Supposito autem, quòd occisus fuerit Clericus, item ipsum admonebit ẽt excõmunicatione Papę reseruata annodatum existere, per *cap. Si quis suadente Diabolo. 17. q. 4. & vulgata iura.*

Alterum imponet pęnitenti, vt omninò consuetudinem hominum talis generis euitet: & in casu, quo pęnitens suas diabolicas artes alium docuerit, eum nõ absoluat, nisi auertere conetur ab hac arte, quem tam impijs documentis imbuerit. Tertium interrogabit demùm, an apud se libros, vel aliud ad superstitiones pertinens habeat, quia si illos retinere voluerit, non debet illum absoluere.

Hos

Hos autẽ libros nõ propria auctoritate cõburere debet, sed prorsùs ad S. Inquisitionem debet illos deferre, *ex Constitutione Iulij iij. incipiente, Cum meditatio. Azor. 1.par. lib.8. q.12. & seq. Martinus Delrius lib.5. sect.16. fol. mihi 96. & alij.*

Admoneat deniq; Pęnitentiarium pęnitentem de Constitutione Pontificia edita à Io: xxij. in qua ipso iure excommunicationis pęna irrogatur ijs omnibus, qui Sacramentis, aut rebus sacris in diuinationibus abutuntur, aùt nefarijs precibus Dęmones inuocant, aùt Sacrificia illis offerunt, aùt eos venerantur, & colunt, aùt cum eis impia pacta faciunt. Vide *Azor. par. 1. lib.9. cap.26. quæst.3. Direct. Inquisit. par.2. quæst.43. Item instruat de Bulla Sixti Quinti, quæ incipit, Cæli, & Terræ,* vbi habetur, quòd Inquisitores hæret. prau. possunt procedere contra illos, qui addiscunt, vel docent aliquam superstitiosam artem diuinandi. Refertur ab *Azor.1.par. lib.9. cap.29. quæsito 4.*

Additio F. Nicolai Riccardij Sac. Pal. Ap. Magistri.

TAndem admonebit pro qualitate sortilegij, & superstitionis, quantum intersit pęnitentis, vt adeat sanctũ Officium absolutionem etiam in foro externo impetraturus, si sponte compareat, ne ab alijs præuentus, etiamsi in foro interno absolutus (vt aliquando potest contingere in Iubilæis) puniatur pro supplicij qualitate. De cætero sciat meus lector hæc, quæ dicta sunt propter ordinem doctrinæ (propterea quòd in tabulis Episcopalibus reperiuntur) ad sanctum Inquisitionis Tribunal pertinere, & neminem Confessarium, etiam habentem reseruata Episcopo illa absoluere.

His additis censeo reliqua huius capitis imprimi posse.

Fr. Nicolaus Riccardius Sac. Pal. Ap. Mag.

CASVS

CASVS XIII.

SVMMARIVM.

1 *Terminus (Qui) hoc in loco quos complectatur.*
2 *Fœminæ sub relatiuo (Qui) in hoc textu minimè comprehenduntur.*
3 *Monialium nomine quæ veniant.*
4 *Monialium nomine an veniant Virgines Deo dicatæ.*
5 *An huiusmodi Virgines sint Moniales.*
6 *An Monialium nomine veniant illæ, quæ choro non sunt mancipatæ.*
7 *Monialium nomine veniunt viduæ in Religione professæ.*
8 *Conditio istius termini .s. etiam, qualis sit.*
9 *Claustri nomen in hoc textu non sumitur strictè.*
10 *Violatio est duplex.*
11 *Tentare quid.*
12 *Tentatio fieri potest tàm mediatè, quàm immediatè, & de qua loquatur textus.*
13 *Regula generalis.*
14 *Non incidentes ex defectu primæ conditionis regulæ generalis.*
15 *Verba textus cum effectu intelligenda sunt.*
16 *De quo effectu intelligenda sint verba.*
17 *Verba textus exigunt attentationem actualem.*
18 *Non incidentes ex defectu secundæ conditionis regulæ.*
19 *Non incidentes ex defectu tertiæ conditionis regulæ.*
20 *Pœna contra Regulares cum Monialibus colloquentes.*
21 *An Regulares cum Monialibus loquentes per Episcopum puniri possint.*
22 *Non incidit Regularis in pœnam contra colloquentes cum monialibus, si tantummodò ad illas transmittat epistolas.*
23 *Soluitur difficultas.*
24 *Pœna contra frequentantes Monialium monasteria.*
25 *Incidentes ex concursu singularum conditionum regulæ.*
26 *Ingredientes clausuram Monialium ad malum finem, à quo absolui possint.*
27 *An Regulares ab hoc crimine nunc temporis absoluere possint.*
28 *An incidat, qui delicta, de quibus textus, extra Diœcesim patrat.*
29 *Soluitur obiectio.*
30 *Diœcesis quid est.*

31 *Incidit, qui crimina, de quibus textus, committit cum Monialibus, licèt Regularibus subiectis.*
32 *An Moniales casibus Episcopo reseruatis subiectæ sint, remissiuè.*
33 *Modus tenendus per Pœnitentiarium ante absolutionem prædicto casu annodati.*

IN TEXTVM CASVS XIII.

Qui Moniales, etiam extra Claustra, violauerint, aùt violare tentauerint.

COMMENTARIA.

Casus iste in duas diuiditur partes principales, quarũ vtraquè in duas subdiuiditur particulas. Prima pars principalis est de violantibus Moniales. Altera verò est de tentãtibus illarũ violationẽ. Prima particula prioris partis est de illis, qui Moniales intra claustra violant. Altera verò ex de violantibus Moniales extra claustra. Prima particula posterioris partis est de tentantibus violare Sanctimoniales intra claustra: at altera est de tentantibus violare easdem, sed extra. Circa ambas principales partes, & earum particulas simul differendo septem percurremus paragrapha. Quorum

Primum erit terminorum textus expositio, quæ deseruit pro fundamentis huius casus.

Alterum erit assignatio cuiusdam regulæ generalis ad designandum incidentes, & non incidentes in casum.

Tertium notat non incidentes in casum.

Quartum signat annotationes circa non incidentes.

Quintum ostendit incidentes.

Sextum designat annotationes circa incidentes.

Septimum verò præbet modum seruandum per Pœnitentiarium, antequam absoluat prædicto casu obstrictum.

§. I.

1 Quò ad primum paragraphum. Primus terminus exponendus

dus eſt. (*Qui*). Circa quem in primis notandũ eſt, quòd ſub ſe complectitur in hoc loco tùm ſeculares, tùm Clericos; Clericorum autem nomine in Iure veniunt etiam Sacerdotes, *Sum. Aſtenſis in tract. terminorum, & communiter* DD.

2 Verùm ſub nomine iſto, (*Qui*) probabilitèr exiſtimo non comprehendi fęminas. Ratio eſt, tùm quia nomine violantium Moniales, aùt tentantium eas violare, ſecũdũ communẽ ſenſũ nõ veniũt fęminæ: tùm quia iura cõſtitui oportet de his, quæ vt plurimum accidunt; non autem de illis, quæ ex inopinato, *l. Iura, 3. ff. de Legibus;* violatio autèm, vt plurimum per viros contingere ſolet, per fęminas verò tantùm ex inopinato. Dices quemadmodum malitijs hominum non eſt indulgendum, *l. In fundo, 39. ff de Rei vindicat.*; ita nec malitijs fœminarum, præcipuè quia fęminæ bonæ raræ ſunt, ex *l. Qui teſtamento, ff. de Teſtament.* Reſpondetur primò, quòd textus intendit occurrere malo probabiliori: amor autem turpis eſt fręquentior inter viros, & fęminas, quam inter fęminas ad inuicem; ideò iura inter ipſas fęminas nec malum huius generis ſuſpicari conſueuerunt. Reſpondetur ſecundò, quod Legiſlator inſpicere debet, quòd conuęnit fieri; nõ conuenit autem ei nimis emungere, ne eliciat ſanguinem. Cenſeo itaq; probabilitèr ſub termino (*Qui*) non comprehendi fęminas: quapropter ſi inter Monialem, & ſecularem fęminam aliquid obſcęnitatis contingeret, non eſſet reſeruatum per hunc textum, ſed per decimum caſum huius tabellę Bergomenſis: ſuppoſito tamen, quòd intercederet copula, quã nec ſuſpicari poſſum.

3 Secundus terminus eſt (*Moniales.*) Monialium nomine veniunt omnes profeſſę, ſiuè expreſsè, ſiuè etiam tantùm tacitè profeſſionem emiſerint. Dico Moniales profeſſas, quia Nouitiæ à contrariò ſenſu arguendo, cum non emiſerint profeſſionem expreſſam, nec tacitam, non veniunt nomine Moniaiũ, ſaltem in materia odioſa. *cap. Super eo, de Regular. cap. fin. 12. q. 2. in fine. Graff. Caſuum reſer. lib. 2. cap. 5. num. 7. contrà Gambaruptam de Caſib. reſer. caſ. 2. n. 3. citãtẽ textum in cap. Si quis rapuerit 27. quæſt. 1.*

Similiter, immò à fortiori nomine Monialiũ non veniunt puellæ, quæ educationis gratia degunt in Monasterijs Monialium, vt tradit. *Graff. vbi supra.*

4 Itidem nomine Monialium non veniunt virgines Deo dicatæ, etiam si certum modum viuendi habeant, siuè habitent simul in vno loco, habentes omnia communia; siuè in domibus
5 parentum. Ratio est, quia nec istę sunt Moniales. *Nauar. consil.81. de Regularib. Gambarupta de Casib.reser. cas.2.num.3.*

6 Verùm circa prædicta emergunt duo dubia, quorum primũ est, an nomine Monialium veniunt illæ, quæ nõ sunt consecratæ, nec Choro addictæ, vulgò conuersæ, siuè cõmissæ, aliouè nomine nuncupatæ. Alterum est, an Monialium nomine veniant viduæ, .s. quæ in viduitate professionem emiserunt.

Ad primum, dicitur quòd veniunt absquè dubio nomine Monialium; dummodò sint professæ iuxta *Bullam Pij v. incipientem, Circa Pastoralis*: nam omnes istæ sunt sub perpetua Clausura, de qua loquitur *Greg. xiij. in Constitutione incipiente, Deo Sacris virginib. Graff. lib.2. Casuum reser. cap.5. num.8.*

7 Ad secundum respõdetur absolutè affirmatiuè, vt videre est apud *Gambaruptam de Casib. reser. cas.2.n.3. & apud Graff. de Casibus reser. lib.2. cap.14. n.6.*

Tertius terminus est ista dictio, (*etiam*;) natura autem huius termini est implicare id, quod dictũ est, esse quoq; in casu
8 contrario; licèt in casu dicto fortior militet ratio. Designat itaq; in proposito, quòd ille incidit, qui violat Moniales, quamùis hoc præstaret extra Claustra; sed à fortiori ille incidit, qui illas violat intra Claustra. Legendus est *Franciscus Soarez verbo, Interpretatio, post Sanchez lib.2. de Matrim. disp.39.n.6. Euerardus in Topica iuris in loco à natura dictionum implicatiuarum n.1.*

Quartus terminus est (*extra Claustra* .) Claustri nomine nõ
9 venit hoc in loco strictè intelligendum, .s. tãtùm locus deambulatorius circa officinas, aut alia loca, siuè communia, siuè specialia Cõuentus; neq; sumitur tantũ pro ipsismet officinis, vt pro Refectorio, Capitulo, Dormitorio, &c. sed largè accipiendus

piendus est, .s. pro omni loco intra septam, seù Monasterij
Clausuram; ita vt vbiuis facta, aut attentata fuerit violatio,
violator, aùt attentator remaneat obstrictus reseruatione hu-
ius casus.

Quintus terminus est, *(violauerint.)* Violatio sumitur dupli-
citèr, nimirum propriè, & impropriè. Propriè teste *Cic. 3. lib.* 10
de natura Deorum, verificatùr de virgine, cum eius pudicitia vi
eripitur. Impropriè verò sumitur pro omni fędatione habita
cum virgine. Vtroq; modo censeo accipi in textu. Patet in
simili per ea, quæ habet *Graff. de Casib. reser. lib. 2. cap. 14. num. 6. de*
corruptoribus Monialium, & faciunt adducta per *Gambaruptã de Ca-*
sib. reseru. cas. 2. num. 4. & maximè patet per terminum sequentẽ.

Sextus terminus est *(Tentauerint.)* Tentare iuxta subiectam
materiam sumitur dupliciter. Primo modo est experimentum
facere de constantia continentiæ castitatis, aut virginitatis 11
alicuius absq; malo fine. Secundò modo est procurare actibus
externis, an valeamus assequi intentũ circa turpitudines car-
nales. De tentatione præcisè secundo modo loquitur textus.
Ratio est, quia quoties idem terminus duos sensus exprimit, is
potissimum accipi debet, qui ad rem gerendã aptior est; nam
semper credẽdum est legem propriè loqui, nisi ex signis aliud
nobis demonstretur; tentare autem, secundum proprium, &
communem loquendi modum, sumitur secundo modo.

Verũ tẽtatio secũdo modo accepta subdiuidi potest, nimirũ
in mediatam, .s. quæ fit per internuntium, & immediatam, .s.
quæ per aliũ nõ fit; textũ autèm interp̃tãdũ esse puto duntaxat 12
de immediata: nam in dubio, & maximè in pęnalibus mitior
interpretatio est facienda, *cap. In pœnis, de Reg. iur. in 6.* reserua-
tio autem habet propèmodum rationem pęnæ, vt testatur
Naldus verbo, Casus reseru. num. 3. licèt sit securior eum interpre-
tari etiam de mediata, iuxta regulam, *Qui facit per alium est pro-*
indè, ac si faciat per se ipsum, Reg. 72. de Reg. iur. in 6.

§. II.

§. II.

13 Quò ad ſecundum paragraphum traditur regula generalis pro doctis, ex qua ſimul cum fundamentis iactis in primo paragrapho, ipſis conſtat, qui incidunt in caſum, qui verò non incidunt.

REGVLA.

Ad incidendum in caſum hunc tres copulatiuè requiruntur conditiones. Quarum

Prima eſt, quòd violatio actualis, aut violationis tentatio interceſſerit itèm actualis.

Secunda, quòd perſona tentata ſit Monialis.

Tertia, quòd iam emiſerit profeſſionem. Conſtatq; regula ex iactis fundamentis in primo paragrapho.

Pro minus peritis practicatur regula ſimul cum fundamentis, & in primis colligitur, qui non incidant in caſum.

§. III.

NON INCIDENTES.

14 Ex defectu primæ conditionis regulę, s. *(quòd violatio actualis, aut, &c.)* ſequitur primò illum non incidiſſe, qui habuit animum violandi aliquam Monialem, ſed illam minimè violauit, nec tentare auſus fuit.

Secundò ſequitur à fortiori illum non incidiſſe, qui præcisè propoſitum habit colloquēdi cum Moniali de rebus venereis.

Tertiò, ſequitur nec illum incidiſſe, qui tantùm epiſtolas amatorias ad aliquam Monialium tranſmiſit; ſi epiſtolæ illæ ad illam non peruenerint, eſtò per textum vetita in ipſis poſtularet. Harum trium conſequentiarum vnam affero rationem, nempè, quia non interceſſit actualis violatio, nec attentatio actualis; volūtas autem nō ſufficit, vbi opus eſt facto,

cap.

Cap. Cum aliquibus, de Senten. & re iudicata.

Dices, qui transmisit epistolas amatorias petendo id contra quod inuehit textus, tentauit, & proinde obstringitur casu. 15
Respondetur, quòd verba textus sunt intelligenda cum effectu actuali, *l. 1. §. hæc autem, ff. Quòd quisq; iuris*; epistolæ autē ad manus Monialis non peruenerunt, ideò non est sequutus effectus, .s. ipsa actualis tentatio: peccauit tamen admodum grauiter. Verùm hìc obseruandum est regulam illam, nempè verba sunt intelligenda cum effectu, nō de quocunque effectu
extrinseco esse intelligenda; sed de illo tantùm, quem verba 16
exigunt attenta subiecta materia, vti probat *Nauar. in cap. Hæc autem verba num. 1. de Pœnitentia, dist. 1.* In proposito autem verba
textus exigūt in rigore attentationē actualem; idcircò Monia- 17
lem, cui missæ fuerunt litteræ, nullo modo potest dici fuisse actualiter tentatam, nisi litteræ ad eam peruenerint.

Ex defectu secundæ conditionis regulæ, .s. *(quòd persona tentata sit Monialis,)* sequitur quartò illum non incidere, qui 18
aliquam ex puellis in Monasterio Monialiū, educationis gřa, degentibus, violauit, aùt violare tentauit.

Quintò, sequitur nec illū incidere, qui mulierem aliquam nuptam, aùt viduam, quæ ob aliquam causam inclusa detinetur in Monasterio Monialium, violaret, aùt, &c. Harum consequētiarum vna assignatur ratio, nempè, quia huiusmodi fęminæ nō sunt Moniales, licèt degant in Monialium Monasterijs: & quibus non conueniunt verba legis, nec eius dispositio conuenire debet. Et ob eandem rationem idem dicendū de alijs mulieribus, quæ non emittunt vota Monialium, in proprijs domibus existentibus, cuiuscūq; Ordinis induant habitū: nam vbi est eadem ratio, ibi debet esse idem ius, *l. Illud ff. Ad legem Aquiliam.*

Ex defectu tertiæ conditionis regulę, .s. *(quòd iam emiserit professionem)*, sequitur sextò illum non incidisse, qui uiolauit 19
(ꝙ absit,) uel attētauit uiolare aliquā ex Monialibus, quę sunt in primo anno tyrocinij. Ratio ē, quia talis adhuc nō est professa.

§. IV.

§. IV.

ANNOTATIO I.

20 Quamuis Regulares exempti nõ sint subiecti huic casui, nec alijs Episcopalibus, cum ligẽtur casibus in eorum Constitutionibus reseruatis, qui admodum strictiores sunt; attamen Regularis, qui absquè facultate Sacræ Congregat. Cardinalium ad Monialium Monasterium accesserit ad colloquẽdum cum illis, incidet in pęnas priuationis officiorum, ac uocis actiuæ, & passiuę, ipso facto incurrẽdę, ut constat ex Decreto *edito 12. Kal. Decemb. 1623. incipiente, Cum aliàs*. Quo Decreto præscribitur etiam facultas Ordinarijs in certis casibus cõcedendi licẽtiam Regularibus circa accessum ad Monasteria Monialium. Hinc fit, vt Regulares accedendo contra Decretum, non excusẽtur à mortali, ut testatur *Nald. verbo, Monialis n. 17. & Gauantus in Manu. Episc. Ver. Regularium iura in ordine, n. 5.*

21 Insuper Sacra Congregat. Cardinalium Concilij Tridẽtini Interpretum censuit, quòd Regularis absquè legitima licẽtia accedẽs ad Monasterium Monialium Regularibus subiectarũ, ibiquè in loco colloquij ordinato, cum Moniali colloquens à Diœcesano Episcopo, tanquam Sedis Apostolicę Delegato, coerceri, & puniri possit. Quam Congregationis sententiam Sãctiss. Dñus Nr̃ Vrbanus VIII. ad se delatam, approbauit, ut patet in declarationibus eiusdem *Sacræ Congregat. super Constitutionem Felic. recordationis GREGORII Decimiquinti de Exemptorum priuilegijs.*

ANNOTATIO II.

22 Regularis, qui solummodò ad Moniales transmittit epistolam, vel mandat nuncium, non incidit in prædictas pęnas: accessus .n. & allocutio ad scripturam, vel nuncium non extenditur, cum simus in pęnalibus, in quibus stricta fieri debet interpretatio. Ita tradit *Homob. de Exam. ecclesiast. tom. 2. tract. 11. cap. 9*

cap.9. quæst. 20. qui refert *Graffium de Sent. ex commun. par.* 1. *consf.* 22. *num.* 29. Et sanè prudentiùs accessus, & collocutio potiùs sunt vetita, quàm litteræ, & internuncij: nam vbi maius periculum dignoscitur, ibi proculdubiò est pleniùs consulendum, *c. Vbi periculum, de Elect. in 6.*

Dices cum *Naldo in loco infra citando* statutum puniens loquẽtes cum bannito comprehendit etiam mittentes epistolam, vel nuncium, aliàs lex redderetur illusoria. Ita *Nal. verbo, Statutũ, num.* 10. *post Maran. in Singularibus iur. verbo eodem*. Respondetur hoc procedere tantùm in casibus expressis in iure; non habetur autèm in iure, quòd vetita sub pęnis allocutio cũ Monialibus, per idem ius sit vetita sub ijsdem pęnis missio epistolæ, vel internuncij. 23

ANNOTATIO III.

Alexander III. in Conc. Lateranen. statuit, quòd quęcunq; persona frequentaret Monasteria Monialium, si Clericus esset, deponeretur; si verò laicus, excommunicaretur. *Et Glossa in cap. Monasteria, verbo, Frequentare, de Vita, & honestate Clericorũ,* dicit, quòd frequentare est bis actum committere, & quòd ad frequentandum non sufficit rationabilis causa, nisi sit manifesta. Habetur statutum hoc in pręd*i*cto *cap. Monasteria,* & refertur in *Compend. Priuileg. Mendic. verbo, Accedere ad Monasteria Monial. nu.* 3. *Armill. verbo, Monasterium, nu.* 2. addit Clericum antè depositionẽ de hoc debere priùs admoneri. *Angel. verbo, Monasterium, nu.* 8. 24

§. V.

INCIDENTES.

Ex regulâ sequitur secundariò, qui incidant: quemadmodũ.n. cui deficit aliqua conditio regulæ non incidit; sic, qui in suo delicto omnes habet prauas conditiones, seù qualitates regulæ, incidit: quia idem operatur oppositum in opposito, quod operatur propositum in proposito, *l. fin.* §. *fin. ff. de Legatis* 3. 25

tis 3. ſuppoſitis itaq; conditionibus regulæ ſequitur primò illũ incidere, qui violauit, vel attentauit violare viduam, quæ suſcepit Monialium inſtitutum, .i. emiſit profeſſionem.

Secundò, infertur idem de tentantibus Moniales cõuerſas.

Tertiò, idem ſequitur, etiam ſi Monialis attentãti (quòd nec ſuſpicandum cenſeo) conſenſum prębuerit.

Quartò, idem concluditur quocunq; in loco obtigerit attẽtatio, vel quid peius, ſiuè intrà clauſtra Monaſterij, ſiuè extrà clauſuram; ſiuè in oſtio clauſuræ, ſiuè etiam in domo parentũ. Omnium prædictarum conſequentiarum vna aſſignanda eſt ratio, ſed ſanè ſubſtantialis, vz. quia concurrunt omnia, quæ ſunt de intrinſeca ratione huius caſus, .s. violatio, vel attentatio ex parte delinquentis, & ex parte Monialis profeſſio.

Quintò, ſequitur incidere, qui violat, vel violare tentat Monialem, quæ ingreſſa rotam, illam vertit ad partem, quæ ſecularibus patet. Ratio eſt, quia, quamùis Monialis ibi exiſtens non dicatur neq; intrà, neq; extrà Monaſterium ſecundùm apparentiam; tamèn ſecundùm exiſtentiam eſt intrà, vel extrà; alioquin pateret via fraudi, & dolo; fraus autem & dolus nemini patrocinari debet, *cap. Sedes Apoſtolica, de Reſcriptis*; malitijſq; hominũ non eſt indulgendũ, *l. In fundo 39. ff. de Rei vindicat.* & uerba textus potiùs ſunt intelligẽda in ſenſu naturali, quàm in ficto, *l. ſi C. de His, qui veniam ætatis impetrarunt.*

Sextò, ſequitur illum annodari caſu, qui intrà, vel extrà clauſuram violat, (heù, quàm abhorrent aures talia audire) vel attentat violare Monialem; etiam ſi ipſa violatori proteſtetur ſe profeſſionis tempore non habuiſſe animum obligandi ſe ad clauſuram. Ratio eſt, tùm quia onus clauſuræ non oritur ex voluntate Monialium, ſed ex diſpoſitione Summorũ Pontificũ, qui Moniales profeſſas ad clauſuram obligant: tùm quia talis reſeruatio non eſt impoſita principalitèr, quia ſint in clauſura, ſed quia arctiori vinculo sũt Deo dicatæ; tùm ẽt quia hoc nihil refert, cũ tex. dicat, intrà, & extrà clauſtra. Vide *Mirandã tract. de Monialib. q. 1. art. 4. Bonac. de Clauſura q. 1. punct. 2. prop. vnica, n. 5.*

Quòd

Quòd spõsa Dei ad turpia prouocetur, est adeò graue facinus, vt aures ipsæ abhorreant, refugiantquè id audire; quapropter, ne vos tędio afficiam, consultò multa silentio inuoluo.

§. VI.

ANNOTATIO I.

Notandum est ingredientem clausuram Monialium ad malũ finem, vti facit, qui ingreditur animo violandi, vel excitandi 26
Monialem, nedum irretiri casu Episcopali, sed etiam excõmunicatione Papali, à qua neminem, pręter Summũ Pontificem, vel ab ipso habentem facultatem, posse absoluere, citra mortis articulũ patet. Ratio est, quia ipsius absolutio dũtaxàt Sũmo Pontifici reseruatur in *Constit. Gregorij xiij. incipiente, Vbi gratiæ.*

Dixi, vel habentem ab ipso facultatem. Circa quam particulam sciendum est Regulares aliàs habuisse priuilegium ab- 27
soluendi à prædicta excommunicatione, sed hoc tempore restrictum est priuilegium, itaut ampliùs ab ipsa non possint absoluere; si violatio clausuræ facta fuerit ad malum finem, vt constat *ex Decreto Sacræ Congregat. incipiente, Editum fuit, apud Nal. verbo, Casus, sub num.* 14.

ANNOTATIO II.

Incidit, qui violauit, vel attentauit violare Monialem, quãuis extrà Dięcesim repertam; quòd satis constat per illa verba 28
textus, etiàm extrà claustra. Dices censuras latas per modũ statuti nõ ligare peccantem extrà Dięcesim Legislatoris (quid 29
autèm sit Dięcesis, dicetur infra) licèt exeat è Dięcesi in fraudem, & statìm ac perpetrauerit delictũ, cui annexa est excommunicatio, redeat ad propriam Diœcesim: ergò à simili nec casus reseruatus afficit peccantem extrà Dięcesim. Respondetur, quòd non est similis ratio hinc, & indè, .s. de excommunicatione, & casu reseruato: nam excommunicatio, cum sit maxima pęnarum, non debet complecti peccantem extra locum, vbi non est lex: intellectus .n. ex quo resultare potest inhuma-

nitas, eſt fugiendus, & prorsùs explodendus, *l. Furti*, §. *Si quis*, *ff. de His, qui not. infam.* Cęterùm caſuum reſeruatio, cum ſit, vt ita loquar, leuiſſima pęnarum, habet ſolùm quandam rationis pęnam, teſte *Naldo, verbo, Caſus, nu. 3.* ideò non ſequitur inhumanitas; quamuis liget etiam, qui extra Dięceſim commiſit delictum: reus .n. reſpectu caſuum reſeruatorũ iuxta leges loci iudicandus eſt. Faciunt adducta per *Floronum de Caſib. reſer. par. 1. cap. 3. num. 20.*

ANNOTATIO III.

30 Omne promiſſum de iure debitum eſt, *C. de Suffragio, l. vnica*, ideò attẽdendo promiſſis dico Dięceſim eſſe regionem, in qua Ep̃us habet ordinariam iuriſdictionem, itaut poſſit in qualibet eius parte, non exempta, ſedere pro Tribunali: nomen autèm Dięceſis dicitur ad diſtinctionem huius nominis (*Territorium*,) quod proprium eſt Dñorum temporalium. Ita colligitur *ex Praxi Archiepiſcopali Ioan. Franciſ. Leonis. par. 1. nu. 18.*

ANNOTATIO IV.

31 Incidit etiam prędicta patrans contra Moniales, licèt Regularibus ſubiectas. Patet in ſimili de accedente ad Monialium Regularibus ſubiectarum Monaſteria, *cap. Monaſteria, de Vita, & honeſtate Clericorum*, vbi, cum non fiat diſtinctio, an ſint exempta, nec ne, comprehendit accedentes ad vtraque: ſic in propoſito, cum caſus ſimplicitèr loquatur de Monialibus abſque diſtinctione exemptarum, vel non, comprehendit violantes, & violare tentãtes intra, vel extrà clauſtra quaslibet Moniales, tàm Ordinarijs, quàm Regularibus ſubiectas, cum hoc tendat ad ſuorum ſubditorum bonum ex cauſa legitima, .s. vt ipſorum ſaluti ſatis conſultũ ſit, & pręcaueatur peccatum. Ita *Lazarius Canon. Quæſtion. quæſt. 10. nu. 28.* Et faciunt adducta per *Geminian. in cap. 1. de Conſtit. lib. 6. nu. 9. Sylueſt. verbo, Excommunicatio, nu. 23.*

32 Quęri poſſet, an Moniales ſint ſubiectę caſibus Epiſcopalib⁹, pro cuius reſolutione conſule par. 1. diſt. 4. art. 1. diff. 1.

§. vij.

§. VII.

Modus obſeruandus per Confeſſorem Pænitentiarium, antequàm abſoluat annodatum hoc caſu.

TRia obſeruabit. Primum admonebit pœnitentem non 33
ſatìs ſibi conſulere, ſi pręcisè dicat ſe peccaſſe cum muliere, quæ voto caſtitatis erat ligata, ſed in ſpecie exprimere debet, quòd erat Monialis profeſſa. Ita *Homob. de Caſibus reſeru. par. 2. cap. 5. ſect. 1.* Inquiretq; vlteriùs, an ad huiuſmodi facinus perpetrandum ſepta Monaſterij ingreſſus fuerit; quia ſic ruit etiam in excommunicationem Papæ reſeruatam. In ſententia autèm nonnullorum DD. talis illa innectitur, etiam ſi peccando conſtiterit in oſtio ad clauſtra ſito, quia in oſtio exiſtens, in domo etiam conſiſtere cenſetur: & in pęnam ingredientis domum incidit, iuxtà doctrinam *Bartoli, & aliorum in l. 1. §. hoc interdictum, ff. de Cloacis*; quàm tamèn aſſertionem non admittit *Homob. loco citato,* cui etiã me ſubſcribo; nam, cũ ſimus in pęnalibus, ſtricta interp̃tatio fieri debet, *c. Odia, de Reg. iur. in 6.*

Notandum tamèn, quòd ingrediens ex conceſſa ſibi legitima facultate, licèt poſteà in eo ſacrilegium committat, ab excommunicatione excuſatur, *Nauar. conſ. 34. de Sent. Excommunic. Lazarius de Blaſphemia q. 10. nu. 3. Zerola in Praxi Epiſcop. par. 1. verbo, Moniales, q. 8. Sanchez lib. 6. de Præcept. nu. 69. contra Bonac. de Clauſu. quæſt. 4. punct. 4. nu. 22.*

Alterum. Interrogabit pęnitentem, an aliquid à Monialibus abſque Superioris licentia acceperit, quia niſi cum effectu (ſi quid notabile ſit) reſtituat Monaſterio, abſolui non poterit, prout cauetur *in Bulla Clement. VIII. incipiente, Religioſæ Congregationes,* vt apud *Quarantam in verbo, Munerum largitio.*

Tertium. Obſeruabit Pœnitentiarius, an Monialis intra clauſuram, vel ad cratem à ſuo Confeſſario ordinario, aùt extraordinario (quod Deus auertat) ad turpia fuerit ſollicitata, vel cum ea obſcenos ſermones habuerit in confeſſione, vel

ad

ad confessionale; quia talis Monialis prædictum Cõfessarium ad loci Ordinarium, vel ad Inquisitorem deferri tenetur, ex *Constitut. Gregorij xv. incipiente, Vniuersi, & apud Naldum in ver. Confessarius, num. 41.* Quod sanè officium, cum inclusa sit, nec exire possit, per chyrographum præstabit, *Lazarius de Blasphemia, q. 12. nu. 65. & Belloch. in Praxi Moralis Theolog. par. 2. quæst. 9. nu. 209.*

Ceterùm si è contra ipsa Monialis in confessione, vel in loco ad eam excipiendam destinato ipsum Sacerdotem sollicitat, quamuis flagitio consentiat, ac ad turpem actum deueniat, nõ tenetur tamèn illum denuntiare. Ratio est, tùm quia in Bullis tantùm de Cõfessarijs sollicitantibus fit sermo: tùm quia istũ nullo modo dicitur ad turpia prouocasse, sed prouocatũ fuisse; & cui non conueniunt verba legis, nec eius dispositio, vt per *Bonac. de Oblig. denunc. disp. 6. punct. 3. Homob. de Casibus reseru. par. 2. cas. 4. sectio 3. except. 3.* qui testatur de communi. Caueat tamẽ Confessarius à dolo, & fraude, quæ nulli patrocinari debet.

Demùm notabit ingredientem Sanctimonialiũ Clausurã, & Moniales ingressũ permittẽtes sine licentia in scriptis ab Epõ obtenta, in casibus tantùm vrgentis necessitatis cõcedẽda, irretiri excommunicatione Papali, à qua nemo, præter Summũ Pontificem, vel ab ipso habentem facultatem, absoluere potest, *Ex Constitutione cit. Gregorij xiij. incipiente, Vbi gratiæ, apud Quarãta in Summa Bullarij, verbo, Monasteria Monialium.*

CASVS

CASVS XIV.

SVMMARIVM.

1 *Terminus iste, (Qui) quos filios comprehendat.*
2 *De parentibus tripliciter loqui possumus.*
3 *De parentibus quomodo loquatur textus.*
4 *Percussio quotuplex.*
5 *Non minus de leui percussione, quàm de graui loquitur textus.*
6 *Parentum percussio ab iniectione manuum in parentes differt.*
7 *Ad plura se extendit verbum percussio, quàm vulneratio, aùt mutilatio.*
8 *Percussio non adeò strictè accipitur in textu, vti in Canone,* Si quis suadente Diabolo.
9 *Regula generalis.*
10 *Non incidentes ex defectu actualis percussionis.*
11 *Non incidentes ex peccati mortalis carentia.*
12 *Non incidentes ob defectum strictæ parentelæ.*
13 *Filius pro patriæ defensione patrem suum percutiendo non incidit in casum.*
14 *Item nec filius ille incidit, qui omninò coactè suum percutit patrem.*
15 *Incidentes qui.*
16 *Incidit filius, qui per parentes discretè percussus, illos repercutit.*
17 *Item, qui patrem bannitum occidit.*
18 *Adoptio quotuplex.*
19 *Modus per Pœnitentiarium obseruandus.*

IN TEXTVM CASVS XIV. .S.
Qui parentes percusserint.

COMMENTARIA.

PEnès casum hunc septem percurremus paragrapha, quorum

Primum erit expositio terminorum textus, & deseruiet pro fundamentis huius casus.

Alterum erit assignatio cuiusdam regulæ generalis, demonstran-

strantis non incidentes in casum, & incidentes.

Tertium designat non incidentes in casum.

Quartum signat annotationes circa non incidentes.

Quintum demonstrat incidentes in casum.

Sextum affert annotationes penès incidentes.

Septimum deniq; assignat modum sequendum per Pęnitentiarium, priusquam à se dimittat pęnitentē hoc casu obstrictū.

§. I.

1 Quò ad primum paragraphum nobis se se offert in primìs terminus (*Qui*,) circa quem obseruandum est, qui nam veniant comprehensi sub ipso. Comprehenduntur itaq; sub eo omnes filij, & filiæ cuiuscūq; generis sint, hoc est, legitimi, legitimati, naturales, spurij, adoptiui, & arrogati; quinimmò in sententia *Capeauillæ par. 2. cap. 4. qu. 9. & Bellochij in Praxi Moralis Theolog. p. 2. quæst. 2. nu. 58.* comprehenduntur etiam filiastri, & filiastrę percutientes vitricum, aùt nouercam. Insupèr comprehendūtur filij, & filiæ ex infidelitate ad Christianam fidem conuersi, qui suos percutiunt parentes, licèt ipsi parentes adhùc viuant sub īnfidelitate. Itidem comprehenduntur filij hęreticorū, si suos percutiant parentes hęreticos. Demùm comprehenduntur omnes filij, tàm si sint coniugati, quàm clerici. Ratio omnium īstarum comprehensionum est, quia cum textus loquatur indistinctè, & absolutè, signum est omnes prędictos filios sub se cōprehendere; lex .n. generalitèr loquens, generalitèr est intelligenda, *l. De pretio, ff. de Publici. in rem act.* Et hoc maximè procedit in hac materia, teste *Belloch. loco infra citando*, in qua consideratur tantùm causa reuerentiæ, & affectionis, quam omnes filij ergà parentes exhibere debent. Ita *Petrus Belloch. part. 2. Casuum reser. quæst. 2. nu. 58. Capeauilla de Casib. reser. par. 2. cap. 4. q. 9.* & facit ad hoc *textus in l. Hos accusare, §. Omnibus, ff. de Accusationib.*

2 Secundus terminus est (*Parentes.*) Trifariam loqui possumus de parentibus, .s. largè, strictè, & strictissimè. Largè loquēdo appellatione parentum veniūt omnes consanguinei, & affines,

vt

vt constat ex communi vsu loquendi. De parẽtibus hoc modo sumptis loquitur *Arist. 8. Aethicæ, cap. 8.* quando ostendit pietatem esse virtutem, qua exhibemus cultum patriæ, & parentibus, & *D. Thomas 2. 2. quæst. 110. art. 1.*

Strictè veniunt auus, & auia, proauus, & proauia, abauus, & abauia, *l. Iurisconsultus, ff. de Gradibus. Lelius Zecchius de Casib. res. cas. 14. nu. 2.* Quinimmò nonnulli in hoc parentum genere strictè sumptorum reponunt quoq; superiores in recta linea vsq; ad Adam, tàm ex parte patris, quàm ex parte matris. Itèm veniunt vitricus, & nouerca, itemquè patres adoptiui, & qui arrogant sibi filium. Qui sint autèm, qui sibi arrogant filios, vide in fine huius casus.

Strictissimè verò parentum nomine veniunt tantùm pater, & mater, ex quibus filij immediatè geniti sunt: sumus in claris, ideò nulla opus est probatione. Nunc deueniendo ad rem nostram censeo cũ *Barbosa de Officio, & potestate Episc. allegat. 51. n. 114.* textum ne dum loqui de parentibus strictissimè sumptis, sed ẽt de parentibus strictè. Et ratio est satìs clara, & valida, si consideremus discrimen intèr parentes, & genitores: hoc nomen 3 *(Parentes)* ad plura se extendit, quàm nomen *(Genitores;)* nam hoc nomen *(Parentes,)* cũ veniat à patre, se extendit ad omnes, qui vel sunt patres per generationem, vel proximè tenent locũ nostrorum genitorum in corporalibus, vti sunt omnes illi, qui sortiuntur nomen parentum strictè sumptorum ad differentiã illorum, qui tantùm fictè habentur parentes, vt nutrix, aùt nutricius: itemq; ad differentiam Confessariorum, qui etiam nõ propriè, sed iuris fictione, seù similitudinariè dicuntur patres, .s. in spiritualibus. Cęterùm hoc nomen, *(Genitores,)* non se extendit nisi ad homines illos, & mulieres illas, qui naturalitèr proprio semine filium, aùt filiam genuerunt; textus autèm nõ vtitur nomine genitorum, sed nomine parentũ ad designandũ, quòd omnes filij cuiuscunq; generis, demptis filijs putatiuis, & spiritualibus, obstringerentur casu, si quosuis patres suos percuterent. Faciunt adducta per *Bellochium in Prax. moralis Theol.*

par.2. qu.14. Graff. de Casib. reseru. lib.2. cap.40. Gambarupta de Casibus reseru. cas. 8. num: 3.

4 Tertius terminus est (*Percusserint.*) Percussio est triplex, nimirùm leuissima, leuis, & grauis. Leuissima dr̃ illa, quæ ex imperfectione actus, aùt deliberationis est citrà mortale, vt potè si filius sentiens se percuti à patre, aùt à matre absque plena deliberatione, aùt ex subitanea passione repercutiat; sed aduertens, quid agit, statìm manum retrahit. Leuis est illa, qua percutitur parens per filium plena deliberatione, sed leuitèr, vt pugno, aùt alapa. Grauis est illa, qua parens à filio deliberatè percutitur ense, sclopo, ligno, &c. Habita tali distinctione existimo textum interpretandum esse nedum de percussione

5 graui, sed etiam de leui, quia parentum percussio, quamùis de se foret leuis; attamèn, pensato honore, quem filij, ac filiæ erga parentes debent, & circunstantia parentelæ, censetur grauis, & consequentèr annodatur. *Ita Nauar. in Manual. cap. 14 nu. 12. Finellius de Casibus reser. cas. 7.* qui expresse asserit ēt percussionem leuem filiorum in parentes reseruari debere. Idem asserit *Gambarupt. de Casibus reser. cas. 8. num. 2. asserens Ricardum in 3. Sentent. dist. 37. Barbosa, loco infra citando, & alij.*

6 Sunt autèm tria potissimè obseruanda circa parentum percussionem; quorum primum est, percussionem parentũ differre ab iniectione manuum in parentes, cum terminus, (*Percussio,*) non adeò strictè sumatur, vt iniectio manuum: nam nomine iniectionis manuum venit non modò percussio immediata, aùt mediata, sed etiam venit quęcunq; alia realis iniuria in parentes commissa, vt proiectio pulueris, iniuriosa per vestem retẽtio, violenta acceptio rei ex manibus eorum, incarceratio, &c. cum hac tamèn limitatione, quòd si filius non tangat parẽtes, nec immediatè vt manu, aùt pede, aùt mediatè, vt baculo, ense, &c. non censetur inijcere manus in parentes; vt si filius tãtùm incutiat parentibus timorem verbis minacibus. Cęterùm ad percussionem nõ sufficit realis iniuria, nec simplex tactio absq; vlla percussione, sed requiritur realis percussio grauis, aùt leuis;

nam

nam vbi opus est facto, non sufficiunt verba; sicut ēt non sufficit volūtas, vbi opus est facto, *c. 1. de Eo, qui mit. in poss. cau. rei ser.*

Secundum obseruandum est verbum percutere largiùs esse, quàm verbum vulnerare, aùt mutilare: nam percutere comprehendit vulnerare, & mutilare, sed non è conuerso; quia si vulneratio, aùt mutilatio est, percussio est: sed si percussio est, nō sequitur, quòd sit vulneratio, aùt mutilatio, quia datur percussio absque mutilatione, & vulneratione; illud autèm est largiùs, .i. communiùs, à quo non fit subsistendi consequētia, vt vtar *Philosophorum verbis*. 7

Tertium obseruandum est percussionem in textu non esse ita strictè accipiendam, vt accipitur in Canone, *Si quis suadente Diabolo, 17. qu. 4.* quia ibi ad incurrendam excommunicationē sufficit expuere in Clericum, vel arripere eum per vestem iniuriosè, aùt incarcerare violentèr contra iustitiam: ad incurrendum verò hunc casum reseruatum contra percutientes parētes non sufficit similia patrare, licèt grauitèr peccet: à diuersis .n. non fit illatio, *l. Papinianus, ff. de Minoribus*. 8

§. II.

Quò ad secundum paragraphum traditur regula generalis pro doctis, ex quibus simul cum fundamentis in explicatione terminorum iactis, satis patere potest, qui incidant in casum, & qui non incidant. 9

REGVLA.

Ad incurrendum hunc casum tres requiruntur conditiones copulatiuè.

Prima est, quòd percussio sit actualis.

Secunda est, quòd percussio sit mortalitèr peccaminosa.

Tertia est, quòd percussio sit contra parentes, strictissimè, aùt saltèm strictè captos.

Patetq; veritas huius regulæ ex iactis fundamentis.

Pro minus peritis practicatur regula simul cum fundamentis, & in primis colligitur, qui non incidant.

§. III.

NON INCIDENTES.

10 Ex defectu primæ conditionis regulæ, .s. (*quòd percussio sit actualis,*) sequitur primò illum non incidere, qui apprehenso patre suo per brachia, vel alio modo strictè detinet ipsum impediendo, ne se, vel alium percutiat.

Secundò, sequitur illum non incidere, qui iracundia motus, manum admouet, vel eleuat baculum, vt patrem, aùt matrem percutiat, quem tamèn minimè percutit, licèt peccet mortalitèr. Faciunt adducta per *Barbosam de Officio & potest. Epi, allegat. 51. nu. 113.* quia verba cum effectu sunt accipienda.

Tertiò, sequitur illum non incidere, qui verbis contumeliosis patrem, vel matrem afficit; peccat tamèn mortalitèr.

Idem quoquè infertur de illo, qui minacibus verbis cogit parentes ad aliquid sibi indulgendum, vel impertiendum, *Belloch. de Casib. reser. par. 2. quæst. 2.* peccat tamèn mortalitèr.

Quartò, sequitur illum non incidere, qui furore motus ponit ensem, vel baculum super caput patris, vel matris suæ, asserēs, quòd vtiq; ipsum, vel ipsam validè percuteret, nisi timor Dei ipsum retraheret; peccat tamèn grauitèr.

Quintò, sequitur illum non incidere, qui spuit saliuam in patrem, aùt matrem, vel arripit eum per vestem; annodatur tamèn mortali piaculo.

Sextò, sequitur illum non incidere, qui mandat, consulit, consentit, aùt auxilium præbet, &c. vt percutiatur eius pater, vel mater; irretitur tamèn peccato mortali.

Septimò, idem infertur de illo, qui patrem suum in carcerē detrudere fecit, obstringitur tamèn mortali culpa, supposito, quòd iniustè hoc præstiterit.

Octauò, idem dicitur de illo, qui patri, aùt matri insidiatus est

est, sed nihil mali sequutum est; ligatur tñ mortifero crimine.

Omnium supradictarum consequentiarum, & aliarũ similiũ vna est ratio essentialis, .s. quia in prædictis delictis nunquàm intercessit actualis percussio; quando autèm plura copulatiuè requiruntur ad constitutionem rei, vno deficiente nihil seqr̄.

Nonò, Ex defectu secũdæ particulæ regulæ, .s. (*quòd percussio sit mortalitèr peccaminosa,*) sequitur illũ non incidere, qui casualitèr, vel iocosè percusserit parentes; licèt percussionem contigerit grauem esse. 11

Decimò, sequitur illũ non incidere, qui ad defensionem sui repercutit patrem, qui eius mortem, mutilationem, aùt vulnerationem intendit; dummodò repercutiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, quod tunc seruari dicitur, cum quis alitèr quàm repercutiendo inuasorem euadere non potest. Legendus est *Finellius de Casib. reser. cas.7. post Couar.* qui latiùs hoc ꝓbat, *Barbosa de Officio, & potest. Episc. allegat.51. nu.116., & alij.*

Vndecimò, sequitur illum non incidere, qui, vt citiùs se eripiat è manibus sui inimici ipsum persequentis, impingit fortitèr in patrem, aùt matrem, ipsam retardantem à fuga.

Duodecimò, idem infertur de illo, qui, vt liberet patrem suum ab inimico ipsum persequente, eum in domum valido impetu intrare compellit.

Idem de illo, qui, vt eripiat patrem suum ab inimico, ipsum ex industria retrorsum cadere facit, vt vel sic effugiat eius ictũ.

Decimotertiò, idem de illo, qui absq; peccato, & ex ignorantia inuincibili percutit quempiàm parentum. Ratio omnium harũ sequelarũ est, quia in supradictis percussionibus non inuoluitur peccatũ mortale, vt supponitur, ꝙ prorsùs reqritur, in casuũ reseruat. vt constat ex *Decr. interpretat. Sac. Congreg. super Casus reser. incipientis, Editum fuit.* Vid. *Nald. verbo, Casus, sub n.*14. *& Quaranta verbo, Casus reser. Barbosa, vbi supra, nu.* 119.

Decimoquartò, ex defectu tertiæ particulæ, .s. (*quòd percussio sit contra parentes strictissimè, aùt saltèm strictè sumptos,*) sequitur 12
non incidere eum, qui fratrem suum, vel sororem, consobrinũ,

vel

vel consobrinam, nepotem, aùt neptem, patruum,uel amitam, aùt alium quempiam ex parentibus largè acceptis, percutit, quamùis iniuriosè, ac lethalitèr percutiat. Ratio est, quia textus non comprehendit parentes largè acceptos, quales sũt supra relati, vt in primo §. notatum fuit; quibus .n. non conueniunt verba textus, nec eius dispositio conuenire debet, *vulgatis Iuribus.*

§. IV.

ANNOTATIO I.

13 Ille non incidit in casum, qui percutit patrem suum ob necessariam defensionem patriæ, .s. vt ipsam liberet ab ipso iniustè inuadente. Ratio est, quia teste *Fincllio de Casib. reser. cas.7.* in pari necessitate plus tenemur patriæ, quàm patri, plus bono vniuersali, quàm particulari: vtilitas .n. publica est pręferẽda priuatæ, *cap. Bonæ, il pri. de Postu. Prælat., l. vnica, §. pen. C. de Caducis. tol. c. Scias. 7. q. 1. Couar. sup. cap. Raynutius, de Testam. num. 8. ver. 1.* Idem dicendum de filio percutiente patrem suum cõtra fidem Christi bellantem, *Barbosa, vbi supra, nu. 115.*

ANNOTATIO II.

14 Ille non incidit, qui astrictus, v.g. ab aliquo Potente, coactione cadente in constantem virum, suum verberat patrem, aùt matrem. Et ratio ea esse videtur, quia, quamùis supradictus timor non excuset à transgressione diuinorum præceptorum, cum teneatur vnusquisq; magìs mori, quàm fędari aliquo mortali crimine; attamèn excusatur à reseruatione, quæ est ab Ecclesia, *Alexander de Ariostis, circà finem quarti præcepti, Emanuel Sà, verbo, Lex, num. 1.*

Aliæ annotationes addi possunt, sed breuitatis gratia consultò omittuntur; gaudent .n. breuitate moderni; meliusquè est pauca vtilia effundere, quàm multis inutilibus corda hominum pręgrauare, *l. Tanta, C. de Vetere iure enucleando.*

§. V.

§. V.

INCIDENTES.

Ex regula ſecundariò ſequitur, qui incidant: argumentum 15
.n. à contrario ſenſu aptiſſimum eſt in iure ad magìs, ac magìs cognoſcendam veritatem rei. Verùm quia fruſtrà fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora ęquè benè; propterea, cum regulam generalem, de qua ſupra, & per argumentum à contrario ſenſu, quiuis cognoſcere poſſit, qui è contra incidant; ideò conſultò omitto conſequentiarum longum contextum. Solummodò breuitèr dico quemlibet filium, vel filiam incidere, qui, vel quæ alterum parentum percutit grauitèr, vel leuitèr iuxtà expoſitionem habitam in 1.§. ſuppoſito, quòd percuſſio exiſtat mortalitèr peccaminoſa.

§. VI.

ANNOTATIO I.

Incidit, qui percuſſus à patre, vel matre diſcretè, correptio- 16
nis, aùt diſciplinæ gratia, ſe ipſum defendendo repercutit parentem; quia, cum parens ſuum exequatur officium, non poteſt filius in tali caſu abſq; graui culpa parentem repercutere. Ita *Finellius de Caſibus reſeruatis, caſ. 7. poſt Angelicum Doctorem 2. 2. quæſt. 66. art. 2. & Caiet. ibidem. Sotum de Iuſt. & Iure lib. 5. quæſt. 2. art. 2. cap. Aùt facta, de Pœniten. diſt. 1.* vbi patri permittitur filiũ percutere ad correptionem; non verò ad iniuriam irrogandã, uel ad uindictam.

ANNOTATIO II.

Incidit, qui patrem bannitum interimit, quia, quamùis ban- 17
nitorum occiſio per legem permittatur; non tamèn licet filio reſpectu patris. Ita *Graff. de Caſibus reſer. lib. 2. cap. 40.* Hìc non immoror, quia crimen hoc potiùs pertinet ad caſum homici-

dij,

dij, qui est octauus, quàm ad istum, qui est quartusdecimus.

ANNOTATIO III.

18 Adoptio secundum *Angelicum Doctorem 4. Senten. dist. 42. art. 1. ibi ad primum*, est duplex, vna, quæ naturalem filiationem perfectè imitatur, & hæc vocatur arrogatio, per quam reducitur adoptatus in potestatem adoptantis, itaut adoptatus succedat adoptanti ab intestato; nec potest eum pater adoptans priuare quarta parte hęreditatis; & sic adoptari non potest, nisi qui est sui iuris, & postquàm quis est adoptatus, non habet potestatem, aùt si habet, est emancipatus: quæ quidem emancipatio non fit, nisi per Principis auctoritatem.

Alia est adoptio simplex, in qua adoptans non tenetur in testamento aliquid relinquere adoptato, nec habet alias conditiones adoptionis, arrogationis. Nos loquimur de prima, .i. de patribus adoptantibus primo modo, & de filijs adoptiuis item primo modo. *Armilla verbo, Adoptio, nu. 2.*

§. VII.

Modus obseruandus per Pœnitentiarium, priusquàm absoluat hoc casu irretitum.

19 TRia præstabit. Primum animaduertat non sufficere si pęnitens dicat se hominem percussisse, sed necessariò specificare debet, se percussisse aliquem ex parentibus, vel strictè, vel strictissimè sumptis, de quibus supra in primo paragrapho; quia circunstantia hæc mutat speciem peccati, teste *D. Thom. 1. 2. quæst. 76. art. 3.* & idcircò necessariò aperienda est in confessione. Et idem dicitur, si matrem grauidam abortiri fecerit, vt notat *Bellochius in Praxi moralis Theolog. par. 2. quæst. 2. num. 2.*

Insuper Pęnitentiarius declaret pęnitenti, quàm graue sit hoc peccatum, cum sit contra ius naturale, diuinum, & humanum. Contra ius naturale: nam instinctu naturæ anima-

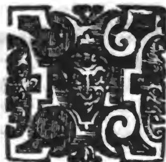
lia

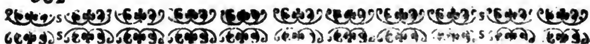
lia irrationabilia defendunt eorum genitores, vt *D. Ambrosius in Exameron testatur de Ciconia, & Cornice* ergà eorum parentes. Contra ius diuinum, vt habetur *Exodo, c. 21.* nam ibi dicitur, qui percusserit patrem suum, aùt matrem morte moriatur: & alibi. Et contra ius humanum, cum de iure ciuili percutientes parentes exhęredari possint, vt in *Paragrapho, Aliud, ver. Si quis, Auth. Vt cum de appellatione cognoscitur.*

Alterum, inducat filium, aùt filiam percutiẽtem parentem, vt ei satisfaciat omni meliori modo.

Tertium, inducat similitèr vt satisfaciat, quoad fieri poterit iis, qui suo prauo exemplo scandalum, aùt occasionem patrandi similia, attulit, *Petrus Bellochius, vbi supra.*

Notandum est autèm scandalum actiuum duplex esse: aliud intentum, vt si peccator dicto, uel facto intendat trahere aliquam personam ad peccatum; & aliud minimè intentum. Primum est speciale peccatum. Secundum verò est conditio tantùm aggrauans. Ita *Angelus Hellensis in Speculo Confess. c. 14.*

CASVS XV.

SVMMARIVM.

1 *Terminus (Qui) interdùm sub se complectitur insimùl masculinum, & fœmininum, interdùm masculinum tantùm.*
2 *In hoc textu terminus (Qui) præcisè complectitur solùm masculinum.*
3 *Masculus prima vice, qua se commiscet cum fœmina, licèt omninò inuitus, non dicitur stupratus.*
4 *In mari iuuene deformitatis rationes, quæ in puella virgine inueniri solent, minimè reperiuntur.*
5 *Violentia est duplex, nimirùm propria, & interpretatiua.*
6 *De vtraquè violentia loquitur textus.*
7 *Stuprum est species luxuriæ ab alijs distincta.*
8 *Stuprum est virginis fœminæ defloratio.*
9 *Cum masculus primò defloratur, non dicitur committi stuprum.*
10 *Duplex est virginitas, altera naturalis, virtuosa altera.*
11 *Virginitas naturalis à virtuosa separari potest.*
12 *Stuprum dupliciter contingere pōt, .s. absq; violentia, & cū violētia.*
13 *Terminus (virginis) in textu non stat pro masculo.*
14 *Puella procurans in se mollitiem, an integritatem carnis frangat.*
15 *Verbum (intulerint) in textu idem valet, ac qui contra voluntatem tulerint.*
16 *Quintupliciter differt stuprum à raptu.*
17 *Raptus etiam est species luxuriæ ab alijs distincta.*
18 *Ad incidendum in casum hunc tria copulatiuè requiruntur.*
19 *Non incidit in casum iuuenis, qui puellā sibi vltrò oblatam stuprauit.*
20 *Nec ille, qui stuprauit virginem, quæ leuiter rogata fuit.*
21 *Nec ille, qui duntaxàt munusculis allexit virginem.*
22 *Nec ille, qui priùs fuit lacessitus.*
23 *Nec ille, qui cognouit puellam non virginem, licèt haberetur talis, & vim illi intulerit.*
24 *Nec, qui masculo virgini vim intulit.*
25 *Nec, qui habuit propositum deflorandi virginem, sed non deflorauit.*
26 *Nec, qui nisus fuit deflorare virginem, si re ipsa illam non deflorauit.*
27 *Nec ille, qui præcisè per tactus impudicos ad pollutionem induxit virginem.*
28 *Nec ille, qui cognouit virginem contra naturam.*

29 Incidit

29 *Incidit, qui defloraüit virginem fide data illam in vxorem ducendi.*
30 *Incidit, qui pellexit virginem sub præstito iuramento illam dotandi.*
31 *Incidit, qui celebratis solis sponsalibus extorsit virginis consensum ad copulam carnalem, timore inconcusso aliam ducendi, nisi assentiret.*
32 *Incidit diues, qui lacesciuit pauperculam virginem ad stuprum sub spe illam ducendi in coniugem.*
33 *An, quando adest imparitas, puellam præsumi possit fuisse deceptam.*
34 *Admodùm grauiter peccat, qui aufert signaculum virginale.*
35 *Stuprator virginis tenetur satisfacere patri illius.*
36 *Itèm tenetur satisfacere virgini.*
37 *Stuprator virginis tenetur satisfacere patri illius.*
38 *Attendat Pœnitentiarius, an ex stupro nata sit proles.*
39 *Confessarius itèm omninò attendat, an remota sit occasio recidiui.*

IN TEXTVM CASVS XV. .S.

Qui stuprum violentum virgini intulerint.

COMMENTARIA.

OMni afficior tędio, vndequaquè verecundia confundor, dum nimiam stupri fęditatem expositurus casum quintumdecimum prouidè additum in tabella casuum reseruatorum in hac prima Synodo sub Illustriss. ac Reuerendiss. D. D. Aloysio Grimano celebrata, aggredi volo. Sed illud mihi subsidij comparabo, vt quàm celerimè ab hoc omnis immunditiæ veluti limo me expediam.

Verùm circa casum hunc pro instituto distinctè procedēdo octo percurremus paragrapha (iuxta numerum octo Beatitudinum, quas nos assequi concedat Beatissimus omnium Pater in via, vt postmodùm plena, ac vera fruamur beatitudine in patria); quorum

Primum pręsefert declarationem terminorum in textu inclusorum, qui pro iaciendis fundamentis textus omninò sunt exponendi.

Secundum affert discrimen intèr stuprum, & raptum.

Tertium dat regulam generalem pro dignoſcendis incidentibus, & non incidentibus in caſum.

Quartum oſtendit non incidentes in caſum.

Quintum addit annotationes circa non incidentes.

Sextum demonſtrat incidentes.

Septimum ponit annotationem penès incidentes.

Octauum deniquè tradit modum per Pęnitentiarium ſeruãdum, priuſquàm impertiat abſolutionis beneficium annodato huiuſmodi caſu.

§. I.

Quò ad primum paragraphum immediatè prę oculis objicitur terminus (*Qui,*) de quo coacti in vnoquoq; caſu ſemper aliquid nobis neceſſum fuit pręnotare; cum iuxta materiarum, ſeù caſuum varietatem in his Commentarijs regula generalis ſingulis caſibus communis in medium minimè afferri potuerit.

1 Terminus iſte interdùm ſub ſe complectitur genus fęmininum, vt claret in pręnotatis Commentarijs circa hunc terminũ diſcurrenti; & interdùm etiam à ſe prorsùs genus fęmininum excludit, quod item ex ſupradictis caſuum Commentarijs nõ obſcurè colligitur.

2 In hoc caſu potiſſimùm pro certo habeo, termino (*Qui*) minimè includi genus fęmininum. Quod quidem liquidò claret, primo ſumpto argumento ex ſolitis: iura enim ſe adaptant ad ea, quæ vt plurimùm contingere ſolent, non ad ea, quæ ratò, *l. Iura. 3. ff. de Legibus,* non ſolent autèm fęminæ viris, niſi raro, vim inferre.

3 Secundò, quia, qñ mas iuuenilis ętatis primò ſe commiſcet cũ aliqua corrupta muliere, licèt ab ipſa admodùm ſollicitatus, vti iã fuit Ioſeph Patriarcha, *Gen. c. 38.* nõ dr̃ fuiſſe ſtupratus; ſed tm̃modò flagitium fornicationis cõmiſiſſe (ſuppono mulierem hanc nõ eſſe nuptam, nec iſti ſanguine, aùt affinitate cõiunctã, aùt voto aſtrictã,) tametſi per hanc cõiunctionẽ corporis virginitatem amiſerit. Faciunt allata per *Capeauillam de Caſibus reſer. caſ. 11. difficul. 1.*

Ducor

Ducor hac ratione,quia in mari adolescēti nō reperiūtur ra- 4
tiones deformitatis, quæ in puella virgine reperiri solent;nam puella quoad signaculum virginitatis noscitur esse sub parentum custodia; & per signaculi virginalis fractionem ad nuptū minùs apta reperiri,quarū conditiones in adolescēte mari minimè attenduntur, vt de se constat. *Capeau. inf. loc. cit.*

Secūdus terminus est (*violentum*). In gratiam huius termini 5
obseruandum est violentiam duplicem esse, nempè propriam, & interpretatiuam: propria,vt cum virgo ob debilitatem sexus opprimitur à viro,vti iam fuit Thamar ab Amon,*2.Reg.c.13.* interpretatiua verò,vt cū virgo amplis donis,aùt promissionibus iuratis, &c. seducta sustinet copulam. De vtraq; censeo loqui 6
textum: nam vtroq; etiam modo violentum patratur stuprum. Cui autem conueniunt verba textus, dispositio quoq; conuenire debet, *l. 1. vers. Offilius, ff. Ne quis eum.* Faciunt allata per *D. Antoninum 2. par. Summæ Theologicæ tit.8. c. 6. §.1. Graff. lib. 2. Decis. aurear. c. 78. nu.4. apud Capeau. de Casib. reser. c.11. nu.4.*

Tertius terminus est (*stuprum.*) Pro intelligentia operę pretium est tria attendere. Primum, an stuprum sit species luxuriæ. Secundum quid sit. Tertiū quomodò sumatur in textu.

Sciendum est primò stuprum esse speciem luxuriæ ab alijs 7
distinctam; nam, vbi circa aliquod peccatum contingit aliqua specialis deformitas, ibi species determinata illius peccati poni debet; in virgine autèm sub custodia patris, vel alterius existente occurrit specialis deformitas, si à viro corrumpatur extrà matrimonium; amittit enim sigillū virginitatis ob cuius amissionem solet fieri vilis, & magna cum difficultate, nisi aucta dote, dari nuptui,in damnum, ac dedecus parentum, aùt custodum: quod cum pateat expresè,probare non est necesse. Est *Doctrina D. Thomæ 2. 2. q. 154. art.6.* quàm doctè, & fusè explicat *Caiet. ibi,* vt notat *Capeau. de cas. res. c. 11. q. 1. diffic. 1.*

Secundò, quid sit. Stuprum est virginis fęminæ defloratio: 8
ita *Tolet. lib.5. c.11. nu.1. post D.Thom. 2. 2. q. 154. arg.6. & Caiet. ibi, & in Sum. verbo, Stuprum, & Capeau. loc. cit. DD. communitèr.*

Dicitur

9 Dicitur virginis fęminæ, quia, cum mas primò defloratur, non dicitur ſtuprum; ſed ſolummodò cum defloratur fęmina. Itèm dicitur fęminæ virginis, nam ſtuprum dicitur, ſi fęmina virgo ſit; non autèm ſi mas licèt virgo exiſtat. Legendus eſt *Eman. Sà, verbo, Luxuria, nu. 3. Tol. vbi ſup. Caiet. item vbi ſup. & alij.*

10 Verùm hìc notandum duplicem eſſe virginitatem, alteram naturalem, virtuoſam alteram: naturalis eſt integritas carnis, .s. clauſtri virginalis; virtuoſa verò eſt, cui debetur laureola. Faciunt allata per *Bonac. de Decem præceptis diſput. 7. q. 1. pun. vnic. pri. prop. num. 4.* & reperitur in perſona, quæ nūquam carnalem copulam habuit; aùt veneream aliquam delectationem interiùs, aùt exterius voluntariè admiſit.

11 Notandum prætereà huiuſmodi virginitatem nempè naturalem, & uirtuoſam ad inuicem ſeparari poſſe: fęmina enim naturalem virginitatem poſſidet, quandiù ab aliquo viro non fuit carnalitèr cognita; quamùis virginale clauſtrū alio modo læſum retineat: fieri autèm poteſt, vt clauſtrū virginale illęſum ſeruet, etiam ſi alicui impudico tactui, aùt internæ delectationi aſſenſum præſtet; quo in caſu virginitatem naturalem retinet, non verò virtuoſam: ex oppoſito fieri poteſt, vt virginitatem virtuoſam retineat, amiſſa naturali, vt patet in fęmina, quæ per vim abſolutam abſquè vllo conſenſu corrumpitur. Ità *Bonac. loco cit.*

12 Quò ad tertium, ſciendum eſt ſtuprum duplicitèr cōtingere poſſe, .s. abſquè violentia, & cum violentia: abſq; violentia, ut cum virgo ultrò ſe uiolandam offert, uel ſaltèm leuitèr rogata aſſentit ſtupratori: cū uiolentia eſt, quādò uirgo precibus importunis, amplis donis, promiſſionibus iuratis allecta cōſentit viro eam opprimēti, tunc .n. dr̄ moralr̄ coacta. His habitis, pro certo habeo hoc in loco textū nō eſſe extēdendū ad ſtuprū ſine violentia, quamùis admodùm graue peccatum inuoluat; ſed ſolùm ad ſtuprum patratum cum uiolentia altero ex prędictis modis ſumpta. Faciunt, quæ habet *Capeau. loco ſuprà citato,* & claret in textu, ibi, *Violentum.*

Quartus

Quartus terminus est (*virginis,*) circa quem nullus remanet 13
ambigendi locus ex supradictis, quin precisè sumatur pro fęmina, cuius integritas claustri virginalis adhùc illęsa remanet: quod secùs est de illa, quæ in foro fori virgo censetur, sed re ipsa talis non est; sumus .n. in foro poli, in quo solũmodò spectatur rei veritas. *Soarez ver. Lex. Felin. in cap. 1. de Constitu. vers. Fallit. 6.*

Verùm notandum, quòd, quamuis puella procurans in se, 14
quod absit, pollutionẽ amittat laureolã virginũ, si illã priùs nõ ꝑdiderat; attamèn formalitèr nõ frãgit sigillũ virginitatis, .s. integritatẽ carnis, esto ꝑ talẽ fractionẽ euadat vilis, & ad matrimoniũ ineptior: nam licèt quis nosset similẽ turpitudinẽ ab illa commissam fuisse, non idcircò eius nuptias à se reijceret, quod satìs constat.

Quintus denique terminus est (*intulerint*). Quamobrèm sciendum est, quod, infero, vt plurimùm sumitur deteriorem in partem, vt inferre manus, inferre damnum, cladem, detrimentum, inferre crimen, inferre arma, &c.

Sed hoc in loco mihi probatur verbum (*intulerint*) idem ua- 15
lere, ac istud, .s. contra tulerint, .s. contra uoluntatem uirginis, supponimus enim stuprum contra propositum uirginis extorqueri. hactenùs de terminis.

§. II.

Non modicum intercedere discrimen intèr stuprũ, & raptũ
nouimus; in his autèm pręcipuè ad inuicem differunt. Primò, 16
quia stuprum committitur solùm cum uirginibus; raptus uerò est non tantùm uirginum, sed etiam mulierum corruptarum, siuè illæ sint coniugatæ, siuè uiduæ, siuè solutæ, ẽt meretrices, *36. q. 2. c. Raptores, &c. Si quis non dicam, de Pænit. dist. 1.*

Secundò, quia stuprum est solùm respectu fęminini sexus, ut dictum est: raptus uerò est etiàm masculini, quià est etiam raptus uirorum, ut si mulier rapiat per se, uel per alios uirum, ut eum in matrimonium ducat; uel, ut eius amplexibus fruatur;

uerum

uerum tamèn est, quod rarò contingit mulierem uirum rapere; è contra uerò sępiùs contingit, quod uir fęminam rapiat. Legendus est *Hostiens. in Sum. lib.5. rub. de pœnis raptoris, nu.1.*

Tertiò, stuprum potest fieri absq; uiolentia, ut contingit cũ virgo vltrò dat copiam sui corporis viro; raptus verò intrinsecè inuoluit violentiam, & per hanc differentiam raptus extat distinctus non solùm à stupro, sed etiam ab alijs luxuriæ speciebus. Nec sufficit ad raptum violentia interpretatiua, qualis sufficit ad stuprum, de quo est casus iste, sed requiritur violentia formalis.

Quartò, violentia, quæ interdùm contingit in stupro versatur circa virginem tantùm; violentia verò in raptu est etiam respectu parentum, aùt custodum personæ.

Quintò, stuprum non inuoluit in se excommunicationem, quemadmodùm facit raptus; ideò raptor omnis ab excommunicatione lata per *Conc. Trid.* absolui debet. Verùm, quia nemini reseruatur, potest per quemcunq; Confessarium auferri: quod notat *Capeau. de Casibus reser. cas. 12. q.3.*

17 Colliguntur hæ differentiæ ex diffinitione raptus strictè, & propriè sumpti, qui est species luxuriæ ab alijs distincta, qua persona violentèr contrà eius voluntatem, uel parentum carnalitèr cognoscitur. *Ex 36. q.1. & 2. p diuersa ibi capitula, ex D. Tho. 2.2. q.154. art.7. & ex alijs apud Capeau. cas.12. q.1.*

§. III.

Pro doctis affertur regula generalis, ex qua unà cum iactis fundamentis in primo paragrapho satìs conijcere queunt, quinam incidant in casum, & qui non incidant.

REGVLA.

Ad incidendum in casum hunc tria copulatiuè requiruntur.

Primò est violẽtia formalis, aùt moralis ex parte stuprãtis.

Secundò virginitas naturalis.

Tertiò sexus fæmineus. Et utraq; harũ conditionũ se tenet ex parte personæ stupratæ. Con-

Constat regula ex positis fundamētis in primo paragrapho.

Pro minùs peritis practicatur regula, & primò colligitur, qui non incidant in casum.

§. IV.

NON INCIDENTES.

Ex defectu, seù carentia primæ conditionis regulæ, .s. (*violentia, &c.*) ex parte stuprantis, seqr̄ primò iuuenem illum non 19 incidisse, qui stuprauit virginem, quæ spontaneè se tradidit ob quamcunq; causam, .s. siuè vt ab ipso dotem consequeretur, siuè ob beneuolentiam in ipsum, siuè etiam, vt frueretur eius amplexibus, &c.

Secundò, sequitur nec illum incidisse, qui item stuprauit 20 virginem, quæ leuitèr rogata stupratori fecit copiam sui corporis. Ratio harum consequentiarum vna est, sed ad incidendum in casum omninò necessaria, nempè quia hìc nulla interuenit violentia, nec vera, nec interpretatiua. Nec obstant munuscula, quibus fortassè fuit allecta; quia, cum virgo tàm facilitèr, tamq; vilitèr se prostituerit, signum est euidens nullam violentiam intercessisse.

Tertiò, sequitur nec illum incidisse, qui, vt alliceret virginem, misit illi epistolas amorem inhonestum vndequaq; redolentes, ob quas ei consensit. 21

Quartò, sequitur à fortiori nec illum incidisse, qui stuprauit 22 virginem, à qua ipse fuit lacessitus, quocunq; modo id obtigerit, siuè per lęnas, siuè per dona, &c. Ratio harum sequelarū est eadem, quam paullò supra attuli.

Ex carentia secundæ conditionis, .s. (*virginitas naturalis.*) sequitur quintò illum non incidisse, qui violentèr habuit rem cū 23 adolescentula, quę re ipsa non erat virgo, licèt communitèr ab omnibus haberetur virgo: quód proculdubiò verum est in foro conscientiæ, in quo soli veritati locus est; quamùis in foro exteriori talis iudicabitur stuprator, & vt talis punietur. Mecū est *Capean. vbi supra,* & veritas ipsa optima comes. Faciunt, quæ habet *Felinus, & Soarez, locis cit.*

24 Ex carẽtia tertiæ conditionis, .s. (*sexus fœmineus*,) seq̃r sextō illũ minimè incidisse, q vt haberet rẽ cũ masculo virgine, vim ei intulit: nã hic licèt vera, & formalis violẽtia intercesserit ex parte agentis, & virginitas ex parte patiẽtis; attñ, quia deficit sexus fęmineus, non est stuprum, nec simplex, nec violentum; nam stuprum pręcisè cum fęmina committitur. Verùm huiusmodi horrendum delictum ex alio capite reseruatum esse constat, .s. in casu decimo in ordine tabellæ Dięcesis Bergomi, cuius delicti nomen ob nimiam suam fęditatem silentij tenebris inuoluo.

§. V.

ANNOTATIO VNICA.

25 Non comprehenditur sub casu isto ille, qui habuit propositũ deflorandi virginem, si re ipsa minimè defloraui t. Ratio est, tũ quia propositũ in mẽte retentũ parit abortũ, *ad tex. in c. Cum aliquibus, de Sententia, & re iudicata:* tùm quia verba sunt intelligenda cum effectu, .s. consummatione operis, *c. Hæc autem verba, de Pœnit. dist. 1.* tùm etiam, quia hic reperitur pręcisè stuprũ mentale, quod reseruationi minimè subiacet, *cap. Cogitationis,*
26 *eadem*. Idem inferendum est de illo, qui nisus fuit deflorare virginem, si in facto illam non corrupit, *cap. Iuuenis, de Sponsal.*
27 Itidem idem inferendum est de illo, qui solummodò per tactus impudicos ad pollutionem attraxit virginem.

ANNOTATIO II.

28 Non incidit in hunc casum, qui (quod absit) virginem cognouit contra naturam, licèt etiam eius procurauerit pollutionem: ratio est, quia nequè per concubitum contra naturam, nequè per virginis pollutionem aufertur signaculum virginitatis, in quo consistit ratio stupri. Legendus est *Capeu. loc. cit.*

§. VI.

INCIDENTES.

29 Sequitur primò illum incidisse, qui, vt honesta virgine potiretur, quæ sui copiam sępè sępiùs illi denegauerat, re ipsa defloraui t,

florauit sub fide data, siuè publicè, siuè secretò illam ducendi in vxorem, siuè posteà illam ducat, siuè non. Ratio est, quia verè intercessit stuprum cum violentia interpretatiua respectu virginis fęminæ, quæ alitèr non assensisset illi.

Secundò, sequitur illum incidisse, qui præstito iuramento dotandi virginem, illam pellexit ad patrandum stuprum, quod re ipsa sequutum fuit. Ratio est, quia adest stuprum violentũ, .s. violentia interpretatiua, quæ, vt supra supposuimus, sufficit ad incidendum in casum. 30

Tertiò, sequitur iuuenem illum incidisse, qui factis sponsalibus, antequàm celebraretur matrimonium de pręsenti coràm Parocho, & testibus traxit virginem ad copulam carnalem timore illi inconcusso, ducendi aliam, nisi sibi assentiret, siuè posteà illam, siuè aliam ducat. Ratio est, quia intercedit hìc violentia saltèm interpretatiua ob metum, quo affecta est virgo, ne desereretur à sponso sibi promisso, *Capeau. loco cit.* 31

Quartò, sequitur diuitem illum incidisse, qui lacessiuit pauperculam virginem ad sustinendum stuprum (quod quidèm sustinuit,) aliàs minimè consensuram, nisi data illi spe futuri matrimonij cum stuprante. Nec obstat disparitas gradus, vt infra cauetur. 32

§. VII.

Imparitas generis, .s. nobilitatis, fortunæ, aùt facultatum non obstant, quin virgo violentari possit promissione iurata futuri matrimonij; & perindè stuprator incidat in casum: nam illud, quod nonnulli DD. ferunt, nempè in hoc casu, & similibus ob imparitatem nobilitatis, aùt diuitiarum præsumi puellam non fuisse deceptam, sed ad suam colorandam turpitudinem potiùs finxisse; procedit quò ad forum exterius, præsumptionibus innitens: at quod nos hìc dicimus, certum est in foro poli, seù conscientię, quem nos sequimur; & in quo locus præsumptioni minimè datur. Faciunt, quæ habet *Felin.* & *Soarez loco citato.* 33

§. VII.

Modus obseruandus per Confessorem Pœnitentiarium, antequàm absoluat annodatum hoc casu.

34 TRia saltèm de more præstabit. Primũ, obijciet pręoculis pęnitẽtis, qui ademit violẽtèr virgini signaculũ virginale, quàm grauitèr peccauerit non modò ratione culpę cõmissę, sed etiam quia ob hoc constituit ipsam in periculo grandi deinceps peccandi. Legendus est *Tolet. lib.5. cap.11. nu. 1.*

35 Secundum. Ingeret illi, quòd stuprator virginis (quocũq; modo illam dementauerit) obligatur in vtroq; foro ad placandum illius patrem, & ad satisfaciendum illi pro iniuria allata, ad dicta *Angelici Doctoris, 2.2. q.154. art. 6. Caetani, & aliorum, apud Capcau. q. 3. diffic. 1.*

36 Itidem interrogabit, an stuprator satisfecerit virgini, uel saltèm satisfacere paratus sit ad arbitrium uiri prudentis; nam sine illa satisfactione absolui non potest, defectu contritionis.

37 Si stuprator importunis precibus, falsisq; pollicitationibus, v. g. ducendi virginem deceperit ipsam (quidquid sit de foro exteriori) in foro interiori tenetur ad id, quod promisit: & in casu longæ inęqualitatis tenetur saltèm ad reficiendũ damnum omne, quod indè illi euenerit; & præcipuè ad dandum illi eo plus, quo egebit, vt talem consequatur maritum, qualem manens virgo probabilitèr obtinuisset ad arbitrium viri prudentis; & aliquid ampliùs ob verecundiam, quam toto curriculo vitæ passura est, & ob contumelias, quibus ob id afficietur in posterùm. Legendus est *Bizozerius in Summa par.7. c.5. num.4. & 5. Capeau. de Casib. reser. c.11. q. 3. diff. 1. & alij.*

38 Tertium. Attendet Confessarius, an ex stupro nata sit proles; nam parentes ad alimenta illius obligantur: iure quippè canonico tàm pater, quàm mater etiam spuriam prolem alere tenetur, *cap. Cum haberet, de Eo, qui duxit in matrim.* Ad matrem quidem spectat alere prolem primis tribus annis, *l. Nec filium*

C. de

C. de Patria potestate: quod notat *Capeauil. de Casib. reser. cas. 11. q. 3.* verùm sanè intelligēdum est, .s. supposita possibilitate matris; absoluto verò triennio spectat ad patrem, dempto tamèn casu, in quo pater pauper existeret, & mater diues; quia tunc ipsa prolem alere teneretur. Legendus est *Syluest. ver. Alimenta, n. 2. & Capeau. loco cit.* Deniq; vt semel finiam, Confessarius linceis oculis prospiciet, an remota sit occasio recidiui; quia sine il- 39
lius amotione beneficium absolutionis minimè impendi potest, aliaque id generis considerabit, prout ei Spiritus sanctus suggesserit.

Demùm, qua debemus humilitate, atque reuerentia, Sanctæ Sedis Apostolicæ, Sanctæq; Romanæ Ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris, ac magistræ iudicio, & auctoritati, quæcunque in hac vmbra Commentariorum scriptitata sunt, emendanda, corrigenda, augenda, minuenda, & quouis modo mutanda, subijcimus. Ei autèm, qui potens est omnia facere superabundantèr, quàm petimus, aùt intelligimus secundùm virtutem, quæ operatur in nobis, ipsi gloria in Ecclesia, & in Christo Iesu, in omnes generationes seculi, seculorum. Am. *Ephes. cap. 3.*

CASVS

CASVS

Illuſtriſſimo, ac Reuerendiſsimo Domino

D. ALOYSIO GRIMANO

EPISCOPO BERGOMEN.

in eius prima Synodo reſeruati.

1 QVi excommunicationis maioris, ſuſpenſionis, vel interdicti vinculo aſtricti tenentur: idq; ſiuè à Nobis, ſiuè à iure communi, in caſibus tamen ab eodem Nobis reſeruatis.

2 Qui primo, vel ſecũdo cognationis gradu inceſtũ cõmiſerit.

3 Qui pauperie non impediti ſolutionem ex legato pio debitam longiùs biennio diſtulerint: id verò tamdiù tantùm, quamdiù in mora fuerint ſolutionis.

4 Qui ſtatim, elapſo biennio, officium adminiſtrationis locorum piorum, redditis rationibus, non dimiſerint, &, quod debent, ſucceſſoribus in officio re ipſa non perſoluerint.

5 Qui piorum locorum bona, quæ adminiſtrant, conduxerint, vel alijs, adhibita fraude, locauerint.

6 Qui Notarij, intrà duos menſes à morte teſtatoris, legata pia non denunciauerint.

7 Qui falſum teſtimoniũ in iudicio depoſuerint, quiuè ad illud, incuſſo timore, cõpulerint, preceuè, aùt pretio pſuaſerint, vel corruperint.

8 Qui homicidium volũtarium cõmiſerint, vel committi mandauerint, aùt conſulerint.

9 Qui ſtudiosè abortum procurauerint, conſuluerint, operamq; præſtiterint, quiuè filios ex negligentia oppreſſerint.

10 Qui nefandũ ſodomiæ peccatum cõmiſerint, vel cum brutis coierint.

11 Qui ex profeſſo, vel ex conſuetudine blaſphemauerint.

12 Qui magicas artes, ſortilegia, ſuperſtitioneſuè exercuerint, eiſuè vſi ſint: quiuè Sacramentis, ſacramentalibus, aùt ſacris rebus ad id fuerint abuſi.

13 Qui Moniales, ět extrà clauſtra, violauerint, aùt violare tentauerint.

14 Qui parentes percuſſerint.

15 Qui violentũ ſtuprum virgini intulerint.

IN-

INDEX

GENERALIVM REGVLARVM, quibus docti satis dignoscere queunt non incidentes, & incidentes in casus, de quibus Tabella.

Regula ad dignoscendũ incidentes, & non incidentes in Excommunicationem, pag. 345. num. 15.
Incidit ille, cui altera harum duarum conditionum conuenit.
Prima, vel qui maiori excommunicatione ab Epõ Bergomi lata est ligatus, siuè iustè, & validè simul, siuè saltèm validè.
Secunda, vel qui excommunicatione iure communi Episcopo reseruata est annodatus.
Regula ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in Suspensionem, 360. 23.
Ligatur hac censura ille, cui conuenit altera harum duarum conditionum.
Prima, vel quia est suspensus ab Ordinario sibi reseruante generalitèr, vel particularitèr absolutionem.
Secunda, vel quia est suspensus à iure communi in casibus ab ipso iure Episcopo reseruatis.
Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non
inci-

incidentes in Interdictum. 371. 22.
Ligatur hac censura, cui altera istarum conditionum conuenit.
Prima, vel quia interdictus est per Ordinarium Bergomen. vel per eius ius, aut edictum.
Secunda, vel quia est interdictus à iure communi in casibus Episcopo reseruatis.
Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum Incestus. 383. 16.
Ad incurrendum casum hunc tria copulatiuè requiruntur.
Primum est consanguinitas, s. in primo, aut secundo gradu.
Secundum consummatio copulæ ex parte viri, aut fœminæ in vase debito.
Tertium est malitia mortalis.
Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentns in casum differentium vltrà biennium solutionem legati pij, 401. 28.
Ad incurrendum casum hunc tria copulatiuè requiruntur.
Primum est, quòd solutio vltra biennium protrahatur.
Secundum, quòd sit legatum pium.
Tertium, quòd dilatio malitiam inuoluat mortalem.
Regula ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum non dimittentium administrationem locorum piorum. 413. 15.
Ad incurrendũ in casum hũc sufficit defectus cuiuslibet istarũ quinquè conditionum concurrente malitia mortali.
Prima, vel vt statim elapso biennio non dimittatur officium administrationis.
Secunda, vel non reddatur ratio bonorũ loci pij administratorũ.

Tertia, vel reddatur ratio prædictorum bonorum, sed non dimittatur officium.
Quarta, vel quod debetur loco pio, persoluatur alijs à designatis, s. successoribus in officio.
Quinta, vel re ipsa non persoluatur, quod debent.
Regula ad dignoscendum incidentes in casum cōducentiū, vel locantium bona piorū locorū, 423. 15.
Ad incurrendū in hūc casum sufficit altera istarū cōditionum.
Prima, vel vt administrantes bona piorum locorum illa conducant, licèt sine fraude, siue per se, siue per tertiā personā.
Secunda, vel vt locent dicta bona adhibita fraude.
Regula ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum Notariorum, qui non denunciant legata pia, 431. 13.
Ad incurrendum hunc casum tria copulatiuè requiruntur.
Primum, vt Notarij sint ex primis.
Alterū, vt dicti Notarij habuerint sciētiam mortis Testatoris.
Tertium, vt itèm dicti Notarij spontaneè, aùt fraudolentèr legata pia intrà præfixum tempus denunciare noluerint.
Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum deponentium falsum testimonium in iudicio, 446. 19.
Ad incurrendum in casum hunc duæ conditiones copulatiuè requiruntur.
Altera est depositio falsi testimonij in iudicio contra iustitiam: vel negatio veritatis, de qua quis in specie interrogatur.
Altera est dolositas, vel scientia, cum seruatur iuris ordo.
Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non

incidentes in caſum homicidij, 463. 12.
Ad incurrendum caſum hunc duo copulatiuè requiruntur.
Primum eſt, vt homicidium iniuſtè, .s. contra iuſtitiam committatur.
Alterum eſt, vt ſit voluntarium in ſe, aut ſaltèm in cauſa propinqua ſequuto tamèn effectu.
Regula generalis ad dignoſcendum incidentes, & non incidentes in casũ mandantiũ homicidiũ, 480. 7.
Ad incidendum in caſum hunc duo copulatiuè requiruntur.
Primum eſt, vt mandatum ſit contra iuſtitiam, ac voluntariũ in ſe, vel in cauſa proxima.
Alterum eſt, vt ſequutus ſit effectus.
Regula generalis ad dignoſcendum incidentes, & non incidentes in caſum dantium conſilium ad homicidium, 490. 10.
Ad incurrendum caſum hunc tria copulatiuè requiruntur.
Primum, vt conſilium ſit contra iuſtitiam, & voluntarium.
Alterum, vt conſilium ſit efficax.
Tertium, vt ſequatur homicidium.
Regula generalis ad dignoſcendum incidentes, & non incidentes in caſum procurantiũ abortũ, 500. 16.
Ad incurrendum in hunc caſum tria copulatiuè requiruntur.
Primum eſt intentio cauſandi abortum, ſiuè procuratione, ſiuè conſilio, ſiuè executione.
Alterum eſt grauidantia in muliere.
Tertiũ ẽ effectus, vel applicatio rei ꝓcuratæ, vt sũptio pharmaci
Regula generalis ad dignoſcendum incidentes, & non incidentes in caſum opprimentiũ filios, 511. 11.

Ad incurrendum casum hunc duo copulatiuè requiruntur.
Primum est negligentia mortalis culpæ.
Alterum est, vt sequatur effectus, .s. oppressio infantiũ morte.

Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum sodomiæ, 521. 11.

Ad incidendum in casum istum duo copulatiuè requiruntur.
Primum est idem sexus iuxtà D. Thomæ doctrinam.
Alterum est seminatio intrà vas.

Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum coeuntium cũ brutis, 527. 7.

Ad incurrendum in hunc casum duo copulatiuè requiruntur.
Primum est coitio cum animali alterius speciei.
Alterum est seminatio ex parte hominis in vase brutorum.

Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum blasphemiæ. 540. 20.

Ad incurrendum casum hunc quinquè copulatiuè requiruntur.
Primum, quòd sit blasphemia mortalis.
Secundum, quòd sit actualis.
Tertium, quòd sit formalis.
Quartum, quòd sit verbalis.
Quintum, quòd sit quinquies repetita interpollatis temporibus.

Regula generalis ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum magorum, &c. 567. 40.

Ad incurrendum in casum hunc quinque copulatiuè requirũtur.
Primum, quòd superstitio sit peccatum mortale.
Secundum, quòd sit actualis.
Tertium, quòd sit actiua.
Quartum, quòd sit exterior.

Quintum, quòd sit formalis.

Regula generalis ad dignoscendum incidentes,& non incidentes in casum violantiũ Moniales, 582. 13.

Ad incurrendum casum hunc tres copulatiuè requiruntur conditiones.

Prima est violatio actualis, aùt attentatio itèm actualis.

Secunda est, quòd persona tentata sit monialis.

Tertia, quòd iam emiserit professionem.

Regula generalis ad dignoscendum incidentes,& non incidentes in casum percutientiũ parentes, 595. 9.

Ad incurrendum casum hunc tres conditiones copulatiuè requiruntur.

Prima est, quòd percussio sit actualis.

Secunda est, quòd percussio sit mortalitèr peccaminosa.

Tertia est, quòd percussio sit contra parentes, strictissimè, aùt saltèm strictè captos.

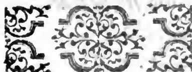
Regula ad dignoscendum incidentes, & non incidentes in casum vi inferrentium stuprum, 608.

Ad incidendum in casum hunc tria copulatiuè requiruntur, vz.

Primò est violentia formalis, aùt moralis ex parte stuprantis.

Secundò virginitas naturalis.

Tertiò sexus fœmineus, & vtraq; harum conditionum se tenet ex parte virginis stupratæ.

IN-

INDEX
RERVM NOTABILIVM
in his Commentarijs contentarum ordine alphabetico dispositus.

Primus numerus designat pag. Secundus verò immediatũ sitũ rei inquirendæ.

Ablatiuus absolutus interdũ importat conditionem, & interdùm modũ, p.234. 2.
Abortus est duplex, .s. fętus animati, & fętus inanimati, 496. 3.
Abortus vterq; reseruatur, 497. 6.
Abortus ab aborsu differt, 497. 8.
Abortum procurare quid sit, 498.9.
Abortus, quamuis non sequatur, tamen illum procurantes cadunt in casum, 498. 10.
Abortus procuratio non est idem, ac procuratio sterilitatis, 498. 11.
Abortus duplex est effectus, 499. 13.
Abortui operã dare quid sit, 499.15.
Abortum non intendens in sua actione, quamùis praua non ligatur reseruatione, 500. 17.
Abortum procurans non prægnanti, an incidat in reseruationẽ, 501.18.
Abortus inefficax procuratio, vel consilium non inducit reseruationem, 501. 19.
Abortum procurãs an absolui possit per quemlibet Confessarium nondùm effectu sequuto, 502.23.
Abortum non dissuadere, non est abortum procurare, 503. 25.
Abortus est reseruatus, ẽt si fiat pro incolumitate prægnantis, 505. 28.
Abortus ille est reseruatus, quem sibi mulier fęta pharmaco conciliauit, pag. 505. 30.
Abortus item est reseruatus, quamuis postea homo viuus emittatur, ac ẽt baptizetur, 505. 31.
Abortus casu concesso conceditur ẽt excoĩcatio illum comitãs, 120. 6.
Abortus ꝓcuratio est reseruata, licèt fętus non potuerit eijci, 506.32.
Absoluens in dubio facti non afficitur pęnis contra pręsumentes absoluere, 32. 7.
Absoluere an possit simplex Confessarius à casibus in dubio reseruatis, 29. 1.
Absoluere non debet superior à solo reseruato, nisi ex necessitate, aùt ex causa rationabili, 84. 2.
Absoluere, qui potest à peccato mortali, potest etiam ab excõmunicatione nemini reseruata, 87. 2.
Absoluere, qui potest subditum sui Epi in aliena Diœcesi, potest etiam

vti

vti erga illum auctoritate, quam habet, 151. 2.
Absoluere iure ordinario in primis potest, qui casus sibi reseruauit, pag. 307. 1.
Absoluere potest à reseruatis superior reseruantis, 307. 2.
Absoluere itèm potest à reseruatis successor antecessoris, 307. 3.
Absoluere posse Capitulum Sede vacãte quomodo intelligatur, 307. 4.
Absoluere quis possit à reseruatis iure delegato, 307. 5.
Absoluere intendẽtes vi alicuius Bullæ quid annotare debeant, 324. 6.
Absolutio à delicto occulto Papæ reseruato pro quo foro valeat, 28. 13
Absolutio non est dimidianda absq; rationabili causa, vel necessitate, pag. 79. 2.
Absolutio à censuris quando ad cautelam dari debeat, 90. 2.
Absolutio ab excommunicatione nemini reseruata qñ itèm ad cautelã dari debeat, 90. 3.
Absolutio non datur ad cautelam, nisi adsit dubium, 90. 3.
Absolutio datur ad cautelam etiam respectu Suspensionis, & Interdicti, 90. 4.
Absolutio à censuris quãdo nõ iuuet pro foro externo, 95. 4.
Absolutio à censuris nõ essentialitèr præmittitur absolutioni à peccatis, 98. 4.
Absolutio in ordine ad Sacramentũ Pęnitẽtię datur tm̃ correpto, 100. 4
Absolutio est duplex directa, & indirecta, 104. 2.
Absolutio directa datur tm̃ ab habẽte facultatem absoluendi, 106. 2.
Absolutio à censuris dari potest sub conditione de futuro, 107. 1.
Absolutio conditionalis triplex est, pag. 107. 2.
Absolutio à peccatis sub conditione de futuro nihil valet, 108. 3.
Absolutio sacramentalis data ab excommunicato denunciato, aut publico Clerici percussore, quando valida sit, 161. 5.
Absolutio data à carente facultate absoluendi valida est in aliquibus casibus, 161. 5. 6.
Absolutio data virtute Indulgentiæ, quæ fuit reuocata, valida est, si inuincibilitèr ignorabatur talis reuocatio, 162. 2.
Absolutio, vt valida sit, tria pręcipuè requiruntur, 166. 1.
Absolutio vnius Confessarij valida est, licet ab alio denegata fuerit, pag. 166. 2.
Absolutio Pęnitentiarij valida est, licèt Epus, vel Vicarius noluerit absoluere, 167. 5.
Absolutio data à suspenso quando sit valida, 189. 1.
Absolutio itèm data à suspenso quãdo sit inualida, 189. 2.
Absolutio censurarum ad suam essẽtiam non requirit verba, 217. 1.
Absolutio publica an pro foro conscientiæ valeat, 257. 4.
Absolutio à casibus occultis in Bulla Cęnæ contentis, an dari possit ab Episcopo, 257. 5.
Absolutio censurarum tàm ignorãti, quàm absenti data valet, 287. 1.
Absolutio à censuris in foro consciẽtiæ ad plura iuuat, 290. 6.
Absolutio sine facultate impertita quatuor

quatuor mala inducit, 304. 1.
Abſolutio ab excõmunicatione pro foro exteriori quid profit, 316. 3.
Abſolutio ab excommunicatione in foro conſcientię quid iuuet, 320. 3.
Abſolutio in foro externo publico quas ſolemnitates requirat, 322. 2.
Abſolutio à Suſpẽſione requirit itèm tres alias ſolemnitates, 325. 4.
Abſolutio à Suſpenſione requirit ẽt ſolemnitatem iuramenti, 325. 3.
Abſolutio in foro Sacramenti Pęnitentię, & conſcientiæ, quæ, 325. 1.
Abſolutionem nullam reddit carẽtia facultatis abſoluendi, 97. 5.
Abſolutioni à peccatis præmittenda eſt sẽper abſolutio à cẽſuris, 98. 1.
Abſolutionem non annullat ſola falſa credulitas, 152. 2.
Abſoluentium quatuor ſunt genera, qui à pęnis poſitis in Decretis eximuntur, 305. 3.
Abſolutionis fori externi ſolemnitates omittuntur in foro Pęnitentiæ, & in foro conſcientiæ, 321. 6.
Abſolutionis formæ ab excommunicatione cur addatur particula illa, .s. *Et communioni fidelium reſtituo te*, 323. 3.
Abſolutionis à Suſpenſione forma in foro Pęnitentiæ, & cõſcientiæ qualis ſufficiat, 324. 1.
Abſolutionis forma à Suſpenſione in foro externo qualis, 325. 2.
Abſolutionis forma ab Interdicto in foro externo, 326. 2.
Abſolutionis forma ab Interdicto qñ non requiratur, 326. 4.
Abſolutionem validam accipit, qui bona fide ignorãti cõfitetur, 42. 2.
Abſolutus vna vice directè non teneatur poſtea iterùm eadem confiteri peccata, 79. 3.
Abſolutus interdùm remanet pęnitẽs à peccatis, licèt nõ à cenſuris, 98. 3.
Abſolutus à peccatis mala fide an cõpelli poſſit ad iterandam confeſſionem, 99. 5.
Abſolut⁹ inuitè ab excõmunicatione ab homine eſt verè abſolutus, 99. 2
Abſolutus ab excommunicatione reſeruata in articulo mortis, ſi euadit tenetur ſe præſentare, ſed hoc non intelligitur vi Iubilæi, 316. 1.
Abſolutus in foro Pęnitentiæ, aut cõſcientiæ non ſemper eſt abſolutus in foro externo, 322. 1.
Abſolutus indirectè prima occaſione non ſe præſentans non ideò eximitur ab onere ſe præſentãdi, 113. 4.
Abſoluẽdi forma in foro externo publico, in quibus caſibus ſeruanda, pag. 325. 4.
Actus inualidus redditur, cum fit aliquid contra legem prohibentem, & irritantem ſimul, 22. 7.
Actum nil dr̃ in ſacramentis, quotiès aliquid eſſentiale ſupereſt agendũ, pag. 96. 3.
Actus prohibitio per ſe loquendo eſt odioſa, 210. 4.
Adminiſtrans ab adminiſtratore differt, 419. 4.
Adminiſtrantem loca pia Cõfeſſarius interroget, nùm aliquid de bonis piorũ locor. ſibi retinuerit. 426. 18
Adminiſtrationis officium eſt genus prædicatũ ad plura officia, 411. 4.
Adminiſtrationis loci pij ratio cui reddenda, 412. 9.
Adminiſtratores bonorum Eccleſiaſticorum non recipientes ſtipendiũ

ob

ob administrationem ex qua culpa teneantur, 417. 19.
Administrationem loci pij indigno scientèr committens ad quid teneatur, 417. 20.
Aduena duplicitèr capitur, 66. 4.
Aduena,& peregrinus distinguuntur à vagis, & vagabundis, 66. 5.
Aduena, & Peregrinus comprehenduntur sub casibus Epo loci, vbi reperiuntur, 66.6.
Affinitas non contrahitur per sola sponsalia, 338. 32.
Affinitas quid sit, 389. 1.
Affinitas vnde dicatur, 389. 2.
Affinitas tàm ex licita, quàm ex illicita copula oritur, 390. 3.
Affinitatis gradus primus ex copula licita qualis sit, 390. 6.
Affinitatis gradus secundus ex copula licita qualis sit, 390. 7.
Affinitatis gradus primus,& secūdus ex copula dānata qualis sit, 390.8.
Anima rationalis quando infundatur, 496. 4.
Argumentum valet à loco ad personas, 243. 5
Auctoritas absoluendi à reseruatis obtineri debet ab Ordinario,cuius officium in tali loco Confessarius repræsentat, 154. 1.
Ars magica est triplex, 552. 2.
Ars magica solummodò diabolica reseruatur, 553. 3.
Ars magica à Dęmonibus tribus pręcipuè modis exercetur, 553. 4.
Artes magicas, sortilegia, &c. exercere quid sit, 557. 13.
Abuti re quid sit, 557. 15.
Ars notoria quid, 560. 24.
Arte magica naturali, aùt artificiali vtens nō incidit in reseruationem, pag. 568. 41.
Artis magicæ, sortilegiorum,cęterarumq; superstitionum libros retinens, sed non eis vtens non afficitur reseruatione hac, sed alijs pœnis, 569. 42.
Adoptio quotuplex, 600. 18.

B Annitus non debet esse melioris conditionis àlijs, 64. 1.
Banniti quidam habent saluumconductum, quidam non. 64. 2.
Banniti, qui conductum saluum habent, non versantur in continuo mortis periculo, 64. 3.
Bannitos quales absquè peccato occidere possimus, 65. 4.
Beneficia Principum sunt latissimè interpretanda, 117. 1.
Beneplacitum est duplex, .s. Sedis,& Episcopi, 250. 1.
Beneplacitum Sedis semper perseuerat, 250. 2.
Beneplacitum Episcopi finitur eius morte, 250. 3.
Circa beneplacitum Epi quædam affertur annotatio, 250. 4.
Bestiæ,& bruta differunt, 525. 1.
Blasphemare ex ꝓfesso qd sit, 532. 3.
Blasphemandi consuetudo variè à DD. exponitur, 533. 4.
Blasphemans quinquiès ligatur reseruatione casus, 534. 5.
Blasphemia quinquiès in eodē impetu repetita nō est reseruata, 534. 7.
Blasphemiæ in eodē impetu prolatæ non sunt plures formalitèr, 535. 8.
Blasphemiarū numeratio incipit ab vltima confessione vsq; ad immediatè sequentem, 535. 9.
Blasphe-

Blaſphemia ſumit tripliciter, 535. 10.
Blaſphemia ſtrictè ſumpta eſt illa, quæ reſeruatur, 356. 11.
Blaſphemia triplex, videlicèt cordis, oris, & operis, 336. 12.
Blaſphemiarum alia eſt hęreticalis, alia ſimplex, & vtraq; reſeruatur, pag. 536. 13. & 14.
Blaſphemiarum ſimpliciũ alia leuis, alia atrox, 537. 15.
Blaſphemiæ hęreticalis ſpecies quatuor ſunt, 538. 16.
Blaſphemiæ ſimplicis quatuor ſunt ſpecies, 538. 17.
Blaſphemiæ mentales non reſeruantur, 539. 18.
Blaſphemię ſolent implicitè, & explicitè euomi, 539. 19.
Blaſphemia leuis non reſeruatur, pag. 540. 21.
Blaſphemare proponens, ſed actu nõ blaſphemans non ligatur reſeruatione, 541. 22.
Blaſphemia cordis non eſt reſeruata, pag. 541. 24.
Blaſphemus non eſt, qui dicit ſe velle, aliquod patrare delictum, 543. 27.
Blaſphemus, vt quis cenſeatur, vidẽdum eſt, qua intentione proferat verba, 543. 28. & 29.
Blaſphemus, non autèm prouocans ad blaſphemiam afficitur reſeruatione, 544. 30.
Blaſphemia ſecreta non reſeruatur iure communi, 544. 31.
Blaſphemia tàm ſecreta, quàm publica videtur reſeruari in tabella Bergomi, 545. 32.
Blaſphemat, qui maledicit creaturas, quatenùs creaturæ Dei sũt, 546. 34
Blaſphemat itèm, qui per falſos Deos iurat, 546. 35.
Blaſphemat, qui dicit (*al diſpetto di Dio*) licèt reticeat vltimam ſyllabam, 546. 36.
Blaſphemat, qui quamuis non intelligat totalitèr vim verborum tamèn blaſphemare intẽdit, 547. 37.
Blaſphemat, qui dicit, ſi hoc non faciam (*poſſi rinegar Dio,*) 547. 38.
Blaſphemat, qui dicit (*Non piaccia à Dio, ch'io facci queſto bene,* 547. 39
Blaſphemans inconſideratè ex conſuetudine reſeruatione obſtringitur, 548. 40.
Blaſphemat, qui dicit, Non credam Deum iuſtũ, niſi talem ſumat vindictàm, 548. 41.
Blaſphemia poteſt conſiſtere etiam ſine indignatione in Deũ, 548. 42.
Bonus finis in patrando delicto non eximit à reſeruatione, 505. 27.
Breuitas temporis dilati in ſolutione legati pij ſiue excuſat à reſeruatione, ſic & à peccato mortali, 404. 33.
Brutum, & animal quomodo differant, 526. 3.
Bullæ cuiuſdam moderatio contra cauſantes abortum fętus animati, pag. 121. 8.
Bona Confratriæ Diſciplinorum, an ſint Eccleſiaſtica, 417. 21.

Caſus dicitur à cadendo, 3. 4.
Caſus ſumitur duplicitèr, .s. materialitèr, & moralitèr, 3. 5.
Caſus appellatur peccatum Luciferi, pag. 3. 6.
Caſu reſeruato annodatus à ſimplici Confeſſario minimè abſolui poteſt, 3. 1.
Caſus ſibi reſeruare poſſunt ij tãtùm, qui

qui Epali poteſtate, vel quaſi pollent, 3. 3.
Caſus reſeruatio fit ad ſalutem animarum, 4. 5.
Caſuum reſeruatorum quænam ſit propria interpretatio, 10. 5.
Caſus fictus non comprehēditur ſub caſu reſeruato, 12. 8.
Caſuū in duobus fit extenſio ad alios in reſeruationis materia, 12. 9.
Caſus, qui cenſeantur à iure, & qui ab homine, 17. 1.
Caſuum à iure conditiones quæ, & quot, 17. 2.
Caſus ab homine qui, 17. 3.
Caſus Diæceſis Bergomen. ſunt ab homine, attento iure Synodali Illuſtriſsimi, ac Reuerendiſs. Grimani, 17. 4.
Caſus, qui nunquam expirant, 18. 6.
Caſus, qui extra tabellam iure communi ſunt Epiſcopo reſeruati nūquàm expirant, 18. 7.
Caſus Epo reſeruati ſunt ij tantùm, qui extāt in tabella deſcripti, 21. 5
Caſus Papæ fit ſimplicitèr Epi, cum auferṭur pœnitenti onus Papam adeundi, 26. 4.
Caſus dubius in Bulla Cęnæ pręſumitur reſeruatus ſecundùm decretū caſuum reſeruatorum Clementis Octaui, 30. 5.
Caſus non præſumitur reſeruatus in dubio facti, quòd ſecùs eſt in dubio iuriſdictionis, 31. 7.
Caſuum reſeruatorum appellatione interdùm veniunt cenſuræ, 119. 1.
Caſus (cum conceduntur) quænam cenſuræ non concedantur, 119. 4.
Caſus(qū conceduntur) quænam cēſuræ concedantur, 120. 5.
Caſus à cenſuris propriè loquendo diſtinguuntur, 122. 2.
Caſus ab homine, facta reuocatione, videntur protinùs reuocari, 160. 1.
Caſus Papales in duobus præcipuè differunt ab Epalibus, 306. 4.
Caſus Papæ, & Epi, in quibus conueniant, 306. 5.
Cauſæ piæ nomine quę veniāt, 429. 8.
Cenſura eſt pęna grauiſſima, reſeruatio verò minimè, 46. 4
Cenſura per ſententiam particularē lata ab homine in foro externo, à quo auferri debeat, 92. 1.
Cenſura per ſententiam generalem lata ab homine non reſeruata per ſimplicem Confeſſarium tolli poteſt, 93. 3.
Cenſuræ quædam Epales ſunt à caſibus diſtinctæ, 119. 2.
Cenſura generalis diſcrepat à ſpeciali, in quo, 93. 6.
Cenſura ligatus nemo cenſendus eſt in dubio tàm iuris, quā facti, 193. 3
Cenſuram auferre non poſſunt Epi, nec alij inferiores Prçlati per ſolos nutus, aùt ſigna, 217. 3.
Cenſuræ occultæ Papæ reſeruatæ extra Iubilęum ſolis Epis, & Superioribus concedi ſolent, 288. i.
Confeſſarius quieſcere poteſt in approbata caſuum reſeruatorum explicatione, 9. 2.
Confeſſario ſimplici non denegatur ab Ordinario, niſi abſolutio à peccatis, aùt cenſuris, de quibus tabella, 21. 3.
Confeſſarius ſimplex extrà Italiam exiſtens in caſu neceſſitatis, & impedimenti à Papalibus abſoluere poteſt in terminis declarationis

ſuper

super decretum casuum reseruatorum Clement. viij. 26. 5.
Confessario eadē peccata regularitèr bis subijcere nemo tenetur, 79. 1.
Confessarius debet vti forma cōmuni, quamùis ab vno tantùm peccato absoluat, 84. 3.
Cōfessarius simplex in aliquibus Diœcesibus nullam censuram auferre potest, 93. 2.
Confessarius simplex absoluit etiam in foro externo ab excommunicatione nemini reseruata. 95. 5.
Confessarius ex approbatis eligi potest extra Diœcesim per habentem priuilegium, 102. 1.
Confessarius, qui caret facultate casuum reseruatorum, extra mortis articulum in ipsis nihil pōt, 104. 1.
Confessarius nullus à casib. Epālibus absoluere potest, 106. 1.
Confessarius præsumitur habere intentionem absoluendi etiam ab oblitis, 127. 6.
Cōfessarius regularis priuilegijs gaudens potest extra Diœcesim suam exercere iurisdictionem, quæ fit absque strepitu iudicij ergà subditos sui Episcopi, 151. 4.
Confessarius tenetur iudicare etiam exterum secundùm leges Ordinarij, à quo admissus est, 154. 3.
Confessarius vnius Diœcesis quid possit in pœnitentem alterius Diæcesis habentem passiuam auctoritatem circa reseruata, 156. 7.
Confessarius simplex videtur nō posse absoluere ab vlla Suspensione, pag. 356. 14.
Confessarius validè absoluit antè habitam reuocationis suæ facultatis notitiam, 160. 2.
Confessarius ipso facto suspensus, qñ non teneatur se abdicare à confessionibus, 187. 6.
Confessarius ipso facto suspensus qñ teneatur se abdicare ab officio, pag. 188. 7.
Confessarius, vt complicem in crimine carnali absoluere non queat, requiritur in sententiam aliquorū completio operis, 204. 2.
Confessarius, quos absoluit, sunt ipsius spirituales filij, 212. 1.
Confessarius, qui pœnitentem carnalitèr cognouit, non tenetur hanc circunstantiam dicere, 212. 3.
Confessarius formam sibi præscriptā omittens plùs minùsuè iuxta subiectam materiam peccat, 238. 4.
Confessarius simplex absoluere pōt ab omnibus casibus, prçterquā ab exceptis in tabella Diœcesis suæ, nō tū à Papalibus, 260. 1.
Confessarij simplices, quid agere debeant, qñ ipsis nota facta sunt peccata reseruata, 265. 1.
Confessarius pœnitentem absentem absoluere non potest à peccatis, à censuris verò sic, 266. 4.
Confessarij potestatem non limitant illæ particulæ (*satisfacta parte,*) sed admonent quid agere debeat, pag. 398. 18.
Complex, quo mediante, à Confessario committitur peccatum carnale cum filia spirituali, non comprehenditur in Synodo, 205. 5.
Complicem in articulo mortis potest absoluere Confessor, 206. 6.
Complicem in crimine carnali, nec quidem Iubilęi tempore absoluere potest

potest Confessor, 208. 2.
Complex in crimine Confessarius est suspensus ab absolutione talis peccati, 208. 3.
Cōplicē absoluēs, si non est ipso facto suspensus, absolutio tenet, 209. 3.
Complex an possit reticere crimen, vel criminis circunstantiam, ne infamiam afferat proximo, 210. 3.
Confessionis integritas ex parte pœnitētis reperitur, dùm vult omnia confiteri, sed nequit, 78. 6.
Confessio interdùm est integra formalitèr, & non materialitèr, 78. 7.
Confessio est inualida ex duabus prę-cipuè causis, 129. 2.
Confessio debet esse integra ex parte pęnitentis, 81. 6.
Confessio quando sit integra formalitèr, 84. 4.
Confessio mortalis peccati est quamprimùm facienda à Sacerdote, qui sine confessione ex necessitate celebrauit, 110. 1.
Confessio facta Sacerdoti ignaro cōcessionis sibi factæ à reseruatis absoluendi valida est, 159. 2.
Confessio quando non sit iteranda post habitam notitiā Suspensionis Confessarij, 231. 5.
Confidentia Bullæ Cruciatæ peccantes non possunt absolui, 272. 1.
Cognatio est genus respectu coniunctionis spiritualis, legalis, & naturalis, 382. 13.
Coire duobus modis sumitur, propriè, & impropriè, 526. 4.
Coire cum brutis differt ab actu brutali, 527. 5.
Coire cum dęmone nō est coire cum animali, 528. 8.
Coitus cum animalibus quando non cadat sub reseruationem, 528. 9.
Coeuntes cum animalibus qñ ligētur reseruatione, 528. 10.
Consanguinitas quid sit, 380. 5.
Consanguinitas, vbi non est, non cōmittitur incestus, 383. 18.
Consanguineam cognoscens in vase indebito, an committat incestū, pag. 384. 21.
Cōiugatis quid prohibeatur, 522. 15.
Consuetudo loci est consulenda, an vagi reseruationi Ordinarij loci vbi reperiuntur subiecti sint, 68. 5.
Consuetudo iurisdictionem cōferre potest, 70. 4.
Consuetudo absoluendi à solis reseruatis absque necessitate, vel rationabili causa corrigenda est, 177. 3.
Conductio est duplex nimirùm personæ, & rei, 420. 3.
Consuetudo nulla valet contra ius diuinum, vel naturale, 432. 24.
Consentientes non semper puniūtur eadem pęna, qua agentes, 485. 20.
Consulentis nomine, quid veniat, pag. 487. 1.
Consulere idem est, ac suadere, monere, instigare, suggerereq; 487. 2.
Consilium ad homicidium patrandū duobus modis obtingere potest, pag. 488. 3.
Consilium duplex, .s. directum, & indirectum, 488. 4.
Consilium distinguitur in efficax, & simplex, 488. 5.
Consilium efficax aliud iustum, iniustum aliud, 489. 6.
Consilium aliud in gratiam dantis consilium, aliud in gratiam petentis illud, 489. 7.

Con-

Consilium in gratiam dantis coincidit cum mandato, 489. 8.
Consilij falsi reuocatio quomodò differat à reuocatione cõsilij veri, pag. 489. 9.
Consilium dans non peccat deficiẽte iniustitia, 490. 11.
Consilium inefficax non est reseruatum, 490. 12.
Consilium iniustum non est reseruatum, nisi sequatur effectus, 491. 13.
Consilium præbens ad homicidium qñ incidat in reseruationẽ, 492. 16.
Consilio præueniens alterum incidit in reseruationem, 493. 17.
Consilium quando dubitatur, si fuerit efficax, an tale habendum sit, pag. 493. 18.
Consiliũ efficax est reseruatũ, 505. 29
Consilium quomodò dignoscatur efficax, 499. 14.
Corruptionis proprium subiectũ est res corporalis, 455. 6.
Corruptio est duplex, nempè actiua, & passiua, 456. 7.
Corruptio violenta quomodò fiat, pag. 456. 9.

DEclaratio cuiusdã Decreti Pauli V. circa Confessarios, 263. 4.
Delictum non censetur notorium in dubio facti, 28. 11.
Delictum tunc dicitur occultum, cũ nullus interfuit testis, 187. 2.
Delictum itèm est occultum, donec probatum fuerit, 187. 3.
Delictum quoquè est occultum, cum scitur à duobus tantum, vel tribus, pag. 187. 4.
Delictum, vt sit publicum quid requiratur, 258. 7.
Denunciatio quid sit, 430. 11.
Depositio per sordes tribus modis fit, 457. 10.
Dies anni bissexti facit pro debitore legati pij, 397. 15.
Dies additus anno ratione bissexti facit etiam pro administratore, pag. 411. 3.
Difficultas secundum diuersam sui interpretationem diuersum reddit sensum, 234. 1.
Diffinitio rei est duplex, vna quid nominis, quid rei altera, 2. 2.
Diffinitio nominis designat vocem ipsius, 3. 3.
Discrimen inter absoluentem à censura, & absoluentem à casu reseruato, 108. 4.
Dispensato illegitimo ad Epatum dispensatus est etiam ad presbyteratum, 120. 7.
Dispensationis forma circa iuramẽta qualis, 334. 1.
Distinctio de Confessarijs, 262. 3.
Dolus versatur aùt circa causam finalem, aùt circa impulsiuã, 166. 3.
Dęmonis inuocatio duplex, . 36.
Dęmonis inuocatio tacita est etiam, qñ quis vtitur vanis, quamùis explicitè non intendat inuocare dæmonem, 573. 47.
Ad Dęmones recursus fit duobus modis, 554. 5.
Dęmonis inuocatio est reseruata etiã in rebus parui momenti, 574. 48.
Dięcesis quid sit, 588. 30.
Diuinatio quid, 559. 19.
Diuinatio quomodo differat ab obseruantia vana, 559. 20.
Domicilium non dicitur quis habere ob hoc pręcisè, quia habet domũ

in

in loco; 71. 3.
Domicilium statìm interdùm acquiritur, 72. 4.
Domicilium quis habere potest in duobus locis, 72. 5.
Domicilium, qui ęqualitèr habet in duobus locis, potest vtrique Parocho confiteri, 72. 6.
Dubiū duplex, .s. iuris, & facti, 28. ii.
Dubius, an censura aliqua sit irretitus quid agere debeat, 377. 39.

ECclesiá quando suppleat iurisdictionem, 32. 8.
Ecclesię bona licèt relicta à laico non sunt alienanda sine solemnitate, pag. 417. 22.
Edictum idem valet, perindè ac præceptum, 254. 2.
Edicto Epi contrafaciens post eius mortem non peccat, 254. 3.
Episcopo amoto ab officio, vel mortuo, excommunicatione ligatus ab illa non liberatur, 17. 5.
Episcopales casus à Papalibus distinguuntur, 23. 1.
Episcopalis casus fit Papalis per errorem intellectus circa fidem, 24. 2
Episcopus absoluit à casibus Sedi Apostolicę reseruatis, si occulti sint, & adhùc non deducti ad forū contentiosum, 27. 9.
Episcopus quibus possit committere vices suas circa casus Papales, 28. 14
Episcopus absoluere non poterit sm̄ tutiorem sententiam ab hæresi formali, & de se probabili quamùis occulta, 29. 15.
Episcopus auditis solis reseruatis absoluere potest, 78. 5.
Episcopo concedente facultatem absoluendi ab homicidio eam non concedit dispensándi in irregularitate, 122. 3.
Episcopus quando concedit facultatem absoluēdi ab omnibus casibus nō cōcedit absoluendi ab ijs, à quibus absoluere potest, secundum extraordinariam auctoritatem, pag. 122. 5.
Episcopus potest auferre reseruationes in Synodo, 215. 3.
Episcopus potest auferre reseruationem etiam absquè causa, 215. 4.
Episcopus quando non possit dispensáre in sua Constitutione, 216. 5.
Episcopus quando possit dispensare in Concilijs Prouincialib. 216. 6.
Episcopus habet facultatem in sua Diœcesi independentèr à Rectoribus, 233. 3.
Episcopus in quib. casibus possit sub excommunicatione validè prohibere subditis suis accessum ad Monasteria Monialium exemptarum, pag. 244. 8.
Episcopus à quibuscunq; casibus occultis Sedi Apostolicæ reseruatis absoluit, 256. 1.
Episcopus, an à casibus in Bulla Cænæ occultis absoluat, 257. 5.
Episcoporum facultas in peregrinos vagos, &c. 258. 9.
Episcopi absolutio, & dispensatio facta antè collationem ordinū quid prosit, 259. 2.
Episcopi absolutio, & dispensatio antè collationem ordinum prodest ēt Regularibus exemptis, 260. 3.
Episcopis nullum peccatum est reseruatum ex solo iure cōmuni seclusa consuetudine, 260. 1.

Aequi-

Aequiuocatione licet vti aliquando, pag. 450.26.
Excōmunicationes septem extra tabellam extant à iure cōmuni Epō reseruatæ, 22.6.
Excommunicatio Papalis interdùm fit Epalis, 25.1.
Excōmunicationum alia Papalis, alia Epalis, alia nemini reseruata, 87.3.
Excommunicatus ab homine inuitè absolui potest, 100.5.
Excōmunicatus potest interdùm recipere Sacramentum Pœnitentiæ antè absolutionem ab excommunicatione, 105.5.
Excommunicatio non incurritur nisi ex culpa lata, 141.1.
Excommunicatus occultus qñ possit audire sacrū, aùt celebrare, 188.8.
Excommunicatus ab homine nominatìm, extrà Diœcesim minimè absolui potest, 248.3.
Excommunicatio itèm nō potest auferri extrà Diœcesim mota lite, pag. 248.4.
Excommunicatio Synodalis nō ligat extrà Diœcesim propriam, 310.1.
Excommunicatio nō afficit eum, qui priùs commisit delictum antè promulgationem excōmunicationis: secùs tamèn est de casibus reseruatis, 310.2.
Excommunicatus excōmunicatione reseruata non liberatur morte excommunicatoris; liberatur verò à casib⁹ ab homine reseruatis, 311.3.
Excommunicationis pena nō ligatur violans statutum in locis exemptis, ligatur verò casibus, 311.4.
Excōmunicationis ignorantia excusat à censura, sed ignorantia reseruationis peccati contra præcepta naturalia diuina non eximit à reseruatione, 311.5.
Excommunicatione reseruata absolutus in articulo mortis tenetur, si conualuerit, se præsentare, secùs de absoluto in tali articulo à casib. reseruatis, 312.6.
Excommunicationem contrahens in aliena Diœcesi in foro fori absoluītur per Superiorem loci, quod non admittitur de ligato peccato reseruato, 312.7.
Excommunicatione reseruata irretitus non potest absolui à peccatis per illum, qui non habet auctoritatem super excommunicationem remittendo pœnitentem ad Superiorem pro illa, quod alitèr cōtingit respectu casuum reseruatorū, pag. 313.8.
Excommunicationis absolutio datur etiam absenti, sed non datur à peccatis, 313.9.
Excommunicatio lata per statutum ligat tantùm intra territorium, lata verò per sentētiam etiam extrà illud ligat, 314.1.
Excommunicatio lata per statutum ligat etiam futuros subditos; lata verò per sententiam ligat tantùm præsentes, 314.2.
Excommunicationes iure communi nulli reseruatas Ordinarius sibi reseruare non debet, 321.5.
Excommunicatio lata per statutum, vt incurratur, necesse est, vt persona, vel res existat in territorio: lata verò per sententiam neutrum requirit, 315.3.
Excōmunicationis causa materialis est

est homo baptizatus, 341. 2.
Excommunicationum tàm à iure, quàm ab homine duo sunt genera, pag. 341. 3.
Excommunicatio minor non reseruatur, 341. 4.
Excommunicatio maior ab anathemate quomodo differat, 341. 5.
Excommunicatio Episcopalis etiàm generalitèr lata reseruatur in tabella Bergomensi, 342. 8.
Excommunicatio fertur ob contumaciam, 342. 9.
Excommunicatio à iure est triplex, alia reseruatur Papæ, alia Episcopo, alia nemini, 342. 10.
Excommunicationum Epõ Bergomi reseruatarũ duæ sũt species, 343. 11
Excommunicationes Synodales sub Illustriss. & Reuerendiss. Priolo aliàs reseruatę sũt quatuor, 343. 12
Excommunicationes, quæ iure communi Episcopo reseruantur sunt septem, 343. 13.
Excommunicationes nemini reseruatæ Conc. Trid. sunt decem, 344. 14
Excommunicatio non incurritur ex solo proposito patrandi delictum, pag. 345. 16.
Excommunicatus excõmunicatione à iure nemini reseruata absolui potest ab oĩbus Confessarijs, 345. 18.
Excommunicatus iniustè, & inualidè, non afficitur reseruatione, 346. 19.
Excommunicatus iniustè, & inualidè quomodò se gerere debeat, 346. 20
Excommunicatione Episcopali non ligantur priuilegiati, 346. 21.
Excommunicationem non incurrunt mãdãtes, nisi exprimatur, 346. 22.
Excommunicatus ab Ordinario singularitèr incidit in reseruationem, pag.
Excommunicatione Episcopo reseruata ligatus non potest absolui à simplici Confessario, 347. 24.
Excommunicatione ligantur etiam fęminæ proptèr delictum illis commune cum viris, 347. 25
Excommunicationem incurrunt etiã impuberes doli capaces, 348. 26.
Excommunicationi non subduntur meretrices, quæ omittunt confessionem, aùt communionem in Paschate, 348. 27.
Excommunicationẽ an incurrat quis proptèr actum externum pręcisè de se veniale, 348. 28.
Excommunicatione Episcopo reseruata ligatus quomodo absolui debeat à Pęnitentiario, 349. 29.
Excommunicatione Papæ reseruata afficitur occupans bona ecclesiastica, 417. 18.
Exteri in aliena Dięcesi per accidens absolui possunt, 246. 4.
Exteri non ligantur, pęnis latis per sententiam, sed benè pèr statutũ, pag. 246. 2.
Exteri non absoluuntur in foro interiori per se, sed per accidẽs, 246. 3

FAcultas Sacerdotis pro articulo mortis est tantùm circa peccata & quasdam censuras, 232. 1.
Facultas Sacerdotis ꝓ articulo mortis non se extendit ad vota, iuramenta, &c. 133. 2.
Facultas quãdo intelligatur dari pro vna vice tantùm, 178. 1.
Facultate inutilitèr vtens prima vice potest iterùm illa vti, 178. 2.

Facul-

Facultas concessa super casus reseruatos non expirat, quousquè valida fit illorum absolutio, 178.
Facultas absoluendi ab incestu non extenditur ad absoluendum delicti complicem, 387. 28.
Facultatem obtinens absoluendi ab incestu, non ideò obtinet facultatem super dispensatione debiti petendi, 387. 30.
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione excommunicationis, 340. 1
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione Interdicti, 366. 7.
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione Incestus, 379. 1.
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione dilationis solutionis legati pij, 395. 4.
Fęminæ non comprehenduntur sub reseruatione quarti casus tabellæ Diœcesis Bergomi, 410. 1.
Fęminæ non comprehenduntur sub reseruatione quinti casus tabellæ Diœcesis Bergomen. 419. 1.
Fęminæ non comprehenduntur sub reseruatione Notariorum, qui legata pia non denunciant, 428. 1.
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione deponentium falsum testimonium in iudicio, 441. i.
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione homicidij volũtarij, 460. i.
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione procurantium abortum, pag. 496. 1.
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione opprimentiũ filios, 508. 1.
Fęminæ non comprehenduntur sub casu stuprantium virgines, 602. 2.
Fęminæ comprehenduntur sub reseruatione peccati sodomiæ, 517. i.
Fęminę comprehenduntur sub reseruatione peccati blasphemię, 532. i.
Fęminę comprehenduntur sub reseruatione vtẽtium superstitionibus, pag. 552. i.
Fęminæ non comprehenduntur sub reseruatione violantium, aùt tentantium violare Moniales, 579. 2.
Fęminæ comprehendũtur in casu 14. tabellæ Bergomi, 579. 2.
Fęminam excusat minor metus, quã virum, 502. 22.
Fętus an præsumendus sit animatus in dubio, 497. 7.
Fętum iam maturum procurans eijci an afficiatur reseruatione, 503. 24.
Filiorum nomine quando veniant filiæ, 508. 2.
Filiorum oppressio, vt sit reseruata, cuius ætatis esse debent filij, aùt filiæ, 509. 3.
Filium, aùt filiam opprimens dolo reus est casus homicidij, 510. 6.
Filiorum oppressio tribus modis cõtingere potest, 510. 8.
Filios tenellos iugulantes sub casu homicidij cõprehẽduntur, 511. 10.
Filios opprimens ex negligentia leui non afficitur reseruatione, 511. 12.
Filiorum oppressio, vt sit reseruata, oportet quod sequatur effectus mortis, 512. 13.
Filiorum oppressioni præbens tantũ occasionem non incidit in reseruationem, 512. 14.
Filios opprimentes casu reseruato annodantur, 513. 15.
Filios incautè in lecto tenentes quanam pœna afficiantur, 515. 19.
Filij, & filiæ cuiuscunq; generis sint, eorum

eorum parentes percutientes comprehenduntur sub reseruat. 592.1.
Filius disciplinæ gratia à parentibus percussus, si aduertens illos repercutiat, cadit in reseruationem, pag. 599. 16.
Forma debet respondere materiæ, pag. 83. 1.
Forma duplicitèr exponitur, interdũ conditionalitèr, interdùm modalitèr, 256. 3.
Fornicatio est duplex nempè à muliere propria, & à fide, 24. 4.
Forum fauorabile acquirere quid sit, 73. 2.
Forum conscientiæ fauorabile per se non acquirit committens peccatũ in alieno loco, 74. 3.
Forum conscientiæ fauorabile acquiritur per accidens, 74. 4.
Forum externum acquiritur in loco, vbi committitùr delictum, 74. 5.
Forum conscientiæ differt à foro Sacramenti Pœnitentiæ, 95. 3.
Forũ conscientiæ quodnam sit, 256. 3
Forum est triplex, contentiosum, Sacramenti Pœnitentiæ, & conscientiæ, 288. 2.
Frigus, & calor non sufficiunt, vt eximatur quis ab onere se præsentandi, 140. 5.
Fraus duobus modus contingere potest, 420. 8.
Fraus itèm duobus alijs modis contingit, 420. 9.

GRauitèr peccat, qui absolutus indirectè à reseruato non se præsentat opportunitate habita, pag. 112. 1.
Gratia duplex, .s. obtenta, & obtinenda, 251. 1.
Gratia quando dicatur iam facta, & quã adhùc facienda, 251. 2.
Gratia non dicitur facta pœnitenti, quando illa tantùm indirectè ipsi conceditur, 252. 3.
Gratia executioni demandata antè mortem concedentis durat vsquè ad suum effectum, quamuis interim moriatur concedens, 252. 5.
Gratia concessa pœnitenti morte Epi non aufertur, etiamsi res concessa integra sit 252. 4.
Gratiæ distinctio quædam, 253. 6.
Gradus personarum quid sit, 380. 2.
Gradus primus inter quas personas intersit, 380. 3.
Gradus secundus inter quas personas sit, 380. 4.

HOmicidium est duplex, .s. propriè, & impropriè sumptum, pag. 460. 2.
Homicidium, quod culpa caret, non reseruatur, 461. 3.
Homicidium propriè sumptum diuiditur in immediatum, & mediatum, 461. 4.
Homicidium est duplicitèr voluntarium, 461. 5.
Homicidium item est duplex, .s. directum, & indirectum, 461. 6.
Homicidij causa duplex esse potest, nempè ꝓpinqua, & remota, 461. 7.
Homicidium quale reseruetur, pag. 462. 8. 9. 10. 11.
Homicidij causa dubia quomodo iudicanda, 468. 17.
Homicidium permissum lege ciuili an immune esse possit à peccato, pag. 471. 22. 23.
Homi-

Homicidium contra ius diuinum nõ poteſt ius ciuile iuſtificare, 472.24.
Homicidium quomodò licitum ſit ob defenſioné vitæ ꝓpriæ, 472.25.
Homicidium in dubio an fuerit ex neceſſitate, vel voluntate, quid iudicandum ſit, 475. 26.
Homicidium an liceat pro vita ſpirituali tuenda, 475. 27.
Homicidij mandatum eſt duplex, .s. iuſtum, & iniuſtum, 479. 3.
Homicidij mandatum iuſtum non reſeruatur, ſed tantùm iniuſtum, pag. 479. 4.
Homicidij mandatum aliud manifeſtum, aliud tacitum,& tacitum nõ reſeruatur, 479. 5.
Homicidij mandatum non eſt reſeruatũ, niſi ſequatur effectus, 479.6.
Homicidij mandatum iuſtum immune eſt à reſeruatione, 480. 8.
Homicidij mandatum reuocans, re adhùc integra, non cadit ſub reſeruatione, 481.10.
Homicidij ratihabitio non eſt reſeruata, 481. 11.
Homicidium mandans iniuſtè quando reſeruationis pęna non afficiatur, 482. 12. 13. 14. 15.
Hòmicidij mandatum eſt reſeruatũ, quamuis mandatarius non ſeruet accidentalia circa mandatum, pag. 483. 16.
Homicidij effectu non ſequuto, in quo caſu mandans, aùt conſulens afficiatur reſeruationis pęna, pag. 484. 17.
Homicidium non eſt reſeruatum, quouſquè non ſequatur mors, pag. 491. 14.
Homicidij reſeruatione an ligetur, qui pœnitentiæ Sacramentum accepit, antequàm mors mortiferè percuſſi ſequeretur, 491. 15.

Ignorantia, quæ dicatur craſſa, aùt ſupina, 38. 2.
Ignorabtia craſſa, & ſupina in tribus differt à vincibili, 39. 3.
Ignorantia craſſa, & ſupina detẽtus, ſuppoſita grauitate materiæ committit peccatum mortale, non ſeruando præcepta, 39. 4.
Ignorantia craſſa, & ſupina quando excuſet à cenſura, 39. 5. 7.
Ignorantia affectata, in quo caſu excuſet à cenſura, 40. 8.
Ignorantia probabilis quænam ſit, pag. 44. 2.
Ignorantia probabilis, & inuincibilis idem eſt, 44. 3.
Ignorantia craſſa non excuſat à cenſuris regularitèr, 44. 5.
Ignorantia vincibilis an excuſet à cenſuris, 45. 6.
Ignorantia vincibilis intèr craſſam, & probabilem mediat, 45. 7.
Ignorantia probabilis excuſat à cenſura, licèt poſita ſit contra iuris diuini tranſgreſſores, 46. 3.
Ignorantia reſeruationis à quorum caſuũ reſeruatione excuſet, 60. 3.
Ignorãtia inuincibilis excuſat à qualibet cenſura, ſed non ſemper à reſeruatione, 60. 5.
Illimitata cauſa illimitatum producit effectum, 235. 4.
Impedimentum eſt duplex, .s. temporale, & perpetuum, 25. 3.
Impedimento manente ſe pręſentandi poteſt impeditus interim Sacramenta ſuſcipere, 26. 6.

Impotentia est duplex, nempè physica, & moralis, 25. 2.
Impuberes non afficiuntur casibus, nec censuris Papalibus, 61. 1.
Impuberes qui. Et quando eorum impleatur pubertas, 61. 2.
Impubertas vndè regularitèr dignoscatur, 61. 3.
Impubertas cur citiùs finiatur in fœmina, quàm in viro, 61. 4.
Impubes doli capax censuris validè ligatur, sed non semper iustè, 62. 5.
Inclusio vnius est alterius exclusio, pag. 88. 5.
Incerta restituendi nimia dilatio ab Epo reseruari licitè potest, 225. 1.
Incertorum dispositionem itèm sibi reseruare potest Epus, 225. 2.
Incertorum restitutio quando per Episcopum fieri debeat, 226. 3.
Incerta in multis casibus subsunt dispositioni Episcopi, 226. 4.
Consuetudo reseruandi incerta laudabilitèr sustineri potest, 226. 5.
Informis est interdùm confessio, sed tamèn valida, 130. 5.
Indulgentia ad instar Iubilæi an auferat reseruationem casuum, pag. 299. 2. 3.
Indulgentiæ in forma Iubilæi vtilitates, 300. 5.
Indulgentia in forma Iubilæi, vt plurimùm conceditur in articulo mortis, 300. 6.
Indulgentia per se, & directè est remissio solius pœnæ tẽporalis, 301. 2.
Indulgentia (à culpa,) de qua culpa intelligatur, 302. 3.
Indulgentiæ concessæ cum illa particula (à culpa) quam interpretationem suscipiāt, 302. 4.
Interdictum locale violans sęcularis mortalitèr peccat; Clericus verò in sacris efficitur etiam irregularis, & inhabilis ad beneficia, 326. 3.
Interdicta quænam auferantur absq; vlla forma, 327. 5.
Interdictus nominatim denunciatus absoluendus est publicè, 327. 6.
Interdictum personale particulare interdùm non est reseruatum, pag. 357. 16.
Interdictum est triplex, locale, personale, & mixtum, 365. 1.
Interdictum tàm locale, quàm personale est duplex, 365. 2.
Interdictum quando dignoscatur esse personale, vel locale, 366. 3.
Interdictum locale non potest auferri per simplicem Cōfessariū, 366. 4.
Interdictum mixtum paritèr ab eo auferri non potest, 366. 5.
Interdictum reseruatur, aùt Papæ, aùt Epo, aùt nemini, 367. 8.
Interdicta à iure communi sunt vnū, & viginti, 367. 9.
Interdictum aliud latum, & aliud ferendum, & latum tantùm reseruatur, 367. 10.
Interdictum leue non reseruatur, pag. 367. 12.
Interdictum sumitur largè, & strictè, pag. 368. 13.
Interdicti diffinitio, 368. 14.
Interdicti causa remota, 368. 15.
Interdictum latum in Synodo Bergomensi Illustriss. & Reuerendiss. Epi Prioli, 369. 17.
Interdicta in iure communi sine nota reseruationis, 369. 18.
Interdictū generale personale Conc. Trident. 370. 19.

Quod-

Quoddam ab Ordinario in hac materia obseruandum, 370. 20.
Alia item obseruatio pro Parochis, & Confessarijs, 370. 21.
Interdictus, qui non est ipso facto, neq; incidit in censuram, 371. 23.
Interdicto largè sumpto obstrictus non ligatur casu tabellæ, 371. 24.
Interdictum propriè non est prohibitio susceptionis Sacramentorum, pag. 372. 25.
Interdictus an sit, qui in Paschate nō recipit Communionem in sua Parœcia, sed alibi, 372. 28.
Interdicti censura nullus ligatur ob erroneam conscientiam, 373. 29.
Quæ causæ generalitèr excusent ab incurrendo in Interdictũ, 373. 29.
Interdicti ab homine à simplici Confessario nequaquam absolui possunt, 374. 30.
Interdicti à iure communi in casibus Epõ reseruatis non possunt absolui à simplici Confessario, 374. 31.
Interdicto ligatur, qui in Paschate fictè sumpsit sacrum Christi Corpus in sententia multorum DD. pag. 374. 32.
Interdictum à iure communi nemini reseruatũ à quo tolli possit, 375. 33
Interdictum tm̃ personale non reseruatum tàm Confessarius, quàm Parochus tollere possunt, 375. 34.
Interdictũ violantes mortaliter peccant, 375. 35.
Interdictum Clerici in sacris violantes fiunt irregulares, 377. 36.
Interdictum Summo Pontifici reseruatum quandonam ab Epõ auferatur, 377. 37.
Interdictus innocens absolutionem non eget, 335. 38.
Incestus duplicitèr sumitur, .s. propriè, & impropriè, 381. 7.
Incestus vndè dictus, 380. 6.
Incestus tàm propriè, quàm impropriè sumptus, quas personas respiciat, 381. 8.
Incestus propriè quid sit, 381. 9.
Incestus solùm propriè acceptus est reseruatus, 381. 10.
Incestus est duplex, .s. ex natura rei, & ex legis humanæ institutione, pag. 381. 11.
Incestus in primo, & secundo gradu reseruatur, 382. 12.
Incestum permittens non ligatur reseruatione, 382. 15.
Incestus an dicatur copula cum consanguinea, in qua viri deficit seminatio, 384. 20.
Incestus in primo, & secundo gradu affinitatis reseruatur, 390. 5.
Incestus carens malitia mortali non reseruatur, 384. 22.
Incestus in primo, & secundo gradu cuiusq; lineę est reseruatus, 386. 24
Incestus est reseruatus, quamuis solus vir seminet, 388. 25.
Impedimentum dirimens matrimonium reuelari non debet aliquandò, 388. 31.
Irregularitas non incurritur ex sola indigentia absolutionis fori contentiosi, 294. 3.
Irregularitas quomodò tollatur, pag. 328. 1. 2.
Irregularitas quam dispensationis formam requirat, 328. 3.
Iubilæi virtute non auferuntur censuræ, nisi valida sit confessio, 128. 1.
Iubilæum an interdùm lucrari quis possit

possit antè ipsius promulgationem, 270. 2.
Iubilæo publicato peccata reseruata committens ab ipsis absolui pôt, pag. 271. 2.
Iubilæi confidentia peccans absolui potest, 272. 2.
Iubilęi bulla caret quadam particula Bullæ Cruciatæ, 272. 3.
Iubilęi confidentia dupliciter peccare potest quis, 273. 4.
Iubilęum lucrari potest quis vltima die hebdomadarum, 274. 4.
Iubilæum acquiritur aliquādò etiam sine sacra Communione, 274. 4.
Iubilæum acquiritur etiàm in aliena Diœcesi, 275. 3.
Iubilęum non conceditur locis, sed personis, 275. 4.
Iubilæum acquiri potest pluribus in locis, ad tradita quorundam DD. pag. 276. 2.
Iubilæi verba illa (hac vice tantùm) quomodò intelligenda sint, 276. 3.
Iubilæum non aufert reseruationem ipso facto, sed dat facultatem illā auferendi, 279. 1.
Iubilæum an acquiri possit sine confessione, 278. 2.
Iubilæi vi absolui potest à reseruatis oblitis, q. illud lucratus fuit, 279. 4.
Iubilæum an lucretur, qui non potest confiteri, sed alia adimplet, 279. 5.
Iubilæum an lucretur, qui iusta de causa aliquod peccatum reticet, pag. 279. 6.
Iubilæo transacto is absoluitur, cui prorogata est absolutio ob causā, pag. 280. 2.
Iubilæi vi absolui potest post transactum ipsius Iubilæi tempus, qui reseruata commisit intrà tempus ei à Confessario præfixum ad finiendam confessionem, 281. 3.
Iubilæum non est restringendum, cū sit Principis beneficium, 282. 4.
Iubilæi vi absolui potest à reseruatis oblitis, qui validè confessus fuit, sed posteà ex negligentia lucratus non fuit Iubilæum, 283. 2.
Iubilæi tempore, qui ex sua culpa inualidè confessus est, non potest ipso transacto à reseruatis absolui, pag. 283. 4.
Iubilæi tempore transacto absolui potest à reseruatis ille, cuius confessio fuit inualida ex confessarij culpa, 283. 5.
Iubilæi vi absolutus à censuris reseruatis nō reincidit in ipsas, quamuis negligat lucrari Iubilæum, 283. 2.
Iubilæi attendi debent merè verba, proùt sonant nil addendo, vel detrahendo, 284. 3.
Iubilæi vi pluriès absolui potest quis à reseruatis, in ipsa hebdomada, pag. 284. 2.
Iubilæi vi non potest absolui pęnitēs à reseruatis nisi vna vice, vt refert Polacchus, 285. 3.
In dubio legis an extet, melior est cōditio possidentis suam libertatem posita debita diligentia, 285. 3.
Iubilæi tempore non valet absolutio data à censuris ignoranti, vel absenti, vel renuenti, nisi ex causa alia detur, quā causa Iubilæi, 287. 2
Iubilæi Bulla attendenda est, an pro absolutione censurarum requirat tantùm Sacerdotes, quia tunc alij ab ipsis eam dare nō possent, 288. 4
Iubilæi virtute quilibet Confessarius

ab-

absoluit ab omnibus casibus,& cẽsuris occultis Papæ reseruatis in foro conscientiæ, & Sacramenti Pęnitentiæ, sed non in foro contẽtioso, 289. 5.
Iubileum an iuuet pro censuris, quæ pertinent ad forum contentiosum, 290. 6.
Iubilæum valet pro absolutione nominatìm excommunicati,& manifesti percussoris Clerici in foro Sacramenti Pęnitentiæ, & conscientiæ tantùm, 293. 2.
Iubilęi vi an extra Pęnitentiæ Sacramentum auferri possint censuræ, pag. 291. 3.
Iubilęi occasione absolutus à censuris, quid agere debeat, ne euitetur per iudicem, 295. 3.
Iubilæi verba tantùm valent, quantùm sonant, 295. 3.
Iubilęi tempore an à quolibet Confessario dari possit absolutio in foro contentioso, satisfacta parte, pag. 294. 2.
Iubilæi vi absoluitur quo ad omne forum ab omni Confessario impotens ad satisfaciendum, vt volunt quidam DD. 295. 2.
Iubilæi tempore, in quo casu detur absolutio ad reincidentiã, 297. 4. 5.
Iubilæi tempore ad ablationem reseruationis requiritur, quod cõfessio fuerit valida, quod extra illud non requiritur, 317. 1.
Iuramẽtum qua forma dispensetur, & commutetur, 334. 1.
Circa iuramentum annullatio, dispensatio, relaxatio, & commutatio versantur, 334. 2.
Iuramentum an violari possit in necessitate? 334. 3.
Iuramentum in honorem Dei factũ an dispensari possit, 335. 4.
Iuramentum promissorium an dispẽsari possit, & à quo, 335. 6.
Iuramentum promissorium factum Deo differt ab eo, quod fit homini, 336. 7.
Iurisdictio causa cępta non expirat, pag. 280. 1.
Iurisdictio, si Confessario sit adẽpta, non solùm peccat absoluendo, verùm & absolutio nulla est, 203. 8.
Iurisdictio Episcoporũ circa dispensandum, 192. 4.
Iurisdictio Episcoporum circa censuras occultas Papæ reseruatas, pag. 191. 1.
Iurisdictio integra cõstat ex duobus, pag. 190. 5.
Iurisdictio quęnam suspendi possit, & quę non, 189. 4.
Iurisdictionis vsus necessariò requiritur in Sacramento Pœnitentiæ, pag. 186. 1.
Iurisdictio, quæ absque strepitu iudicij exercetur, potest extrà Diœcesim exerceri, 151. 3.
Iurisdictio requiritur ad constituendam peccati reseruationem, 47. 4.
Interpretari legem est illius, cuius est condere, 13. 1.
Interpretatio duplex, nimirùm necessaria, & simplex, 13. 2.
Interpretatio casuum reseruatorum quomodò liceat, 13. 3.

LEgata pia denunciandi tempus currit à die mortis testatoris, pag. 429. 6.
Legatum totum, qui soluere non potest,

test, tenetur partem, 396. 10.
Legato pio quamprimùm satisfaciẽdum est, 400. 24.
Legatum profanum hęres cogi potest ad soluendum intrà annum, pag. 400. 26.
Legata statìm solui debent ex obligatione conscientiæ, 401. 27.
Legati pij solutio vltrà biennium nõ protracta non est reseruata in Diœcesi Bergomen. 401. 29.
Legatum profanum non soluens non afficitur reseruatione, 402. 30.
Legati pij solutionem differẽs inculpabilitèr non ligatur reseruatione, 403. 31.
Legati pij solutionem differens vltra biennium, licèt hoc faciat, vt res defuncti cariùs vendantur, incidit in reseruationem, 404. 32.
Legati pij solutionem differens non excusatur ex bono fine, 404. 34.
Nec itèm excusatur cautione iuratoria, 404. 35.
Legatum pium sine solemnitate factum non excusat à reseruatione, pag. 405. 36.
Legatum pium non soluens quando nõ incidat in reseruationẽ, 407.39
Legatum piũ non fit caducũ, 407.41.
Legatum pauperibus in cõmuni dari potes fabricæ Ecclesiæ propriæ, pag. 408. 42.
Legata testatoris postponenda sunt eius debitis, 408. 43.
Legatum pium quid sit, 429. 7.
Legatũ an differat à donatione causa mortis, 430. 8.
Leges non suffragantur malitijs hominum, 124. 3.
Leges imperiales non obligant, nisi post duos menses à die publicationis, 130. 7.
Lex conditionalis quomodò differat à pęnali, 121. 7.
Legislatoris mens attendi debet, qñ adest dubium in lege, 6. 2.
Legislatoris mens ex quibus signis conijciatur, 7. 3.
Lex remittens pęnas intelligitur de pręteritis, 271. 1.
Lex gratiosa tantùm, differt à lege gratiosa, & onerosa simùl, 271. 3.
Lęsionis dubiæ satisfactio remittitur arbitrio prudentis, 296. 3.
Locus exemptus non est Epi territorium, 242. 4.
Loca pia, quæ dicantur, 419. 2.
Locatio est duplex, nimirùm personæ, & rei, 420. 6.

MAndantes, consulentes, auxiliũ dantes non incidunt in pęnas, quandò de eis in iure mentio non fit, 457. 14.
Mandatum sumitur duplicitèr, .s. largè, & strictè, & quid sit vtroq; modo, 478. 1.
Mãdatum quale sit reseruatũ, 478.2.
Mandatum, vel consilium in dubio an principalitèr prohibeatur, quid pręsumi possit, 485. 19.
Maritus quo casu egeat dispensatione petendi debitũ cõiugale, 391.9.
Maleficium vnde dicatur, 561. 28.
Maleficium quid, 561. 29.
Maleficium quotuplex, 562. 30.
Maleficia liberum arbitrium compellere nequeunt, 562. 31.
Maleficium veneficum quid, 562.32.
Maleficium veneficum potest fieri inuito maleficiando, 562. 33.

Maleficium maleficio destruens ligatur reseruatione, si concurrat Dęmonis inuocatio, 574. 49.
Matrimonij impedimentorum genera quot, 329. 1.
Matrimonij impedimētum primum qua forma tollatur, 329. 2.
Matrimonij impedimentum secundum qua forma auferatur, 330. 3.
Matrimonium iam contractum, in quibus casibus Pœnitentiarius dispensare possit, 330. 4.
Matrimonij debitum vt quis exigere possit, qua forma dispēsetur, 330. 5
Matrimonij debitum petendi ius amittitur ob duplicem causam, pag. 331. 7.
Doctrina maxime obseruanda, pag. 331. 6. 8.
Media in moralibus inter extrema sequenda sunt, 2ii. 4. 5.
Mens dicentis attendenda est, potiùs quàm verba, 88. 7.
Meretrices non sunt interdictæ ob defectum Communionis, vel confessionis in Paschate, 227. 2.
Meretrices, videndum est, in quibus consuetudo sustineat, 227. 3.
Mercatores, milites, & serui sunt in triplici differentia, 69. 2.
Metus cadens in constantem virum an excuset à reseruatione, si quis per talem metum peccet, 390. 4.
Metus cadens in constantem virum excusat à reseruatione, 502. 20.
Metus cadens in constantem virum quid sit, 502. 21.
Minus malum comparatū ad maius habet rationem boni, 476. 28.
Missam audiendi obligatio est præfixa diei, vnde non transit ad aliam, pag. 112. 1.
Moniales Ordinario Bergomi subiectæ, quibus ligentur casibus, 63. 1.
Monialium nomine, quæ veniant, pag. 579. 3.
Monialium nomine, an veniant Virgines Deo dicatæ, 580. 4.
Monialium nomine, an veniant illæ, quæ choro non sunt mancipatæ, pag. 580. 6.
Monialium nomine veniunt etiam Viduæ in religione professæ, 580. 7
Monialem violandi propositum non est reseruatum, 582. 14.
Monialis quousq; non receperit epistolam amatoriam, tentator non cadit in reseruationem, 583. 15.
Monialium Monasteria frequentantes quibus pęnis subiaceāt, 585. 24.
Monialium clausuram ingredientes ad malum finem à quo absolui queant, 587. 26.
Monialium violatio etiam extra claustra, vel Diœcesim facta est reseruata, 587. 28.
Monialium etiam Regularibus subiectarum violatio est reseruata, pag. 588. 31.
Moniales an subiectæ sint casib. Epo reseruatis, 588. 32.
Mortis articulo ius multum fauet, pag. 134. 1.
Mortis in articulo, qui nequit confiteri habetur pro confesso, 134. 1.
Mortis in articulo existentem Papa pro posse iuuat, 134. 4.
Mortis in articulo Clericus prima tantum tonsura insignitus ab excommunicatione minimè absoluere potest, 135. 5.
Mortis in articulo existentem potest

simplex Sacerdos absoluere ab omnibus casibus, & censuris, quamuis antequam finiatur cōfessio superueniat Confessarius, 136. 3. 4.
Mortis in articulo absolutus per simplicem Sacerdotem non tenetur repetere confessionem, si adueniat Confessarius, 136. 5.
Mortis in articulo, aùt periculo in casibus Papalibus dempto casu grauis percussionis Clerici, qui nō potest adire Papam, nec Episcopū adire tenetur, 137. 3.
Mortis in articulo absolutus à reseruatis non tenetur euaso periculo se præsentare Superiori, 138. 2.
Mortis in articulo absolutus, si euaserit tenetur se præsentare Superiori pro excommunicatione, vt satisfaciat præcepto, 139. 3.
Mortis in articulo constitutus cogēdus est ad satisfactionem, anteqnā absoluatur, si potest, 139. 4.
Mortis euaso periculo sufficit, quod penitens statìm moralitèr se præsentet, 140. 2.
Mortis articulus dicitur, quādo quis probabilitèr censetur mori, 146. 1.
Mortis articulus à Concil. Trident. omni exceptione donatur, 147. 3.
Mortis articulus nisi impediat recursum ad Superiorem, Confessarius tenetur recurrere, 147. 4.
Mortis periculum penitenti fauet, .s. vt, si non possit tunc satisfacere, satis sit, si prestet cautionē, 239. 1.
Mortis articulus dicitur etiam, quādo mors imminet ex causa extrinseca, 147. 5.
Mortis periculi casus plures adducūtur, 147. 6.
Mortis articulus, & periculum quando idem sint, 148. 7.
Mortis periculum festinatò requirit absolutionem, si est dubium an expectari possit, 148. 8.
Mulier ad deponendum testimoniū quandò admittatur, 441. 2.
Multa prohibentur fieri, quæ facta tenent, 159. 5.

Necessitas status est duplex, .s. grauis, & leuis, 396. 8.
Necessitas legatarij necessitati debitoris præponenda est, 396. 9.
Negligentia tenet medium inter dolum, & casum fortuitum, 510. 5.
Nemo bonus iudex in propria causa, 202. 1.
Nomen proprij Sacerdotis ad quos extendatur, 89. 1.
Non entium nullæ sunt qualitates, pag. 96. 4.
Non subsistente cōditione actus minimè subsistit, 237. 1.
Notarij sunt in duplici differentia, pag. 428. 2.
Notarios quosnam obstringat reseruatio, legata pia non denunciando, 428. 3. 4.
Notarius quomodò denunciationem legatorum piorum facere debeat, pag. 430. 11.
Notarij quibus in casibus nō ligentur reseruatione ob defectum denunciationis, 432. 14. 15. 16. 17.
Notarij quando incidant in reseruationem ex transgressione huius casus, 434. 18. 19.
Notarius incidit in casum hunc quotiès legata pia nō denunciat intra taxatum tempus, 437. 23.
No-

Notarius grauitèr peccat non denũcians legata pia, 437. 24.
Notarius omittens denunciationem causat damna, & lites, 437. 25.
Notarij à Pœnitentiario admonendi sunt, vt extendant testamenta, pag. 437. 26.
Notarius debet dare consilium testatori, 438. 27.
Nouitiorum magistris competit cura eorum confessiones audiendi ex Bulla Clem. viij. 54. 3.
Nouitij absoluuntur à casibus Papalibus per Superiores Regulares, pag. 54. 4.
Nouitij si egrediantur à Religione reincidunt in censuras, 383. i.

OBligatio omnis, in qua dies non ponitur præsenti die habetur, pag. 139. i.
Obseruantia vana quomodo cauenda, 560. 2i.
Obseruantiæ vanæ cultores quinam sint, 560. 22.
Obseruantia vana quatuor sub se includit species, 560. 23.
Obseruãtia sanitatum quid, 561. 25.
Obseruantia futurorum euentuum quid, 561. 26.
Obseruantia sacrarum Reliquiarum quid, 56i. 27.
Obseruantia dierum Aegyptiacarũ, pag. 574. 50.
Occasio propinqua peccati quænam sit, 5i3. i8.
Occultum dicitur quod non est notorium, licèt sciatur ab aliquibus, pag. 256. 2.
Officia Ordinibus nõ deputata quæ, pag. 41. ii.
Opinionẽ eligere quis potest, quáuis contrariã habeat pro vera, 193. 4.
Opinionem eligens non dicitur dubiè agere, i94. 5.
Opinio, dubium, suspicio, scrupulus, indiciũ quomodo differãt, i94. 6.
Opprimere est premendo grauare, pag. 5i0. 7.
Opprimere interdùm sumitur pro enecare, & strangulare, 5ii. 9.
Ordinarij mens videtur sub mortali obseruanda, 4. i.
Ordinarij mens alia intrinseca, alia extrinseca, 4. 2.
Ordinarij mens quando seruetur intrinseca, & qñ extrinseca, 5. 4.
Ordinarij mens intrinseca sub præcepto obseruanda est, quod secùs est de extrinseca, 5. 5.
Ordinarius an loquatur vt Doctor, an verò vt Legislator, attendendũ est, 8. 3.
Ordinarius an loquatur vt Doctor, an vt Legislator, quomodo dijudicetur, 10. 4.
Ordinarij loci approbatio ad audiẽdas confessiones quando non requiratur, i03. 3.
Ordinarius vnius loci nõ potest mutare leges alterius, i54. 2.
Ordinarij finis quando sibi associat Pęnitentiarios, i72. 3.
Ordinario an satisfiat, quãdo ratio, quæ ipsi reddenda est, redditur mediatè per alium, 413. i3.
Obscænitates omnes in religiosis sũt grauia sacrilegia, 204. i.

PApa concedens casus, concedit & censuras illis annexas, ii7. 2.
Papalibus excommunicationibus cõcessis

cessis non sunt concessæ, quæ extant in Bulla Cęnæ, 118. 3.
Papalibus casibus, & excommunicationibus cõcessis non sunt concessi Episcopales, 118. 4.
Papæ excõmunicatione sublata quibusdam videtur sublata etiã Episcopalis, 118. 5.
Papali priuilegio absolutus in articulo mortis euadens non tenetur se præsentare, 142. 4.
Parentũ percussio quotuplex, 594. 4.
Parentum percussio & leuis, & grauis reseruatur, 594. 5.
Parentum percussio differt ab iniectione manuum in ipsos, 594. 6.
Parentum percussio non adeò strictè accipitur in tabella, sicuti Clerici percussio in Canone, 595. 8.
Parentum percussio attentata nõ est reseruata, nisi effectu sequuto, pag. 596. 10.
Parentum nomine qui veniant, 592. 2
Parentes quinam intelligantur in tabella, 593. 3.
Parentum percussio venialis non est reseruata, 597. 11.
Parentum percussio nõ est reseruata, nisi sit patris, aut matris, 597. 12.
Parentes percutiens ob Patriæ defensionem non ligatur reseruatione, pag. 598. 13.
Parentes omninò coactè percutiens non afficitur reseruatione, 598. 14.
Patrem bannitum filius occidens reseruatione annodatur, 599. 17.
Parochi simplices dicuntur, qui iurisdictionem fori interioris tãtùm habent, 4. 4.
Parochi regulares subijciuntur casib. suorum Prælatorum, 57. 2.
Parochi regulares in quo ab Ordinario puniri queant, 57. 3.
Parochi regulares quando per Inquisitores puniri possint, 57. 4.
Parochianus præsumitur habere à suo Parocho tacitum consensum sumendi Eucharistiam in alterius Paręcia extra Pascha, 123. 2.
Parochus debet vbiq; locorum iudicare suum subditum secundum leges propriæ Dięcesis, 151. 2.
Parochus errans in persona validè absoluit, 152. 1.
Pauperies quęnam excuset à reseruatione contra non soluentes legata pia intrà terminum, 395. 5.
Pauperies duplex, s. victus, & status, pag. 395. 6.
Peccatũ veniale non reseruatur, 3. 2.
Peccatum quando censeatur occultum, 28. 10.
Peccatum quãdo dicatur deductum ad forum contentiosum, 28. 12.
Peccata quędam sunt talia ex sua natura; quædam autem tantũ, quia prohibita, 45. 21
Peccata oblita in confessione per accidens tolluntur, 125. 1.
Peccat minùs, qui in patrando delicto cogitat de emẽdatione, 168. 3.
Pęnæ sunt duplices, 219. 1.
Pęna alia ipso iure lata, alia ferenda, pag. 219. 3.
Pęna pecuniaria non infligitur antè declarationem delicti, 221. 6.
Pęna conuentionalis soluenda est antè declarationem, quod secùs est de pęnali, 222. 8.
Pęna contra facientes lata omittẽtes minimè afficit, 444. 12.
Pęnitens an teneatur aperire Cõfessario

fario se aliâs perpetrasse idem delictum, 82. 2.
Pęnitens an interdùm ęquiuocatione vti valeat, 82. 3.
Pęnitentis præsens status Confessorē latere non debet, 83. 4.
Pęnitens hortandus est, vt aperiat statum suū etiam præteritū, 83. 5.
Pęnitens extra Diœcesim absolui potest à non reseruatis, & mitti ad suum Curatū pro reseruatis, 109. 1.
Pęnitens indirectè absolutus tenetur se quamprimùm pręsentare, 113. 3.
Pęnitens potest vnica præsentatione duplici obligationi satisfacere, pag. 115. 10.
Pęnitens quando absoluitur debet procurare absolutionem ad cautelam, si quibus fortè censuris annodatus existeret, 125. 2.
Pęnitentes qua cautela vti debeant in confessione, quā faciunt Superioribus pro reseruatis, 126. 4.
Pęnitens eximitur ab onere se præsentandi, qn̄ ei superuenit graue incommodum, 141. 8.
Pęnitens qn̄ iudicandus sit iuxta leges loci, in quo reperitur, 152. 3.
Pęnitentis auctoritas passiua ab Epo obtenta non se extendit ad Confessarios extrà Diœcesim, 154. 4.
Pęnitens adstrictus confiteri simplici Confessario securiùs agit, si habēs reseruata eadem etiam ei cōfiteatur, 76. 2.
Pęnitentiam pro reseruatis impositā interdùm Confessarius simplex mutare potest, 33. 1.
Pęnitentiam à Superiore iniunctam quando Confessarius simplex mutare non queat, 34. 3.
Pęnitentiam illam potest mutare Cōfessarius, quam alius sibi ęqualis pęnitenti taxauit, 35. 5.
Pęnitentiæ Sacramentum aliquando aufert reseruationem, sine effectu gratiæ, 129. 4
Pęnitentiarius regularitèr absoluit obstrictos necessitate se præsentādi Superiori, 141. 7.
Pęnitentiarij subdelegare possunt nō simplicitèr vt Ordinarij, sed secundum quid, 171. 2.
Pænitentiarij Præbendam in Cathedrali habentes ipsi soli subdelegant, 173. 4.
Pænitentiarij debent constitui etiam per Diœcesim, 174. 6.
Pœnitentiarij apud Regulares non subdelegant, 174. 8.
Pœnitentiarijs non debet permitti, quod passim à reseruatis tantùm absoluant, 175. 2.
Pænitentiarios Sacra Congregatio obligat ad audiendam confessionem integram, 175. 3.
Pænitentiarij quando absoluere possint à solis reseruatis, 176. 2.
Pænitentiarius quem modum obseruare debeat, quando absoluit à casibus reseruatis in tabella Bergomi contentis,
Circa excommunicatos, 349.
Circa suspensos, 362.
Circa Interdictos, 376.
Circa incestuosos, 388.
Circa differentes solutionem legati pij, 407.
Circa non dimittentes administrationem locorum piorum debito tempore, 417.
Circa conducentes, vel locantes bona

na

na locorum piorum, 426.
Circa Notarios non denunciantes legata pia, 437.
Circa deponentes falsum testimoniũ in iudicio, 452.
Circa homicidas voluntarios, 476.
Circa procurantes, consulentes, operamq; præstantes abortui, 506.
Circa opprimentes filios ex negligẽtia, 514.
Circa sodomitas, 523.
Circa coeuntes cum brutis, 529.
Circa blasphemos, 549.
Circa magos, sortilegos, & alios id genus, 575.
Circa violantes Moniales, aùt violationem tentantes, 589.
Circa percutientes parentes, 600.
Circa stuprum violentum Virgini inferentes, 612.
Peregrini, & aduenæ nomine qui veniant, 65. 2.
Peregrinus sumitur duplicitèr, 66. 3.
Persuasio duplex esse potest, .s. nuda, & vestita, 455. 4.
Possessio stat pro Confessario dubitante an casus reseruetur, 30. 2.
Potestas, & intentio requiruntur ad auferendam censuram, 126. 3.
Pręcepti finis sub pręceptum minimè cadit, 5. 6.
Pręceptum confitendi quamprimùm post communionem ligat tantùm Sacerdotes qñ celebrant, 111. 3.
Pręceptũ absolutum durat vsquequo adimpleatur, 114. 8.
Prælatus religionis quas censuras auferre queat, 93. 5.
Præsentare se dicitur, qui per procuratorem se præsentat, 143. 3.
Præsumere non dicitur, qui probabilitèr credit benefacere, 13. 4.
Præsũptio est duplex, .s. potentiæ, & actus, seù periculi, & facti, 421. 11.
Præsumptio periculi à præsumptione facti quomodo differat, 422. 13.
Priuilegium acceptatum per alium validum est, 159. 3. 4.
Priuilegium quãdo amittatur, 163. 1.
Priuilegij renunciatione acceptata per concedentem ipsum expirat, pag. 163. 2.
Priuilegij renunciatio, si non fuit acceptata, an priuilegiarius ipso vti valeat, 164. 3.
Priuilegium est duplex, alterum cum effectu successiuo, alterum cùm momentaneo, 164. 4.
Priuilegium iterùm est duplex, .s. affirmatiuum, & negatiuum, 165. 1.
Priuilegium affirmatiuum est potestas faciendi, negatiuum omittendi, 165. 2.
Priuilegium absoluendi à peccatis non amittitur per non vsum, 165. 4
Priuilegio abutens ipso priuari meretur; sed de facto non priuatur, pag. 168. 1. 2.
Priuilegia si peccata foueant, per accidens est, 168. 4.
Priuilegiorum prætextu non absoluens an incidat in excommunicationem latam contra absoluentes tali prętextu, 269. 1. 2. 3. 4.
Priuilegium an possint facere debitori legati pij Pręsides pij loci, vel id præstare possit saltèm Confessarius, videlicet quod in aliquo casu à solutione liberetur, 413. 14.
Promulgatio legis est de essentia obligationis ipsius, 228. 1.
Promulgatio vbi sit facienda, 228. 2.
Puella

Puella an præsumi possit decepta, si adsit imparitas status, 61. 33.

RAptus est species luxuriæ ab alijs distincta, 608. 17.
Regulares loci mutatione Ordinariũ mutant, 103. 2.
Regularibus auferri potest potestas à Synodo absoluendi complicem, pag. 203. 4.
Regulares Epis sunt subiecti quoad administrationem Sacramenti Pęnitentiæ, 230. 1.
Regulares quoad mulctam Epo non sunt subiecti, 231. 2.
Regulares occulta suspensione detẽti, validè absoluunt, 231. 4.
Regulares quibus in casibus ligentur legibus, & statutis Eporum, 237. 7
Regulares idonei reperti ad munus Confessarij sine limitatione admitti debent, 236. 6.
Regulares vna vice approbati non debent iterùm ab eodem Episcopo subijci examini, 236. 7.
Regularis potest aliquando ab Epo puniri, 244. 7.
Regularis sine licentia Moniales alloquẽs quas pęnas incurrat, 584. 20.
Regularis epistolam mittens ad Moniales non incidit in pęnas colloquentium cum eis, 584. 22.
Regulares iam amplius absoluere non possunt eos, qui Monasteria Monialium malo fine ingrediuntur, 587. 27.
Regulares omnium ad se venientiũ confessiones audire, & iuxta leges propriç Diœcesis iudicare possunt, pag. 247. 1.
Res per quas causas nascitur per easdem dissoluitur, 215. 1.
Res inter alios acta alijs prçiudicare non debet, 259. 12.
Reseruatio vnius casus non comprehendit alterum propter solam rationis paritatem, 11. 7.
Reseruatis quibusdam casibus excluduntur alij omnes, 21. 4.
Reseruatio, quæ vergit in destructionem non valet pro habentibus iurisdictionem ordinariam, sed tm̃ pro delegatis, 36. 3.
Reseruationis causa in dubio præsumitur iusta, 36. 4.
Reseruatum remanet peccatum in dubio facti confessum, si res post confessionem clareat, 43. 5.
Reseruationis ignorantia non eximit à reseruatione, 43. 1.
Reseruatum nũquam est crimen, nisi opere compleatur, 47. 5.
Reseruatio non est vbi culpa mortalis non reperitur, 48. 2.
Reseruatione ligantur etiam fęminę, & Sanctimoniales, 51. 2.
Reseruatio non est propriè pęna, sed tantùm habet quandam pęnæ rationem, 60. 4.
Reseruationis ablatio extra confessionem pertinet ad solum Superiorem, 177. 4.
Reseruatio est duplex, .s. propria, & impropria, 206. 1.
Reseruationem aufert Superior, quamuis confessio illi facta inualida sit, 318.
Reuelatio sacramentalis Cõfessionis alia directa, alia indirecta, 179. 2.
Reuelator est Confessionis, qui dicit se nõ absoluisse certam personam, pag. 179. 3.

Reue-

Reuelator item eſt Confesſionis, qui naturales defectus dicit, 180. 4.
Romam, qui petere non poteſt, nec ſcribere, nec mittere tenetur, 27. 7
Romam, qui poteſt adire, quando id per aliũ agere poſsit, vel vti ſcriptura, 27. 8.
Ruſticitas à pęna ordinaria excuſat, vbi dolus manifeſtus non apparet, pag. 59. 1.
Ruſtici ſub reſeruatione comprehẽduntur, 59. 2.

SAcerdoti alieno in quot caſibus confiteri liceat, 746.
Sacerdos in mortali exiſtens Euchariſtiam more laicorum ſumendo non tenetur ſtatim poſt communionem confiteri, 111. 4.
Sacerdos in mortali celebrans ex malitia non tenetur poſt communionem quamprimùm confiteri, 111. 5.
Sacerdos itèm bona fide celebrans in mortali nõ tenetur quamprimùm confiteri, 111. 6.
Sacerdos, cui ablata eſt iuriſdictio, inualidè adminiſtrat Sacramentũ pęnitentiæ, 189. 3.
Sacerdos celebrãdi neceſsitate compulſus non habens copiam Pęnitẽtiarij confiteatur non reſeruata ſimplici Confeſſario, 195. 3.
Sacerdos quãdo in die feſto cum ſola cõtritione celebrare poſſit, 197. 3.
Sacerdos an in die feſto cum ſola cõtritione celebrare poſsit, vt alij audiant Miſſam, 197. 4.
Sacerdos tenetur quamprimùm confiteri ſi neceſsitate vrgente non premiſſa confeſsione mortalis peccati celebrauit, 198. 1.
Sacerdos, qui recordatur peccati mortalis in celebratione non tenetur quamprimùm confiteri poſt Miſſam, nec itẽ qui celebrans mortaliter peccat, 198. 2. 3.
Sacerdos celebrans cum ſola contritione carens copia Confeſſarij an ad confeſsionem quamprimùm faciendam teneatur ex præcepto, vel tantùm ex conſilio, 199. 4.
Sacerdos vſquequò differre poſsit confeſsionẽ quamprimùm faciendam poſt celebrationẽ, 199. 5. 6. 7.
Sacerdotes quouis in loco celebrent in Paſchate ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, 372. 27.
Sacramentum Pęnitentiæ perficitur etiam per abſolutionem indirectam, 81. 5.
Sacramentum Pęnitentiæ q̃ñ ſemèl, & iterùm ſuſcipiat pęnitens, 84. 5.
Sacramẽtum vt validum ſit, quęnam requirantur, 153. 3.
Scientia clauis neceſſariò requiritur ad Pęnitentiæ Sacramentũ, 42. 1.
Scientia clauis quid, 42. 3.
Scientia infuſa, & acquiſita carere poteſt Sacerdos, & tñ habere clauem ſcientiæ, 42. 4.
Scientiæ, & iuriſdictionis claues ſunt ſimùl, 76. 3.
Scholares comprehenduntur ſub caſibus Ordinarij loci, 70. 5.
Semel Deo dicatum an ad vſum prophanum conuerti poſsit, 426. 20.
Sigillum ſacramentale eſt triplex, .s. iuris naturalis, iuris diuini poſitiui, & iuris Eccleſiaſtici, 181. 2.
Sigillum naturale, & ſacramentale quid, 182. 3.
Sigillum ſacramentale ſtrictiùs eſt
ſigillo

figillo naturali, 182. 4.
Sigillum sacramentale frangens, nisi fuerit Sacerdos, & Confessarius non incurrit pęnas, 182. 5.
Sigillum vt obliget quid requiratur, pag. 182. 6.
Sigillo sacramentali obligatur Superior, à quo petitur facultas circa peccata reseruata, 183. 7.
Sigillo sacramentali non obstringitur Consiliarius, 184. 8.
Societatem aliquam ingrediens vt absoluatur, an absolui possit, 169. 5
Sodomia duplicitèr sumitur, .s. propriè, & impropriè, 518. 2.
Sodomia propriè sumpta quænam sit, 518. 3.
Sodomia impropriè accepta reseruata fuit à Cardinali Borromæo, pag. 518. 5.
Sodomia impropria non reseruatur, nisi exprimatur, 518. 4.
Sodomia, & sodomitica copula differunt, 519. 8.
Sodomia actiua, & passiua reseruatur, 520. 9.
Sodomita est non solùm agens, sed etiam patiens, 520. 10.
Sodomia nisi completa fuerit non est reseruata, 521. 13.
Sodomitæ propriè quinã sint, 522. 14
Sodomiæ reseruatio an comprehendat etiam impuberes, 522. 16.
Sodomia agentis, & patientis est eiusdem speciei, 524. 22.
Sortilegio diuisorio vtens cum debitis conditionibus non peccat, pag. 568. 41.
Sortilegij nomen à sorte deriuatur, pag. 555. 6.
Sortilegium diabolicum deriuatur à sorte, prout est ars diuinandi auxilio, aut arte Dęmonis, 555. 7.
Sortilegium est triplex, 555. 8.
Sortilegium diuinatorium superstitiosum reseruatur, 556. 9.
Statìm sumitur duobus modis, .s. physicè, & moralitèr, 110. 2.
Statutum Superioris totam respicit Diœcesim, 242. 1.
Statutum Epi transgredientes in locis exemptis non afficiuntur censuris tali transgressioni annexis, pag. 242. 2.
Statutum Epi vt liget tria requiruntur, 242. 3.
Statutum, & edictũ differunt, 253. 1.
Stupratus non dicitur masculus, qui prima vice se commiscet cum fœmina, 604. 3.
Stuprum puellæ habet deformitates speciales, 605. 4.
Stuprum violentum est duplex, .s. proprium, & interpretatiuum, & vtrumq; reseruatur, 605. 5.
Stuprum est species luxuriæ ab alijs distincta, 605. 7.
Stuprum est virginis fęminæ defloratio, 605. 8.
Stuprum duplicitèr contingere potest, 606. 12.
Stuprum quintuplicitèr differt à raptu, 607. 16.
Stuprum vltrò se offerentis non reseruatur, 609. 19.
Stuprum virginis leuitèr rogatę non est reseruatum, 609. 20.
Stuprum commissum mediantibus munusculis non est reseruatum, pag. 609. 21.
Stuprum à fęmina tentatum non reseruatur, 609. 22.

Stuprum non est reseruatum, si fœmina non erat virgo, licèt haberetur talis, 609. 23.
Stuprum attentatum, sed nō sequuto effectu deflorationis non est reseruatum, 610. 26.
Stuprum non dicitur, si virgo ad solā pollutionē prouocetur, 610. 27.
Stuprum non est cognoscere virginē contra naturam, 610. 28.
Stuprum virginis data fide illam ducendi est reseruatum, 610. 29.
Stuprum itèm illud est reseruatum, quod committitur dato iuramento nuptiarū celebrandarū, 611. 30
Stuprum quoque violentum, quod committitur post sponsalia reseruatur, 611. 31.
Stuprator virginis tenetur satisfacere patri illius, 612. 35.
Stuprator tenetur satisfacere etiam virgini, 612. 36.
Stuprator in casu disparitatis tenetur ad omnia damna præsentia, & futura, 612. 37.
Superstitio est genus ad omnes superstitionum species, 556. 10.
Superstitio diabolica omnis reseruatur, 556. 11.
Superstitio reseruatur, quamuis vna tantùm vice committatur, 557. 14.
Superstitionum duplex est genus, pag. 558. 16.
Superstitiones indebiti cultus Deo exhibiti sunt duæ, 563. 34.
Superstitiones aliquæ sunt veniales, pag. 563. 35.
Superstitiones in quibus expresè inuocatur Dęmon sunt quatuor, pag. 564. 37.
Superstitiones aliquę sunt, in quibus Dęmon expresè inuocatur, & aliquæ in quibus tantum tacitè inuocatur, 567. 39.
Superstitiones maleficas voluntariè permittens contra se fieri non irretitur casu, 571. 43.
Superstitio mentalis non reseruatur, pag. 571. 44.
Superstitio formalis esse debet, vt reseruationi subiaceat, 571. 45.
Superstitio reseruata quænam sit, pag. 572. 46.
Superstitionem committit, qui in distantia loci positos curat aliquibus signis, 575. 51.
Suspensio à Diuinis quid sit, 40. 9.
Suspensus à Diuinis remouetur ab exercitio Ordinum, & ab annexis Ordinibus, 41. 10.
Suspensio à iurisdictione, & suspensio à munere Confessarij differūt, pag. 223. 4.
Suspensus absoluté intelligitur suspensus ab officio, & à beneficio pag. 223. 2.
Suspensione à Diuinis septem prohibentur, 224. 6.
Suspensus à Diuinis fit irregularis exercens ea, quæ spectant ad Ordines sacros, 224. 7.
Suspensiones à iure nemini reseruatæ tolli possunt per simplicem Confessarium, 352. 4.
Suspensio quadrupliciter sumitur, pag. 352. 5.
Suspensio strictè sumpta quid, 353. 6
Suspensio strictè sumpta intelligitur semper, nisi aliud exprimatur, pag. 353. 7.
Suspensiones Epo reseruatæ distinguuntur in duas species, 354. 8.

Suspen-

Suspēsiones, quæ iure Synodali Epo Bergomi reseruantur, 354.9.
Suspensio, vt incurratur, non requiritur declaratio, 355. 10.
Suspensiones nemini reseruatæ quæ? pag. 357. 17.
Suspensus ipso facto ob delictum occultum, quid agere debeat, 357.18
Suspensiones iure communi Episcopo reseruatæ, 358. 19.
Suspensiones Conc. Trid. Episcopo reseruatæ, 358. 20.
Suspensiones ab homine Episcopo reseruatæ, 359. 21.
Suspensiones non debent tolli à Cōfessarijs dubitantibus, 360. 22.
Suspensio sumpta largè non venit nomine suspensionis, 360. 24.
Suspensio nō est simplex prohibitio celebrandi, 361. 26.
Suspendi non potest per Abbatissam Sacerdos ei subiectus, 361. 27.
Suspensio propriè an illa sit, quam Epi in Synodo ferunt contra Regulares non interessentes lectioni moralis Theologiæ, 361. 28.
Suspensi ab Epo specialiter ligantur casu tabellæ, 362. 29.
Suspensi à iure siuè communi, siuè generali in casibus Episcopo reseruatis, cadunt sub reseruationem, pag. 362. 30.
Suspensus à Diuinis officijs an sub mortali vitandus sit, 362. 32.
Suspensus à Diuinis quādò incurrat irregularitatem, 363. 33.
Suspensus à Diuinis, in quo casu non fiat irregularis celebrando, 363. 34
Suspensus, qui absoluitur, iurare debet se obtemperaturum, 363. 35.
Suspensus, qui absoluitur, læsis satisfacere debet, 363. 36.
Synodalium censurarum, aliæ reseruatæ, aliæ non, 215. 2.
Synodales Constitutiones an obligēt statim illas scientes, 279. 3. 4. 5. 6.

TEntatio quid, 581. 11.
Tentatio ad turpia Monialibus facta contingere potest tàm mediatè, quàm immediatè, & quænā reseruetur, 581. 12.
Tertiarij gaudentes priuilegijs religiosorum quinam sint, 55. 6.
Testimonium falsum duobus modis sumi potest, 441. 34.
Testimonium falsum duobus modis sumi potest, 441. 34.
Testimonium falsum deponens corā Gabellario non dicitur illud deponere in iudicio, vnde nec reseruatione ligatur, 442. 7.
Testimonium falsum dicere, & peierare differunt, 444. 11.
Testimonij falsi depositio in iudicio dupliciter accipitur, 443. 11.
Testimonium falsum ad hoc vt sit reseruatum, sufficit, quod præiudicare possit, quamuis non præiudicet, 445. 15.
Testimonium falsum deponere in iudicio, & falsum asserere differunt, pag. 445. 16.
Testimonium falsum deponere, & falsos testes producere itèm differunt, 445. 17.
Testimonium falsum credens deponere, & reipsa verum deponens reseruatione minimè ligatur, 447. 10

VAgabundi, seù vagi, qui, 67. 2.
Vagi differunt à Peregrinis, pag.

pag. 68. 3.
Vagabundi an referuationi fint fubiecti, 68. 4.
Vafa facra, & veftes conuerti poffunt in vfus profanos, fed quomodo, 426. 21.
Verba duplicem fenfum facientia, in quo fenfu fint accipienda, 7. 4.
Verba in communi fermone in propria fignificatione funt accipiẽda, pag. 8. 5.
Verba tabellę cafuum referuatorum explicari debent iuxta cõmunem loquendi modum, 8. 6.
Verba legis iuxta proprietatem naturalem intelligi debent, 11. 6.
Verba intelligi debent, vt aliquid operentur, 96. 1.
Verba, quæ abfolutioni præmittuntur, quid operentur, 97. 6.
Veritatis in iudicio reticẽtia an ęquiualeat teftimonio falfo, 449. 24.
Vicarius generalis Epi non eximitur à referuatione cafuum, 205. 37.
Victus nomine quid veniat, 395. 7.
Violatio eft duplex, 581. 10.
Violatio puellæ fęcularis in Monafterio Monialium an fit referuata, pag. 583. 18.
Violatio Nouitiæ an fit referuata, pag. 583. 19.
Violentia eft duplex nimirùm propria, & interpretatiua, 605. 5.
Virginitas eft duplex altera virtuofa altera naturalis, 606. 10.
Virginitas naturalis à virtuofa feparari poteft, 606. 11.
Vota, irregularitates, & iuramenta largè veniunt nomine cafus, 121. 1.
Voti irritatio quomodo fiat, 331. 1.
Voti difpẽfatio quomodo fiat, 332. 2.
Voti difpenfandi forma quæ, 332. 3.
Votorum commutatio fit duobus modis, 332. 1.
Voti commutatio in minus à quo fieri poffit, 333. 2.
Voti commutationis forma quæ, pag. 333. 3.
Votum fuum quilibet propria auctoritate commutare poteft in melius, 333. 4.
Voti commutatio, & difpenfatio an extra confeffionem fieri poffit, & à quo, 333. 5.
Voti commutatio, & difpenfatio ex caufa transferri poteft poft Iubilæi tempus, 333. 6.

FINIS.

Errata grauiora sic corrige benigne Lector.

Pag. 6. lin. 29. l. 1. §. 1. ff. de Ventre in poss. mitt.	l. 1. ff. de Ventre inspiciendo.
Pag. 7. lin. 28. l. Scire oportet.	l. Scire etiam oportet, ff.
Pag. 8. lin. 2. ff. de legibus.	ff. de Legatis.
Pag. ead lin. 17. Cap.	in cap.
Pag. 13. lin. 10. Prætorum.	Prætorijs.
Pag. ead. lin. 21. vindicando.	vendicando.
Pag. ead. lin. penul. Professorib.	Professoribus, lib. 12.
Pag. 14. lin. 1. Sotus.	Sotum.
Pag. 15. lin. 13. iniustę.	iniustè.
Pag. 16. lin. 15. sit.	sint.
Pag. 18. lin. 21. ex textu.	textus:
Pag. 21. lin. 11. l. Prætor.	l. Cum Prætor.
Pag. ead. lin. 25. Episcopum.	Episcoporum.
Pag. 22. lin. 6. præscripto.	præscriptum.
Pag. 23. lin. 7. Qui hęredem.	Qui hęredi.
Pag. ead. ibid. conditione, & demonstratione.	Coditionibus, & demōstrationibus.
Pag. 33. lin. vlt. suadet.	suadeat.
Pag. 38. lin 29. positam.	posita.
Pag. 54. lin. 25. Monasterijs.	Monasterij:
Pag. 56. lin. 10. ea de.	, eadem.
Pag. 59. lin. 14. testat.	Testamentis.
Pag. 66. lin. 4. aliud.	alium.
Pag. 69. lin. penul. huiusmodi.	isti.
Pag. 70. lin. 30. citatam.	citata.
Pag. 72. lin. 21. Parochis.	Parochijs.
Pag. 305. lin. 9. sed pœnis.	sub pœnis.
Pag. ead. lin. 12. fit.	sit.
Pag. 349. lin. 18. in excommunicationis.	excommunicationis.
Pag. 359. lin. 10. suspensos.	sponsos.
Pag. 383. lin. 10. viri.	viri, aùt fœminæ.
Pag. ead. lin. 13. §.	versu.
Pag. 396. lin. vlt. Reg.	leg.
Pag. 399. lin. 21. Pœnitentiarium.	Pœnitentiarius.
Pag. 441. lin. 15. Test. 16.	Testibus.
Pag. 470. lin 10. Liber. hom.	Liber homo, 37.
Pag. 472. lin. 13. vers.	verbo.
Pag. 474. lin. 7. cap. 2.	cap. 12.
Pag. 497. lin. 31. Abortum.	Aborior.
Pag. 534. lin. 7. Morali.	Moralis.
Pag. 544. lin. 24. approbatum ab illa.	approbatum.
Pag. 589. lin. 15. §.	versu.
Pag. 611. lin. 22. §. 7:	§. 7. Annotatio vnica.
Pag. 612. lin. 1. §. 7.	§. 8.

Alia minus grauia prudentiæ tuæ, beneuole Lector, remittuntur; immò omnia sapientiæ tuæ.

